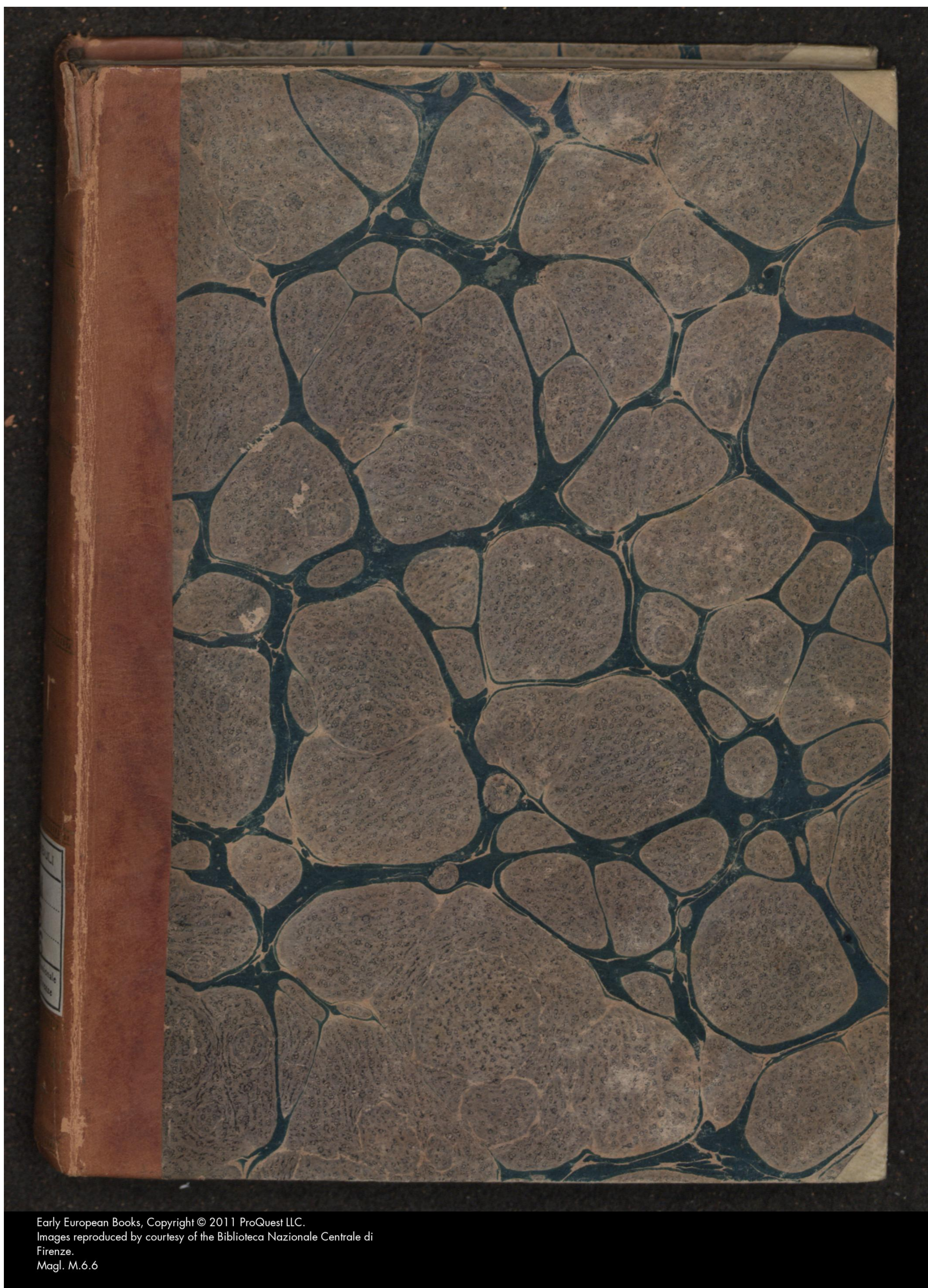
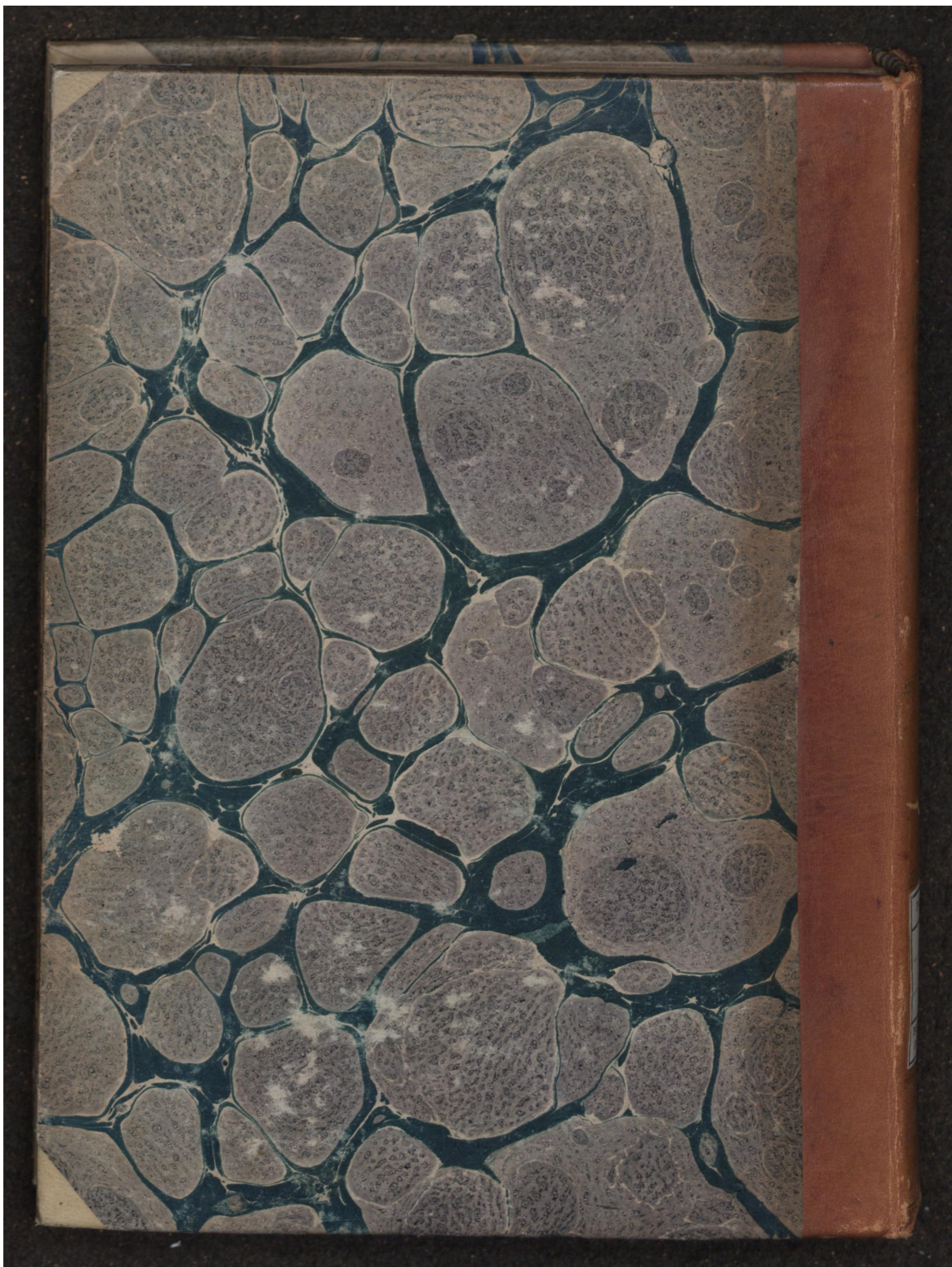

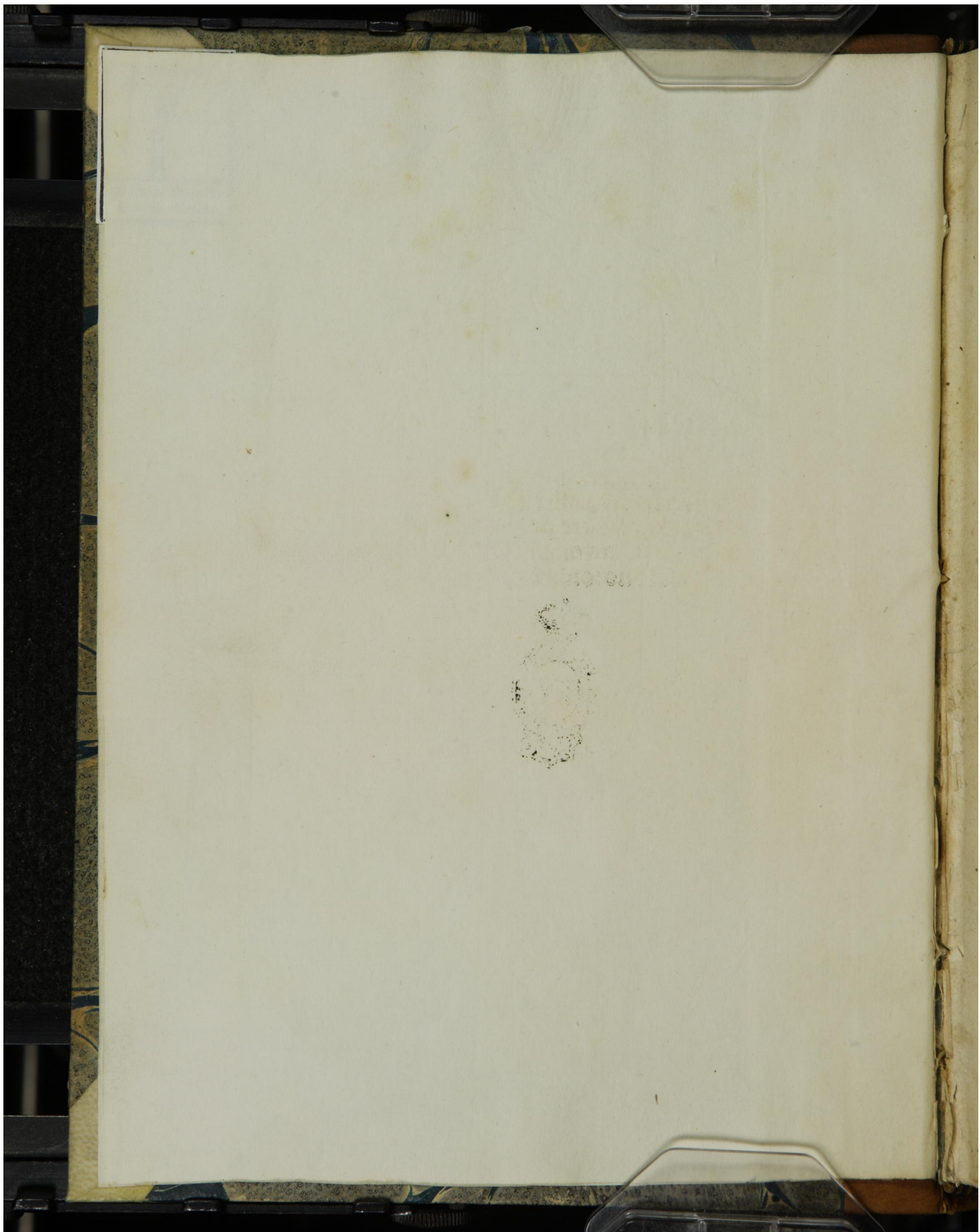

VII
INSTITORIS
TRACTATUS
ET
SERMONES
171
INCUNABULI
M
6
6
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
NORIMBERGA
1493

Tractatꝰ varij cū sermōibꝰ

plurimis cōtra quattuoꝛ erroꝛes nouissi
me exoꝛtos aduersus diuinissimū eucha-
ristie sacramētū: collecti a lectoꝛe ecclesie
Saltzburgen̄. sacre pagie ꝓfessoꝛe: ac he
retice prauitatis inquisitoꝛe: fratre Hein
rico Institoꝛis: oꝛdinis p̄dicatoꝝ.

Prologus in opus sermonuz aduersus q̃ttnor errores cõtra veritatẽ eucharistie sacramẽti iam in tẽporibus friuole malignãtes: collectuz p frẽm Heinricũ institoris: sacre pagine humilẽ pfessorez: ac ecclesie Saltzburgeñ. lectorẽ ordinis p̃dicatoꝝ.

Um reprobãda sit illoꝝ arrogãtia q̃ pri⁹ docere p̃sumũt q̃ discere incipiant: ⁊ anteq̃ fiãt discipuli nomen affectant magistri. quo fit vt ⁊ magistri manẽt erroris: q̃ discipuli noluerũt esse veritatis: ꝓphetico in eis cõpleto eulogio. Errauerunt ceci in plateis: polluti sunt sanguine Treñ. iiij. qa videlicz in scripturis claris ⁊ manifestis dũ deficiunt: etiã doctoꝝ sententias in eoꝝ libitũ ⁊ subuersionẽ simpliciũ extraneis ⁊ exorbitãtibus sentẽtijs inuoluũt. Cecus em̃ existit non soluz cui absens est visibile obiectũ: ȝ q̃ p̃sente obiecto nõ potest habere visiõis actũ. Unde cum aduersus eucharistie sacramentũ iam nouissime quatuor errores pernitiosissimi pullularunt: vtpote eorum qui ipsum diuinissimũ eucharistie sacramentuz sub conditione omni loco ⁊ tempore esse adorandum ⁊ sumendũ: tam a ꝯficientibus sacerdotibus q̃ alijs cõmunicantibus: nisi diuina obstaret reuelatio. Et secundo eoruz qui miraculosum sacramentũ vbi imago aliqua pueri: aut forma cruoris aut sãguinis appareret in hostia nõ esse verum aut perfectum sacramẽtum autumãt: pro fundamento habentes q̧ cessante specie cessat sacramentum. Ac tertio eorum qui veritatem sacramẽti ad quãlibet spẽi sacramẽtalis imutationẽ esse negant Cum q̃rta opiniõe qui solũ contritos ⁊ nullo modo attritos tã in altaris mysterio q̃ ab extra asserũt etiã de lege cõi esse cõicãdos ex pietate potius q̃ temeritate errãtes. Cũ autem inter hos errores primus pernitiosior cunctis alijs existat: vtpote robur ⁊ fundamẽtuz ceteris prebens. habeatq̧ in sui defensionẽ nõ personam vnam aut plures: imo vt plures asserunt integram quãdam religionẽ: etiam ad penam ignis aduersum me se obligãtem: aptissime ꝓpheticum dictum supra allegatuz eis obijcitur. Errauerũt ceci in plateis polluti sunt sanguinem: supple agni imaculati sub sacramento altaris existentis. cui pnitiose detrahere non verentur: dũ asserũt christi corpus ⁊ sanguinem in sacramento altaris solum sub cõditione deberi a q̃libet fideli venerari et sumi vbi reuelatio diuina non obstaret. Quare et ego inter inquisitores heretice prauitatis ab apostolica sede deputato in fidei defensionez minimus: grauamine etiam officij lectoratus sancte Saltzburgeñ. ecclesie nõ obstãte. ne videar cum seruo pigro talentum panno inuoluere per desidiam mentis: vel fodere in terram per negligentiam operis: proposui quattuor premissis erroribus reprobatis: opus quoddam sermonum

de ipso diuinissimo eucharistie sac-
mēto ānectere: ⁊ rudi stilo clarā ve-
ritatē tradere: ne subtilitas verborū
obscuritatē inducat. sub tali tñ ordi
ne vt ꝑmo opusculū erroneū ab ad
uersarijs mihi porrectuz ꝑmittať: ⁊
demū eius reprobatio ꝑ catholicaz
replicā cum collectura sermonū. et
⁊ impugnatōe alioꝝ erroꝝ triū sub-
inferať. Verū ꝙ tabulā in tractatū
aduersarioꝝ ꝓut in collectura ſmo
num factū est ānectere nō valui: cau
sante hocipm opis aduersarioꝝ in-
epta collectio: vbi sepe eandez erro-
neam sententiā repetitis vicibus re
plicare voluerūt. quare eorū dicta ꝑ
lrās alphabeti cū replica nostra ca-
tholica correspōdente tanꝗ̄ ꝓ tabu
le ānotare volui. vt vel sic clarior ha
beať recursus in fidei cōseruationē
⁊ erroris tam ꝑniciosi cōfutationez.
Qḋ opari dignetur ille in cui⁹ virtu
te me cōfido ꝑficere: sine cui⁹ gratia
h̄ opa ꝗuis modica minime potuis
sem incepisse.

Tractatus erroneus qḋ eu charistia sit sub cōditōe adorāda omni loco et tēpore ⁊c̄. cum suo ꝓlogo.

Groꝝ quidam cultor suis
a cum duob⁹ filijs in quodā
paruo nemore rurali folia
arboꝝ tūc arefacta hincinde sub ar-
boribus ⁊ vepꝛib⁹ dispersa colligēs
vn⁹ ex eius filijs duo vasa sacramē-
talia arboꝝ folijs inuoluta sub vepri
bus casu repperit: ex q̄daz eccl'ia ab
isto loco nō multū distanti: fere an-
te ānos tres furtim ablata ⁊ illuc de
portata ⁊ posita. vnū in quo sacr̄m
eucharistie ꝓ infirmis in eccl'ia ſua-
ri solet. reliquū v̓o ꝓ sacramento in
die corpis christi deferēdo aptatuz.
Que cum pater ꝑ filiū aduocat⁹ vi-
disset: intacta ea relinquēs festinan-
ter abijt: ꝓuisori ecclesie vicini rem
denudauit. qui locū adiēs vbi talia
repta fuerant: agricultorē verum re
tulisse agnouit. Sed ⁊ ipē hec in lo
co dimittens: ⁊ agriculorū custodie
cōmittens: ad hauriendū cōsilia q̄d
sibi in hac re agēdū foret iter arripu
it. nec cuiꝗ̄ ꝑter hos res h̄ nota fu-
it. Cum v̓o trāsactis diebus quibus
dam redijsset ⁊ vasa cauti⁹ inspexis-
set: sacramētū eucharistie in vno exi
stere ꝓclamans. lapisꝗ̄ ꝯsecrat⁹ pro
viatico habere solit⁹ tandē vasi sup
ponebať: prius tñ tectus lintheolo
lineo. Hec etiā vasa primū edificio
lo quodā ligneo. post v̓o aliquoruz
diebus decursis sepecula ampliori
circūdabantur. adhibebanť ⁊ custo-
des: q̄ ne quid illiciti ibi cōmittereť
ꝓhiberent. Aduenientiꝗ̄ ppl'o q̄ co-
piose cōcurrebat: verū corpus chri-
sti hic cōtineri veraciter denūciarēt.
qḋ ⁊ fecerūt. Fuerūt deniꝗ̄ lumia-
ria ibidem ardētia ordinata. Ipi q̄z
sacerdotes in ambone ecclesie hoc
idez populo publice ꝓnūciarent. et
vt in ecclesiā portareť insinuauerūt
qui tñ ab eis reuocat⁹ fuit: cōcursus
tñ populi indies augebať. His sic
durātib⁹ post aliq̄t dies nūcij missi
ab epō Patauieñ. venerūt: quid ve-
ritatis hec res h̄ret examiare volen-
tes: ⁊ aptis vasis hostiaꝝ corrupta-
rum reliquias in vno existere ppl'o
ibidē existēte dixerūt. Quo facto ꝑ-
noiati viri edificiolū destrui: lumia
ria extingui: vepres in quibus vasa
stabāt succidi. Nec gratia alicuius

cultus et adoratõis locũ istũ a pp̄lo ampli⁹ sub pena excõicatõis visitari. Sicq̧ abeuntes vasa secũ deferebãt et in ecclesiã vicinã ponebãt.

His sic pactis surrexerũt sacerdotes quidã q̄ publice p̄dicabãt oẽs et singulos q̄ in hũc locũ venerũt vbi corpus xp̄i ex sacerdotũ dispositõe et custodum clamore vt supra in casu facti exp̄ssum. q: veraciter cõtineri videbat nõ venerãdi illud venerabile corp⁹ xp̄i: adorasse diabolũ. vepres. arbores. rubiginẽ vasoꝝ et plura alia. Locũq̧ istũ vocabãt locũ ranaꝝ. speluncã latronũ. hereticoꝝ. lupoꝝ. vulpiũ et pluriũ alioꝝ: qb⁹ populus magis videbatur derideri q̄ fideliter et pie admoneri. Et sic culpam in sacerdotes amaricat⁹ refundebat.

Occasione itaq̧ hui⁹ facti ac p̄dicatõe q̄stio oriebat inter sacerdotes quosdã: vtꝝ popul⁹ qui sic cõuenerat ad adorãdum corpus xp̄i qd ibi dem esse credebat adorãdo peccauerit: vel nõ: Et hoc semp loquẽdo de de tp̄e quo durabat illa solẽnitas. et p̄missis vel potius admissis: de q̄ supra in casu facti: hoc est a tẽpore publicatõis sacerdotũ vsq̧ ad sublationem vasoꝝ p eos q̄ ab episcopo fuerũt missi.

A Secũda questio vtrũ hostie in ecclesia a sacerdotibus i missis eleuate vel ad infirmos delate seu in ecclesijs p infirmis s̄uate q̄ credunt esse ꝯsecrate sit ita vel nõ: sint simpl'r vel ꝯditional'r cultu latrie adorande: sc̄ referẽdo cultũ latrie in xp̄m sub speciebus sacramẽtalib⁹. Et cũ ex illa p̄ima resolut habeat ad illã secũdã p̄mo r̄ndendũ est. Dicendũ est ita q̄ p̄mo hostiã quã q̄s scit nõ eẽ ꝯsecratã null⁹ adorabit: nec xp̄s sub ei⁹ spẽb⁹ credẽd⁹ est: nec adorãdus.

B Secũdo hostiã quã quis scit rite esse cõsecratã adorãda venit xp̄usq̧ sub eius spẽb⁹ s̄m hũanitatẽ cõtineri credi d3 et adorari nll'a adiecta cõditõe. Sũt aũt hoc sciẽtes pauci q̄s de⁹ sp̄al'r illuminauit a se in iuuẽtute aut p angelos: aut alios s̄m modũ sue bonitatis et p̄uidẽtie.

C Tertia hostia quam sacerdos verus vel apparẽs in altari sacral'r tractari i custodia p infirmis s̄uari seu ad eos solẽniter defert sub ꝯditõe ẽ adorãda. et corp⁹ xp̄i sub ea eẽ credi debet sub cõditiõe et adorari: hac sc3 vel ꝯsil'i exp̄ssa vel tacita: si cõsecratio rite et debite s̄m institutõem xp̄i et eccl'ie fuerit celebrata.

C Per ꝯditionẽ addendã seu h̄ndã intelligibilis vel actualis: mentalis sola vel habitualis sola. ita q̄ q̄cũq̧ illaꝝ adest cũ addi debeat sufficit diuisim nisi negociũ insolitum aliud requirat.

C Per cõditionẽ non addendã vel non habendã oẽs simul actualis et hitualis copulatim excluse sunt habende. Ita cũ d3 in adoratiõe sacramẽti altaris nulla addi debet conditio ab adorante exclusi: sicut actualis et habitualis.

C Item supius cum mẽtio fit de hostia adorãda: et postea alia fit mẽtio de xp̄o et eius corpe: hostia ibi p speciebus debet esse accepta que in sacramẽto altaris non cultu latrie: s̄; hypdulie per hydula adorant: s̄m Petrũ de aquila in. iij. dist. ix. Et vt credo scd̄m Petrum de palude. eadem distinct. iij.

C Cōditio sic addita addentē in sua fide non facit dubiū nec infidelē: eo ꝙ nō facit eū dubiū directe in his q̄ cadūt sub falso. non em̄ dubitat addens cōditonē expꝛesse vl̄ implicite xp̄ꝫ ⁊ coꝛp⁹ ei⁹ sb̄ spēb⁹ pāis facta debita ꝯsectōē esse. nec ad hoc refertur cōditio: ꝫ referꝛ ad debitā cōsecrationē hostie: quā cōsecrationē debitā nō credere teneoꝛ fuisse factā a sacerdote. imo possū dubitare vel opinari de ea actu vl̄ habitu sine piclo aīe an ipse sacerdos singula ⁊ oīa obseruāda obꝛuauerit. Faciꝗꝫ talis ꝯditōis additio p̄cauere ne credēs false credat circa ea q̄ cadunt sub fide: puta id eē coꝛp⁹ christi qḋ sub speciebus panis cōtineꝛ in casu quo non fuisset facta debita cōsecratio. pariꝛ ⁊ a cultu latrie creature impēdēdo: q̄ oīa ꝯtigerēt cōditio sꝰ exclusa simpliciꝛ habereꝛ. Nec videꝛ habitus fidei sufficere ad h̄ p̄cauenduꝫ. qꝛ al's xp̄ian⁹ nō posset ydolatriā cōmittere ⁊ false credere creaturā eē deum simpl'r adoꝛādo: eo ꝙ talis habit⁹ fidei sp̄ sufficeret ⁊ vicē cōditōis suppleret actualis vl̄ hitual'. Et nō dico de agente ex hitu fidei: ꝫ ex le. ar. Et sic doctoꝛes sup̄flue tradidissent de cōditōib⁹ addēdis expꝛesse vl̄ tacite si talia oīa possent p̄caueri ꝑ hitū fidei ⁊ ī eaꝫ reduci. imo sub hitu fidei nō ꝯtineꝛ: ꝫ supponunꝛ ab eo. nec alie circūstātie ad consecrationē req̄site adsunt.

D Videꝛ em̄ ꝙ possit hec addi cōditio: si sub hostia hac xp̄us ē sacraliꝛ eū dē sub eadē adoꝛo. Nec ista cōditio sic addita facit dubiū in fide. q̄a hō nō tenetur credē xp̄m sacral'r esse sub hostia cōsecrata vt s̄. Nec sequitur ꝙ ex hac cā possit circa vnāquāꝗꝫ rem dicere si tu es xp̄us te adoꝛo. qꝛ nō q̄libet talis res ē cōsecrabilis vel sl̄lis rei cōsecrabilis.

Hāc cōditionē si q̄s in adoꝛatiōe apponeret actual'r vl̄ habitual'r credere fidei obuiare si christ⁹ ⁊ ei⁹ coꝛpus ē sub hostia debite cōsecrata et nō coꝛrupta sacral'r vl̄ ꝯsil'eꝫ eundeꝫ sub eadē adoꝛo ille male sentiret cū Beꝛlengario. de q̄ de cōse. di. ij. ego Beꝛlengari⁹ ⁊c̄. D

Itē incaute videnꝛ loq̄ q̄ in publico tradūt simpl'r nullā ꝯditionē circa sacralia altaris vera vel estimata hn̄dā: ꝫ simpl'r credere xp̄m ⁊ coꝛp⁹ ei⁹ simpl'r sub spēb⁹ panis cōtineri: ⁊ eūdeꝫ sub eisdē simpl'r adoꝛari. sic em̄ purā creaturā ꝓ xp̄o adoꝛabūt: aut eū false ⁊ sup̄stitiose sacral'r adorabūt ī casu q̄ deesset debita ꝯsecratio. nec conditio eos releuaret: eo ꝙ ex doctrina publica eā simpl'r exclusam hn̄t. Dicūt p̄dicatoꝛes simpliciter sine oī cōditiōe credatis indubie xp̄m ⁊ ei⁹ coꝛp⁹ eē sub spēb⁹ hostie ꝑ sacerdotē ōnse ⁊ reuerēter cultu latrie adoꝛate. vbi tn̄ aliq̄tiēs nil cōsecratū est. Interdū hostia dūtaxat cōsecraꝛ ⁊ non calix: vt etiā q̄si indies cōtingit. Ecce quō credūt ⁊ adoꝛabūt sic exclusa oī ꝯditōe. ⁊ ad q̄d valet doctoꝝ de ꝯditōib⁹ traditio si sic ab auditu ppl̄i abscōdūꝛ: Aiūt em̄ quidā. Sic me ex hac die oꝛdino ꝓ nūc ⁊ futurꝭ tp̄ib⁹ q̄ad vixero ⁊ meā mētionem fūdo ꝙ vbicūꝗꝫ interero missis ꝓcessiōib⁹ ⁊ aliꝭs actibus vbi sacr̄a altaris tractanꝛ: sic me ab omni ꝯditiōe actu absolutū eē volo: vt nunꝗꝫ velim ī meis adoꝛatōib⁹ conditionē cōcurrere nec actu nec habitu: imo simpl'r hr̄e exclusā: etiā si nō cogitē actu de ea: ꝫ sub spēb⁹ panis D

vez xp̄i corp⁹ ɔtineri credere volo. ⁊ illū simpl'r adorare. sic em̄ doct⁹ sū. Et q̄s vult talē sic credētē ⁊ adorātē in oib⁹ suis adoratōib⁹ iustificare sic si i tali intētōe ⁊ ꝓposito pseuerauerit cū circa multas missas interdū aliq̄ cōstituūtur vbi nulla sit vera et debita ɔsecratio: Nec audēt hr̄e ɔditionē actualē vel hitualē. s. si debita facta est ɔsecratio. q2 ꝓhibiti ⁊ infirmati sunt vt nullā addant: ꝫ sine ea credāt ⁊ adorāt simpl'r ⁊ absoluti.

In adoratiōe sacri altaris conditiōis actual' vl' hitual' existētiā dicta doctorū subscripta firmare videnť.

Doctor xp̄ianissimus Johannes gerson.

In oi adoratōe sacri altaris subintelligiť ɔditio ista vl' silis: si ɔsecratō rite ⁊ debite f̄m institutiōez xp̄i fuerit celebrata: ac ꝑinde adorās alien⁹ ē ab ydolatria: q̄uis celebrās ⁊ non ɔsecrās eēt in culpa. Hec ille i regulis moralib⁹ de sacramento eucharistie littera c.

Dicti doctoris itelligētia hec esse videť. N. expositor verior salno correctoreq; hui⁹ expositiōis si inepta ⁊ a veritate exorbitans iuēta fuerit.

E Dicit. N. ꝑ. In oi vniuersal'r volēs ɔditionē hr̄e iclusā vl' expꝰssā: nō solū i adoratōe respectu hostie non ɔsecrate q̄ tn̄ ɔsecrata eē putabať: ꝫ etiā respectu vere ɔsecrate q̄ tn̄ certitudine euidenti seu spāl'r reuelata a deo ɔsecrata eē nō sciť ɔ illos q̄ nup in publico f̄mone auditi sunt: dicētes doctores ɔditionē subintellectā ad expꝰssā hr̄i. docētes solū locutos fuisse: q2 reprobatio ex rōe q̄si puerorū ōn̄diť: eo q; de cōi lege nō sit q̄ hostias nō ɔsecratas a cōsecrat' vl'r discernat. ⁊ si discernat neq; tn̄ cum cōditōe: neq; sine ea nō cōsecratam adorabit. Quare cōditio a doctorib⁹ supflue ponereť: ⁊ papirū iutiliť maculassent. reprobanť etiā tales ex dictis Bonauē postea declarādis.

Dicit sacramēti altaris vere vel estimatiue: cōtinens ꝓ cōtento sumēdo.

Dicit subintelligiť actual'r habitu bitual'r vl' dispositiue. q; sit ita dispo sit⁹ q̄ eā adderet vl' nō excluderet si de illa cogitaret i sua adoratōe. E

Dicit p̄terea cōditio ista ⁊c̄. Ecce ħ. s. si ɔsectio ⁊c̄ vocat ɔditōz i adoratōe sp subitelligēdā. i. ħ adoratōe it⁹ legēdā actual'r vl' hitual'r ad min⁹ eā etiā ore ꝓferēdā: ore n̄ excludēs. dič em̄ i regul' moralib⁹ de supbia ⁊ vana gloria littera N.

Gerson.

Adorās adoratōe ꝺo debita absolute ydolū vl' diabolū trāsfigurātez se i āgelū luc' seu xp̄m a mortali crimine neq̄t excusari nec ħ igrātia iuicibilis locū h3: ꝫ ꝓbādi sť spūs si ex ꝺo sint. sec⁹ si ħ ɔditōe iplicita vl' explicita ħ adoratio fieret vbi ꝓbabiť ɔiecťa ꝺ sic agēdo ɔtigēt quēadmodū hostiā n̄ ɔsecratā. imo lapidi hostiā silez. cas⁹ aliq̄s licite faceret adorare. Hec ille ɔ eos q̄ ea3 ore ꝓferri posse negāt ⁊ ꝓhibēt.

Post ħ dič. ac ꝑide adorās alien⁹ ē ab ydolatria: ac si dicēt al's exclusa oi ɔditōe alien⁹ n̄ eēt. itez eos reprobans q̄ adorātes absolute ⁊ simpl'r ēt i casu hostiā nō ɔsectā a cl'pa absolutos. sacerdotes ꝺo solos culpis ħ iectos hn̄t. imo videť ēt adorātes absolute ⁊ simpl'r oi ɔditōe seclusa pecare i cōi mō adorādi hostias ɔsecratas: eo q; sic icerti ⁊ ɔ doctoz doctrinā ꝑiculo se exponūt. E

In testē adducēs illū doctorē de habēda ꝯditōe in adoratōe sacramē ti altaris. sic em̄ exposuit vt experia tur ꝑ supiores: ꝛ informet an sane vł inepte eundē intellexerit. ꝛ in hui⁹ rei testē adduxerit eadē ex causa ꝛ i sequētibus ośdet ꝑ suā expositionē si q̄ꝫ adiecerit quō ipe doctorū dicta intelligit: vt ex supioꝝ approbatiōe aut reprobatione doctior et certior euadat.

Doctor seraphicus Bonauentura.

F Si adorat quis simplr̄ xp̄i aduer sariū nō excusat a pctō etiā si credāt ipm xp̄m. Si aūt adoret sub cōditione hoc pōt eē dupłr. Aut qꝛ est illa cōditio habitualr̄. aut actualr̄ consideratā siue appositam. Actualr̄ sic nō adorat ipm luciferꝫ: ꝫ magꝭ xp̄m qꝛ nō stat adoratio nisi stāte cōditōe ꝛ ad eū refert implicatio. An aūt illa cōditio sit sub ꝯsideratōe habitudinali h̄ mō nō sufficit vitādū pctm̄ ydolatrie respectu sacramēti altarꝭ. nam talis figuratio ē insolita. ꝛ idō non debet ad eū ꝑcipitāter seq̄ adoratio: ꝫ cū maturitate ꝛ p̄ma orōne Sꝫ cōsideratio hostie ē ꝯsueta: idō sufficit ꝙ adorās in habitu hāc hēat cōditionē: videlꝫ si cōsecratio debito mō facta est. vñ pauci vel nulli fideles in hac adoratōe peccāt. om̄es em̄ accedūt cū cōditōe ista. Hec ille in. iij. dist. ix. q. vj.

F Doctor iste ꝯcordare videt cū Johāne gerson: q̄ dixit vt supra. In oi adoratiōe sacramēti altaris ꝛc̄. Hic doctor dicit: pauci vel nulli fideles i hac adoratōe peccāt: cām subiūgēs. oēs em̄ accedūt cū ꝯditōe ista. Ecce dic̄ oēs accedūt. s. ad adorādū sacramētū altaris cū ꝯditōe. nec tales accedētes ab istis doctorib⁹ dubij i fide ꝛ infideles iudicant: ꝫ poti⁹ a culpis alieni. q̄s tñ dānāt publice ꝑdicātes i adoratōe sacri altaris nullaꝫ debere ꝯcurrere ꝯditōeꝫ: ꝫ simplr̄ et absolute oi ꝯditōe seclusa ad adorationē accedēdū. Nec credēdū est ꝙ isti ꝛ alij doctores ꝛ eoꝝ seq̄ces ꝯditionē apponētes sentiāt ꝙ ꝯditio sit adiecta ad orātē in fide dubiū ostēdat: seu arguāt circa verā ꝛ realē existentiā xp̄i sacralr̄ sub hostia debite ꝯsecrata: sic̄ vba istiꝰ ꝯditōis vident ad h̄ sonare. Sic em̄ errauit quidaꝫ heretic⁹ ānis supiorib⁹ mea in p̄ntia publice igne Viēne extinct⁹. ꝛ Berlengari⁹ añ reuocationē quā fecerat coraꝫ Nicolao papa de cōse. dist. ij. Ego berlengari⁹.

Possit ꝛ hec vł ꝯsilis ꝯditio actu alit vł habitualr̄ hēri xp̄m sub illa vel alia hostia: si ibi sacralr̄ eūdē vt i celo existit adoro: qd̄ cōtingē p̄t ex no debita ꝯsecratōe hostie: aut ꝓpt̄ corruptōeꝫ hostie ex lōgi tp̄is mora ꝓueniēte. Nec videt sufficere certitudo moral' de debita cōsecratōe ꝛ sacerdotio ad h̄ ꝙ xp̄us sacralr̄ sit sub hostia: ꝫ req̄rit certitudo metaphisicalis: lꝫ moral' sacerdotē celebrantē a culpa excuset: nō aūt adorantē sine cōditōe.

Nec etiā videt sufficere coraꝫ hostia eleuata vel ꝓuata sine conditōe adorāti ꝛ dicēti: op⁹ sequit intētōem ꝛ credulitatē. ğ si credo simplr̄ ꝯtentū sub hostia eleuata eē xp̄m adoro panē ꝯtētū sub hostia illa i casu q̄ nō eēt ꝯsecrata cuꝫ itētio mea ad xp̄m feratur sic adorādo xp̄m mereor: et nullum videtur mihi esse pecccatuꝫ F

Non valet sic dicere. q2 illa credulitas qua credit adorās hoc cōtentuȝ sub illa hostia eē xp̄m temeraria est ꝛ ideo ad opꝰ temerariū deducit: vt ħ qđ cōtinet sub hostia simplr̄ adoret. q2 in credulitate ꝛ in intētiōe nō solū cadit xp̄s: ꝫ etiā hoc qđ sub illa hostia ꝯtinet. Ideo honoris exhibitio aliq̄ mō determiat ad ħ ꝯtētū sub illa hostia nō cōsecrata i casu. iō nec recta intentio fuit vl̄ credulitas: nec recta ē adoratio absolute. q2 dicit Bonauent. ydolatra cū adorat ydoluȝ illud eē deū: ꝛ tn̄ ex hoc nō dr̄ deum adorare: ꝫ magis ydolū. vn̄ cōmittitur ydolatrie pctm̄. Ergo pari rōne cū q̄s adoret simplr̄ ꝯtentū sub hostia nō ꝯsecrata in casu credēs illud esse xp̄m: ꝓpter credulitatē non euadit zelus ydolatrie.

Sanctꝰ Thomas doctor.

G Dicit vnū de ꝯtinētibus ad fideȝ est: vt aliq̄s credat sub sacro altaris vnū corpus xp̄i cōtineri. pōt aūt cōtingere ꝙ nō recte cōsecret. et sic nō est ibi corpꝰ xp̄i: ꝫ solū panis. ergo fidei pōt subeē falsuȝ. Rn̄det ꝙ fides credētis nō refert ad has spēs pāis vel illas. ꝫ ad hoc ꝙ verū corpꝰ xp̄i sit sub spēbꝰ panis sensibilr̄ qn̄ recte fuerit cōsecratꝰ. vn̄ fidei non suberit ꝓpter ħ falsū.

Ecce dicit corpꝰ xp̄i sub speciebꝰ panis sensibilibꝰ esse si fuerit recte ꝯsecratus conditionaliter.

Bonauentura:

H Actus adoratiōis est actus fidei. ğ qđ substernit adoratōi: substernit ipsi fidei. ꝫ cōtingit aliq̄n adoratiōi alicuiꝰ subeē falsuȝ: sic qn̄ adorat hostiā nō cōsecratā ꝓ cōsecrata adhibita vera diligētia. ꝛ tal adoratio meritoria est: ꝛ ita oīn̄ h3 a fide ꝛ charitate. ğ si ei subest falsū: videt ꝛ fidei subeē falsuȝ. Ex ħ dōm ꝙ adoratiōi facte ſm directōeȝ ꝛ regulā fidei nū ꝗ̄ subest falsum: ꝓ eo ꝙ fides dicit nihil adorādū eē ꝓ certo nisi de q̄ habet certa cognitio. de eo aūt de q̄ nō habet certitudo: dic adorādū eē ꝑsupposita cōditōe. Vn̄ ois fidel recte adorās hostiā cōsecrataȝ: adorat sub ea cōditiōe si perfecta sunt circa ipaȝ ea q̄ ad cōsecratōeȝ sūt necessaria ſm institutionē diuinā. ꝛ sic nūꝗ̄ decipit nec errat. Hec ille in. iij. distinct. xxiiij. q. j. in solutione argumenti.

H Videtur ne ille sctūs Bonauētura fuisse dubiꝰ in fide ꝛ infidelis: absit. ꝛ hic exp̄sse innuit hostiā cōsecratā debere adorari cū ꝯditōe a fideli: etiā oi nō certo seu certificato de eiꝰ debita ꝯsecratōe ꝛ ħ ex debito fidei. Veriꝰ ğ videt ꝙ ille exponat se periculo q̄ ꝫ doctrinā doctoꝝ adorat sine ꝯditōe ꝗ̄ q̄ ſm coꝝ doctrinā addit eam.

Doctor irrefragabilis Alexander de ales:

I Obijcit de eo q̄ credit corpꝰ xp̄i eē qđ ab eo sumit: nō tn̄ est. q2 nisi crederet nō adoraret: ꝛ ita credit falsū. Rn̄. dr̄ ꝙ nō d3 q̄s credē simplr̄ sub illa forma eē corpꝰ xp̄i: ꝫ sub cōditione si facta sūt ea q̄ exigunt ſm formā traditā a xp̄o ꝛ ab eccl̄ia. Hec ille in. iij. pte. q. lxxix. mēbro ꝑ.

Idem dicit.

K Si aliq̄s credēs hostiā cōsecratā a sacerdote celebrēte q̄ nō eēt cōsecrāta adoraret eā sic corpꝰ xp̄i: ꝓpt ignorā

tiā facti excusaret. g̃ sit͛r adorās dia-
bolum vice xp̄i in p̄dicto casu ꝓpter
ignorantiā facti excusabit. Rn̄. ꝙ dꝫ
adorari hostia sub cōditione tacita
vel exp̄ssa.

Dubitat etiā ne in fide ille ꝛ infidelis est.

Angelice sūme cōpilator.

R In adoratōe hostie sufficit hāc cō
ditionē hr̄e hitualr̄. s. si ꝯsecratio de
bita ē facta. Ille nō dicit sic̄ nec cete
ri ꝙ nulla dꝫ hr̄i cōditio: nec dicit ꝙ
cōditio nō dꝫ exp̄mi. ꝫ dicit hitualr̄
sufficē ꝛ reqri si nulla ē actual͛.

Doctor quidā actu regēs in vniuersitate quadā.

I Itē lꝫ ꝙ sit corpꝰ xp̄i in celo ꝛ sub
spēbꝰ sacr̄alibꝰ: tn̄ nō eodē mō. q2 sb
ipsis spēbꝰ ē sacr̄alr̄. vn̄ adorātes di-
rigūt suā intētōeꝫ ad illū modū eēn
di intuēdo vl͛ oculo corpis vl͛ mētis
illos spēs ꝛ easdē adorando hypdu
lie: ꝑm Petꝝ de palude doctissimū
virū. iiij. dist. ix. Vn̄ si sine oī ꝯditōe
habituali q̇s adoraret: false adora-
ret casu q̇ hostia nō esset ꝯsecta ꝛ ex-
hiberet latrie cultū ꝑm illū modum
eēndi sub spēbꝰ ꝛc̄. ꝛ sic ꝯmitteret vi
ciū falsitat͛ si n̄ sit cōditio hitual͛. vi
delꝫ si sit ibi corpꝰ xp̄i qđ q̇s ibi cre-
dit. Et dicit eē si nō sit defectꝰ i ma-
teria ꝛ forma sacr̄alibꝰ ꝛc̄. Si vo sit
defectꝰ q̇cūqꝫ: ita ꝙ nō cōtineat: siue
nō sit xp̄i corpꝰ ibi sacr̄alr̄ ē iplicita
intētio adorātis. qđ q̇dē adorādo ve
lit adorare xp̄m: licꝫ non sub eo mo-
do eēndi q̇ cōtinet sub spēbꝰ sacr̄ali
bꝰ: cū ibi nō ꝯtineant nec spēs sacr̄a
les. siue spēs sacr̄i eucharistie sint
cū nō facta fuerit ꝯsecratio ex hypo
stasis. vl͛ forsitā pꝰ factā cōsecratiōeꝫ
spēs corrupte sunt. Accideret etiaꝫ
vitiū supstitōis. vt ptꝫ exēplo sancti
Tho. ex supra iductis. Vn̄ idē dicit
loco supra allegato. ꝙ sic adorātes
hostiā nō cōsecratā nō adorāt puraꝫ
creaturā: ꝫ xp̄m ꝑm suā intētōem q̇
ꝑm iplicitā ꝯditōꝫ ē: vicꝫ si n̄ sit ꝑm
modū essendi sacr̄alē adorare. vt sic
nequaqꝫ vellēt: licꝫ sp adorare velint
xp̄m adorādo. Nec est necesse vt sit
qđ adorātes syllogizēt: sufficit vsus
ꝛ cōsuetudo sctē mr̄is eccl͛ie: cuiꝰ fi-
deles filij sunt q̇ i sacr̄is ꝛ ritu eccle-
sie se cōformāt ꝑm intentōeꝫ suā. ali
as nō eēnt q̇ ad meritū fideles filij:
lꝫ q̇ ad minꝰ sapevalētes ad sobrieta
tē ex his itimiꝰ ꝛ dulciꝰ sape possunt
si velint.

Innoncētiꝰ tertiꝰ.

Xp̄i corpꝰ ꝛ sāguis in sacr̄o altar͛ N
sub spēbꝰ panis ꝛ vini vacit ꝯtinēt:
trāsubatis pane i corpꝰ ꝛ vino i san-
guineꝫ. Nec ille de sū. tri. ꝛ fi. ca. §.
vna ē vo. c. firmit͛ credimꝰ.

Ecce cōditio iclusa i ablatiuis po
sitis. Nec iste Innocētiꝰ docuit sim
plicit͛ credere corpꝰ xp̄i eē sb hostia.
ita cōditionalr̄ adorat sub ea et non
simpl͛r sic̄ publice p̄dicat.

Augustinus.

Nō ois panis: ꝫ acciplēs bn̄dicti- N 2
onem xp̄i fit corpus. de cōse. dist. ij.
nō omnis.

Idem.

Corpꝰ ꝛ sāguinē xp̄i dicimꝰ illud N 5
qđ ex fructibꝰ t͛re acceptuꝫ ꝛ p̄ce my
stica ꝯsecratū recte sumimꝰ. de ꝯse.
dist. ij. corpꝰ ꝛ sāguinē.

Ambrosius.

N 4 Panis ē in altari visitat⁹ añ verba
sacroꝝ vbi accessit cōsecratio de pa-
ne fit caro xp̄i. ꝺ ꝯse. di. ij. panis.

Cōfessio Berlengarij.

N 5 Cōsentio sacre Ro. eccl'ie ꝛ apl'ice
sedi: ꝛ ore et corde ꝓfiteor de sacris
dñice mēse eādē fidē me tenere quā
dñs ꝛ venerabil' papa Nicola⁹. ꝛ h̄
sctā synod⁹ aucte euāgelica ꝛ apl'ica
tenendā tradidit. mihiqꝫ firmauit. s.
panē ꝛ vinū q̄ in altari ponunt̄ post
cōsecratōeꝫ nō solū sacr̄m: ſꝫ etiā ve
rū corp⁹ ꝛ sanguinē eē dñi nr̄i Iesu
christi. de cōse. distin. ij. ego Berlen-
garius.

N In his ꝛ i alijs canōib⁹ ad h̄ ꝙ ve
rū corp⁹ xp̄i sit sub hostia vl' sub spe
cieb⁹ panis ꝛ vini p̄supponit̄ ꝯditio
debite cōsecratōis quā q̄dē cōsecra-
tōeꝫ debite fuisse factā circa illas vl'
alias hostias: nisi deus reuelauerit
nullꝰ hō regularit̄ scit certitudie cui
falsū subeē nō possit. nec credere te-
net̄ sacerdoti dicēti se vere cōsecras-
se: cū ip̄e nō sit ꝟitas p̄ma cui fides
initit̄: ꝛ nec ipse cert⁹ ē qꝺ debite cō-
secrauerit. ita ꝙ simpl'r credere pos-
sit sub hostia quā ꝑ se cōsec̄tuit eē ve
rū corp⁹ xp̄i: ſꝫ sub cōditōe sic̄ ꝛ cete
ri si nō vult decipi ꝛ errare: sic̄ pluri
b⁹ factū ē q̄s ego noui: q̄ sub sp̄eb⁹
aq̄ quā vinū eē putabāt sāguinē chri
sti false crediderūt eē: ꝛ eūdē sic sup
stitiose adorauerūt: vel cultū latrie
pure aq̄ impēdebāt si simpl'r credi-
derūt ꝛ adorauerūt: sic̄ et ceteri qui
simpl'r ꝛ sine cōditōe adorauerūt ta
cita vl' exp̄ssa. Nihil em̄ adorandū ē
ꝓ certo nisi de q̄ habet̄ certa cogni-
tio. Adorādū ḡ est p̄supposita cōdi
tōe sic̄ de hostia cōsecrata: de cui⁹ cō
secratiōe sufficiēti adorās sufficient̄
nō est informat⁹: vt dic̄ Bonauētu-
ra. Hec em̄ directio ꝛ regl'a fidei cir-
a recte adorātē exigit. Nō ḡ recte vi
dent̄ p̄dicare credere ꝛ adorare sine
ꝯditōe ꝛ simpl'r corp⁹ xp̄i sub hostia
a sacerdote eleuata ostēsa vl' alicui mi
nistrata. formidareqꝫ h̄nt penas i. c.
ad abolēdā. de heret. minatis. O

Nec sufficit dicē: ille credit ꝛ ado-
rat simpl'r p̄supposita debita ꝯsecra
tōe: igit̄ recte credit ꝛ bn̄ adorat. q̄a
nō sequit̄ si h̄ hostia p̄supponit̄ esse
cōsecrata: ḡ ipsa ē ꝯsecta: i casu q̄ ho
stia nō eēt cōsecrata: ꝛ talis p̄suppo
neret̄. Sꝫ bn̄ sequit̄: si hec hostia est
cōsecrata ipsa ē ꝯsecta ꝛ sub ea ē cor
pus xp̄i. si saltē post debitā cōsecra-
tionē nō sit corrupta.

Ex his supradictis sequi tur primo.

Oēs sacri canōes catholiciqꝫ do- P
ctores veꝝ corp⁹ xp̄i ꝛ eius sāguinē
sub specieb⁹ panis ꝛ vini veracit̄ cō
tineri: ꝛ sub eisdē eundē cultu latrie
reuerēter adorari: asserētes ꝛ docen
tes hāc cōditionē vel similē indistā
te exp̄sse ponūt: aut subintellectā re
gulariter p̄supponūt. s. si cōsecratio
rite ꝛ debite s̄m institutionē christi
ꝛ ecclesie fuerit celebrata: ne purissi
me fidei catholice falsū subsit ꝛ cul-
t⁹ latrie vero ꝛ soli deo debitus cre-
ature pure: aut christo superstitiose
aut false exhibeat̄.

Omnes fideles recte adorātes de P 2
bent in adoratōe sacramēti altar' re
gulariter habere habitu vel actu ta-
cite vel exp̄sse conditioneꝫ hanc vel
similē. s. si ꝑfecta sunt necessaria s̄m
institutionē diuinā.

Nota ꝙ po-
nit sacerdo-
tes etiāꝫ de-
bere sub cō
ditōe sumē
ꝛ adorare.

P 3 Xp̄ian⁹ sicut sine culpa de debita spēꝝ panis ⁊ vini ꝯsecratōe dubitare pōt: ita ⁊ dubitare p̄t de vera corporis ⁊ sanguinis xp̄i sub eiusdē cōtinentia ad talē ꝯsecrationē sequēte sine fidei repugnātia.

P 4 Omnis fidelis sacr̄m altaris cū ꝯditōe illa vel ꝯsili actuali vel habituali adorans. s. si sub hostia debite ꝯsecrata xp̄us ⁊ ei⁹ corp⁹ sacr̄alit ꝯtinet eundē sub eadē adoro dubi⁹ in fide p̄sumit: ⁊ errās si indubie ip̄m sub ꝯsecrata nō credit eē sacr̄alit.

P 4 Hec fortasse ꝓpositio ad ꝯditiōez negātib⁹ intēta fuit: licꝫ verbis eorū populo nō sufficient distincte ⁊ clare exposita.

P 4 In adoratōe hostie sufficit hāc cōditionē h̄re habitualez si cōsecratio debita ē facta: ꝓ eo q̄ hostie cōsecratio est ꝯsueta.

P 4 Omīs xp̄ian⁹ rōe ad hoc sufficiēti vtens firmit credere dꝫ sub spēb⁹ panis ⁊ vini rite ⁊ debite cōsecratis christum ⁊ veꝝ eius corp⁹ ⁊ sanguinem veraciter ꝯtineri saltē nō corruptis. Nō tn̄ has vel illas spēs panis ⁊ vini etiā ꝓ sacramēto habitas vel ostēsas eē vel fuisse rite ⁊ debite cōsecratas fide catholica credere obligat sine spāli dei illuminatōe de earum debita cōsecratōe.

Iterū de illuminatiōe loquit.

Q 1 Estq̄ in publico p̄dicatū: docentes in adoratōe sacramēti altaris cōditionē addi eē supbos temerarios p̄sumptuosos ꝓprijs capitib⁹ innitentes ⁊ ad reuocādū cōpellēdos. Nec fuit in tali p̄dicatōe ad hoc ꝯueniēs seu cōdecens allegata scriptura aut ratio cōuincēs. Et talis p̄dicatio et ꝯsimilis quasi p annū exercitata fuit pri⁹ nō audita, imo apud doctos quoꝝ cōsilio in hac re fortius cōfortatus fui: licꝫ etiam prius nunq̄ aliter audiuerim q̄n hec vel cōsimilis cōditio in adoratōe sacramenti altaris regulariter tacite vel expresse habenda sit.

Ecce q̄diu durauit h̄ heresis.

Hec oīa suprascripta posita sunt nō animo ꝑtinaci ea defendendi: s̄ vt doctis docendi: nesciētib⁹ inferatur occasio quid in his reb⁹ veritatis aut p̄iculi sit. Q 2

Hec ꝓpositio videt esse falsa ⁊ impossibilis.

Si h̄ hostia ē rite ⁊ debite ꝯsecr̄a: null⁹ fidel' recte credēs ⁊ adorās aliquā ꝯditōez actu vl' h̄itu h̄re dꝫ circa fidē ⁊ adoratōez xp̄i ⁊ ei⁹ hūanitatis sub illa hostia ꝯsecrata ꝯtēto ꝑ. s̄ simpl'r oī exclusa ꝯditiōe credere dꝫ xp̄m eē sub ea sacr̄al'r: ⁊ eūdē sub ea dē cultu latrie simpliciter ⁊ absolute adorare. R 1

Est tn̄ hec vera et necessaria videt esse stāte fide si h̄ hostia ē rite ꝯsecrata xp̄s sub ea vaciter ꝯtineri sacr̄al'r credēd⁹ ē ⁊ reuerēter adorād⁹. R 2

Regula.

Circa fidē ⁊ adoratōem sacr̄i altaris conditio hec vel consimilis tacite vel exp̄sse regulariter semꝑ obseruanda est. s. si omnia rite facta sunt scd̄m cōstitutionē christi et ecclesie. Ista autem cōditio vel similis nunq̄. s. si sub hostia ⁊ vino rite cōsecratis christ⁹ cum sua hūanitate sacramentaliter est. S 1

Adorantes simpl'r ⁊ absolute hostias in ꝓspectu eoꝝ ostēsas seu in vasis delatas i casu possibili nō ꝯsecratas cōmittant veritatē dei in mēdaciū ⁊ colūt ⁊ s̄uiūt creature poti⁹ q̄ S 2

creatori qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

S 3 Necesse igitur ad eorum salutem et peccatiuitatem dicere habent tacite vel expresse actu vel habitu cum hac conditione vel simili. Si tu demonstrando ad intellectum illud quod sub speciebus visibilibus continetur est christus cum sua humanitate adoro. Que adoratio ibi terminatur et quiescit: si illud quod sub speciebus visibilibus est christus quod verum est facta consecratione. Si vero illud non est christus quod verum est non facta consecratione adoratio in hoc non terminatur nec quiescit: sed refertur in christum vbi veraciter in sua humanitate est aut sacramentaliter vt in alia hostia consecrata: vel non sacramentaliter vt in celo. quia dicit Bonauentura in .3. dis. 9. q. 6. Non stat adoratio nisi stante conditione. et ad eum refertur adoratio ad quem refertur adorationis implicatio. Et loquor de adoratione que dicit motum adorationis in re determinata que modus est secundum appetitum rationis electiuum. Aliud enim esset de adoratione que dicit motum secundum inclinationem nature seu appetitum nature que semper est rectus. nec circa ipsum accidit error. quia est sub ratione communi ipsius christi: et non est sub illa vel alia hostia determinata. vt elici potest ex Alexandro de ales in .j. parte. q. 3. p. arti. 151.

Petrus de aylliaco cardinalis Cameracensis etc. in scripto quarti sententiarum q. 6. de effectu sacramenti eucharistie ponit quattuor propositiones.

T Prima est quod non est de precepto christi vel ecclesie vt corpus christi adoretur in sacramento simpliciter et absolute aut sine aliqua conditione. patet. quia si sic aliquis in casu teneretur credere falsum. s. in casu quo aliquis sacerdos fingeret se facere quod intendit ecclesia et non faceret etc. Nam si quis tunc teneretur adorare ibi corpus christi: quod tunc esset falsum.

Secunda propositio quod non est de precepto christi vel ecclesie quod corpus christi adoretur in sacramento cum conditione: scilicet si sacerdos faceret quod intendit ecclesia. patet. quia tunc aliquis in casu quo aliquis catholicus simpliciter absolute et sine aliqua conditione adoraret corpus christi in hostia non consecrata in casu prius posito. talis enim mereretur sic adorando sine conditione quamuis crederet falsum. Vnde licet nullus teneatur credere falsum: vel forte in casu credere falsum est meritorium. de hoc alibi. V Hic de conditione adorationis.

Hec supradicta propositio doctori contraria esse videtur.

Tertia propositio est quod corpus christi in sacramento potest licite et secure adorari cum supradicta conditione vel actualiter expressa: vel habitualiter sub intellecta. patet. quia per hoc euitatur credulitas falsi quam quilibet potest licite euitare: cum nullus ad eam teneatur. Sic euitatur periculum errandi: errando corpus christi in hostia non consecrata. quia in tali adoratione subintelligitur actualiter vel habitualiter: tacite vel expresse illa conditio: si consecrata est hostia secundum ordinationem christi vel ecclesie. X Loquitur hic de conditione communi secretis habite alias repugnaret secunde propositioni.

Quarta propositio est quod adoratio sub conditione non est licita in aliquo casu: nisi quando conditio est talis quod non debet esse certum de eius veritate vel falsitate: sicut est in casu posito. Y

Finit tractatus erroneus.

Replica contra prohemium aduersarij.

Prohemiū aduersarij: qꝛ solū recitat casum quēdā sup amissiōez sacramēti eucharistie factā in dyocesi Patauieñ. post ānos tres vl' circiter reptū in veprib⁹. ꝛ ꝙ vasis aptis cū hostie cernebant corrupte ꝛ inuicem cōglutinate: an ibi adhuc verū fuiss3 sacr̄m sub dubio plurimū volnebat inter doctos. Preualuerat tñ ad tēpus quorūdā doctoꝝ ꝛ magroꝝ snia. ꝙ ibidē veꝝ existeret sacr̄m liq̄factōe ꝛ ꝯglutinatōe spēꝝ nō obstāte: lic3 lugubrē expost vtpote cū scādalo plurimoꝝ recepit finē. alijs doctis asserētib⁹ nullo modo sub talibus spēb⁹ liq̄factis ꝛ resolutis contineri verū xp̄i corp⁹: ꝓnata poti⁹ vt dicebat aucte ꝗ rōe ꝛ scripturaꝝ documētis fulciri. ꝛ ꝙ illi q̄ pia deuotione ad venerādū xp̄i corp⁹ in sacr̄o cōuenerāt non sacr̄m: ꝫ diabolū vepres rubiginosa vasa adorasse ceteri acclamādo. Veꝝ qꝛ hec acta fuerūt in nō puū vt p̄missū est populi scādalū et fidei piculū: eo ꝙ primit⁹ vt dictum est a doctis oppositū fuerat declaratū veꝝ videl3 sub illis speciebꝰ ꝯtineri eucharistie sc̄m occasione hac: ne imposteꝝ tā imane sacrilegiū ꝯmittat: si ꝛ inq̄tū ibi veꝝ fuisset sacr̄m reptū: cū etiā nō ad quālibet corruptiōez seu imutatōez specierū cessat veritas sacr̄i: tractatū de duratōe ipsi⁹ sacr̄i eucharistie sb̄ speciebꝰ sacr̄alibꝰ ꝑ ꝯclusiōes octo collegi. cui⁹ opis necessitas qꝛ maior ꝗ vt occasiōe ipsi⁹ sacrilegij ꝯmissi in furtiua sublatōe eucharistie hūc erneū suum tractatū colligeret. volēs ꝯcludere ꝙ qꝛ in tali casu sub ꝯditione posset adorari. Ideo semꝑ in omni loco ꝛ tpe sic eēt adorādū ex vno ꝑticulari vniuersale ꝯcludēs. imo si omēs supra enumeratos casus allegasset in quib⁹ licite pōt sub ꝯditōe venerari: adhuc minime suū intētū ꝯcludere potuisset: poti⁹ inde suum studiū ꝯmendasset. Non min⁹ tñ qꝛ casus illius furti scandalūq3 ppl'i ex ꝯria doctoꝝ snia sup ip̄m reptū sacr̄mētū recitat ab ipo aduersario. Nō oēs etiā copiā hn̄t mei tractat⁹ quez ꝓveritatꝫ discussiōe collegi: vt p̄missum ē. Ideo ne anim⁹ lectoris oino maneat suspēsus: volo certas ꝓnūc ānectere regulas ex q̄b⁹ facilis vnicuiq3 pat3 intellectus ꝗdiu sub speciebus sacramētalibus durat sacramenti veritas. Et est regula prima ex dictis doctoꝝ elicita ꝙ ꝗdiu qualitatiue ꝛ quātitatiue forme que fuerunt in pane manēt in tali gradu et ꝓportōe in q̄ nō sunt natural'r incōpassibilia pani: ꝫ pōt sub eis naturaliter stare ꝛ manere substātia panis si adesset: tādiu manet sub eis corp⁹ xp̄i. Et hui⁹ rō ē ꝙ ille spēs sacr̄ales tenēt ex diuia ordiatōe ꝛ lege sacr̄alem illā p̄ntiā. qꝛ videl3 xp̄s in institutōe sacr̄i has spēs nobis tradidit vt sub eis post ꝯsecratōez debeam⁹ credere ei⁹ p̄ntiā sacr̄alez. Vn̄ ꝯtra illis cessātib⁹ tenere ꝙ cessat p̄ntia sacramētalis. Desuūt hic duoꝝ doctoꝝ dicta. s. Thome ꝛ Scoti. Naz prim⁹ in. iij. pte sūme. q. lxxij. ar. iiij. dicit ꝙ cū xp̄i corp⁹ ꝛ sanguis ei⁹ succedāt in h̄ sacr̄o subē panis ꝛ vini: si fiat talis imutatio ex pte accidentiū

Nota dua regulas ꝗdiu durat sacr̄m sub specieb⁹ sa[cra]mētalib⁹.

quē nō suffecisset ad corruptōez pa-
nis ꝛ vini: tūc ad talē imutatōez nō
desinit corp⁹ xp̄i et sanguis esse sub
sacr̄o. siue fiat mutatio ex pte q̄lita-
tis: puta cum modicū mutat̄ color
aut sapor panis aut vini. siue ex par
te quātitatis: sicut cū diuidit̄ panis
aut vinū in tales ptes qđ in eis pos-
set saluari adhuc natura panis aut
vini. Hec ille. ꝛ clara est hec regula.
Scot⁹ etiā ꝯcordat i suo. iiij. dis. xij.
dicēs ꝙ corp⁹ xp̄i manet sub istis ac
cidētib⁹ seu spēb⁹ cū oī trāsmutatiōe
q̄ fit circa eas: p quā mutatōez nō i-
troducit̄ aliqđ incōpassibile pani si
eēt ibi siue s̄m q̄litatē incōpassibilē
siue s̄m q̄ntitatē. Verū si q̄s q̄reret
an etiā aliq̄ transmutatio fit circa rē
ꝯtentā sub istis spēb⁹. vicȝ circa cor
pus xp̄i aut ei⁹ sanguinē sicut fit cir
ca spēm. R̄ndet̄ ꝙ oīno nulla. ꝛ hu-
ius rō est ꝙ sicut factū est p̄ns illis
spēb⁹ p ꝯsecrationē sine itriseca mu-
tatōe sui ꝛ solū p trāsmutatōez pāis
aut vini: videlȝ p ꝯuersiōez sub̄e vtri
usqȝ remanētib⁹ ipsis accidētib⁹ i ali
ud eē trāsmutatis. ꝙ videlȝ sine sub
iecto habeāt existē ꝛ occultare ipsuȝ
dn̄icū corp⁹ ꝛ sāguinē. vt sic fides lo
cū hēat dū visibile corp⁹ inuisibilit̄
sumit̄ aliena specie occultatū. vt di-
cit Tho. in s̄mōib⁹ de corpe xp̄i. ita
etiā nō mir̄ ꝙ sine sui intrinseca mu
tatōe valeat cessare sub eis esse: licȝ
nō sine trāsmutatōe spēꝝ. Sȝ si pro
āpliori itellectu p̄missoꝝ querit̄: ad
quātū se debeat extendere illa trans
mutatio spēꝝ. sup h̄ dat̄ secunda re
gula ꝙ q̄n fit tāta imutatio in spēb⁹
sacramētalibus. ꝙ si sub̄a panis aut
vini esset ibi sub eis natural̄r corrū-
peret̄: tūc nō manet ibi corp⁹ aut sā-
guis xp̄i ꝛ spēs: desinūt esse euchari
stia ꝛ sacr̄m. vn̄ Tho. vbi s̄. ꝙ si fiat
tāta imutatio in accidētib⁹ ꝙ fuisset
corrupta sub̄a pāis aut vini si eēt ibi
sub spēb⁹ tūc remāet ibi corp⁹ ꝛ san-
guis xp̄i sub eis: ꝛ h̄ tā ex pte q̄litat̄
sic̄ cuȝ ita imutat̄ color aut sapor et
alie q̄litates ꝛ ꝯplexio panis et vini
ꝙ nullo mō p̄nt ꝯpati naturā pāis ꝛ
vini. siue ex pte q̄ntitat̄: puta cū pul
ueriset̄ hostia vl̄ diuidat̄ vinū i mini
mas ptes: vt iā nō remanēt spēs pa
nis aut vini. Sȝ q̄r pi⁹ lector adhuc
dubitaret ad quātū se ista pulueriza
tio spēi pāis ꝛ diuisio liq̄ris seu hūi
ditat̄ vini debeat extēdē vt sic nō re
māeat spēs pāis aut vini. Si dicim⁹
vt doct. sctūs dic̄ ꝙ ad mimas ptes
adhuc māet aīm⁹ lectoris suspēs⁹ nō
valēs i ill̄ mimis discernē ptib⁹ ꝛ liq̄
rib⁹. Ideo dicam⁹ sup spēȝ panis ꝙ
tūc ptes ei⁹ nō cēsent̄ mime q̄n sunt
quātūcūqȝ pue. ȝ q̄n puluis est ꝛ ad
puluerē sūt redacte puluis aut quō
cēseri dȝ notat̄ i puluerib⁹ vl̄ cineri-
b⁹ ꝛc. q̄ cū nll̄as hn̄t ptes p q̄s sepa-
ri aut discerni p̄nt distincte abiuicē:
tūc cēsende sūt mime. ꝛ ꝙ nō rema-
neāt spēs panis hoc ip̄m nō minus
adijciēdo ꝙ ꝓpter difficultatē discer
nēdi i talib⁹ mimis aut puis q̄litati-
b⁹ aut etiā q̄ntitatib⁹ ꝙ tūc reponē-
de sūt ad sacriū aut reuerēter sb̄ ꝯdi
tiōe sumēde: vt s̄. in ꝓprio tractatu
tactū fuit. Sup ptes v̄o mimas spēi
vini capiat pi⁹ lector hūiditatē q̄ndā
vini: q̄ cū amisit saporē vini: amittit
etiā p̄sentiā corpis christi ꝛ sangui-
nis. Aduertēdū ꝙ verba Scoti vbi
dicit si possibile esset ꝙ qualitas vt
color induceret̄ speciebus consecra
tis s̄m gradum repugnantē pani si

sibi adesset. ⁊ cũ quantitas oĩno ma
neret eadẽ que fuit priꝰ tũc corrũpe
ret eucharistia. Sz qz illa nõ ↄsistit
solũ in q̃litate: sz etiã in quãtitate: vt
in tractatu desup ↄfecto a nobis ple
nius declaratũ est. Ideo dicit etiaz
Scot. q si possibile eẽt. Ex quibus
elicit q in illa reptõne sacramẽti in
bischolsdorff verum fuit sacramẽtũ
reptuz: vbi vt dicit ꝑticule habebãt
licz liquefacte ⁊ cõglutinate omni-
no speciẽ panis ⁊ hostie. licz non sit
ꝑsentis speculatõis quicq̃ determi
nare: sz tñ erroneas positiões huius
opinãtis infringere: idõ silẽtio ꝑte-
reundũ est. Verũ cum opinãs pre-
mittit in suo tractatu duas questio-
nes: volẽs primã que sonat An po
pulus qui ad adorandũ sub tali di
sturbio eucharistie sacrm̃ ↄuenerat
peccauerit determiare nisi ex decisi
one secũde qõnis: sup quã totũ suũ
tractatũ limitauit. Ideo nec illiꝰ pri
me questiõis decisiõi nolumꝰ inten
dere: cum alr̃s manifestũ sit q popu
lus nõ peccat adorãdo ignorant ho
stiam nõ cõsecratã: cum talis adora
tio ꝓcedat ex habitu fidei dictantis
tãtũmodo hostiã ↄsecratã esse ado-
randã: exquo nõ oportz vt adorans
semp ↄditionẽ masticet actualr̃ vel
habitualr̃ vt hic aduersariꝰ ꝑtendit.
nisi spãlẽ habeat reuelationẽ a deo
q ibi veraciter corpus xp̃i existat ex
quibꝰ eiꝰ ꝑma q̃stio satis manet de-
cisa. sz quo ad secundã primo ponẽ-
da sũt eiꝰ ṽba i ꝓpria forma: ⁊ demũ
eorum impugnatio etiã ꝑ totũ suũ tra
ctatum: signando ex vtraq ꝑte arti
culos ꝑ lr̃as alphabeti. sic tñ vt ca-
tholici articuli habeant signaturaz
cum signo crucis.

Positio erronea aduersarij sequitur: ⁊ primo sup titulũ q̃stiõis ab eo formatũ in pri cipio tractatꝰ dicens.

s Ecũda q̃stio iuxta ꝓcessuz aduersarij: vtrum hostie in ec clesia a sacerdotibus i missis eleuate vl' ad infirmos delate: seu in eccl'ijs ꝓ infirmis reseruate q̃ credũ tur eẽ ↄsecrate: sit ita vl' nõ. sint sim- plicit' vl' ↄditionalr̃ cultu latrie ado rãde: semp referẽdo cultuz latrie in xp̃m sub spẽbus sacralibꝰ. ⁊ post di cit. Dicẽdũ ẽ itaq ꝑmo hostiã quã qs scit nõ esse ↄsecrtã nullꝰ adorabit: nec xp̃us sub eius spẽbꝰ credẽdus ẽ nec adorãdus. Hec ille. A

Positio catholica lectoris dans primũ documentũ sub eadem lr̃a A. ✝

s Uper duo que ab aduer- sario tãgunt vt est titulus q̃stiõis: ⁊ demũ positio q̃- dã rñsalis. Dico ad ꝑmũ q titulꝰ q̃sti- onis est prima fronte suspectus: vt pote ab eo super falsas quasdã posi tiones quas in sequẽtibus ponit al legatus. suspitõe autem caruisset si titulum sic ãnotasset: vtrum hostie in ecclesia a sacerdotibꝰ ⁊c. sint sem- per simplr̃ vl' in aliquo casu ↄditio- nalit' adorãte. Sic em̃ distinctio da- ret q̃ ad ↄficiẽtes ⁊ quo ad nõ ↄficiẽ tes: cũ i cert' casibꝰ ab vtrisq ꝑt sub ↄditõe etiã actuali sumi ⁊ venerari. d qbꝰ tñ minime mẽtõez fecit exp̃ssã. Item suspectꝰ reddit eo q cum tri- plex sit circa hãc materiã ↄditio põ- derãda. videlicz ↄditio ↄsecratõis cõ ficiẽtis ⁊ adoratõis. ⁊ prima semper A ✝

a duobus aliis sicut p̄supponitur: ita subintelligitur. Jō q̄n queritur ab aduersario. An hostie a sacerdotibus in missis eleuate &c. sint simpliciter vel cōditionaliter adorande: cuȝ de tercia solum tangat & alias duas p̄supponit vt dcm̄ est. Jdō nunq̄ simpliciter cū exclusione videlicet oīs cōditionis adorat̄ aut sumit̄ eo q̄ semp adorās: eo respectu adorat q̄ conditiōes tam ex pte cōsecrationis q̄ & cōsecrātis. iuxta xp̄i institutionē sint celebrare. Et in casu quo nō eēnt celebrate: tu nota q̄ q̄ habēt casum aduersari⁹ semp pōderat: quasi ꝓpter talē casuȝ nunq̄ sit sine cōditione adorāda: ne ydolatria ꝯmittat̄ dic q̄ falso. innitit̄ fūdamēto q̄ in tali casu vt Gerson aliį doctores exp̄sse ponūt vt infra patebit. adorans alien⁹ est ab ydolatria q̄uis celebrans & nō cōsecrans sit in culpa. adorat em̄ sub cōditiōe nō dico exp̄ssa in sua adoratiōe. sed sub conditōe cōsecratiōis & consecrātis rite celebrate. Et attendit̄ cōditio ꝯsecratiōis in debita ꝓlatōne vboꝝ sacramētaliuȝ que tunc deriuata censet̄ q̄n cū intentōne actuali vel habituali vba ꝓferunt̄. Conditio cōsecrātis attendit̄ in ordine sacerdotali iuxta institutionē xp̄i sup debitā materiaȝ panis & vini. nec tn̄ p hoc excludit̄ quin in certis casib⁹ tā conficiēs q̄ laicus adorans: sub conditiōe actuali pōt adorare & sumere vt i appologia tactū fuit. Solum aūt hec excludimus q̄ semp in om̄i loco sit talis hostia sub cōditione adorāda. Ad quā itellectū extorquendū posuit titulū q̄ntis ad suū placitū. nobis aūt suspectū eo q̄ cū de simplici vel cōditionali adoratōne. querit dicim⁹ q̄ nec simpliciter cū exclusione oīs cōditōis est adoranda. nec conditionaliter vt ipe p̄tendit in om̄i loco & tēpore. Jn aliis que apposuit bn̄ sensit videlicȝ d̄ adoratione latrie erga xp̄m contentum. Et de illa positione responsali sua p̄ma. Q hostia q̄ q̄s scit nō eē cōsecratā nullus adorabit. nec xp̄s sub ei⁹ spēbus credēdus est nec adorandus. Hec positio in nuda sua intentione nō est rephensibilis. licȝ suspecta sit ꝓpter scdāȝ quā expost infert positionē ꝓpter terminos cū dicit quā q̄s scit. volēs p hoc innuere q̄ndā altiorē noticiā quā sit noticia fidei esse necessariā circa adorationē eucharistie. vtpote noticiā diuine reuelatiōis. Vn̄ sequitur scdā eius positio.

Positio erronea aduersarij secunda.

Ecundo dicit hostia quā q̄s scit rite esse ꝯsecratā adoranda venit. xp̄usq̄ sub ei⁹ speciebus s̄m humanitatē contineri corde debet. & adorari nulla adiecta cōditione. Sunt aūt hec scientes pauci quos de⁹ spāliter illuminauit a se in iuuētute. aut p angelos aut alius s̄m modū sue bonitatis & ꝓuidētie B

Positio catholica lectoris dans secundū documentum sub eadem ir̄a B

Vper duo que aduersarius tangit locuturus cū manifestam heresim includāt eo q̄ p̄mo lumen fidei estimat nobis nō sufficere ꝓ certa cognitiōe habēda de his q̄ nobis ad credendum ꝓpo- B

nunc et eo etiã qȝ nullibi i tota eccia certa. habeatur cognitio de veritate eucharistie cũ eccsa careat hac illumiatõe speciali seu angelica reuelatione vbi et in quo loco habeatur verũ sacramentũ vt pȝ ad sensum. Etiaȝ ipe sacerdos cõficiẽs et sumẽs si nõ hȝ illam diuinã seu angelicaȝ inspirationẽ aut illuminationẽ sup certam xpi pñtiaȝ sacramentalẽ sua fides qua firmiter credidit se cõfecisse. eo qȝ rite ordinatus verba ↄsecratõnis sup debitã materiã ex intentiõe ↄficiẽdi ptulit nihil valuit ꝗ sub dubio totũ mysteriũ altaris pactũ est. tali sꝫ ordie pcedẽduȝ ẽ vt pmo luce clarius pateat qȝ cognitio credẽdorum que habetur ex lumine fidei. qa est certior ꝗ̃ sit quecunqȝ cognitio scientifica que ex naturali lumine intellectus habetur. Ideo nec ei põt aliquo mõ subesse dubium aut falsuȝ. Secũdo vt directe sua positio pateat esse falsa p cõtrariũ asserendo. qȝ absqȝ speciali reuelatõe quilibet cõficiens et sumẽs scit ex ipo lumie fidei hostiã rite eẽ ↄsecratã qñ sua celebratio ex quatuor pcedit conditiõnibus supra enumeratis. vt sũt materia et forma. intẽtio et ordo. Et siñr laicus rite adorat et sumit qñ soluȝ in mysterio altaris aut alibi iuxta xpi et eccl'ie institutionẽ. adorare et sumere intendit solũ lumine fidei et non alia reuelatiõe diuina fulcitus Quo ad primũ qȝ cognitio credendorum que habetur ex lumie fidei sit certior omi alia cognitione ꝗ̃ naturali lumine intellectus habetur pbatõe nõ indiget cũ h sit oim doctorum in eorum scriptis sentẽtia discutientes. An fides sit certior ꝗ̃ scia. vide Alexã. de ales in. iij. pte sũme. q. lxxix. mẽbro pmo. Itẽ an obiectũ fidei sit ita verũ qȝ ei nõ possit subeẽ falsum. vide Bonauẽ. in suo. iij. scpto dis. xxiij. Item an fidei possit subesse falsum vide Gersonẽ in suis declaratiõibus de fide quẽ doctores qz aduersarius plurimum estimat eũ sentire p sua opinione. Ideo eius ponitur hic snia Nã dic in hec forma dubitatur vtruȝ falsuȝ possit subeẽ fidei. seu vtrũ falsum possit credi vl' id qd nõ ẽ. puta cũ sacerdos eleuat hostiã nõ consecratã. vtrũ sit vera fides qua a toto pplo creditur ibi esse. vel illud eẽ corpus xpi Et dr adhoc qd fidei nunqȝ põt subesse falsum: nec dubiũ. imo nec etiã pt quicqȝ credi nisi sit infallibiliter verum. Vñ in pdicto casu credere qd illud seu illa hostia sit corpus xpi nõ est fides. ꝗ opinio tm̃ q̃ põt esse de falso. Sed credere qȝ sub illa hostia si in forma debita consecrata fuerit sit corpus xpi est fides et hoc semp infallibiliter est verum. vñ illa ↄditio semp apponenda. vel ad minus supponẽda est. qñ hostia adoratur vel sumitur. scȝ si rite cõsecrata fuerit vel sic. hostia rite cõsecrata infallibiliter ẽ corpus xpi. hec Gerson in forma. Et qz aduersarius hec verba estimat sibi deseruire sup conditionalẽ adoratõeȝ formandã qd tñ esse nõ põt. apparet primo ex interrogatiõe qua de cã motus fuit loq̃ de ↄditionali adoratiõe. Scdo quõ includit ex tribus cõditiõibus supra enumeratis cõditionẽ cõsecratiõis inuestigare. et tercio qȝ illa cõditio semp ab adorante vel apponitur vel supponitur. s. si rite consecrata fuerit &c. Quo ad causam motiuã. pȝ qȝ mo-

tus fuit p̄ncipaliter. an fidei catho
lice posset subeē falsum declarare.
Et ex hostia eleuata a sacerdote non
cōsecrata. ibi em̄ diceret infidelis ꝙ
fidei nostre subesset falsum. vn̄ qua
si coact⁹ in defensionē fidei cōclu-
dit. sicut ⁊ ceteri oēs doctores ꝙ ꝓ-
pterea nō subest fidei falsū nec du-
bium. eo ꝙ solūmō post ꝯsecratōē
rite factā creditur ibi eē xp̄s sacr̄ali
ter. Et si q̄s diceret ergo nō dꝫ ado-
rari nisi sub ꝯditōne ne fidei subsit
falsum. Rn̄dit doctor īplicite ꝙ pro
pterea nō subest fidei falsum ꝙ ali-
q̄s adorat hostiā nō ꝯsecratā putās
esse ꝯsecratā. qꝛ fides nō dictat imo
ꝓhibet sub pena ydolatrie. ne quis
hoc faciat. Et si dicat̄ tn̄ adorās fal
se adorat. Rn̄det̄ ꝙ licꝫ q̄s false ado
rat. nō tn̄ fidei ꝓpterea suberit falsū.
subesset aūt falsū si adorare hostiā
nō ꝯsecratā fides admitteret. Et h̄ ē
ꝙ doctor Gerson cōcludit quo ad
causam suā motiuā dicēs ꝙ p̄dicto
casu credere q̄d illō siue illa hostia
sit corp⁹ xp̄i nō est fides sed opinio
tm̄ que pōt esse de falso. q̄si diceret.
nō ꝓpterea derogatur veritati fidei
ꝙ hostia eleuata ⁊ nō ꝯsecrata ado-
ratur. sed ꝙ hui⁹ occasione fideles
debeant sub conditione adorare. H
nō dicit i hac sua causa motiua. q̄d
est p̄mū in suo documento tacto.
Nec etiā possum⁹ elicere ex scd̄o in
illo documēto tacto vbi facit mētio
nē de ꝯditione cōsecratiōis que est
p̄ma īter tres supra enūeratas. Nā
cuꝫ dicit. Sed credere ꝙ sub illa ho
stia si in forma debita cōsecrata fu-
erit sit corpus christi est fides. ⁊ hoc
semper infallibiliter est veruꝫ. Hoc
doctor ideo dicit ꝙ cum supra dixe
rat ꝙ in casu quo quis hostiam ele
uatam ⁊ non consecratam adora-
ret non propterea censendū est fidi
falsum subesse ⁊ vnus quereret q̄d
ergo censendum est de veritate fidi
quo ad hostias eleuatas. Rn̄dit q̄d
hoc dictat veritas fidei ꝙ talis ho-
stia si in forma debita cōsecrata fue
rit sit corpus christi. ⁊ hoc est credē-
dum. vnde dicere ꝙ propterea velit
astringere adorantes ad conditōna
lem adorationem patet hec esse fal
sum. Sꝫ quod nec ex tercio in illō
documento tacto hec doctor pretē-
dat vti aduersarij autumant patꝫ ex
suis verbis quia dicit. vnde illa cō-
ditio semꝑ apponenda vel ad min⁹
supponenda est quādo hostia ado
ratur vel sumitur. s. si rite consecra-
ta fuerit vel hostia rite cōsecrata in-
fallibiliter est corp⁹ xp̄i vbi duo di-
cit de conditione vel apponēda vel
supponenda in adoratione vel sum
ptione hostie. ⁊ quia hee due condi
tiones semper obseruantur in actu
vel in habitu. In actu quādo appo
nitur. In habitu quādo supponit̄.
vnde de apponenda vel supponen
da loquitur conditione. ⁊ vt supra
patuit in appologia. actu sunt con-
ditōnes apponende. vbi necessitas
postulat taꝫ a conficiēte q̄ȝ ab ado-
rante ⁊ nō sumēte alias vero minime
ꝫ sufficit ꝙ talis cōditio supponat̄
ab adorāte. s. cōditio cōsecratiōis ri
te facte ⁊ nō ꝙ adorās cōditionaleꝫ
habeat facē adoratiōnē sꝑ ⁊ in om-
nē euētū ⁊ ꝙ h̄ sit de ei⁹ mente patꝫ
ex verbis. nā exprimit cōditōeꝫ cō-
secratiōis dicēs si rite ꝯsecrata fue-
rit vł supponere in mēte hostia rite
consecrata infallibiliter ē corp⁹ xp̄i

Vnde qꝛ dicit rite cõsecrata: tangit
cõditionẽ ꝯsecrationis. ꝛ cũ dicit. fa
cte tangit cõditionẽ cõsecrãtis. ꝛ q̇a
has duas sequit̃ cõditio adoratiõis
nõ ꝙ illás duas adorans hẽat actu
mẽte reuoluere. ꝫ sufficit illas pre
supponere. Jõ dicit ad min⁹ suppo
nenda est. semꝑ suple cõditio conse
cratiõis rite facte. Et breuiter ꝓ re
gula generali hoc tenendũ est. ꝙ de
cõditionali adoratõe in actu vel in
habitu. nunq̃ꝫ faciũt doctores men
tionẽ in eoꝝ scriptis: nisi coacti vi
delꝫ ꝓpter certos casus. vt vbi veri
tatẽ fidei in oibus volunt defende
re vt Gerson in p̄dicto casu de ho
stia nõ ꝯsecrata. Et etiaꝫ Tho. scḋa
scḋe in q̃õne. An fidei possit subesse
falsuꝫ in solutiõe vltimi argumẽti.
Et similiter doctor Bonauẽ. in suo
tercio sniaꝝ dist. xxiiij. vtrum fidei
obiectũ sit ita veꝝ qḋ ei nõ possit sb
esse falsuꝫ. vel etiã coacti qñ certos
casus de q̇bus in appologia tactũ
est scribere noluerũt in quib⁹ condi
tio apponẽda est. etiaꝫ actualis vt
ex diuersis eoꝝ dictis elicit̃ vel etiã
coacti de habituali conditiõe scri
bere vt vbi declarant: an cult⁹ latrie
possit exhiberi xp̄i aduersario sine
pctõ. Vide bonauẽtu. in suo tercio
dis. ix. Sed qḋ ex ꝓposito alias fu
isset a doctorib⁹ sine his necessitati
bus declaratum vt aduersarius hic
dicit ꝙ nisi q̇s sciat ex reuelatiõe di
uina hostiã eleuatã a sacerdote esse
xp̄i corpus nullus debeat sine con
ditiõe adorare. Hoc eñ est nouũ do
gma non fundatũ. vt patꝫ in dictis
doctorũ q̃re ꝛ merito vt erroneum
refutandũ. Vñ quo ad scḋam pteꝫ
vt videlicet sua positio directe pate
at esse falsa. Dicim⁹ ꝙ absq̃ꝫ specia
li reuelatione quib⁹ confitiẽs ꝛ su
mẽs scit. ex ip̄o lumie fiḋi hostiã ri
te esse consecrataꝫ qñ sua celebratio
ex quatuor ꝓcedit conditionib⁹ su
pra enũerat꜖ vt sũt materia ꝛ forma
intentio ꝛ ordo. Simlit̃ ꝛ laicus ri
te adorat. ꝛ fiũt qñ solũ in mysterio
altaris aut alibi. iuxta xp̄i institutõ
nem adorat. ꝛ ita solũmodo intẽdit
lumie tantũmodo fidei ꝛ nõ alia re
uelatione diuina fulcit⁹ Patet hec
scḋa ꝑs ex dictis Gersonis ꝛ alioꝝ
doctorũ q̇ solũmodo ad lumẽ fidei
adorantes ꝛ sumẽtes remittũt ꝛ nõ
ad aliud vt hic aduersarius preten
dit ꝛ hoc lumẽ solũ ꝯsistit i p̄nti ca
su vt credam⁹ hostiã rite consecratã
esse xp̄i corp⁹: eo ꝙ ip̄m lumẽ infal
libilem nobis oñdit veritatẽ vt pre
fatus doctor Gerson deducit cũ di
cit ꝙ non põt q̇cq̃ꝫ credi nisi sit i fal
libiliter verum. ꝛ hec sufficiant.

Positio erronea aduersa-
rij tercia cũ quatuor suis de
clarationibus.

Tercia hostia q̃ꝫ sacerdos ver⁹ vł C
apparẽs in altari sacr̃alr̃ tractat vł i
custodia ꝓ ĩfirmis s̃uat. seu ad eos
solẽniter defert. sub ꝯditione ẽ ado
randa. ꝛ corp⁹ xp̄i sub ea credi debꝫ
sub ꝯditione ꝛ adorari. hac scꝫ vł cõ
simili exp̄ssa vel tacita. Si ꝯsecratõ
rite ꝛ debite s̃m institutionem chri
sti ꝛ eccł'ie fuerit celebrata.

Post declarat quõ condi-
tio sit in mente vel in ore vol
uenda et dicit.

Per conditionem addendaꝫ seu
habendã intelligibilis vel actualis C

sola. vel habitualis sola. ita ꝙ q̄cunq̄ illarũ adest. cũ addi debeat sufficit diuisum. nisi negocium insolitũ aliud requirat.

Iteruȝ inuehit cõtra illos qui volunt aliquã conditionem addere ꝛ dicit.

C Per cõditionẽ non addendã vel non hñdaȝ oẽs simul actualis ꝛ habitualis copulatim exclusõ sunt habẽde. Ita cũ dꝫ in adoratione sacramenti altaris nulla addi debet cõditio ab adorante excluse sint actualis ꝛ habitualis.

Iterum dat distinctionem d̃ duplici adoratiõe erga speciem sacramentalẽ ꝛ eius cõtentum.

C Item supius cũ mẽtio fit de hostia adorãda ꝛ postea alia fit mẽtio de xp̄o ꝛ eius corpis hostia ibi pro spẽbus dꝫ esse accepta que in sacramẽto altaris non cultu latrie ꝫ yp̄dulia adorank ſm Pek. de aquila. in. iij. dis. ix. Et vt credo ſm Pe. de palu. eadem dist.

Iterum pro fortificatõe erroris sui dicit conditionaleȝ adorationẽ nõ includere dubiũ seu opinionem veram vł falsam.

C Cõditio sic addita addentẽ i sua fide catholica dubiũ non facit in fide nec infidelem eo ꝙ nõ facit eum dubium directe. In hijs que cadũt sub fide. Nõ eñ dubitat addẽs conditionẽ exp̄sse vł iplicite xp̄m ꝛ corpus eius sacraliter eẽ sub speciebus panis facta debita cõsecratõne. nec ad hoc referk cõditio. ꝫ refertur ad debitaȝ ꝯsecrationẽ hostie q̄ꝫ consecrationẽ debitã non credere teneor fuisse factã a sacerdote. imo possuȝ dubitare vel opinari de ea actu vel habitu sine pericl'o aĩe. an ip̄e sacerdos singula obseruãda obseruanerit. facitq̄ꝫ talis cõditiones additio precauere ne credẽs false credat. circa ea que cadũt sub fide. puta id eẽ corpus xp̄i qd̃ sub spẽbus panis cõtinek in casu q̃ nõ fuisset facta determiata ꝯsecratio. Parikꝛ a cultu latrie creature. impẽdende que oĩa cõtingerẽt si cõditio exclusa simpliciter haberek. Nec videk habitꝰ fidei sufficere ad hoc p̄cauendũ. qꝛ alias xp̄ianus nõ posset ydolatriã cõmittere ꝛ credere creaturã eẽ deũ. simpliciter adorando eo ꝙ talis habitꝰ fidei semꝑ sufficeret. ꝛ vicem cõditionis suppleret actualis vel habitualis. ꝛ non dico d̃ agente ex habitu fidei ꝫ ex li. arbitrio. Et sic doctores sup̄flue tradidissent de conditõnibus addendũ exp̄sse vel tacite. si talia oĩa possent precaueri ꝑ habituȝ fidei ꝛ in eũ reduci. imo sub habitu fidei non continenk sed supponũtur ab eo nec alie circũstantie ad consecrationẽ requisite adsunt.

Positiones catholice lcõris prefatos articl'os condẽnantes per quinq̄ꝫ documenta iuxta numerũ articuloruȝ aduersarij.

C Per quinq̄ꝫ articulos positos ab aduersario videlꝫ super vnã positionẽ. ꝛ quatuor eiꝰ declarationes. locuturus cuȝ iaȝ breuitati studendũ sit ne ꝓlixi.

tas fastidiū generet. eo etiā ꝙ ex ꝑ-
cedētibus iaʒ declaratis pateat fal-
sitas sui fundamenti videlicʒ ꝙ ne-
mo debeat esse exemptꝰ a cōditio-
nali adoratione nisi qui spālem ha
beat reuelationē a deo suꝑ verā xp̄i
p̄ntiaʒ in sacramento altaris. In q̊
fundamēto includit lumē fidei no-
bis infusum nō sufficere ad elicien-
dū indubitatū actū fidei. tali ordīe
ꝓcedendū est vt breuiter singuli eiꝰ
articuli erronei. singl'is catholicis
eo ordine quo positi sunt infringā-
tur. Dicimꝰ ergo suꝑ eiꝰ terciā posi
tionē cōtrario mō. ⁊ primo quo ad
sacerdotē verū. demū quo ad appa
rentem qꝛ de vtroqꝫ mētioneʒ facit
Nō hostia quā sacerdos verꝰ in al
tari sacr̄aliter tractat. vl' in custodia
ꝓ infirmis seruat seu ad eos solen-
niter defert. nō est sub ꝯditiōe om̄i
tp̄e ⁊ loco adorāda nec corpus xp̄i
sub ea credi dʒ sub conditione mo-
do p̄misso. ⁊ adorari tacite vel exp̄s
se dicēdo. Si cōsecratio rite ⁊ debi-
te s̄m institutionē xp̄i ⁊ ecc̄ie fuit ce
lebrata te adoro. Iteʒ quo ad sacer
dotē apparentē ⁊ celebrantē appa-
rent. qꝛ in simul coniungit talē. cuʒ
v̄o sacerdote in sua positiōe in finē
vt sic suū errorē colorare valeat. Di
cimus qn̄ q̊s verisimiliter dubitat
de tali celebrāte. an videlʒ rite sit or
dinatus. aut an rite celebrat. tūc cū
sub actuali cōditiōe. pōt talis licite
adorare ⁊ ita suā fidem formare. Si
consecratio rite ⁊ debite s̄m institu-
tionē christi ⁊ ecclesie fuit celebrata
te adoro. Item vlterius dicimꝰ. ad
ditiendo ꝙ in casu vbi quis adorat
hostiam non consecrataʒ a sacerdo
te vero vel apparenti celebratā. duʒ

ex proposito hoc non facit. alienus
est ab ydolatria q̄ꝛuis celebrās ⁊ nō
conficiens sit in culpa. eo ꝙ in sua
adoratōe subintellecta fuit cōditio
ista si cōsecratio rite facta fuit. Pri-
mū de sacerdote v̄o vbi celebrat aut
sacramentū defert qđ ibi nō sit sub
conditiōe. xp̄s adorādus om̄i vide
licet tp̄e ⁊ loco vti aduersarius pre-
tēdit. satis ex supra enumeratis de-
clarationibus patet. suꝑ lumē fidei
qđ nos sufficienter certificat ad ve-
rā xp̄i p̄sentiā sub hostia altaris qn̄
celebratio rite facta est. ⁊ rite dꝫ fieri
qn̄ q̄tuor cōcurrūt. s. materia ⁊ for-
ma intentio ⁊ ordo. Iteʒ qꝛ celebra
tio sic rite facta includit ex tribꝰ cō-
ditionibꝰ supra enūeratis. duas vi-
delicet cōditionē consecrationis ⁊
consecrātis quas ip̄a tercia que est
adorantis. presupponit esse factas.
Iō satis sub conditōe xp̄i p̄ntia in
om̄i loco ⁊ tp̄e adorat. ⁊ sic doctoꝝ
dicta suꝑ habitualē conditionē sal-
uantur. vbi videlʒ dicūt ꝙ in oi ado
ratione subintelligit conditio. si cō
secratio rite facta est vbi de conditō
ne cōsecratiōis tangūt. quā adorās
sp̄ supponit seu subītelligit. Scōm
v̄o a nobis positum de sacerdote fi
cto. patet etiā ex premissis in appo-
logia tactis casibus quia cuʒ talis
non conficit ⁊ adorans occasioneʒ
habet dubitādi super eius celebra-
tionē. licite sub conditōe etiā actua
li potest ⁊ credere ⁊ venerari seu eti
am sumere. Tercium vero ꝙ addi-
tum fuit super casum. vbi quis nō
ex proposito hostiam non cōsecra-
tam adorat. qđ tunc alienus est ab
ydolatria. patet ex dictis oim docto
rum precipue Gersonis vbi in re-

gulis moralibus de sacramẽto eucharistic vt in facta patebit. in loco vbi aduersariꝰ ipm ꝓ se allegat ponens hanc sententiaꝫ in propria forma vti posuimus supra.

Documentum scdm catholicum.

C ✝ d Emum suꝑ scdm aduersarij vbi declarat suã mentẽ in cõditionibus addẽdi vel habẽdi circa adorationẽ qꝛ intricatis verbis procedit dicẽs ꝙ conditio est intelligibilis vel actualis mẽtalis sola vel habitualis sola. Dicamꝰ nos iuxta mentẽ doctoꝝ ꝙ solutõis duplex est conditio. Vna actualis. altera habitualis. Et actualis dr illa que actualiter mẽte vel ore profert. Habitualis vero que ex habitu fidei suꝑ consecrationẽ rite factã fert non exprimẽdo illã nec mente nec ore. Aduersarius aũt qꝛ vult ꝙ nemo excipit ab adoratione conditionali nisi illuminatꝰ alia reuelatiõe diuina ꝛc. patet ꝙ sua intẽtio est ꝙ semꝑ cum actuali conditõe sit adoranda ꝛ in casu quo illam actu non haberet ꝙ tũc sufficit habitualis .i. virtus seu efficacia illiꝰ actualis cõditõis quã debuissꝫ habuisse. sic a simili sufficit sacerdoti habitualis .i. virtualis intẽtio. vbi actualis non adest vt doctores oẽs asserũt. ꝫ hec sua positio falsa est vt patuit cũ illã habitualẽ conditionẽ concedimus nõ ita vt in virtute actualis conditionis habeat in adorante agere vt aduersarius autumat sed in virtute agat cõditiõis ꝯsecratiõis rite facte quã cõsecrationẽ adorãs supponit seu subintelligit ex habitu fidei esse a sacerdote factã añ suã adoratõeꝫ.

Documentum terciuꝫ catholicum.

C ✝ d Emuꝫ suꝑ terciũ aduersarij vbi pretendit reprehendere nos q̃ vt ipse putat excludimus omnẽ conditionẽ addendam vel hñdam in adoratione qđ tñ nõ facimꝰ. qꝛ vt ex ꝑmissis patuit nec actualẽ nec habitualẽ excludimus cõditiões debitas ꝛ necessarias. ad adorationem. sed bene excludimꝰ conditões suas quas asserit appo nendas omni loco ꝛ tempore tam circa sacerdotem verũ ꝗꝫ fictum nisi quis specialeꝫ habeat a deo reuelationem suꝑ veram xp̃i presentiaꝫ in sacramento. Nam concedimus actualem conditionẽ in casibus supra in ꝑncipio opis annotatas ꝛ similiter habitualeꝫ modo premisso tacto ꝛ non sicut ipse habitualẽ autumat. vnde patꝫ falsitas sue cõtra nos innectiue.

Quartum documentum

C ✝ d Emuꝫ super quartũ aduersarij vbi tãgit đ diuersa adoratione faciẽda. erga spẽs sacramẽtales ꝛ rem contentã sub eis scꝫ xp̃m asserens. ꝑmo ꝙ vbi in precedentibus suis positionibꝰ locutꝰ sit de hostia qđ tunc terminꝰ hostie debeat supponi pro speciebꝰ. Et qꝛ hic modus supponẽdi est valde inconsuetus in omnibus doctorũ locutionibus. cum hostia deo offeratur ꝛ species non per se offerantur. ꝫ ipse xp̃s sub spẽbus contentus .i. totũ insimul sacr̃m visibile ꝛ inuisibile. vnde ꝛ in missa dicitur hostiaꝫ puram. hostiam sanctaꝫ. hostiã immaculatã. Jđ modus suus loq̃ndi

alienus est a catholico sensu. Dato
tñ lꝫ non concesso ꝙ sic accipi possꝫ
hoc ipm tñ ꝙ pretēdit spēs illas yꝑ
dulia veneratiōe eē adorādas. Eti-
am sub conditōe actuali ⁊ habitua
li per modū ab eo expssuꝫ. circa cor
pus xpi contentuꝫ hoc ea facilitate
contēnitur. qua ab eo ꝓbatur cum
nec ipi doctores ab eo allegati hoc
senserūt vt pe. de aquilā. ⁊ pe. de pa
lud. Quis em dicant spēs yꝑdulia
veneratiōe venerari nō tamē dicūt
sub hac vel illa cōditiōe vt ipe pre-
tēdit. Verū ne lectoris anim⁹ ma-
neat suspensus circa venerationem
spēꝝ sacramentaliū Est notanduꝫ
ꝙ ipe spēs pñt dupliciter ꝯsiderari.
vel ſm eoꝝ eē naturale. vel ſm esse
suꝑ naturale. Naturale quidē ꝙ ha
buerunt añ ꝯsecrationē. oia accidē-
tia fundata in substantiaꝫ panis vt
erat q̄ntitas ⁊ suꝑficies seu rotundi
tas etiā qualitas circa colorē sapo-
rē ⁊ odorē ⁊c. Suꝑ naturale vo eē
eoꝝ dicim⁹ qd ista accidētia natura
lia post ꝯsecrationē manēt: solū vir
tute diuina vtpote sine subiecto. et
hñt suas naturales actōes q̄s ante
cōseceationē habuissent. etiā tm vir
tute diuina vt immutare visuꝫ. ol-
factū ⁊ gustū. ⁊ posse putrefieri: ⁊ a
vermib⁹ corrodi ⁊c. vñ si querit qua
rōne sint spēs ille sacramētales ve-
nerande. Dicim⁹ ꝙ rōne illi⁹ natu-
ralis oꝑatiōis inquātum videlꝫ cau
sant quasdā naturales actiones nō
debet eis aliquis honor. Sꝫ ea rōe
ꝙ deus tāta miracula oꝑatur circa
ea accidētia vtpote qd sine subiecto
existunt. Iteꝫ ꝙ naturales retinent
actiones ⁊ passiones circa immuta
tionē sensuū exterioꝝ. ⁊ hoc solū v-
tute diuia. Jdo rōne diuine virtutis
vt sic lꝫ nō sint sacramentū plenū et
ꝑfectū. sunt tñ scꝫm inq̄ntuꝫ sunt sa
cre rei signū ⁊ sacramētales res ꝑ-
ducētia in enigmaticā visionē ipi⁹
xpi. venerant p⁹ xpm cui latria de-
bet ⁊ honor in eo ꝑpendit ꝙ subito
vt videm⁹ spēs facta cōsecratiōe ge
nua ꝓsternunt. lꝫ intētio adorantis
nō ad ipas spēs ꝫ ad contentuꝫ sub
eis scꝫ xpm ferat latria adoratione
Nec tñ per hoc excludit qn imago
xpi que interdū cernitur etiā deco-
cta in ipa specie panis. Habeat ve-
nerari ex intentiōe adorantis si vel
let vt alia imago xpi: q̄ venerat nō
rōne sue materie in qua sculpta est
seu depicta. ꝫ rōne imaginati. s. xpi
latria veneratio de hoc nihil ad ꝓ-
positū ad qd tñ redeundo. Si quis
dubitaret. an ipse spēs sacrales sic
debeant yꝑdulia veneratione exco-
li qd necesse sit adorantē sacꝫm eu-
charistie semꝑ distinguere inter yꝑ
duliā ⁊ latriā actualit imaginando
qd res ꝯtenta in sacramēto. s. xps in
latria venerand⁹. spēs vo yꝑdulia.
Rñdet ꝙ nō ꝫ sufficit simplex ado
ratio qua adorans intēdit xpm ve-
nerari. sicut ⁊ venerat vt veꝝ deū et
hoieꝫ ⁊c. Vñ ꝯñter yꝑdulia venera
tione ipse spēs sacramētales exco-
luntur tanq̄ sacra signa manudu-
centia in ipsum xpm.

Quintum documentum

d Emum suꝑ quintū vbi tria
ponit. ⁊ in pmo nititur se ex
cusare suꝑ notaꝫ dubietatis
quem includitur in ipa cōiunctiōe
si quasi non sit quis censendus du
bius in fide ꝓpter cōditionalē ado-

ratione dicendo si cōsecratio rite et debite facta est. tunc te adoro. eo q talis adorans non dubitat xpm eē sub spēbus facta debita cōsecratiōe ꝫ dubitat de ipa cōsecratione an sit rite facta d qua vt dicit licitū est dubitare. Sed q hec excusatio nō cōcludit. imo ipsa ꝯditiōalis adoratio dubiū facit credentē ꝛ ꝑ cōsequens infidelem ꝛ hereticū vt notat c. Dubius de hereticis deducit varijs respectibus. Primo q grāmatice loquēdo semꝑ hec cōiunctio si ponit dubitatiue. lꝫ interdū affirmatiue. interdū negatiue. interdū ꝛ adiunctiue seu etiā optatiue. vnᵒ. Affirmat dubitat cōiungit si negat optat. Dicit em̄ affirmatiua dubitatio vt nescio si faciā. Adiūctiua si veneris faciā. Negatiua si ꝓ nō vt si dauid mentiar. i. non mētiar. Optatiue vt si fluuius iste veheret mercimonias. Et q conditionalis adoratio coniungit rem adorādam cuꝫ adorante. iō illa coniunctio Si consecratio ē rite facta stat adiūctiue. Secūdo etiā patet falsitas in eo q dicit cōsecratione non cadere directe sub fide. ꝫ solum q xps contineat post consecrationē rite factam sub spēbus sacramētalibᵒ. Item q licitū sit circa ꝯsecrationē dubitare. Nam pmum stare nō pōt. q sicut directe cadit sb fide xpm sacramentalit ꝯtineri sub speciebᵒ facta cōsecratione. ita etiaꝫ directe cadunt om̄ia illa sub fide sine qua sacramentalis pn̄tia xpi haberi nō potest. hec sunt quatuor videlicet materia forma intentio ꝛ ordo. que singula sic se hn̄t q cuꝫ nulluꝫ sine altero xpi sacramētalē presentiam efficere pōt. ita in simul cōcurrētibus suꝑ actuꝫ fidei nostre dictant nobis xpm sacraliter contineri tunc sub speciebᵒ. Scōm etiā stare non pōt q videlꝫ licitū sit vnum quēq circa cōsecrationē dubitare. sic em̄ sacerdos quē nō excipit sic ꝛ laicus nisi habeat reuelationē a deo semꝑ licite pōt circa cōsecrationem dubitare frustra ergo doctores asserunt q pmissis quatuor cōcurrētibus ꝯditionibᵒ etiā heretici scismatici. excōmunicati cōficiunt vbi rite sunt ordinati. si ergo eccl'ia nō dubitat de illis qn ꝯficiant quō dubitare pōt licite ydoneᵒ sacerdos sciens se rite ordinatū ꝛ rite ꝓferentē vba sacramētalia suꝑ debitā materiam in debita intētione. Tercio ptꝫ falsitas q si adoratio cōditionalis que ꝛ dubiosa dꝫ ferri nō ad xpm circa quē dicit non esse dubitandū. ꝫ ad ipam consecrationē. ptꝫ falsitas qa cū adoratiōis actus fert ad suū obiectum q adorat. ideo tunc deberet consecratio ꝛ nō xps dubiose ꝛ cōditionaliter adorari. Hoc aūt non admittit vt pꝫ in suis orationibᵒ qs in vulgari cōposuit in qua cōtinet. Si tu dn̄e iesu xpe es ibi ex ꝯsecratione adoro te. si nō es ibi adoro te vt es in celo. ergo pꝫ q nō pōt vnū ab altero separi. s. cōsecrationē a re contēta quasi circa vnū quis possit dubitari ꝛ non circa alterū vn̄ solū quoddā latibiluꝫ sibi construxit vt subterfugere posset vbi sibi obijcit incōuenientēs suꝑ dubiosam fidē que reddit hoiem infidelē ex all'. c. dubius de hereticis. Circa scōm vero q ponit suꝑ necessitatē illiᵒ cōditionalis adoratiōis. asserēs q necessaria sit ꝓpter tria. pmo vt adorantē a fal

ſa credulitate preſeruat. ⁊ ne ydola-
triā cōmittat eſtimādo corpus xp̄i
ibi eſſe cū non fuiſſet facta cōſecra
tio. Que omīa friuola ſunt cum in
tali caſu adorantes ſemꝑ a vitio in
fidelitatꝭ ⁊ ydolatrie excuſant̄ vt ſu
pra ex verbis Gerſonis patuit: dū
dicit ꝑinde adorās alien⁹ eſt ab ydo
latria. Quis celebrans ⁊ non conſe-
crans ſit in culpa. ⁊ ſimiliter alij do
ctores excuſant vt inferius patebit.
vn̄ nō oportꝫ ꝓpterea conditionalē
adorationē facere vt hoc pctm̄ vite
tur. Nec etiā ꝓpter ſcd̄m eſt neceſſa
ria cum ip̄e adducit qd̄ q₂ doctores
de ipſa conditiōe addēda vel habē
da in adoratōne eucharistie fecerūt
mentionē. Idō faciēda ē ne ſuꝑflue
videant̄ de ea tractaſſe. Apparet cm̄
hui⁹ falſitas ꝙ nunq̄ꝫ doctores fece
runt mentionē de ip̄a conditionali
adoratione niſi qn̄ certos caſus et
euētus varios qui ꝯtingere poſſent
enumerarūt. vt ipſe Gerſon vbi ſu
pra in qōne. An falſum poſſit ſub-
eſſe fidei. adducēs caſum vbi ſacer-
dos eleuat hoſtiā non ꝯſecrataꝫ. an
tunc ſit vera fides qua a toto popu
lo creditur ibi eſſe corp⁹ xp̄i vbi di-
cit qd̄ in tali caſu conditio ſemꝑ eſt
apponēda vel ad minus ſupponē-
da ſi rite conſecrata fuerit hoſtia vi
de eundē in tractatu cōpendij theo
logie de ſeptē virtutib⁹. Ad idē loq̄
tur in tractatu de mō ſe hn̄di tꝑe ſci
ſmaticis vbi caſum allegat dicens.
In adoratōne hoſtie in altari. dum
occurrit aliqua dubitatio qd̄ p̄ſbyt̄
celebrās nō ꝯpleuerit oīa rite ad cō
ſecratōeꝫ req̄ſita ſufficit adorare cū
cōditione implicita. ſi oīa rite facta
ſunt ſcd̄m inſtitutionē xp̄i ⁊ eccie. Ec

ce ꝙ iterū loq̄tur in caſu contingen
te ⁊ non vt aduerſari⁹ vult in omni
loco ⁊ tꝑe adoratiōis ſub conditiōe
eſſe adoranda. Ad idē etiā deſerui-
unt alioꝝ doctoꝝ dicta q̄ ſimili mō
ſolū in caſibus contingētib⁹ faciūt
mentionē de ip̄a cōditione vt infrā
patebit ex ſuis ꝓprijs allegationib⁹
ſuꝑ Bonauē. ⁊ eundē Gerſonē ⁊ Ꝭ
ſufficiant ſuꝑ cauſas motiuas quaſ
inducit tanq̄ꝫ neceſſarias ꝓ cōditio
nali adoratōne facienda. Verū qd̄
paulo ante hoc ſcd̄m iā declaratuꝫ
facit mentionē de ipſo habitu fidei
quaſi ille nō ſufficiat ad excuſandū
adorāteꝫ ab ydolatria. niſi cōditōeꝫ
addat. idō ſit conditionalis adoratio
neceſſeria. ⁊ capit ꝓ ſuo fundamen
to. hoc q₂ ſi habit⁹ fidei ſufficeret et
ſemꝑ preſeruaret ab ydolatria etiā i
caſu q̊ ſine cōditiōe hoſtia non con
ſecrata adoratur. tūc nunq̄ꝫ poterit
fidelis ydolatrare ꝫ hoc falſuꝫ repu
tat ğ ⁊ illud qd̄ fidelis non debeat
ydolatrare qn̄ ſine cōditiōe adorat
Sed quātum hoc ei⁹ fundamentuꝫ
fidei ⁊ dictis doctoꝝ repugnat patꝫ
p̄rio ex eo ꝙ Gerſon vbi ſupra ado
ranteꝫ ex habitu fidei hoſtiā nō cō-
ſecratā nō ſolū excuſat ab ydolatria
q̄ſi cōmiſſa. imo totaliter aſſerit eū
immunē duꝫ dicit ꝑinde adorās ali
enus ē ab ydolatria Quis celebrās
⁊ nō ꝯſecrās ſit in culpa. Scd̄o patꝫ
falſitas ꝙ adorans ex habitu fidei
adorat ſub cōnditiōe habituali ſuꝑ
cōſecratōeꝫ rite factā quā ex ſuo ha
bitu fidi ſubintelligit ⁊ ſupponit eē
factā vt ſepe tactū eſt. Tercio patꝫ
falſitas ꝙ adhuc defendere nitit̄ ꝙ
ſupra poſuit. ſ. non ſufficere nobis
lumē fidei. circa adorationē eucha

Notā ſuꝑ
aliqua dctā
doctorum

ristie. ꝫ qͦ altius lumē. s. reuelatōis
diuine sit necessariū vt qs sine cōdi
tione possit adorare. s. ille cui deꝰ re
uelaret ex spāli gratia qͦ ibi eēt cor
pus xp̄i. ⁊ iō etiā hic dicit habitum
fidei nobis nō sufficere. Itē pꝫ falsi
tas eo ꝙ meritū fidei qͦ solū ex lu
mine fidei nobis accrescit. iam ꝑ il
lam reuelationē minuit̄ eo ꝙ talis
reuelatio erit expimētalis cognitō
⁊ miraculosa ⁊ fides nō hꝫ meritū
vbi humana rō prebet aut q̄rit expi
mentum. Quarto pꝫ ex falsa conse
quentia quā format sic eñ arguit si
habitꝰ fidei sufficit ad vitandū pec
catū ydolatrie in adoratōe hostie. g̃
nunq̄ꝫ fidelis pōt ydolatrare. ꝫ hoc
est falsum g̃ ⁊ añcedēs. Dicimꝰ eñ
ꝙ falsam format consequētiā eo ꝙ
oppositum consequentis scilicet fi
delem posse ydolatrare stat cum an
tecedente affirmatiue sumpto abs
q̄ꝫ nota dubietatis. scilicet ꝙ habi
tus fidei sufficit in tali casu videlicꝫ
adoratione hostie nō consecrate ad
vitandum pctm̄ ydolatrie. qꝛ vt di
ctum est habitꝰ fidei in adorante di
ctat hostiā tm̄ mō rite cōsecratam
esse adorandā nec adoraret si sciret
nō ꝯsecratā. Preterea habitꝰ fidei
pōt dupl'r cōsiderari vl' respectu ob
iecti vel respectu subiecti seu etiam
actus eiꝰ qui est credere. Nā primo
mō sufficit ad preseruandū ab ydo
latria cū sit lumen infusum a deo
cuius opera fortiora sunt opibꝰ dia
boli. Scđo v̄o modo cum eiꝰ subie
ctum sit variabile vtpote voluntas
seu liberū arbitriū cū credere sit cū
assensu mētis cogitare mētis. i. in
tellectus qui est primū subiectuꝫ fi
dei lꝫ actus cognitionis fidei sit ab
libero arbitrio qͦ cuꝫ variabile ex
istit. Ideo non obstāte habitu fidei
potest quis ydolatrare. Seq̄tur
in tractatu aduersarij.

Iaꝫ aduersarius epilogat
conditionalem adorationeꝫ
ex suis premissis positōnibꝰ
dicens. D

Videt̄ eñ ꝙ possit hec addi con
ditio. Si sub hostia hac xp̄us est sa
cramētaliter eundē sub eadē adoro
nec ista cōditio sic addita facit du
bium in fide qꝛ hō nō tenet̄ credere
xp̄m sacr̄aliter eē sub hostia simpl'r
loquēdo. ꝫ solū sub hostia ꝯsecrata
vt supra. Nec sequit̄ qͦ ex hac cau
sa possit circa vnāquāq̄ꝫ rem dicere
si tu es xp̄s te adoro qꝛ nō quelibet
talis res est consecrabilis vel simil'
rei consecrabilis.

Postea ponit vnā cōditio
natā adorationē falsaꝫ dicēs D

Hanc conditiōem si quis in ado
ratione apponeret actualiter vl' ha
bitualiter credere fidei obuiare. Si
christus ⁊ eius corpꝰ est sub hostia
debite consecrata ⁊ non corrupta sa
cramentaliter vel consimilem eun
dem sub eadem adoro. ille male sen
tiret cum Berengario de quo cōse.
dis. ij. Ego Berengarius ⁊c̄.

Epilogat contra predica
tores sibi aduersantes ⁊ fal
se inuehit contra adorantes
modo nostro catholico.

Item incaute videntur loqui qui D
in publico tradunt simpliciter nul
lam conditionem circa sacramenta
lia altaris vera vel estimata haben
daꝫ. Sed simpliciter credere xp̄m

xpm et corpus eius simpliciter sub speciebus panis et vini cōtineri et eū dē sub eisdē simpl'r adorari sic eñ purā creaturā pro xpo adorabunt: aut eum false aut supstitiose sacrā liter adorabunt in casu q̄ deesset de bita cōsecratio. nec conditio eos re leuaret eo q ex doctrina publica ea simpl'r exclusam hñt. Dicūt pdica tores simpliciter sine omi cōditōne credatis indubie xpm et ei9 corpus esse sub speciebus hostie p sacerdotez ostense et reuerēter cultu latrie ado rate. Ubi tñ aliquotiens nil ɔsecra tum est interdū hostia cōsecratur et nō calix vt etiā quasi indies ɔtingit Ecce quid credunt q̄d adorabūt sic exclusa omi conditōne et ad q̄d va let doctor de ɔditionibus traditio si sic ppl'i abscondunt. Aiunt eñ q̄ dam sic. me ex hoc die ordino p h et futuris tpibus q̄ad vixero et meā intentionē fundo q̄ ubicūq inter ero missis pcessionib9 et alijs actib9 ubi sacramēta altaris tractant. Sic me ab omi ɔditione actu absolutū esse nolo. vt nunq̄ in meis adoratō nibus velim conditionez ɔcurrere. nec actu nec habitu. imo simpl'r ha bere exclusaz si nō cogitē actu ō ea q̄ sub speciebus panis verū xpi corp9 cōtineri credere nolo et illū simpli citer adorare. sic eñ doct9 suz. Et qs vult talē sic credentē et adorantē in omībus suis adorationib9 iustifica re. si sic in tali pposito et intentione perseuerauerit cū circa multas mis sas interdum aliqui constituuntur et ubi nulla sit va et debita ɔsecratio Nec audēt habere cōditionē actua lem vel habitualez. s. si debita facta est consecratio quia prohibiti et in formati sunt vt nullam addant sed sine ea credāt et odorēt simpliciter et absolute.

Positōnes lectoris catho lice cōtra prefatum epilogū in tribus documentis.

[P]er tria q̄ epilogat ex p prijs suis dictis precedētib9 est notandū sup primuz Qz cū in precedētib9 conditionē addē dam in adoratōe alijs verbis. vtpo te s'm q doctores describunt expsse rit. Hic tamē aliā describit puta si sub hostia hac xps est sacramētalit eundē sub eadē adoro cuz tñ prius descripta fuit. Si consecratio rite et debite facta est s'm institutionē xpi et eccl'ie. et qz inter has descriptiōes est magna differentia. ideo false in cedit. Nam hec ɔditio. Si cōsecra tio rite etc. tangit semp a doctorib9 vt patet eor dicta inspiciēdo. Nec vo aduersarij conditō si sub hostia hac etc. nullibi a doctorib9 tangit q̄ p se adinuenit coactus vt conditio nalem adorationē exprimeret que renti de ea. Causa autem quare do ctores solum primā expresserunt ē. quia conditio eorum tangit conse crationē et consecrantis conditiōes quas sequit conditio adorationis includentis vt supra tactū est. alias duas vnde quia dicūt q̄ in adora tōne subintelligitur seu includitur ɔditio ista vl' ɔsilis. Si ɔsecratio ri te etc. vt iā inferius ex verbis Gerso nis patebit. iō nō op9 erat adoratio nē hmōi ab aduersario positā exp mere cū poti9 cernat et cōpetat infi delē quēlibet et dubiosum in fide sit xpm sub sacro adorare. quis enim

dubitat quin quilibet heretic⁹ ꝛ in-
fidelis de sacramēto opinās ꝛ dubi
tās sic suā ad oratione͂ formare pos
set. Si sub hac hostia est xp̄s ꝛc. ꝙ
tuȝ ad oratione͂ nullus catholicus
sic formare actualiter tenet vbi cō-
ditiones cōsecratiōis ꝛ ꝯsecrātis p̄-
supponit ex quib⁹ sua adoratio sa-
tis ex cōditōne ꝓcedit habitualiter
non mō isto quo aduersarius p̄ten
dit. Et reuera quisq̄ intelligēs ꝑpe͂
dit vn̄ suus error sumpsit origineȝ
qꝛ videlȝ ex doctorū dictis male ab
eo intellectis eo em̄ qꝺ de cōditōne
fecerūt doctores ꝓpter duo fecerūt
mētiōȝ Prio ꝓpt certos casus ꝯtin
gentes in quib⁹ necessaria est tā su-
menti ꝙ adoranti cōditionalis inte͂
tio. ꝛ scd̄o vt adorante͂ a vitio ydola
trie excusarēt vbi hostiā nō cōsecra
tam adorāt sine ꝯditiōe ꝓut oēs cō
muniter faciūt qꝛ tunc adorans sb-
intelligit seu presupponit ꝯsecratio
nis ꝯditione͂ rite factā ipse iā aduer
sarius fabricauit errore͂ qꝺ omi lo-
co ꝛ tēpore sit eucharistia sub cōdi-
tione adoranda nisi oppositū ex re-
uelatione diuia ei ꝯstaret. Preterea
sibiip̄i ꝯtradicit cum em̄ supi⁹ dixit
qꝺ ꝯditio nō facit adorante͂ dubiuȝ
in fide eo ꝙ non dubitat xp̄m conti
neri sub hostia cōsecrata ꝫ dubitat
circa cōsecrationem quare tunc for
mat ꝯditionaleȝ adorationem circa
xp̄m ꝛ nō circa ꝯsecratione͂ dicens.
Si sub hostia hec xp̄s est sacrame͂-
taliter eunde͂ sub eadeȝ adoro. De-
buisset ergo ꝓut doctores faciūt ali
am ꝯditione͂. s. ꝯsecratiōis exp̄ssisse
videlicet si consecratio rite ꝛ debite
facta est f̄m institutione͂ xp̄i ꝛ eccle
sie. ꝛ qꝛ ista sufficit subintellecta ex
habitu fidei in omi adoratōe. Ideo
consequēter addūt doctores qꝺ si-
ne ꝯditione adorans hostiā nō con
secratā immunis est ab ydolatria. ꝛ
nō ordinauerūt vlteri⁹ ambiguā vt
ip̄e aduersari⁹ adoratione͂. ptȝ ergo
de magna differētia inter istas duas
ambiguas propositiones quas ta-
me͂ ipse pro eodem accipit.

Documentum secundum

Soper scd̄m qꝺ elicit ex con
fessiōe Berēgarij reducti ad
fide͂ qui nō credidit post con
secratione͂ corp⁹ xp̄i cōtineri sacram̄
taliter ꝫ tm̄ figuratiue seu significa-
tiue. Vn̄ꝺ dixerat qꝺ ꝛ postea reuo
cauit vt in ca. ab aduersario allega-
to de con. di. scd̄a ꝯtinet panis ꝛ vi-
nū esse sacramentū tm̄ id e͂ sacra rei
scȝ xp̄i corporis signū. nō aūt qꝺ ipsa
res sacra. s. xp̄s ibi sacram̄taliter cō-
tineret. Vn̄ dicit aduersari⁹ ꝙ ado-
rans sub tali ꝯditione. Si xp̄s ꝛ ei⁹
corp⁹ est sub hostia debite ꝯsecrata
ꝛ nō corrupta sacramētalr̄ eundem
sub eadem adoro. ille male sentiret
cū Berengario. Sed reuera si quis
cōditionale͂ adorationeȝ aduersarij
pōderat cū dicit. Si sub hostia hac
xp̄s est sacramētalit eunde͂ sub ea-
de͂ adoro ꝛ illaȝ quā errore ascribit
Berēgarij. Si xp̄s ꝛ ei⁹ corp⁹ e͂ sub
hostia ꝺbite ꝯsecrata ꝛ nō corrupta
sacramētaliter eunde͂ sub eade͂ ado
ro nō minorem repiet erroreȝ eo ꝙ
Berengari⁹ dubitauit p̄ncipalit cir
ca vnū scȝ circa re͂ contentā in sacra
mēto vt e͂ xp̄s. Hic aūt dubitat cir
ca vtrūq̄ scȝ circa ꝯsecratione͂ ꝛ cir
ca re͂ ꝯtentā ex virtute cōsecratōnis
dum dicit ꝙ nullo modo credendū
sit nec adorānduȝ sine ꝯditione nisi

ex ſpeciali reuelatiõe diuina ſuper
quã reuelationẽ aut diuinaꝫ inſpi-
rationẽ nunq̃ ſe Berengarius fun
dauit tanq̃ quoddam neceſſariũ vi
atori ſuꝑ cões fidei noticiã hñdam
de veritate ſacramẽti. Itẽ Berenga
rius nõ dubitauit circa conſecratio
nẽ quin ad minꝰ efficeret ꝙ panis ⁊
vinũ eẽnt ſacrꝫ tm̃.i.ſacre rei ſignũ
Hic aũt vult ꝙ nec panis ⁊ vinum
etiã poſt ꝯſecrationẽ ſint ſacre rei ſi
gna. niſi hoc certũ ſit ex diuĩa reue
latione. Item Berengarius nõ do-
cuit eẽ ſub conditione adorandã fa
cta ꝯſecratiõe. imo ſua cõfeſſio poſt
abiurationẽ erroris aſſerit ſimplici
ter ſe credere verũ xp̃i corpꝰ ⁊ ſãgui
nem ſub ſpeciebus panis ⁊ vini pꝰ
conſecrationẽ cõtineri. ⁊ ſub eiſdeꝫ
ſpeciebꝰ a fidelibꝰ manducari. vt pꝫ
textũ ca. intuẽti. Item mirũ ꝙ non
cõſiderauit terciũ ca. añ poſitũ i ea
dẽ di. vbi ponit̃ ꝙ nulli lꝫ dubitare
de vera pñtia xp̃i corpis ⁊ ſanguis
facta ꝯſecratiõe eſt ca. in oibus. vn-
patet ꝙ in eũ errorẽ in quo alium
notauit ſeip̃m horribilibꝰ inuoluit.

Documentum tercium.

ſ Vper terciũ i quo falſe epi-
logat cõtra p̃dicatores nr̃os
ſibi aduerſantes tanq̃ cõtra
malos ppl'i informatores. Dicen-
dũ ꝙ oĩa que impingit i noſtros p̃-
dicatores friuola ſunt ⁊ a veritate
aliena. ꝙ eñ dicit nos p̃dicare po-
pulo vt ſimpliciter ſine conditione
adorent ⁊ credãt corpꝰ xp̃i eſſe ſub
ſpẽbus hoſtie oſtenſe in altari. hoc
falſum eſt cũ ſemꝑ predicantur vbi
expedit hec documẽta. primo ꝙ nõ
adorent niſi facta conſecratione. vñ
hoc non eſt ſimpliciter hoſtiã ado-
rare. ſꝫ ſub conditione ꝯſecratiõis fa
cte ⁊ ſic ſubintellecte. ⁊ hic notatur
conditio conſecratõis que eſt p̃ma
inter tres cõditõẽs ſupra enumera-
tas ſub qua ꝯditione ſicut ⁊ cõſecrã
tis habitualiter adorans xp̃s credit̃
venerat̃ ⁊ ſumit̃. Item ſcđo predi-
camꝰ qđ nõ oportet cõditionẽ ado-
rationis ſeu cõditionalẽ facere ado
rationẽ omĩ loco ⁊ tꝑe. qꝛ hoc oĩno
repugnat tam fidei q̃ ſctõruꝫ docu
mẽtis. fides eñ non eſt circa opina
bilia. ſed que infallibilẽ retinẽt veri
tatem. Sanctoꝝ etiã documẽta ſũt
ꝙ conſecratione rite facta infallibi
liter ⁊ ſine heſitatione eſt ibi veruꝫ
xp̃i corpus intm̃ vt etiã excõmuni
cati ⁊ heretici ſi ſunt rite ordiati cõ
ficere pñt. Et ꝙ conſecratio rite fctã
quatuor includit. ſ. duas conditio-
nes ex ꝑte conſecratiõis. vt ſũt ma
teria ⁊ forma ⁊ duas ex ꝑte cõſecrã-
tis vt ſunt intẽtio ⁊ ordo. ⁊ ſub his
conditionibus tam ſacerdos q̃ lai
cus adorat ⁊ ſumit xp̃i corpus nec
oportet ip̃m vlteriorẽ formare ado
rationẽ conditionalem. Verũ ſi di
cas quid i caſu vbi illa quatuor nõ
cõcurrunt ſꝫ aliquid deficit. vñ nõ
aderit conſecratio. Rñdet̃ ꝓ tercio
documẽto ꝙ predicamꝰ in tali caſu
adorantẽ nõ cõmitttere ydolatriaꝫ
ſꝫ celebrantẽ ⁊ non conficientẽ gra-
uitͤr peccar̃. vt ex p̃miſſis patuit ſe
pe allegatis. Item pro quarto do-
cumento predicamus ꝙ licitum eſt
in certis caſibus conditionalem fa
cere adorationem. etiaꝫ in ſumpti
one ſacramenti tam a conficiente
ſacerdote q̃ a populo circumſtan-

te vt vbi sacerdos dubitaret sup de
bitam materiam aut etiam formā
sacramentalium verborum an debi
te protulisset. vel etiam vbi in popu
lo adesset qui de celebrante dubita
ret an vere cōficeret ex certis argu-
mentis sumptis rationabiliter. De
seruiunt ad hec etiam casus in prin
cipio opis enumerati. Item pro qn
to documento predicamus q q̄tuꝫ
ad substantiale qd est in missa scilꝫ
confectio corporis et sanguinis dñi
equalitas est in omnibus missis ce
lebrandis tam a bonis q̄ a malis
sacerdotibus eo q vnum et idem ab
omnibus adorat et sumitur. Quan
tum vero ad circumiacētia vt sunt
deuotus affectus: petitiones: obse-
crationes: melius valet missa boni
sacerdotis quia magis prouocat ad
deuotionē. Existimāt doctores vt
inferius patebit distinctiōe. xiij. q si
quis libentius audit missam sacer-
dotis deuoti: quod bene faciat dūꝫ
tamē credit ipm in substantiali nō
superexcedere peccatoris missam.
alioquin periculose erraret et hoc ē
qd Aug. dicit in li. de corpe christi.
In ministerio corporis et sanguis
domini nihil a bono magis. nihil a
malo minus perficitur sacerdote.
Adiungendo q licet bonus laicus
magis dignus sit ministrare deo q̄
impius sacerdos. tamē ad inuoca-
tionem mali sacerdotis dominꝰ cō
uertit paneꝫ in corpus suū et nō ad
inuocationem boni laici. et huiꝰ ra
tio est quod potestas cōficiendi nō
fundatur super sanctitatem sed su-
per auctoritatem. Ratio q cum ne
mo certus sit de sanctitate vite: cuꝫ
apl'us dicere habuit. Nihil mihi
conscius sum &c. etiam nemo certꝰ
esset an confecisset. et sicut de confi-
ciente ita de adorante quolibet dici
posset quod semper sub dubio ha-
beret adorare et sumere iuxta erro-
rem aduersarij qui etiam hic cōfun
ditur dum doctores etiam malorū
sacerdotum missas asserunt q̄tum
ad substantialia non differre a bo-
norum celebrationibus. laicis etiā
inhibent sub penis grauissime erro
ris ne estiment preualere in substā-
tiali missam boni sacerdotis. ratio-
neꝫ assignantes qd deus nō posuit
nostram salutem in alienaꝫ bonita-
tem hominis. sed solum in suam et
sacramentorum efficaciam. et quia
auctoritas potest concedi bonis et
malis. vt patet tam in temporali q̄
spirituali dignitate pontificum re-
gum et iudicuꝫ. Ideo et malis talis
auctoritas per sacramentum ordis
conferri potest. Item pro sexto do-
cumento tenemus licet nō semper
predicamus cum non semper expe
diat q licꝫ eque bona sit mali sacer
dotis missa q̄tum ad substantialia
vt dictum est. tamē differentiā quo
ad malos notare possumus. ita q
quidam sunt mali occulti et de ec-
clesia saltem numero. vt alij pecca
tores. Quidaꝫ vero manifesti et ab
ecclesia pscisi. vt excōmunicati he
retici scismatici et notorij fornicarij
et licet taꝫ isti q̄ illi cum bonis vere
pficiant. vbi ex pte eorū est ordo. in
tentio. verborum prolatio et debita
materia vt sepe tactum est quantuꝫ
ad veritatem sacramenti. non ta-
men quantum ad vtilitatem: eo q
bonus conficit ad suam et assisten-
tium vtilitateꝫ. malus occultus ad

damnū suū3.l3 ad vtilitatē assistē-
tium qui cū fide ⁊ deuotōne missaz
audiūt.ß precisus ⁊ hereticꝰ ad dā-
natione suam ⁊ oim assistentiu3. eo
q̄ꝺ ꝓuatur sacr̄m omi fructu ꝙuis
sit ibi corpꝰ xp̄i verꝫ.⁊ ꝓpterea mul-
ti canones ⁊ auctoritates sctōꝝ de-
testanꝰ ipoꝝ sacrificia vt p3 ꝑ textū
magistri intuēti nō rōne opis opa-
ti ß damni.qꝛ em̄ dei largitas ipres-
sit caracterē sacerdotalē imꝑpetuū
cū etiam in damnatis maneat. Jō
ex eadē largitate diuīa.⁊ ad eiꝰ glo-
riam vere cōficiūt vt sic dei iusticia
manifestetur ta3 in bonis ꝙ in ma-
lis. Jtem pro septimo documento
tenemꝰ ꝙ l3 manifeste mali ꝯficiāt
tamē quatuor genera sunt pctōꝝ q̄
rum missas audire sacri canones ꝓ
hibēt.vt sunt heretici.scismatici.sy-
moniaci ⁊ notorij fornicarij.et h̄ fa-
cit eccl'ia.ꝑmo in penā peccati eoꝝ
qꝛ non sunt digni conficere ⁊ si con
ficiunt nō sunt digni audiri. Secū-
do fit vt ꝯfusi de culpa redeant ad
gratiam. Tercio vt alij retrahantur
ab eoꝝ imitatōne. Quia em̄ in hoc
sacramēto est secretū fidei. Jō meri
to repellunꝰ heretici. Jtē qꝛ ē vicu-
lum charitatis.iō repellunꝰ scisma
tici. Jtē qꝛ vas gratie.vn̄ dr̄ euchari
stia.iðo symoniaci qui gratiā emūt
⁊ vendunt. Jtē qꝛ eleuat hoiem ad
statum spūalem. iō repellunꝰ noto
rij fornicarij qui oino sunt carnales
Et dicunꝰ notorij nō ꝓpter suspitiō3
vel alia signa ꝓbabilia vt qꝛ coha-
bitāt. ß de tali crimine condēnati:
ſm ordinē iuris vel spōte in iudicio
ꝯfessi vel canonice ꝯuicti vel etiam
ꝓpter euidentiā facti id ē q̄ꝺ factu3
est ita euidēs ꝙ nulla tergiuersatōe
potest celari. Sed vtꝝ grauiter pec
cant audiētes eoꝝ missas dicūt q̄ꝺ
qn̄ preter necessitate3 audiunt alias
excusanꝰ.ß nihil ad ꝓpositū cū infe
rius circa finē collecture sermonu3
de istis tractandu3 erit ⁊ hic suffici-
ant aduersus falsa dogmata q̄ ad-
uersarius nobis obijcit ꝑ totū suū
epilogū vnde nō sunt aduertēda.

Informatōes pro celebrā
tibus frequenter non contri
tis sed attritis ⁊ est articulꝰ
primus declarās ꝙ sicut at-
tritus pōt conficere ita ⁊ eu
charistiā sumere ad peccati
remissionē ⁊ est tractatus in-
sertus multum vtilis.

V Erum cu3 sacerdos dubitat
an teneaꝰ ex charitate ⁊ gra
tia inhabitante seu ex habi-
tu gr̄e celebrare sub pena noui pec
cati mortalis ⁊ ip3 moneat rō ꝙ sic.
eo ꝙ hoc sacramentū h3 efficaciam
mediāte manducatione spūali que
solūmodo fit mediāte gratia ⁊ cha
ritate inhabitante ⁊ supius tactu3
sit.ꝙ l3 occultus malus ad suū dā-
num celebrat tn̄ semꝑ ad vtilitatem
assistentium qui cū fide ⁊ deuotiōe
missas audiūt ꝑficit. Aduertit etiā
ꝙ maior nūerꝰ sit hmōi sacerdotu3
qui non ex charitate inhabitante
celebrant sibijp̄is in grauissimū dā
nu3. Vn̄ timere hn̄t de grauissima
dei offensa. Expedit hic circa docu
mēta resoluere in finē vt sibijp̄is ꝑ
erroneā cōsciam laqueū non inijci-
ant se semꝑ nouo peccato mortaliꝰ
peccare putantes vbi ex inhabitā-
te gratia non celebrarent cum om̄e

qđ sit ꝯtra cōsciētiā edificare iuxta
aplm̄ noscit gehennā. Declaranda
sunt ergo duo. Primo ꝙ non semꝑ
mortalē incurrit offensā q̇ in attriti-
one tm̄ sumit: imo remissionē omni
um criminū sepe ꝑcipit. Secūdo et
si remissionē non ꝑcipiet: tn̄ sumēs
non incurrat nouū mortale pctm̄.
Que duo si stare possent plurimū
ꝓ dei reuerētia cōfuanda defuirēt.
Primū quia ꝓcedit ſm positiones
Scoti. ideo in eiꝰ declaratiōeꝫ dr̄ ꝓ
ꝑmo documēto ꝙ lꝫ vt q̇s digne su-
mat hoc sacrm̄ necesse sit vt ex inha
bitāte gratia ⁊ charitate hocip̄m su-
mat qđ oportꝫ: vt sumēs hūc cibuꝫ
iuuat vite aīe: sicut cibū corꝑalē su-
mens iuuat vita corpis. Tn̄ q₂ in q̄-
daꝫ collecta a Gregorio dr̄ ꝙ sit ab-
lutio scelerꝝ. fortitudo fragiliū ⁊c̄. Et
Damas. dic̄ qđ est ois lesiōis vnctio
⁊ ois sordis purgatio. Et sctūs Bo-
nauent. in suo. iiij. dist. xij. dic̄ ꝙ lar-
gitas dei nō sit artāda qn̄ aliqn̄ faci
at ⁊ facere possit ois culpe remissio-
nem in ip̄a sumptiōe eucharistie: lꝫ
ſm forꝝ cōem ⁊ generalē institutōeꝫ
eius nō sit dāda nisi illis q̇ hn̄t cha-
ritatē. Ideo nō pn̄t oēs ꝯdēnari ad
pctā mortalia q̇ in peccatis mortali
bꝰ accedūt: dūmō cū attritōe bn̄ cir
cūstātionata sumāt: vt patebit. Ve-
rum ꝙ de attritōe bn̄ vel male circū
stātionata difficile ē videre: vt pate-
bit. ſꝫ iā fortificemꝰ ea q̄ tacta sunt. ꝙ
videlꝫ nō sꝑ nouo pctō mortali pec
cāt q̇ i mortali pctō sumūt. Nā q̄sti-
one q̄ cōiter doctores querūt: an eu
charistia tollat mortalia: generalr̄ da
tur distinctio qbꝰ modis cōtingit ac
cedentē eē in mortali. Et q₂ duobus
modis: videlꝫ ꝙ q̇s ē sibi cōscius de
mortali de q̇ actu non penitēt: imo
adhuc retinet affectū peccandi i q̇ ca
su dicūt vt manifestū ē ꝙ nouo pec-
cato mortali peccat. Sed de eo q̇ si-
bi cōscius est de mortali vl̄ mortali-
bus ⁊ actu penitet de eis quadā at-
tritōe bn̄ circūstātionata: licꝫ nō for-
ti ⁊ intēsa ad delendū. Et q₂ dicūt ꝙ
talis q̇ sic cū incōpleta attritōe acce
dit deuote ⁊ reuerēter ꝙ tali tunc se
pe cōfert gratia: ⁊ delet in eo omnē
mortalē culpā. iuxta qđ Augꝰ. dicit
in quodā ſmōe. Qn̄ corpꝰ xp̄i man
ducat viuificat mortuos: supple spi
ritualr̄. s. ꝑ mortale pctm̄. Ideo non
possumꝰ dicere ꝙ sacerdos semꝑ no
uū pctm̄ mortale cōmittat acceden
do sine habitu gratie. Vide ad mi-
nus lecturaꝫ Dinckelspuhel in suo
iiij. dist. xij. in q̄stiōe vtꝝ effectꝰ huiꝰ
sacramēti sit remissio pctōꝝ. Sꝫ iā
ꝓ secūdo documēto qđ ⁊ valde dif-
ficile existit: declarandū ē de ip̄a at-
tritiōe bn̄ vel male circūstātionata.
vbi ꝑmo notandū ꝙ q₂ Scotꝰ i suo
iiij. dis. xvij. in qōne an ꝯfessio cadat
sub p̄cepto legis naturalis. int̄ alia
q̄ deducit magnā virtuteꝫ attribuit
sacro penitētie: dicēs ꝙ ip̄m sine cō-
tritōe ⁊ sine attritōe saltim sufficien
ti tollat pctm̄ mortale i eo q̇ cū susci
pit nō ponit obiceꝫ gratie ꝑ actuale
peccatuꝫ. ꝙ scꝫ tūc cōmittat itellige
tu i interiori actu vel exteriori. ideo
valde ponderat ip̄a attritio a docto
ribꝰ. Et hoc merito. q₂ ſm legē cōeꝫ
nō iustificatur aliq̇s nisi p̄uia ex di-
spositōe: iuxta illud Zach. j. Cōuer
timini ad me ⁊ ego ꝯuertar ad vos.
Dicamꝰ ergo ꝙ quia in attritiōe est
duplex motus: fidei ⁊ doloris. Illa
attritio dicet bn̄ circūstātionata qn̄

quis cõsiderat pctm̃ suũ in p̄dictis motibus vt offensiuũ dei. quia contra legem diuinaꝫ ⁊ auersiuũ a deo. Item vt impeditiuũ p̄mij eterni. Item vt inductiuũ supplicij. Item ex dolore cordis cogitat vt non peccassem: ⁊ q̄diu peccatis subiacebo. Itē implorat auxiliũ dei vel sãctoꝝ vt non moriat̃ in peccatis. Itē ꝓponit sibi tēpus penitentie: di. volo oĩno emēdare vitã meã. Et quid si cũ his vel ꝯsilib⁹ motibus hꝫ firmũ ꝓpositũ cõfitendi ⁊ ampli⁹ nõ cõmittendi? Vtiqꝫ tũc ex attrito fit cõtritus: iuxta diffinitionē ꝯtritõis: que est dolor volũtarie assumpt⁹ cũ ꝓposito satisfaciēdi ⁊ ampli⁹ non cõmittendi: ⁊ ꝑcipit remissionē oĩs culpe ⁊ sic dicet̃ attritio sufficiēs et bñ circũstantionata. Si ṽo non adest plene ꝓpositum ampli⁹ nõ cõmittēdi ⁊ dolet de hoc q̄ tale ꝓpositum firmũ nõ habeat vellet hr̄e: ⁊ petit a deo sibi concedi: dicet̃ attritio icõpleta intra p̄missa. Sꝫ q̄liter ꝑ illã possit fieri remissio peccatoꝝ vt Scot̃. asserit hoc ē difficile videre. scd̃m eũ videt̃ asserēdũ q̄ in termĩo quē de⁹ p̄fixit esse terminũ attritõis q̄ tũc iustificatur pctõr ꝑ gratie infusionem ⁊ culpe deletionē. Vult em̄ de⁹ aliq̄n cõtinuari hmõi dolores s̄m eũ vsqꝫ ad certũ terminũ ab eo p̄fixũ i quo infudit grãm. Sꝫ cauti⁹ dici põt q̄ sit attritus etiã sacerdos sicut ⁊ laicus debet accedere ad cõfessionē: ⁊ sacerdos post ad celebrationē. ⁊ tũc q̄ sepe virtute sacramēti: siue penitētie: siue eucharistie talis assumit ꝓpositum nõ cõmittēdi ampli⁹ peccatum vel pctã. Ideo recipit infusionē grẽ et remissionē oĩs culpe; licꝫ talis remissio tũc poti⁹ ꝯtritiõi q̄ȝ attritioni ascribat̃. Vel si attritioni quis velit ascribere hoc erit attritõi formate. i. q̄ habitus attritõis informis ꝑ ꝓpositũ non cõmittendi ampli⁹ pctã efficitur format⁹: sic̃ fides informis formata fit sic em̄ attritio p̄t fieri contritio s̄m Bonauē. dist. xvij. vel etiam s̄m actũ substractũ. Idē em̄ actus fidei ⁊ doloris q̄ in p̄ncipio ē attritio q̄nqꝫ interrũpitur vt sit cõtritio: sic̃ ē de motu ad ecclesiã si i via infunditur gr̃a: lꝫ act⁹ mortu⁹ in attritõe nũq̄ȝ fiat viu⁹. q̄ trãsiuit. Sex li querit̃ q̄d in eo casu vbi tale ꝓpositũ nõ habet̃: an tunc sacerdos nouo pctõ mortali iuoluit̃ celebrãdo? R̄ñ. non s̄m Scot̃. vt ptꝫ. q̄ dic̃ q̄ icõpleta attritio bñ circũstãtionata delet culpã licꝫ alijs doctorib⁹ hoc faciat dubiũ cum nemo recipe possit remissionē culpe q̇ ꝓpositũ hꝫ peccãdi: qd̃ etiaꝫ nõ Sco. latuit. Intelligēd⁹ ē g̊ Scotus triplici via: vbi loquit̃ de insufficienti attritõe. Primo q̄ illã insufficientiaꝫ ponit ex ꝑte volũtatis q̇ nõ plene se retrahit ab affectu peccandi ⁊ attritus de hoc dolet. vñ non dicetur hr̄e ꝓpositũ peccãdi simpl̃r. sicut ille q̇ nõ est attrit⁹ q̇ nec suꝑ p̄terita dolet: nec suꝑ futura cogitat: q̇ merito alien⁹ manet ab oĩ remissiõe. vl̃ dici põt: ꝫ vtꝝ sane nescio: vt infer⁹ patebit q̄ cõicans aut celebrãs attritus lꝫ nõ cõsequat̃ effectũ sacr̃i: non tñ incurrit nouũ pctm̃ mortale. vel dicit Scot̃. attritionē bñ circũstãtionatã q̄ñ nõ est male circũstãtionata vtpote male q̄ñ solũ timore pene vt illã euadere possit detestat̃ peccatuꝫ et nõ amore iusticie. Sꝫ tũc obijcit̃ q̄ q̄ primũ qd̃ mouet̃ in attritiõe ē

timor pene:cum semp ex timore pe
ne nobis displicet peccatuz potius
q̄ȝ amore iusticie.ideo nunq̄ȝ erit at-
tritio bn̄ circūstātionata : ȝ sp male.
Rn̄detr q̄ qr timor pene p̄t stare cuȝ
amore iusticie:ideo tūc erit circūstā
tionata bona. Sed dicis.quō p̄t co-
gnosci talis timor:Dici p̄t q̄ tūc qn̄
nō desiderat remissionē peccati abs
q̄ȝ satisfactiōe ꝛ pena debita:ȝ iusti-
ciā dei veneratr. ꝛ petit vt saltim ma
ceretr tpalr etiā si op9 sit vsq̄ȝ ad fina
le iudiciū q̄ȝ supplicijs deputetr eter
nis.ȝ timor pene absq̄ȝ amore iusti-
cie p̄t dici qn̄ displicet peccatū.non
qr offensiuū dei:ȝ vellet pctm̄ nō ob
ligatiuū eē ad penā etnā vt sic liberi
us possȝ peccare:siue h̄ defuiret ad
honorē dei siue non.vn̄ dici p̄t q̄ at-
tritio nō bona tria includit.Primo
solū timorē pene.Secūdo excludit
amorē iusticie.Et tertio q̄ sic attrit9
actualr deū offendit. Vn̄ nō ē dispo
sitiua de cōgruo ad iustificatiōeȝ:vt
ibi Scot.deducit.vn̄ sp bn̄ circūstā-
tionata attritio si valet ad remissiōeȝ
culpe:etiā si sit insufficiēs s̄m p̄fatū
doctorē poterit sacerdos cū illa cele
brare ꝛ ɔseq̄ grāȝ remissiōis i termi-
no p̄fixo a deo. Vbi iteꝝ notādū q̄
termin9 ille p̄t duplr accipi. Vel in
tpe āni qn̄ q̄tidie vel frequēter sic at
teritr vbi tūc ꝓpositū cauēdi a pecca-
tis habetr q̄ tūc subito recipit remis-
sionē peccati vl' in ipa hora celebra-
tōis aut cōfessiōis virtute ipsi9 sacri.
Qō si obijcitr si sb tali q̄tidiana aut
frequēti remissiōe sacerdos p̄t cele-
brare generabitr in eo ꝓuipēsio erga
ɔtritionē. Itē facilitas venie incēti
uū p̄bet delinq̄ndi. Rn̄detr q̄ vtinaȝ
cū debita attritōe sacerdos frequen

ter celebraret:cum talis freq̄ntatio
sine attritōe de quo sūme dolendū
est quasi generaliter practicatr i ma-
gnā christi ꝛ ecclesie cōtumeliā ꝛ ia-
cturā.timēdū est em̄ hmōi indignas
celebratiōes esse de principaliorib9
causis cur ecclesia tm̄ ab infidelib9
affligitur. Dicamus tamē ad illa ar
gumēta ea q̄ sanct9 Tho.in.iiij.dist.
xiiij.deducit in solutionē vni9 argu
menti super questionē an penitētia
possit iterari vt allegatū est:arguen-
do q̄ non.eo q̄ Grego.dicit facili-
tas venie incentiuū p̄bet delinquē-
di.Et cū deus nō debeat dare occasi
onem peccandi:etiā non debet da-
re locum penitentiā iterādi.ꝛ hic cō
sequēter non asserere q̄ sacerdos at
tritus ꝛ nō ɔtritus possit sine nouo
peccato mortali celebrare ꝛ laic9 cō-
municare. Dicim9 em̄ hic tria. Pri-
mo q̄ non excludim9 sacramentum
penitentie in suis partibus essentia-
libus.vt est cōtritio cōfessio ꝛ satisfa
ctio.sed toto mentis conatu dei ho-
norem ꝛ reuerentiā ne in his offen-
datur querimus. Valde em̄ timen-
dum est ne ex indisciplinata multi-
tudine sacerdotū quotidie celebran
tium ꝛ singulis annis laicoꝝ cōmu
nicantiū cōtemptui detur hoc diui
num sacramentū in grauissimā dei
offensaȝ. a qua si per attritionē nos
p̄seruare possemus quis nō appro-
baret. Secundo dicimus q̄ attritio
non debet p̄cludere debitum cōfes-
siōis:vt s̄.tactuȝ ē.eo q̄ sepe virtute
cōfessiōis aut eucharistie de attrito
fit ɔtrit9. Tertio dicim9 vt Tho.vbi
s̄.q̄ si ꝓpter freq̄ntē reiteratōeȝ pnie
aut etiā attritiōis q̄ necessario sp de
lege cōi p̄cedit penitentiaȝ in parte

cõtritõis. vt notat Bonauen. in suo
iiij. dist. xvij. q̄stione q̄ q̄rit: an attri-
tio semper p̄cedit ꝯtritionem. alicui
videretur ꝙ deus daret occasionez
desperandi: eo ꝙ facilitas venie ⁊c̄.
⁊ in sumente eucharistiam genera-
ret vilipendiū contritõis. Respõde-
tur ꝙ si aliqui ꝓpter hoc sumunt oc-
casionē delinq̄ndi ⁊ vilipendiū ꝯtri
tõis. nõ minꝰ tñ h̄ asserere opoꝛtz ne
ꝑ ꝯ̄triū alij̄ sumāt occcasionē despan
di. Hoꝛribile em̄ ē: imo derogare vi
detur efficacie huiꝰ sacramenti ꝙ so
lum cõtritus cui iā pctā dimissa sūt
possit digne accedere. ⁊ ꝙ eius vir-
tute non valeat etiā remissio de no-
uo pctõꝝ fieri. q2 licz ꝑmū plurimū
defuiat ad reuerentiā sacramēti: tñ
h̄ secundū de attritõe nõ excludit a
sacramento eucharistie: vt supꝛa pa
tuit. Deseruit etiā ad magnā cõme-
dationē diuine iusticie q̄ cõmendat
in tam frequēti peccati destructiõe:
cum semꝑ paratꝰ est pctm̄ destruere
dūmodo ex ꝑte hois non remaneat
qui penitentiā attēptat vel cõtēnat.
s3 ad eam aspirat ⁊ veniā petat vt in
attrito p̄supponit.

Declarat secūda pars ⁊ est articulus secūdus: declarās magis in speciali ꝙ attritus non incurrit sepe moꝛtalē offensam celebrādo aut cõican do: licz non cõsequat effectū sacramēti.

V Erum q̄a difficile apparet
sustinere hanc p̄fatam do-
ctrinā vt celebrās ⁊ solū at
tritus seu etiā laicus digne valeat su
mere ⁊ accedere: ꝓpter hoc ꝙ cõmu
nis doctoꝝ ⁊ eccl̄iastica traditio so-
nat ꝙ solū virtute ꝯtritionis fiat re-
missio pctõꝝ. Scotꝰ etiā l3 dicat ꝙ
virtute attritiõis bñ circūstātionata
fieri possit remissio pctõꝝ: tñ dicit h̄
fieri in vno t̄mio a deo p̄fixo: q̄ t̄mi
nus etiā nobis ignotꝰ est an includa
tur in ipa sumptiõe eucharistie: seu
actuali ꝯfessiõe: vel in aliq̊ tꝑe anni.
Ideo si h̄ doctrina q̄ iam tradēda ē
posset sustineri. s. ꝙ attritꝰ solum nõ
caret nouo pctõ moꝛtali sumēdo eu
charistiā q̄uis nõ ꝯseq̄ret eiꝰ effectū
sic ei adhuc ꝯs̄uaret reuerētia debi
tusq3 honoꝛ sacr̄i. ꝓ q̊ vt ꝑm: ssuz est
h̄ insudat doctrina. Et q2 quoꝛūdaz
opinio h̄ affirmare nitit: l3 aliena sit
q̄si a cõi doctrina: videndū ē de am-
boꝝ snia. Nā ꝙ attritꝰ tm̄ nõ icurrat
nouū pctm̄ moꝛtale vbi celebꝛat: aut
al̄s q̊ accedit l3 ñ ꝯseq̄t effectū q̄ ē re-
missio venialiū ⁊ moꝛtaliū aut gra-
tie augmentū. ꝓbāt ꝑ h̄ ꝙ nõ est de
necessitate huiꝰ sacr̄i vt sub peccato
moꝛtali q̄libet sumēs sacr̄m: effectū
ac r̄i habeat ꝑcipe. qd̄ ptz. q2 nõ sem
per in quolibet viro iusto h3 effica-
ciam: ita ꝙ aliq̄s iustꝰ p̄t sine nouo
pctõ moꝛtali sumere absq3 effectu. g̃
videt ꝙ etiā ab aliq̊ disposito ad iu-
sticiā si nõ sit actu iustꝰ. Primū ptz
ꝑ doctoꝛes in. iiij. dis. xij. an h̄ sacr̄m
habeat efficaciā in q̊libet viro iusto.
Vide Bonauē. ibidē q̊ dic̄ ꝙ vir iu
stus recipit efficaciā sacr̄i si se debite
p̄parat ad mãducationē spūalem: q̄
p̄paratio ꝯsistit in motu fidei ⁊ cha-
ritatis. ita ꝙ tales motꝰ non sint di-
stracti ꝑ cogitatõēs extrisecas ⁊ eua
gationē mētis. vñ si ex quodā toꝛpo
re vl̄ ex distractõe nõ se in illis moti
bus exercet non recipit tantū hospi

tem cū honore ⁊ reuerentia q̄ decet:
iuxta doctrinā apl'i.j.Cor.xj. Pro-
bet seip̄m hō ⁊c̄. Vn̄ etiaꝫ nullā aut
modicā reportat efficaciaꝫ q̄uis nō
incurrat mortalē offensaꝫ. Item ex
alio casu hoc ꝯtingere pōt.q: em̄ ve-
nialia nō dimittunt̄ nisi ꝯtrita:eo ꝙ
cū ex actu nr̄o ꝯmissa sunt:etiam ex
actu nr̄o sunt delēda.⁊ distractꝰ ta-
lis nō cogitat de eis:tantū nō ꝯteri-
tur.ḡ recipiet sacr̄m sine effectu:scꝫ
dimissiōe venialiū:⁊ tn̄ sine mortali
offensa. Itē mlt'a ibidē deducit Bo
nauē.ad h̄ deꝑuiētia:q̄ causa breui-
tatis omittunt̄. Soluꝫ videamꝰ de
alia via:an ꝓualere valeat ꝙ.s.mor-
talē offensionē incurrat attritꝰ et nō
ꝯtritꝰ accedēs.qd̄ em̄ ita sit videt̄ ar-
gumētatiue ꝑ argumēta ⁊ rōes do-
ctoꝝ in q̄ōne q̄ q̄rūt:an efficaciā ha-
beat in aliquo pctōre q̄ ē in mortali
pctō.vbi cōiter ꝯcludit̄ ꝙ non:eo ꝙ
sacr̄alis mādu̇catio ꝓsupponit spū-
alem q̄ fit ꝑ charitatē.quā q: attritꝰ
nō hꝫ vt hic ꝓsupponit̄.iō solū susci
pit sacr̄al'r.Et cū h̄ sacr̄m nō ordina
tur ad sacr̄alē sūptōeꝫ tm̄. ideo dero
gat veritati sacr̄i qui ip̄m sine effica-
cia estimat suscipe.Et q: sic deroga
re nō est absq̧ pctō. ideo ꝯtritꝰ sine
noua offensa nō p̄t solum sacr̄aliter
sumere. Et si altera ꝑs obijcit ꝙ sic
etiā iustꝰ nouā icurreret offensā q̄ so
lū sacr̄al'r sumit vt p̄missū ē. R̄ndēt
illi ꝙ secꝰ sit de iusto et de attrito so-
lū.iustꝰ em̄ ꝑ priꝰ ē incorꝑatus corꝑi
mystico. vn̄ non tm̄ derogat veritati
sacr̄i sic̄ attritꝰ solū q̄ nōdū est incor-
poratꝰ corꝑi mystico xp̄i. patit̄ eniꝫ
iustꝰ solū distractionē ⁊ erogationē
mētis ex q̄ euenit vt a carbone igni
to q̄ est xp̄s i sacr̄o:iuxta Dam̄. Iu-
stus non recipit calorē et charitatē:
cū maneat sicut ille q̄ hꝫ oculos aꝑ
tos ad sensibile ⁊ tn̄ non sentit se vi-
dere ꝓpt̄ distractionē mētis. Plura
alia p̄nt deduci ex dictis doctoꝝ ibi
dem. Sꝫ q̄d in hac ꝑte sentiendū sit
ē aduertedū ꝙ q: vt p̄missuꝫ ē solū-
modo dei reuerētia hic q̄rit̄.iō vtra
q̧ via ꝓbabil'r sustineri ⁊ defendi p̄t.
videlꝫ ꝙ attritꝰ aliq̄s ꝯsequat̄ effectꝰ
aliquos:licꝫ non oēs ex ꝑceptōe sa-
cramēti.⁊ ꝙ aliq̄s nullū ꝯsequat̄ ef-
fectū nec tn̄ incurrit ꝓpt̄ h̄ mortaleꝫ
offensaꝫ. Pro cuiꝰ intellectu aliqua
sunt aduertēda ex ꝑte attriti celebrā
tis aut cōicantis. Nā ex ꝑte attritio
nis si q̄rit̄ de origine:dr̄ ꝙ orit̄ a no-
bis.nec expectare oportꝫ sp̄alē infu
sionē a deo p̄ter illā quā pctōr acce-
pit ex lumīe fidei:vt sic locū habeat
Qui creauit te sine te:non iustifica
bit te sine te. Et si dicat̄. tn̄ apl'us di
cit. Nō sumꝰ sufficiētes a nobis co-
gitare aliq̄d a nobis q̄si ex nobis ⁊c̄.
ij.ad Cor.iij. R̄n̄.ꝙ hoc etiā verifi-
cat̄ hic.q: he cogitationū motꝰ non
sunt a nobis tāq̄ ex nobis : ſꝫ hēmꝰ
ex lumīe fidei. Si nobis em̄ ⁊ ex no-
bis esset attritio ⁊ detestatio.sic̄ phi
habuerunt q̄ etiā cognouerūt pctā
cū detestatōe:eo ꝙ vilificarēt hn̄teꝫ
⁊ etiā indignos ⁊ vituꝑabiles redde
rēt ad virtutes morales.vn̄ ⁊ merito
puniēda a legislatoribꝰ. Sed hic er-
rant ex naturali lumīe intellectꝰ.no
stra aūt est ex lumīe fidei ⁊ dei suffi-
ciētia. Eoip̄o em̄ q̄ pctōr ex motu fi
dei cognoscit pctm̄ suū cū motu do
loris:puta q: offensiuū dei creatoꝝ
⁊ redēptoris iam pctōr incipit atte-
ri. Si v̇o querit̄ de numero motuū
tam fidei q̄ doloris ad debitā attri-

tionē. ⁊ an maior debeat esse in vno ꝙ in alio. et an aliquid mereatur. et quomō differt a cōtritione. Dicitur ad primū ꝙ ad minus septem mot⁹ dolorosi requirūtur. Ita ꝙ primus est qui tactus est. s. mot⁹ fidei. Et si querit̄ de subiecto illius motus vnde causat̄: dicit̄ ꝙ tam a volūtate ꝙ ab intellectu. ita ꝙ quia ex fide peccator cognoscit peccatis suis offendisse deum ⁊ creatorem: ac egisse cōtra legem diuinā. vnde reatum supplicij eterni ⁊ amissionē vite eterne incurrit. Cogitatq̧ multos esse peccatores in inferno quibus deus nō ꝑstitit spaciū penitētie. nec tot peccata cōmiserunt carnalia ⁊ spiritualia circa indignas eucharistie sumptiones ⁊ alia scelera sicut ipse. cogitatq̧ super dei vindictam in ꝓximo sibi iminentē: sicut et alijs contigit. Ista oīa sunt act⁹ intellect⁹. Tūc si vult penitere: tunc cogitat sup misericordiā dei: qui paratus est omni hora recipe dolentē. ⁊ tunc volūtas quia imperauit intellectui vt ꝓmissa cogitaret. imperat etiā sibiipsi imꝑceptibilr vt ꝑdicta detestet̄. Et dico imꝑceptibiliter impari. quia homo tunc nō ꝑcipit quid intellectus ⁊ quid volūtas agat: non valens in illis distinguere. Sȝ nos ponimus ad sciendū de subiecto illorum motuū iuxta questitū cōcludere qđ in ꝓmissis consistit prim⁹ motus attritionis. Secūdus motus iterum super intellectū ⁊ voluntatem est ꝙ intellectus distincte ruminat tam peccata ꝙ etiam grauitatem. ⁊ volūtas mouetur in sua volitōe ⁊ detestatione eorūdem peccatoꝝ ⁊ cognitorū. Tertius motus est tristicia mentis: que sequit̄ cognitionem peccatorū distinctam ⁊ eorū volitionē seu detestationē. Quartus motus est cōplacentia de huiusmodi tristicia. qa enim percipit se tristari de peccatis: tunc complacet sibi de illa tristicia eo ꝙ per eam sperat sibi peccata dimitti ex illo ꝓphetico. Peccator in quacūq̧ hora ingemuerit. omnium pctōꝝ eius non recordabor. Quintus motus ꝙ cum illa spe habet timorē propter dei reuerentiā: timēs ꝙ non tantū doleat ⁊ detestet̄ quantū deberet in cōspectu dei. vnde vt ampli⁹ dolere valeat ⁊ in seipo vindicare mala propter sacramenti reuerentiam: tunc cōfessionem sacramentalem facere ꝓponit: ⁊ habetur sextus motus. Verū hic danda est distinctio circa celebrantes ⁊ cōmunicantes. Sunt eīm celebrantes qui celebrare tenētur: ⁊ aliqui qui non. Item qui celebrare tenentur aliqui habent copiā confessorū: aliqui nō. Item qui habent copiā cōfessoris etiam discreti: aliqui tamen potius vellent ex deuotōe vel securitate vni alteri cōfiteri. De illo ergo qui tenetur celebrare ⁊ habet copiam cōfessoris etiam si indutus est sacris vestibus ⁊ recolit se de aliquo mortali: tenetur confiteri. nec sufficit attritio ⁊ ꝓpositum cōfitendi. ⁊ si non facit peccat mortaliter. Si vo non habet copiam tunc sufficit ꝓpositū cōfitendi ⁊ nō peccat: licȝ fortassis fructum sacramēti nō percipiat. Et hic est vnus modus in quo celebrās sine peccato mortali non cōsequitur effectū sacramenti. ⁊ etiam nō peccat mortaliter celebrando. De quo iam queritur: an attritus sine pecca

to mortali posset celebrare etiā si nō consequeretur effectum sacramenti quo ad se. Si vo querit quid agēdum vbi talis qui tenetur celebrare incepit missam et recolit de mortali et habet copiam confessoris. vellet tamen propter securitatem et deuotionez libentius alteri confiteri: an sufficiat cōtritio vel attritio bene circumstātionata vt etiam non cōmittat mortale non cōsequēdo effectuz et tamen celebrādo: Respōdetur q si talis qui missaz non incepit: est tamen indutus non habet illam copiam propter aliquam causam cōfessoris: potest differre confessionem. et similiter ille qui incepit missam. et hoc scōm Rich. in. iiij. distinct. xvij. Ita tamē q prius sit cōfessus in tali āno. quia aliquis sic posset per totum annum differre et expectare. Et idem intelligitur vbi ex tribus periculis vnuz accideret. q scilicz nisi celebraret talis: tūc generaret scandalum in suam personam vel scandalum in populo seu vbi interrūperet officium misse iam inchoatum vel inchoando subito. Unde sufficit in talibus ppositum confitendi: et ita sufficit q non incurrit nouam offensam mortalem celebrando etiam si ne perceptiōe effectus propter mentis distractionem et indispositionē. Secus autez de eo qui non tenetur celebrare. quia talis etiam quantūcunq cōtritus et attritus absq confessione nō debet celebrare: fm sanctum Bonauent. in. iiij. distin. xlij. et glo. in. c. de homie. de celebra. missa. et. xxvj. q. vj. qui recolunt. Idem applica ad cōmunicantes solum si in transitu potest desistere sine scandalo psone vl populi: tenetur prius cōfiteri vbi recolit de aliquo peccato mortali: al's non. Et sic habet de cōditōib9 celebrātis et cōmunicātis de quib9 distinctio in pmissis tangebat esse loquendū. Et tunc sequit se quit septim9 mot9 fm Scot. in suo iiij. dis. xiiij. in qōne: an act9 penitēdi reqsit9 ad deletiōez mortalis sit act9 virtutis: q certos tangit mot9 in numero dnq. hic aūt ponunt septem: vt eo efficacior sit ipsa cōtritio: cū et cōis modus celebrantiū et cōicantium vt super cōfidentiā spei timorosam cōfiteantur. et est motus gaudij de ipsa tristicia habita super peccata pmissa. et generatur ex complacētia et spe obtinendi veniam per suaz tristiciam.

Quid ex pmissis cōclusiue tenendū sit: est articulus tertius in hac materia.

Quid ergo summarie tenēdum sit p pclusiōe ex premissis: notandū est q i hac materia expedit fuare pmo differētiā inter dignū et indignū ac idoneū hui9 sacri pceptorē seu celebratorez. Ut dign9 dicat ille in quo h sacrm hz suā efficaciā. Indign9 q int. xxij. modos qb9 idigne sumit in aliq cōphendit: vt patebit. Idone9 licz nō dign9 nec totalr idign9 est q. s. mortaliter nō peccat celebrādo aut sumēdo: lzvenialr aut grauiter peccat. vñ effectū sacri nō pcipit. De pmis ergo censet dign9 cōiter q est in gra q est vita aie: que etiā necessario psupponit ad dignā sūptionē hui9 sacri p quaz aia reficit sicut vita corpalis p verum cibū corporalē. Bonauen.

in.iiij.dist.xij. Omnē effectū quē facit cib⁹ corpalis ⁊ pot⁹ ad vitā corpalez: facit hic cib⁹ ad vitā spūalē. Jo. vj. Caro mea vere est cib⁹ ⁊c. Vñ qꝛ iste panis ē ꝯiūct⁹ diuinitati: est sic carbo ignit⁹: iuxta dñm Sco. in. iiij Jdeo tā grām ꝙ charitatis virtutez ꝑ spūali refectiōe pmo cōfert. Et si dicaṯ tñ pri⁹ habeṯ vita grē p veram ꝯtritionē: quō ꝗ ꝯfert: Rñ. ꝙ grāz ī habitātē excitat ī actū amoris igniti ꝓpṯ ꝯiūctionē carbonis igniti: cuz amor nō possit eē ociosus. Et qa cibus delectat. iōo aīa ex tali refectōe delectaṯ. et tāto ampli⁹: ꝗnto feruor amoris ampli⁹ excitat. vñ quidā inebriaṇṯ a dulcedine bonitatis diuie. Scōus effect⁹ ē ꝙ p talē amorē feruorē virtutes oēs infuse augenṯ. sic etiā p cibū corp⁹ restauraṯ qō quotidie depdiṯ. vñ remittūṯ pctā venialia ꝗ minuūt feruorem charitatis: ⁊ etiā plura ⁊ pauciora: ƙm ꝙ hō magis vł min⁹ se disponit. Quart⁹ effectus ꝙ pctā mortalia oblita si insūt remittunṯ. Sꝫ ꝗ illa sunt: no. Pet. de palṯ. in. iiij. dist. ix. ꝙ talia pñt esse triplicia. qꝛ vel oblita post debitam diligentiā. vł oblita nō post debitaz diligentiā: ꝟ post fragilē. i. sue fragilitati possibilē. vł oblita etiam non post diligentiā fragilitati possibilez. qꝛ si illā adhibuisset recordat⁹ fuissꝫ Prima remittūṯ p dignā sūptōez ⁊ mereṯ eq̄ bñ in pdictis effectib⁹. Secūda remittunṯ. ꝟ qꝛ nō fecit debitā diligētiā: ideo secūdo celebrādo nō peccat: ꝟ nō erit sibi meritoria ad altiorē gradū glie p respectū ad altiorem gradū gre. qꝛ illū nō pcepit. Et hic notaṯ iterū vn⁹ casus in quo ꝯtingit celebrātē aut sumentē nō peccare: ⁊ cū hoc effectū sacri nō ꝯsequiṯ: de quo iā nr̄a speculatio vsaṯ. Peccata ꝗ notabilia ꝗ sunt in tertio mō vbi videlꝫ ꝯfitēs nō adhibuit diligētiā possibilē hūane fragilitati: ꝟ fuit negligēs in discutiēdo. ⁊ vt Rich. limitat in. iiij. dis. ix. si adhibuisset diligentiā ƙm hūanā fragilitatē fuisset peccati mortalis recordat⁹. talis sumēdo peccat mortaliter: ꝗuis ignorans sit in mortali. Vez si talis haberet ꝓpositū meli⁹ deliberādi ⁊ discutiēdi expost sup pctā ⁊ illa ꝯfitēdi: tūc videṯ ipm nō peccare mortaliter sumēdo: lꝫ grauiter peccaret et effectu careret. ita ꝙ ad illā delectationē hñet aliqō inductiuū rōnabile. vel ꝓpter nimiā occupationē confessoris ex multitudine cōfitentiū ⁊ hoc cōfessori reuelaret: vel aliqd aliud rōnale illud mouēs. Quint⁹ effectus est ꝑseruatio a futuris peccatis. ⁊ hoc quia spūaliter roboraṯ etiam contra diabolū. vnde illud. Parasti in cōspectu meo mensaz aduersus oēs ꝗ trib. nos. Et sic habeṯ noticia eoꝝ qui digne accedūt quo ad pceptionē effectuū sacramēti. Quo ad digne sumētes qui sunt: dicam⁹ non excedēdo termios quos posuerunt patres. Jndign⁹ est omnis nō adult⁹. ois infidelis. oīs mēte non pditus. omnis nō ieiun⁹ nisi necessitas excuset. ois indeuot⁹. ois miraculosa apparitōe ꝓhibitus. oīs in cōscientia mortali existēs. oīs nō cōfessus. vide tamē de hoc inferius. omnis in cōuersatiōe aliquo crimine notat⁹: vt hystrionib⁹ ⁊ huiusmodi: nisi post pactam penitentiā ⁊ nō cum aliis fidelibus. Jtem oīs corpore imūdus etiaz nocturna pollu-

Nota de effectib⁹ sacri in sumentibus digne.

Qui censetur idigne sumē. et sūt i nūero. 22.

tione: nisi post .xxiiij. horas. nisi ante mediã noctẽ accidisset z nõ ex causa peccati mortalis. omnis qui non tẽpore debito z a ministro non idoneo recipe vellet. z sic omnis q̄ non est viator. vnde spiritibꝰ apparẽtibꝰ in assumptis corpibus nõ debet dari. Omnis irregularis. omnis interdictus. omis suspensus ab executione eorum que sunt ordinis. Omnis symoniacꝰ. scismaticus. excõmunicatus. degradatus. Omes isti licz conficere valeant si sunt rite ordinati: tamẽ i damnũ suũ z aliorum fautorum exequũtur. Hi viginti duo modi tãgũtur a doctoribus: z sparsim habent in eorum scriptis. iiij. sent. pcipue dist. ix. Et quia in his non comphendũtur attriti sacerdotes z ceteri cõmunicantes attriti attritõe bñ circũstãtionata. iõ tales nõ sunt censendi velut indigni pceptores. nec etiã digni put in ope sermonũ circa tertiã ptẽ opis smõe. iij. in tribꝰ smõibꝰ declaratur. In quibꝰ casibus qz longũ esset singula recitare z declarare. ideo ad psens omittimꝰ: tñ de duobꝰ ad nostrũ pposítũ deseruientibus: vt p peccatis mortalibus irretitos z illegitime cõfessos aliquid dicamꝰ. Et primo in q̄stione in q̄ doctores querunt: an hoc sacramentũ habeat efficaciã in aliquo qui est in pctõ mortali: Rñ. sm Bonauẽ. in. iiij. dist. xij sm forum cõmunẽ z generalẽ institutionis rõnẽ huiꝰ sacramẽti: cum solum datũ sit in cibum illis qui sunt de corpe christi mystico: prout sunt existẽtes i charitate. ideo dicere aliter nõ possumꝰ. Verum cũ dei largitas nõ sit artanda qn aliquãdo faciat z possit facere omnis peccati remissionẽ: qδ etiã omes theologi asserunt. Ideo nõ potest cõcludi q̄ attritus celebrãs nouã incurrat offensam mortalẽ sicut alij supra enumerati int indignos celebrãtes aut sumentes. Super eo etiam q̄ non cõfessus sit de numero indigne sumẽtium est declaratio supius in secundo articulo q̄si circa finez posita. vbi datur distinctio inter celebrãtes: cũ aliqui tenẽtur ad illam: aliqui non. quia vt Aureo. dicit. Sacerdos prochialis z religiosus qui extra suum ordinẽ non valet cõfiteri in via existens possunt celebrare cum cõtritione z pposito cõfitendi. Qδ quidez verũ est quãdo nõ posset desistere sine admiratione aliorum: aut quia celebrare tenet. Et idem dicit de eo q̄ volens cõmunicare recolit corã sacerdote celebrãte aliqδ mortale nõ confessum legitime q̄ potest cõmunicare cum pposito cõfitendi z cõtritiõe z transeũt tales in numerũ digne celebrantiũ z cõmunicãtiũ: vel saltim si nõ digne tamẽ nec etiam indigne put cõmunicãt absq̄ cõtritiõe z cõfessiõe. De his etiã viginti in numero qui censent indigni dant etiaz distinctiones a doctoribus: quas prudens lector in scriptis doctoruz sup iiij. vbi de sumẽtibus hoc sacramẽtum tractãt. dist. ix. inueniet. Tñ ad nostrũ ppositum redeũdo: dicamus de his qui non digne nec etiam indigne celebrãt ad nouam offensam mortalẽ: possunt tamẽ celebrare tã q̄ idonei in vtilitatẽ quidem aliorum: non autẽ suam. vt supra tactuz fuit de occulte malis: lz nõ ita sit de manifeste malis. vt sunt heretici. scismatici. symoniaci. notorij fornicarij zc.

Et dat tale documentū q͞ oēs illi q̄ celebrando non incurrunt nouā offensam mortalez: licz venialiter aut grauiter peccant. ⁊ tenent celebrare isti tales. quia non censent indigni totaliter. vt ex numero p̄cedenti patuit. Idonei possunt cēseri ⁊ hoc p̄cipue per respectum alio͞r viuo͞r et defuncto͞r quibus ꝓdesse poterunt vt supra tactum est de occule malis dum tamē sint attriti ⁊ cōfessi: si copiam habent idonei cōfessoris modis supra declaritis. licz ꝑ respectuz suiꝑsiꝰ ꝑceptio sacramēti non causat aliquem effectum in eis: loquendo de effectibꝰ sacramēti supra enumeratis. Et si queritur de causa cur non valeant percipere aliquem effectum: cum tamē sint attriti ⁊ cōfessi modis p̄ressis: Respondet q͞ huius causa est q͞ celebrando peccat licet non mortaliter: tamē grauiter et sepe enormiter ac venialiter. Unde ratiōe peccati noui non fit remissio allio͞r venialiū. nec etiam mortaliuz oblitorum ⁊c. Item nota q͞ hic loquntur de celebrantibus tm̄: ⁊ non de aliis cōmunicantibus: qui solum ꝓ se ⁊ non pro aliis viuis ⁊ defunctis sumūt directe. vt tamē celebrans facit. Secundū documentū est declaratiuū primi. Nam si querit qui sic censent celebrare modo p̄tacto: Respondet q͞ ex variis casibus contingentibus varii ⁊ multiplices reperiunt huiusmodi celebratores. Naz quidam defectū patiūtur circa debitam diligentiā faciendam erga examen ꝯsciētie in peccatis mortalibꝰ. quā quidā non faciunt licz faciāt diligentiam eo͞r fragilitati possibilē. ⁊ remanent plura vel pauca mortalia oblita que non remāsissent oblita si debita diligentia fuisset facta super discussionem cōscientie. de quibus vt supra tactum est scd̄m Pet. de palu. distin. ix. sentiūt doctores q͞ non peccant celebrando. nec tamen merentur scilicz effectum sacramēti percipe. Item quidam patiūtur defectum ex parte cōfessionis. Naz licet copia discreti confessoris a sacerdote possit sepe haberi: vellet tamē cōfitens non solum habere discretū sed etiam sibi idoneum ⁊ securū ad deuotiōem augēdā: ita q͞ ea de causa differt suam cōfessionem et celebrat attritus: p̄sumitur q͞ paruz aut nihil consequat in effectibus sacramenti. ⁊ tamē non dicimus eū peccare mortaliter: licz grauem incurrere valeat offensaz propter graue veniale. Similiter religiosi in via existentes. quia extra religionem suam cōfiteri non valent: ⁊ sepe tenent celebrare ne aliquaz notam aut suspitionem apud alios incurrāt si attriti sunt. Idem iudicium de eis sicut de aliis.

No. de idoneis licz nō dignis pcep toribꝰ sacmēti.

Contra secundā partē tractatus aduersarii: in qua per auctoritates sancto͞r defendere nitit suū errorē.

Verum cum aduersarius in secunda parte sui opusculi nititur per sancto͞r dicta suum defendere errorez: illa non sunt propter simplices omittēda: ne per ignoranciam seducātur. ideo aduertenda sunt aliqua ex quibus omnium alio͞rum que inducūtur: solutiones patere possunt.

Positio erronea aduersarij posita in hac secūda parte sub littera E.

Quod in sacramēto altaris cōditio actualis vel habitualis debȝ existere: dicta doctoꝝ subscripta firmare videtur. Et primo doctor xp̄ianissim⁹ Johānes Gerson: qui dicit. In omni adoratione sacramenti altaris subintelligitur cōditio ista vel similis. si cōsecratio rite ⁊ debite ꝶm institutionē xp̄i fuerit celebrata. Ac ꝑinde adorans alienus est ab ydolatria: q̄uis celebrās esset in culpa. Hec ille in regulis moralibus de sacramēto eucharistie littera. C.

Respōsio lectoris prima.

Quam imptinēter in sui defensionē adducit dictū huius doctoris aduersarius: ptȝ intuēti causam motiuā hui⁹ dicti Gerſ. Naȝ q² excusare vult adorantem ab ydolatria casu in quo celebrās nō ꝯsecrasset dicit merito: sic ⁊ q̄libet alioꝝ doctoꝝ talē excusaret. Nō q² in oi adoratōe hui⁹ sacri subintelligiꝶ ꝯditio ista vł siꝉis. si ꝯsecratio rite ⁊ debite facta est. Ideo adorans alien⁹ manet ab ydolatria vbi celebrās nō ꝯsecrauit ⁊c̄. Et quātuȝ hec aliena sunt a mente aduersarij: ptȝ oi itelligēti. Naȝ nō dicit Gerſ. ꝙ oi loco ⁊ tp̄e eucharistia sit sub cōditiōe adorāda ⁊ sumēda: nisi cert⁹ sit adorās ⁊ sumēs ꝑ diuinā illuminationē de vera ibi existētia xp̄i corporis vt aduersari⁹ autumat. ȝ loqꝶ de vna ꝯditōe subītellecta ⁊ ꝯphēsa in fide adorātis. nō in actōe adoratiōis. vñ vtiꝶ termio subitelligēdi dū dicit subintelligiꝶ. sicut etiā in multis scripture passib⁹ sꝑ expedit subītelligere aliq̄d qđ est subintellectuȝ seu inclusū in tali sn̄ia. sic etiā xp̄us vbi dixit de eodē sacr̄o. Qui māducat hūc panē viuet ieternū. sbintelligiꝶ de manducatōe sp̄ūali ꝑ fidē. iuxta illud Aug⁹. Crede ⁊ māducasti ꝑ quā incorꝑaꝶ corꝑi mystico. Que aūt sit ista ꝯditio subītellecta in fide adorātis: h̄ ꝯn̄ter exp̄mit Gerſ. cuȝ dicit. si ꝯsecratio rite ⁊ debite ꝶm institutōem xp̄i ē celebrata. vbi loquiꝶ de ꝯditōe ꝯsecratōis quā in sua adoratōe fidelis subītelligit. supple fuisse factū. eo ꝙ si sciret oppositū neq̄q̄ȝ adoraret. vñ dicit qđ excusaꝶ vbi ꝯsecratio nō ē facta quā subintellexit eē̄ factā. Remittiꝶ etiaȝ hic lector ad p̄cedētia q̄ in p̄mo documēto cōtra titulū q̄stiōis ab audersario formatū tāguntꝶ. vbi de triplici ꝯditiōe ꝯsecratōis Gerſ. tāgit. vt pȝ ex v̄bis dū dic̄. si ꝯsec̄tio ē rite ⁊ debite facta. ⁊ nō loq̄ꝶ de alijs duab⁹ ꝑut aduersari⁹ ꝯditōeȝ i adoratiōe ꝶuādā q̄ dꝶ ꝯditionał adoratio: inoluit ꝯ mēteȝ Gerſ. iō false icedit decept⁹ ex ꝶminis nō sane itellectis. Dicuntꝶ ei ꝯditōes ꝯsecratōis sine q̄b⁹ ꝯsecratio fieri nō p̄t. vt sūt debita materia ⁊ debita forma supple verboꝝ sacr̄aliū. Cōditōes ꝯsecrātis vt sit rite ordinat⁹ ⁊ h̄eat intētōeȝ ꝯsecrādi actualē vł hītualē. Cōditōes adorātis vt recta fide adorat ⁊ sumat supple ꝯsec̄tiōe fc̄tā quā ex hītu fidei p̄supp̄oit. ⁊ vbi nc̄c̄ia ē actuał ꝯditio apponēda sup venerātiōeȝ aut sūptiōeȝ sacr̄i ꝙ tūc illā apponat. Qñ aūt nc̄c̄ia ē patuit s. in appologia hui⁹ opis in casib⁹ plurimis ⁊ etiam alijs que accidere

in simılibꝰ possent. vt qñ appareret
in figura non cõsueta: ꝫ aliena ꝑter
speciẽ albã panis vt nigra vł rubea.
tũc eñ adorãs se recolligere debet:
an videlicꝫ ex illusiõe aliqua ↄtinge
ret talis apparitio ⁊ non precipitan
ter ageretur in sua adoratiõe. Hoc
ideo addidi ꝙ aduersarius non con
siderauit Gersonẽ in illo casu queꝫ
imediate ponit in regulis moralibꝰ
post illũ quẽ allegauit ac iã declara
tam sniam. Hic eñ Gerson menti-
onem facit de cõditionali adoratõe
sub tali insolita forma sacramti vbi
appareret. nõ aũt locutꝰ de ea in hac
snia ab eo allegata. Dicit eñ Gerſ.
Apparẽte figura circa sacrm alia a
figura solita panis ⁊ vini non cõue-
nit sacrm sumi sb illa forma. neqꝫ si-
ne ↄditõe implicita vel explicita de-
bet adorari. Ecce qꝺ hic loquit de
cõditionali adoratione. non autem
prius.

**Bant documẽta super plu
ra que aduersariꝰ deducit A
littera. E. vsqꝫ ad lrãm F. in
expositiõeꝫ auctis Gersonis
quam allegauit.**

e

A q̃ aduersariꝰ expost idu-
cit i expõnẽ auctis Gerso.
quã allegauit patẽt oia es-
se friuola sicut ⁊ fundamẽtũ qꝺ ex-
posuit. Verũ gaudeo suꝑ hoc ꝙ nõ
censere ꝑt aduersarius hereticꝰ licꝫ
errauerit: ꝓut etiã Augꝰ. fecit dum
dixit. Errare possum: hereticꝰ eẽ nõ
possum. qꝛ videlꝫ paratꝰ erat sꝑ sane
adherere doctrine: cũ ꝑtinacia in er
rore solũ facit hereticũ: quã ꝑtinaci-
am aduersariꝰ hic oino recusat duꝫ
scit. Dicti doctoris intelligẽtia ħ est.

se videt versori expositõe salua. cor
rectoriqꝫ huiꝰ expositõis si inepta et
a veritate exorbitans inuẽta fuerit.
q̃re estimo ꝙ ꝑ se in suis expositiõi-
bus dubitauerit: cõpilauit tñ vt ali-
orũ pariter sentẽtias audiret. ꝫ hoc
quo ad suã ꝑsonã: licꝫ quidã aliȷ̃ ad
ignẽ se obligare aduersum me non
erubuerũt. Ac ꝑinde ꝑtꝫ suã exposi
tionẽ esse non sanã dũ dicit ꝙ Ger-
son itellexerit vniuersalr ꝓpter si-
gnũ vniuersale: dũ dicit in oi. volẽs
ꝑ hoc hr̃e ↄditionẽ inclusã vel expͥs-
sam. non solũ respectu hostie nõ cõ
secrate: ꝫ etiam cõsecrate que tamen
non scitur esse cõsecrata ex reuelati-
one diuina ⁊c̃. Patet ex ꝓmissis ꝙ
Gerſ. minime vtit his termis. s. de
cõditione inclusa vel expͥssa in ado-
ratõe respectu talis vel talis hostie.
ꝫ simplr dicit ꝙ in oi adoratõe sub-
intelligit cõditio ista: si cõsecratio ẽ
rite ⁊c̃. i. ꝙ cõditio cõsecrationis sit
subintellecta ad hoc vt nõ incurrat
ydolatriam in casu quo celebrãs ho
stiam non cõsecrasset. Non auteꝫ di
cit ꝙ adorans debeat semper cõditi
onalit facẽ adoratõeꝫ: ꝓut Gerſ. in
sequẽti casu expͥssit vt supra tactũ ẽ
cũ etiã multũ int se differãt ↄditões
iste tres. s. ↄsecratõis. ↄsecrãtis ⁊ ado
rãtis: vt s̄. patuit. Patet etiã ꝙ reliq̃
laꝫ ↄ sanos nros ꝑdicatores inuehẽ
do nulla fulciunt veritate. vt ex de-
cimo documẽto superius assignato
patet: que illa sint que a nobis ꝑdi-
cantur. Et qꝺ dicit ꝙ doctores suꝑ-
flue posuissent de adoratione condi
tionali ⁊ inutiliter papirũ maculas-
sent ħ iterũ friuolũ est: eo ꝙ necessa-
rio doctores de tali adoratione fece-
rũt mẽtõeꝫ ꝑpt̃ varios casus i quibꝰ

seruāda est.nō aūt dixerūt ꝙ condi-
tio ꝯsecratōis sit cōditio adoratiōis
vt ipe asserit in expositōe t̃mioꝝ.vñ
⁊ alia que ꝯsequēter ex ꝓprio ⁊ erro-
neo sensu dicit:eadē facilitate ꝯtem-
nunt̃: p̄cipue vbi exponit terminuȝ
ly sub itelligit̃:duȝ dic̄ ꝙ Gers̃.velit
itelligē ꝯditionē i adoratōe subitelli
gendā.ita ꝙ sub adoratōe cōditio i-
tus legat̃ actualr̃ vl' hitualr̃. qd̓ iteꝝ
falsū ē:eo vt dictū est Gerson hic so
lū loquit̃ de ꝯditiōe ꝯsecratōis ⁊ nō
adorātis:pnt in seq̃nti suo articulo
facit:vt supra patuit.q̃s ꝯditōes cō-
secratōis rite factas subitelligit ado-
rās eē factas dū al's nō adoraret.vñ
⁊ si non f̃uate sunt:dicit Gerson ꝙ
excusat̃ ab ydolatria lȝ celebrās gra
uiter peccauerit. Vñ quicq̃d loqui-
tur sub lr̃is E.de actuali vel hituali
adoratōe f̃uāda.Et etiā ore p̄feren-
da nō def̃uit ad p̄ntē auctēz Gerso-
nis.ȝ illas sic vt tāgit f̃uam⁹ vbi ne-
cesse ē circa talē ꝯditionalē adorati-
onem. Qd̓ etiā expost Gersonē ad
ducit in regulis moralib⁹ sub lr̃a E
totū ꝯcedim⁹:ȝ non ad suū extortū
sensū. Loquit̃ eñ Gerson de dupli
ci adoratiōe:absoluta ⁊ ꝯditionata.
q̄ f̃uāda sunt in certis casib⁹.ita ꝙ i
casu quo q̄s absolute ydolū vel dia-
bolū transfiguratū in angelū lucis
adoraret sine ꝯditiōe ꝙ talis pecca-
ret mortalr̃.sec⁹ si sub ꝯditōe impli-
cita vel explicita hoc faceret.impli-
citā intelligit non ore exp̄ssa que cē-
setur explicita. Et simile dicit faciē-
dū sub lr̃a E.vbi lapis hostie simul
exhiberet̃ ad adorandū:que oia ali
ena sunt a mēte aduersarij:dum di-
cit extra hos vel quoscūq̧ casus cō-
tingentes in oi loco ⁊ tēpore esse eu
charistiā sub ꝯditiōe adorandā:nisi
deus ꝑ suā illumiationē aliter ado-
rātē certificet. Expositio deniq̧ sua
sub lr̃a iteꝝ E. suꝑ hos t̃mios Ger-
sonis:ac ꝑinde adorās alien⁹ est ab
ydolatria. exponit ꝙ nō est alienus
ab ydolatria q̇ oēm cōditionē exclu
dit i sua adoratōe. ⁊ ꝙ reprobat eos
q̇ absolute ⁊ sine cōditione siue ho-
stia sit cōsecrata siue nō:adorāt hec
oia false impingit in Gersonē:duȝ
non excludit in adoratōe oēs cōdi-
tiones.imo ꝯditionē cōsecratōis eē
subintelligēdam in omni adoratōe:
ne adorans ydolatriā cōmittat:affir
mat. Et illa subintelligit̃ qñ solū ex
fide cōsecratā hostiam adorare intē
dit.⁊ secus.non tūc etiā intēdit quā
do simpl'r ex tali fide adorat nō for-
mādo ꝯditionalem adorationē:nisi
necessitas ꝓpter aliquē casum eū v̓r
geret. Aliud qd̓ in fine adducit sub
eadē lr̃a E. est sua excusatio q̄ a no-
bis acceptat̃. vñ a vitio heresis imu
nis manet. sicut ⁊ illū quē doctoreȝ
nominat ⁊ collectoreȝ sui tractatus
erronei.

Allegat dicta quattuor do ctoꝝ.s.Bonauē.Tho.Alexan.de ales.et quēdam actu regentē in quadā vniuersitate:quos etiaȝ male intelligit vide sub lr̃a F.

c Onsequēter vbi allegat q̄- F +
tuor aliorū doctoꝝ dicta:
aut etiaȝ quadruplices ca-
nones cum suis extortis et friuolis
expositōibus:facile est ad singl'a re-
spōdere. Naȝ vbi allegat dictū Bo-
nauē.ꝙ adorās hostiā hȝ hāc cōdit

onē: videlicꝫ si ꝯsecratio debito modo est facta. vñ qꝛ oēs accedūt cū cōditōe ista. ideo pauci vel nulli i hac adoratōe peccāt. Hec ille dist. ix. q. vj. Post sub eadē littera exponit dictū doctoris quē allegat. Sꝫ ē rñsio mirū ꝙ aduersari⁹ nitit ex h̄ sententia ꝯditionalē adorationē in oi adorante ⁊ sumēte seu etiā ꝯficiēte ꝓbare velle cū de tali adoratiōe nō facit mētionē: ſ; de ꝯditōe ꝯsecratōis quā ex habitu fidei tenet adorans: cū videlicꝫ ex fidei habitu scit hostiā nō esse adorandā nisi cōsecratio debito mō facta sit. vñ etiā dicit ꝙ pauci vł nulli peccant in hac adoratōe: supple simplici quā faciūt oēs adorantes nō exprimētes actualē cōditōeꝫ de q̄ paulo ante locut⁹ est ꝓpter xp̄i aduersariū in casu quo i forma xp̄i appareret. qꝛ videlꝫ tūc actualis cōditio exprimēda ē ab adorāte: eo ꝙ talis apparitio est incōsueta. vñ nō p̄cipitāter debꝫ forma xp̄i apparēs adorari. Cōsideratio aūt hostie qꝛ ē cōsueta: ideo actualē nō opoꝛtꝫ apponere cōditionē. Vñ si aduersari⁹ vult dicere ꝙ lꝫ excludat actualē nō tñ habitualē ꝯditōꝫ: rñdet ꝙ nō excludit illā habitualē quā adorās ex habitu suo fidei p̄supponit: firmiter credens hostiā tantūmō rite cōsecrataꝫ esse adorandaꝫ. Et si dicat. qd ḡ i casu vbi non est rite cōsecrata: Rñdet ex vbis Bonauē. sicut etiā sup̄⁹ ex vbis Gerso. dictū est. ꝙ adorās propterea non peccat: eo ꝙ oēs adorantes cōditionē cōsecratōis fuisse ꝑuatam p̄supponūt. Vñ si intētio dicti doctoris fuissꝫ ꝙ ꝯditio aliq̄ i adoratione fuisset apponēda: illā vtiqꝫ expressisset. nec adorātes sine cōditiōe excusasset: ꝓut excusat dicēs ꝙ pauci: imo nulli peccāt. ſ; potius dixissꝫ omnes peccāt qui sine conditōe habituali adorāt. aliquo modo exprimendo illā cōditionalē adoratōem ꝓut aduersari⁹ expost nimis extortam ⁊ ab oi veritate alienā ponit cōditionalē adorationē dicēs. vide infert⁹ ꝙ talis ꝯditio sit actualr̄ vel habitualiter apponēda. Si sub hostia hac vel alia xp̄us ē sacramētalr̄ eundem adoro. si vo nō est sub ea sacramētalit: eundē vt in celo existit adoro. De quibus vel saltim ꝯsimilib⁹ verbis nulla mētio fit a doctore allegato. Patꝫ iterū falsitas cū dicit ꝙ talis conditio ab eo exp̄ssa sit actualit apponēda: cum tamē doctor excludat illā actualē ꝯditionē erga sacramentū: licꝫ non erga diabolū trāsfiguratū. Et iterū falsitas ptꝫ ꝙ si doctor voluisset ꝙ habitualis ad min⁹ ꝯditio in oratōe esset seruāda: ⁊ non retulisset illā habitualē conditioneꝫ super cōsecrationeꝫ rite factā quam adorās p̄supponit: vt dictū est. tunc vtiqꝫ etiā actualē cōditionē que nobilior in adoratōe censet admisisset ⁊ nō exclusisset. sicut etiā in cōsecrāte nobilior est intētio actualis q̄ꝫ habitualis: licꝫ habitualis seu virtualis sufficiat: vt sepe tactū fuit. Cōcludendo ꝙ minime expost sue inepte extorte ac friuole expositōes super dictū allegatū Bonauē. sunt aduertende: cum ex fantastico suo sensu ꝓcedūt. Sꝫ solū habeat lector aduertentiā sup triplicē ꝯditionē sup̄⁹ sepe exp̄ssam. s. cōsecratiōis: cōsecrantis ⁊ adorātis. cum non excludam⁹ q̄n in adoratōe sepe ꝑuari possit cōditio actualis vel habitualis: in casu

bus videlicꝫ ꝯtingētib⁹. vt supra ta-
ctū fuit. ꝫ non omī loco et tēpore vt
aduersarius ꝑtendit. Nec etiam do
ctor iste mētionē fecissꝫ de huiusmo
di adoratōe: quomō videlicꝫ adorā
tes omēs ꝑsupponūt conditōes cō-
secrationis rite pactas: nisi vi argu-
mētoꝝ coactus fuisset: discutiēdo vi
delicꝫ de adoratōe aduersarij appa-
rentis in forma xp̄i: vt pꝫ questiōeꝫ
illam intuēti. Nunq̄ȝ autem aliquis
doctoꝝ in suis scriptis reliquit hoc
qđ aduersarius ꝑtendit: scꝫ omni lo
co ⁊ tempore eucharistiā esse sub cō
ditōe adorandā. nec de tali sic in ge
nerali adoratōe questionē vnq̄ȝ mo-
uerunt.

Contra secundā allegatio nē aduersarij sub lr̄a B.

B ✝ Pidem est secunda allega
a tio ex sententia sancti Tho
me in questiōe vbi querit:
an fidei possit subesse falsum. Et dū
aduersarius estimat solutionē eius-
dē doctoris sibi suffragari posse. ite-
rū falsē intelligit: eo q̄ minime ad
suū intentū loquat̄. qđ patꝫ. Nā su-
per argumentū qđ deducit disputa-
tiue q̄ fidei possit subesse falsum: eo
q̄ adorans hostiā in aliquo casu nō
consecratā quam putat esse cōsecra-
tam. quia falsa est adoratio fidei tūc
suberit falsum. Rn̄sio doctoris hic
est contra aduersarium. non ꝓ eo q̄
dum dicit q̄ intētio adorātis est nō
velle simpliciter christum sub speci-
ebus has vel illas adorare: sed solū-
modo christum sub speciebus sacra
mentalibus que tunc sacramētales
censentur quādo sacramētalis cōse-
cratio est pacta. Unde sua adoratio
ꝑsupponit conditionē consecratio-
nis fuisse factam dum: al's non ado
raret. Et non dicit doctor q̄ sub con
ditione ꝓpterea sit adoranda: sed di-
cit q̄ ꝓpterea fidei non subest falsuꝫ.
licꝫ adoratio careat veritate quo ad
sacramētalem existentiā christi cor-
poris in tali casu. Et cōcorditer lo-
quit̄ doctor sicut supra Gers. q̄ ado
rans ꝓpterea non cōmittit ydolatri-
am: licꝫ celebrans et non cōsecrans
grauiter peccat. Et hoc eadem rati-
one. quia fidei propterea non subest
falsum: eo q̄ fidelis non nisi post cō
secrationem rite pactam vult adora
re. Unde iterum de cōditione con-
secratōis ⁊ non cōsecrantis aut ado
rationis fit mentio a doctore sancto
Patꝫ ⁊ hoc ex verbis aduersarij qui
dicit per se q̄ ex verbis Thome. pa-
tet q̄ corpus xp̄i est sub specieb⁹ sen
sibilibus si fuerit recte cōsecratum
conditionaliter: vt ad ꝓpositum lo-
quitur de conditiōe consecratiōis ⁊
non adoratiōis. Item vt sepe dictū
est doctores solūmodo in casib⁹ cō-
tingentibus loquūtur de conditiōi-
bus: vt etiam sequās dictum demō
strat: dum allegat iterum Bonauē-
turam.

Contra tertiā allegatōem sub littera H.

c Concorditer cū Tho. iterū H ✝
loquit̄ sctūs Bonauē. vo-
lēs declarari q̄ fidei catho
lice ꝓpterea nō subest falsū: licꝫ i ali-
quo casu q̄s adorat hostiā nō conse
cratam: eo q̄ adoratiōi facte ſm di-
rectionem ⁊ regulā fidei nunq̄ȝ sub-
est falsum. Que autē sit illa regula
cum aduersarius illam male intelli

gat:apparet ex clara sentētia Bona
uen. dū dicit ꝙ regula est ꝙ fides di
ctat nihil adorandū esse ꝓ certo nisi
de quo habeť certa cognitio. De eo
autem de quo non habetur certa co
gnitio dictat fides ꝙ hoc tale ē ado-
randū ꝑsupposita ꝯditiōe. Vñ om-
nis fidelis recte adorās hestiam ꝯse
cratā adorat sub ea ꝯditiōe: si ꝑfecta
sūt circa ipam ea que ad ꝯsecratiōeȝ
sunt necessaria ſm institutionē xpi.
ꝛ sic nunꝙ̄ decipiť nec errat. Hec il
le in. iij. dist. xxiij. q. j. In quibꝰ ver-
bis ꝙ̄tum aduersarius errat: volēs
per hec verba ꝓbare ꝙ quilibet ado
rans debeat sub ꝯditōe adorare ptȝ
falsitas ex multis. Primo qꝛ doct̄.
non dic̄ ꝙ sub ꝯditione debeat fieri
adoratio: ſȝ dic̄ ꝙ tūc quilibet recte
adorat qñ ꝯditionē ꝯsecratōis in ne
cessarijs ſm institutionē diuinā esse
pactaȝ ꝑsupponit. et subintelligit vt
verbis vtamur Gersonis. ꝛ sic etiaȝ
q̇libet fidelis recte adorat. nō ꝙ ipse
ꝯditionalē habeat formare adorati
onē: ſȝ qꝛ nō adoraret si sciret illa nō
esse pacta q̄ necessaria sunt ad cōse-
crationē ſm institutionē diuinā. vñ
etiā sequiť ꝙ adorās hostiā non ꝯse
cratā in aliq̊ casu eo ignorāte ꝓpterea
nō decipiť nec errat. Et loquiť pari-
formiť cum Gersoñ. supꝰ allegato
vbi dic̄ ꝙ in tali casu adorans alienꝰ
est ab ydolatria: lȝ celebrās sit in cul
pa vbi nō ꝯsecrat. Secūdo patȝ fal-
sus intellectꝰ aduersarij. qꝛ si ꝯditio-
nalis adoratio esset faciēda sp oī lo-
co ꝛ tpe: tūc non oporteret adorāteȝ
excusare a deceptiōe ꝛ errore: vt hic
Bonauenť. facit: seu etiā ab ydola-
tria vt Gerson facit. ſȝ dixissent ꝙ si
fideles non volūt errare aut ydola-
triā ꝯmittere ꝙ tūc sub ꝯditiōe sem-
per debeāt adorare qđ minime fecerť.
ſȝ solū casū exꝑsserūt an fidei subeēt
falsum vbi fidelis hostiā non ꝯsecra
tam adoraret: asserētes ꝙ non: eo ꝙ
adorātes semꝑ ꝯditionē ꝯsecratōis
fuisse pactā ꝑsupponūt mō quo di-
ctū est. Tertio ptȝ falsitas ex ipa re-
gula fidei tradita a Bonauenť. quā
itē aduersariꝰ sua friuola declarati
one quā subinfert pꝰ v̇ba Bonauē.
allegata: vt patȝ eiꝰ intuēti ꝓcessum
male intelligit. Nam vbi doctor dic̄
h̄ sit regl'a fidei ꝙ nihil debeat ado-
rari nisi de quo habetur certa cogni
tio: ꝛ ꝙ illa q̄ carēt certa cognitione
debeāt adorari sua ꝯditiōe. manife-
stū est ꝙ ita oēs i eccl'ia fideles faci-
unt: cū vt supra tactuȝ est ea q̄ ado-
rās non p̄t certitudinal'r cognosce-
re: vt vbi cām h̄ret dubitādi an cele
brās eēt sacerdos: vel an h̄ret debitā
materiā vl' in sil'ibꝰ casibꝰ in ꝓhemio
exꝑssis. Sȝ dubiū incidit vt vbi dia
bolꝰ in angelū lucis se trāsformaret
ꝛ adorari affectaret modis supra di
ctis: tūc adorās teneť actualē forma
re ꝯditionē ꝑmissa oīoe ꝛ debita de-
liberatiōe. Et sil'r fieri p̄t a sacerdote
in multis casibꝰ supra i ꝓhemio de-
ductis ꝛ etiā ab alijs adorantibꝰ vbi
dubitatio orireť sup ꝯditōes ꝯsecra
tionis aut cōsecrātis non eē rite pa-
ctas. Sed ꝙ mens sit huiꝰ doctoris
ꝙ nō habeať certa cognitio sup ve-
ritatē eucharistie vbi illa q̄ttuor cō
currāt. s. debita materia ꝛ forma: in-
tentio ꝛ ordo. seu ꝙ semꝑ sit sub ꝯdi
tiōe adorāda: siue illa q̄ttuor cōcur-
rant siue non. nisi habeať spālis re-
uelatio diuia. h̄ asserere ē pessimꝰ er
ror omino militans ꝯ̄ veritatem sa-

cramenti ⁊ dicta oīm doctoꝝ. Unde q꞉ iam nouissime in purckhausen hoc dictū de certa cognitōe habenda in adoratione fuerat cuidaꝫ ex sacerdotib⁹ obiectū quasi multū deseruiret ꝓ opinione cōtraria. ptꝫ quō illa certa cognitō fidei sit intelligēda. q꞉ videlꝫ de oībus articulis fidei nisi in aliquo casu vt in apparitione insolita vł in alijs casib⁹ suboriretur dubitatō in quo casu necessario habeat fidelis formare conditionē ne seducat vt vbi etiaꝫ q̄s audiret aliquē predicatorē famosuꝫ ꝑdicantē aliquid insolitū de quo dubitaret tūc sub conditione pōt credere quoadusqꝫ fuerit ad plenū informat⁹. imo in casu quo talis errores predicaret ⁊ simplex crederet sine cōditione animo obediēdi fidei paratus tñ corrigi non errabit peccando mortalit̄. imo error talis sibi pōt esse meritorius cū ex intētione opa iudicant̄. c. cū volūtate de sen. ex. Itē q꞉ aduersari⁹ tangit de certa cognitione hñda in adoratōne erga id qđ adorat̄ vt plenius suus error pateat vbi applicare h̄ ad sacramentū nitit̄ quasi ꝙ iō sub conditōne sit adorāda eucharistia eo ꝙ nō possit habere certa cognitio de vera existētia ibidē corpis xp̄i videamus q̄d ip̄e intelligat ꝑ verā cognitionē ⁊ certā habendā sup eo ꝙ est adorandū. Si em̄ vult qđ etiā de facto credimus ita ip̄m velle ex supra habitis in p̄ma pte opusculi qđ nō possit haberi certa cognitio de eucharistia nisi ꝑ reuelationē. Uñ lumē fidei dicit nō sufficere nobis ad cognoscendū verā existētiaꝫ xp̄i corporis sub spēbus quātumcūqꝫ fiat

ꝯsecratio. eo ꝙ ip̄a cōsecratio ponit habere impedimentū. est error pessimus ꝯtra oēm fidei efficaciā ⁊ doctoꝝ dicta multās. ⁊ hoc ex multis deducit̄. Prīo q꞉ lꝫ circa ꝯsecratiōnē possit ꝯtingere error ⁊ ipedimentū vt ipse dicit hoc sepe ꝯtingere. ꝙ tñ rarissime credimus fieri. In casu tñ q̄ fieret error. nō ꝓpterea ecclesia nos obligauit ad cōditionalē adorationē. ꝫ obligauit nos ad credendū cōditionē cōsecratiōis. ꝙ nisi illa sit rite pacta eucharistia non est adoranda vt sepe tactū est. Itē determinauit eccl'ia vt dicta oīm sonant doctoꝝ ꝙ in casu quo ꝯsecratio nō est rite pacta adorans tñ simpl'r ⁊ sine conditiōe credēs eandē esse rite pactam. alienus est ab ydolatria lꝫ celebrās ⁊ nō cōsecrās sit in culpa ex dictis Gersonis cōcorditer cum alijs. Itē pꝫ falsitas sue positiōis vt supra in p̄ma pte patuit ꝙ ad altius lumen. s. diuine aut angelice reuelationis supra reuelationē diuinā. ex lumine fidei nobis factā credentem astringere vult ꝙ q̄ꝫ existit pniciosum vix lingua explicari pt. tū q꞉ nullus doctor h̄ vnq̄ꝫ asseruit꞉ tū etiā qđ lumie fidei asserūt ipossibile subesse falsum. tū etiā ꝙ cognitionē fidei asserūt esse certiorē. omi alia cognitiōe. eo ꝙ ⁊ ip̄is reuelatōnib⁹ angelicis aut inspirationibus supnaturalib⁹ ꝑl'res falsitates ⁊ deceptiōes subeē cōtingit. Uñ reprehendunt̄ sp in scpturis ad hmōi se limitātes. tū q꞉ spāle donū discretō spirituū cōputat̄. ⁊ ꝓbādi sūt iuxta apl'm spūs an ex deo sint. tū etiā ꝙ in angelū luc' se sathanas sepe trās figurat put i ꝓhemio tactū fuit su-

per q̇bus dict⁊ talis formaꝛ rō̃ Cui.
cū̃qꝫ cognitōi p̃t subeē falsuꝫ illa co
gnitio pori⁹ ē p̃ncipiū̃ deceptōis q̃ꝫ
illū̃inatōis. ꝫ reuelatōib⁹ supnālib⁹
⁊ inspiratiōib⁹ vltra reuelatōeꝫ sup
nāleꝫ fidei pōt subeē falsuꝫ, vt ex au
toritatib⁹ a pl'i inductis patuit. non
āt illumiatioi fidei qđ a doctorib⁹
multipl'r ꝓbaꝛ in. iiij. sniaꝝ di. xxiiij
in qōe An fidei obiectū̃ sit ita verū̃
qđ ei nō possit subeē falsuꝫ. declarā
tes ꝙ q₂ fides assentit p̃me veritati
ꝓpter se. ⁊ sup oia i credēdo ⁊ p̃ma
v'itas nō pōt dictare nisi verū̃ ergo
⁊ fides nō pōt assentire nisi v'o. ita
⁊ in ꝓposito p̃ma v'itas cum dixit.
Hoc est corp⁹ meū̃ ⁊ sacerdos mi-
nister eadē v'ba in ꝑsona ꝓfert xp̃i
Jō ⁊ veraciter ibi corp⁹ xp̃i p⁹ ver-
ba ꝯsecratiōis existit nec alti⁹ lumē
reuelatiōis vltra fidei lumē in ado
rāte. aut sumēte requiriꝛ. tū̃ vt dcm̃
est etiā in casu q̇ ꝯsecratio ex errore
rite nō eēt facta nihilomin⁹ fidei ve
ritas in adorāte saluaꝛ q̇ solū̃ p⁹ cō
secrationē rite pactā adorare nouit
quā ⁊ sue adoratiōi p̃supponit. Or
ḡ dicit aduersari⁹ ex v'bis Bonauē
tu. ꝙ nihil est adorandū̃ nisi đ quo
certa cognitio habeꝛ. Etiā ⁊ nos fa
temur q₂ nec formā xp̃i i aliq̄ inso-
lita appitiōe adoram⁹ nisi p⁹ certaꝫ
habitā cognitionē vt sepe tactū̃ est.
xp̃m aūt sub solita ⁊ nō insolita sp̄ē
panis eē ꝯtentū̃ p⁹ cōsecratiōeꝫ rite
pactā certa fidei cognitio h̄ nob̄ di-
ctat. ⁊ iō sic xp̃s venit adorand⁹ nō
ꝯditionaliter ꝫ simpl'r nisi ali⁹ acci
deret casus vt sepe tactū̃ ē pl'a dedu
ci possent q̇ breuitat⁊ cā omittunꝛ.

p Ost allegat terciū̃ doctorem
alex. đ ales vide s̄b l'ris J i q̄
allegatōe putat sibi aduersa
ri⁹ suffragari. solutōeꝫ doctoris Ale
xādri sup qōneꝫ vbi q̄rit q̇d de eo q̇
credit corp⁹ xp̃i esse sub sacꝛo qđ ab
eo sumiꝛ ⁊ tñ nō est vbi dicit in solu
tione idē doctor. qđ nō debꝫ q̇s sim
pliciꝛ credere sub illa forma eē cor-
pus xp̃i. ꝫ sub ꝯditiōe si facta sunt
circa eā q̇ exiguntꝛ fꝫ formā traditaꝫ
a xp̃o ⁊ ab eccia hec ille. Vbi nota
q̇d ꝑ terminū̃ simpl'r credere velit i
telligere. i. nō h̄re respectū̃ ad cōdi-
tiōes ꝯsecratiōis. ꝫ simpl'r dū̃ eleua
tur hostia siue eēt ꝯsecrata siue non
velle adorare qđ ꝓhibeꝛ a sc̄tā eccia
ꝫ dꝫ sub ꝯditiōe ꝯsecrationis facte
adorare. i. credē hostiā talē esse ado
randā circa q̃ꝫ facta sunt ea q̇ ad cō
secrationē requiruntꝛ. qđ pꝫ ex ei⁹ v'
bis. dū̃ dicit. si facta sunt q̄ exiguntꝛ
fm formā traditā a xp̃o ⁊ ab eccl'ia
in q̇ tangit cōditōes ꝯsecratiōis fa-
cte ⁊ nō exp̃mit ꝯditionalē adorati
onē eē faciendā. Pro q̇ fortissime
faciūt v'ba Scoti q̇ in suo. iiij. snia-
rū̃ dis. xj. in qōe An in ꝯsecratōe eu
charistie panis in corp⁹ xp̃i ⁊ vinuꝫ
in ei⁹ sanguinē ꝯuertanꝛ. vbi deter-
minat ꝯ̃ Tho. ꝙ etiā in casu q̇ sim-
plex adoraret, accidens siue albedi
nē hostie ꝓ sacꝛo corpis xp̃i nō in-
telligēs dr̃aꝫ inꝛ accidēs. ⁊ xp̃i cor-
p⁹ ꝯtētū̃ ꝓpꝛea nō ydolatraret. lꝫ vt
sic creaturā adoraret. eo ꝙ adorat i
fide ac intētiōe eccie. Pudeat ḡ di-
cere ꝙ ꝓpꝛea sit ꝯditional' formāda
adoratio ne ydolatria cōmittatur

p Ost iterū̃ cū̃ aduersari⁹ alle
gat aliā rn̄sioneꝫ Alexā. sup
ꝯtigentē casuꝫ. An ita posset
excusari adorās diabolū̃ ꝓpꝛ igno-
rātiaꝫ facti vbi i forma xp̃i appereꝛ
sic excusaꝛ adorās hostiā nō ꝯsecra-
tā quā putaret eē ꝯsecratā ꝓpꝛ igrā-
tiā facti. vbi q₂ dic̄ Alexā. ꝙ dꝫ ado-
rari hostia sub cōditiōe tacita vl' ex
p̃ssa. Aduersari⁹ vult ꝙ adoratio cō
ditiōalis tacita vl' exp̃ssa sit faciēda
notaꝛ ei⁹ extorta ⁊ inepta intelligē
tia in dict⁊ alex. p̃mo q₂ allegat ale-

xan.casuз q̃ ↄtingē possз.vbi videlз
hostia nō eēt cōsecrata an tunc ado
rās possз excusari a pctō ydolatrie
cū creaturā adorassз ex igrātia fcti.
vbi vult Alex. ꝙ sic eo ꝙ p̄supponit
in sua adoratōe ↄditōeз ↄsecratiōis
tacite vl' expresse.tacite videlз qꝛ no
uit nō adorādaз eē hostiā nisi ↄsecra
tā ⁊ h̄ ex hitu fidei.expsse vo si h̄ ex
pmat i sua fide qd̄ hostia tm̄mō cō-
secrata ē adorāda. nec fit mētio hic
ab Alex.de cōditionali adoratione
faciēda vt patet intuenti.

R + p Ostea allegat cōpilatorē ange
lice sūme q̃ dic̄ ꝙ in adoratōne
hostie sufficit hr̄e hāc ↄditōeз hitua
liter si cōsecratio debite ē fctā. Rn̄.
pз falsus intellect⁹ aduersarij sup tā
catholicā snīaз fris āgeli ex duob⁹.
p̄ qꝛ loqt̄ de hituali obſuāda ↄditō
ne.s.ex hitu fidei q̃ dictat hostiā nō
eē adorandā nisi cōsecrataз.scd̄o qꝛ
de ↄditōe ↄsecratōis expmit dū dic̄
Si cōsecratio debite ē fctā.vn̄ ꝙ ex
ꝓprijs postea ifert aduersari⁹ dicēs
ille nō dic̄ sic̄ nec ceteri qd̄ nulla dз
hr̄i cōditio vl' ꝙ cōditio nō debeat
expmi ad min⁹ hitualit̄ si nō actua
lit̄. Rn̄.ptз aduersarij falsus intelle
ct⁹.qꝛ nec nos dicim⁹ ꝙ nulla cōdi
tio sit hitualit̄ vl' actualit̄ expmēda
imo dicim⁹ ꝙ sp in adorante hitual'
expmit̄ in simplici adoratōe ſm in
tētiōз eccie adorādo. Et actual' vbi
actualit̄ velit expmere solūmō ho-
stiā cōsecratā eē adorādā expmēdo
mēte vl' ore. Et nō ꝙ ꝓptea dicē de-
beat mēte vl' ore.si tu es ibi xp̄e ado
ro te.si nō nec adoro ⁊c̄. vt aduersa
ri⁹ autumat. Etiā actualē p̄t forma
re adoratōeз cōditionalē vbi casus
se offerret dubitādi.vt in ꝓhemio ta
ctū est ꝫ nō omi loco tpe vt false ad
uersarius opinatur.

+ i Erū postea cū allegat docto-
rē quēdā actu regenteз in q̄daз
vniuersitate ⁊c̄. Notandū est ꝙ eun
dē doctorē p̄ scptis.postmodū i ꝓ-
pa sona accersit⁹ sollicitaui.sup hu-
iusmōi allegatiōeз aduersarij sibi i-
positā ⁊ an h̄ fuissent de sua mente.
vt h̄ aduersari⁹ allegat Qui simpl'r
p̄ scptis deinde ore fassus ē mecuз
oio sentire nec fuisse aut eē de eius
mēte ꝙ sub cōditōe oi loco ⁊ tpe es-
set eucharistia adorāda. fassus etiā
ꝙ vnū ex aduersarijs plimū reme-
diasset sup talē errorē ab eo tētuз.q̄
re nō expedit vlteri⁹ vbis allegatis
rn̄dere. Presertim cū ⁊ intuēti pз ꝙ
nullibi cōsentit euchatistiā oi loco
⁊ tpe sub cōditōe adorandā cū ma-
nifeste oppositū scribit rephēdēdo
illū errorē dū dic̄. Nō eē necessariū
vt adorātes silogisent ꝫ sufficit vsus
ad cōsuetudo sctē mr̄is eccl'e ⁊c̄.vn̄
nihil ꝓ aduersario fac̄ allegatio.no
miare aūt eundē regentē.non expe
dit ꝓpter honoris conseruationeз.

v Erū cū postea allegat dicta do M +
ctoruз.vt Innocentiū Augusti
nū Amb.⁊ Berēgarij cōfessionem
Dēs isti ⁊ si centū in nūero allgas-
set ↄ suā erroneā opinionē exp̄ssissi
me loquūt̄.ꝙ pз ex duob⁹.p̄ qꝛ oēs
de cōditōe cōsecratōis loquūt̄.vt vi
delз ex tūc vtute cōsecratōis.fiat de
pane xp̄i caro ꝙ eccl'ia in suis fideli
bus firmissime tenet. Scd̄o qꝛ nul
libi i eoꝝ dict' attēdit̄ nec explicite
aut iplicite ꝙ eucharistia sit omi lo
co ⁊ tpe sub cōditōe adorāda vbi di
uina reuelatō nō obstat.vn̄ pз iept⁹
⁊ extort⁹ aduersarij i dictis doctoꝝ

p Ostea sub lr̄a N ad- itellect⁹.
uersari⁹ euomit ex toto venenū N +
ↄ credendā veritateз.erga euchari-
stie sacramentū.vbi incipit in his ⁊
in alijs canonib⁹ ad hoc ⁊c̄. ⁊ infra
ꝙ nullus hō credē tenet̄ sacerdoti.
dicēti se vere cōsecrasse cū ipe nō sit
vitas diuia cui fides innitit̄ etiam D

cũ nec ipe certus sit q̄d debite cōse-
crauerit. ita q̄d simpliciť credē pos-
sit s̄b hostia quā p se ꝯsecrauit eē ve
rum corpus xp̄i. ʒ sub conditōe sic̄
ꝛ ceteri si nō vult decipi ꝛ errare si
cut pluribꝰ factū est quos ego noui
qui cultū latrie pure aque impēde-
runt ꝛc̄. ponēs casum. vbi sacerdos
aquā in calice repisset post consecra
tionē ꝛc̄. Patet falsus eiꝰ intellectꝰ
cū sic oīs deuotio ꝛ amor erga hoc
diuinissimū sacramentū si in sacer-
dotibꝰ ꝑamplꝰ in laicis eneruatur
ꝛ extinguiť. Et huiusmōi ꝓbatio ex
istit. ex ꝑticulari aliquo defectu vi-
delʒ vbi sacerdos in cōsecratōne vi
nū non habuisset generalē velle in
cludere sentētiaʒ. oēm sacerdotem
sub dubio debere cōsecrare ꝛ sume
re cū semꝑ maior ps celebrantiū ꝑ-
mittūt a minstro vinū degustari. sci
entes etiā se rite ꝯsecratos sub obe-
diētia rōane eccl'ie. ac debita itētio
ne actuali vel habituali sup debitā
materiā panis ꝛ vini verba cōsecra
tionis ꝓtulisse. plura possent addu
ci ʒ fastidiū generať singulis aduer
sarij ineptis incōueniētijs rn̄dere.

P ✝ Postea iterū vbi sex ꝓprio ca-
pite inuehit ꝑ quasdā conse
quētias ineptas sub lr̄a P.
quasi nō valeat ꝯsequētia. Ille cre
dit ꝛ adorat simpl'r presupposita de
bita consecratione. igiť recte credit
ꝛ bene adorat. qꝛ nō sequiť hec ho-
stia presupponiť esse ꝯsecrata. ergo
ipa est cōsecrata in casu quo hostia
nō esset cōsecrata. Rn̄sio. Nō dici-
mus nec formamꝰ hanc cōsequētiā
hec hostia presupponiť esse cōsecra
ta. ergo ipa est cōsecrata. sed ita dici
mus hec hostia p̄supponiť eē cōse-
crata. ʒ ipsa est cultu latrie adoran
da. Et subijciť. Ad ʒ in casu vbi non
esset consecrata ꝛ adorās tunc erra
ret. Rn̄detur ꝙ ꝓpter ignorantiaʒ
facti excusatur nec cōmittit ydola-
triā. eo ꝙ sub fide ꝛ intētione eccl'ie
adorat. vt supra ex multis doctorū
sententijs patuit.

P ✝ X post: iterū ex ꝓprio capite
infert sex erronea dicta inci
piēdo. Omēs sacri canones
sub littera P. vbi primo ꝑ se fateť
ʒ seipm̄ non intelligēdo. tali errore
pessimo implicať dicens. ꝙ oēs ca-
nones ꝛ doctores asserūt ꝛ docent
hanc conditionē vel siłem esse sub-
intelligendā aut regulariter p̄sup-
ponendā. si consecratō rite ꝛ debite
s̄m institutiōeʒ xp̄i ꝛ eccl'e fuerit ce
lebrata ꝛc̄. Rn̄sio. Ecce q̄d ꝑ se fate
tur ex mēte doctorꝫ esse conditionē
cōsecrationis esse p̄supponendā in
adoratione quā ꝛ quisqꝫ fidelis pre
supponit in om̄i sua adoratione. er
ga eucharistiā. Nec ꝓbare pōt ex ʒ
ꝙ mēs sit doctorꝫ oī loco ꝛ tpe sub
ꝯditiōali adoratiōe esse adorandaʒ
eucharistiā. vt aduersariꝰ false extor
q̄re ꝛ fugere nitiť ex v̄bis doctorꝫ.

P.2. ✝ Post iterū sub lr̄a P. ij. cū di
cit. Oēs fideles recte adorā
tes dn̄t habere actu vel habi
tu. tacite vel expresse. ꝯditionē hāc
vel similē. s. si perfecta sunt necessa
ria s̄m institutioneʒ diuinā. Rn̄sio.
nō teneť actu vel habitu apponere
aliquā conditōem in sua adoratōe.
fidelis quisqꝫ nisi vbi causaʒ suffici-
enteʒ haberet dubitādi. puta qꝛ du-
bitaret ex aliquo casu de eiꝰ sacerdo
tio. vel ꝙ nō haberet materiā debi-
tam panis aut vini ꝛc̄. de silibus vt

in ꝓhemio tactum fuit. Item vbi doctores loquunť de hituali adoratione faciēda. intelligūt de hitu fidi q̄ in oi credēte p̄supponiť sup cōditionē cōsecratiōis videlꝫ hostiā nō nisi rite cōsecrataꝫ eē adorādā.

P3 + Et ꝑ hec pꝫ rn̄sio ad id qđ cōseq̄nter infert. Christianus sicut sine culpa pōt dubitare circa cōsecrationē an sit rite facta vel nō. ita etiā circa verā cōtinentiā corpis xp̄i dubitare pōt. Rn̄. ptꝫ ex p̄missis qđ si hꝫ causam dubitādi ꝓtunc pōt dubitare. ꝭ qđ oi loco ꝛ tp̄e hoc facere debeat nisi reuelatio diuina cū de opposito certificet est falsuꝫ ꝛ hereticū vide sub littera P.3.

P4 + Patet ꝛ falsitas descriptiōis sue quā fac̄ sup modū adoratiōis cōditōnal̄ dicēs. Ois fidel̄ pōt actu vel hitu adorare si sub hostia hac ē xp̄s cū dē sub eadē adoro quā pfidiā vt palliare posset. addit quandā catholicā assertōeꝫ de q̄ null⁹ fideliū dubitat explicite vl̄ implicite nemo dubitat vt si q̄s dicere vellet aut dubitare. An sub hostia debite cōsecrata eēt xp̄i corp⁹ tal̄ eῑ sic dubitās qđ in fide dubitaret manifestū ē. Nec optet ꝙ impigit in nrōs p̄dicatores hūc locū tanq̄ in min⁹ doctos ꝛ terminos nō intelligētes dū dicit. hec fortaffis ꝓpositō ad cōditionē negātib⁹ intēta fuit q̄si p̄dicatū fuisset a nobis ꝙ nō sit dubitandū. veꝝ xp̄i corp⁹ eē sub hostia debite ꝯsecrata. imo p̄dicamus ꝙ nemo debeat formare cōditōnalē adoratōeꝫ sine cā. ꝛ ꝙ falsissimū qđ aduersarij dicunt oi loco ꝛ tp̄e eucharistiā eē adorandā nisi obstat sp̄alis reuelatō diuina. vide sub lr̄a P. iiij. ꝛ iteꝝ. iiij.

Quā etiā reuelatiōeꝫ exp̄mit ꝯseq̄nter dū dic̄. Ois xp̄ian⁹ rōne vtēs teneť credē sub sp̄ēbus debite cōsecratis eē veꝝ xp̄i corp⁹. ꝭ non teneť credere qđ sub hac vel illa sp̄ē ꝯn̄sa sit verū xp̄i corp⁹ ꝛc̄. sine sp̄ali dei illūinatōe. Pꝫ falsitas ꝙ supra lumē fidei vult ponere aliud lumē. s. reuelatiōis cui se pn̄t demōes ingerere cū trāsfigurat se in angelū lucis sathanas sepe vt supra tactū fuit. nec aliq̄s doctoꝝ vnq̄ hoc asseruit lumē fidei nobis nō sufficere ad salutem. P. iiij. P4 +

C Onseq̄nter dū inuehit ꝯ predicatores nrōs vbi asserim⁹ aduersarios eē sup̄bos ꝛ ꝓprijs capitib⁹ innitētes hꝫ ꝓ mag̃ i cōuenientī. dū nulla sc̄ptura ad h̄ fuisset a nobis allegata. Ad qđ rn̄dendo dicim⁹ ꝙ ip̄i nunq̄ potuerūt aliquē doctorē allegasse q̄ in ꝓp̄a v̄borꝫ forma scripsisset qđ eucharistia sit oi loco ꝛ tp̄e adorāda ꝛ sumēda tā a sacerdotib⁹ q̄ a laic̄ nisi reuelatio diuia aliquē de opposito certificauerit. Iō nō solū vt temerarios ꝭ vt hereticos eos appellamus. Aliud qđ infert est plurimū nobis lamētabile dū dicit eoꝝ opinioneꝫ diu durasse ac nrām assertōeꝫ soluꝫ ꝑ annū. Confido in deuꝫ qđ mētiať xp̄ianū ppl̄ꝫ tāto tp̄e sub suo errore īplicatū fuisse. lꝫ veꝝ sit qđ nr̄a catholica īpugnatio solū ꝑ annū durauit. cui⁹ tn̄ cā fuit ꝙ ad lucem aduersarioꝝ error nō ꝑuenit. Nō minus tn̄ doleret refero ꝙ in certis ciuitatib⁹ ꝛ oppidis me p̄dicāte rep̄i q̄ plr̄es tali errore aduersarioꝝ implicatos reductos tn̄ ꝑ dei gratiam vn̄ expedit p̄latos ꝛ p̄dicatores nō

cecos eē speculatores seu vt canes muti nō valentes latrare. vide sub lr̃a Q.j. in tractatu aduersarij.

Facit ex post ꝓtestatōez palliatā q̄si hec oīa posita sint ab eo nō aio ꝑtinaci ꝫ vt doctis docēdi nesciētes daret occasionē ꝫ vtinā suā igꝛantiam tā picl'oso errore nō defendisset in fidi scādalū ꝛ ei⁹ dōesticoꝝ picl'm

K1 2 ✝ Post infert vnā ꝓpositōez suo iudicio falsaz ꝛ ipossibilē videlꝫ ꝙ nō sit verū si hec hostia est rite cōsecrata ꝙ tūc simpl'r oī exclusa cōditione credendū sit xp̄m sub ea sacraliter ꝯtineri ꝛ eundē sub eadē cultu latrie adorare supple actuali adoratione. Sꝫ ꝙ sit in potentia adorāda si est rite cōsecrata asserit esse veꝝ ꝛ necessariū credere. vt pꝫ tā p̄mā q̄ꝫ scd̄az intuētī ꝓpositionē. Rn̄. q2 falso innitit̄ aduersari⁹ fundamēto. iō vnā reputat ipossibilē alterā nō. falsuꝫ eīn fundamentū ei⁹ cū sit qd̄ nemo debeat hostiā actualit̄ sine cōditōe adorare. nisi dūtaxat q̄ desup recepit illūiatiōez qd̄ possit sine cōditōe adorare. Jō fm eū est falsuꝫ dicere demōstrādo aliquā hostiā. si h̄ hostia ē rite ꝯsec̄ra sine ꝯditiōe debꝫ adorari nō hita videlꝫ fm eū illūiatione spāli. Sꝫ bn̄ venit adorāda p⁹ hitaꝫ fm eū reuelationeꝫ altiorē. vn̄ dicim⁹ nos ꝙ vtraq̄ꝫ ꝓpō est vera vt demōstrādo hostiā nō aio titubātī ꝫ ex hitu fidei credēdo nec cōditiōꝫ apponēdo si est rite ꝛc. ꝫ dicēdo hostia hec postq̄ꝫ fuerit rite cōsec̄ta. est absq̄ꝫ oī ꝯditiōe adorāda ꝛ sumēda i potētia. ꝛ i actu dꝫ sic adorari ꝛ sumi nec expectare aliā reuelatōez vl-

S ✝ Ex p⁹ ponit aliq̄s regl'as [illegible] epilogādo q̄ i p̄cedētib⁹ sepe ab eo tacta fuerūt. iō replicare aduersum illa fastidiū generat. Nec op⁹ fuissꝫ singulas ei⁹ snias ꝓut factū est infringere nisi simpliciū eruditio ad hoc me incitasset q̄ sepe dū singula nō reprobant̄ allegata estimāt̄ h̄ ex ignorātia ꝯtigisse. p̄ma ergo sua regula q̄ꝫ falsa sit patuit ex premissis vbi sepe mētionē fecit de ꝯditōe obseruāda in adoratōe. s. Si rite oīa facta sunt fm institutionē xp̄i tūc adoro. o. lꝫ ista cōditio nunq̄ꝫ sit addēda si sub hostia rite cōsecta xp̄s est. tūc eū adoro de q̄b⁹ etiaꝫ supra patuit

Scd̄e regl'e sui falsitas pꝫ vbi dicit. Adorātes simpl'r ꝛ absolute hostias vl' ostēsas in altari vl' delatas in vasis cōmutāt v̄itatē dei in mendaciū ꝛc. Rn̄det̄ eīn ꝙ null⁹ fideliū adorat hostias absolute simpl'r. q̄a sp p̄supponit ꝯditionē cōsecratōis fuisse factā. Adijciendo ꝙ simplex vbi ignoraret d̄ cōditiōe ꝯsecratōis eē subitelligendā. adoraret tn̄ i fide ecc̄ie nūq̄ꝫ ꝯmittit ydolatriā. vt ec̄ ꝫ. patuit ex v̄bis scoti. vbi simplex albedinē panis adoraret pro xp̄o. S2 ✝

Ex q̄ pꝫ ꝛ t̄cie regl'e seu positiōis sue falsitas dū iterū epilogat ꝯditōnalē adoratōez. Si tu es ibi demōstrādo ad intellectū xp̄e tūc te adoro ꝛ tūc quiescit anim⁹ adorātis si ibi est xp̄s. Si v̄o nō est tūc terminatur adoratō ad xp̄m vbicūq̄ꝫ ē vel i alia hostia vl' in celo. Falsitas hui⁹ pꝫ multipl'r ex p̄missis ꝓpter innumera incōueniētia q̄ in ꝓlogo recitāt̄. nec bonauē. quē allegat sibi suffragat̄ q2 dum dicit. Nō stat adoratio nisi stāte ꝯditiōe. i. nō stat v̄itas adoratōis. erga eucharistiā nisi stāte ꝯditōe cōsecratiōis q̄ facit adorationē referri ad xp̄m vn̄ dicit ad eū refert̄ adoratio. i. ad xp̄m. ad quē refert̄ adoratōis iplicatio. i. qd̄ in adoratōe includit̄. s. velle xp̄m adorare S3 ✝

qđ etiā ipe fateꝛ ex suis ꝟbis ex pt⁹
lꝫ si nō intellexerit. qꝛ talis adoratō
est ꝭm appetitū rōis ꝛ nō ꝭm incli-
natione nature. assistēte tñ lumie fi-
dei qđ sꝫ nitiꝛ abijcere ꝛ vilipēdere
vñ ꝛ alex. đ ales quē allegat nihil ꝓ
eo qꝛ adoratio terminaꝛ ad hāc vel
illā hostiā vt ꝯsecratā ꝛ ad oēm in
eccia ꝯsecratā eē adorādā ꝛ sumēdā

T ✠ Finaliter allegat quatuor ꝓposi-
tiōes Petri de ylliaco ⁊c. i suo
q̄rto sniaꝝ q̄ oēs directe militāt cō-
tra aduersariū in ꝯtrꝫ nihil ꝓ sua
cōcludunt opiniōe. Nā in pⁱma dū
dicit ꝙ nō est de p̄cepto xp̄i vł eccie
vt adoretur xp̄s simpł'r ꝛ absolute.
aut sub cōditōe. Cum ipe petr⁹ hic
intelligat ꝑ ly absolute. i. siue sit cō-
secrata siue nō. vt pꝫ ꝑ ei⁹ sequentia
ꝟba. Aduersari⁹ aūt ꝑ ly absolute i
telligit nō addēdo cōditōeꝫ in ado-
ratiōe oi loco ꝛ tpe. de q̄ tñ adoratō
ne petr⁹ nunq̄ ꝑtendebat vt pꝫ ei⁹
ꝟba speculāti iō allegatō sua nihil.

V ✠ Scđa etiā ꝓpositō nihil ꝓ aduer-
sario ꝫ potius ꝯ eū. qꝛ cū non sit de
p̄cepto xp̄i aut eccie vt cū cōditōne
corp⁹ xp̄i adoreꝛ videlꝫ si sacerdos
fecit qđ eccia intēdit tunc adoro ali
as nō. Quare tūc aduersari⁹ tantā
vim facit circa adoratōeꝫ cōditōna
le. ita ꝙ nisi q̄s sic adorat. tūc sꝫ ha-
beat cōmutare ꝟitatē dei in menda
ciū ꝛ seruiūt creature poti⁹ q̄ crea-
tori. Pꝫ iterū falsitas ex iplicita rñ
siōe quā petr⁹ denotat vbi q̄s q̄reret
cur eccia non apposuit p̄ceptū aut
xp̄s sꝫ cōditōnalē aut etiā absolutā
adoratōeꝫ. Est rñsio ꝙ qꝛ p̄ceptū sꝫ
obligat si adoratō absoluta eēt sub
p̄cepto. tūc sic adorās dū xp̄s ibi ū
eēt ꝓpꝛ defectū aliquē sacerdotꝪ i cō
sectio tal' adorās mēdaciꝛ mereꝛeꝛ

ex mēdatio. Et sił' dōm si ꝯditōnaꝛ
eēt i p̄cepto ille dubi⁹ in fide dū ibi
eēt xp̄s mereꝛeꝛ ex dubitatōe. q̄ oiā
nō ꝯueniūt ꝟitati fidei ꝛ ei⁹ merito
Qꝛ si q̄riꝛ an ꝫ adorans simpł'r de-
mereaꝛ ꝑ culpā dū ibi nō ē xp̄s Rñ
deꝛ ꝙ nō peccat iuxta p̄missa ex ver
bis gerso. lꝫ celebrās ꝛ nō ꝯsecrans
demereaꝛ ꝑ culpā. vide. s. sub lr̄a E
Aduersari⁹ ēt non multū se limitat
sup ꝓpōneꝫ dū dicit ꝙ videꝛ eē con
traria alijs dogmatib⁹. Tercia ꝓ- X ✠
positio sił'r nihil ꝓ aduersario ꝯclu-
dit eo ꝙ loq̄ꝛ de ꝯditōne ꝯsecratōis
quā licite ꝛ secure adorās p̄tꝛ teneꝛ
in sua adoratōe eē subintellectā hi-
tualiꝛ. imo actualiꝛ eē exp̄ssaꝫ dua-
b⁹ vijs vł' vbi nccītas postularet su
per certū casūꝫ ꝯtingentē vt vbi ꝑti
cula hostie in corꝑali vł' iuxta alta-
re inueniꝛeꝛ vł' cāꝫ dubitādi hꝛet su
ꝑ aliqđ illoꝝ q̄tuor q̄ ad ꝯsectiōꝫ re
q̄runꝛ vt sūt ex ꝑte ꝯsecrātis ordo ꝛ
intētio aut sup actū ꝯsectiōis vt sūt
debitā mā ꝛ debita forā sacr̄aliū ꝟ-
boꝝ. Aliaꝫ via qđ sꝫ sine pctō p̄t pe-
nes se actuał'r mēte reuolueꝛ. hostia
tm̄mō ꝯsecta ē adorāda nō tñ teneꝛ
illā sꝫ actu vł' hitu reuoluē sub ꝯdi-
tionali adoratōe vt dcm̄ ē. Quar- Y ✠
ta ꝓpō oio ꝓ catholica ē ꝟitate ꝛ di
recte ipugnās errorē aduersarij. dū
dic̄. Adoratio sub ꝯditōe nō ē licita
in aliq̊ casu nisi qñ ꝯditio ē tal' ꝙ nō
dꝫ eē certū de ei⁹ ꝟitate vł' falsitate.
id ē ꝙ nłł'a certitudo sup ꝟitatē aut
falsitatē aucharistie ꝯcurrit. vñ nec
ꝯñter sup ꝯditiōeꝫ addendā in ado-
ratōe ꝓut cōtingeret in aliq̊ casu p̄-
dictoꝝ modoꝝ vł' alioꝝ in ꝓhemio
recitatoꝝ. Qualiꝛ aūt p̄dicandū sit
cōtra hmōi errores patꝫ in ope ser-
monū sup qđ op⁹ p̄mittiꝛ tabula.

Tabula in opus sermonuꝫ
cõtra p̄fatũ errorẽ collectũ
simul ⁊ cõtra alios quoscun
ꝙ errores sacramenti eucha
ristie derogantes.

Sermo primus
est introductorius decla-
rans quatuor causas cur
necessariũ sit modernis i
tꝑibus predicare de eucharistie sa-
cramento. Et assignant̄ q̄tuor erro
res tꝑibus istis pullulantes aduer
sus hui⁹ sacramn̄ti veritatẽ. vñ ⁊ in fi
dei conseruationẽ cõpilatũ est hoc
opus sermonum.

Secũdus ſmo tangit diuisionez
totius opis in tres ꝑtes. d̄ q̇bus suc
cessiue ꝑtractatur. s. de sacramẽti in
stitutione. de ei⁹ sacr̄ali ꝑfectione q̇
ad rẽ contentã. ⁊ tercio de ei⁹ effica
cia ⁊ opatione quo ad ei⁹ causalita
tez. Et ṗma ꝑs cõtinet tres qõnes.
dignitatẽ ⁊ excellẽtiam eucharistie
declarãtes. quo ad ei⁹ ꝓfigurationẽ
An videlꝫ h̄ sacr̄m pre cunctis alijs
sac̄mẽtis debuit prefigurari. Scõa
Cur ꝑ tres figuras in veteri testam̄
to ⁊ ꝑ vnã quartã in nouo testamen
to sufficiẽter fuit prefiguratũ. Sũt
aũt figure ex veteri testamẽto. Mã
na oblatio melchisedech ⁊ agn⁹ pa
schalis. Noui testamẽti figura flu-
xus cruoris ⁊ aque de xp̄i latere.

Tercius sermo tractat duaꝝ que
stionũ declarationẽ sup primã figu
ram. An videlicꝫ Mãna fuerit cõ
ueniẽs figura eucharistie Scõa an
ꝓprietates Manne octo cõueniant
oẽs eucharistie sacramẽto.

Quart⁹ ſmo. duas declarat qões
An oblatio melchisedech fuerit cõ
ueniẽs figura eucharistie. Secũda
cur cõicantes extra celebratõez mis
se sumunt sacr̄m sub vna spẽ. s. pa-
nis. Cũ tñ melchisedech vtrãꝗ spe
ciẽ panis ⁊ vini obtulit. Tangit̄ eti
am ratõ cur in altaris mysterio sub
vtraꝗ spẽ panis ⁊ vini colit̄ cũ sub
vna eaꝝ sit plenũ ⁊ ꝑfectũ sacr̄m. est
materia cõtra hussitas.

Quint⁹ ſmo ꝯtinet vnã dũtaxat
difficultatẽ. An duodecim articuli
sub quib⁹ agn⁹ legalis erat sumen-
dus in veteri lege. Conueniẽter pñt
applicari ad agnũ pascalis sacram̄
ti ꝓut xp̄s sumit̄ in noua lege.

Sext⁹ ſmo cõtinet sup quartã fi
gurã eucharistie tres q̇stiões. Pri-
ma An in noua lege nõ potuerit as
signari cõuenientior figura ꝙ ema-
natio sanguinis ⁊ aque de latere xp̄i
Scõa cur talis emanatio fctã fuit a
latere dextro. ⁊ xp̄i corꝑe mortuo.
Tercia an talis emanatio fuit natu
ralis aut miraculosa. ⁊ an sanguis
ille sepatus a xp̄i corꝑe fuerit con-
iunctus diuinitati.

Septim⁹ sermo qui est prim⁹ su-
ꝑ sacramẽti hui⁹ institutõez cõtinet
tres qõnem. Prima an xp̄s oĩa sa-
cramẽta ꝑ se instituit. Scõa cur in
nũero septenario tm̄ instituit. Ter-
cia vbi scriptura sacra huiusmodi i
stitutionem describit.

Octauus ſmo duas ꝯtinet qões.
Prima q̄re necessariũ fuit ad salu-
tẽ hũani gn̄is sacr̄a instituere. Se-
cũda cur ꝑ modũ cibi ⁊ nõ ad ostẽsi-
onẽ aut tactũ xp̄s voluit instituere
Et hic ipugnat̄ irrisio infideliũ q̇
dicũt xp̄ianos ludere cũ deo suo sic
cattus seu murenula cũ mure.

Non⁹ ſmo triū qōnū ꝯtinet declaratōes. An videlꝫ xp̄s in sacri institutiōe corp⁹ suū sumpsit. Scōa an passibile corp⁹ ipassibilit sumere potuit. Tercia quō i atteritōe dētium xp̄us dolorem non senserit.

Decim⁹ ſmo duas cōtinet qōes. Prima cur matrē suā supbñdictā in cena xp̄s nō cōicauerit. Et h cōtinet quō xp̄us in miraculosis suis opib⁹ sp ascēdit, ita ꝙ maiora vsꝫ ad finē reſuauit. Scōa qō an iude traditori hoc sacrm tradidit. Et h cōtinet quō sacerdos se regere dꝫ erga petentē sacrm quē scit eē indignū.

Vndecim⁹ ſmo duas declarat q̄stiōes. Prima an ꝯueniēti tpe hoc sacrm fuit a xp̄o institutū. Scōa an ꝯ practicā xp̄i in ecclia a ieiunis sit sumendū. Et hic tercia qō. an ex institutiōe diuia sit mod⁹ nr̄ sumendi hoc sacrm emanat⁹ vel ab aplis ordinatus ꝛ plra alia notabilia includuntur.

Secunda ps opis que tractat de essentia sacramēti seu de his q̄ cōtinet hoc sacrm tractat pmo de virtute cōsecratōnis et ei⁹ ministro ydoneo. scōo de specie extrinseca ꝛ sacrali. tercio de ipsa re contēta .s. corpe xp̄i vero. Quo ad primū. pmus ſmo qui ꝛ duodecimus in ordine ꝯtinet duaꝝ difficultatū declaratiōes ꝯtra heresim ꝛ valdensiū ꝛ hussitaꝝ. pma an oporteat mistrū hui⁹ sacri hr̄e ordines sacerdotales. ita ꝙ null⁹ quātūcunqꝫ sanctus nō ordiat⁹ possit hoc sacrm cōficere. Scōa qō vbi talis auctoritas cōficiēdi hoc sacrm in ordine sacerdotali certitudialiter habet vbi declarat ꝙ solū sb obedia eccie rōane

Sermo scōs hui⁹ scōe ꝑtis duas ꝯtinet qōes. An q̄libet sacerdos etiam quātumcūqꝫ malus seu etiā ab ecclia ꝑcisus possit h sacrm cōficē. Scōa qō an ois heretic⁹ scismatic⁹ excōicat⁹ ꝛ degradatis possit cōficere. vbi dr̄ distinctio de hereticis.

Sermo terci⁹ tres declarat difficultates. Prima cur necessariū ē in eccia vt hac sacrm valeat ꝯsecrari ꝛ dispēsari tam a bonis q̄ꝫ a malis sacerdotib⁹. ꝛ nullo mō a sanctis laycis. Scōa an boni sacerdotis missa melior sit q̄ꝫ mali sacerdotis. Tercia cur q̄druplices mali sacerdotes ꝓhibent celebrare. vt sunt heretici scismatici simoniaci ꝛ notorij fornicarij. de quib⁹ .s. notorijs fornicarijs habes in fine opis vigintiq̄tuor dicta ex doctoꝝ sentētijs q̄ pena plectunt tā epi q̄ꝫ ecclaꝝ plati eos tolerantes que tamē dicta ad pplm nō sunt predicanda.

Sermo q̄rtus declarat difficultates tres sup spēm sacrales ꝫ q̄ꝫ mister ydone⁹ hꝫ aduertē. Prima q̄re de⁹ ordinauit vt sua deifica ꝛ sacralis pn̄tia maneat in sacro abscōdita et velata. Scōa q̄re velata sub spē panis ꝛ non carnis aut sanguis q̄ magis deseruirēt ad cognitionē rei cōtēte .s. xp̄i corpis. Tercia q̄re velata sub pane triticeo ꝛ non alio.

Sermo qnt⁹ incipit tractare de sacramēto miraclōso vbi nō sub velata spē cernit xp̄s ꝛ h ꝑ q̄tuor ſmones in qb⁹ fit de trib⁹ difficultatib⁹ mētio. Sꝫ de pma difficultate An sub sacro miraclōso qō tūc dr̄ miraclōsū qn̄ in hostia p⁹ cōsecratiōeꝫ apparet spēs pueri aut cruoris vl̄ alterius imagis sit credendū ibi eē veꝝ

xp̄i corꝑis ⁊ sanguinis sacr̄m. ⁊ huiꝰ
declaratiōis necc̄ias magna ē ꝯ mo
dnos erroneos q̄ si ptinacit vellēt
defendere qđ nō esset sacr̄m vt q̇dā
facere p̄sumpserūt vt heretici eēnt
condēnandi dicētes ꝙ cessante spē
cessat sacr̄m. vn̄ s̄mo hꝫ duas ꝑtes
vnā argumētatiuā alt̄az resolutiuā
Sermo sextꝰ declarat ṗmo ꝙ ap
paritio miraculosa in sacr̄o pōt fie-
ri tribꝰ modis. ⁊ sup primū dat̄ con
clusio quātūcūqꝫ appet sacr̄m mira
culosuꝫ nō eq̄liter oībus ꝫ vni i con
sueta forma panis ⁊ alteri in forma
aliq̄ miraculosa. tūc nulla facta est
imutatio nec circa corpꝰ xp̄i sacr̄ali
ter ibi contētuꝫ. nec circa spēm con
suetā panis ꝫ solūmō in oculis vi-
dētis. hic etiā ponunt̄ aliq̄ que solū
doctis deseruinnt ⁊ hoc in sc̄da ꝑte
s̄mōis sil̄r ⁊ in tercia pl̄a notabilia
inueniuntur.
Sermo septimus declarat duas
difficultates sup totidē q̄ōnes vide
lꝫ An forma miraculosa q̄ videt̄ in
sacr̄o sit xp̄i ꝓpria forma seu eiꝰ car
nis aut sanguis. Sc̄da q̄bꝰ de cau-
sis hm̄ōi miraculose apparitōes fi
unt vbi triplex cā assignat̄. scꝫ fidei
corroboratio. charitatis ōn̄sio ⁊ in-
fidelium confutatio.
Sermo octauꝰ iterū sup miracu
losuꝫ sacr̄m declarant̄ due q̄ōes. ṗ-
ma An interdū solūmō dimēsiōes
q̄ntitatiue ⁊ q̄litatiue dispositiones
mutant̄ in formas miraculosas seu
an illis remanētibꝰ supducant̄ alie
forme miraculose. ⁊ est hic duplex
modꝰ loq̄ndi doctoꝝ. Sc̄da qō q̇d
faciēduꝫ sacerdoti an sub tali appi-
tiōe sit eucharistia sumēda.
Sermo nonꝰ iteruꝫ duas cōtinet
q̄ōes. an sub spēbꝰ sacr̄alibꝰ sit post
cōsecrationē veꝝ xp̄i corpꝰ vl̄ solū sil̄i
tudinarie. Sc̄da q̄liter sit adorāda
eucharistia sub spē panis ⁊ q̄lit̄ sb
spē vini. ⁊ ꝙ nullo mō sub conditō
ne est adorāda nisi in certis casibꝰ.
Sermo decimꝰ magl̄ in spāli tra
ctat de re ꝯtenta in hoc sacr̄o. s. xp̄o
⁊ hꝫ sup declaratōeꝫ mirabiliū opꝫ
q̄ deꝰ opat̄ plures s̄mones. Quoꝝ
signoꝝ ṗmū ē cōuersio nature pa-
nis in substātiaꝫ xp̄i corꝑis vbi hoc
discutit̄ ⁊ ꝓbat̄ ꝑ varias rōnes au-
ctoritates ⁊ similitudines.
Sermo vndecimꝰ recitat nouē mi
rabilia signa q̄ deꝰ q̊tidie opat̄ tria
in ip̄a cōsecratōe. tria in xp̄i corꝑis
inclusione. ⁊ tria in eiꝰ susceptiōe q̄
oia triplici via. s. rōe aucte ⁊ scriptu
rarū sil̄itudine ꝓbant̄ ⁊ tractat̄ hic
sup verā xp̄i corꝑis existētiā illa tri-
plici via.
Sermo. xij. declarat miracl̄osaꝫ
cōuersionem ⁊ ꝙ nullo mō manet
natura panis pꝰ cōsecratiōeꝫ ⁊ ꝙ et
n̄ annihilat̄ ⁊ ponūt̄ in fidi cōfortatō
nē varia documēto ex libris etiā gē
tilium ⁊ iudeoꝝ.
Sermo. xiij. quō accidētia panis
⁊ vini pꝰ cōsecratione manēt mira
culose sine naturali subiecto ⁊ fit ꝓ
batio etiā triplici via vt supra. ⁊ de
numero accidētiū varia documēta.
Sermo. xiiij. Incipit tractare de
tribꝰ mirabilibꝰ signis q̄ ad rē contē
tā. s. xp̄ꝫ ⁊ sup ṗmū ꝙ tā magnū xp̄i
corpꝰ gl̄ificatū cōtinet̄ sub modica
pāis spē triplici via fit etiā ꝓbatio
Sermo. xv. declarat sc̄dm mirabi
le signū ꝙ vnū ⁊ idē corpꝰ gl̄ificatū
est in pl̄ibus locis pl̄imis hostis ꝑ
ecclesiā ⁊ fit ꝓbatio etiā triplici via.

Sermo.xvi. declarat terciū miraculū qd licet sit in plib⁹ locis nō est tñ per ptes diuisus.

Sermo.xvii. incipit sup tria vltima mirabilia signa.etiā p totidem sermones. Et pmo sup qtuor modos sumendi hoc sacramentū.

Sermo.xviii.tractat quō hoc deificum sacrm nō minuitur dū sumitur cōtra hereticoꝝ insult⁹dant plura documenta.

Sermo.xix.qd dū a pctorib⁹ sumitur nō inquinat ⁊ scdo improbatur error illoꝝ q dicūt qd tā cito recedit corp⁹ xpi a spē sacrali q̄ cito tangit labia pctoris sumētis declarat ⁊ difficltas an pctm indigne sumentiū hoc sacrm sit ita graue sic peccatū xpm crucifigentiū fuit.

Tercia ps opis q̄ tractat de efficacia hui⁹ sacri.Et h quō ad tria.q ad quotidianū ei⁹ a sacerdotib⁹ celebratiōe ⁊ scdo super freqntez nō celebrantiū cōionē ⁊ tercio sup pcipuos effect⁹ qs operatur circa ei⁹ dignā sumptionez.iō ⁊ pmus smo tres hȝ difficultates. pma an expediat hoc sacrm qtidie ppter ei⁹mirabilē efficaciā i eccia celebrare.scda an p ei⁹ qtidianā celebrationē glia augeat btoꝝ.

Secūdus sermo cōtinet duaruȝ difficultatū declaratōez.pma q̄ merito qtidie in eccia hoc freqntat sacramentū eo q̄ qtidie absoluit animas defunctoꝝ.scda q̄ vnius licite pōt a morituro recipere penas purgatorias ⁊ illas exsoluere.

Tercius sermo sup efficaciā quotidianā quā efficit h sacrm q ad remissionē pctoꝝ cōtinet tres sermones cū varijs difficultatib⁹.pm⁹ tñ cōtinet tres in numero.pma An celebrās aut alias cōicans nō cōtrit⁹ dūmō sit cōfessus possit sine mortali peccato hoc sacramentū pcipe.

Scda q ē annexa An in tali pceptione possit sumēs cōsequi remissionē ois culpe mortalis. Tercia An cōsecutio gre remissiōis in nō contrito sed tamen confesso distinguatur a gratia sacramētali quā cōsequitur contritus ⁊ confessus.

Quartus smo declarat difficultates duas Prima an in pectore attrito gratia remissionis collata virtute eucharistie habeat presupponere aliam gratiam in sumēte. Secunda an attritio possit causare remissionem peccati seu soluȝ ad illā disponere.

Annexe difficultates sūt. an gratia sacramētalis distinguatur a gratia incorporationis que necessario presupponitur etiaȝ in attrito.Secunda an sicut iustus sepe suscipit sine nouo peccato mortali hoc sacramentum non consequendo effectū sacramenti.Etiam peccator sic possit sumere vbi nullum consequeret effectum sacramenti.

Quintus ex integro declarat p dicta doctorum quomō peccator potest in aliquo casu sine nouo peccato mortali sumere hoc sacramentū etiam non consequendo aliquē effectum sacramenti.

Sextus sermo hoc idem declarat cum additōnibus qui dicantur digne accedere.

Tabula q̄stionū sup sacr̄m miraculosuz q̄ ad ei⁹ triplex eē. s. sacr̄ale naturale ⁊ super naturale cōtra false opinantes qd nō sit veruz sacr̄m eo q̄ cessante specie cessat sacramentū. Quo adesse sacr̄ale declarantur hee difficultates quatuor.

Prima qō

Prima. An sacr̄m miraculosum. vt qñ appet imago pueri aut forma cruoris aut sāguinis in hostia sit ibi credendū eē pfectū ⁊ integrū sacr̄m. Et declaratur q̄ sic p integrū pcessum tractatus varijs auctoritatib⁹ ⁊ rōnib⁹ cōtra falsos assertores. qui tenēt q̄ cessante specie cessat sacr̄m. Per h̄ in spāli declarat̄ qd illa forma miraculosa q̄ videt̄ non est pfectū sacr̄m ꝫ corp⁹ xpi qd latet sub illa forma ē integrū ⁊ perfectū sacr̄uz. forma autē q̄ apparet est q̄ddam sacr̄ale.

Scōa qō

Scōa qō an spēs cruoris aut carnis ⁊c. sit ppria spēs dñici corpis in hoc sacr̄o existentis. Et declarat̄ q̄ nō l3 inseri⁹ circa tercia3 ptem opis vbi de esse miraculoso tractat̄ varia dicta doctoꝝ desup recitant̄. Declaratur etiā q̄ in tali sacr̄o sicut i alio ɔsueto non manet substātia panis. Et qd illa spēs cruoris sit accidens q̄dda3 diuina tm̄ virtute sustentatū

Tertia qō

Tercia qō. an spēs alba panis cōuertat̄ ṽtute miracl'i noui in spēm cruoris aut carnis. Et ōclarat̄ q̄ sic eo q̄ ṽtus sacr̄aliū ṽboꝝ trāsmutat suba3 panis in corp⁹ xpi remanēte spē alba sine subiecto q̄ postmodū alia supnaturali virtute transmutatur in speciem miraculosam.

Quarta qō

Quarta qō. An quātitas dimēsiua hostie in sacr̄o miracl'oso sit subiectū immediatuz spēi miraculose. Et declarat̄ q̄ ipa sola quātitas dimēsiua. vt est longitudo ⁊ latitudo hostie manet sine cōditionib⁹ naturalib⁹ subiecti. Et qd ei diuit⁹ cōceditur vt sicut in cōsueto altaris sac̄mēto. ita in miraculoso sit alioꝝ accidentium subiectum.

Quo adesse naturale sacr̄i miraculosi declarantur etia3 quatuor difficultates.

Prima qō

Prima. An species cruoris aut carnis ⁊c. in sacr̄o eucharistie possit naturalit̄ sensus hūanos. vt tactū visu3 gustū ⁊c. imutare. Et declarat̄ q̄ ṽtute diuina dat̄ spēi miraculose vt maneat in illo esse naturali qd habuit alba spēs pāis ea existēte. ⁊ iō pt in oēm actōe3 nāle3. i quā alba species panis potuisset si permansisset.

Scōa qō

Scōa qō An spēs miracl'osa possit ea facilitate corrūpi q̄ qua spēs alba panis cū ceteris accidētib⁹ naturali subiacēt corruptioni. Et declarat̄ q̄ interi q̄ manet talis miraculosa spēs diuina virtute sup inducta semp manet ab oi corruptiōe seclusa. Ite3 q̄ si deberet corrūpi aut potius cessare tūc pristiana species alba panis haberet redire nisi tal̄ corruptio haberet aliud fundamentū Non in re sed oculis videntiū.

Tertia qō

Tercia questio An ex tali specie miraculosa posset res aliqua etiam aiata generari sicut ex ɔsueta spē samētali pāis aut vini sepe fermēt ex putrefactōe pūt gn̄ari. ⁊ declarat̄ q̄

licet ex corpore et sanguine xpi nihil possit generari. tamen ex specie miraculosa fieri pot et hoc per violentiam. secundo primo res inanimata et postea aiata vt sunt vermes etc.

quarta qo

Quarto questio An hec spes miraculosa sit sub virtute nutritiua diuisibilis sicut alie spes in osueto altaris sacro. Et declarat qo eadem rone spes sacramentales pnt reficere sumente qua rone pot cuerti in subaz aliqua extrinseca. Et io lz spes miraculosa no sit a sacerdote cosecrante sumenda. tn quo ad suu eentiale comestibilis est et fragibilis quo ad suam quantitatem.

Quo adesse supernaturale seu miraculosuz hmoi sacramenti. declaratur etiam quatuor difficultates.

Qo prima

Prima An in quolibet sacramento miraculoso ptineatur veru xpi corpus p oem modum sicut in quolibet alio cosueto altaris sacrameto. Et declarat qo licet ide sit existedi modus vtrobiqz no tn ide est intuedi modus etia ex pte eoz q hmoi miraclosas formas intuet cu aliq sub osueta cuz tn alij sub miraculosa forma intuet circa vnum et idem sacramentum.

Qo scda

Scda qo An debeat ide censeri modus apparitois cu videt sub forma pueri etc. aut agni seu hois crucifixi. cu tn xps in se no sit agn9 aut ho actu crucifixus. Et declarat de triplici mo apparitonis. quoz duo tm vt veri et catholici acceptantur a doctoribus.

Qo tercia

Tercia questio. An oculus glorificatus in celo possit videre moduz existendi corporis xpi in hoc sacramento. Et declaratur q ex vi glorie. i. lumis gle. a nullo corpali oculo etiam glorificato pot videri modus existedi corpis xpi in sacrameto dempto oculis xpi quivt est in sacrameto hoc videre pot veru qo visio intellectiua animaru lumie glorie. hoc ipm intuetur. Sequit q etiam beatissima virgo. lz intuet modum existendi xpm in sacramento. oculo glorificato. hoc tn fit spali di virtute que visum glorificatum velut intellectiuum fortificat.

Qo qrta

Quarta qo. An angelus bon9 siue malus possit videre corpus xpi sub sacramento. et an ab intellectu humano possit talis modus essendi compehendi. Et declaratur q naturali cognitioe. neqz boni neqz mali angeli pnt cognoscere. lz boni angeli beatifica visione. pspicacissime modum essendi videat. Ite qo nec intellectus viatoris in hac vita. videre aut comprehedere pot modu essendi corpis xpi in sacramto. Demonis etiam intellect9 licet credat et ptremiscat tn videre nullomo pt.

Sequitur tabula sup scdm opusculum in quo tractatur de tempis duratione videlz qdiu durat sacramentuz eucharistie sub spebus sacralibus collect9 occasione cuius da sacri furtiue subtracti et p plures annos neglecti super cui9 inuentione qo asserebat no ee ampli9 sacrm pprer liquefactione et coglutinatoez

specierū sacramētaliū panis alijs tñ opositū tenentibus.

¶ Pro veritatis discussione ponūt cōclusiones octo. cū decisione plurimaꝝ difficultatū. Et est tractat⁹ plurimū necessarius. eo ꝙ huiōi casus cōtingunt vt furtim eucharistia auferatur ꝛ negligatur anteꝗ̄ repiatur specie panis in aliā formā putrefactiōis redactam vt nouissime in diocesi patauiensi prochia buschelдorff vt in ꝓhemio opusculi tangitur scꝫ q̄ddā narratur.

Conclusiones autem octo tali ordine sequuntur

Conclusio prima

Tūc desinit esse corp⁹ xp̄i sub spē sacramētali panis qñ illis sub alteratione coloris aut saporis seu aliorū accidentiū nō pt saluari si ibi adesset natura panis. Et hꝫ hec cōclusio in sui discussionē q̄stionis declarationē. Cur iudiciū sup desitionem corporis xp̄i sumendū ē ex destructione substātie panis ꝛ nō alicui⁹ accidētis. Et ibi ponunt plura documēta sup trāssubstantiatōnē ꝛ substantie panis annihilationē.

Secunda conclusio.

Quia accidētia in h sacramento eodē mō agunt ꝛ patiuntur ac si eēnt in substātia panis. Jō illis actionibus ꝛ passionib⁹ cessantib⁹ veritas cessat sub tali spē xp̄i corpis. hꝫ hec ꝯclusio veritatē ex declaratōe actōnum ꝛ passionū que cernuntur ꝛ eoꝝ sufficiētia enumeratur. hꝫ etiā veritatē ex declaratōe difficultatis quō talia accidētia panis aut vini post cōsecratiōez pñt materiales actiōes ꝛ imutatōes causare cū sint accidentia sine subiecto.

Tercia conclusio.

Ubi ad corruptionē accidētium desinit esse corp⁹ xp̄i sub spē panis. tūc subiectū illoꝝ accidentium existunt ipe dimēsiōes quātitatū ꝛ sacramētales. Veritas hui⁹ cōclusionis deducitur ex declaratiōe difficultatis Quō cū corruptio accidit in rebus p sepationē forme a materia. ꝛ mataria panis i hoc sacro nō remanet vr̄ qō mod⁹ corruptiōis in spē panis nō habeat locū ponunt etiā plura bona documēta.

Quarta conclusio.

Dimēsio q̄ntitatiua hostie sacralis solūmō sine subiecto existit sine veritas corpis xp̄i sub spē sacralis seruatur aut abeē cōtingat Declaratio conclusionis pendet ex discussione difficultatis An accidēs possit sibi vsurpare ꝓprietates materie ꝛ subiecti vt scꝫ sit subiectū alioꝝ accidentiū vbi declaratur ꝙ lꝫ accidens inquātū accidēs nō pōt esse subiectum alterius accidētis. qꝛ nō hꝫ esse p se. tñ in sacro altaris dimensio q̄ntitatiua. hꝫ esse p se nō naturaliter ꝫ virtute diuia. Jō pt esse subiectū coloris ꝛ saporis ꝛ alioꝝ accidētiū.

Quinta conclusio

Manēte q̄ntitate hostie nō videtur possibile vt qualitas in cōpassibili nature panis si adeēt ad desicionē xp̄i corpis inducatur. lꝫ manēte q̄litate ipsa q̄ntitas p diuisionē sepe depditur. Veritas cōclusiōis depēdet ex discussiōe difficultatis An duratio corpis xp̄i sub spēb⁹ sacramētalib⁹ sit potius cōsiderāda penes q̄ntitatez hostie aut ei⁹ qualitatē. Exponunt tria documēta ex do

ctorum sentētijs qđ potius circa qualitatē q̄ quantitatē duratio aut etiam defecio corporis xp̄i cōsiderāda ē et pbatur hoc tā p Tho. q̄ Scotum in eorum scriptis .iiij. sniarum dis. xij. et q. An i sacro eucharistie stet aliqđ accidēs sine subiecto.

Sexta conclusio

Qualitatiua simul et q̄ntitatiuas transmutationes extremas in speciebus sacralibus optet fieri. Si vitas xp̄i corpis a speciebus sacramētalibus dz separi. Huius cōclusionis veritas deducit p certas reglas et documēta tria extracta ex dict. Thome in .iij. pte summe. et Sco. vbi supra et precipue consistit in hoc qđ optet tantā trāsmutationē eē factā in speciebus sacramētalibus qđ nullo mō posset sub eis cōseruari veritas panis si ibi adesset. Et licz hec materia etiā supius fuit tacta. hic tñ ad integrū declaratur.

Conclusio septima

Quia natura panis sepe cōpatit secū gradū magne humiditatis. vt panis intinctus demonstrat. Ideo liquefactio spēꝝ sacraliū remanēte debita dispositiōe vtriusq̄ accidentis veritatē eucharistie sp reseruat.

Pro declaratōne fit epilogus super sex conclusiones precedētes eo vt clarior habeat huius septime conclusiōis intellectus. ponunt etiā species colorum. vt est albus color. niger glaucus lacteus etc. qui accidere pñt spēi panis. An sub eis posset manere natura panis si adesset. ponūtur etiā colores et accidētia vini que nō pñt opati secū naturā seu substātiā vini. et quđ tunc durat sub tali specie veritatis sacramēti. Ponuntur etiā documēta sup additionē faciēdam ad aquā benedictā. vbi reprehendunt plurimū rectores ecclīarum q̄ p vnā vt sic guttā aque benedicte dicūt totum dolium aut torrentem conuerti in aquam benedictam et q̄ detestabilis sit hic error cōtra fidelium cōseruationē ab insultibus maleficarum ibidem declaratur.

Conclusio octaua

Et si xp̄s in natura iam glorificata. neq̄ illatas aut innatas dolorosas cōtumelias sustineri possit a iudeis tñ in patauia et alibi sepe illatis contumelijs. pmo ipm vt sub sacramēto et secundario vt regnantes in celo affecerunt. Declaratō huius cōclusionis vltime cōtinet tria. Primo differentiā inter innatas et illatas contumelias. Scđo qualiter tpe sue passionis fuisset his affectus seu afflictus. Tercio quō non iam primario vt regnāti in celo sed secundario inferri possent hmōi cōtumelie. Additur tñ quedā responsalis conclusio. qđ alique opatiōes intellectiue vt est intellectio et volitio intellectiua sup contumeliarum detestationem et honoris complacentiam seu etiam obsequiorum acceptationem. pmo insunt xp̄o vt regnāti in celo et secundario vt est sub sacramento etc.

Finit Tabula.

Incipiũt sermones de corpore xp̄i modernis in tp̄ib⁹ plurimũ ꝑutiles cõtra quasdam nouas hereses in mundo pullulantes Sermo primus de corpe xp̄i tractãs de necessitate predicationis huius sacramẽti eucharistie.

Panis quẽ ego dabo caro mea est ꝓ mũdi vita. Joh. vj. Pro introductione notanda est causa quare necessarium sit modernis in tp̄ibus plurimũ ꝛ sepe predicare de ipso diuinissimo sacramẽto. ꝛ redditur duplex causa.
Quarũ p̄ma est heresuz refutatio.
Scd̃a vitatis catholice insinuatõ.
Dñ tercio sequit̃ op̄is p̄ñtis inchoatio. Quo ad primã causam ptꝫ necessitas p̄dicationis ꝓpter insurgentes hereses ꝛ errores circa ip̄m sacramentũ plus q̄ꝫ circa alios fid̃i articulos. vt demonstrat bohemorũ seu hussitaruꝫ heresis sub vtraq̄ꝫ specie panis ꝛ vini vt in altari a celebrãte sumitur cõmunicãtes. similit̃ ꝛ ꝑuulos nouiter baptisatos ac etiam ꝓpter alios vt statim patebit errores. erga ei⁹ adorationẽ ꝛ plenariam cognitionẽ subortos. Quo ad primũ sic querit̃ Cur iã fidei aduersarius obmissis ceteris fidei articulis solũ huic sacramẽto aduersatur errores cõmouẽdo. R̃ndet̃ q̄ q̄ꝛ ab initio eccl̃ie. dum perpẽdit qd̃ p̄ualere cõtra fidẽ ꝑ tyrannidem principũ ꝛ ꝑsecutoꝝ non poterat vbi sub tali persecutõne semꝑ crescebat numerus fideliũ sicut ꝛ ꝓprium eccl̃ie sancte est iuxta hilariũ in de trinitate q̄ semꝑ crescit dum ab infidelibus persequit̃. excogitauit idẽ malignus alium ꝑsequendi modũ. s. ꝑ hereses ꝛ errores vnitatẽ fidei scindentes. Sꝫ q̄ꝛ oẽs errores circa tria possunt versari. q̄ꝛ vel sunt cõtra diuinitatẽ xp̄i aut cõtra ei⁹ humanitatẽ. ꝓut Arri⁹ aduersus diuinitatem temere sensit filium asserẽs minoreꝫ patre Sabellius ꝛ Euticius seu etiã manicheus cõtra ei⁹ humanitatẽ asserendo ip̄m. non verũ carnem sed aereum corpus assumpsisse Perpendensq̄ꝫ aduersari⁹ q̄ nec per hm̃oi errores cõtra eccl̃iam preualere poterat qd̃ veritas rei demõstrat. Dum oẽs hereses eccl̃ia supauit. triũphatq̄ꝫ ex xp̄i assistẽtia. qui hoc eccl̃ie ꝓmisit dum dixit petro q̄ porte inferi non preualerent aduersus eam. per portas hereses subintelligendo cũ per eas in perditionẽ eternam infideles ꝛ heretici trãseunt. Ideo non habẽs vnde bellũ sortiri posset errores circa hoc diuinum sacramentũ excogitauit. Primo ꝑ modum quo tactũ est in errore hussitarũ. Scd̃o per modũ quo Berengarius q̄dẽ heresiarcha. licꝫ postmodũ reuocauerit dogmatisauit xp̄m sub sacramẽto cõtineri nõ vere sed tm̃ figuratiue. i. qd̃ panis ꝛ vinum in altari. etiam post cõsecrationem essent figure representãtes corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̄i nõ qd̃ veracit̃ sibiip̄is ꝯtineret̃ vñ ꝛ ppl̃s seu adorãs sacerdos sumeret ꝛ adoraẽt sic imaginẽ xp̄i q̄s veneratẽt latrie cultu. De quo errore sufficiẽter tractatur a canonistis ip̄m refutando. de

Prima cã sup necessitatẽ p̄dicationis i materiã sacramenti eucharistie.

Nota de q̄tuor erroribus ꝓpter quos necessariũ est p̄dicare de isto sacro.

conse. dis. ij. Ego berengarius. Et a theologis in. iiij. sniaꝝ dis. x. in q̄stione. qua q̄rūt. Utrum corpus xp̄i ⁊ eius sanguis. vere ⁊ realiter post cō secratōem. sub spēbus panis ⁊ vini ꝯtineātur. Ubi clare oñdunt doctores ꝙ xp̄s qñ dixit sup panē. Hoc ē corp⁹ meuz. ⁊ sup calicē. Hic est calix ⁊ sanguis mei. nō fuit figuratiue locut⁹. sic qñ dixerat aplis. Ego suz vitis ⁊ vos palmites seu etiā qñ dixit aplis Petra aūt erat xp̄s. q̄ verba se dixerāt prefatum Berengariū ⁊ suos sequaces. ẜ locutus ē sup veram ⁊ corpalē p̄ñtiam sui deifici corporis ⁊ sanguinis xp̄i. ꝓut vere residet in celo a dextris p̄ris. lȝ hic aliuz habeat modū rep̄ñtandi. vt patebit circa scd̄am p̄tē principalē hui⁹ operis. vbi tractabit̄ qualit̄ sub spēbus post consecrationem a sacerdote factā in altari. ꝯtineat̄. et qualiter ibi veꝝ xp̄i corpus ⁊ sanguis aīa ⁊ deitas vere ⁊ corpaliter ꝯtineant̄. Et cū nec sic preualere potuit fidei aduersarius ꝓpter efficacissimas doctorū rōnes ⁊ scripta p̄dictū errorē eliminantes. Nō desistit p varias dubitatiōes fideliū corda ꝯtinue inquietare sup difficillimos articulos q̄ a p̄dicatoribus pplo ad credendū ꝓponuntur vt cū inter alios existit articlus ꝙ oīo absq̧ hesitatione credendū sit totā magnitudinē lōgitudinē ⁊ latitudinē xp̄i corpis vt pepēdit i ligno ⁊c. ⁊ iā sedet a dextris p̄ris hic in sacramēto modico panis spē cōtineri. Et pauci existunt q̄ hoc absq̧ mentis hesitatōe firmiter credūt nisi p varia documenta ⁊ siĺitudines. Hoc eis a p̄dicatorib⁹ declaretur ꝓut deo ꝯcedente in scd̄a operis parte deducet̄. Jō necessitas p̄dicatōis in hac mā insurrexit. Preterea nec silentio p̄tereundū ꝙ iam q̄rte loco non destitit antiqu⁹ ille hostis fideliū mentes p vnā palliatam ⁊ armatam heresim pulsare lȝ additus eidē heresi p dei grām non patuit ei⁹ insultus optuno tp̄e p festinas replicas refrenando vt specialis tractat⁹ post finez huius operis demōstrat. Que ⁊ bene palliata ⁊ armata heresis p varias doctoꝝ p̄tensas allegationes censetur. dum nisi ad sanuz fuissent intellectū hmōi doctoꝝ allegationes ab aduersario in quodā suo tractatu introductas resolute. innumeros tam doctos q̄ȝ indoctos ad varios induxisset errores ⁊ vtinā actu non sint tali pestifero heresi infecti. asserēdo ꝙ Eucharistia seu hostia a sacerdote eleuata. seu etiā ad infirmos delata. aut in sacrario reseruata. nullo mō sit sine ꝯdictiōe adoranda. actu vel habitu. dicendo mēte vel ore. Si sub hostia hac sit xp̄s veraciter cōtentus ip̄m adoro. alias nō. Et ꝙ nec sacerdos ꝯficiens ⁊ sumens aliter debeat adorare ⁊ sumere oī loco ⁊ tp̄e. nisi spālem habuerit reuelationē a deo qd̄ ibi sit veruz xp̄i corpus. tunc em̄ absq̧ ꝯditione s̄m eos possit adorari. Cōtra quem tractatū q̄a diffuse quidaȝ doctor ⁊ lector eccl̄ie Salczburgēsis scripsit Dicat p̄dicator ꝙ ad p̄sens non sit opus illa cōmuni pplo recitare ꝓut suo loco ⁊ tp̄e vbi necessitas postulat tractabitur. Sed ad p̄ns dicat ꝙ hoc cum nō sint capaces illius doctrine dicat qd̄ ħ eis sufficiat qd̄ nō sint astricti vt sub p̄fata ꝯditione oī loco ⁊ tp̄e adorent ẜ simpl'r sub ea si

de. q̄ post consecrationē a sacerdo-
te rite per verba xp̄i facta. ibi sit sub
specie panis verū xp̄i corpus ⁊ san
guis cum anima ⁊ deitate. Et simi
liter sub specie vini i calice post cō-
secrationem oīa premissa in simul.
licet habeat aliam representationē
scilꝫ fluxibilem. flyessende gestalt. ⁊
hoc ꝓpter fluxibilem sanguinē xp̄i
in cruce effusum quem fluxm habꝫ
representare sacerdos in altari. licet
omnia simul maneant prout in ce-
lo existit. sicut inferius circa secūdā
partem principalem patebit. Et in
casu quo celebrans ꝓpter aliquē ca
sum non consecrasset. vtpote q̄r ver
ba consecrationis non debite ꝓnū-
ciasset. aut in debita materia panis
⁊ vini defecisset. seu etiaꝫ circa intē-
tionem actualem vel habitualē ha-
bendam aut q̄ð nō rite ordinat⁹ fu
isset in sacerdotem. que quatuor ne
cessario requirūtur vt quis cōsecra
re valeat. adhuc tamē populus ado
rans hostiam vt sic non consecratā
non cōmittit ydolatriaꝫ. vt Gerson
⁊ ceteri omnes doctores dicūt. sed
grauiter peccat sic celebrans ⁊ non
conficiens. nec oportet ꝓpterea cō-
ditionalem semper facere orationē
nisi constaret adoranti quod circa
aliquod premissorum quatuor ha-
beret dubitare. quia tunc formaret
conditionalem adorationem. ⁊ tm̄
de p̄ma causa necessaria. q̄re videli-
cet necessarium sit de ip̄o diuinissi-
Scḋa causa super necessitatē ꝑdicandi
mo sacramēto ꝑdicare. Est ⁊ alia
causa breuiter assignāda. Quia em̄
omnis deuotio in ecclesia est in or-
dine ad illud sacramentum. q̄ð ptꝫ
tam in sp̄uali q̄ȝ seculari statu. cū ꝓ
pter hoc clerus cum maiori dilligē-
tia persoluit diuinū̄m officium. in
reuerentiā tanti sacramenti admis-
sam. ꝓpter hoc etiam populus com
munius ⁊ deuotius audit missaꝫ q̄ȝ
aliquod aliud officiuꝫ ecclesiasticū.
ꝓpter hoc etiam singuli cum maio
ri diligentia confitentur. ⁊ se deuo-
tius preparant. quando intendunt
ſm ordinationem ecclesie saltem se
mel in anno cōmunicare. Unde re
uera dici potest q̄ð si hoc sacramen
tum non esset a xp̄o institutum oio
omnis periret deuotio ad xp̄m. vt̄
q̄dā doctor. Tolle hoc sacramentū
ab ecclesia ⁊ non erit nisi error ⁊ in-
fidelitas in populo. Necessarium ē
ergo in fidei confortationem et de-
uotōnis augmentum simul gratie
in presenti. ⁊ glorie in futuro ꝑ cun
ctis alijs ecclesie sacramētis de ip̄a
eucharistia ꝑdicare plures alie cau
se ad idem allegare possent sed hec
sufficiant.

Uerum cum exempla plus mo-
uent auditorem q̄ȝ verba si predica
tori libet inducere potest exemplū
super errores quorūdam tentos ꝑ-
cipue vt supra tactum est de Berē-
gario qui solum rep̄ntatiue crede-
bat xp̄m contineri sub specieb⁹ pa-
nis ⁊ vini ⁊ non vere corpaliter.

h Eremita quidam vt in vi- Exemplū
tis patruꝫ legitur. cū inter
alios sermones colloquiū
habuisset. cum ceteris heremitis de
ip̄o diuinissimo sacramēto alijs as-
serētibus. q̄ð ibi vere ⁊ corpalit̄ xp̄s
cōtineret̄ cū corpe ⁊ aīa. sanguine ⁊
deitate idem rn̄dit. Nō credidi nec
credo vsq̄ȝ in p̄ns ea q̄ dicitis. q̄r so-
lūmō figurā ꝯtinet xp̄i ⁊ ibi rep̄ntā-
tiue h̄r ad h̄ vt ei⁹ memoria beatur

Et hũs auditis grauius cum ceteri
ingemisceret̃ informare eũ cupien-
tes de veritate sacri nullo mõ acq̃e-
uit. Condolentes autem super per-
ditionem laborum. eo q̃ iam sene-
ctute grauatus. multis annis in he
remo pro sctõ viro tent⁹ fuisset. ꝓp̃
maximã suã abstinentiã dixerũt ei.
pater si placet dñica die pariter ad di-
uina celebranda ecclesiam intrabi-
mus. deum rogãdo vt tibi sup tuũ
errorem veritatẽ sacramenti sui co
poris reuelare velit. Quibus dum
acq̃esceret ꝛ die statuto ecclesiam i-
trassent sacerdos q̃dam missam ce-
lebrabat. Cũ aũt ceteri cũ sup sedi-
le posuissent ipsis orãtibus factum
est vtubi sacerdos sacramentum in
tres partes diuidere voluit. aperti
sunt oculi senis ꝛ aliorũ heremitaꝝ
viderũtq; iuuenem pulcerrimũ in
forma angeli gladium paruũ plu-
cidum ꝛ splendidũ in manu tenen-
tem. Et vbi sacerdos diuidere volu
it sacramentum angelus gladium
applicauit. Et dum diuideret ange
lus puerum pulcerrimũ. ipm ange
lum arridentem diuisit. ita tamẽ q̃
qualibȝ parte integer puer remane
bat. sanguisq; in calicem sine dolo-
re pueri fundebatur. Stupefactus
senex ceteris laudes altissimo accla
mantes dixit voce magna clamãs.
Credo domine credo. qd̃ tu vere et
corporaliter presens es in sacramẽ-
to ꝛ doleo grauiter sup meã quãvs-
q; in presens seruaui infidelitatem.
ꝛ petentibus vt ad formam consue
tam panis rediret quod ꝛ factũ fu-
it cum gaudio reuersi sunt in suas
cellulas.

Sermo secũdus tractans
de necessitate p̄figurationis
huius sacramẽti ꝛ cur ꝑ tres
figuras in veteri lege ꝛ vnaȝ
in noua lege sufficienter sit p̄
figuratum ꝛc.

Panis quẽ dabo caro mea
ẽ ꝓ mũdi vita ꝛc. Post grẽ
impetratõnem subiũgat p̄-
dicator principalẽ thematis diuisi-
onem dicens. sancti doctores iuxta
ꝓcessum mgr̃i in quarto senten. ab
octaua distinctione vsq; ad. xliij. de
tribus principaliter tractant. scȝ de
eius institutione. eius continentia.
ꝛ eius efficacia. q̃ tria in verbis the
matis tangũtur. institutio videlicet
cum dicitur. Panis quem ego da-
bo supple in vltima cena hoc sacra
mentum instituendo. Secũdo ipa
continentia sub specie panis que ẽ
corpus xpi cum dicitur. Caro mea
est. Tercõ efficacia cum dicitur pro
mũdi vita supple illam efficiendo.
Ideo ꝛ in hoc ope sermonũ eo ordi
ne procedemus. Sed quia mgr̃ in
textu ꝛ ceteri doctores ante institu-
tionem premittunt tres figuras ex
veteri lege. hoc diuinissimũ sacramen
tum exprimentes ꝛ significantes ꝛ
quartam ex noua lege. Ideo p̄sens
sermo super earũ intellectũ triplicẽ
ãministrabit doctrinã salutarẽ. ita vt
Prima tãgat necẽitatẽ p̄figuratõis.
Scd̃a sufficiẽtiã talis p̄mõstratõis
Tercia explanatõȝ c⁹libȝ p̄figtõis.
Declarant etiã hee tres ptes ꝑ triũ
q̃onũ declarationes. Quaꝝ p̄ma ẽ
Cur h̃ sacr̃m p̄ ceteris debuit in ve
teri lege p̄figurari. Scd̃a cur ꝑ has
potius videlicet ꝑ mãna. oblatõem

Divisio sermõis i tres questiones

Declarat ab aucte

melchisedech et agnũ pascalẽ debu-it pmonstrari. Tercia quõ cõueniẽter vnaqueqꝫ hoc sacrm potuit psignari. et hoc p quatuor seqntes sermões. eo qꝫ figure sunt qtuor. Quo ad primũ cũ qrit. Cur hoc sacrm p alijs in eccia sacris debuit hre figuras ex veteri testamẽto. vt i manna oblatõe melchisedech et esu agni pascalis. et in noua lege i emanatõe aq̃ et sanguis d latere xpi. Rñ. dicũt doctores et pcipue sanct9 Bonauẽ. in suo qrto scripto sen. di. viij. circa eãdez mãm qd h duplici ex cã. Primo rõne sue dignitatis qꝫ sic declarat Sicut em p presagia futuroꝝ dignitas alicui9 et psignat et declarat circa sanctos. vt vbi certi scti anteqꝫ fuissent nati. Vaticinijs sepe sctõꝝ fuerũt mũdo reuelati. put contigit sctõ Tho. aquẽsi doctori de ordie pdicatorũ. q matri carnali comitisse oraculis cuiusdã heremite fuit presignatũ. dicens. Gaude dña qr filiũ cõcepisti. vocabis nomen eius thomã. cui similis in doctrina sancta nõ erit in mũdo. frater erit ordinis pdicatoꝝ illumiabitqꝫ sua doctrina totam sanctã eccIam etc. q oia sicut pdixerat adimpleta dũ fuerũt etiam ad magnã ipius sancti gl'iam cesserũt. Et sup omes sanctos ipsa regia ceoꝝ p pphas et op ibus tanqꝫ verbis et factis fuit p totã sacrã scripturam pter suã dignitatem psignata Ita et dignitas hui9 sacri p oracula pphaꝝ ac stupendũ dei opibus verbis et factis fuit eccie sancte demonstrata. Et primo verbis qd vt Nicolaus de lyra in quodam tractatu refert sup ps. De9 iudiciũ tuũ regi da scꝫ xpo da etc. exponẽs vsum. Erit firmamentũ in tra in summis mõtiũ. dicẽs qd text9 nr corruptus est vicio scriptorũ. qr vbi ponit firmamentũ debet dici frumẽtũ erit i tra in summis. i. capitibus mõtiũ. sup. sacerdotũ pter eleuatõem a trenis Item allegat qndã doctorẽ hebray cũ rabi scribentez sup Geñ. et p tractantem illud Osee. xj. Declinabo ad euz vt vesceret dicit qd hebraica veritas hꝫ Iclinabo ad euz. s. pplm isrl' dicit dñs. Escam bonã et suauez cui nõ ẽ silis alia in terris. eo qd de ipa di ps. lxxj. Erit placẽta frumenti in terra. ecce vbi dauid dixit. Erit frumentũ in tra. Hic iterũ in Osee hr. Erit placẽta frumẽti in tra. esca suauissima nimis. Demũ qꝫ etiã factis seu stupendũ prodigijs psignatũ fuit. patꝫ p ipas tres tactas figuras. de qbus tractare hẽmus in seqntibus. Scda cã qr debuit psigurari fm eũdẽ Bonauẽ. ẽ rõe sue difficultatis cũ sup oẽm intellectũ humanũ ea q nobis ad credendũ in h sacro pponunt plus qꝫ in ceteris sacramẽtis existũt et trãscendũt xpm videlꝫ pñtialiter et corpaliter cõtinẽri sb modica panis spẽ. cum alijs vt patebit mirabilib9 et stupenduz dei opib9 quotidie in hoc sacro nobis exibitis. Ideo in reuerentiã tantoꝝ miracloꝝ tanqꝫ excellentissimũ dei donũ humano generi conferenduz debuit etiam in veteri lege pre ceteris sacramentis ecclesie prefigurari Dex incidentaliter in cõmendatõnem omniũ scramẽtoꝝ si querit an etiam alia sacramenta suas habuerunt figuras. Rñdetur qꝫ ita. sed nõ sic famosas et in numero copiosas. Quia. n. in visione Ezechielis. rota

Incidentalis orit qd

erat in rota id est nonum testamētū prefiguratum in veteri testamento ⁊ ad Hebre.ix. Lex vmbram habuit futuroꝝ bonoꝝ ⁊ iterum vbi dicit ꝙ omnia in figurā contingebant illis. Ideo dicere oportet qđ omnia sacramenta nostra fuerūt in antiq̄ lege prefigurata. vel explicite aut implicite. Explicite seu expresse vt baptismus ⁊ eucharistia. baptism⁹ q̄dem in transitu maris rubri. vnde hoc apostoli deseruit. Omnes i moysi ⁊ in mare baptisati sunt ⁊ post seq̄tur de eucharistia. Omnes eandez escam spiritalē manducauerūt sup. in manna implicite. Ordo in sacerdotio veteris legis. Cōfirmatio etiam ⁊ extrema vnctio simł cū vnctōe baptismali in tribus vnctionib⁹ dauid de quibus habet.j. Regū.xvj.⁊ ij. Reg. ij.⁊.ij. Reg.v. pfigurant qꝛ sicut ille ter fuit in vnctus ita in ecclesia tribus vnctionibus gaudent xp̄iani id est vncti ad introitnz celestis hierusalez sicut dauid per tres illas vnctiones finaliter regnauit i terrena ciuitate hierusalem. Si predicatori placet deducē illas tres vnctiones quomō in prima fuit a Samuele inunctus in domo paterna puer innocens ex cornu olei sic innocens puer inungitur in bap̄mo. cū abnegatione sathane. In secūda inunctus super regnū inde id ē cōfessionis ⁊ sic in confirmatione i vngitur iuuentus ad confitendum in constantia nomen domini. In tercia inunctus super totum regnum israhel quando triginta tribus annis regnauit sicut xp̄s i vita ad trāsitum celestis hiersalē. Ita ⁊ xp̄ianus inungitur ad transitū eundem

Declaratō a silitudie

in extrema vnctione. Concludat p̄dicator ꝙ sicut om̄ia sacramenta habent efficacatiā a passiōe xp̄i. ⁊ oīa sacramenta veteris legis prefigurabant xp̄i sanctificationē fiendam in ecclesia. Ideo ⁊ om̄ia eccłe sacramēta fuerūt p̄figurata. Vex ꝙ eucharistia ⁊ bap̄mus expressiorib⁹ ⁊ excellentioribus figuris ꝑpter eoꝝ dignitatem ⁊ nostrā necessitatē. qꝛ videlicet magis sunt necessaria ad cōsecutionem glorie. Alia aūt obscuris fuerūt figuris. ⁊ potius implicite ꝙ̄ explicite p̄figurata vel etiā inchoata vt matrimoniū ⁊ p̄nia in veteri lege ⁊ ista sufficiāt quo ad p̄mā ꝑtem sermonis. Quantuz vo ad scđam ꝑtem sermonis in qua scđm documentū est prestandū sup questionē. Cur poti⁹ per has tres figuras. s. manna. esum agni paschalis. oblationez melchisedech. ꝙ̄ ꝑ alias oblationes ⁊ figuras xp̄i passionis fuit p̄signata ipa eucharistia ⁊ cām difficultatꝪ facit. qđ sacerdos i missa post eleuationem corpis xp̄i affectuose desiderat ⁊ petit vt ꝓpicio ⁊ sereno vultu deus respicere velit super oblationes corporis ⁊ sanguinis sui sub speciebus panis et vini sibi factas sicut super munera pueri iusti abel ⁊ sacrificiū p̄riarche abrahe quando offerre voluit filium suum ysaac ⁊c̄. prosequere historiā ad placitum. Vnde quis dubitare posset ꝙ etiam hec duo sacrificia. s. munera abel ⁊ ysaac oblatio essent figure huius sacramēti. et nō tm̄. tres p̄us specificate ex veteri lege. Ad qđ r̄ndet p̄mo in generali. scđo in sp̄ali. Est em̄ hoc generale si q̄s diligent aduertit ꝙ inter oēs refectōes cor-

Prima ps sermonis

Cur ꝑ tres figuras fuit p̄figuratū h̄ sacr̄m declaratur ratione

porales á deo ordiatas ad aliq̈d ſi-
gnificandū in veteri lege. Hec due
fuerūt p̄cipue.ſ.eſus agni paſcalis
⁊ manna angelorū miſterio p̄ſtituz
iuxta illud. Panē angelor̄ mādu-
cauit hō. nō ꝙ angeli manducarēt
manna ſ; q2 eor̄ miſterio dabat po
pulo a deo. Oblatio etiā melchi. in
pane ⁊ vino ad refectionem ⁊ nutri
mentū ordinabat vt de ſe ptz. Non
aūt ſic directe oblatio yſaac. ac mu-
nera abel niſi inq̄ntū ex ꝯn̄ti potu-
iſſent deſeruire illa munera ad refe
ctione corpalē. Jō cū h̄ ſacr̄m diui-
niſſimū ſimplr̄ ad nutrimentuz aie
ꝑ corpales ſumptōes ſpē̄r panis ⁊
vini ſub q̈bus ver̄ xp̄i corpus ⁊ ſan
guis ſumit in anime refectōem. nō
debuit p̄figurari. niſi per illas figu-
ras q̄ hmōi refectōem directe exp̄-
mere poſſent vt ſunt ille tres figure
⁊ nō alie due. Jn ſpāli vo lz diffici-
le ſit ad intelligendū tn̄ magnā con
fert noticiā. ⁊ ex ancedenti deuotio
nis ardorē intellectis vicz miſterijs
cur ſufficiēter ꝑ has tres figuras h̄
ſacr̄m p̄figurat. Sicut ei nihil ama
tur niſi cognitum. ita et nemo am-
plius afficitur huic ſacramento. ni-
ſi qui ip̄m ſane intelligit ⁊ profun-
de ⁊ quantum profundi⁹ tanto ma
gis afficitur. Ponatur ergo popu-
lo cū hoſtia eleuat in miſſa aut tibi
amminiſtrat in cōione. Primo vi-
des ſpēm albā panis. quā nō d̄bes
adorare vel credē eſſe corpus dn̄i. ſ;
credere ſeu agnoſcere hoc eē qd̄ vi-
des. ſ. eſſe vnā ſpēm albam vni⁹ pa-
nis decocte. Eſſ; ei nob magnū on⁹
impoſitū. ſi aſtricti eſſemus ad cre
dendum. vt hoc qd̄ videmus ſcilicz
ſpeciem albam panis eē corp⁹ xp̄i.
cum fides ſit de non viſis Eſt ergo
aliud qd̄ nō videt et tn̄ credē opor-
tet eſſe ſb̄ illa ſpē panis alba poſt cō
ſecratōem a ſacerdote factā. ⁊ h̄ eſt
corpus xp̄i gl̄ificatum. vt ſedet a de
xtris p̄ris. ⁊ q2 vbicūq; eſt xp̄s ibi ē
⁊ eius diuina virt⁹ ⁊ efficacia. iuxta
illud Luc. vj. Virtus de illo exibat
⁊ ſanabat omnes. Jdeo tercio cōſi-
deratur virtus ⁊ efficacia in hoc ſa-
cramento. Et quia hec tria. ſ. ſpeci-
es exterior panis. res contenta inte
rius vt eſt corpus dominicū. effect⁹
cauſat⁹ ab ip̄a re. ſ. xp̄o ꝯtento quez
ſumens cōſeq̈tur. ſufficienter expri-
mūtur per has tres figuras. vtpote
ſpēs panis ⁊ vini ꝑ oblationē mel-
chiſedech in pane ⁊ vino. Res etiā
cōtenta. ſ. xp̄s per eſum agni paſca-
lis. q2 ſicut ille cōmeſtus fuit. vt in
ſeq̈ntibus patebit. ita ⁊ nos hoc ſa-
cramentuz deuote ſumim⁹. Effect⁹
etiā ſacr̄i ꝑ ip̄m māna in q̄ ois dul-
cedo repiri potuit a deuote ſumēti-
bus. ideo hec tres figure ſufficiunt
ad plenā hui⁹ ſacr̄i p̄figurationem.
Nec obſtat. ꝙ mgr̄ tangit et docto-
res ſcribentes de aq̄ ⁊ ſanguie vt flu
xerūt de latere xp̄i. q2 eq̄ reducit ad
p̄ntationē effectus paſſionis xp̄i cū
ip̄a manna. nec tenet figure ꝯpricta
tē vt alia tria cū potius i noua lege
tal' efficacia demōſtrata fuit. Ter
Tercia ps ſmonis
cia ps ſmonis patebit in ſeq̈nti ſer-
mone cū alijs tribus ſeq̈ntibus ſer
monib⁹. Tantū vt ſup tria iam enu
merata vt eſt ſpecies panis. res con
tenta. ⁊ virtus cauſata. practicā ha-
beamus ⁊ doctrinam per geſta ſan
ctorum ꝑponitur mirabile factum.

Exemplum

Ab exemplo efficaciter probatio

Beatus Greg. dum cuidam matrone nobili romane corpus xpi dare voluisset & verba consueta proferret. Dicēdo. Corpus domini nostri ihu xpi proficiat tibi in vitam eternā. Illa continuo subrisit. Diceret aliquis intellexit ne mulier latinū. vt ex vbis Gregorij rideret. Dicit q quia corpus xpi in latino plurimū concordat cum ytalico dicendo. El corpo di xpo &c. ideo subrisit sequit At gregorius subito manū retraxit & sacramētum super altare posuit causamq sui risus coram omib9 circūstantibus q̄siuit. Que territa et crimē sue infidelitatis occultare volens stricta tamen per pontificē respondit cū tremore risi. quia panez hostie excoxi et vos eūdem corpus xpi appellatis. Subito bea. grego. circūstātes deuote orare fecit. & ipse ad oratōem ante altare se contulit. vt hec incredulitas a corde mulieris abscederet. Et ecce mox species alba panis in spēm carnis cruentate cōuersa fuit. & oibus sic ostēsa. laudes altissimo acclamant & ois ambiguitas de corde mulieris expellit

Tercia pars sermonis

Vex qr corpus dnicū nō ē sub miraculosa spē sumendū vt in. ij. parte patebit. Ideo cūctis oratibus et ipo pontifice sctō orāte. spēs miraculosa abscessit & pristina spēs alba rediit. & mlier cōicata fuit. i fide sincera semp pmanēs vsq in finem vite. Ecce quō pdicta tria p tres figuras pmoustrata vt tactū fuit declarat p hoc miraculū spēm videlz panis nō esse adorandā vt xpm. quia nō ē. ꝫ est accidēs sine subiecto eyn zufal on grunt & pmittitur a deo sic stare. vt corpus xpi sit inuisibile et valeat adorari quia fides est nō visis q significatur p agnū pascalem sicut primuz per oblationem melchisedech & terciū per manna. Potest pdicator si vult addere doctis q intelligūt qd primū. s. spēm panis vocāt doctores i eoz scriptis super qrtū sen. di. viij. sacrm tm. Secūdū vo. s. corpus xpi ab intra contentū inuisibiliter. nomiant res & sacrm. res vicz primi q ē sacrm tm. i. sacre rei sup. corpis xpi signū. & tercium id est effectum vocant res tm qr nihil signat vlterius.

Sermo tercius tractat de expositione prime figure eucharistie. s. manne q ad eius octo mandata.

Patres vestri manducauerūt manna in deserto & mortui sunt. Qui mādūcat hūc panem viuet ineternū. Jo. vj. Thema mutat qr tota materia erit de pma figura huius sacri. s. manna quō p eā significat dulcedo deifica corporis xpi. i eo q q digne suscipit. Sz pus salutet vgo. in cui9 vgineo vtero h panis celestis igne spūssancti decoctus ē. Diuisio sermonis nō ponit qr ē tercia ps smonis pcedentis in qua documentū det quō vnaqq figuraz triū enūeratax possit psignare h sacrm & agitur primo de māna cū sit vltima in ordine qr finis ē primū in intentione & causa causax. ij. phisic. Et fundat pñs ser. sup duo saluberria documēta. Prio sup ipi9 māne ad eucha. sacrm cōuenientissimā pfiguratōez. Scdo sup ipi9 māne ad eucha. oim pprietatū corrūdētiā. Et declarāt he ptes p suas qoes Prima sup questōnē vnam & eius

solutionē. Secunda sup ꝓprietates manne ad xp̄i corporis significatōnē. Ad pͥmū ē q̄o. an manna fuerit ꝯueniens figura eucharistie. ꝛ causa difficultatis est qđ Sap. xviij. dr̄. ꝙ manna habuit saporē oīs suauitis ꝙ nō conuenit huic sacramento eo ꝙ superfluerent alia sex sacramēta si anima repiret in hoc sacramēto oīs gratie refectōem que intelligitur per omnē suauitatē. ꝛ sic hō non indigeret. nec baptisari. nec cōfirmari. aut a peccatis absolui ꝛc̄. ƺ tm̄ corpus xp̄i sumere qđ est falsuz ergo nō est manna figura conueniens Eucharistie sacramēto quia nō habet conuenientiā. R̄n. ſm thom̄. in hoc quarto scripto sentē. dis. viij. arti. ij. q. ij. in solutōne q̄rti argumēti. ꝙ quia trib⁹ modis hoc sacramētum habet omnē spūalem saporem Jdeo bene figuratur per manna ꝙ etiam tale habuit. Nam pͥmo qꝛ cōtinet fontē oīs gr̄e. s. xp̄m. a q̄ omēs gratie sacramētales originānt. Jdeo dicitur māna. ꝙ omnē habuit saporem cuiuslibet cibi corporalis. Et si dicatur ꝙ sufficeret in eccia ipum solum sacramentū. R̄n. ꝙ quia diuersi morbi diuersas volūt hr̄e medicinas. qꝛ nō sanat calcaneū qđ sanat oculū. ꝛ sic de alijs. Jdeo cum homo diuersis grauatur infirmitatibus scilꝫ originali veniali ꝛ mortali culpa. ꝛ hoc ex multiplice radice. videlicet ignorantie. carnis infirmitate. ꝛ malicia. Jdeo oportet habere etiam diuersa sacramenta. tanq̄ꝫ diuersa medicamina. vt videlꝫ maliciam expellat fons bonitatꝭ ꝛ gr̄e sicut penitētia mortalē. et baptͥmus originalem culpā. ꝛ sic de alijs. Secūdo mō dicit omnē saporē suauitatis cōtinere sicut manna eo ꝙ cū alia sacramēta nō deseruiūt ad sensum gustus ꝛ saporis sed solum tactus. vt baptismus. extrema vnctio ꝛc̄. Jdeo solum eucharistia habꝫ sicut mana. qđ quia solū ad sensum gustui deseruiuit corpaliter. Jta eucharistia solū spūaliter. videlicet ꝙ nullū aliud sacramentum gustū reficere hēat. sicut māna soluꝫ gustui deseruiebat. Addit thomas vnum terciū modum ƺ isti duo sufficiāt ꝛ tm̄ de pͥma pte sermōis. Quo ad scđam ptē sup vtriusq̄ꝫ tā manne q̄ꝫ eucharistie ꝓprietates q̄liter mutuo correspōdeāt sicut figura et figuratū. Est notandū ꝙ de manna erant octo mandata iudeis a deo data. scꝫ vt manne colligerēt. Secūdo ꝙ ad sufficientiā nō vltra. Tercio tali sufficientia exprimebat̄ p vnam mensuram gomor. q̄ erat quantuꝫ quis ambab⁹ manib⁹ concludere posset. Quarto vt nihil seruarēt vsq̄ꝫ i crastinū. Quinto vt sexta feria colligerent duplū. Sexto vt seruarēt vnū gomor. Septio vt in sabbato illud comederent reseruatuꝫ. Octauo vt implerēt gomor ad obseruandū in tabernaculo Ex his etiā octo mādatis duplex pena sequebatur qui nō seruabant. vna ꝙ illi q̄ vltra p̄dictā mensuram gomor collegerant. non contenti de illa mensura. de mane alterius diei nihil reperiebant. Secūda erat ꝙ si aliquid reperiebat̄ illud tamen scaturiebat vermib⁹. A simili octo sunt nobis mandata de eucharistie sacramento. Pͥmū vt nno vespere aut de sero per circulū anni cōsecret̄: ƺ de mane ꝛc̄. duplici

Diuisio sermonis sup duas q̄ōes

Q̄ō prima An manna fuerit cōueniens figura eucharistie

Trib⁹ modis hoc sacramentuꝫ habet oēm saporem in se sicͭ māna

Scđa pars sermōis ꝙ ꝓprietates octo manne conueniunt eucharistie

ratõe. Primo q2 in reuerentiã cedit
vt os sumẽtis nõ sit inq̃natũ prius
alio cibo. sicut nec vginis vterꝰ aliꝰ
inhabitauit ante nec post. in q̃ etiaꝫ
de mane in aurora ſm albertũ sup
missus est conceptus fuit. quia sta
tim post discessũ angeli surrexit ab
orone ⁊ ad salutationem Elisabeth
ꝓperauit. Scdo ideo mane. vt sicut
surrexit in aurora cum corpe glori-
ficato ita ⁊ nos ipm corpus glorifi-
catum xpi non in sero aut vespere ß
mane celebramus in ecclesia. Nec
obstat ꝙ in nocte natalis celebrat
aut in certis locis semel in ãno mis
sa de sero celebratur. cum hec fiant
ꝓpter certas spũales causas. Verũ
lralis sententia. der schrifftlich sin.
quare iudei de mane habebãt colli
gere. est ſm Josephum. ꝙ terra illi
us deserti. vespere erat calida ꝓpter
diurnũ solem ⁊ sic liquefactũ fuissꝫ
⁊ mane tempus frigidũ ⁊ magꝭ cõ
gruũ collecture. Deus aũt mysticũ
voluit sensum sicut ⁊ ꝑ totam sacrã
scripturã habere quẽ maiores iter
eos intellexerũt ⁊ non simplices q̃
bus sufficiebat vt pascerent iuxta
boues arãtes vt exponit greg. illud
Job. j. Boues arabãt ⁊ asini pasce-
bant iuxta eos. asini. i. simplices i fi
de. adhuc pascũt iuxta boues. i. do
ctiores ⁊ pfectiores i eccia. Scdm
mãdatũ Exo. xvj. vnusq̃sqꝫ collige
bat q̃tum sufficere poterat. exprime-
bat qd q̃ hẽbat familiam ampliꝰ in
digebat ad vniꝰ cuiꝰqꝫ sufficientiã fi-
gurabat ꝙ q2 hõ ad dei ymaginem
creatus est. ideo sic in nullo potest
cor eius q̃etari nisi i summo bono
cuiꝰ ymaginẽ gerit ita tota eius suf
ficiẽtia i deo posita ẽ. in fruitiõe di-
uinitatis et hũanitatis xpi iuxta il-
lud saluatoris. Hec est vita eterna.
vt cognoscant te solũ verũ deum ⁊
quem misisti ihm xpm. Terciũ mã
datũ vt pro qualibet ꝑsona collige
ret mensura gomor quã mẽsurã ali
qui dicũt triũ modioꝝ. i. q̃ntũ triuꝫ
onerũ teste capere possent qd ideꝫ
ẽ quã due manus icludere pñt. Siꝰ
gnificabat ꝙ fides trinitatis ad mẽ
suram ẽ posita. vt circa illam nemo
plus sape velit q̃ȝ sape oportet. sup.
ad sobrietatem. Ro. xij. duabus au
tem manibꝰ includit mensura fidei
q2 sine operibus fides mortua est.
Sed nota ꝯ modernos hussitas he
reticos. hoc mirabile qd in illa col-
lectura contingebat. dum illis qui
vltra mensuram gomor non contẽ
ti amplius collegebant. miraculo-
se contingebat ꝙ non amplius iue-
niebat in cistis seu in vasculis ⁊ qꝫ
residuum disparuitꝰ. vnd dicitur in
textu Exodi. xvj. Nec qui plus col-
legerat habuit ampliꝰ nec q̃ minꝰ
parauerat reperit minus. Perfidi
heretici putant se plus accipere i sa
cramẽto eucharistie sub vtraqꝫ spe-
cie cõmunicando. q̃ȝ nostri veri ca-
tholici extra celebrationem altaris
siue sacerdotes siue layci cõicant sꝫ
vna specie panis. Clamat cõtra eos
non tam presens figura. q̃ȝ ⁊ ipa ve
ritas que ptinuevt sic de vna specie
panis loquitur in euangelio. et ra-
rissime de duplici ꝙ videlicet vitaꝫ
gratie confert. non faciendo mentõ
nem de alia specie vini. vt ibi panis
quẽ ego dabo caro mea ẽ pro mun
di vita. Item qui manducat hunc
panem viuet in eternum. ⁊ sic pl'es
possent deduci auctoritates euãge-

Nota ꝯtra hussitas doctrinā validam

lice in quibus nūlla fit mentio de specie vini. Sz ꝛ ħ qđ eos seducit. Nisi manducaueritis carnem filij hois ꝛ biberitis eius sanguinē non habebitis vitā in vobis. Māifestū est ꝙ xp̄s loquebatur de sp̄uali refe fectōne q̄ oēs xp̄o incorpati particiꝑant de eius corpe ꝛ sanguine. Juxta illud augustini. Crede ꝛ mādu/casti.

Quartum

Quartū mandatū vt nō relinquerent in crastinū. Ad designādū crastinū mortis ad qđ nemo differre debet sua fidei opa. ad Gall. vlt. Dum tp̄s habemus opemur bonū

Quintum

Quintū mandatū vt die sexto colligerent. Significat ꝙ in xp̄o q̄venit in sexta mōi etate habem⁹ duplicez refectionē. s. in aia ꝛ corpe p gloriosam resurrectōnē. Juxta illd supi⁹ inductū. Hec est vita eterna vt ꝯg. te. so. vex deum ꝛc.

Sextum

Sextū vt alterū gomor reſuaret in sabbatū ꝛ illud non corrūpebat. Significat ꝙ opa nostra q̄ recta intentōne facim⁹ hn̄t suam mercedē in sabbato. i. requie eterna. q̄ aūt sinistra intētōe fiunt v̄mibus corrūpunt. Juxta illud vermis eox non morietur. suple in inferno.

Septimuz

Septimū mandatū vt i sabbato reſuatum mannā comederet. Ad significanduz ꝙ in futura vita nulli licebit opari sed quilibet p̄miabitur sabbato. i. requie sempiṫna.

Octauum

Octauuz vt inferrent gomor ad reseruandum illud in tabernaculo p Aaron. Exod. xvj. Significat ꝙ sic in medio iudeox necessarium sacerdotium erat aaron vt sic seruaretur ad mēoriā in synagoga. Jta p summos pōtifices ꝯſuaṫ eucharistia in fidelīū refectōz ꝛ mēoriā saluatoris ꝛ sue passionis. Juxta illud xp̄i instituentis ħ facite i meā ꝯmēoratōz

Exemplum.

Qđ eucharistia hꝫ reficē aīam cū sapore oīs suauitatꝭ vt in p̄ncipio s̄monis tactū fuit p ꝯpatōz ad māna bn̄ ꝯpēdit in illis q̄ absq̧ corpali cibo solūmō p sūptōz deuotā eucharistie multis ānis vixerūt. vt de btō Nicolao hēmita in ptib⁹ suitie. veridica extat narratio quod vltra. xiiij. ānis absq̧ corpali cibo vixit solummō singulis mensib⁹ ꝛ p̄cipuis festiuitatib⁹ dn̄icū corp⁹ sumendo vt sua relatio ꝛ siłr sui plebani ꝯfessoris me certū reddidit. Qđ vtiq̧ solū diuia cābat virtus ip̄m oīni sapore suauitatis replēdo ꝛ famē oīs cibi corpalis ꝛ saporis extinguendo. sic māna in sumētib⁹ digne sapore desideratio cuiuscūq̧ cibi corpalis satiauit ꝛ ibi corpaliter ħ sp̄ualr. vn̄ ibi satiauit corpalē appetitū. ħ extiguit corpalā ꝛ satiat ac excitat spiritualē dulcedinē. Siłr recitat Cesari⁹ i dyalogo. De femina que solita erat cōicare ex pmissione sacerdotꝭ singulis diebus dn̄icis. Et qꝛ sustētabatur de dn̄ica in dn̄icam p sacraz cōionez. Jta ꝙ nec corpałr esuriret idicauit ħ sacerdos epō. Qui vt vir prudēs dn̄ voluit expiri ne aliq̄d fallacie ibi eēt ait sacerdoti. Da ei hostiā nō ꝯsectā. Et dū sacerdos ħ fecisset stati mulier cepit mirabłr esurire. Et currēs ad sacerdotē ꝯfessa ē se grām p̄stinā ꝑdidisse ꝫ p quā culpā igraret. At sacerdos ħ intellecto dedit ei vex xp̄i corp⁹. Ex q̄ pꝫ qūo sep eomi sapore suauitatꝭ vltra oēz corpalē cibū defic̄ tāq̧ vex māna ħ q̄ scribiṫ. panē de ce. p̄sti. eis oē delectamētū suauitatis in se hn̄tem.

Sermo quart⁹ tractās de secūda figura sacramenti eucharistie sup oblationē melchisedech.

Melchisedech rex salem pferens panē z vinū. erat eñ sacerdos dei altissimi bñdixit abrahe. Thema deseruit ad secūdā figuraz huius diuinissimi sacramēti sup eo qd quotidie celebratur i ecclesia a sacerdotibus q̄ hoc conficiunt sub duplici spē panis z vini. sicut melch. in eius figurā obtulit panem z vinū. de qua figura q̄z tractādū erit. Salutabimus primo virginem gloriosam. z post eius declarationi erit insistēdū quo ad triplicez doctrinā salutarē quaz. Prima est ipius oblationis melchi. recitatiua pfiguratio. Secūda ipius pfigurationis aptissima reseratio. Tercia cuiusdā erroris p ipam pfigurationem refutatio. Sup has ergo ptes triplex est q̄o pertractanda. Prima in q̄bus z qualiter illa oblatio figurabat nostrā quotidianā oblationē hui⁹ sacri corpis et sanguinis xpi. Scda cur vtraq3 spēs sit necessaria in tali oblatōe. cū tñ sub vna earum sit integer xpus. Tercio cur pplus seu etiā sacerdotes nō celebrātes solū sb vna spē panis cōicāt cū tamē melch. etiā laico abrahe ambas obtulit spēs. Quo ad primum nobis tria dant documēta. Primo super historiā geñ. xiiij. qua de cā oblatio facta fuit abrahe reuertēti a cede q̄tuor regū ab ipo melch. deduc hystoriā ad placitū. Secūdo q̄re idez melchisedech representabat xpm z est ratio. q2 nō legit de ei⁹ pře z matre lz hūerit tñ nō fit mentio de eis. eo q vere figurabat eum cuius generatōem nemo enarrare pōt iuxta illud ysa. Generatōez eius q̄s enarrabit: quia videlicet generationem eius fm diuinitatem vbi habet patrem sine matre. ac etiaz fm humanitatem vbi habet matrem sine patre nemo enarrare aut explicare pt vtriusq3 vicz natitatis misteriū. Et hoc qd dictū ē q habuit přez z matrem melch. lz de ipis nō legitur est sciendū q historie tradūt eundem fuisse seth filiū Noe. q̄ a tpe diluuij vsq3 ad illa tempa supuixit edificādo ciuitatem salem q̄ z hierusalem prius iebusalem a iebuseis inhabitatam z instauratam vere significās regem celestis hierusalem xpm saluatorē q̄ in terrena ciuitate hierusalem celeste nobis regnū p oblatōez sui pciosi corpis z sanguinis in ara crucis factā cōquisiuit offerens nō panē z vinū sz qd sb eis a nobis sumitur z colit. s. corpus z sanguinez cum anima z deitate. Tercio notabis q hec figura in oblatōe melchisedech excedit om̄es alias figuras. vt est manna z agnus pascalis quātum ad ritum sacrificij id ē handeltum des opfers eo q hmōi figure non in modum sacrificij fuerūt explete nec etiam per sacerdotem solūmodo explete. manna eñ nō offerebatur sicut nec agnus pascalis sz om̄i populo indifferenter ad edēdū exponebat. Hic aūt sacerdos dei altissimi vt text⁹ habet cū dicit. Erat eñ sacerdos dei altissimi significās illū summū sacerdotem xpm. de q̄ ps. expost locutus ē dicens. Tu es sacerdos in eternū fm ordi. melchi-

Diuisio sermonis sup tres q̄ones

An oblatō melch. fuit cōueniēs figura eucharistie

sedech. oblationē ꝑfecit i sui corꝑis
⁊ aie oblatōe. Ubi iteꝝ notare po-
tes ꝓ tercio ꝙ xp̄s voluit noīari sa-
cerdos ꝑm or. melch. q̇ fuit tꝑe legꝭ
nature ⁊ nō ꝑm ordinē aaron. q̇ fu-
it sacerdos legis scripte. eo ꝙ cū cri
stus voluit euacuare legē scriptam
non autem legē nature quia adhuc
in tempore gratie viuimus ꝑm legē
nature. non autem legis scripte q̇a
non decet nos iudaisare. Ideo xp̄s
legis gr̄e lator debuit nūcupari sa-
cerdos ꝑm ordinem melchisedech.
⁊ non aaron qđ etiam apostolus ꝓ
magno argumento adducit contra
iudeos ad Hebreos. vij. inducens
ꝙ legis translatio facta est vbi sacer
docij aaron translatio id est euacua
tio facta est cum propheta affirma-
uit cristum futurum sacerdotē. ꝑm
ordinem Melchisedech ⁊ non ꝑm
ordinem aaron. Ex hoc etiam patꝫ
veritas illiꝰ ambrosij. vt allegat ma
gister in textu. ꝙ anteriora id est an
tiquiora sunt sacramenta cristiano-
rum q̄ꝫ iudeorum. quia videlicet in
ceperunt nostra sacramēta tempo-
re legis nature in oblatōne melchi
sedech quo ad significationem qui
diu precessit ante tempus legis scri
pte a Moyse vbi inceperunt figure
manne ⁊ agni pascalis ⁊ tm̄ de pri-
ma ꝑte sermonis.

Secūda ꝑs ꝑmōis cur hꝫ sacr̄m cō ficiṫ sb̄ vtraqꝫ specie cū tn̄ sb̄ vna fit ꝑfectum sacramentū

Sed quo ad se
cundam questōnē pro secunda ꝑte
sermonis. Dum non sine causa di-
scutiendū ē. cur vtraqꝫ spēs panis ⁊
vini ad hoc sacramentū debent cō-
currere. grauaṫ eñ questio per hoc
ꝙ in vna spē totus vt sepe tactū est
⁊ tangeṫ. cōtineṫ xp̄s in sua totali ⁊
corporali presentia cum corꝑe glo-
rificato sicut ē in celo ꝙ quidē asse-
rere si tū dubitares. habes pro cau-
sa hoc qđ necessario hēmꝰ asserere.
ꝙ vbi gutta sangnis existit. ibi totꝰ
⁊ integer sanguis etiāꝫ intra venas
inclusus. et vene in corpore glorifi-
cato contente. ⁊ vbi corpus viuum
ibi etiam anima ⁊ hec duo cōiūcta
diuinitati et huiꝰ silitudinē. accipe
ex eo ꝙ si in triduo q̊ xp̄s mortuus
fuit in cruce aliq̇s apl'oꝝ ꝯsecrasset.
tunc sub specie panis fuisset solum
corpꝰ xp̄i mortuū. sine sanguie ⁊ si-
ne aīa. ⁊ sub spē vini. solus sanguis
sine aīa ⁊ corꝑe. licet diuinitas vtro
biqꝫ mansisset cōiuncta. ⁊ hoc iđ q̇
sicut erant in reꝝ natura oīa sepa
ta. Vñ etiā ꝓ nunc oīa sunt cōiū
cta. mō quo dictū ē. quare videṫ ꝙ
cōsecratio sub vna specie suffecisset
nec oblatio melch. ait figura debe-
ret concurrere cū spē panis ⁊ vini.
Itē grauaṫ q̇o. ꝙ fidelibꝰ daṫ soluꝫ
vna spē in cōione q̇ vinum qđ post
porrigiṫ nō ē sanguis ꝯsecratꝰ. ⁊ su
miṫ ꝓ ablutōne oris. ⁊ non pōt dici
qđ nō porrigaṫ fidelibꝰ integꝝ ⁊ ꝑ-
fectū sacr̄m in xp̄i corꝑe et sanguie
aīa ⁊ deitate. Rñ. ꝙ hꝫ sacr̄m eucha-
ristie notaṫ ⁊ practicaṫ in eccīa duo
bus modis. Prio vt sacrificiū ⁊ sa-
cramentū siṫ. Scđo vt sacr̄m tm̄. ⁊
nō vt sacrificiū. Prio practicaṫ i ec
clesia ꝑ missaꝝ celebratōnes. Scđo
mō qñ extra talē celebratōeꝫ suīṫ tā
a cl'icꝭ q̄ꝫ a laycꝭ tꝑe ꝑuate cōionis.
vicꝫ i festo pascatꝭ aut tꝑe īfirmitatꝭ
vl' alterꝰ nec̄itatꝭ. Et q̇ p̄mo mō n̄
p̄t practicari gehandelt werdē. nisi
sb̄ duabꝰ spēbꝰ panis ⁊ vini. Scđo
ꝟo mō sufficiēter ꝑ vnā spēm pais
ideo cōuenienter vtroqꝫ mō practi-
caṫ qđ sic d̄claraṫ. nā oblatō melch.

q₂ figurabat p̄mā practicā. eo qđ et ipe sacerdos fuit dei altissimi p̄figurās xp̄i sacerdotiū. iuxta illud. Tu es sacerdos ineternū ſm or.melch. vt supra tactū fuit. q̄ etiā saluator se ip̄m obtulit in sacrificiū đo p̄ri se orsum in sp̄ē ꝓpria corp⁹ ꝓpriū. ꝛ sāguinē in sp̄ē rubea. Ip̄e etiam sacerdos in altari rep̄n̄tat xp̄i sacerdotiū ꝛ eius oblatōnem. Jō cōueniēt due sp̄ēs practicāt i altari i mēoriā illi⁹ sacrificij corpis ꝛ sanguinis xp̄i.eorūdemq₃ ab inuicē sepatōem .ſb duabus vt tactū ē sp̄ēb⁹albi corpis ꝛ rubei sanguinis.p sp̄ēm panis ꝛ vini. cū ꝛ panis in nutrimētū corpis ꝛ vinū in nutrimētuȝ sanguis deseruit. Nec ꝯ si p̄dicator velit allegare alias rōnes quas sancti doctores i eorū scriptis p̄cipue tho.in.iij.pte sū me.q.lxxvij.ꝛ q̄rto suo scripto dist. xj.Et bonaū.etiā eadē dist.deducūt precipue in quarto. An duplex sit materia hui⁹ sacri.nō erit inutile. licet hec q̄ tacta sunt ꝓ poplo magis deseruiūt.q̄ꝫ multis vti rōnib⁹. Pro secundo đo vt hoc sacr̄m practicat nō p modū sacrificij.ꝫ solū vt valeꝛ prodesse vnicuiq₃ ꝓ sua vtilitate ꝓpria.ꝛ ꝙ sic deseruiat sufficient vna sp̄ēs.s.panis. declarat.Nā vt dictū ē.quando hoc sacr̄m practicat in altari a sacerdote.tūc offert in memoriam illius sacrificij . qđ xp̄s p̄fecit in ara crucis.ꝛ quia illud sacrificiū fiebat in salutem viuoꝝ ꝛ defunctorum tam preteritoꝝ q̄ꝫ futuroꝝ mortuorum.ꝛ sic etiaȝ sacerdos in altari offert ꝓ viuis ꝛ defunctis . Quali modo non sumit quādo aliquis seorsum cōicat.q₂ tūc solū recipit ꝓ sua salute propria.in remissionē videlicet suoꝝ peccaminū oblitorū.ꝛ augmentū diuie caritatꝭ vt patebit in.iij.pte opis.vbi de efficacia sacri tractabitur. Ideo sufficit vt sub vna specie.s.panis.hoc sacramentuȝ sumat. Et si fortassis dubitares. An plus sub sub duab⁹sp̄ēb⁹ sumitur. q̄ꝫ sub vna. seu ꝙ sacerdos in altari plus sumeret q̄ꝫ extra altare in p̄uatis. Sciendū est ꝙ in altari nō plus sumitur q̄ꝫ species vini. quia lꝫ sub illa specie etiam sit xp̄s tamen sicut in omibus mūdi hostijs consecratꝭ non ē nisi vnus xp̄us. ita a fortiori non est amplius sub duabus sp̄ēb⁹ nisi vnus xp̄s. ꝛ quia ſb vna specie sumit vnus xp̄us sicut sub duabus ideo nō amplius sumit sub duab⁹ sp̄ēbus q̄ꝫ sub vna. quo ad ip̄am reȝ cōtentā.s.xp̄m.Et hoc etiam p̄mōstratum fuit in māna figura huius sacramenti.de quo vt supra tactū ē textus habet nō plus habuit q̄ collegerat ampli⁹ q̄ꝫ qui min⁹ pauerat Et quia đtus sacramēti ꝓcedit nō a sp̄ēbus ꝫ a re contenta.s.xp̄o. Ideo etiā nō minus p̄cipitur de efficacia ꝛ grā sacrali sub vna specie q̄ꝫ ſb duabus .Et quia tota hec materia cōtra modernos h̄ēticos hussitas deseruit.ideo cōcludam⁹ ſmonem in eoꝝ cōfutatōnē ꝛ fidei catholice cōfirmationē.p ip̄am terciā q̄stionem

Cur non celebrantes sacerdotes et layci cōmunicant sub vna specie.cū tamen abraham laycus recepit ab melchisedech sacerdote panis ꝛ vini oblationem.Et qđ licet in p̄missis iam tactis pateat veritas.ꝙ nō ē necessarium extra celebrationē missaruȝ.sumere sub duplici specie. eo ꝙ sumitur solum vt sacramentuȝ et

Tercia ps ſmōis cur nō celebrātes cōicant ſb vna sp̄ē.

non vt sacrificiū ⁊c̄. tm̄ vt ꝓprijs eo-
rum telis ⁊ argumentis quib⁹ suū
errorem defendere nitūtur proster-
nam⁹. Hec pauca hic addenda sūt
licet varij contra eos tractatus ad
longum confecti sint Stat em̄ eoꝝ
fundamentum principaliter in du-
obus. In auctoritate Joh. vj. Nisi
manducaueritis carnem filij homi
nis. ⁊ biberitis eius sanguinem nō
habebitis vitam in vobis. Et super
practicā xp̄i in cena tentam in q̄ di-
scipulos sub vtraq₃ specie cōicauit.
Ita ꝙ alie auctoritates sanctorū q̄
ab eis allegantur solū in defensio-
nem illius vtriusq₃ fundamenti ad
ducunt. Sed quod neutrū illoꝝ eis
deseruit patet ex verbis textus pre-
suponendo qđ est duplex mandu-
catio sacramētalis. et spūalis. p̄ma
fit ex manib⁹ sacerdotꝰ. secūda fit ꝑ
fidem ⁊ grām. Nā cum xp̄us dicat
Non habebitis vitam in vobis. ni-
si mādaucaueritis carnem ⁊ biberitꝰ
eius sanguinē. Manifestū ē ꝙ loq̄-
tur de spūali sūptione. ꝑ quā incor
ꝑamur xp̄o ꝑ fidē iuxta illud. vt q̄d
paras dentem aut ventrem. Crede
⁊ manducasti. aug. sup̱ Johā. Et ꝙ
hoc verum sit patet per hoc qđ dic̄
non habebitis vitā suple grē in vo-
bis. Cum em̄ vita gratie solum ha-
betur quando q̄s efficit̄ mēbꝝ xp̄i.
quod quilibet per baptismū ⁊ fidē
efficit̄. ⁊ tunc vt membrū participat
corpori ⁊ sanguini xp̄i spiritualiter.
Ideo tunc dicitur manducare ⁊ bi
bere. Cogit etiam nos ratio ad idē
quia si vitam grē solū ꝑ sacramēta
lem sumptiōem eucharistie haberet̄
in nobis. tunc baptismus nihil effice
ret ad causandam vitam grē, qđ q̄r

est hereticū asserere. Ideo ⁊ hoc he
reticum ē. ꝙ xp̄s ibi de sacramētali
sumptiōne locutus sit quare ⁊ oēs
doctores sancti illā auctoritatē de
spūali manducatiōe exponūt. vt au
gusti. sup̱ Jo. ⁊c̄. oēs etiā ad h̄ sunt
moderni ⁊ antiq̄ docto. Et q̄dē q̄ ad
scōm vicē ꝙ nec practica xp̄i eis suf
fragat̄ p₃. q̄r ⁊ si xp̄us suos discipu
los cōicauit sub vtraq₃ specie. tamē
primā. s. spēm panis dedit eis vt lai
cis. ⁊ secūdā vt sacerdotibus ab eo
ordinatis. qđ pat₃. quia hec v̄ba xp̄i
Hoc facite in meā cōmemoratiōē
immediate subiūxit post primā spe
ciem panis datam. Lu. xxij. Et cū
per hec verba s̄m omnes postillato
res xp̄s ordinauit ap̄l'os in sacerdo
tes vt etiā ipa v̄ba sonant. Hoc fa-
cite sup. qđ ego feci vt albretus sup̱
Lucam dicit. supple panē accipien
do. benedicēdo. frangēdo ⁊ alijs di
stribuendo ⁊c̄. que oīa quia solū
sacerdotibus ꝯueniūt ⁊ nō laicis vt
notum est. Ideo ap̄l'i calicem bibe
rūt a xp̄o iā vt sacerdotes ab eo or-
dinati. Sileat ergo ꝑfidus heretic⁹
ex practica xp̄i in cena se volens de
fendere. Quare ⁊ rōnabiliter eccīa
statuit vt ꝓpter fidei ꝑiculum. ne vi
delicet credat̄ amplius ꝯtineri. aut
sumi sub duabus q̄₃ sub vna. Et eti
am ꝓpter periculum effusiōis ꝙ fa-
cile contigit circa vinū cōsecratum
⁊ ꝓpt̄ pl'a alia. vt fideles extra mis-
sam sub specie panis cōmunicēt. et
hec ad p̄ns sufficiant. ⁊ qđ tactū fu
it ꝙ melch. obtulit abrahe laico pa
nē ⁊ vinū. Gn̄. ꝙ obtulit deo excel-
so ꝓ abrae. vn̄ textus dic̄. benedixit
illi ⁊ ait. benedict⁹ abraā đo excelso
⁊ benedictus deus excelsus. qui fe-

cit celum et terras. et sic sacerdos offert deo pro populo in altari ambas species

Exemplum

Cum omnes sancti doctores de hac materia scribentes quod vicz populis sit sub vna specie cõicandus vt Tho. in tercia parte. Bonauentura Petrus de palu. Albertus Scotus. alexander tamen de Ales magnus doctor in suo quarto senten. recitat super hoc magnũ miraculũ tempore suo factum. Quod dũ quidam religiosi ex simplicitate instarent plurimũ. vt sub specie vini sanguinem xpi sumrent. putãtes quod sub illa amplius reciperent sanguinẽ xpi quam sub specie panis. Contigit vt quodã pio sacerdote coram eis celebrante et pro eis deprecante cum faceret fractionem hostie et ad patenã poneret totum concauũ patene videbatur repleri sanguine manãte ex particul diuersis. ad quod dum obstupescerẽt tã sacerdos quam layci velletque particulas in simul applicare et coniũgere. tũc totus sanguis reintrauit. Vnde eis dabatur intelligi quod eorum temptationi satisffiebat quod videlicet sub specie panis sicut sub specie vini totuz sumerẽt sanguinẽ xpi. et non aliter esset sub specie vini et sanguis quam sub specie panis et sic ab eorum petitione cessauerũt.

Sermo quintus tractans de tercia figura et in die cene predicandus si placet quia tractat de agno pascali quomodo sumebatur in veteri lege.

Edent carnes nocte illa assas igni et azimos panes cũ lactucis agrestibus. sauyrẽ salsen. Exo. xij. Tractandum est de tercia figura huius sacramẽti quã magister tangit in littera di. viij. in qua prefigurabatur res contenta sub specie panis. scilicet xps in sua corporali presentia sicut per manna effectus seu efficacia gratie et per oblationes Melchisedech species panis et vini que in alatari a sacerdote offeruntur. Sed prius salutetur virgo gloriosa Sermo fundatur super vnam dũtaxat questionẽ principalem. causa breuitatis. videlicet super modum cõmestionis agni paschalis. in duodecim punctis obmittendo modum immolationis agni eo quod ille plus deseruit ad effectuz eucharistie de quibus effectibus tractabitur in tercia parte operis. Hec in latino pro diuisione sermonis. dicat predicator. Post in vulgari. Sicut autem modus cõmestionis agni obseruabatur in duodecim articulis. ita et nos in sumptione eucharistie duodecim habemus obseruare. et tanguntur hec omnia saltim in sententia. licet non in propria verborũ forma. Per beatum thomam. prima secunde questione. ciij. articulo. v. in solutione secundi argumenti. nam cum primo dicitur quod debebant comedere carnes agni nocte. significat primo quod agnus qui ledere nescit innocentiam cristi prefiguraret quia et in lege precipiebatur vt esset sine macula masculus. que proprie conueniũt xpo sine macula peccati. Et quod nocte et nõ die esset sumẽdus. significat quod claram visionem de christo agno in hac vita habere nõ possumus. sic enim in patria expectamus. vñ illud

Diuisio sermonis.

Primũ preceptum de agno

apl'i. Videm⁹ nūc p speculū ⁊ i eni gmate. tunc aūt facie ad faciem eni gma dicitur obscura figura. ein fin ster gestaltnus. Qua etiaꝫ de causa certe religiones vt predicatorꝫ. ordo ex sinistra sumunt manu. domi nicum corpus in altari. sicut etiam in ecclesijs ad sinistrum latus reser uatur. ⁊ liber manet in sinistro altaris. vsqꝫ post sumptionē quia in cāticis dicitur. Leua eius sub capite meo. ⁊ dextera illius āplexabit me.

Scōm Secūdo cum dicitur q tm̄ i domo ⁊ non extra agnus comederent. significat q sacramenta solūmodo i eccia et non extra ecciam hn̄t suam efficaciā ⁊ pcipue dn̄icū corpus. qd̄ ē excellentissimū sacramentū inter om̄ia alia. cum fontē om̄is gr̄e corporaliter cōtineat. Unde augusti. super simbolū. Credo q non sit remissio pctōꝝ. nec virtus alicui⁹ sacramenti. nisi in hac nr̄a scā que romana dicit eccia.

Terciū Tercio dicitur qd̄ non crudas. nō semicoctas. non aq̄ lixas. sed igni assas. carnes agni debebāt comedere. que omnia Greg. expōit. Carnes crudas comedit oīs qui cristum purum hominē credit. Carnes vero aqua coctas comedit. qui eum communi modo. quo alij homines concipiūtur ⁊ nascuntur. conceptum ⁊ natum credit. cum tamen de spū sancto conceptus ⁊ natus ex vgine existit. Sed asse sunt igni in feru ligneo. q₂ in ligno cruc ex diuina caritate tāqꝫ ignē amor passus mōm rdemit.

Quartūm Qrto cū dr̄ q agnū cū panib⁹ azimis comederēt. significat sincerā consciam ⁊ puraꝫ cōuersatōem fideliū. q₂ pmū pro seipo. scōm bern̄. debet hr̄e. scōm ꝓx pximū. vn̄ dicit in q̄dā sermōe. Necessaria ē nobis sincera cōscia ꝓpter nos. Bona vo fama ꝓpter pximū. Et Greg. sup illud. j. Coꝝ. v. Epulemur in azimis sinceritatis ⁊ vitat. Panes sine fermento comedit qui opera misericordie sine admixtōne peccati pficit.

Quintum Quinto cum mandatum erat qd̄ comederent cuꝫ lactucis agrestibus. q̄ sunt multū amare significabat q corpus xp̄i debet sumi cū pnia ⁊ amara memoria pctōrū. Si queras. Nonne q̄ sibi in nullo conscius est potest cū gaudio suscipere. Respō. q qui sua nō deflet defleat aliena.

Sextū Sexto cum pceptuꝫ erat q accinctis renib⁹ comederent figurabat. q quia in renibus vigēt luxuriosi motus abstrahentes motus anime spūales in deū. Ideo ad vtriusqꝫ refrenatōem tam mētis q̄ꝫ carnis. renes accingi postulabat ꝓpheta cum dicebat. Ure renes meos. ⁊ cor meū. ⁊ sic q̄libet facere tenetur.

Spetimū Septimo pceptū erat q comedentes agnū calciamenta in pedibus deberent habere. ad significādū q illi qui corpus xp̄i sumūt calciamenta. id est mortuoꝝ sanctorꝫ exempla debēt habere in pedib⁹. i. affectionibus anime. quia sicut corpus per pedes. ita anima per suas vehit affectiones.

Octauum Octauo precipiebat q comedēs agnū baculū i manu tenebat ad den otādū bacl'm crucis cui⁹ mēoria in corde dū salubrit hr̄ etiā in ope custodit. vel fm glo. Grego. in suo pastorali. Dū prius precipit renes accingere post i manibus baculuꝫ habere significat. q₂ illi debent pastoralem curam suscipere qui iam i corde suo sciūt fluxū

Nonum

Decimū

Undecimū

luxurie domare. vt cum alijs fortia
p̄dicant: mollibus desiderijs nō suc
Nonum. cūbant. Nono erat mandatū come
dere festinanter: nec multū dentibus
cōterere ad designandū duo. Pri-
mū q̄ sm glo. interli. nescim⁹ q̄diu
nobis liceat sumere: ꝛ quid sup ven
tura pariat dies. Secundū q̄ nō de
bemus plurimū ꝯterere. i. mente re-
uoluere qualiter ꝛ quō integer chri-
stus cum corpe anima ꝛ deitate p̄so
naliter sub modice panis specie cō-
tinetur. ꝛ sic de alijs mirabilib⁹ que
diuina virtus ibi quotidie operat̃: ſ
simplicit̃ illa credere. ꝛ iuxta aposto
lum. Omnē intellectū nostrum ca-
ptiuū ducere in obsequiū fidei. cuꝫ
etiam sm Augusti. super Johannē
tota rō. i. cā facti est potētia faciēt. i.
dei oīpotētis. qd̄ etiā i sequēti decio
Decimū. p̄cepto clari⁹ exp̄mit̃. vbi dicit̃ q̄ ca-
put cum pedibus et intestinis agni
debeāt deuorare. schlicken. Glo. in-
terli. Caput agni. i. christi est diuini
tas. pedes sunt mysteria hūanitat̃.
intestina sunt occulta mystica ṽba ꝛ
mādata xp̄i. vorare est mentis auidi
tate sumere. Caput ergo cum pedi-
bus sumim⁹ quādo diuinitatē ꝛ hu
manitatē christi sicut in sacramēto
credimus ita auide amam⁹ ꝛ sumi-
mus. Intestina voram⁹ quando oc
culta mysteria que de⁹ ibi op̄at̃ non
curiose inuestigam⁹: sed ꝓ dei hono
re ita esse vt nobis fide ꝓponitur cre
vndecimū. dim⁹. Undecimo p̄ceptū erat vt de
illo agno nihil remaneret vsq̃ ma-
ne. ad designādum q̄ in vita p̄senti
solūmodo nobis concedit̃ sic sacra-
mentaliter sumere: ꝛ de eius occul-
tis mysterijs lumine fidei discutere
vsq̃ ad mane resurrectionis. in quo
ad plenū facie ad faciem intuemur
que iam fide occultātur. Significat
etiam q̄ si sacerdos cōsecrat vnā so-
lam hostiam de illa nihil oportet re-
seruare: sed totam sumere. nisi ꝓ in-
firmis plures consecraret ꝛ reserua
ret. Duodecimo ꝛ vltimo mādatuꝫ Duodeci.
erat vt si q̄d residuū remaneret vt os
sa vel similia deberent cōburi igne.
super quo verbo Grego. dicit. q̄d ex
agno remanet igne cōburim⁹: qr̄ ſ
qd̄ d̄ mysterio icarnatōis ei⁹ itelligē
ꝛ penetrare nō possum⁹ non cōtem-
nim⁹: ſ spūisancto relinquimus. ita
ꝛ ea que in hoc sacramēto intellige-
re non possumus: vt sunt profunda
mysteria: solūmodo om̄ipotētie dei
ascribimus in meritū fidei nostre q̄
est de non visis. quādo videlicꝫ cun
cta mysteria que deus operat̃ nō in
tellectuꝫ penetrare: ſ fideliter crede
re satagimus.

Exemplū.

Quidam tante deuotōis ꝛ fidei
erat ad hoc diuinissimū sacramētū
q̄ alijs dicere solebat. si scirē q̄ chri-
stus in forma ꝯpꝛia hūana sicut am
bulauit in terris transiret ante ostiū
ecclesie in hora eleuatiōis corporis
eius: non iret ad ostiū vt illum vide
ret ꝛ visionē sacramenti dimitteret.
ideo quia maius meritū sibi accu-
mularet visio sacramēti ꝓpter fidem
quam in corde gerebat q̄ꝫ vbi huma
nis obtutibus eum p̄sentem in mū
do cerneret. Ad idem deseruit que-
stio vbi querit̃: an nostra cōmunio
sit maior i merito q̄ꝫ fuit cōio aploꝝ
in cena vltima a christo ministrata:
Ubi doctores tradunt q̄ quia apo-
stoli viderūt saluatoreꝫ i carne p̄sen

tem. ⁊ hoc sacramentū corā corꝑali-
bus eoꝝ oculis instituentem. Credi-
derūtqꝫ suis verbis ⁊ opibꝰ diuinis
ꝓpter miracula: q̄ vt quotidie ⁊ fre-
quēter corā eis i testimoniū ⁊ agni-
tionē sue diuinitatis faciebat: quo-
rum nullum nos corꝑali intuitu cer-
nimꝰ. Sola aūt fide tenemꝰ quicq̄d
circa institutionē tā salutiferi sacra-
menti est et actum a christo in terris.
Ideo nostra sumptio qua ipsum su-
mimꝰ sacramentū ⁊ deuotionis no-
stre exercitatio est maioris meriti q̄ꝫ
apostoloꝝ. quia vere caput cū pedi-
bus ⁊ intestinis voramꝰ: cum suam
diuinitatē ⁊ humanitatē occultam ⁊
absconsam. vt intestine abscōse sunt
cum alijs miraculosis operibus sub
specie panis credimꝰ. Est ⁊ alia dif-
ferētia inter apostoloꝝ ⁊ nostram cō-
munionē q̄ apostoli sumpserūt cor-
pus xp̄i mortale ⁊ passibile. quia ta-
le dedit quale habuit. Nos autē im-
mortale ⁊ glorificatū corpus christi
sumimꝰ quale habet in celo. Vn̄ et
nostra sumptio dignior: ⁊ vtinā no-
bis fructuosior semꝑ pro dei laude
existat. Deseruit ⁊ hoc qd̄ de sancto
legit Ludouico. qui cum quādam ec-
clesiam p̄teriret equitādo: alijs asse-
rentibus q̄ in tali ecclesia sacramen-
tum miraculosum haberet. in specie
videlicet carnis hostia cōsecrata de-
monstraret fidelibus. Respōdit san-
ctus hoc ꝓpter incredulos ⁊ in fide
dubiosos deus opatur: quibus ne-
cesse est vt hmōi miracula videant.
ego autē quia non dubito saluatorē
meū post cōsecrationem p̄sentē esse
huiusmodi miraculosis opibus nō
indigeo: semꝑ tamen sit deus bn̄di-
ctus in secula gloriosus. Ecce quo-
modo caput cum pedibus ⁊ intesti-
nis vorabat.

Sermo. vj. tractās de q̄r-ta figura huius sacri quo ad emanationē sanguinis et aq̄ de latere xp̄i.

V Nus militū lācea latꝰ eius
scꝫ a dextris apuit: ⁊ conti-
nuo exiuit sanguis ⁊ aqua
Jo. xix. Sumit thema ꝓ q̄rta figu-
ra quā magr̄ in sent. dist. viij. pꝰ ali-
as tres iā declaratas figuras tangit
Et sumit figura ex aptōe lateris vn̄
sanguis ⁊ aq̄ fluxit. Salutet virgo.
Dicat ⁊ caueat p̄dicator nō alit exp-
mere illud hostiū salutis qd̄ nobis
aptū fuisse euāgelista exp̄mit vt di-
cat aptū ⁊ nō vulneratū. cū ⁊ Aug.
dicat. Vigilāti aio euāgelista vsus ē
vt nō diceret latꝰ eiꝰ ꝑcussit aut vul-
nerauit: sꝫ apuit. vt illic q̄dāmō vite
hostiū pāderet vn̄ sacra eccl'ie ema-
nauerūt: sine qbꝰ ad vitā q̄ vera vita
ē nō intrat. Cōtinet p̄sens s'mo su-
per salutarē fluxū aq̄ ⁊ sāguis d' latē
xp̄i triplicē salutarem doctrinā. q̄ꝝ
p̄ma q̄ i noua lege ꝯuenietior figu-
ra nō dat q̄ꝫ sanguis ⁊ aq̄ emanatio
Secūda q̄ h' salubris emanatio fie-
ri nō debuit nisi a latē dextro et xp̄i
corꝑe mortuo. Tertia nō naturalis:
sꝫ miraculosa extitit h' salutaris ema-
natio ⁊ diuinitatis vtrobiqꝫ ꝯiūctio
Partes declarant ꝑ qōnes tres cū
certis ānexis difficultatibꝰ: q̄ꝝ p̄ma
ē. Quare ponat i nūerū figuraꝝ hic
sacer fluxꝰ. cū nō i veteri: sꝫ nouo te-
stamēto iam inchoato euenit. Scd̄a
cur de sacro xp̄i corꝑe mortuo iā in
cruce ⁊ nō viuo sanguis cū aq̄ efflu-

xit.Tertio an fluxꝰ ille salubris fuit
naturalis aut miraculosus.ꝛ an san
guis ꝛ aq̄ diuinitati erāt ꝯiūcta. Ad
pͥmā rñdet ꝙ qꝛ in p̄missis figurꝫ tri
bus sufficiēter illa tria q̄ in sacro ꝯsi
derāda sūt figurant.vt ē spēs extrīse
ca panis ꝛ vini.res intrinsece ꝯtēta:
vt xp̄i corpꝰ.ꝛ effectꝰ i sumēte causa
tus.cū pͥmū ꝑ oblationē Melchis.
fuit p̄figuratū.secūdū per agnū pa
schalē.sic ꝛ tertiū ꝑ māna.Et qꝛ eti
am figurā ꝛ vmbrā noue legis eē.ꝑ
ꝓrie ꝯuenit veteri testamēto.vñ illō
aplꝰ clamat. Oia i figurā ꝯtingebāt
supple patribꝰ veterꝭ testamēti. Et ite
rum vbi dicit ad Heb.x. Lex vmbrā
hñs futurorꝫ bonorꝫ. Ideo in p̄cedē
tibꝰ solūmō illis tribꝰ figura erat in
sistendū.Cū aūt magr̄ in textu illuꝫ
deificū fluxū sāguinis ꝛ aq̄ inter figu
ras enumerat. nec in textu assignat
causa:cū tñ non sine causa ipm h̄ fe
cisse credēdū sit. Ideo dicamꝰ ꝙ du
plici ex causa h̄ fecit. quarꝫ pͥma sumit
ex sufficiētia triū tēporꝫ.legis natu
re.scripte ꝛ grē. Secūda ex meritis
passiōis xp̄i.Cuꝫ eñ ex oi tpe mūdi
qd ad tria diuidit.s.in tps legis na
ture.legis scripte.ꝛ legis grē debuit
h̄ sacrm̄ p̄figurari ad h̄ vt oim possꝫ
xp̄s eē mediator ꝛ saluator:q̄ i h̄ so
lūmō sacro corpalr̄ ꝯtinet. Ido etiā
debuit ex oi lege aliq̄ figura desuire
Vñ qꝛ de lege nature posuerūt do
ctores figuram sacrificij Melchise
dech.et de lege mosayca esum agni
paschalis ꝛ māna. duas videlꝫ figu
ras ꝓpter rē ꝯtētā.s.xp̄m ꝛ eiꝰ effectū
quē causat i sumēte. Ido voluit ma
gister etiā de lege grē i textu aliquā
figurā tāgere. Et cū ꝯueniētiorē po
nere nō potuit q̄ꝫ sacrā illā emanati
onē sanguinis ꝛ aq̄.ideo illā posuit
Vbi si querit cur ꝯueniētior nō po
tuit poni:ꝛ an etiaꝫ alia q̄ circa chri
stum gesta sunt nomen et rationem
seu etiam ꝓprietatē figure potuerūt
retinere.cū tamē christꝰ dicat. Lex ꝛ
ꝓphete vsqꝫ ad Johem.quasi in Jo
hanne cessauerit lex vetus:dum in
choata fuit ꝑ eum quem p̄dixit ꝛ di
gito monstrauit.s. christū lex noua:
cessauerūt etiam omnes figure cir
ca christuꝫ.vñ dicere quis posset ꝙ eiꝰ
facta nomē figure nō debēt habere
Rñ.ꝙ quia de ratōe figure seu eius
ꝓprietate tria sunt.s. figuratuꝫ indi
care.figuratū p̄cedere vt vmbra pre
cedit vmbratum et figuratū:scilicet
corpus mysticū documentis infor
mare. Duo prima ꝓprie figuris ve
teris testamenti cōueniebant. terti
um factis ꝛ operibus christi.ꝓ fide
liū informatiōe cōgruit.ad qd illud
Grego.deseruit. Quicqd christus
gessit in terris disciplina morum fu
it.vt quod in signo crucis mori vo
luit:seu etiā ꝙ inter duos latrones:
quorꝫ vnus tm̄ saluatus fuit.et sic
de omnibus que circa christuꝫ acta
sunt. In figura enꝫ crucis mori vo
luit vt omnia ad se traheret. Vnde
et salubriter intonuit. Ego si exalta
tus fuero a terra oĩa trahaꝫ ad me
ipsum. Inter duos latrones mori ꝛ
in dextro pendenteꝫ saluari.quia et
in nouissimo iudicio dictuꝰ est his
que ad dextris erunt. Venite bene
dicti patris mei. Cum tamen a sini
stris audituri sint. Ite maledicti in
ignem eternum. Cessauit ergo lex ꝛ
ꝓphetarū dicta q̄ ad secundū.s.q̄ ad
vmbrā futuri xp̄o adueniente:et re
māsit tertiū cuꝫ pͥmo.s. salubrima eiꝰ

An ꝯueniētior figura ex noua lege poni potuit sup eucharistiā.

documenta in cunctis eius opꝫibus
⁊ doctrinis: qđ figure ꝓꝛelatez seu
exempli nomen cōgrue retinet. Ad
ꝓpositū qđ ꝯueniētioꝛ figura ex no-
ua lege haberi non potuit ad figurā
dū hoc sacramentū eucharistie q̄ꝫ ꝑ
emanationē sanguinis: ptꝫ. ꝙ cum
omnia sacramēta habēt efficaciam
a passione xp̄i. ⁊ in nullo alio sacra-
mēto p̄sentialr̄ habet sanguis chri-
sti in passione effusus. In nullo etiā
sacramento ita rep̄sentatur ⁊ ad me
moꝛiam reducit passio xp̄i. in cuius
etiam memoꝛiā christus instituē vo
luit cum dixit. Hoc facite in meam
cōmemoꝛationē. Ideo pꝛestantius
exemplūꝫ eucharistie exhiberi non
potuit.

Que neces sitas p̄figurationis eucaristie nouo testō ⁊c.

Qꝫ si q̄rit: que necessitas p̄fi
gurationis: cum iaꝫ in cena vltima
fuerat p̄cedenti die institutuꝫ sacra-
mētū: R̄n̄. institutio quidē facta fa-
cta fuerat. ꝫ eius efficatia sacramen
talis licꝫ sp̄ualis habebat in mūdo
non apparuit. Pꝛo illa ergo futura
sacramentali efficacia debuit p̄figu
rari in ecclesia. Et dicit sacramenta-
lis efficacia quādo sub spēb' sacra-
libus panis ⁊ vini erat celebꝛādū in
ecclesia. Sp̄ualis quādo mystica i-
coꝛꝑatio ꝑ fidē erat in ecclesia ꝑficiē
da. vt vbi fideles xp̄o tanq̄ꝫ capiti ec
clesie vniebant.

Quare nō sine aq̄ sanguis fluxit

Qꝫ si iteꝝ queritur:
cur sanguis cū aqua emanare debu
it: R̄n̄. ptꝫ ex iam dictis. quia eñ du
plex vnio mēbꝛoꝝ erant ꝑficiēda er
ga christū. scilicꝫ sacramētalis ⁊ spi-
ritualis. baptism' etiam dicit sacra-
mētū fidei. ideo ꝯuenieter hec duo
sacramenta post moꝛtē christi erant
p̄figuranda. Et tm̄ de pꝛima ꝑte ser-
monis. Pꝛo secūda ꝑte sermōis
super questionē: cur de christi coꝛpo

re moꝛtuo ⁊ non viuo sanguis ⁊ aq̄
emanarūt: R̄n̄. quia eñ vt dictū est
illa emanatio indicabat duo sacra-
mēta. s. eucharistiā ⁊ baptismū age-
re nostram salutē in virtute passio-
nis christi. Et q̄a passio christi oꝑa-
ta est nostram salutē non absq̄ꝫ moꝛ
te. ideo nō nisi post moꝛteꝫ saluatoꝛ
cōpleta iam satisfactiōe ꝓ culpa pꝛi
moꝝ parentū ⁊ omniū p̄teritoꝛū et
futuroꝝ culpis electoꝝ: qui in virtu
te illoꝛū duoꝝ sacramētoꝝ saltim ꝑ
fidem implicitā vel explicitā salua-
ti sunt ⁊ saluantur: p̄figurari debue-
runt.

Scd̄a pars ſmōis: q̄re đ xp̄i coꝛꝑe moꝛtuo ⁊ n̄ viuo emanarūt.

Verum si incidit deuota que-
dam difficultas: an nō passio christi
absq̄ꝫ sua moꝛte sufficeisset ꝓ nostra
salute. ⁊ si sic quare tūc cum amaris
sima sua moꝛte nos redimere volu-
it: R̄n̄. absq̄ꝫ dubio sua passio: imo ⁊
vna gutta deifici sui sanguinis effu-
si: iuxta mellifluū doctoꝛē Bern̄. ꝓ
nostra redemptōe sufficeisset.

Quare cū morte nos xp̄us redemit cuꝫ sua passio ad h̄ suffecisset.

Causa
q꜡ valoꝛē ⁊ efficaciā ad h̄ habuissꝫ ex
cōiuncta diuinitate vnde nō reputa
ta fuisset vt gutta puri hominis: sed
vt dei ⁊ homis. Sed quia ꝑ peccatū
pꝛimi homis homo incurrerat du-
plicē moꝛtē coꝛpoꝛis ⁊ anime. ideo
⁊ christus cum venerat ꝓ culpa illa
satisfacere: debuit ⁊ ꝓ duplici moꝛ-
te pati: ꝓ moꝛte coꝛpoꝛis inocētissi-
mā moꝛtem sustinēdo coꝛpoꝛaleꝫ: ⁊
ꝓ moꝛte anime innocētissimū ⁊ glo
riosum descensuꝫ in sua deifica ani-
ma ꝓ liberatiōe omniū animaꝝ pꝛe
teritoꝝ ⁊ futuroꝝ defunctoꝝ deo pa
tri offerendo. Vnde ⁊ infernum de
struxit: limbū scilicꝫ patrum a quo
null' deinceps detineri potest qui i
virtute illoꝝ duoꝝ sacramentoꝝ vir
tualiter aut sacramētalr̄ vt xp̄i mē-

brū suscipiēdo ab hac vita discedit. Unde de pma morte dicit Osee.ij. O mors ero mors tua. Et de secunda. Et morsus tuus ero inferne. Et illud apl'i. Absorpta est mors in victoria. Et si iterū cogitatio incidit: si ipe p corpali morte nostra satisfecit Cur ergo morimur? Rñ. q efficacia illius satisfactiōis non in psenti vita: s in futura resurrectiōe ad perpetuam imortalitatez nobis donabit. tunc eniz adimplebit. Absorpta est mors i victoria imortalitatis perpetue. Verstickt vnd vberbunden ist der tod in dem ewigen syg. Interim aūt corpaliter mori nos congruit. vt xpo cui9 mēbra sum9 cōformemur: cū z ipe mortu9 sit. Vex p tertia parte sermōis vbi quis quereret ad clariorez pmissorū intelligentiā: cur de dextro latere z non sinistro christi sanguis z aqua emanarunt: z an illa emanatio fuit naturalis aut miraculosa: z an cōiuncta diuinitate? Ad primū rñdet q cum p leuā pñs vita: z p dexterā futura designat. iuxta illud. Leua eius sub capite meo z dextera illius amplexabit me. Et emanatio illa significabat efficaciā passionis xpi p futura vita z nō presenti: cōgrue a dextro latere emanarunt. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormientis mater vtiqz hui9 vite mortalis. Et hic secundus adā inclinato capite in cruce obdormiuit: vt formaret secunda mulier mater ecclesia: generans filios ad imortalē vitam p lauacrū regeneratōis in virtute xpi passionis. vnde merito sanguis z aqua emanarunt. O mors vñ mortui reuiuiscūt quid isto sanguine mūdi9? quid hac aqua salubrius? quid hoc sacramento eucharistie dicam9 efficaci9? quid isto vulnere virtuosius? Augusti. super illo verbo. et cōtinuo exiuit sanguis z aqua. z magister sent. sui. iiij. distin. viij. de qrta figura hui9 sacramenti. Ad secundū: an fuerit flux9 miraculosus aut naturalis? Dic q miraculose pcuratus: sed cum naturali christi sanguine z aqua educt9. Estimat em q sanguis ille circa cor fuit coagulatus: quem etiam saluator retinere nō voluit: sed effundere pro nostra salute. Aquaz etiam purissimā z naturalē sicut retinuit i futurā emanationē: ita miraculose effudit. Et dicit miraculosa emanatio non cōtra aut supra naturā mortui corporis: sed pter nature facultatez accidisse: vt sic pcise a latere dextro emanaret. Ea etiam de causa qr miles qui apuit nō hoc vel illud intendebat. sed solū motus: vt si christus mortu9 non esset: cū alioz crura frāgebant vt eo citi9 morerent: ipse saluator etiaz per illā lanceationē obiret: diuina dispensatiōe tamē. vnde z miraculosa censetur opatio: vt veritas carnis hūane ostenderet cum pmissis figuris. Unde Johānes in sua canōica. Tres sunt qui testimonium: supple super veritatē humani corporis. dant in terra: spiritus. i. anima. aqua z sanguis. Unde naturales fuerūt humores. Ad tertiuz an fuerūt diuinitati vnita? Respōdetur q cū diuinitas vt Damasceñ. dicit in suo. iij. sentē. Hoc qd semel assumpsit nunqz dimisit. vnde sicut diuinitas mansit cuz anima in limbo z corpore in sepulchro. ita cū sanguine sparso in cruce. Et oppositu

Tertia ps sermōis.

An illa emanatō fuit nālis aut miracl'osa: z an diuinitati ɔiūcta.

An aq̄ z sāguis fuerīt diuitati vnita.

asserere vt semel tempore pape Pij quidã nitebant: pro heresi reputar. Concludēdo p vnã rem gestã deseruientē ad pmissum.

Exemplũ.

Duo germani: vnus clericus et alter litteratus erant in quodaz cenobio. Cum autez clericus tempus legendo et scribēdo deduceret quadã die fratrem suum laicum: interrogauit quomō tempus suum cōsumeret. Qui respōdit. Tres litteras didici ex toto et illas q̃tidie reuoluo: pcipue tempore missarũ in contemplatione sacramenti corporis et sanguinis christi. quarum prima est nigra. secunda rubea. tertia candida. dum inqreret illarum litterarũ nomina: respōdit. Prima est peccatoruz meoꝝ recordatio: que tanq̃ grauis sarcina me torquent et cruciant. Secũda est recordatio rosei sanguinis quem in cruce pro me misero peccatore taz abunde effudit vt nec guttaz in suo corpore retineret: imo et reseruatum in lanceatiōe militis effundere voluit. Tertia est desiderium celestiũ gaudioꝝ ex quibus cōsolationem recipio. Quibus auditis litteratus frater erubuit: et omnē suam scientiaz quasi nihil reputarã ingemuit: et in maiori deuotione vitam cōsũmauit. Sic plures simplices ingemiscũt: putantes litteratos multũ deo acceptos: cum tamē ipsi acceptiores si volunt per huiusmodi deo reddunt.

Sermo septim⁹: tractans de auctore et auctoritate instituendi sacra. et cur i numero septenario instituta sunt.

P Anis quẽz ego dabo caro mea est pro mũdi vita etc. vt supra. Post impetrationem gratie expedito de primo principali. s. de his que ad dignitatē huius sacramēti deseruiũt: vt sunt ipse pfigurationes triũ seu etiam quattuor figurarum: cum hec q̃ttuor etiaz teneat: licz non sub eisdem respectibus: vt prime tres ex veteri testamē to locum pfigurationis. Restat fm pcessum magistri et doctoꝝ scriptis super eundem textum p dei laude discutere de eius institutione: circa quã plurima erunt discutiēda: precipue septem. Primo videlicz quis instituit. Secũdo q̃re instituit. Tertio an christus instituendo corp⁹ suum ipse sumpsit et postea alijs dedit Et h declarato q sic: q̃rto q̃rit quale corpus sumpsit et quale alijs dedit. Quinto quibus dedit. Sexto quo tempore dedit. Sept'mo quo ordine dedit. Et he difficultates per q̃nq sermones patebũt. Sed quo ad primũ datur nobis triplex salutaris doctrina. Prima super huius deifici sacramēti institutionē. Secunda super sacramentoꝝ omniũ numero sam q̃ntitatem. Tertia super hui⁹ dũtaxat deifici sacramenti necessitatem. Pro quarũ partium declaratione in psenti sermone triplex q̃stio erit discutienda. Quaruz prima: an ad christum solũmodo pertinebat sacramentoꝝ institutio. Secundo an solũmodo in numero septenario. et vbi habeatur in scripturis taliũ institutionũ expssio. Tertia que sunt cause ad institutionē tam salutiferi sacramenti deseruiētes alto dei consilio. Quo ad primũ licz aliquibus

Diuisio sermōis i tres q̃ōes. q̃x pma an xps p se oia sacmenta instituit.

Questio

vt sanctus Tho. recitat in suo quar
to scripto sentē. dist. ij. vbi tractat de
institutiōe sacramentoꝝ: videbatur
ꝙ non omnia sacramēta christ⁹ per
se instituisset: sed quedam apostolis
instituenda reliquisset. vt confirma-
tionem ꝛ extremā vnctionem. simi-
liter ꝛ penitentiā per Jacobū: vt di-
cit. Cōfitemini alterutrū peccata ve
stra Jaco. v. Penitentiā etiaꝫ ꝛ ma
trimoniū. quia fuissent in veteri le-
ge. Ideo solūmodo christus duo sa
cramenta instituisset: scꝫ baptismuꝫ
ꝛ eucharistiam ac ordinem. que etiā
de eius corpore vt declaratum fuit
in ꝓcedenti sermone fluxerūt exem
plariter etiam cum ordine: vbi chri
stus erat in cruce hostia ꝛ sacerdos.
Sed quia hec opinio derogat mul-
tum dignitati sacramentoꝝ: ꝙ vide-
licet illa in quibus tota nostra salus
cōsistit: ad salutem videlicꝫ nos per-
ducentia debeant habere humanaꝫ
institutioneꝫ ꝛ non diuinam. Dica-
mus ꝙ duplici de causa nō est dicē-
dum ꝙ ecclesia militans in suo ca-
pite ministeriali qui est papa hic in
terris potuit aut possit aliquod sa-
cramentū instituere. Primo quia il
le qui per se subiectus est sacramen-
tis: vt est papa ꝛ oēs fideles eccle-
sie catholice. cū et papa licet sit loco
dei: tamen habet cōfiteri: inungi: et
alijs sacramētis pro sua salute vti.
que si negligit: damnat vt ali⁹ pec-
cator. Ideo nullum sacramentū po
Questio. tuit ipe de nouo instituere. Or si ob-
ijcitur: tamē papa ꝛ antecessores fe-
cerūt plures institutōes circa sacra-
menta. vt circa cōfessionem annua-
lem ꝛ eucharistie sumptionē. Inno
cent. iij. in. c. oīs vtriusqꝫ ꝛc. de pe.
et remis. Respōdet ꝙ in sacramētis
duo considerātur. scilicꝫ ꝙ in seipis
essentiali'r: wesenlich. sunt. i. ꝙ ad eo
rum esse pertinet: ꝛ alteruꝫ qd ad eo
rum executionē. i. in vulgari gebrūg
deseruit. sicut etiam homo duplici-
ter potest cōsiderari. vel ꝗtuꝫ ad su-
um originem ꝛ creationē. vel ꝗtum
ad eius operationem. Primo mo-
do est a solo deo qui eū creauit. Se-
cundo modo reliquit eum deus in
manu cōsilij sui. Ita ipsa sacramen-
ta quo ad eorum origineꝫ sunt a so-
lo deo instituta. Secūdo vo modo
sic ecclesia habet potestateꝫ illa ſm
cōgruentiam temporū pro vtilitate
hominū ꝛ honore sacramentoꝝ or-
dinare diuersimode: ne videlꝫ fide-
les negligātur ꝛ honori sacramēto-
rum derogetur. Et primū vocant do
ctores essentiale in sacramētis. secū
dum accidentale. Et pro regula di-
cunt ꝙ in essentialibus sacramento
rum ecclesia nihil potest mutare. in
accidētalib⁹ vo pt. Sic eīn in primi
tiua ecclīa nō baptisabant nisi adul
ti. ꝛ etiā sumebāt eucharistiā sub du
plici specie panis ꝛ vini. Aliqn̄ etiaꝫ
ecclesia ꝓmisit celebrare in fermēta
to aduersus hereticos: q̄ asserebant
ecclesiā non habere potestatē: vt ꝓri
um fieret. Postmodū cessante here
si ecclesia redijt ad pristinū moduꝫ
ab aplīs introductū: in azimis vicꝫ
ꝯficiēdo. licꝫ greci adhuc in fermen
tato ꝯficiāt. Sic etiā statutū est vt ie
iuno stomacho ꝯficiat ꝛ sumat: licꝫ
xpus post cenā ꝛ esum agni pascha
lis discipl'os cōicauit. Fuit⁹ etiā q̄ ob
ſuat i celebratōe missaꝝ: vt cū itroi-
tu ꝛ epl'a ꝛ alijs cerimōialib⁹ ꝯficia-
tur: ꝓ honore sacramēti ē introduct⁹

licȝ apl'i sine illis cuȝ psalmis ꝛ dñi-ca oratiōe cōficiebant. Nec em̄ omnia sunt accidentalia ꝛ relicta in potestate ecclesie: vt etiam nūc populo non ministrat sanguis: tum propter periculū effusionis: tum etiam ꝓpter periculū fidei: ne videlicȝ amplius credat esse ꝛ sumi sub vtraqꝫ q̄ sub vna. Secūda causa quare ecclesia nō habet instituere seu papa aliqđ sacramentū est propter gratiam sacramentalē que in sacramētis percipitur. quia em̄ iuxta Psal'. Gratiā ꝛ gloriam dabit domin⁹. auctoritatiue videlicȝ: licȝ ministerialiter cōcurrat sacerdos ad culparū deletionem. Ideo etiam solus deus et homo christus Jesus sacramēta habuit instituere. Posset ꝛ tertia ratio deduci. quia institutio sacramētoꝝ importat plenitudinē potestatis: qđ videlicȝ ille solus habebat sacramēta instituere qui sacramētis nō est subiectis: ꝛ cū hoc potest effectuȝ sacramenti sine sacramento inducere. qđ ad potestatē excellentie ꝑtinet. ꝛ illā cum habeat solus de⁹ ꝛ homo christus Jesus: qui ex voto solūmodo et desiderio baptismi sepe baptisat gratiam cōferendo. sicut ꝛ ex voluntate cōfitendi aut eucharistiā sumēdi cōfert effectus illoꝝ sacramentorum que purus homo facere nō potest. ideo nec sacramēta potest instituere. Vnde ptȝ rn̄sio ad obiectuȝ. quia Innocent. in. c. om̄is. nō instituit sacramentū cōfessionis: sed modum et tēpus ad cōfitendum qđ est accidentale exp̄ssit. sicut nec Jacobus vbi dixit. Cōfitemini alterutrū peccata vestra. duȝ subiūxit. Et orate ꝓinuicem. voluit vt se mutuo peccatores agnoscerent: ꝛ sic ꝓ se inuicē orarent. Et tm̄ de primo principali.

Secūda pars cum querit: cur in numero septenario tm̄ ꝛ non in maiori vel minori instituit christ⁹: ꝛ vbi scriptura eorū institutionē exprimit factam: Ad primū dicit q̄ sufficientiam illam assignāt doctores in eoꝝ scriptis super. iiij. sent. dist. ij. s̄m diuersas speculatōes. Sed nobis magis deseruientē vnam dicam⁹ causaȝ. Quia em̄ sacramenta sunt vasa medicinalia cōtra morbos aie: non corporis principal'r: eo q̄ cōtinent efficaciam passiōis xp̄i tanq̄ vasa apothecarij cōtinent virtutes herbaruȝ ꝛ petraꝝ medicinaliū ꝯtra morbos corpis. Ideo quia septē habem⁹ defectus sp̄uales ꝛ nō plures nec paucìores. ideo etiā in tali numero sufficiunt sacramēta curatiua. Sunt em̄ tres defectus culpabiles ꝛ quattuor penales. Et dicunt culpabiles. sunt lich gebrechē. quia quilibet eorū est culpa vt originale: mortale ꝛ veniale. Cōtra originalē culpam est institutus baptism⁹. cōtra mortale penitentia ꝛ cōfessio. cōtra veniale extrema vnctio: que qnqꝫ sensibus applicatur ad remediandū peccata q̄ per sensus quinqꝫ venialiter pacta sunt. Alij q̄ttuor defectus sunt penales. peynlich gebrechen. eo q̄ sunt pene peccatoꝝ. i. ex radice peccatoꝝ ꝓuenientes: ꝛ tanq̄ radices peccata ꝓcurantes. cū quidā peccant ex ignorantia. quidā ex infirmitate. quidaȝ ex malicia. ꝛ quidaȝ ex carnis cōcupiscentia. quare et totidem celestis medicus instituit sacramenta. Vnde q̄ plures ex infirmitate licȝ non ex ignorātia peccāt. vt iuuenes qui

Scđa pars sermonis. Cur in nūero septenario sunt instituta.

Vbi scriptura sacra cōmemorat institutiōes sacramētoꝝ.

a multis bonis opib⁹ retrahunt: vt pote non exercitati ad pugnam spūalem aduersus carnē: mundū ⁊ diabolū. q̄ varijs nos molestāt īsultib⁹. Ideo iterū salubrit celestis medic⁹ īstituit cōfirmationem: in qua spūssācti grat a daf ad robur. Plures etiā sunt qui ex ignorātia peccāt: immo et oēs sic peccarent nisi informatores moꝝ ⁊ bonoꝝ opeꝝ eēnt. vt sunt ordinati in sacris ordinibus ⁊c̄. qui in ecclesia docere habent ⁊ ignorātias āmouere. Quia vo plures sunt qui nec ex ignorātia aut infirmitate peccant: sciētes talia eē ꝓhibita. resistere etiā possent si vellent: vt p̄cipue adulteri. qui dum carnalē suam cōcupiscentiā cum vxore sua legitima remediare possent: adhuc tn̄ diabolo instigāte alijs sepe viliorib⁹ q̄ ꝓprie sint vxores adherent. Et similiter qui ex mala cōsuetudine in peccatis varijs inueterascūt. Contra quē defectū est diuinissimū sacramentū in quo om̄is gratia cōtra omnē maliciam cōtinetur ⁊ sumit. Et cū plures mere ex cōcupiscētia carnis peccant cōtinere se non valentes: licz in alijs sine rep̄hensione viuāt: est institutum matrimoniū. cum ꝫm apostolū melius sit nubere q̄ vri. Et tm̄ de numero sacramētoꝝ. Cū vo q̄rit ubi scriptura describit horū sacroꝝ institutiones fore factas a xp̄o: Respondet. de baptismo ptz Iohā. iij. quādo dixit Nicodemo. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spūsctō: non potest introire in regnū dei. Et i sua ascensiōe p̄cepit vt publice p̄dicaretur ⁊ exercitaret Mat. vlti. Docete om̄es gentes: baptisantes eos in nomine p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti. De eucharistia patet p̄dicatio eius diffuse Iohā. vj. per totū. Et institutio ei⁹ i vltima cena Math. xxvj. De cōfirmatione: patz institutio eius Iohā. ij. cum dixit discipulis eius. Accipite spiritūsanctū. Uel in pēthecostes festo Act. j. De penitētia vt dictum fuit supra illa opinio que dicit q̄ Iacobus instituit Iaco. ij. Cōfitemini alterutrū peccata vestra. nō est vera. quia fuit pur⁹ homo: nec apud euz viguit auctoritas institueñdi. Sz tūc instituit quādo post p̄missa v̄ba Accipite spi. san. dixit. Quoꝝ remiseritis peccata remittūtur eis: et quoꝝ retinueritis retenta sunt. Que etiaz ptās fuerat ꝓmissa Petro Mat. xvj Tibi dabo claues regni celoꝝ. q̄dcunqz ligaueris super terrā erit ligatum ⁊ in celis. et quodcūqz solueris sup er terram erit solutuz ⁊ in celis. Ubi nota q̄ talis potestas principaliter est apud deū. iuxta illud. Ego sum qui deleo iniquitates tuas. Sz propter certitudinē fideliū super dimissionez eoꝝ peccaminū reliq̄t de⁹ us visibilē actum in quo certificaremur de perceptiōe talis gratie sicut in om̄ibus alijs. cū quodlibet sacramentū sit inuisibilis gratie visibilis forma. vt ablutio exterior aq̄ cum ꝓlatione verboꝝ indicat interiorē ablutionez anime per grām. ⁊ hic act⁹ extrinsec⁹ est in penitētia cōfessio sacramentalis. De extrema vnctione dicendū q̄ Jacobus per illa verba: Infirmat quis in vobis inducat p̄sbyteros ecclesie vt orent super euz vngentes eum oleo Iaco. ij. non instituit: ꝫ ꝓmulgauit. Instituit autē christus Marc. vj. vbi dicit q̄ apostoli vngebāt multos infirmos ⁊ sa

Ubi scptura sacra cōmemorat īstitutōes sacramētoꝝ.

nabant: quod fecerunt ex christi institutione Matrimonium quod a deo institutum fuit in paradiso non ut sacramentum conferens gratiam ipse ut deus et homo ratificauit et approbauit in mundo ut sacramentum conferens iam gratiam: dicens Mat. xix. Legistis quod masculum et feminam fecit eos: supple deus. et dixit per os supple ade. Quobrem relinquet homo patrem et matrem: et adherebit uxori sue. Et post subiunxit christus instituendo ut sacramentum. Quos ergo deus coniunxit homo non separat. ubi christus instituit in noua lege quod sancta trinitas fecerat in statu innocentie. De ordine Mat. xxvj. Hoc facite in meam commemorationem etc. Ibi apostoli receperunt potestatem conficiendi corpus christi verum. Et super corpus eius mysticum receperunt per illa verba. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Hec enim duo pertinent ad potestatem sacerdotalem. Unde parz veritas et responsio ad quesitum. Et tertia pars sermonis deducitur propter breuitatem in sequenti sermone.

Tertia pars sermonis tractatur in sequenti octauo.

Exemplum.

Potest predicator applicare de quocunque illorum sacramentorum: vel saltem de duobus sacramentis eucharistie et extrema unctione: que plurimum a morientibus pro viatico illius transitus incogniti affectantur. Nam miles quidam diues et strennuus in secularibus exercitijs: utpote in hastiludijs et torneamentis exercitatissimus: religiosos et clericos in magna reuerentia habebat: et eisdem in domo sua ut pro eo iugiter orarent liberaliter ministrabat. Cum autem vehementem dolorem incidisset: et post fidelem confessionem dominici corporis sacramenti: etiam olei sancti perceptionem ad inductionem religiosorum et clericorum qui ibi aderant peteret: uxor audiens et nimis eum carnaliter diligens inhibuit. Et licet ad dominicum corporis perceptionem tandem annuisset: ad alterius sacramenti perceptionem tamdiu restitit donec infirmus intellectum perdidit et agonizare inciperet. et tunc ut inungeretur cum uxor annuisset: inunctus miles per sex horas imobilis et quasi mortuus iacebat. Resumpto autem spiritu vocauit uxorem et dixit. Heu. heu uxor mea dilecta quid fecisti: quare decepisti me et tu decepta es. Nam si cum intellectum habui inunctus fuissem: tricesimo die a tormentis purgatorij exiuissem. modo per septennium in penis manebo. Et scias quod etiam triginta annis ibi mansissem nisi hec religiosorum et clericorum quos semper dilexi deuota interuenisset oratio. Tu uero quia huius negligentie causa fuisti: impunita non transibis: sed usque in finem vite tue paralytica iacebis. His dictis miles de negligentia peracta confessus in pace discessit. et uxor eius incurabili paralysi percussa vigintiquinque annis penitus. et sic i domo quieuit. O quot huius pretextu negliguntur. Extendat predicator ad placitum pro informatione populi.

Sermo octauus: tractans de necessitate institutionis sacramenti eucharistie.

Accipite et manducate: hoc est corpus meum Math. xxvj. Post gratie impetrationem super institutionem huius sa

a

cramenti cum declaratum sit in generali a quo sacramenta trahūt originem: videlicȝ a christo. ⁊ secundo quare in numero septenario instituta sunt. Restat iam tertio declarare necessitatem institutionis: quare videlicȝ necessarium fuit sacramenta instituere ⁊ p̄cipue hoc diuinissimū sacramentum sui p̄ciosissimi corporis et sāguinis. Unde p̄sens sermo

Diuisio sermonis sup duas q̄ōes.

dabit saluberrimas doctrinas duas. Quarū prima tanget huius deifici sacramenti institutiōis necessitatē. Secunda ipsius institutionis contra hereticoꝝ insultus solidaȝ declarationem. Et harū partium declaratio super duas fundatur questiōes. Prima est tertia pars p̄cedentis sermonis: quare ad salutē humani generis necessarium fuit sacramēta instituere: cum per passionē christi ianua celestis regni ⁊ eius introit⁹ sufficienter patuit. Secunda questio: cur hoc sacramētū diuinissimū p̄ modum cibi est institutū. nūquid eius ostensio vel applicatio ad os sumētis sufficeret propter imundiciā corporalem sepe sumentis ⁊ etiam spiritualeȝ in peccatis? Quo ad primam dicendū ꝙ p̄supposita necessitate incarnatiōis ⁊ passionis christi que ideo necessaria fuit vt per insticiam ⁊ non per solam potentiaȝ aut violentiam p̄uaricatio primorū parentum puniret. ⁊ ꝙ debituȝ deo patri exolueretur sicut qui detentū ꝓpter debita liberare vellet non violenter: sed cum solutione debiti. cōmendamus merito censet. per violentiam autē eripe vituperādus. Et cum minimuȝ incōueniens deo sit īpossibile supple ꝑmitere vt Ansel. in li. cur de⁹ homo. Ea necessitate fuit sacra necessariuȝ instituere. qꝛ em̄ saluator ⁊ medicus celestis ad sanādum nostra vulnera peccatoꝝ venit in hunc mundū. Et ad medicū pertinet non solum diuersa medicamina contra diuersos morbos p̄parare: sed etiaȝ singula ad diuersa reponere vasa. vt queqȝ medicina suo possit applicari morbo. Ideo licȝ p passionem ⁊ mortem saluatoris celum iam erat apertum. introitus autem impediebatur propter varios morbos quib⁹ miser homo subiacebat. Ideo necessariū fuit vt celestis medicus nō cōtentaretur in eo qđ pro nobis satisfecisset. celum aperuisset. medicinam p̄parasset: sed etiam qđ easdem medicinas ⁊ merita sue passionis reconderet ad diuersa vasa sacramētalia cōtra diuersos morbos spirituales anime. vt sunt originale crimen. mortale ⁊ veniale peccatuȝ cuȝ aliis radicibus quattuor supra enumeratis: ex qua emanat alia necessitas. Quia enim celestis medic⁹ est deus ⁊ homo. ⁊ in mundo cōuersando deitas sua erat inuisibilis in humanitate visibili: vt notum est fidelibus: cōgruebat vt sue medicine ⁊ vasa sacramētalia sibi correspōderent: cōtinentes in se aliqđ inuisibile ⁊ aliqđ visibile. i. aliqđ diuinuȝ et aliqđ humanū. Diuinū inuisibileȝ grām. humanū visibile elemētū seu elementatuȝ. Vn̄ sacr̄m describit a doctorib⁹ i q̄rto. qđ est inuisibilis grē visibilis forma: seu sacre rei signuȝ. qđ idem est: licȝ alie etiam ponātur diffinitōes. vide si placet in scriptis doctorum sup. iiij. sentent. distin. ij. Ad idem deseruit habēdo respectū

ad infirmā nostraʒ humanitatē.que cum cōstat ex corpore visibili vt videmus.ꝛ spiritu seu anima īuisibili.ꝛ anima nō potest cognoscere hic spūalia nisi in corporalibus ꝛ ꝑ humanos sensus. Ideo congruū fuit dare medicamenta spiritualia in rebus corpalibus: vt gratiam baptismalem per aquam ꝛ vnctionē extremam per oleum.ꝛ sic de aliis. Concurrit ꝛ quarta causa super necessariam hanc cōstitutionē sacramentorum.que cōsideratꝫ sup magnuʒ nostrum lucrum in augmentū meritorum. Multum em̄ valet ad meritū vbi deo creditur in his in quibꝰ humana ratio non ꝑbet experimentū. qđ cernitur in omibus sacramentis nobis sub verbis ꝛ elemētis gratiaʒ cōferētibus. Et sic habetꝫ necessitas ꝛ cōgruitas institutōis sacramētoꝝ in generali.

Scđa pars sermōis.

Sʒ i spāli dū q̄ritꝫ de necessitate institutōis huiꝰ diuinissimi sacri: in eo ꝙ ore corporali est sumendū: est secunda pars sermonis. Ubi notandū hoc ꝙ dolentes referimus super cōtumeliosa ꝛ irrisoria verba que ab infidelibus inter christianos: vt sunt iudei et aliī pessimi heretici.cōuersantes et occasionem ꝑstantes aliis fidelibus in varias incidere dubitatiōes.cur deus hoc sacramentū in moduʒ cibi instituit.et non magis vt eius ostensio et visio seu applicatio ad os sumētis suffecisset. In magnā em̄ vt dicunt cedit irreuerentiā vt leprosi ꝛ aliī imundi polluto ore ꝛ corde debeant suscipere. Et vbi hmōi dubiosa incidit cogitatio: amplius fortificatꝫ dum increduli subsanare non verentur: dicētes sicut iam sepe repertū est. Xpiani cum deo ipoꝝ ludunt sicut murenula cum mure: queʒ comedit post habitū lusum cum eo. Et reuera licet melius foret ꝑpter infirmos auditores de talibus nō facere mentionem. Quia tamen cōtinue pulsantur ipo satore omnis ꝑfidie ꝓcurante per hmōi cōtumeliosas cogitationes ꝛ verba: non est cessandū ꝑdicatoribꝰ sanis resistere documētis. vt em̄ Greg. ait in moral. Sicē incauta locutio in errorem ꝑtrahit: ita indiscretuʒ silentiū eoꝝ qui resistere habent in errorē relinquit. Et Hieron. Ex verbis inordinate prolatis heresis incurritꝫ. Quare assignando causas cur necessariū fuit hoc sacramētū in modū cibi ꝛ nō ad visionē tm̄ aut tactū instituere: Dicimꝰ ꝙ huiꝰ est multiplex causa: quaꝝ semꝑ vna sequitꝫ ex alia.

Nota causas q̄re deꝰ h sacrm̄ in cibū instituere velit. ꝛ nō vt soluʒ eiꝰ ostēsio ꝛ visio sufficeret.

Et ꝑma. quia em̄ christus maiora fecit ꝓ ecclesia: etiā minora nō debuit omittere per que illa maiora cōseruarentꝫ in esse. Et q̄a maximū donuʒ ꝑbuit humano generi: quādo per suam incarnationeʒ humanitatē assumpsit in vnionem personalē filius dei: cum ꝑ talē vnionem totum genus humanū est nobilitatū ꝛ exaltatum q̄ntum deo possibile fuit. Sicut a simili vbi rex terrenus copularet in matrimoniū alicuius villani ꝛ rustici filiaʒ: vtriqꝫ tota illa ꝓgenies imperpetuū nobilitaretur. Et rursuʒ cum eandē sic humanitatē assumptaʒ obtulit deo patri in satisfactionē ꝓ peccato primorum parentū in finē: vt sic non ꝑ potentiam et violentiam homo a diaboli potestate: sed mediante solutione ꝛ satisfactiōe redimeretur: vt supra tactuʒ fuit: in maiorem diaboli

displicentiã cui tanta humilitas et
iusticia exhibita deo patri tanq̄ su-
perbissimo et iniquissimo displicu-
cuit in summo: vt fragilis creatura
ꝑ viã hūilitatis ⁊ gratie: ⁊ ꝑ ingem
deuotionē deberet cōsequi illā quã
ipse ꝑdiderat gloriam in celo ꝑ viã
supbie. Quibus sic stantibus ⁊ ad-
missis quis iam opponere se potest
q̄n cogitat qđ plurimū decuit vt ali-
qđ clenodiũ idē saluator relinque-
ret in terris: ꝑ qđ tam ingens bn̄fici
um exhibitū humano generi cōser-
uaretur in terris: Et quia nobilius
clenodiū dare non potuit q̄ seip̄m:
vt videlicet sine sui detrimento in ce-
lis sederet ad dexterā patris: ⁊ nobi
scum esset etiam p̄sentialiter in ter-
ris: put etiã pmiserat: dicens. Vo
biscū ero vsq̄ ad cōsummatione se-
culi. Ideo cōgruētia institutiōis pa
tet. Et si dubitares quomō per talē
p̄sentiam sacramētalē cōseruāt bn̄-
ficiū incarnatiōis ⁊ passiōis christi:
Per indesinentē memoriā ⁊ fideliū
deuotionem. vtiq̄ expimētū docet.
Nam omnis deuotio in ecclesia est
in ordine ad illud sacramentū. ita q̄
si non esset quasi tota fides periret.
Propter ipsum em̄ clerus cum ma
iori diligētia diuinū ꝑsoluit officiũ
ad missam se disponentiū per debi-
tam cōfessionem. populares etiā de
uotius se p̄parant sua cōfitētes pec
cata. duz ad min⁹ semel in anno sm̄
ordinationē ecclesie cōmunicare in
tendūt: largas elemosynas ⁊ āniuer
saria in subsidiū defunctoꝝ: etiam ꝑ
fundatōes monasterioꝝ instituētes
dū cognoscūt corporalē christi pre-
sentiam nobiscum degere in terris.
Sed adhuc obijcit̄ p̄ncipale moti-
uum q̄ talis p̄sentia sufficeret ad vi
sum intuēdo sacramentū et nō sepe
polluto ore sumendū: R̄n̄. deseruit
ad duo. Primo q̄ non sufficeret ad
visum eius institutio. quia em̄ in dā
natione humani generis mortiferū
cibum p̄sumpserūt primi parentes
celestis medicus vitalē cibum āmi-
nistrare debuit. A simili sicut saltē
humani generis in ligno crucis sal
uator cōstituit vt ꝑ lignū vinceretur
qui ꝑ lignū seduxerat. ⁊ vnde mors
oriebatur: inde vita resurgeret. ita et
nobis salutarē cibū decuit p̄parare.
Deseruit ⁊ hec rō q̄ q̄a ꝑ h̄ sacramē
tum fit quotidiani criminis remissio:
⁊ corpus nostꝝ quotidiano indiget
alimēto: decuit vt ⁊ ipa anima quo
tidiano reficeret̄ alimento in restau
ratione deꝑditi ꝑ quotidiana crimi-
na. Sunt ⁊ alie cause q̄plures a do
ctoribus assignate. distin. ix. sent. eti
am. viij. vbi de ꝑceptōe sacramēti in
iiij. sent. ꝑtractāt: que breuitatis cau
sa omittūtur. Ad aliud qđ p̄tendūt
de irreuerentia sacramēti vbi ab im-
mūdis sumit̄. R̄ndet̄ siue sit imūdi
cia corꝑalis siue sp̄ualis: nulla fit ir
reuerētia christo: licz ipsi sumēti spi
rituali imūdicia polluto in magnū
cedit anime ⁊ corporis detrimentū:
qđ ꝑ simile declarat̄ a doctorib⁹. Si
cut em̄ sole lucēte cum calore sup fi-
mariū: ip̄m fimariũ plus fetet: nec
tamē sol fetet. ⁊ infirmus indiscrete
solis calores recipiens inde mortē
incurrere potest absq̄ damno solis.
Ita iste sol iusticie christus lucēs sa
cramētaliter ⁊ receptos sup fimari-
um diaboli. i. ab aīa peccatrice am-
plius ipa fetet sp̄uali fetore: licz cor
poralis fetor in leproso vel al's pol-

ipso effectum non impedit sacramēti: dum al's manet spūaliter disposi tus p debitam contritionē ad min⁹ τ confessionē. Et causa hui⁹ est ꝙ cibus iste non est ventris: sed mentis. non corporis: sed anime. Cōcludat pdicator acriter rephendendo contumeliosa τ irrisoria verba infidelium. Cum em̄ hoc sacramentū nō sit cibus ventris: ꝫ anime que in ipsuꝫ christū mutatur: nō christus in ventrem vt cibus corporalis vertit. iuxta illud Augusti. Non tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue: ꝫ tu mutaberis in me. Quomō infideles maledicto ore audent dicere: xp̄iani ludūt cum deo suo sicut murenula seu cattus cum mure. Ludit em̄ hoc animal ad corporalē suū cibum. Tractam⁹ autē cum omni reuerentia spiritualē nostrū cibum in transformatōe anime ad ip̄m xp̄m: cui omnis honor τ gloria. Plures alias causas si vult: potest pdicator adducere ex summa Raynerij τ doctorꝫ scriptis in. iiij. sent.

Exemplum.

Erat quidaꝫ hereticus Berengarij erroris: de quo de cōse. dis. ij. ego berengari⁹. sentiēs ꝙ hostia in altari ostensa esset solūmō figura τ imago christi: non ꝙ ibi christus veraciter τ corpaliter ꝑ cōsecratione facta contineret. habens ꝑ suo fundamēto ꝙ christus non permitteret se sic damnificare et inquinare vbi a malis τ imūdis sumeretur. noluitꝗ inquisitoris informatōibus acquiescere: vnde tanꝗ ptinax igni fuit adiudicatus. Sed cum duob⁹ diebus diabolus eum ab incendio liberasset. ita ꝙ vbi ad ignem ponebat: diabolus semꝑ nubē adduxit τ ignē extinxit. Populo etiā acclamāte inq̄sitorem dignū incēdio: τ alterꝫ virū sanctū. Vidēs inq̄sitor fidei piculū tertia die missaꝫ celebrauit: τ duas hostias cōsecrādo vnā in pixide reseruauit. τ vbi cōsueto modo diabol⁹ nubem adducere voluit: ipse pixidē inter ignē τ nubē tenuit. Diuertēti vo diabolo vt ꝑ aliā ptē igni appropinquaret: occurrit τ iterū pixidē interposuit. et sic miser ille combustus: veritas sacramēti pro laude dei patuit.

Sermo non⁹ tangēs quō in institutōe sacramenti christus sumpsit suū corp⁹ τ sanguinē: et quale sumpsit alijs dedit.

a Accipite et mādúcate: hoc est corpus meū. capit. vt̄s. Salutet virgo. Postꝗ de duobus expositū est: videlicꝫ q̄s sacramēta instituit τ q̄re hoc diuinissimū sacr̄m institutū sit. restat de modo institutiōis tractare in fine: vt eo ampli⁹ corda inardescant erga venerationē tanti sacr̄i. Et tractandū est de quinꝗ que circa institutionē seruata fuerūt a xp̄o: sup quib⁹ doctores habēt pulcras speculatōes: querentes an in ip̄a institutōe xp̄us etiam hoc sacramentū sumpsit anteꝗ alijs dedit. Secūdo si sic q̄le tūc assumpsit τ q̄le corpus alijs dedit. an videlicꝫ idem τ eodem mō sicut nobis dat. Tertio quib⁹ dedit. Quarto quo tpe dedit. Quinto quo ordine dedit. Sup primū erdo dubiū an in institutōe sacramēti xp̄us primo sumpsit. Presens s̄mo duo de-

Diuisio sermonis sup duas q̄ōes

An xps in institutione sacri sūpsit suū corp⁹ ꝛ sanguinē.

clarabit salutifera documenta. Primo ꝙ oratio docuit xpm pri⁹ sumere hoc sacramentū. i. corpus ꝛ sāguinem suū ꝓpriū sacramentalr: in vulgari dicitur sacramētlich. sub specie panis ꝛ vini. Secūdo quō hoc fieri potuit vt ꝑ talem atteritionē dentiū in sui corꝑis ꝛ sanguinis susceptionem xpus nō sustinuit dolorē. Primū ꝙ videlicȝ ita factū sit: ꝓbat sanctus Tho. in suo. iiij. sent. dist. xj. in q̄stiōe: an xpus in cena corpus suuȝ sumpsit ex verbis euāgeliste. Et respōdit ꝙ sic. quia em̄ in euāgelio legit ꝙ xpus accepit panē ꝛ calicē. Et nō pōt dici ꝙ accepit soluȝ i manib⁹ ȝ acccepit quo alijs accipiendū tradidit. eo ꝙ nunq̄ȝ verbis siue factis docuit. iuxta illud Act. j. Cepit dn̄s Jesus facere et docere. Vn̄ ideo sic cōmunio discipuloꝝ exp̄mit vbi dixit. Accipite ꝛ comedite. et accipite bibite ꝛc̄. Ita xpi cōmunio vbi dicitur. Accepit panē. ꝛ accipiēs calicē. Quare reprobat opinio illoꝝ q̄ dixerūt oppositū. s. ꝙ nō sumpserit suum corp⁹ in cena. habētes ꝓ rōne ꝙ nō habet de hoc exp̄ssa sn̄ia in euangelio. Verū si talis ꝓbatio nō sufficeret: attendāt ꝛ alias auctes ꝛ ratines. Naȝ de cōse. dist. ij. dicit ex verbis Hiero. Dn̄s Jesus ip̄e cuȝ apostolis cōuiua ꝛ cōuiuiū. ipse comedens ꝛ qui comedit. Quare sequit ꝙ ip̄e corpus suū manducauit. Vn̄ extant versus. Rex sedet in cena turba cinctus duodena. Se tenet manibus. se cibat ip̄e cibus. Defuit et figura cuȝ glo. sup illud Leuit. viij. Comedēt de sanguine arietis: dicit. Primo sacerdos ꝛ postea filij ei⁹ sāguine vngebant. qꝛ xpus pri⁹ in cena corpus ꝛ sanguinem suū accepit postea discipulis dedit. Sunt ꝛ rationes hoc ꝓbātes. Nam sicut circūcisionē et baptismū xps suscepit nō rōne sue necessitatis: ȝ rōe nostre informatōis. ita pri⁹ corpus ꝛ sanguineȝ suū sumpsit. vt nobis exēplū sumendi daret. Fecit etiaȝ hoc his de causis. Primo in oñsionē ꝛ imitationeȝ sue maxime hūilitatis. Si em̄ dn̄s securi⁹ sumit cibū de quo seru⁹ pri⁹ gustauit: multo forti⁹ seruus securi⁹ et auidius sumit cibuȝ de quo dn̄s eius prius gustauit ꝛ credentiā fecit. vt videlicet credat sine ꝑiculo posse sumi. Secūdo in ostensioneȝ sue maxime charitatꝭ: vt sic nos ad eū ampli⁹ diligendū inflāmaret. qd̄ sic declarat. Nam sicut xpus ꝓ nobis oib⁹ moriēdo mortē in cruce prius sustinere voluit: vt nostruȝ amorem accenderet ad eum amplius diligendum. ita hoc sacramētum cuȝ sit representatiuū dn̄ice passionis et mortis: ipsum prius sumere debuit vt nos ad eū diligēdū viceuersa ampli⁹ inflāmaret. Pro cui⁹ declaratione p̄dicator non omittat ea q̄ sequūtur. Nā qꝛ magnuȝ reputat si aliq̄s ꝓ alio liberando porrigat p̄ces verbales. maius si porrigeret ꝛ exponeret bona sua: scȝ aurum ꝛ argentuȝ: p̄cipue quādo multū speraret viceuersa auxiliū. maximū autem si nō solum verba: nō solum bona traderet: sed etiam seip̄m in cibum et tormentum vilissimū. et qd̄ hūaue nature ꝯriū est si aliq̄s traderet seip̄m in cibū ꝛ tormentū vilissimū. Hoc christus fecit: sine diminutiōe tamē glorie sue: licȝ nō absq̄ȝ amarissima passione ꝛ morte scd̄m humanitateȝ

assumptã.non qđ hmõi passiões su-
stineret in assumptiõe eucharistie:ß
quia hunc cibum:instituit vt illius
passiõis nõ obliuiscat. O vere eter-
nis est deputãdus supplicijs miser
homo qui suũ non porrigit amorez
tanto amatori:sed potius suo inimi
co pro vilissimo ꝛ momentaneo cõ
modo tempali.qđ bene momenta-
neum computat etiam si vsq ad fi-
nale iudiciũ se extenderet.qđ tamẽ
vix ad annũ vel decenniũ se extẽdit
cum ꝛ centũ milia annoꝝ quasi mo
mentum seu oculi apertio reputat
ad eternitatẽ. Per hec em̃ humano
generi exhibita cognoscunt se dam
nati in vero iudicio dei non grauatos:
sed merito damnatos qui tãta
pietatis opera non tm̃ neglexerũt:ß
etiam vilipenderũt. Et tm̃ de primo
principali. Sʒ quo ad secũdã par
tem sermonis quõ fieri potuit vt si-
ne sui dolore seipm sumeret et alijs
daret: Rñ. corpus qđ christus sum-
psit qꝛ in se erat passibile ꝛ mortale:
qđ patuit. quia sequẽti die parasce-
uen passus ꝛ mortu⁹ fuit. ideo ꝛ ta-
le corpus sumpsit ipe primo: ꝛ post
ea etiam tale alijs dedit. Idem etiã
corpus a nobis sumitur:sed non in
illa dispositiõe corpali qua ipe sum-
psit et alijs dedit. Habuit em̃ ꝓtũc
corpus passibile:iam autẽ impassi-
bile ꝛ imortale. Sic ergo tale sum-
psit ꝛ alijs etiam dedit quale habu-
it:ita ꝛ se nobis dat i sacramẽto qua
le iam habet. s. corpus glorificatum
ꝛ deitati vnitũ. Unde illud cõmu-
ne dictũ theologoꝝ. Tale dedit q̃le
habuit. Et quidẽ cum similitudine
hoc deducitur. Ponam⁹ ꝙ aliquis
apostoloꝝ eucharistiã sibi datã: re-

Scđa pars. Quale corpus sũpsit: an impassibile sũpsit

seruasset in pixide vsq in diez para-
sceuen post horam nonã. tunc certũ
est ꝙ cum christus erat mortuus in
cruce ꝙ etiam mortu⁹ fuisset in pixi
de. Ex quo sequit ꝙ sicut idem esse
habuit christ⁹ in specie propria: scili
cet in cruce: et in specie aliena. s. pa-
nis. ita idẽ eẽ erat q̃ sumebat in spe-
cie panis ꝛ quo ab extra sedebat in
cena discũbens cum discipulis. Ex
quo vlterius sequit ꝙ sicut ab apo-
stolis: imo ꝛ a christo sumebat cor-
pus scđm illud ẽsse qđ tunc habuit
in terris. ita sumit a nobis ꝟm illud
esse qđ iam habet in celis: qđ est esse
glorificatũ. Hanc similitudinẽ tan
git Alexander in suo. iiij. sent. dis. xi
Sed quia iam restat declarare quo-
modo hoc fieri potuit ꝙ cum atteri
tio dentiũ erat in sumptiõe: et chri-
stus habẽs corpus vt dictuz est pas
sibile: non sensit in tali atteritõe do-
lorem vbi a se vel ab alijs sumebat:
Or em̃ iam in nr̃a sumptiõe nõ pati
tur christus non est ita mirabile: cũ
in seipo sit impassibilis. Ad hoc q̃a
doctis sufficeret simplex rñsio: vide
licet qꝛ corpus christi sumit sub spe
cie sacramentali ꝛ sacramẽtaliter et
non naturaliter. ideo potuit tunc su
mi ꝛ iaz sumitur impassibiliter: licꝫ
passibile corpus tũc habuerit. Et di
cit naturalis comestio quãdo pars
post partem rei comestibilis denti-
bus seu ore atterit ꝛ in naturam co-
medentis cõuertitur. Et sacramẽta
lis sumptio dr̃ que his caret. q̃a nec
pars post partem sumitur in christi
corpore: ß ipse integer sub qualibet
particula panis sicut cõtinet ita su-
mitur. nec etiam in naturam come-
dentis: ß potius sumẽtis anima in

Quõ i atteritiõe dentiũ xp̃s nõ sensit dolorem.

Est pma ratio pdicabilis.

xp̄m vertitur. vt supra tactū fuit. et
hec ē rñsio Thome in suo q̄rto sen-
tētiaꝝ. dis. xj. de vsu hui⁹ sacramēti
Quia manuductões aliq̄ tñ ꝑ cer-
tas solūmō gratia itelligē cōsueue-
runt dem⁹ hanc manuductionem.
nā cuꝫ videm⁹ ꝙ duplici dolore se-
pe afficimur seu grauamur .s. itrin
seco ꝛ extrinseco seu innato vł illa-
to vt intrinseci dicunł q̄ ab intrinse
cis nascuntur vt mors ꝛ infirmita-
tes. extrinseci qui ab extrinseco in-
feruntur vt vulnera ꝛ aliȷ̄ casus for
tuiti. Modo si aliquis apłoꝝ vt ꝑ-
missuꝫ est. sacr̄m in pixide reseruas-
set. tūc lꝫ in cruce ꝛ flagellatiōe xp̄i
corpus habuisset dolores ab extrin
seco illatos ꝛ illos etiā habuisset in
pixide nō tñ hūisset in pixide ab ex
trinseco illatos ꝫ bñ ab intrinseco i
natos vt mortē habuisset in pixide
ꝛ dolores. Unde hec ꝓpositio erat
vera. xp̄s existēs in pixide ꝑforatur
ꝑcutitur lanceał. s. in cruce. ꝫ h̄ fal-
sa. xp̄s ꝑforał lanceał in pixide. vñ
si queris quare hec ē vera. xp̄s mo
ritur in cruce ergo morił in pixide.
ꝛ nō debꝫ eē vera. xp̄s crucifigił ꝑ-
foratur aut lanceał in cruce ḡ etiaꝫ
crucifigił in pixide. R̄ñdeo ꝙ cum
mors existit in sepatione aie et cor-
ꝑis. vñ ab intrinseco causał. crucifi
gi autē ꝛ ꝑforari seu etiā lāceari cū
fiant ab extrinseco ꝛ sint passiones
illate non innate ab intrinseco vt
mors. habētq̄ꝫ fieri circa continuuꝫ
ꝛ q̄ntitatiuū corpus in qua ꝑs post
partem leditur. ꝛ vbi substantia seq̄
tur quātitateꝫ non quātitas substā
tiam vt fit in sacramēto. Ideo non
potest esse vera propositio. xp̄s cru
cifigitur in cruce. ergo etiā crucifigi

Est alia ratio nō predicabilł ad vulgū ꝫ doctis si placꝫ

tur in pixide. quia non potest cruci
figi in pixide ad modū quo crucifi-
gitur in cruce. mors autē quia solū
modo consistit in sepatiōe aie ꝛ cor
poris ꝛ nascił ab intrinseco. Jō cū
anima sepata fuit a xp̄o i cruce etiā
sepata fuit in pixide cū vnuꝫ ꝛ idē
corpus fuerit vtrobiq̄ꝫ. vnde extant
versus. Pixide seruato poteris co
pulare dolores Innati sed non illa
tus conuenit illi. Uerū cū hec ma
nuductio de dolore innato ꝛ illato
difficulter intelligił a vulgari pp̄ło.
Ideo predicator addat aliā ad in-
telligendū qō sine dolore sumebał
in attritione dentiū. licet corpus su
um erat passibile. Nam sicut passi
bile erat, ꝑut de facto diuina virtus
opabatur qō corp⁹ visibile inuisibi
liter sumebał a discipulis. Ita pos
sibile fuit ꝛ de facto fiebat ꝙ corp⁹
passibile impassibiliter sumeretur.
Erat em̄ xp̄s visibilis in p̄ñtia apło
rum existens in cena ꝛ tñ inuisibi-
liter eis dedit seip̄m i specie panis.
Uñ ꝛ dedit seip̄m impassibiliter lꝫ
passibile corp⁹ habuisset. Posset ꝛ
ꝑdicator adducere ꝓ tercia rōne q̄-
tuor dotes quos xp̄s successiue de-
monstrauit in hac vita ante suā re-
surrectionē. eo ꝙ aia sua erat ab in-
icio conceptiōis btā in visione diui
ne essentie que etiā quatuor vicib⁹
suam gr̄aꝫ transfudit in corp⁹. Do
tem claritatis in transfiguratōe dū
resplenduit facies ei⁹ vt sol ꝛc̄. Do
tem subtilitatis quādo clauso vte-
ro natus fuit ex virgine. Doteꝫ agi
litatis quādo suꝑ vndas maris am
bulauit. Doteꝫ impassibilitatis qñ
in cena passibile corpus impassibi-
liter dedit. ꝛ hec est doctrina hugo-

Est ꝛ rō ꝑdicabilis.

nis de sancto victore in libro de sac
mentis. lȝ a certis doctoribus non
acceptaꝛ. deseruit tñ in fidei ꝯmen
datione erga cōmunē pplm ꝛ sic ꝑ
tres similitudines absq illa diffici-
li manuductiōe de doloribꝰ innatis
ꝛ illatis. pōt predicator persuadere
quō xp̄s in institutōne sacramenti
corpꝰ suū passibile ꝛ mortale sum-
psit ꝛ dedit discipulis impassibileꝛ
Que etiā doctrina licet videaꝛ dif-
ficilis tñ sicut plurimū fidē ꝯfortat
Ita ad reuerentiā ꝛ amorē tanti sa-
cramēti corda credentiū allicit ꝛ ꝑ-
fidis xp̄ianis daꝛ. Quarta rō qꝛ at-
tritio fit circa spēs nō circa rē con-
tentā ꝛ cōpassibile corpꝰ ipassibileꝛ
suū potuit. Quia ꝟo sepe a iudeis
ꝑfidis et xp̄ianis h̄ sacrm̄ ꝑforaꝛ ꝛ
dehonestaꝛ vt nouissime in patauia
cōtigit ꝛ simplices credere possent
etiā xp̄m ꝑforari ꝛ doloribus affici
Ideo poniꝛ tale exemplū factuȝ in
veritate.

Exemplum.

Ep̄us quidā de prussia Albertus
nomie añ paucos annos referre so
lebat Q cū in p̄ña quedaȝ mulier
sibi talē casum confessa fuisset q a
multis annis ex inductiōe diaboli
in sacrm̄ altaris non credidisset. ꝛ q
nec ad eiꝰ p̄dicatiōes q̄s sepe audi-
uisset fidē illius veritatis corde ꝑci
ꝑe posset. ȝ qȝ continue tēptaretur
die noctuq sollicitareꝛ vt aliq̄d ex-
perimentū an ibi verū xp̄i corpꝰ eēt
capet. At ep̄o hoc ip̄m ihibēte ꝛ qȝ
deꝰ nō esset tēptandus referente. Il
la tantūdē victa diabolicis ꝑsuasio
nibꝰ. lȝ ip̄e diabolꝰ si subsecuta mi-
racula p̄sciuisset. hmōi tēptatiōibꝰ
mentē mulieris nō ꝓpulsasset, tē-
ptauit aūt vt sic irreuerētia diuinis
simo sacr̄o irrogareꝛ crudele exꝑi-
mentū adiјt. Nā cū salutiferꝫ sacrȝ
quadā die cōionis ex ore recepisset
domū rediēs ante porcos in siliqs
posuit. Et ecce subito diuina virtu
te accidit vt porce a comestōne ces
sarent ꝛ suꝑ genua pedū caderēt. lȝ
sacrm̄ nō agnoscerent. vtpote rōne
carētes. Misera nō cōtenta tali ꝓ-
digio ꝛ qȝ a casu accidissȝ dū suspi
cabaꝛ. Alterū crudeliꝰ exꝑimentū
adiјt. Nā in veru affixit ꝛ ad igneȝ
applicauit. ꝛ q̄si assaturaȝ girando
subito gutte sanguinis abinde flue
re ceperūt. Vñ stupefacta ne in lu
cē tale ꝓdigiuȝ deueniret ꝑiculum
mortis metuēs in terrā ip̄m saluta-
re sacrm̄ effodit ꝛ abscōdit. ȝ nō de
fuit diuina clemētia ꝓ fidei defen-
sione in suis miraculosis oꝑibus.
Nā terra ip̄a cruore rubeo ꝑfundi
tur sanguisq paulatim emanare ce
pit. Vñ cōpuncta oēm infidelitatē
deposuit. ꝛ ad ep̄m rediēs sacramē
tūq secū deferēs. lȝ cū honore ma-
ximo fuisset reportādū. ne tñ nota
incurreret sic egit ꝛ ꝑpetuā penitē
tiā ab eo suscepit. Iam cōcludiꝛ p̄
q sanguis ille visus nō fuit ex natu
rali sanguie xp̄i ꝛ gl'ificato ȝ si reꝛ-
natus fuisset ꝓut tñ disparuit colē-
dus yꝑdulia veneratiōe ꝛ nō latria
venisset nisi in ip̄a hostia cōsecrata
visus fuisset. de qua materia inferi-
us circa scd̄am ꝑtem operis vbi de
sacramēto miraculoso tractabiꝛ pa
tebit. Scd̄o cōcludiꝛ qȝ xp̄o salua-
tori lȝ nulla pena illata fuit qꝛ ipas-
sibilis ꝛ gloriosus existit in dextra
patris maxima tñ cōtumelia. vltra
oēs quas ꝑfidi intulerūt iudei irro

gata fuit cũ ipsi ignoranter. hec vo a vera fide recedẽs talẽ, irreuerẽtiã intulit cũ ⁊ iuxta aplm. Melius eẽt viam veritatis nõ agnoscere ꝙ pus agnitam retrocedere. Vñ ⁊ grauius in inferno pfidi xpiani puniunt.

Sermo decimus tangens de personis que institutioni interfuerunt ⁊ cõmunicate

Accipite ⁊ comedite. hoc est corpus meũ ⁊c. Expeditis duobus articulis in pcedẽti sermone tactis videlz ꝙ xpus pˢ sumpsit corpus ⁊ sanguinẽ suuz ⁊ postea alijs dedit ⁊ demũ quale sumpsit ⁊ dedit videlz corpus suũ passibile im passibiliter. Restat nũc deducere quibus dedit ⁊ quo tpe quo etiã ordie salutet virgo ⁊c. Fundat ergo pns sermo sup duplicẽ salutarẽ doctrinã. Prima sup cõmunionẽ eucharistie gloriosissime virgini marie nõ exhibẽdã. Scda sup cõmunionẽ pfido traditori iude non denegandã. Partes fundant sup duas qõnes. Pria an sue btissime matri virgini marie suum corpus ⁊ sanguinẽ in vltima cena tradidit. Scda an iudas scelera tissimo tradidit. Sed ĩ tercia an cõ uenienter pus cenã instituit ⁊ sic apostolus cõicauit ⁊ quo ordie eccie tradidit. patebit in. xj. smõe. vbi ichoabitur tercia ps pncipalis de eẽntia sacmẽti. Pria qdẽ soluit statim annexã tenet difficultatez. Cur videlz mrẽz non cõicauit cũ tñ iude hec sacramentũ non denegauit. Dicit ergo ad primũ ꝙ matrẽ suam benedictam nõ cõicauit. Nõ quia illos cõmunicauit quibus alios cõicandi simul ⁊ cõficiendi hoc sacrm auctez

Cur xpus matrẽ suaz sup benedictam in cena non cõicauit.

tradere voluit. Et quia sexus muliebris nõ est huiusmõi potestatis capax. Ideo nec eam cõicauit nec huic sacramẽti cõmunioni interfuit. ⁊ qdẽ ꝙ talis sexus non sit capax huiusmodi potestatis tradendi alijs ⁊ conficiendi hoc sacramentũ ex doctorum dictis in quarto sententiarũ dis. xxv. in qõne An sexus muliebris aut etas puerilis impediat susceptionem ordinis vbi dicũt ꝙ cũ exclusio ab ordinibus põt fieri triplici de causa. vt qa aliqs excludit eo ꝙ nõ potest honeste ⁊ cum reuerẽtia suscipere aut qz non licite cũ sit inhibitum ab eccia. aut qz nullo modo põt ordinem. i. die ⁊ verbũg suscipere. ⁊ etiã si cuncta attẽptarent q fieri solẽt ad susceptiõz sacramẽti ordinis. Et lz puer nõ potest nec primo nec scdo modo recipe sacros ordines. tñ quia nõ cũ reuerẽtia potest eo ꝙ caret vsu rõnis. tñ etiam qz est inhibitum ab ecclesia saltim quo ad sacros ordines. licz non quo ad minores cuz nulla inueniatur prohibitio arcẽs pueros a susceptione ordinũ non sacrorũ. tñ tercio mõ si videlz singula attẽptarent q fieri solẽt. tũc nõ excludit etas puerilis lz de facto ⁊ nõ de iure pcederet in susceptiõe cuiuscũqz ordinis cũ ptãs exeqndi actũ sacrũ põt pcedẽ duratiõe tã actũ ꝙ poteriã ppinquã ad actũ. nec reqrit consensus ad impssionez caracteris sicut nec in minoribus ordinibus Mater tamẽ misericordie cum toto sexu muliebri oibus pdictis modis manet exclusa quia nõ solum nec honeste nec licite posset suscipere aliquem sacruz ordinez. sz nec possibile est stante ordinatione

diuina. vñ dicit Scotus ibidẽ ꝙ h̄ non est ex determinatõne eccľie ꝙ sexus muliebris maneat exclusus. ꝫ est ex statuto xp̄i. nec etiã ecclesia presumpsisset totũ sexũ muliebrez sine sua culpa excludere a tam salutisero actu qui vtiq3 oibus in ecclesia existẽtib⁹ in salutẽ deseruire potuisset. ꝫ q2 institutio xp̄i ad hoc defuit. Dũ matrẽ suã nõ posuit ad aliquẽ gradũ ordinis in eccia cum tñ nulla alia potuit ei in sctitate eq̄pari. Consonat ⁊ rõ naturalis quã apľus innuit. j. Cor. xj. Mulieres subditi estote viris. q2 videl3 post lapsu3 ꝯhũani generis. natura ñ ꝑmitit mulierẽ tenere gradũ eminentẽ in spẽ hũana sup̄ viros ꝓcipue cu3 in penã peccati sit ei dictũ Geneẜ. iij. Sub ptãte viri eris. nec moueat deuotũ amatorẽ regine celoꝝ ꝙ hec ptãs cõficiendi sacr̄m non fuit ei cõmunicata cũ multo maiorẽ receperit a deo dignitatẽ qꝺ videl3 panis ille sacramẽtalis ⁊ celestiᷓ. ab ea ⁊ in ea sumpsit originẽ cũ in ei⁹ vtero virgineo. panis ille decoct⁹ fuit igne spũssancti vbi dei fili⁹ ex purissimis sanguinib⁹ virginei cordis sibi corp⁹ humanũ aptauit. qꝺ iã in altari cõsecratur. Noluit aũt de⁹ in humana cõuersatiõe suã matrẽ p̄ceteris extollere sicut nec seip̄m extulit vt opus nostre redẽptionis ꝑficeret. vñ Bernardus in ẜmone ꝺ purificatiõe. vere ṽgo gľiosa purificatiõe nõ indigẽs. Esto tñ int̄ mulieres vt alia eaꝝ q̄m ⁊ fili⁹ tu⁹ sic cõuersat⁹ ẽ in mũdo vt alter eorũ. vñ pꝫ ꝑmu3 ꝙ xp̄s in cena deificã matrẽ sua3 non̄ cõicauit quia q̄s xp̄s cõmunicauit illos in sacerdotes ordinauit. Sed an fuerit p̄ns. Dicit ꝙ non ex duplici motiuo. q2 videlicet iuxta euangelicũ ꝓcessu3 xp̄s illo sero venit a bethania in hierľm vbi vtiq3 matrẽ suã benedictã cum ceteris mulieribus dimiserat. Secundo q2 cum institutio hui⁹ sacramenti excessit q̄dãmõ cũcta opera miraculosa que xp̄s gessit in terris ⁊ xp̄s nunq3 voluit in p̄ntia matris miracula facere. Jõ non decuit ea3 esse p̄ntem. ⁊ primũ quidẽ qꝺ institutio huius sacramenti cuncta q̄dãmõ excessit oꝑa miracľosa pꝫ ex varijs. tũ ꝓpter maxima que ibi fiunt mirabilia. de quib⁹ in scꝺa parte p̄ncipali operis patebit. tũ ꝙ psalmista hoc expressit. p̄s. cx. Memoriã fecit mirabiliu3 suorũ misericors ⁊ miserator do. escam dedit timentibus se. vnde ⁊ Thomas in sermõe de corpore xp̄i tangit ꝙ ideo in vltima cena hoc sacr̄m instituit vt esset sue passionis ꝑhenne memoriale. ⁊ figurarũ veteꝝ impletiuũ ⁊ miraculoꝝ ab ipso factoꝝ maximum ⁊c. hec ille. vñ ⁊ ascẽdendo in gradibus miraculoru3 xp̄us oꝑatus est miracula in terris nõ descẽdendo. pꝫ ꝙ ex cõuersione aque in vinum incepit qꝺ censetur miraculosum opus in ꝑmo gradu. s. preter naturam. non supra aut contra natura3. vide in cõpendio theoloice veritatis de operibus miraculosis terminanit aut in suscitatione lazari ⁊ institutione huius salutiferi sacramẽti. Et quida3 qꝺ nõ interfuit operibus miraculosis christi. patet quia licet in primo miraculo conuersionis aque in vinum interfuerit. tam̄ vbi se de miraculo ꝙ futurum erat

Nota quõ xp̄us miraculis ascendit ñ descẽdit maiora reseruãs vsꝗ ad vltimum.

circa conuersionez aque in vinum se pie intromisisset dicens ex cõpassione. Vinũ non habẽt. rñsum accepit informatiuũ a xpo vt de miraculis a se fiendis non se intromitteret cum ipse sciret tempus ꝛ horaz operandi in talibus dicẽs. Quid mihi ꝛ tibi mulier. supple in his a me miraculose fiendis. Nondũz venit hora mea. lȝ ꝛ hec verba etiaz alias retineant expõnes non tñ discrepãtes. vnde expost. gloriosa virgo nũꝗ̃ de aliquo miraculo fiendo quocũqꝫ mõ se intromisit. licȝ tamen vt pie creditur sepe pulsata fuerit precibus ab infirmis curãdis. vt ꝓ eis apud filium intercederet sed nõ decuit diuinã sapientiã ex alicuius inductõne. solũ autẽ alto consilio diuino talia operari. fuit tamen beatissima virgo post resurrectionez xpi a sancto iohãne euãgelista sepe gratiosissime ꝯmunicata. Vide Albertũz sup missus est. Quomõ beatissima vgo oĩa sacramẽta suscepit

Scđa pars sermonis

An christꝰ corpus suũ iude dederit.

Sed quõ ad scđam ptem sermõis. an xps iude hoc sacramentũ tradidit ꝛ grauaᵗ questio ex argumẽtis qđ cum saluator ꝑ se dixit. Sanctũ non esse dandũ canibus Math. xj. Item ꝙ eis daret remissionez peccaminũ. vt in calicis consecratione dixerat. hic ẽ sanguis qđ pro vobis ꝛ pro multis effundeᵗ in remissionem peccatorum qđ non iude contigit. ergo videtur ꝙ non eum communicauit. Sȝ pro veritate sunt dicta doctorum Cris. August. ꝛ Diony. ꝛ oim nouissimoꝝ doctoruȝ. Et notãduȝ iuxta btm̃ Tho. in quarto sententiarum. dis. xj. quomõ xps ĩ sacramẽto vsus est in sua institutione. ꝛ in tercia pte. q. xviij. ꝙ conueniens fuit vt xps iude daret sacramẽtum sui corpis ꝛ sanguinis multis respectibus. Primo rõne sue sapiẽtie que docuit in terris inimicis benefacere. Math. v. benefacite ꝛc. Scđo rõne imitatõnis qꝛ exemplũ per hoc dedit quõ sacerdos se debȝ regere erga peccatorẽ petẽtẽ eucharistiã ab eo. debȝ em̃ hoc habere documentũ qđ si scit peccatuȝ petentis sacramẽtum ꝑ confessionem vł alio modo tũc distinguat penes se an illud peccatum sit etiã alijs manifestũ vel an ipse solus sciat ꝑ confessionem. Et tunc si est manifestũ ꝙ tũc oĩno deneget etiaȝ in secreto ꝛ in manifesto. quia tũc locum habet q d. s. obiectuȝ fuit. Nolite sctm̃ dare canibus. Math. vij. ꝛ iterum Math. xv. Nõ est bonũ sumere panem filioꝝ eccĩe ꝛ dare canibꝰ. Si ṽo peccatum petentis eucharistiaȝ est occultum ꝛ ipse solus nouit per confessionem. tunc iteruȝ sacerdos aduertat an talis petens eucharistiam exigit illam in occulto vł in manifesto. Si in occulto tunc debet diden egare ꝛ in occl'to monere ne petat in manifesto. Qđ si nõ fecerit ȝ petit in manifesto tunc non debet ei denegare multis respectibꝰ. Primo ne fiat proditor criminis ꝛ reuelator cõfessionis. Scđo rõne incertitudinis. quia dum peccator subito potest penitere ꝛ sic a peccatis purgari potest etiaȝ ex diuina inspiratione accedere. Tercio quia cum iurisdictionem habeat quilibet xpianus i corpus christi sicut mysticũ ita ꝛ verum ꝛ nulli debet denegari ius suum Ideo non est ei denegari

Nota quõ sacerdos se regere dȝ erga petentẽ sacrm̃ queȝ scit esse indignum

dum Q; si dicatur tamē est in pec-
cato mortali ꝛ amittit ius suum.
Respondetur ꝙ non constat in fa-
cie ecclesie illū esse in peccato mor
tali. Hec oīa cōsideraꝛ in practi-
ca xp̄i erga iudam. licet eīn iniqui-
tas inde non esset xp̄o sicut deo ꝛ si
cut homini ꝑ ꝯn̄s. non tamen nota
erat xp̄o ꝑ modū quo hominibꝰ in-
notescit vel ꝑ accusationē vel denū
ciatōꝫ. vel publicam famā/aut cōfe
sionē. ꝛ iō nolnit eum a ceteris re
pellere a cōmunione. Assignātur ꝛ
alie ratōnes sepe cur dn̄s noluit eū
excludere. qꝛ noluit ei occasionem
malignam cōtra eum prebere. sed
magis reuocādi ꝛ vbi nō reuocare
tur ꝙ tunc exinde amplius in pec-
catuꝫ rueret. Vn̄ ꝛ glo. quedā. Ro
ma. j. Secretissimo iudicio dei fit vt
peccata pctis puniaꝛ ꝙ ꝛ circa iu
dam factum fuit cū post buccellaꝫ
panis que non fuit corpus xp̄i sta-
tim itroiuit in eū sathanas ꝑ firmū
conceptum ꝑficiendi hoc ꝙ mente
conceperat Et licet Jobi in secreto
dixisset qui intingit mecū manū in
parapside hic est. tn̄ simul iohēs in
formabaꝛ ne alicui mālfestaret nec
etiam bene discernere potuit iohā-
nes simul alijs etiā manū intingēti
bus in ꝑapside xp̄o etiam oibus di
stribuendo. Ex quibus oibus iterū
sequitur magna doctrina cōtra hus
sitas qui suuꝫ errorē ꝑ practicā xp̄i
in cena tentā roborare nituꝛ. cum
tn̄ magis cōtra eos militat. Primo
ex eo ꝙ xp̄s nec suaꝫ matreꝫ voluit
cōicare que laica vtiqꝫ fuit nec ordi
nis sacri susceptiua. ꝛ est cōtra hoc
qđ dicūt xp̄m in cena laicas cōicas
se ꝑsonas. scđo ex eo ꝙ nec ex. lxxij
discipulis qui ꝛ laici erunt aliqueꝫ
ꝯmunicauit vt Mathias Stepha
nus barnabas lucas ꝛc̄. plres ꝛ hu
ius veritas patet ꝙ oēs euangeliste
vbi scribunt de illa vltima cena ꝛ i
stitutione sacramēti. Dicūt ꝙ solū
mō discubuit cū duodecim. s. apo-
stolis. vide si placet singuloꝝ textꝰ
ꝛ ita inuenies. Tercio ex eo qđ idē
apl'i vtꝰ. tactū fuit. ꝑmam spēm pa
nis sumpserunt vt laici. scđaꝫ. s. san
guinis sumpserūt vt iam a xp̄o i sa
cerdotes ꝛ ep̄os ordiati. patꝫ qꝛ pꝰ
sumpsionē ꝑme speciei xp̄s dn̄ in-
tulit hoc facite in meā ꝯmemoratō
nē. eos in sacerdotes ordiauit vt ꝟ-
ba xp̄i per se sonāt ꝭm oēs postilla-
tores hec supple qđ ego facio panē
accipiēdo ꝛ benedicendo frāgendo
ꝛ alijs dando vos facite supple ex
ptāte vobis a me tradita ꝛ nō solū
ꝑsbyteri ꝫ et ep̄i a xp̄o fuerunt insti
tuti. Vn̄ ꝛ alios. lxxij. discipulos i
sacerdotes ꝛ quosdaꝫ in ep̄os cōsec
rūt ꝛ archiep̄os vt Jacobū in archi
ep̄m ab apl'is Pet. Joh. ꝛ Andrea
scimꝰ ordinatū vt plres volunt san
cti. Et de iuda predictuꝫ erat qđ eiꝰ
ep̄atuꝫ alter. s. mathias accipet. ps.
cviij. pessim i ergo hussite cōtra pra
cticā xp̄i in cena tentā laicaleꝫ ppl'ꝫ
etiaꝫ sub vtraqꝫ specie asserūt com-
municandum.

Exemplū ꝺ indigne eucha ristiam petenti ꝛ sumunte.

Qualiter sacerdos se habere de-
beat erga peccatorem indigne petē
tem eucharistiam ꝛ nolentē desiste
re. Quidaꝫ sacerdos vidit quendā
peccatorem sibi confessum ꝛ nō ve-
re contritum nec attritum. quia di-

xit se non habere voluntatem abstinendi a peccatis. Cum autem sacerdos prius in secreto informasset eum ne accederet ad cõmunionem ille obstinatus paruipendens ammonitionem ptinaciter cuz aliis accessit. Unde prudens sacerdos qa denegari iam non poterat cum taz ammonitio quã peccatũ erat occultum dedit ei corpus christi. sed cuz dicere debuisset. Corpus z sanguis domini nostri iesu xpi custodiat te in vi. eter. dixit qð dicere tenebatur Dñs noster iesus xps iudicet inter me z te z sic statim guttur eius ruptum est z corpus xpi resiliit z ille miser expirauit. Simile legitur de sancto Bernhardo dum quadaz vice 2uersum cõmunicare habuisset.

Sermo. xi. tractans de tẽpore institutõis sacramenti.

Accipite z manducate. hoc est corpus meũ zc. Ex precedenti diuisione super materiam institutionis sacramẽti ptz qð iam de tempore institutiõis tractãdum est discutiendo an conuenienti tempore sc3 vltime cene fuit institutum. Salutetur virgo. Habet p̃sens s̃mo duas salutares doctrinas amministrare. quax prima tãgit cõgruitatem tẽporis sup sacramẽti institutionem. Scđa tangit congruitatem figure legalis. vt talem precederet institutione3 z h̃ quo ad esu3 agni pascalis. Et hee due ptes continent declaratione3 duaru3 questionum. quarũ prima. Cur non a p̃ncipio passionis xpi seu in tempore resurrectõnis qð durauit per. vj. septimanas a festo pascatis. aut in tẽpore ascensionis hoc sacramentũ fuit

Diuisio s̃mõis I duas qõnes

institutũ a xpo. Scđo cur non ante esum agni pascalis sicut post esum fuit institutum. vnde p̃ p̃ma qõne datur cõclusio. Ut cõuenienti tẽpore a conditore oĩm tpm hoc sacmentũ institueret. Nõ debuit a p̃ncipio p̃dicatõis nec tpe resurrectionis aut ascẽsionis institui s3 solu3 i cena iminẽte tpe passiõis. Partes declarat. Na3 a p̃ncipio p̃dicatiõis xpi nõ debuit ab eo institui ppt indispositõe3 discipłox q̃ cũ in plena fide sup diuinitatẽ z hũanitatẽ xpi habẽdã cõicandi erãt. z nõ sicut infideles cum pãis iste sit filiox non mittendus canibus. z talem fidem non habuerunt apłi a principio p̃dicationis. sed post diutinas predicationes z miraculox attestatõnes sup veritatem sue doctrine. ac post fidelem confessionem diuinitatis z hũanitat' xpi factã a petro. etiã ex p̃sona oĩm aliox apłox. rñdẽdo ad i terrogatõe3 xpi. vos quẽ me eẽ dicitis. vbi petr9 ait. Tu es xps fili9 dei viui. Jð añ talẽ confessionẽ cõicãdi nõ erãt. Et q nec pt9 passione3 tpe resurrectiõis debuit istitui p3 qr tũc cũ eẽt in corpe gł'ificato erat eis vt dñs. nõ vt soci9 z amic9 q̃ coamicis signa amoris demõstrãt z cũ h̃ sacrm̃ sit in signũ amoris institutũ z amicox ẽ ppriũ sp velle insimanere. Jð poti9 añ passionẽ debuit i stitui. vt eis daret tale corp9. s. passibile q̃le hẽbat z ipi hẽbãt. cũ z nob nõ vt soci9 s3 vt dñs dat quale3 h3. s. ipassibile z gł'ificatũ. s3 h̃ merito p9 pactã passionem z ascensionẽ in signum sui amoris. erga sponsa3 suam ecclesiam cum qua promiserat se manẽ vsq ad 2sũmatõ3 scłi dicẽs

vobiscū ero vsq3 ad cōsūmationē se
culi. vñ relinquit qđ incōgruo tpe
iminēte videl3 passione institui de
buit. ꝛ hoc ꝓpter q̄tuor rōnes.
Propt corꝑalis p̄ñtie abstractōe3.
Propt veter℥ sacrificij termiatiōe3
Propter passionis rep̄ntationē.
Propt maiorē mēorie ꝯmēdatōz.
Prima rō pt3 q2 eñ vt supra sel
tactū fuit xp̄s maiora. imo ꝛ maxi-
ma que facere potuit fecit ꝓ eccia.
ꝛ hoc ex mera charitate etiā indebi
ta q2 nō meruim⁹ tale bñficiū. ꝫ cū
inimici essem⁹. gratuite nos emere
suo p̄cioso sanguine voluit. iō etia3
minora denegare nō potuit ꝑ q̄ illa
maiora bñficia ꝯseruarent in eccle-
sia ꝑ indesinente3 memoriā tantoꝝ
bñficioꝝ in gratiarū actionē. vñ in-
stituēdo hoc sacr̄m dixit hoc facite
in meā cōmemoratōe3. s. future pas
sionis ꝛ mort℥. Et si tu obiceres nū
q̄d aliud pro sui memoriā relinque
re potuisset. in quo nō ita fuisset de
honestat⁹. sicut iā pluries ab indi-
gne sumētib⁹ dehonestat. cū hec de
honestatio salūmō animū deuoti ꝑ
turbat. Rñsio. Cum ꝓpriū sit amico
rū. se abinuicē sepantiū vt aliqđ cle
nodiū ꝓ cōsolatione ꝛ futura mēo
ria relinquāt. ꝛ illud quāto nobili⁹
tanto iocundi⁹ cōseruat. nemo etiā
sit qui nō ꝓ summo clenodio seu ꝓ
pina affectaret vt recessus amici nō
defraudaret eū si fieri poss3 sua ꝑso
nali p̄ñtia dicēdo. O amātissima ꝛ
vnica dilecta. tuus recessus est mi
hi dolor amarissim⁹ nec ꝑ aliquod
clenodiū auri vl' argēti anim⁹ me⁹
cōtentabit. nollē tñ te ꝓpter hoc p̄-
uari tua gloria. Iō si fieri pōt fac vt
tuus recessus ita tibi cedat ad glo-
ria3. q̄ tñ non maneā priuatus tua
ꝑsonali ꝛ corꝑali p̄ñtia. Et dū quis-
q3 mortalis hoc vbi facere poss3 nō
recusaret cū vis amoris hoc habe-
at vt cū amato semꝑ se iūgat nec eo
carere vellet. Possibile aūt fuit illi
celesti spōso. erga suā sponsa3 eccle
siā vt suus recessus. sic sibi cederet
ad gl'iam ꝛ sessionē in dextera p̄ris
q̄ tñ etiā cum sua spōsa manēt in p̄
sentia ꝑsonali ꝛ sacramētali. vñ de-
cuit vt tpe sui recessus in mēte vide
licet passiōe tale clenodiū ꝓ ꝑsona
li ꝛ sacramētali sua p̄ñtia institueret.
vt impleret qđ Math. xxviij. ꝓmis
sive futuꝝ erat. Ecce ego vobiscum
sum vsq3 ad cōsūmatione3 seculi. i.
in hoc solo tpe ꝑ sacr̄ale3 p̄ñtiam in
alia ꝟo vita ꝑ apertā ꝛ clara3 visio-
nē in ꝑpetuū manēdo. Et hec cau-
sa etiā ab Eusebio vt a mgr̄o in te-
xtu tāgit. Quia de⁹ noster corp⁹ as
sumptu3 ablatur⁹ erat ab oculis et
illaturib⁹ sideribus necesse erat vt
die cene sacr̄m sui corꝑis ꝛ sanguis
ꝯsecraret. vt coleret iugiter ꝑ miste-
riū q̄ semel offerebat in preciū. Se
cūda rō ꝛ breuissime q̄ videlic3 ꝓ-
pter veteres sacrificij terminatōe3
debuit a xp̄o institui tpe passionis.
est q2 nō debuit simul vmbra cū ve
ritate cōcurrere. ꝫ sicut vmbra p̄ce-
dit sepe a longe ꝛ postea sequit res
ꝟa cui⁹ vmbra precessit. sicut si vm
bra hoīs hoie3 p̄cessit ꝛ illa re ad-
ueniēte tunc cessat vmbra nec aliq̄s
habet respect⁹ ad eā. Ita aduenien
te passione xp̄i ꝓpter q̄3 lex vet⁹ te-
nuit vmbrā in oībus suis sacrificijs
ꝛ p̄cipue i esu agni pascalis. debuit
hoc sacr̄m institui vt sic oīo vmbra
cessaret ꝛ veritas patesceret. Tercia

rō cum sit ꝓpter passionis repñsenta
tionē ptȝ qꝛ em̄ passione iminente
corda discipuloꝝ magis erāt dispo
sita ad cōpassionis affectionē. ⁊ cō
sequēter mortis imitationeȝ. lȝ hāc
imitationē magis affectabāt pꝰ spi
ritus sancti missioneȝ. tm̄ maiorē cō
passionis dolorē habebāt tp̄e passi
onis quā in tp̄e resurrectiōis. ꝓpter
gaudiū ex resurrectiōe cōceptū. Jō
nō nisi in tp̄e passionis debuit insti
tui cū ad illiꝰ memoriā erat institu
tū. Quarta rō cū sit ꝓpter maioreȝ
memorie ꝯmendationē cū em̄ ami
coꝝ abinuicē se sep̄antiū vltime vo
luntates magis memorie ꝯmendā
tur. vt pȝ in testamētis decedentiū
ab hac vita. Jō congrue hoc sacr̄m
tunc instituit qñ suū testamentū cō
dere voluit dicēs. Hic calix sangui
nis mei noui ⁊ eterni testamēti hoc
aūt fuit instāte hora passiōis ⁊ mor
tis sue. vt sic ampliꝰ eiꝰ vltima volū
tas ap̄lis ⁊ nobis feruētius etiā cor
dibus infigeret̄. hec Tho. iiij. sniaꝝ
di. viij. ar. iij. Scđa ps cur pꝰ esuȝ
agni paschalis ⁊ nō añ esum insti
tuit cū tm̄ nō nisi a ieiunis in ecc̄ia
cōsecrat̄ ⁊ sumit̄ dat̄ cōclusio. Et si
oīno cōpetebat vt pꝰ esum agni sa
cramentū a xp̄o institueret̄ a succes
soribꝰ tm̄ oībus non nisi ieiuno sto
macho celebrandū noscit. Prima
ps q̄ōnis patuit satis ex p̄cedētibꝰ.
qꝛ em̄ hoc sacr̄m debuit vmbrā p̄fi
gurantē ip̄m cōplere ⁊ ammouere
ne amplius locū h̄ret in ecc̄ia ⁊ vm
brā taleȝ tenuit esus agni pascalis
Jdeo eiꝰ esus institutionē sacramē
ti sicut precessit ita ⁊ finē imposuit
alias em̄ oīno xp̄s ieiunis tradidis
set. ⁊ ipse sumpsisset. vnđ ⁊ a nobis

Secūda ps sermonis.

An ꝯ practicā xp̄i sit in ecc̄ia a ieiunis celebrandum.

non nisi ieiunij tp̄e celebrat̄. Pote
ris ⁊ aliā rōneȝ deducere qđ cū vlti
me volūtates decedentiū fortiꝰ cō
mendant̄ memorie sup̄stitis amici
vt tactū fuit. Jō ⁊ vltimo ab ip̄o sal
uatore oīno practicatū fuit talit̄ vt
nullū opꝰ caderet mediū nisi ama
rissima sua passio. Scđa vo ps cō
clusionis q̄ solū fit a ieiunis in ec
clesia celebrandū. pȝ de ꝯse. di. ij. li
q̄do. placuit sp̄ūi sc̄tō in honorē tā
ti sacram̄ti p̄us in os xp̄iani dñicū
corpus intrare ante q̄ȝ alij sumant̄
cibi. qđ addit̄. qꝛ sunt v̄ba Aug. ad
inquisitiōes ianuarij. Et si q̄s q̄re
ret an ex institutōne diuina sit ema
natuȝ. vl̄ ab ap̄lis solū ꝓmulgatuȝ
⁊ ordinatū. R̄ñ. s̄m Scotum in ea
dē dis. viij. qđ hoc habet̄ ex institu
tione diuina. lȝ non p̄cise ex practi
ca cene poteris addere xp̄s nccāriо
habuit aliter practicare. vt videlicȝ
vmbrā terminaret. vt dc̄m est. ⁊ tm̄
dr̄ ex institutiōe diuina ꝓcessisse no
strū moduȝ celebrādi ⁊ sumēdi. qꝛ
ꝑ ap̄los ꝓmulgandū ordinauit aut
ꝑ eos sic instituendū reliquit qđ sta
stim patuit ꝑ paulū corinthios rep̄
hendēs q̄ varijs modis abutebant̄
naȝ aliqui post cibos sumptos do
mi sumebāt eucharistiā i ecc̄ia. alij
cibos cōsuetos volebāt sacrali sum
ptōne eucharistie immiscere. quos
oēs redarguit cū dicit. an nō habe
tis domos ad manducanduȝ. sup
ple pꝰ sumptionē eucharistie. vt nō
sic in ecc̄ia cōmunē cibū huic sacra
mēto immisceatis. veꝝ si ex institu
tione ecc̄ie sic ordinatū sit hoc rōna
biliter factū est. Dicit. s. Tho. ꝓpter
tres causas. Primo ꝓpter sanctita
tem sacramēti. dignū em̄ est vt ꝓpt

Questio pulchra.

Nota tres cās q̄re ieiuni tm̄ debent sumere sacr̄m.

reuerentiam tanti ⁊ taꝫ sancti sacramenti omi vtiqꝫ veneratōe dignuꝫ. os xp̄iani quo sumendū est non sit prius alio cibo imbutū. ꝫ q̄si nouū ⁊ purū ad ei⁹ ꝑceptionē reseruet. sic fuit de ei⁹ sepulchro in quo vt euāgelista ait nonduꝫ q̄squaꝫ positus fuerat. sic ⁊ de corpe v̄gineo in quo nouē mensib⁹ quieuit. Scd̄o ꝓpter deuotionē ⁊ attentionē que requiritur ex pte sumētis q̄ ex cibis pri⁹ sumptis impediri pōt ꝓpter vapores a stomacho ascēdentes vn̄ ⁊ regulariter discretio ac deuotio mior est in pranso quā in ieiuno. Tercō ꝓpter periculū vomit⁹ q̄ facili⁹ contingit p⁹ cibos sumptos. Verū sūt aliqui casus a doctorib⁹ exp̄ssi i eorū scriptis p̄fata distinctiōe. viij. in q̄bus nō ieiuni licite sumere pn̄t. lꝫ regolariter solū a ieiunis sit sumēdū ⁊ p̄m⁹ est piculū mortis vbi tale timet imminere de ꝓpinquo. Nō bn̄ notandū est qꝫ nō quecūqꝫ infirmitas. etiā grauis admittit vt p⁹ cōmestionē sumat ꝫ illa in qua periculuꝫ tale imminet ꝙ nō p̄sumitur posse expectare infirmū vsqꝫ in diē alteꝝ in q̄ ieiun⁹ accipet. Est em̄ viaticū ⁊ idō dandū ꝓficiscenti de hoc mūdo vt pducat ad terminuꝫ. Alij casus in quib⁹ non ieiun⁹ sacerdos pōt sumere nō sūt ꝑ p̄lo explanādi nō ꝓpter grauitatē. ꝫ qꝫ absqꝫ piclo igrari pn̄t a vulgo. vt vbi sacerdos ex negligētia ꝓpria vl̄ mīstri aquaꝫ ꝑ vino calici infundit. ⁊ sic vsqꝫ ad sumptionē missaꝫ cōtinuādo sumpsit aquā pro vino cōsecrato. Et qꝫ ꝑ sumptionem aque non manet ieiunus. ⁊ tenet de nouo vinū in calicem fundere ⁊ sic cōsecrare sanguinem ⁊ ne populus scandalisaret ꝑ pter morā. pōt in medio altaris incipere a v̄bis canonis. Simili modo postqꝫ cenatum est accipiens iesus calicem ⁊c. benedixit ⁊c. dicens Hic est calix sanguis mei ⁊c. ⁊ tūc sumere subito cū reuerētia. Et notā ter ponit Accipiēs iesus caliceꝫ ⁊c. quia prius non est facta mentio de ipso nomine. ⁊ hic fit noua cōsecratio. vn̄ autorē oportꝫ exprimere sacramēti. i. iesum xp̄m. Et etiā necessariū est. vt sic de nouo fiat ꝯsecratio ne grande sacrilegiū cōmittat. ⁊ penā repulse vni⁹ anni a cōione sacerdos nō incurrat. de con. di. ij. cōperimus vbi di. Aut sacramēta integra pcipiant aut ab integris arceātur. Est et tercius casus qui i die parascenē practicatur in qua particula hostie cōsecrate ponitur in vinuꝫ non consecratum quia illo die calix a ministro non consecratur cuꝫ summus pōtifex christus eo die ꝑ se fudit ⁊ obtulit deo patri suū preciosum sanguineꝫ. ⁊ sic sacerdos sumens particulaꝫ in vino non consecrato cum vinū prius pertingit ad stamachuꝫ quā particula. sumitur sacramentum a non ieiuno. sed ista sunt pro clericis. Ad nostrū propositum qd̄ hoc sacramentum sit idō in vltimo institutum vt eo feruentius memorie commendaretur dominica passio habetur talis doctrina.

Nota casus in quib⁹ nō ieiuni sumūt eucharistiam.

Exemplum

Quidam deuotus a quodaꝫ lr̄ato q̄siuit. Quō posset hr̄e memoriam dn̄ice passionis dum hostia eleuaretur a sacerdote in missa. R̄ndit lr̄atus duplici mō mente ⁊ v̄bo p̄t

haberi. mente cogitando subito. en hoc institutuz est in memoriã ama rissime mortis xpi. tanq̄ p suo vlti mo testamento. Verbo vt tunc sibi to pferat aliquam devotam orõnē vt ipm in suo extremo valeat devo te pcipere. Et cum ille devotus peteret iformari de aliqua devota oro ne. Rñdit. Ex quo in memoriã sac tissime passionis z mortis eius isti tutum est dicere poteris. O domie ihu xpe. rogo te per illã eximiã cha ritatem in qua amorosum cor tuuz ardebat. quando hoc tuū sacramen tum in salutem omnium fidelium instituisti z in q̄ tua deifica aia sepa batur a tuo deifico corpe z sangui nem in cruce vt non sinas ipm divi nissimū sacramentū depire in me. Et z per illam eximiã charitatē in q̄ deificuz cor tuū scindebatur in cru ce pro salute mundi. sis mihi placa bilis iudex duz miser cor meū scin detur z hec misrima aia mea a mis rimo corpore sepabit. Et adiecit lit teratus qd quidã sceleratus homo virtute huius oratõis. habuit xpm in extremis suis ita placabilē iudi cem q subito de corpore aia ei[9] ad requiem evolauit. licz ex divina iu sticia purgatorij penas per multos annos sustinere debuisset. Et adie cit Magister iordan[9] generalis or dinis predicatoꝝ narrare cõsueuit qd virtute hui[9] orationis z aliaruz similium quidã iuuenis devot[9] in illo ordie meruit vt semel in die ce ne ipm xpus hoc sacramēto cõmu nicaret. z in die pasceues semp om ni anno passionē xpi in suo corpore sentiret. Ita q vocē quidem audie bant alicuius alloquentis, vt se ad passionem prepararet. sz penãs infe rentem non videbat. etiam cuz sin gulas percussuras flagellationis sentiret. que omia ad magnū illius iuuenis meritū z gloriaz pacta sūt. Et sic termiatur pma pars opis. s. de institutione sacramēti. restatq3 d eius essentia qd videlz in se habeat z quomõ xps in eo cõtineat ttacta re. hoc enim postulat vltimū mem brum divisionis supra tactum vbi de ordine institutõnis quesitū fuit.

Pro secunda pte principa li opis premittēda ē divisio sermonum

Ro secūda ta mē parte principali ope ris in q̄ post materiã insti tuõis sacri tractãdū ē de ei[9] eēntia. qd videlicet in ipso cogscere debea mus z qualiter xps sub ipsius spe ciebus panis z vini cõtineatur. Et quia ad cognoscendum plene hoc sacramentum tria occurrunt consi deranda. scz virtus consecrationis. essentia rei exterioris. vt est species panis z essentia rei interioris vt est christi corpus. Ideo de his tribus in hac parte per ordinez tractandū erit. Et quia primum scz virtus con secratiõis. die krafft der wandelūg panis in sacruz christi corpus vult habere debituz ministrum seu ydo neum artificem geistlichen werckmeyster z talis artifex vult hēe debi tã materiã z talis materia debitam vult hēe formã supple vboꝝ q̄ etiã debitam requirunt circa artificem

intentionē. Ideo etiā de his quatu
or ꝑ ordinē tractandum erit cū ſm
Hug. de ſctō victore hoc ſacr̄m ex
illis q̄tuor ꝓficitur. ſ. ex ordine. ma-
teria forma ⁊ intentiōe. Ad tractan
dum aūt circa miſtruꝫ ⁊ artificē ſa-
cramēti cū taleꝫ facit ydoneuꝫ; ſacer
ordo diſcutiendū eſt. An laicꝰ ſan-
ctus nō ordinatus poſſit hoc ſacra
tiſſimū ſacr̄m cōſecrare. ꝛvandeln.
⁊ daclarato qđ nō ſed ſolū ordina-
tus. Queritꝰ an oīs ſacerdos quali-
tercunq; ſit bonus vel malus cōſe-
crare poſſit. Et qꝛ he due difficulta-
tes plures hn̄t annexas q̄ōnes. ⁊ te
diū eſt predicatori recitare ſic ⁊ po
pulo audire. Iō dicat qđ q̄ꝫ plures
vtiles q̄ōnes ⁊ declaratōes ſaluber
rimas audirēt in fidei cōfirmatōeꝫ
ſuꝑ illa q̄tuor. que ſm Hug. ꝑfatū
ad v̄tuteꝫ cōſecratiōis cōcurrūt. de
qua vt ꝓmiſſuꝫ eſt ante eſſentiā rei
exterioris vt ſunt ſpēs panis ⁊ vini
⁊ etiā an̄ eſſentiā rei interioris vt eſt
corpꝰ xp̄i incluſum tractandū eſt. q̄
rū etiā duaꝝ ꝑtium diuiſiones ħ vt
ꝓlixitas viteꝰ obmittunꝰ. nō minꝰ
tn̄ ſi predicator oīm triū partiū di-
uiſiones allegare velit inueniet vti
q; illas in ſuis locis.

Sermo. xij. q̄ ⁊ primꝰ i hac ſcđa ꝑte tractans de virtute cōſecrationis quo ad debitum miniſtrum.

m Emoriaꝫ ſupple eternā fecit
mirabiliū ſuoꝝ. addas in vl
tima cena miſericors ⁊ mi-
ſerator dn̄s. in eo qđ dedit eſcaꝫ ſac
mētalem timētibus ſe. ſ. ſuis deuo
tis ap̄lis. ⁊ nob̄ oībus in ſpem et̄ne
ſalutis. ps. cx. Supiꝰ tactū fuit qđ
xp̄s in ſuis miraculoſis opꝑibus ab
infimis incepit ⁊ in maximis aſcē-
dendo vt in ſuſcitatōe lazari. ⁊ in in
ſtitutiōe huiꝰ ſacramēti. iō dicitꝰ me
moriale eternū oīm mirabiliū ope
rum qꝛ vbi hoc facere potuit vt ſi-
ne diminutiōe ſue gl̄ie in qua ſedit
a dextris dei. poſſit eſſe nobiſcū in
terris incorꝑali ⁊ ſacramn̄tali. pn̄tia
etiā quecunq; alia miracula in ꝓba
tionē ſue diuinitatis facere potuit.
Saluteꝰ v̄go Quia iā ꝑ ſcđa ꝑteꝫ
ſermonū noſtroꝝ habemꝰ neceſſa-
rio tradere noticiā eiꝰ de cuiꝰ inſti-
tutione tactū eſt in p̄cedēti p̄ma ꝑ-
te. ſ. de eſſentia ſacramētali xp̄i ſub
ſpecie panis quō ibidē poſſit cū cor
pore aīa ⁊ deitate ſua in v̄a ꝑſonali
pn̄tia cōtineri. Et qꝛ talis cōtinen-
tia ſolūmodo cognoſcitꝰ lumie fidei
ꝑ intellectum ⁊ intellectꝰ in ſua co-
gnitione ortū habet a ſenſu. Scđo
de aīa. Iō p̄mo de miſtro ſacramē-
ti vt ē ſacerdos ⁊ ſpē panis que ad
ſenſum videnꝰ. eſt tractandū vt ſic
de re contēta que xp̄us eſt intelligē
q̄ neceſſaria ſunt valeamꝰ. Ad pri-
mū ğ cū notū ſit qđ nobiliſſimū do
nū vt eſt hoc ſacr̄m quo nihil nobi
lius in celo rōne deitatis ⁊ nihil no
ilꝰ in terra. rōe corꝑis v̄ginei cōce
ptum de ſpū ſanccto vult hr̄e ydo-
neū miniſtruꝫ. q̇ indubitatā habeat
auc̄tem talē a xp̄o ꝯſecrādi ⁊ diſtri-
buendi ip̄m. Iō expedit vt tactuꝫ ē
de ipſo miniſtro tradere duas ſalu-
berrimas doctrinas. quaruꝫ prima
eſt ſuꝑ ſacri ordinis ſacerdotal̄ ne-
ceſſitatē. Scđa ſuꝑ hmōi collati or
dis ⁊ auc̄tis certitudinē ⁊ qualibet
partem per ſuas queſtiones expē-
dit pro clariori intellectu diſcutere.

Expedit ecclam hāc materiā dedu cere ppē modernos hereticos z val denses errātes. tam contra necessi tatem ꝙ etiā certitudinē ordinis sa cerdotalis vt inferius patebit. Ra tio sup primā qōnez an oino opor teat ministrū hui⁹ sacramēti habe re sacros ordines sacerdotales. ita ꝙ nullus quantūcunꝙ sanctus nō ordinatus laicus possit consecrare. z vandelen. hoc qd sacerdos facit. z habebit hec questio tres sermones vt sunt sacerdotes boni manifeste mali z occulte mali qui oēs lz con ficere valeant non tñ laici nō ordia ti z datur talis conclusio ꝙ nemo hoc sacramentū conficere possit ni si sacerdos q̄ ſm claues ecclesie fu erit rite ordiatus habetur ex xpi in stitutiōe p verba. Hoc quotiēscūꝙ feceritis zc. in vltima cena ꝓlata. Prima ps ꝙ solus sacerdos rite or dinatus possit conficere. probāt do ctores in eoꝝ scriptis qrti sniaꝝ dis. xiij. duplici rōne. Ordo eccl'ie mili tantis deriuatus est ab ordie eccl'ie triumphantis. vñ illud ad moysen fac scdm exemplar qd tibi in mon te monstratū est. vnde sic in ange lis diuersis ordinib⁹ diuersi actus debentur. ita z in ecclesia militāte. diuersi actus diuersis ordinib⁹ ap plicantur. Et quia in angelis talis ordo seruatur vt inferiores p medi os a supioribus recipiūt diuinas il luminatiōes. Juxta illud diony. in de cel'. hierar. Hec est lex diuinita tis immobiliter stabilita. vt yma a summis p media pficiant. Jta etiā in eccia infimi vt laici a sūmis pon tificib⁹ p medios sacerdotes sacra mētis muniunt. Deseruit z hec cā secunda. Nam videm⁹ ꝙ in corpe naturali diuersa mēbra ad diuersa officia ordinant vt oculi ad viden dū aures ad audiendū manus ad opandū. Et qz corp⁹ mysticū eccl'ie assimilat ꝓpter pluralitatē officioꝝ corpi naturali etiaz a ap'lo. j. Cor. xij. Sicut in vno corpe multa mem bra habem⁹. oia aūt mēbra nō eun dē actū. Jō cōuenietēr in eccia etiā dnt esse diuersi stat⁹ ad diuersa offi cia deputati. vt videlz tam in laicali statu ꝙ in spūali sit diuersitas hoiz quoꝝ quidā sunt infimi vt ppl'ares alij medij vt militares. z tercio sup mi qui oim illoꝝ sint duces z recto res. z hoc ad tpalē regimē. Ad spū ale aūt qd excedit tpalem. sicut aia corpus. oportet non solū hmōi di uersitatē graduū attēdere. ꝫ etiā ꝫ aduertere qd sic corp⁹ regit ab aia. z illa sepata iam ois cessat actio. ita nisi corpalis seu tpalis stat⁹ secula rium regat a spūali. cessat ois actio stat⁹ secularis quo ad meritum vite eterne. Jn cui⁹ etiā signū adhuc gē tiliū libri sunt referti sicut etiā sctō rū gesta narrāt de sacerdotib⁹ eorū. qbus spūalia exercitia simul z offi cia cōmittebant. qre z a fortiori. in eccia militāte. tal' diuersitas statuū dz adesse. vt etiaz hoc delficū sacrm habeat suos sacerdotes z mistros. vide Tho. ij. suo. iiij. vbi s. Scda ps cōclusionis ꝙ hec auctas sacerdota lis sit deriuato a xpo i vltima cena. satis patuit p supert⁹ allegata circa practicā xpi tentā in cena. Nā cum dixit p⁹ sumptionē pme spēi. Hoc facite in meā cōmemoratiōnē. ma nifestū ē qd cū antea talia que xps fecit. s. panem accipiēdo bn̄dicēdo

frangēdo ꝛ distribuēdo. nūꝙ̄ disci-
pulis cōmiserat qd̄ semꝑ vsqꝫ ad il
lud tēpus apl'i laici ꝑmāserūt. cum
aūt ptātem faciēdi ea q̄ ipse fecit in
cena circa sacr̄m accepe*r*it ꝛ talia so
lis p̄sbyter*is* cōpetunt ꝙ tūc in sacer
dotes a xp̄o fuerūt ordinati. Quā
tuꝫ vero ad scd̄am ꝑtem s*er*monis su
pra q̄ōneꝫ. vn̄ eccl'ia romana ꝑ orbeꝫ
in suis fidelib⁹ dispersa reddit certa
aduersus oīm hereticoꝝ ꝑtensos sa
cerdotes et cōuenticula quod eius
sacerdotes habeant indubitatam
ptātem a xp̄o relictā in terris. cōfi-
ciendi hoc sacr̄m. dūmō rite fuerūt
ordinati. Dat hec cōclusio indubi-
tatā teneꝫ ip̄a rōana eccl'ia ꝑ orbē dif
fusaꝫ. certitudinē suꝑ efficaciā sacra
mētoꝝ. in ea tm̄mō ꝑcipiendā eo ꝙ
ip̄sa sola vt petri nauicula sit a xp̄o
fundata ꝛ extra quā nulli ptꝫ addi-
tus salutis. Materia hec deducit
ꝓpter modernas hereses quas iam
ꝓpter ꝓpinquitatē aduent⁹ antixp̄i.
insurgē videm⁹. ꝓpter quā apl's. fi-
deles cautos reddidit dicens. Nisi
ꝑmū venerit discessio ꝛ reuelat⁹ fu-
erit fili⁹ ꝑditiōis. j. Thessa. ij. glo. di
scessio triplex a fide ab obediētia se
dis apl'ice ꝛ romano impio q̄ duo
vltima intm̄ inualuerūt ꝙ etiā pri-
mū. s. discessio a fide ꝑ isurgētes he
reses cōtinuū capit incrementū. et
ꝑcipue cū hussitis ac heresi ꝛ valdē-
sium. quoꝝ ꝑtensum papā argētie
cōbustū mihiqꝫ confessuꝫ. q*uia* intus
ꝛ extra noui. sicut ꝛ alios pl'res he-
reticos q̄s ex officio iquisitiōis bra
chio scl'ari ad puniēduꝫ reliq̄ me ꝙ
dolenter refero certū reddiderūt de
ꝑmissa discessiōe fidei. Nā ꝙ solū
mō ꝯgregatio fideliū sub rōani pō
tificis obedīa ꝑ orbē dispsa sit vera
petri nauicl'a. extra quā nō est spes
v*er*a salut*is* ꝛ scd̄o ꝙ in illa tm̄mō sint
v*er*a sacra i suis effectib⁹ ꝛ gratijs ꝓ
bat ꝑmo ꝑ. s. Tho. in tractatu ꝯ er-
rores grecoꝝ in q̄ōe q̄ q*uer*it. An sub
eē rōano pōtifici sit de ncc'te salutis
vbi dic̄ Credere rōanuꝫ pōtificē suc
cedere sctō petro in ea ꝑfectōe ꝛ di
gnitate vicariat⁹ xp̄i q̄ ip̄e sāct⁹ pe-
trus in eccl'ia extitit sublimat⁹ est de
ncc'te salutis. Et dis. xj. in nouo d*icitur*
ab anacleto. Post xp̄m dn̄m in no
uo testam̄to cepit a petro sacerdota
lis ordo. q*uia* ipi ꝑ pōtificat⁹ in eccl'ia
xp̄i dat⁹ est dn̄o dicēte ad eū. Tu es
petr⁹ ꝛ suꝑ hanc petrā edificabo ec
clesiā meā ꝛ porte inferi non ꝑuale
būt aduersus eam. Et tibi dabo cla
ues regni celoꝝ. vn̄ ꝑm⁹ ligendi sol
uēdiqꝫ ptāteꝫ accepit a dn̄o ꝛc. ꝛ in-
fra eadē dis. Quāuis vniuerse ꝑ or
bē catholice ꝛ apl'ice ꝯstitute eccl'ie.
vn⁹ thalam⁹ xp̄i sit. tn̄ sctā rōana ec
clesia catholica ꝛ apl'ica solūmō vo
ce dn̄i ꝛ saluatoris nr̄i ꝑmatū obti-
nuit. tu es inq̄ēs petr⁹ ꝛ suꝑ ꝛc. Est
ḡ ꝑma apl'i petri sedes rōana eccl'ia
nō hn̄te macl'aꝫ neqꝫ rugā. glo. si hꝫ
macl'aꝫ in his q̄ merito ꝛ nūero ex-
istūt filij eccl'ie. vl' si nō merito tn̄ nu
mero. ꝑ verā fidē existūt filij. sꝑ me
rito ꝑ sacroꝝ susceptōeꝫ apl'icā. Se
cundū v*er*o ꝙ in illa eccl'ia rōana solū
mō sint v*er*a sacra in suis effectib⁹ cō
stituta pꝫ ꝑ Aug. in simb. fidei suꝑ
illō remissio pctōꝝ vbi dicit. Credo
ꝙ nō sit remissio pctōꝝ nec v*ir*t⁹ ali-
cui⁹ sacri nisi in hac nr̄a sctā q̄ rōa-
na d*icitur* eccl'ia. Et Amb. vt habet. xxij.
dis. Oēs asserit se seq̄ mgr̄am suaꝫ
rōanaꝫ eccl'iaꝫ. In q̄ etiā distinctiōe

Secunda ps s*er*monis sup certitudinē auctis in tali ordi ne sacerdotali exn̄tis.

plra ad idē recitant̄ q̄ breuitatis cā obmittunt̄. ad placitū tñ manet p̄dicatoris. Pudeat ḡ hereticoꝝ peruersum dogma afferētiū extra petri nauiculā. imo ⁊ sctām matrē eccīaȝ posse aliquā v̄tute alicui⁹ sacramēti salutē ꝯsequi.

Exemplum.

Tempe illo qñ heret̄ albiēsiuȝ cepit manifestari quidā maligni quedā signa faciebāt virtute diabolica suffulti. qbus tā illā q̄ alias tūc hereses pullulātes ꝯ romanā eccīam roborauerit asserētes sacerdotes romane eccie eē antixp̄os. De qbus Iob. in canonica sua loquit̄. Antixp̄i mlti sunt ⁊ q solummodo apō eos essent v̄a sacmēta ⁊ nō apud romanā eccīam. xp̄i sponsaȝ p orbem diffusam. cōfirmauerūt aūt hmōi errores p quedā signa arte vt dcm̄ est diabolica ꝓcurata. ita q sup aquas ambularēt sine submersiōe. Nō cū quidā deuot⁹ sacerdos cerneret ⁊ ex hoc piculum fidei plurimū immineret corp⁹ xp̄i cū pixide ad flumē vbi illi maligni i p̄ntia ppl'i sua oñdebāt portēta deportauit. dixitq̄ in audiētia oim. Adiuro te diabole p eū quē manib⁹ porto ne in h flumine ad hui⁹ ppl'i subuersionē exerceant tua fantastica ꝓdigia. Post h v̄ba illis hereticis sup vndas fluminis ābulantib⁹ vt p⁹ sacerdos turbat⁹ corp⁹ dñi in flumie ꝓiecit. Et ecce mira xp̄i potētia patuit oibus Nā mox vt elementū tetigit sacr̄m fantasia cessit v̄itati ⁊ heretici statī vt plūbuȝ descēdentes in ꝓfunduȝ sunt submersi ⁊ pixis cū sacro statim ab angelis sublata est. Sacerdos aūt de miraclo q̄deȝ gaudebat ḡ de iactura sacri vehemēter doluit Ita q totam noctē in lacrimis ⁊ gemitu ꝯsūmaret. Sed nō defuit dei clemētia. nā mane cū eccīam intrasset pixideȝ cū sacro sup altare repit Ecce quō deus ostendit sacramēta hereticorum esse falsa ⁊ nostra vera ⁊ catholica.

Sermo. ij. scde ptis de mistro malo ⁊ indigno hui⁹ sacramēti an conficiat.

a Ccipite ⁊ mādūcate h ē corpus meū. Math. xxvj. Salutet̄ v̄go. Quia in p̄cedēti s̄mone tactū est q ꝯsecratio cōpetit solū sacerdotib⁹ eccie rōane. ⁊ qō ceteri sacerdotes extra eccīam exn̄tes ꝯsecrare nō p̄nt. ⁊ circa h p̄ns s̄mo duplicē doctrinā ammistrabit. Prima sup veri sacerdotij dignitatem q̄ ad veritatē ꝯsecratiōis. Scda super sctitatē vite laical' cū carētia virtute consecrationis. Et declaratur partes. Primo qui dicantur extra eccīaȝ existere sacerdotes vl' illi q̄ intra eccie vnitatē ordinati fuerī ⁊ postmodū ab eccīa p̄scisi p excōicationē vel heresim vl' extra eccīam baptisati ⁊ ordiati ⁊ si vtroq̄ mō accipiat̄ an credēduȝ sit q tales nō valeāt nec baptisare nec ꝯsecrare. Secūdo an bon⁹ ⁊ sanct⁹ laicus cū sit magis p̄ticeps diuie v̄tutis ⁊ influentijs diuie grē q̄ malus sacerdos an tal' posset ꝯsecre ⁊ missaȝ celebrare. ⁊ he due difficultates tangunt̄ a doctorib⁹ in eoꝝ scriptis sup q̄rtuȝ sniaꝝ dis. xiij. q. An ois sacerdos ēt h̄etic⁹ scismatic⁹ excōicat⁹ degdat⁹ possit celebrare ⁊ cōsecre. scda tāgit an soli sacerdotes ⁊ nō laici scti pos

sint hoc sacramentum cōsecrare in
missa. Et lʒ argumentatiue si vult
predicator procedere deseruiat pro
pma qōe. canon. xxiiij. q. j. Audiui
mus ꝙ nō valeant cōsecrare cū ibi
dicatur. Quicūqȝ ab vnitate eccle-
sie fuerit alien⁹ execrare pōt inuul-
gari. entzveihen cōsecrare nō potest
Et augusti. etiā dicit ꝙ extra eccia3
catholicā nō est locus veri sacrificij
tn̄ his argumētis nō obstātialibus

Diuisio sermonis i duas qões. prima an quilibet sacerdos possit consecrare.

Datur ꝓ pma qōe hec cōclusio. tā
ꝗ̄ pro pma pte sermonis. Quilibȝ
sacerdos rite ordinat⁹ scdm ordina
tionē eccie romane potēs proferre
vba consecrationis ⁊ potēs habere
debitam intentionē. potest hoc sacr̄
mentuȝ conficere. vt minister prin-
cipalis cause scȝ virtutis dei que so
la potest ex infinita sua potētia cō
uertere vt pncipalis causa panē in
corpus xpi ⁊ vinum in sanguinem
Ex qua conclusione sequit̄ alia qȏ
criminosus hereticus scismatic⁹ ex
cōmunicatus. imo degradatus sa-
cerdos potest conficere ⁊ vere con
ficit si attēptat ⁊ obſuat cetera om-
nia que ad hoc requirunt̄ ꝗ̄uis cō
ficiēdo grauiter peccat. Prima cō-
clusio ꝙ quilibet sacerdos rite ordi
natus ⁊c. Probatur naȝ ex verbis
Hug. in de sacramētis vt supra pa
tuit. Hoc sacr̄m pficitur qn̄ quatu-
or concurrunt. s. ordo sacerdotalis.
materia panis ⁊ vini. forma verbo-
rum sacramentaliū ⁊ intentio faciē
di ea que xp̄s instituit. Et qꝛ hec q̄-
tuor cōcurrunt ⁊ exprimunt̄ in pre
fata conclusione. vt patȝ intuēti vbi
tres conditiones tanguntur ex par
te ministri. s. ꝙ sit sacerdos ⁊ qȏ pos
sit proferre verba consecrationis. ⁊
tercio qȏ possit habere debitā intē
tionem. Jdo consecrare pōt habita
debita materia sup quā suā intētio
nem ⁊ verba consecrationis dȝ di-
rigere vt sacerdos. Itēȝ ptȝ ex scda
rōne ꝙ per conclusionē secludunt̄
qui consecrare non pn̄t vt sunt lai-
ci muti. rōne carentes. ⁊ hoc tangi-
tur cum debeat habere debitā intē
tionem. ⁊ quarto illi qui extra debi
tam materiā volunt conuertere pa
nē ⁊ vinuȝ ptensuȝ in corpus ⁊ san
guinē xpi. Et dico ptensaȝ ⁊ falsaȝ
meteriaȝ. vt quidē heretici nūcupa
ti acholmite vt etiā Aug. in libro d̄
heresibus loquit̄. offerūt panē ⁊ ca
seum in missis. hn̄tes pro fundam̄
to ꝙ a pmis hoibus abel ⁊ cayn ob
lationes de fructibus terre ⁊ ouiuȝ
fuerunt celebrate. Alij etiam vt ca-
thafrigi ⁊ pecutiani de infantis san
guine ꝗ̄ de toto eius corpe minu-
tis punctoꝝ vulneribus extorquēt
eucharistiam suaȝ conficere nitunt̄
miscendo euȝ farine ⁊ panē inde fa
cientes. Quidā vero vt aq̄rij aquā
solam sub specie sobrietatis in hoc
sacramento offerunt. ⁊ quia omēs
hi errores ⁊ similes excludunt̄ per
hoc ꝙ xp̄s dn̄s illud sacramentū sb̄
specie panis ⁊ vini instituit sicut pȝ
Matt. xxvj. in verbis themat͛. Jō
pȝ prima cōclusio ꝙ quilibet sacer-
dos ⁊c. vt supra. veruȝ attendāt hic
sacerdotes ꝗ̄uis pplo non sit neces
sarium ꝓponere ꝙ sacerdos vtatur
in consecrando pane triticeo puro.
Et si dicat̄ raro inuenitur talis pa-
nis cuȝ sepe alia grana frumēti sint
admixta. Respondit. s. Tho. di. xj.
in suo quarto sententiaꝝ. ꝙ illa gra
na sic mixta possunt se tripliciť hře

Nota specialem doctrinaz p sacerdotibus nō tñ pplo pdicandum.

vel q2 sunt in tanta copia q vincūt virtutē tritici z ipm conuertūt i sui naturā z tunc nō pficit cuz ibi ñ sit panis triticeus z xps se grano tritici pparauit. vel illa grana z mixta nō vincunt naturam tritici s3 vincūtur a tritico. z tunc pōt confici. Vel tertio mō sunt mixta q sunt eqlia. nec vnū vincit alterū s3 ambe manent. z tunc sub hostia illa ps q̄ triticea est consecratur. altera non. Vñ sūmaz adhibeant diligentiam sacerdotes in talibus. De vino etiā aduertatur q sit purū z vinū vitis nō acerosum eo q acetum z vinum differūt spē. vt etiā pbs in. viij. methaphis. tangit cum dicit. hoc modo fit ex vino acetum. q̄ mō fit ex viuo mortuum vñ sicut hō viuus z mortuus differunt spē. ita vinū z acetum. patet h etiā ex contrarijs eorū pprietatibus q2 vnum est virtualr calidū. acetuz vero virtualr frigidū. verū q2 Isidorus dicit. q acetū est spēs vini z de eo potest confici. Dicēdū q ipe accipit vinū large p omi liquore qui aliq mō ortum habet ex vite. vñ etiam q2 interdum vinum incipit acescere. aut q2 fit pendulū tunc potest confici licet melius sit desistere nisi necessitas vrget. z hoc pter reuerētiam sacri. qñ aūt pfecte desinit esse vinū z est mere acetum tunc nō pt fieri cōsecratio. Itez notāt sacerdotes q de agrestu etiā non pōt confici sanguis xpi. eo qd est in via generatōnis ad vinū. vt pbs tāgit. iiij methaphis. Vnde piculosum ē in partibus vbi raro maturescunt vue z semp manent etiā expsse a botris in sapore agrste. vt in partibus frigidissimis. si qs eñ illum liquorez haberet in partib9 vbi maturescūt vue. diceret illū esse agrestuz. Posset tñ pbari talis liquor p debitam eius digestionē. vt si post digestionem haberet suauem saporem. posset tunc confici. si aūt nō. tunc oino non est conficiendū. q2 nihil efficit nec excusant ptes vbi non crescunt vina. q2 vt dr fm Tho. non est aliq terra ad quā nō possit tñ vinuz deportari q sufficiat ad celebrandum Ex quo documento sequit aliud videlicet qd licet de musto possit confici eo q dulcedo maturatonē attestatur que etiā est digestionis spēs iuxta phm vbi s. nō tñ decet pf ipuritatem eius. vt de ipo conficiat nisi necessitas emergat. Et si queritur de illis qui in die transfigurationis xpi solent consecrare de musto z vino nouo. Rñdetur vt supra q ñ decet pter reuerentiā sacri. possūt tñ botruz bene excoctum in calicez exprimere guttam vel simile. quia tunc locum habet. c. didicimus de conse. distin. iij. z sequenti. vbi inter alia dr si necesse fuerit botrus in calicem exprimatur. q2 liquor dum ē in vua magis habet rōem cōmestibili q̄ potabili. vt etiā tangit Scotus i suo q̄rto. vbi supra z h p sacerdotū doctrina q copiam librorū nō habent. Sed quo ad scdam partez sermonis. An etiaz heretic9. scisma ticus. excōicatus. criminosus. z degradatus conficere possit. vbi dat distinctio simul z cōclusio. Qr vbi tales post susceptū ordinem sic ab vnitate ecclesie recedunt z conficere attemptant. Vtiqz vere cōficiūt pdictis quattuor cōcurrentib9. vbi vero extra ecclesiam nō rite fuerūt

Scda ps fmōis sup q̄stionez. An ois hēticus zc possit cōficē vbi dat distinctio d hereticis.

oꝛdinati nec intendūt facē ꝙ eccl'ia
romana ꝑcipit esse faciendū in tali
um oꝛdinatōe ⁊ consecratōne. tunc
nullo modo conficiunt. Probaꝫ ꝗ
ad ambas ꝑtes conclusio. Nā ꝙ ꝑ
mi possunt cōficere patet ex docto
rum sententijs vbi s̄ dist. xiij. Nam
qꝛ sacerdos habet ptātem ꝯsecrādi
ex caractere sacerdotali ⁊ caracē ma
net in heretico scismatico crimīoso
⁊ degradato. igiꝫ ꝗlibet eorum pōt
consecrare quāuis grauiter peccāt.
si attemptāt. Item alia ratio ē san
cti tho. Omne quod datur post con
secrationem est perpetuum. ptꝫ ꝗa
non exprimitur aliqđ tempus sed
manet perpetue oꝛdinatus sicut ꝑ
petue baptisatus. Vnde ⁊ i iferno
cognosciꝫ baptisata anima a nō ba
ptisata ⁊ oꝛdinata seu insignita ca-
ractere anima a non insignita cum
ergo insignitio sacerdotalis sit hu-
iusmodi. Ideo per talem insigniti-
onem dum viuit habet potestatem
consecrandi. licet non meritoꝛiam
vbi illam exequitur in actum. verū
⁊ si de excōicatis ⁊ hēticis nō sit du
bium. tn̄ apud aliquos forte degra
datio faceret dubiū. eo ꝙ talis tra-
ditur potestati seculari. vt secularis
puniendus. vnde sicut secularis nō
potest conficere. ita nec degradatus
Respondetur ꝙ degradatus tradiꝫ
potestati seculari. non quod debeat
habere dominum in eum tanꝗ̄ i se
cularem. sed vt habeat iurisditionē
ministerialem in eum quia videli-
cet potestas tunc secularis est mini
ster spiritualis potestatis. sic etiam
heretici traduntur ad puniendum.
Iuxta ca. Ad abolendam de here-
ticis potestati seculari. Secūda ꝑs

huius cōclusionis. ꝙ videlicet vbi
non sunt rite oꝛdinati nec conficere
volunt ꝓm oꝛdinationeꝫ ecclesie ro
mane sed ꝓm suam sectam. tūc nul-
lo modo conficiunt Et hic materia
ad pꝛedicandum populo est per ne
cessarium pꝛopter varias hereses
quarum vna diu viguit scilicet ꝛval
densium quoꝛum papa vt supꝛa ta
ctum est vbi incinerari debuit con
fessus. ⁊ tamen incineratur argenti
ne quia relapsus modum habuerit
oꝛdinandi pꝛesbyteros per manuū
impositionem soluꝫ. vt apostoli do
gmatizando ꝙ romana ecclesia nul
lam haberet auctoꝛitatem ⁊ ꝙ om-
nes benedictōnes eius essent male
dictiones. Iuxta illud Malach. i.
Maledicam benedictionibus ve-
stris cum alijs ꝗ̄ꝫ plurimis articu-
lis erroneis quos tales friuole te-
nent nullo modo conficere possūt
Erat etiam eius titulus. Fridericꝰ
dei gratia episcopus xp̄i fideliū ab
negantium donatōnes constantini
Et per hoc patet solutō ad argumē
ta in ꝑncipio adducta. tā a. c. Audi-
uimus. xxiiij. q. i. quā etiā suꝑ ꝟba
Augusti. extra eccl'am catholicam
Nō est locus veri sacrificij intelligi
tur tn̄. ꝗ ad istos iaꝫ tactos hēticos
ꝗ̄ꝫ etiā suꝑ ꝑmos qui videlicet licet
sint rite oꝛdinati ⁊ conficere valeāt
tn̄ extra eccl'iam conficiunꝫ ⁊ sine ef
ficatia. vn̄ eoꝝ bn̄dictōnibꝰ maledi
ciꝫ. iuxta auctoꝛitatē Malach. idu
ctā. sic etiā ꝯtigit malis sacerdotibꝰ
⁊ criminosis i eccl'ia in ꝗ̄tū sibijpis
eoꝝ sacra nō ꝓsunt. lꝫ alijs ꝓdesse
valeant. Seqꝫ ex his alia doctrina
suꝑ laicos scōs cū sint deo ꝓpinqo
res ꝗ̄ꝫ mali sacerdotes, adhuc confi

cere nō pñt' de q̄ in seqnti ꝭmōe tra-
ctabitur.

Exemplū sup sacra hereticorum.

Predicante sctō Petro martire
in partibus lumbardie q̄ ꝛ primus
inqsitoꝛ hēticoꝝ fuit ꝛ ab eis inter-
fectus contigit eum inꝭdum declia
re ad domum cuiusdam dñi ville.
cuius subditi erant heretica praui-
tate infecti. taliter ꝙ vera sacramen
ta non haberētur in romana eccl'ia
per oꝛbē dispersa ꝫ tm̄mō apud eos
ꝛ seducebantur ꝑ dyabolum se i an
gelum lucis transfoꝛmantem ꝛ ta-
lia ꝑdicāte ꝛ q̄si innumerabiles ho
mines sic erant seducti. vnde cū q̄-
dam die famuli dicti domini ville
sibi in secreto persuadebant aliaꝫ fi
dem quā vsqꝫ tunc tenuisset. Rñdit
si aliā fidē melioꝛē scirē libēter illaꝫ
recipem. Cui illi. Nōne credēs āge
lo aut btē Marie virgini dicēti tibi
qđ alia melioꝛ inueniret. ymo inqt
crederē. tunc illi pꝛomiserunt quod
die crastina super hoc beatam vir-
ginem audiret ꝛ videret. Cum eis ğ
ad illoꝛum ecclesiam veniens ꝛ ip-
sum demonem in foꝛma ꝑdicta vi-
dens quasi iratus ꝫ eū vix ꝑcibus
alioꝝ victus demon eum recepit. ꝑ
cipiens ꝙ doctrine illoꝝ famuloꝝ
obediret. Ad quē cuꝫ postea sctūs
Petrus venisset ꝛ vultum eius im-
mutatum vidisset vix ab eo causam
scire potuit. Cui finalit' totū apuit
sperans sanctum Petrum eciaꝫ ad
illoꝛum erroꝛem ducere qui ꝓmisit
ꝙ si btā ꝟgo Maria ei aliā ondere
vellet fidē eā ex coꝛde reciperet ꝛ dñs
ville ꝓmisit ꝙ i crastio ipāꝫ audiret
vñ mãe surgēs btūs petrꝰ duas con
secrauit hostias ꝛ vnā sumens aliā in
pixido resuauit. Cū q̄ cū alijs coꝛā
dyabolo cū venisset ꝛ ab eo dure re
ꝑhēsus fuisset ꝙ suos suos ꝑseqret'
ꝛ nisi eēt mr̄ miscđie eum mime ad
miam reciperet. Tūc btūs petrꝰ pixi
dē extraxit. dicēs. Si mr̄ eiꝰ es ado-
ra h̄ filiū tuū qꝛ inq̄tū deꝰ maioꝛ te
ē ꝛ eū adoꝛare teneris. q̄ stati euanu
it fetoꝛē maxim pꝰse relinqns et sic
ꝑdictꝰ dñs ad fidē ē reuocatꝰ ex qui
bꝰ falsa ꝛ diabolica hēticoꝝ sacra q̄
tum a sacris eccl'e romane seu etiā
catholice differunt patet.

Sermo tertiꝰ scđe partis Cur necessariū sit in ecclesia vt hoc sacr̄m cōficiatur a bonis et malis sacerdotibus.

Ccipite ꝛ comedite h̄ est coꝛ
a pus meū Math. xxvj. Sa-
lutet' ꝟgo. Postq̄ in ꝑcedē
ti ꝭmone tactū est ꝙ ois sacerdos ri
te ordinatꝰ siue sit bonꝰ siue malus
hoc sacr̄m conficere possit. Restat
ꝓpter infirmos auditoꝛes ꝛ sepe tā
dubiosos q̄ malis sacerdotibus bo
nos laicos solent ꝑferre ymo expiē
tia me docente sepe reperti sunt du
biosi estimātes oino ꝙ omnipotēs
deus non ita cōem se pꝛeberet bōis
ꝛ malis sacerdotibus. cū ex tali cōi
one maloꝛum multum offendatur
meliusqꝫ foꝛet. vt a sanctis laicis q̄
a malis sacerdotibus tractaret' ꝛ cō
ficeretur cuius occasione duplex sa
luberrima doctrina iam āministra
bitur. Prima necessitas diuine in-
stitutionis super equalem consecra
tōnis ptātem ecclesie traditā. Scđa
sup eq̄lē a ꝓbatōꝫ vtriusqꝫ ptātis tā
bōis q̄ malis sacerdotibꝰ ꝯcessam.

Et p[er] has partiũ intellectu declarã de sunt q̃stiones due quar[um] p[ri]ma tangit necessitatẽ talis institutiõis. quare videlicet necessariũ fuit. xp̃m ih̃s saluatorẽ sic sacr̃m instituere vt causa a bonis q̃[uam] a malis possit cõfici et dispensari sacerdotibus [et] nõ a sc̃tis laicis. Sc̃da ne in missa mali sacerdotis q̃s offendatur declarandũ est in quibus differat missa boni sacerdotis a malo celebrante. Vñ super primã questionẽ datur hec cõclusio Ea necessitate qua necessarium fuit hoc sacr̃m instituere. fuit etiã necessariũ vt taz boni q̃[uam] mali sacerdotes hoc ip̃m sacr̃m possent conficẽ [et] celebrare. Ex qua sequitur q[uod] non fuit necessariũ vt loco malor[um] sacerdotum laici boni [et] sc̃ti hoc debeãt sac̃mentum conficere. Partes cõclusionis deducet p̃dicator ex octauo s[er]mone prime partis in qua tractat̃ d[e] institutionis nc̃cte precipue in sc̃da p[ar]te sermonis si placet. vel breuit̃ dicat ad propositum q[uod] sicut tres virtutes theologice. fides. spes. [et] charitas sunt nobis necessarie in hac vita vt in futura vita fidei que est de nõ visis succedat visio b[ea]tifica. Et spei nostre qua illam vitam spam[us]. succedat cõprehensio [et] charitati q̃ iam viuimur deo p[er] grãm succedat fruitio. Decuit etiã auctore ois boni. vt aliquid relinq̃ret i terris. circa q[uod] huiusmodi virtutes in summo se exercitarent. ad hoc vt post summũ meritũ summũ p̃miũ in alia vita acq̃rerent [et] possiderent. Hoc aũt completũ est. vbi sacr̃m sui deifici corpis [et] aie. sanguinis [et] deitatis instituit. circa q̃d idem tres virtutes theologice sic in summo se exercitant. ita

Diuisio sermonis sup duas q̃ones

Quare est necessariuz vt hoc sacr̃z possit taz a bonis q̃[uam] a malis sacerdotibus dispensari.

sua merita in summo hic accumulant. Et q[uia] p̃mium corr̃ndet merito ideo dicere optet q[uod] sicut nullũ donum in terris relictum ad maxima merita hominis deseruit. sic h[oc] sacramentum. siue sp̃ũalr̃. siue sacramẽtaliter. sumat̃ ita etiã ad maiora premia consequenda in prima defuit. Quibus sic stantibus. q̃s iam affectaret vt hoc sacramentum solum a bonis deberet confici [et] tractari cuz fideles t[m]n meritum sibi accumulare p̃nt audiendo missam mali sacerdotis sicut boni. dummõ malus nõ sit notorius vt p[re]tẽbit. Deducat p̃dicator merita fidei nr̃e. q[uia] hoc sacr̃m dum in illo deus tot mirabilia opatur. que non solum oẽm sensum. s[ed] etiam oẽm transcendunt intellectũ creatuz siue humanũ siue angelicũ vt idem sit in celo. [et] in terra. s[u]b modica panis specie. Etiaz in tota sua q̃titate sic pependit in cruce q[uod] non repugnat diuine potentie. licet oẽz transcendat intellectum vt in seq̃ntibus patebit. Qr si hec rõ non tibi sufficit certe concludunt sequentes Nam si solũ nõ boni. hec haberent conficere quis certificare posset nedum fidelem s[ed] [et] totam ecclesiã sup veritatem sacramenti cum apl̃s dicere habuit in veritate. Nihil mihi conscius sum. s[ed] non in hoc iustificatus sum. Et Eccl̃iasti. ix. Nescit hõ an odio vel amore dignus sit. Vbi nota q[uod] cum minor noticia possit haberi de aliena bonitate q̃[uam] de p[ro]pria [et] dicte auctoritates. loquunt̃ de noticia p[ro]prie bonitatis q̃ facilior esset q̃[uam] noticia aliene bonitatis. sequeretur q[uod] si t[m]n boni sacerdotes hoc sacramentum haberent consecrare. seq̃

P[ri]a ratio

Sc̃da ratõ

rent cottidie sicut i mūere deceptiones. ita ꝛ dubietates semperq; fideles non solum de vera adoratione verum ꝛ sumptione semper haberent dubitare. Quid insuper super dampnum cottidianum ꝙ tam viui ꝗ mortui consequerentur si solū a bonis hoc sacramentum esset celebrandum. vbi iam non solum viui peccatores ꝛ iusti veniam ꝛ gratiam. verum etiam cottidianum re-

Quarta rō

cipiunt mortui suffragium releuamenq; penarum. siue a bonis siue a malis in altari offeratur. Confirmāt h̄ omnia institutio xp̄i in cena qui equalē potestatem conficiendi tribuit apostol' bonis ꝛ malis. vt iude traditori qui ꝛ ip̄e episcopalem ꝛ sacerdotalem accepit a xp̄o ministerium. vt supra in prima pte opis tactum fuit. Unde ꝛ hoc verificatū fuit in Mathie electione episcopatum eius accipiat alter. ligat deniq; hec vltima ratio sane mentis intelligentiaȝ. Quis enim iudicaret cō-

Hec ratio ex silitudie

sonum rationi vt elemosina bōi domini depranāda esset propter malitiaȝ ministri qui illam elemosinaȝ iussu domini haberet dispensare. Sic in proposito sacerdos mister domini saluatoris nobis sua sacramenta dispensat solum vt seruꝰ quē iudicare apostolus prohibet dicēs tu quis es qui iudicas alienuȝ ſuū. Uerum quia materia occurrit de malis ministris ꝛ supra tactum est ꝙ tantum meritum fidelis sibi accumulare potest audiendo missam sacerdotis mali sicut boni ceteris paribus intelligendo non se intromittat predicator plurimuȝ de hoc discutere nisi quantum necessitas cogit. quando auteȝ talis imminet necessitas vel non patebit in fine operis vbi viginti quatuor dant documenta propter inodinatam vitā celebrantium ꝛ fidelium eorū missas audientium. Ad hoc autem ꝙ sepe boni layci malis sacerdotibus preferuntur. Auisat predicator populum. ꝙ licet quilibet laycus i necessitatis articulo valeat baptisare non tamen conceditur. nec cōcessū est a xp̄o. vt laycus quantumcunq; bonus valeat hoc sacramentum in quacunq; necessitate conficere. vt ꝑfidi ꝛ valdenses iam in mundo dispsi heretici dogmatisant. Et huiꝰ cā est xp̄i institutio. Nam xp̄s apostolis vt laycis dedit potestatem baptisandi ꝛ plures baptisauerunt etiā post baptismum Johannis iudeorum ꝛ hoc diu ante passionem suaȝ vt patet Johannis quarto. In ṗncipio. Sed potestatem conficiendi hoc sacramentum non dedit apostolis sed vt ab eo ordinatis ꝛ etiaȝ post institutionem sacramenti ꝛ eiꝰ sumptionem per verba. hoc facite i meam cōmemorationem prout superius tactum fuit. Unde non valent hereticorum argumenta vbi vlterius arguunt ꝙ quia malus est sumere sacramentum ꝗ conficere et laycus potest sumere. ergo etiaȝ cōficere. Item vbi dicunt ꝙ cum potestas conficiendi datur ex diuina virtute ꝛ bonus laycus est magis ꝑticeps diuine virtutis ꝗ malus sacerdos. ergo etiam valeat conficere. Non valent argumenta. Nā ad ṗmum cum dicitur maius est sumere ꝗ consecrare. negatur si de maioritate potestatis aut auctoritatis in

Nota rōes q̄re bōi layci nō ṗnt cōficere ꝯ hēti cos.

telligēda sit. q2 ɔsecratō est maioris ptātis. lz sumē sit maioris necessitatis. ɔsecratōe tñ facta p debitā ptātē Vñ q2 vnꝰ pt ꝓ innumeris ɔsecrare nō aūt sic ꝓ innumeris sumere. Jō sumere oibus pt cōuenire non aūt ɔsecrare. Ad scōm vbi dicunt ꝙ bonus laycus ē magis pticeps diuine virtutis. Rñdeṫ pticipatio est duplex vel respectu alicuiꝰ ptāt ꝗ quā qs prius nō hūit. vel ad meliꝰ agendū id qd priꝰ facere potuit. Primo mō laycus vt laycꝰ nō est magis pticeps diuine ṽtutis ad faciendū ħ qd sibi ex suo statu nō cōuenit. Secūdo mō q2 meliꝰ exeqtur ꝙ sibi cōuenit facere vbi est bonꝰ ꝙ̃ vbi ē malus. Jō vt sic est magis pticeps diuine virtutis ꝛ gr̃e hec oia tanguṅt a doctoribꝰ in. iiij. sniaꝝ dist. xiij. vbi de mistro altaris tractant q̃rentes. primo. An omīs sacerdos possit cōsecrare. Scdo an soli sacerdotes ħ facere pñt. Vbi etiā in pma q̃stiōe mgr̃ in textu nō teneṫ vbi volebat ꝙ hētici ꝛc̄. nō possent ɔficē ꝛ tm̄ de pma pte ṡmonis. Sed quo ad scdā qōnez q̄ etiā est scda ps ṡmōis. An missa boni sacerdotis sit melior ꝙ̃ mali sacerdotis. Daṫ ɔclō lz quātū ad eēntialia sacri. das wesen des sacramentꝫ. vt sunt corpus ꝛ sanguis dñi nr̄i ihū xp̄i q̄ sub spēbꝰ panis et vini contineṫ nō differat missa vniꝰ ab altera tñ ꝙ̃tuz ad aliqua annexa notabilis est differētia. Ex qua seqṫ aliud documentū ꝙ melius est audire missam sacerdotis deuotioris dūmō nō credat illā supexcedē i sb̄stantialibus ꝙ̃ missa mali sacerdotꝭ Conclusio quantum ad primā ptē patet plurimū ex ṗcedentibus. vbi declaratū est. ꝙ sicut xp̄s in cena vltia hoc sacr̄m institueñdo cōtulit eq̄lem ptātem discipulis sup corpus suū vel q̄ ad sacralem eius cōsecratōnē inter q̄s Judas reprobꝰ extitit. Jtē q2 hoc deus agere voluit propṫ nostram certitudinē ꝛ etiā cōem vtilitatē inde ꝓuenientē q̄ oia locum in ecclesia nō haberent. si solū a bōis hēet ɔfici. Hoc ēt aucte Augu. in libro de corpe xp̄i tangiṫ. vbi dic. In mysterio corpis ꝛ sanguis dñi nihil a bono magis nihil a malo minꝰ pficiṫ sacerdote. Et q2 hec omnia itelligi dñt q̄ ad eēntialia sacri. Jō non differunt inter se quo ad hoc vtroꝝ ꝙ misse. Secunda vero pars cōclusionis quo ad aliqua annexa sic melior est boni ꝙ̃ mali sacerdotis missa ꝛ annexa considerantur in exercitijs proprie deuotionis circa seruatas obsecratōes ꝛ petitiones sup q̄dā spēalia in q̄bꝰ desiderat a dō exaudiri. vt si ꝓ conuersione alicuius pctōris. aut ꝓ liberatōne alicuius aīe a purgatorio aut vite prospitate vel aliqd tale peteret in spēali tunc eñ valet tam ex ope opato. vt ē missa ꝙ̃ ex ope opantis. vt est bōitas sacerdotis plꝰ ꝙ̃ mali eo ꝙ mali sacerdotis valet tm̄ ex opere opato. vt ē missa in se ꝛ sacrificiū altaris qd ibi operatur tm̄ quantum deus decreuerit donare. eo ꝙ ē minister ecclīe. Et si dicaṫ nūqd etiā malꝰ sacerdos pōt in sīlibꝰ casibꝰ vt est pctōris conuersio ꝛc̄. celebrare. Rñdeṫ vtiqȝ pt ħ nō ɔsūt sibūpi nec generales orones q̄s facit in psona ecclīe nec speciales quas ex ꝓprijs facit licet generales semper valeant ꝓpter charitatez ecclīe. in cuius psona celebrat.

Scda p ṡmonis an missa boni sacerdotꝭ sit melior ꝙ̃ missa mali sacerdotis.

Nō q̄druplices pctō res ꝓhibentur celebrare ꝛ nō oēs.

Vñ ꝯclo est ꝙ boni sacerdotis missa alijs valet sp ꝛ sibi mali vero alijs valere ꝑt sibiipsi vero mime. Patet etiā veritas documēti ꝺm bona vētura in suo q̄rto dist. xiij. circa eādez materiā vbi dicit. Sicꝗs libēti⁹ audit missam sacerdotis deuoti. credo ꝙ bñ faciat. dū tñ nō credat ipam i sbstantiali supexcedere pctōris missā qꝛ tūc ꝑiculose erraret. Si vo queritur. Si maloꝝ misse pñt audiri cur eccl'ia ꝓhibet. Rñdet ꝙ nō oim maloꝝ ꝫ aliquoꝝ maloꝝ ꝓhibet. ꝛ hoc facit ecclesia. ꝑmo in penā pcti eaꝝ Itē scđo vt ꝑ subtractōz audiētie de culpa peniteant. Tertio vt alij vidētes istos sic contempni caueant sibi merito em̄ contēpnunt. vt dič Bonauentura. qꝛ nō sunt digni celebrare ꝛ si celebrant nō sunt digni conficere. ꝛ si conficiunt nō pñt digne sumere. Et si queritur q̄ sunt tales qui ꝓhibent cū nō omnibus malis sit ꝓhibitū. Rñdetur ꝙ sūt quadrupli ces mali. s. heretici. scismatici. symoniaci. notorij fornicarij. Et huius ē ratio quia isti directe ipugnant spiritualitatē huius sacri. Nam cū sit secretum fidei inquantum fides in summo meretur circa ipm vt supra patuit. Ideo merito repellunt heretici. Item qꝛ est vinculum charitatis. Ideo repellūtur scismatici qui charitatem scindere querunt. Itez quia est vas gratie ꝛ omnis bōi contentiuum. Ideo repelluntur symoniaci qui gratiam emunt ꝛ vendūt. Item qꝛ est sacꝛm eleuans hominē ad statū maxime spūalitatis. Ideo repelluntur notorij fornicarij. Vbi nota ꝺm tho. vbi supra in suo q̄rto, est differentia inter concubinarios sacerdotes eo ꝙ aliq̄ sūt notorij aliq̄ non. Et notorius efficit ꝗs tribus modis vel per sententiam iudicis. qꝛ in iudicio ꝯuict⁹ vel ꝑ ꝯfessionez in iure factā. vel per rei euidentiam sicut quando est ita manifestum ꝙ non ꝑt vlla tergiuersatōe celari isti prohibentur celebrare cum repulsione audientie. ymmo ꝛ repulsione amministrationis eo ꝙ nullus debet recipere ab eis sacramentum et si recipit nullam consequitur gratiam propter peccatum inobedientie ꝙ cōmisit. Vꝫ vt ꝑmisi in fine dāt plura documenta super his ne ordinarij locorum seipos ꝛ alios etnaliter dampnent.

Exemplum.

Sacerdos quidam lubricus ꝛ totus imundus ꝛč. vt intelligenti ꝑꝫ Corpus xp̄i quasi cottidie polluto ore sumebat. Et vide vindictam dī vt narrat guilhelmus altisiodorensꝭ Os enim circa nasum ꝛ mentuz est versum in horribilem formam ꝛ lingua computruit. ita vt vix pre fetore posset ab amicis suis sustineri. sic ꝗ miserabiliter defunctus est. Sic ꝛ sacerdos alius in gallia fuit cuius manus imissa super aram extense. igne celesti vsq ad cubitos sunt cōbuste. Qui duo si non penituerunt vtiq eternaliter cruciantur in inferno fortassis tamen he plage eis in bonum cesserunt cum raro puniat deus bis inidipm.

Sermo quartus secunde partis. Cur sub velata specie panis eucharistia ãministratur et adoratur.

Ccipite & comedite hoc est corpus meum. Math. xxvj. vl' sumatur thẽa ex Thob. xij. vbi angelus raphel dixit Thobie. Sacramentum regis abscondere bonum est. Opera aũt dei reuelare & confiteri honorificum est. Deduc si placet aliqualiter hystoriam & manet hoc ꝙ sacrm summi regis ꝗ ad sacramentalem p̃ntiam sui preciosi corpis & sanguinis anima & deitatis abscondere idest ꝙ maneat absconditum hic in via sub specie panis & vini in altari bonuz est nobis & quare patebit i sermõe vel sumatur thema. Dabo manna absconditũ id est panem celestem velatũ. Apocalips. v. ꝫ prius salutetur virgo. qꝛ supra tactũ fuit ꝙ ad intelligenduz essentiam sacramenti quo ad xp̃m qui p̃ntaliter & personaliter continetur sub specie panis necessarium est discutere. De his que ad sensuz apparẽt vt sunt sacerdos & spẽs panis & vini eo ꝙ cum nihil sit in intellectu quin pri⁹ fuerit in sensu. ij. de anima. tunc de ipa re contenta & abscondita clarior patebit intellectualis cognitio. Cum ergo ad sensum visus ymo tactus gustus & odorat⁹ nihil ꝓponitur nisi oblata panis añ consecrationem & eadem accidẽtia panis etiam post consecrationem manẽt vt prius fidelibusqꝫ omibus necessarium sit. vt post consecrationem credatur ꝙ sub illis accidentibus. zufell. vt sunt color albũs. sapor pondus qui leuis est & rotũditas hostie sit verum xp̃i corpus absconditum vt patebit. Ideo tripl'r ad p̃ns ammistrãda est salubris doctrina.

Pria ꝙ deifica nostri saluatoris p̃ntia in sacramẽto altaris debet eẽ abscondita.

Scõa ꝙ illius p̃ntie tm̃mõ species panis debet esse contentiua.

Tertia ꝙ illa p̃ntia tm̃mõ sub pane triticeo debet mãere velata. Ad declarationẽ harũ partiũ necessarium est ad tres difficiles questiones rñdere. Prima quare deus ordinauit vt sua sacramentalis & deifica p̃sentia in sacramento maneat abscõdita & velata. Scõa quare velata sb specie panis & nõ carnis crude aut sanguis que res magis inducerent ad cognitionẽ carnis & sanguis xp̃i ꝓpter expressiorem similitudinem ad ipm contentum. Tertio q̃re velata sub pane triticeo & non alio & hic patebunt per tres sermonis partes

Triplices q̃stiones per tres declarãtur partes.

Quo ad primum datur conclusio voluit diuina sapientia vt in hoc sacramento aliud videatur & aliõ credatur vt indignitas malorum non puniretur & meritum credentiũ p̃miaretur sunt & alie cause due que i sequenti sermone patebunt. Habꝫ ergo p̃ns sermo soluꝫ duas causas quare dominus dat suuꝫ corpus velatum & prima est indignitas prauorum que exigit vt veletur. Pro quo nota similitudinem & rationẽ. Nã sicut eger oculus appetit vt sibi sol et qñcunqꝫ lumen tegatur ne vissus amplius offendatur. ita incredulis

qui lumine fidei omnino carēt solū modo naturali lumini innitētes expedit vt sol iusticie eis velatus maneat vbi curiose illud sacramentum inspicere temptarent. Nō deni qꝫ hoc dictat ne videlicet occasione huius sacramenti amplius in inferno torquenantur vbi nudum christi corpus viderent ꝛ tamen non crederent sed insultarent. qđ eis non contigit si consuetam panis speciem intuendo non credunt. Ecce qꝫ benignissime agit cum eis misericordia saluatoris eos a triplici malo preseruando cordis oris operis. Nam si nudum corpus aspicerent ꝛ hoc a fidelibus māducari. subito ex ipo aspectu scandalisati peccarent in corde per horrorem in lingua per detractionem in ania per spūalem mortem patet de his tribus iacturis et precipue de primis duobus ex processu euangelico. De primo em̄ cuꝫ dominus dixisset. Caro mea vere ē cibus ꝛ sanguis meus vere est potus sequit Ioh. vj. ex hoc multi discipulorum eius abierunt retrorsum ꝛ iam cum illo non ambulabāt quasi abhorrentes verba de hūana carne comedenda. Unde ꝛ cum dñs dixisset alijs suis discipulis Nūqd ꝛ vos vultis abire? Petrus ꝓ omnibus respondit. Domine ad quē ibimus. verba vite eterne habes expedit ergo vt horror talis locuꝫ nō habeat in corde etiaꝫ infidelis ꝛ vt velatum maneat ꝛ absconditum verꝫ xpi corpus ꝛ sanguis. qꝫ etiam per hoc vitatur peccatum lingue ꝑueniens ex detractōis vitio patet i eodem capitulo. Nam cum dominus dixisset. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. subito litigabant iudei ad inuicem dicentes Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum. litigatio hec murmur ꝛ detractio ē qđ etiam mors anime sequeretur si viderent infideles nudum xpi corpus patet ex figura. j. Regū. vj. vbi dicitur. Percussit deus multos eo qꝫ vidissent archam domini quia. s. nō licebat eis eā videre detectā. Archam significat corpis xpi sacrm̄entum quia sicut in archa tria cōtinebantur. Uirga moysi. Tabule decem preceptorum. ꝛ manna. vt illorum operuꝫ per illa diuinitus opata non obliuiscerētur. deduc illa opera ad placitum. Ita in hoc sacramento tria habentur. corpus extensum in virga crucis. aima in q̄ oēs thesauri sapie dei per scripturaꝫ tabularum. et manna id est dulcedo diuinitatis cum vtrisqꝫ coniuncta. Sed ꝛ hoc qđ in cōclusione tangitur. qꝫ etiam fidelibus expedit vt velatum habeatur xpi corpus est propter meritum fidei qđ meritum ꝛ si circa alios fidei articulos nobis accumulamus. credendo illis solum modo ex auditu sacre scripture q̄ a summa veritate emanauit. Iuxta illud saluatoris. Ego sum via et veritas ꝛ vita. in nullo tñ hō tm̄ meretur articulo sicut in hoc sacramēto ibidem firmiter credendo eē corpus xpi ꝓpter verba summe veritatis in eius institutione prolata cuꝫ dixit. hoc est corpus meum. q̄ etiaꝫ iam continue proferuntur a conficientibus sacerdotibus in persona

Scda ps ꝓme ꝯclōis.

xpi. vñ et hoc sacramentum specialiter nominatur mysterium fidei. Ex quo sequitur quod quia verba deseruiunt ad auditum et non ad visum fides est et de auditu et non de visis cum de re quam videmus sciam potius quam fidem habeamus. vt Augustinus tangit super illud Apostoli Heb. xj. Fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparentium. Ideo necesse erat vt propter tale meritum sumere ac credere velatum nobis exhiberetur sacramentum hoc. Cum etiam secundum gre. i omel. Fides non habet meritum vbi humana ratio suple ex visu et naturali lumine acquisita prebet experimentum. Deducit hec sanctus tho. in suis sermonibus de xpi corpore figuram ex benedictione ysaac super Jacob Gen. xxviij. Vbi omnes sensus decepti fuerunt preter auditum in ysaac. cum dixit vox quedam vox Jacob est quod erat verum sed quando dixit manus sunt Esau hoc erat falsum. quia etiam erant manus Jacob sed ipse deceptus propter pelliculas circundatas manibus Vnde iacob significat corpus xpi et sicut patrem decepit in quatuor sensibus et non in auditu. ita propter meritum fidei vult deus. vt solummodo verbis que auditui deseruiunt credamus. Nam visus in ysaac deceptus fuit. quia caligauerant oculi eius et videre non poterat habet textus. Item odor in pellibus. sapor in cibo ministrato et tactus manuum decepti fuerunt. Sic omnes nostri sensus a suis naturalibus indicijs recedunt cum illos sequi non debeamus. quia essemus decepti. si enim nolo credere ibi esse panem quia video similitudinem panis post con consecrationem iam non sto in veritate fidei. vnde visus decipiet me Similiter si saporem et odorem panis quos sentio in sumptione. fuero secutus credendo. ibi esse substantiam panis cum illis accedentibus vt sunt color. sapor. odor. duricies. Iterum non stabo in veritate fidei et decipient me isti sensus. similiter et tactus a sacerdote qui solum tangit similitudinem panis. decipitur quidem si estimat se tangere panem naturalem. cum tamen solum accidentia tangantur. Ideo solummodo vox certificat nos xpi qui dixit ad auditum et non ad probationem aliorum sensuum propter fidei meritum hoc est corpus meum et hoc verissimum est. sic et verissimum fuit. Vox quidem vox iacob est. cum tamen alij omnes sensus fuerant decepti quod deus procurauit fieri propter nostrum meritum

Iam pro secunda questione datur conclusio Quia panis abilior est ad inuentionem sumptionem. conseruationem. et amministrationem quam alij cibi. Ideo conuenienter sub specie panis et non alterius rei comestibilis. puta carnis aut sanguis xps nobis instituit sacramentum sui corporis. Partes conclusionis patent Nam quia hoc sacramentum erat practicandum omni loco et tempore propter maximam eius efficatiam quam cottidie et omni loco operatur ad conuersionem peccatorum. stabilitatem iustorum animarum purgationem. et glorie beatorum augmentum. De quibus effectibus supra in prima parte patuit et inferius in tertia parte operis patebit. Nihil etiam omni loco et tempore facilius inuenitur quam

Conclusio secunde questionis.

cibus panis. Ideo cōgrue sub spe-
cie panis ip̄m instituit xp̄s. Itez q
correspōdet in tali specie suis figu-
ris. vt res figurata. Et figure vt su-
pra patuit tres sunt ad comestionē
ordinate. vt esus agni legalis. obla
tio melchisedech in pane ⁊ vino. et
esus manne que tres figure tribus
in hoc sacramento correspondent
vt est corpus xp̄i verū qd̄ per agni
esum sicut species panis ⁊ vini per
oblationem melchisedech ⁊ effect9
per esum manne representatur. Et
precellit oblatio melchisedech. qa
xp̄s s̄m ordinem melchi. factus ē
pontifex eternus offerens panem ⁊
vinum. Iuxta illō: Tu es sacerdos
ineternum s̄m ordinem melchise.
Est insup pāis abilior ad sūptōz tā
sanis ꝙ̄ infirmis quibus hoc sacra
mentum amministrare oportet ꝙ
nō est de alio cibo. Est et tertio abi-
lior ad conseruationem quia enim
leuare portare ⁊ custodire oportet.
hoc sacramentum varijs de cau-
sis cum aliquando tractatur vt sa-
cramentum ⁊ sacrificium. aliquan-
do vt sacramentum tantum. aliq̄n
do vt' viaticum pro cedentibus ex
hac vita sicut primum fit in missa
⁊ s̄m dum reseruatur in sacrario. iō
conueniēter sub specie panis et nō
alterius rei occultatur ⁊ sumit xp̄s
Et q̄rto quia panis abilior ad am-
ministrationem eo ꝙ mundius et
honestius tractari potest in altari ⁊
diuidi i oblata in suas partes tres
propter diuisionem factam in chri-
sto in tribus ptibus. s. aie. corpis et
sanguis q̄ abinuicē fuerūt separate
Ideo conueniēter sic in oblata pa-
nis nobis amministratur ⁊ occulta

tur. Vex hic que ad lrālem sensuz
defuiūt cū quo tn̄ mysticus sensus
concurrit quē vtiq xp̄us premissis
subintelligi voluit. Quia enim sa-
cramentum quodlibet est sacre rei
signum ex eius diffinitione vt ablu
tio exterior in baptismo significat
interiorem ablutionem per gratiaz
a peccato. Et hoc sacramentum eti
am debet continere ab extra aliqd̄
signum ducens in cognitionem rei
contente ⁊ occultate. Ideo conue-
nientius signum dari nō potuit ni-
si vt sub panis specie ⁊ vini que tri-
um rerum sunt expresse sacra signa
rei videlicet contente ⁊ signate. vt ē
corpus xp̄i verum rei insuper non
contente sed signate vt est corp9 my
sticuz qd̄ est ecclesia rei etiam non
contente sed causate. vt est refectio
spūalis. Has enim res species pa-
nis ⁊ vini aptissime significant eo
ꝙ sicut ex pluribus ⁊ puris granis
panis conficitur ⁊ ex multis race-
mis vinum confluit sic corpus xp̄i
verum ex pluribus mēbris puris
⁊ immaculatis consistit. Et similit
corpus mysticum ex multis fideli-
um personis a culpa mortali mun
dis ⁊ vinculo charitatis vnitas ec-
clesiastica vnitas consistit. j. Cor. x.
vn9 pāis ⁊ vnū corp9 mlti sum9. Vi
de si placet vlti9 augu. i omel. super
euāgeliū. Caro mea vere ē cib9 ⁊c.
Itē tho. i s̄mo. d corpe xp̄i sermo.
nono si hn̄t p māib9 vl' sufficiāt hec
q̄ nōta sūt. Finalr iā p tria qōne cur
sb spē pāis triticei tm̄ xp̄i corp9 ve- Tertia qō.
lat ⁊ nob mistrat ē pclo. q nobilissi
mū corp9 i celo ⁊ i tra xpt piūctā di
uinitatē fidelib9 dat vt nobilissim9
pāis filior di. iō ēt occltat sb spē no

bilissimi panis scz triticei. Ubi no-
ta q sicut Alchimiste asserunt om-
nia metalla ab auro quibusdã egri-
tudinibus differri ⁊ complementũ
suum quodlibet recipere dum pur
gatur ⁊ in auꝝ transmutatur. Ita si
ligo ⁊ omnia alia grana vbi purgã-
tur appropinquãt ad tritici purita-
tẽ. Unde ⁊ panis triticens q̄ꝛ ⁊ pa-
nis nobilissimus ꝓpter excellentez
suam puritatem optime huic cele-
sti cibo debet conuenire vt videlicz
tm̄mõ sub tali specie sacerdos vale
at conficere xp̄m velatum fidelibꝰ
ministrare finaliter etiam conclud̃e
do q tale velamentum dñici corpis
nobis per necessarium invia existit
cum claritatẽ huius xp̄i corpis glo
riosi. nullus mortaliũ ferre posset
sicut nec claritatem solis. Cuius ta
men claritas ad claritatẽ christi cor
poris comparatur sicut gutta ad
totum abyssuz maris. Accipe figu-
ram Exod. xxxiij. ⁊ deduc illam hy
storiam ꝑ exemplo finali cum alio
qd̓ inferius tãgitur q Moyses po
suit velamen super faciem suaz qñ
loquebatur pplo ꝓpt claritatẽ vul-
tus eius q̃ accepat ex freqũeti ap-
propinquatione ad diuinum lu-
men qñ loq̃bat cuz dño. A fortiori
corpus xp̄i totaliter diforme factũ
⁊ glorificatũ in resurrectõe nullus
mortalis oculus inspicere põt. nisi
velatum. Quid aũt sentiendum sit
quando in hostia videtur foꝛa car-
nis aut ymaginis alicuius ꝑ neces-
sarium est declarare in sequentibꝰ.

Exẽplũ aliđ ad precedẽs.

Sacerdos quidam apuit os cu-
iusdam demoniaci ⁊ hostiam non
consecratam imposuit ꝑcipiens vt
in virtute illius hostie exiret qui de
moniacus hostiam dentibus dila-
cerans. dixit. Non exibo ꝓpter istũ
panem non consecratum. Uñ cuz
sacerdos stupefactus hostiam con
secratam immittere vellet prius de
mon a quodam alio interrogatus
quomodo cognosceret quando ho
stia esset consecrata vel non. Respõ
dit ex virtute diuine potentie q̃ me
premit infernalibus penis vbi ad-
est cognosco. Et duz quereret an ne
oclo intellectuali suo presentiã xp̄i
corporis posset intueri. Respondit
stulta interrogatio cum illum solũ
modo beati ⁊ puri possunt conspi-
cere oculi. Et dum hostiam consec-
tam immitterere quasi attempta-
rent. dixit. Non oportet per me ꝓ-
pter eius presentiam et preceptum
exire cogor ⁊ sic abscessit. Ecce cur
expedit vt velatum suscipiatur ⁊ ꝓ
pter fidei meritum ⁊ ꝓpter corporis
glorificati claritatem.

Sermo quintus tractãs đ sacramento miraculoso quãdo non velatum conspicitur sed carnis aut ymaginis forma apparet in hostia.

s acramentum regis abscon-
dere bonum est. opera autez
eius reuelare ⁊ confiteri ho
norificum est Thobie duodecimo.
Quasi diceret ad nostrum propo-
situm. Et si sacramentum regis ce-
lestis abscõdẽ ⁊ velatuz suscipe sub
spẽ pãis bonũ sit rõibꝰ in ꝑcedenti
ſmõe tactis tñ opa eꝰ in miraclosis

apparitionibus. qñ spēs pueri. aut carnis in hostia appareret. declarare ad dei honorē ꝑ necriū ē. Cui⁹ occasione salutet prius virgo. De miraculoso sacro locuturus ad plenū expedit sup tres q̄ones hr̄e tres declaratōes. Prima an sb sacro miraculoso qd tūc dr̄ miraculosuz qñ in hostia post ꝯsecratōem apparet species pueri vel alicui⁹ ymaginis aut spēs rubea carnis aut sanguis. debeant fideles credē ibi eē veꝝ sacr̄m corpis ꝛ sanguinis xp̄i. ita ꝙ sacr̄aliter ibi sit p̄ntia xp̄i. sicut per lumen fidei credimus esse xp̄m sub spē cōsueta panis alba post cōsecrationē

Triplex qō de sacro miraculoso

Qō pma.

Scda qō.

Scda q̄o declaranda. An credēdū sit ꝙ illa spēs q̄ sic apparet vt ymago aliq. vel vt caro. aut sanguis. sit vera ꝛ nālis forma xp̄i. aut aliena q̄dam a ꝓpria ꝛ naturali forma xp̄i. ꝛ hec questio diuidet̄ in duas ꝓpter duas doctoꝝ sentētias. habēs etiaz terciā q̄ndam annexā vt patebit. tñ principalis Tercia q̄o erit quid sacerdoti circa sumptōnem q̄d fidelibus circa adoratōem sit faciendu3. An vic3 sacerdoti cōueniat sumere sacramētū miracl'osu3. ꝛ an fideles cultu latrie debeant adorare. Quo ad pmā q̄stionē. P̄ñs sermo ad duplicē tēdit catholicā doctrinaz q̄rū Prima ē erroris cuiusdā piculosissimi refutatiua. Scda est catholice veritatis sup miraculosu3 sacr̄m declaratiua. Et hee due ptes sunt declarāde ꝑ duo membra sermōis p̄ñtis. Primū errorem quendā abijciat. ꝛ scda veritatē cōcludit. Error āt pessimus a me. tanq̄ inquisitore repertus extitit. in non nullis ptibus alamanie. ꝛ p̄sertim sueuie. quē etiam defendere q̄dē de maiorib⁹ p̄latis ꝛ epis attēptauerūt asserēdo. ꝙ sacr̄m tale miraculosum vt p̄missū ē nō esset amplius censendū veꝝ sacramentū eucharistie. nec cultu latrie adorandum. ſ3 tm̄ pro reliquijs vt alie reliquie seruandū ꝛ reponēdū. ꝛ hec cōtrouersia mota fuit rōe defensionis cuiusdā sacramēti miraculosi in quada3 ꝓpositura ordi. canonicorum regulariū reseruati ꝓut adhuc reſuat̄. vbi forma cruoris apparet in hostia. iam a trecētis ꝛ amplius annis. locum nominare nō expedit propter prelatorum reuerentiam ꝛ quia derogare veritati in hoc sacramento vergit in ei⁹ magnam contumeliam. immo ꝛ fidei maximū periculum. Ideo aduertēda sūt aduersarioꝝ argumenta. ne i posterum aliquis super illa fundare se habeat. ꝛ demū eorum solutiones attēdere. Dicunt ergo argumētando cessante specie sacramentali cessat sacramētum. sed in sacramēto miraculoso. cessat spēs sacramētalis. ergo cessat sacramentū. Primū ꝙ cessante specie sacramentali cessat sacramētum. patet per doctores. vbi declarant questiones q̄dam sub spēb⁹ sacramētalib⁹ panis ꝛ vini. maneat corp⁹ xp̄i ꝛ sanguis. vbi in questione. quā sanctus Tho. mouet in tercia parte. questōne. lxxvij. articulo quarto. An species sacramētales possunt corrūpi ꝛ articulo octauo vbi querit An vino cōsecrato possit aliquis liquor immisceri. in quibus declarat̄ qd vbi per aliquas alterationes circa speciem panis. aut immixtiones alicuius liquoris in vinum consecratum. de-

Tertia qō.

Diuisio sermonis i duas partes.

Nota argumenta illorū qui nolebant sacr̄m miraculosum nō esse veꝝ sacr̄m.

finūtꝛ corrūpūntur spēs ille sacmē tales. tunc non est amplius ibi sacmentum. Alteꝝ ꝙ in scḋa pte argumenti tangitur patet de se ad sensū cum in sacro miraculoso iam cessauit prior spēs alba ꝛ consueta pāis vñ cessauit esse seu eēntia sacri. que ꝯsistit in vera cōtinētia. seu inclusione veri xp̄i corꝑis ꝛ sanguinis anime ꝛ deitatis. Aliud argumentum. Fides nostra circa sacramentum hoc non obligat vlterius credere. nisi ſꝫ institutōꝫ xp̄i. vt sicut ipe istituit ad credendum ꝛ sumendum. ita ꝛ nos credere ꝛ sumere debeamꝰ sed ipse sub consueta panis forma. panis videlicet azimi ꝛ triticei cōsecrauit. sumpsit ꝛ sumendum tradidit ꝛ nō sub specie aliqua miraculosa. ḡ nō tenemur credere. ꝙ sub q̄cunqꝫ alia forma etiam miraculosa sit verū sacramentum. Partes argumēti patent ꝑ se. Tertio argutum fuit hoc quod credere tenemur esse in h̄ sacmēto. Hoc etiam sumere possumꝰ ꝛ tenemur. ſꝫ sacramentum miraculosuꝫ non possumus sumere nec tenemur ſm doctores hoc declarantes eo ꝙ xp̄s apostolis non det ad sumendum in specie miraculosa. ſꝫ cōsueta panis triticei. Reponi autē debet ad sacra cum alijs reliquijs. Quarto arguunt. Corpus xp̄i incipit esse in hoc sacramento v̄tute v̄boꝝ sacramentalium ꝛ conuersionem sacramentalem ſꝫ super carnē ꝛ sanguinem miraculose apparente non tendunt sacramentalia v̄ba nec in ipam miraculosam apparitionem. conuersio facta est. ergo non est ibi sacramentum. Quīto adduxerunt dicta quorundam doctoꝝ precipue Richardi in suo quarto scripto distin. x. vbi querit. An corpus xp̄i. vt est in sacramento possit oculo corporali videri. ꝛ cum in responsione dicit. ꝙ existentia corporis xp̄i vt est in sacramento non potest videri oculo corporali naturali nec virtute glorie nec per miraculū subdit ꝙ etiam impossibile est talē speciem fieri que sit illius existentie expresse representatiua. Unde si aliquando apparet species paruuli vel frustum carnis. non credo ꝙ illud sit corpus xp̄i. Egidius etiaꝫ in Theoreumatibus ꝛ dicuntur theoreumata quinquaginta conclusiones quas idem doctor fecit de corpore xp̄i in vno tractatu dicit. xxiij. theoreumate cuꝫ miraculose apparet hostia in figura pueri vel in specie carnis prout xp̄s sacramentaliter existit dimensiones ibi apparentes dimensiones xp̄i esse non possunt. predicator exprimat dimensiones per longitudinem ꝛ latitudinem illius forme pueri vel carnis que videretur in hostia miraculosa. Iā pro secunda parte sermonis ꝛ ꝓ veritate dat conclusio hec. Hic firmissime credendum est ꝛ nullatenꝰ dubitandum quod sub sacramēto miraculoso. vtpote q̄ndo apparet forma pueri aut carnis vel sanguinis sit vera presentia xp̄i corporis sanguinis anime ꝛ deitat. sicut existit post consecrationem in consueto sacramento altaris. Conclusio hic qꝛ directe opponitur argumentis pretactis. Prio argumēta ipa sunt soluenda ꝛ post intellectus conclusionis in sequenti sermone ponendus licet enim ordo rationis exposceret

Scḋa ps ſ. mōis q̄rta ꝯclō.

Argumentoꝝ solutiones.

quod post declarationem conclusi
onis argumenta soluerentur tamē
semper expedit predicatori. vt stati
argumenta ab eo allegata capiant
suas solutiones ⁊ hoc propter po
pulum astantem qui non semꝑ to
talem expectant materie declaratio
nem dum post argumentorum re
citationē. ⁊ ante ipsorum solutionē
abscederet in errore vi argumento
rum ductus relinqueretur. Dicitur
ergo ad primum argumentum. ꝙ
illa regula cessante specie cessat sac̄
mentum intelligitur quando speci
es sacramentales cassant naturali.
vel violenta corruptione. vt si ex di
uturnitate putrefierēt. vel ex nimia
humiditate vel ignis adustione in
cinerarent̄. Non aūt intelligit̄ quā
do species sacr̄alis consueta nō cor
rumpitur sed mutat̄ in speciem seu
formā miraculosam carnis aut san
guinis vel ymaginis. ⁊ ꝙ hic sit ve
rus intellectus regule patebit in se
quenti sermōe. vbi per dicta docto
rum deducetur quod sub sacramē
to miraculoso semper est integrum
⁊ perfectum sacramentum. Aduer
tenduꝫ ēt suꝑ h̄ quod de corruptōe
tactum est specierum ꝙ oportet tā
tam esse specierum sacramentaliuꝫ
corruptionem ⁊ alterationem in co
lore. sapore. ⁊ hm̄odi ꝙ nullo modo
posset s̄uari natura seu essentia pa
nis ⁊ vini si ibi adesset eo qd̄ ꝙ̄diu
manet eēntia panis seu natura tam
diu manet corpus christi siue speci
es panis aut vini denigrentur con
gelentur rarefiant vel condensen-
tur. vt inferius in speciali sermone
de hoc tractabitur ꝙ̄diu censet̄ ma
nere sacramentum sub speciebus
sacramentalibus que etiam decla
ratio per necessaria existit propter
varios errores qui ex reꝑtiōe sacra
menti furtiue ablati ⁊ inter vepres
post triennium reperti contingerūt
quibusdam asserentibus non fuissē
ibidem sacramentum amplius ꝓ
pter liquefactionem specierum sa
cramentalium. aliȷ̈s oppositum as
serentibus qui etiam casus contige
rat in dyocesi patauiens̄ ꝓpe maur
kirchen. Ad scđm argumentum di
citur ꝙ christus in institutione sac̄
menti voluit tradere eccl'ie cōeꝫ mo
dū cōsecrandi ⁊ sumēdi s̄m queꝫ se
mansuꝝ ꝓmiserat cū eccl'a dicēs vo
biscū ero vsqꝫ ⁊c̄. Vn̄ nō ꝯueniebat
vt s̄b spē miraculosa illis sacramē-
tū traderet. Et ꝑ h̄ etiaꝫ ptꝫ rn̄sio ad
tertiū argumētū. q꞉ vt patuit sacr̄m
miraculosum non sumit̄ eo ꝙ xp̄s
sic sumēdū nō instituit. veruꝫ sacer
dos tenet̄ expectare si ad ꝯsuetā for
mā panis rediret. ⁊ tunc sumē dꝫ. si
ꝟo nō rediret tūc aliā hostiā ꝯsec̄re
tenet̄. vt sic integra sacr̄a ꝑcipiant̄ d̄
ꝯse. dist. ȷ̈. Cōꝑim⁹. Vbi h̄r ꝙ sacer
dotes aut inteḡ sacr̄a ꝑcipiāt aut ab
ītegr̄ arceāt̄. q̄d ꝟo agēdū foret si ⁊
illa scđa hostia seu ēt t̄tia ⁊ sic sꝑ cō
uerterēt̄ i for̄as miracl'osas ifert⁹ pa
tebit. sed ad pn̄s hec solutio sufficit.
Ad quartū argumentū dr̄ ꝙ lꝫ con
uersio sacr̄alis n̄ fuit facta i has spe
cies miraculosas. sicut nec sacramē
talia verba ad ipam miraculosam
formam se terminauerunt. tn̄ q꞉ sac̄
mentalis conuersio prius facta fuit
virtute sacramentalium ꝟboꝝ et ex
diuina virtute potest eadē species
alba que prius fuit transmutari in
aliam specieꝫ carnis. aut pueri. sine

amotõe xpi corpis. Ideo manet veritas sacri sub specie miraculosa sic sub cõsueta albi panis. Ad dictũ richardi vbi dicit. q vbi appet species miraculosa pueri rc. nõ credo q illud sit corpus xpi. Rñdet sicut illis p tunc fuerat rñsum q non intelligunt sic arguentes verba doctorũ Dicunt em q illa forma q̃ sic appet nõ sit corp⁹ xpi. i. est naturalis forma corpis xpi r ppria. qr de isto est varietas opinionũ. vt patebit in sequenti sermone tertio. nõ aũt dicit. qđ sub illa forma miraculosa nõ sit eucharistie sacrm amplius sic aduersarij autumant. Et p hoc etiam ptz solutio ad dictũ egidij. cũ loquitur de dimensionibus compãdo dimẽsiones forme miraculose ad formã ppriam xpi corpis. vñ r theoremate sequenti concedit ibi esse xpm di dispensatõe spẽali sb forã miraculosa

Exemplum de miraculosa apparitione in sacro altaris.

Sacerdos qdam sctẽvite ac btissime virgini plurimũ deuotus tẽptationi pulsatur deo pmittẽte. vt sic p eius dubitatõz ceti in fide solidarẽtur sic de dubitatõe Thome euãgelica narrat veritas. Dubitare em cepit qũo sub spẽ panis verum r integrum xpi corpus esse posset. q̃ etiaz de causa assidue matrẽ pietatis inuocauit. vt ei in tam graui periculo sbuenlret. qđ r factum est. Nam q̃daz die eo celebrante subito ante pater noster hostia disparuit. Admirans r pterritus de hoc subito extra seipsum alienatus ab exterioribus sensibus. virgo btã sibi apparuit filiuz in vlnis tenendo. Exhylaratus plurimum in conspectu virgis r tamẽ tremefactus. virgo beata dixit. Ecce eum quem virgo puerpa peperi Ecce quem in sacramento cõsecrasti. Ecce quem tuis manibus tenuisti. quem tangendo r leuando cunctis ostendisti. r quem in sacramento totiens sumpsisti. Nunc ergo cũ tibi trado. vt deinceps sine hesitatione eum deuote r reuerenter suscipias. Et sic deposuit puerum pulcherrimum super altare. Vnde et sacerdos ad se reuersus. specieʒ pueri quasi ad ictum oculi intuens. vidit quomodo in hostiam pãis paulatim r successiue transfigurat⁹ fuit Sicq ipam hostiam gaudenter et cum ingenti gratiarumactione sumens. lachrymis perfusus. omnis dubitatio deinceps in eo cessauit.

Sermo sextus secũde partis quando forma miraculosa non equaliter sed differenter sepe apparet. et quomodo tunc fit immutatio solũmodo circa oculos vidẽtis.

S Acrm regis abscondere bonum est. opa aũt eius reuelare r confiteri honorificum ẽ rc. vbi. Solutis argumentis. p prima questione qđ videlicet sacramẽtum miraculosum sit verũ r pfectuz eucharistie sacramentuz. nec aliter estiari. aut credi debet a pplo fideli ymo oppositũ ptinaciter asserẽ ẽ hereticũ r impiũ cũ in magnã vgat di r sni diuinissimi sacri contumeliaz Quare gaudere debent ecclesie et congregationes monastice in qbus hmõi reseruant sacramenta. p vt in

monte sctō xpe monacum in bauaria. et in Augusta extra muros ciuitatis monasterio sancte crucis et in quāplurimis aliis locis germanie. Jam expedit scdam discutere difficultatē. Ad inuestigandum de ipsa forma q̄ apparet sub ymagine pueri. aut carnis. An sit censenda vt ppria forma xpi. vel non salutem ergo Ad hanc difficultatem prius est notandum quod in hac in materia est triplex mens doctorum non inuicē discordantiū in fidei piculum cū salua fide oēs tres teneri possunt. nec vt sic discordant. sed mutuo se exercent. Pro quarum opinionū declaratione pmittere oportet. in quo omēs doctores conueniunt et in nullo discrepant. videlicet q talis miraculosa apparitō tripl'r potest fieri. Vno mō. q nō equalit omnibus intuētibus apparet. sed sepe vni absq specie miraculosa. videlicet solum sub specie consueta panis et sic eucharistiam adorando. alteri aūt sub spē aliqua miraculosa. vel pueri vel carnis aut sanguinis. queadmodum sepe mihi extitit relatum a certis deuotis psonis in cōfessione. quō sibi huiusmodi interdum spēbus miraculosis conspexissent. licet aliis circūstantibus sola spēs panis visa fuerit vel q interdum sub specie consueta panis. et post paululum sub spē carnis. aut pueri vidissent. Alio modo fit apparitio miraculosa equalit oibus intuentibus. et qr hmōi forma q̄ sic miraculose apparet pōt eē vera et natural' forma xpi. pcedens vicz a glorificato corpe xpi cum semper corpus glorificatum hēt in potestate vt se oculo corpali obiiciat in forma glorificata vel nō glorificata etiam in forma pue qntitatis aut magne. Ideo qui hoc tenere vellet nō esset censendus hereticus cum et certi doctores Alexandrum de ales sequentes hoc tenent et aliorum tenere nolentes argumēta soluētes. Tertio aūt modo fit q talis forma miraculosa nō est ppria forma xpi corpis. sed ē quedam imutatio facta circa colorē album. qui prius aderat in colorem rubeum. aut aliquā ymaginē. Et sicut prius sub specie alba hostie credebatur et venerabatur. verum xpi corpus cum aīa et deitate. sic credēdū est esse post miraculosam imutatōm illius spēi consuete panis albe. in rubeam spēm vel aliam quācūq. ymo semper in omnibus tribus modis recitatis veneratur colitur verum xpi sacramentum. Et quia de omnibus tribus modis populus informād' censetur. ymo et sacerdotes qui aliis de hoc inquirentibus sanam doctrinam tradere tenētur. Datur nobis in pñti sermone triplex salutaris doctrina. Prima super diuersum apparitōnis modum in sacramēto miraculoso contentū. Scda sup diuersam doctrinam tam doctis q̄ indoctis pmulgādā. Tertia sup diuersos autores apparitōnes pcurantes miraculosas recitationem sup pmum modum talis conclusio. Quandocunq sacramentum eucharistie apparet non equaliter omnibus sed vni consueto modo alteri in aliena forma puta rubea vel ymaginis tunc nulla immutatio facta fuit nec circa corpus xpi sacramentaliter ibi contentū nec circa spēm csuetā pāis sed solūmō in oculis videntis spēm mi

Nota q apparitio miraculosa in sacro pt fieri trib' modis.

Conclusio sup pmum modum.

racꝯlosam fit immutatio. ita ꝙ tꝉis
color inconsuetus ei appeat. Et q̄a
difficile ē p̄dicatori hoc populo ru-
di declarari expedit ei. vt per aliq̄s
manuductiones hoc faciat tam ex
sacra scriptura ⁊ gestis sctōꝝ q̄ꝫ etiā
ex opibus maleficorum ⁊ magorū.
Nam Danielis. v. habetur ꝙ in ho
ra conuiuij noctis tpe regi Baltha
sar ⁊ suis apparuerunt digiti quasi
manus hominis scribentis contra
candelabrum in supficie pietis aule
regie. Et rex aspiciebat articꝉos ma
nus id est digitos scribentis. Et seq̄
tur ꝙ nemo poterat legere aut int-
pretari scripturam preter Daniel.
Vide si placet hystoriā ⁊ qūo scri-
ptura erat. Mane Techel phares
mane numerauit deus regnum tu-
um idest compleuit illud ⁊ t̄mina-
uit Techel appensus es in statera.
⁊ inuentus es minus habēs. qꝛ vi-
delicet alius te supabit. phares id ē
diuisio. deus diuisit regnum tuum
⁊ datum est medis ⁊ psis. ⁊ ita con-
tigit. Nam eadeꝫ nocte Balthasar
rex interfectus est a Dario rege me
dorum ⁊ visio impleta. Super quā
visionem si queritur ad nostrū pro
positum super speciē visionis mul
tum defuit. Nam certum est ꝙ vi-
sio illa ex parte videntium erat cor
poralis. tam paganorum q̄ꝫ etiam
danieꝉ. super scripturaꝫ chaldaycā
sed quod vnus legebat ⁊ interpreta
batur. alij vero minime. hoc fiebat
ministerio bonorum angelorum. q̄
corporalem visum aliquorum ita
inuoluebant q̄ð inter litteras discer
nere nequibant q̄ð tamē danieli nō
contingebat. Sic in visione mira-
culosa sacramenti contingit q̄ð di-
uersi diuersa conspiciunt sepe vnꝰ
consuetam panis speciem. dum ta-
men alius miraculosam aliquā cō-
spicit formam ⁊ nulla i mutatione
facta circa oculos illius qui solum
modo consuetaꝫ respicit panis for
mā. fit tamen ministerio boni ange
li immutatio circa oculos eius qui
miraculosam conspicit formā q̄ nō
in ipa hostia fundatur. sed solūmo
do in oculo videntis sicut scriptu-
ra videbatur in pariete fundari. cū
tamen solummodo in oculis vide-
tium erat fundata. Et clarius desu
per procedendo ex gestis sanctorū
Nam legitur in vitis sanctoruꝫ pa-
trum quod dum iuuenis quidam
lubricus cuiusdam honesti filiam
procaretur ⁊ ipa plurimum ꝯtinēs
eundem refutasset magum quēdaꝫ
iuuenis accessit. ⁊ vt sibi in hoc ca-
su subueniret postulauit. Qui sta-
tim magica sua arte. cum plurima
attemptasset nec profecisset iuuen-
culam in formam asine transmuta
uit ⁊ ab omnibus sic estimabatur
preterq̄ꝫ a sancto heremita nomine
Machario ad quā curationis gra-
tia ductus fuerat qui solus eam sb̄
consueta forma humana intueba-
tur eo ꝙ dyabolus eius visum im-
mutare vel deludere non poterat
angelo bono ipsum prohibente de
monium. Quare ⁊ viri sancti orati
one cum fuisset curata. id est ꝙ om-
nis illusio dyabolica etiam ab alio
rum oculis discessisset. patet ꝙ illa
immutatio forme non fuit ex par-
te rei que videbatur. sed tm̄ ex par-
te videntium. Adiecerat etiam san
ctus Macharius ꝙ mulieri hoc ac
cidisset. qꝛ diuinis nō vacauerat nec

Scda ps s̄monis i declaratōnez vbi sit illa forma; sanguis aut pueri q̄ vni apparet z alteri nō z deseruit tm̄ doctis z nō ad vulgū eo q̄ nō ē capax.

sacra ecclesie freq̄ntasset. Et thob. v. dr̄ q̄ q̄ libidini deseruiūt demoniū ptātem accipit in illos. Vn̄ nō mirum si alioꝝ hoim sensus seu visus fuerit imutat⁹. nō aūt scti viri. verꝫ q2 expedit p̄dicatori vt sit resolut⁹ in suis materijs erga doctos z indoctos. Ideo dicat pplo q̄ apud doctos habetur vna declaratio super formā ymaginis pueri aut sanguis q̄ sic vni apparet z alteri nō. An videlicet sit fundata in re ipa que videtur vt est forma panis. vel sit solum fundata in oculo vidētis. aut i aere circūstante. Et a sil'r vbi mulier in forma asine videbat̄. vbi illa forma erat fundata. Et dicat si inferogaretur a doctis. qd̄ illa forma nō est fundata in forma consueta pāis nec in aere circunstante nec in ipso sensu. ꝓut spēs q̄libꝫ sensibilis causatur ab obiecto seu forma exteriori. ꝫ est bene in sensu. primo interiori q̄ dicitur sensus cōis in anteriori pte capitis. vt notū est illis q̄ noticiā habent quinq̧ sensuum interiorꝫ s̄m Auicen. in suo libro de anima. vt est sensus cōis fantasia ymaginatio extimatiua z memoratiua. licet s̄m Tho. in. j. p. sūme in q̄one. An interiores sensus conuenienter distinguātur sint tm̄mō q̄tuor sensus inferiores capiens fantasiam z ymaginationē ꝓ eodē z sunt in media pte capitis sicut memoratiua i posteriori. Et si dicat̄ vn̄ contingit talem formā ymaginis causari in sensu cōi. Dicat q̄ opatōe boni angeli circa sacrm̄ z alias res sacras educitur ex thesauro specierum vi ē memoria in posteriori parte capitis q̄dam spēs pueri vel alteri⁹ forme in ipam ymaginationē. seu fantasiaꝫ que species tunc ibi non remanet ꝫ ducitur in sensum cōem in anteriori parte capitis situatū in hunc finē vt tunc visus exterior ex forti ymaginatione estimat se videre exteriori visu talem rem presentē ab extra qualem ymaginatur. Et similitudinē potest dare ex freneticis vl' alijs infirmis qui sepe estimant se videre aliquas res presentes ab extra. vt i somnis etiam sepe contigit cum tamen solum in ymaginatōe seu fantasia gerunt species agitatas. Huc vsq̧ pro doctis. Ad vulgum aliter dicat. Si queritur. An huiusmodi representationes semper fiant ministerio angelorum. Et si sic vlterius queratur. An bonoꝝ vel maloꝝ z an etiam naturaliter fieri possunt Ibi est responsio q̄ circa sacramentum eucharistie quādo diuersis hominibus diuersimode apparet modo quo tactū est lꝫ aliquibus videtur sub consueta panis specie in altari. alijs vero in specie miraculosa tūc omnino dicendum est q̄ hoc fit ministerio boni angeli. Et similiter vbi sancti interdum vel occultati fuerunt vt omnino inuisibiles redderentur. vel si visibiles erant non tamen in propria specie videbātur sed solum aliena vt christus duobus discipulis euntibus in emaus quorum oculi tenebantur id est forti ymaginatione implicabantur ne eum agnoscerent. Plures etiaꝫ sancti vel in solaris aut lunaris fulgoris specie vel alicuius angeli visi sunt apparere cum tamē huiusmodi forme soluꝫ in ymaginatione videbatur. vbi vero ad deceptionem

Tertia pars s̄mōis in q̄stionē an sp ministerio bonorum z maloꝝ āgeloꝝ fieri habent representatōnes bonoꝝ male.

hoim ⁊ nō alicuius veritatis mani
festatōꝫ. aut vtilitatis ꝓuentū ꝓcu
ratur. tunc oīno maloꝝ spūum opa
tione fit. Sicut qđ mulier equa vi-
debatur preter machario ibi eñ ho
mines opatōne dyabolica seduce-
bantur. ⁊ non boni angeli qđ ex du
obus patuit. qꝛ videlicet arte magi
ca. Judeus ad instantiam iuuenis
hoc a dyabolo ꝓcurauerat. Et scđo
qđ bonus angelus machariū pre-
seruauit. Unde patet rñsio ꝙ taꝫ a
malis ꝙ̄ a bonis spiritib⁹ iuxta me
rita intuentiū ⁊ varietatē intentōnū
ꝓcurari pñt. Sed ad hoc. An natu-
raliter hmōi apparitiones fieri pos
sent. Tu dic. ꝙ sic. Uñ tho. i. pte. q.
.cxiiij. ar. iiij. Quedam herba succē
sa seu accensa fumigās facit trabes
apparere ſpentes. Uñ nō mirꝝ si in
illa illusione hoim vbi mulier eqꝫ vi
debatur. hoc dyabolus virtute ali-
cuius rei naturalis ꝓcurasset absqꝫ
eductōne spēꝝ sensibiliū ex thesau
ro seu conseruatorio eorūdē. tamē
ponit modus ille qꝛ vtraqꝫ fieri po
tuit. Cognoscit eñ demon oim reꝝ
corpaliū ꝓprietates ab initio p spēs
sibi concreatas de quib⁹ longū eēt
disserere. Deꝝ expedit predicatori
dare distinctōꝫ in terminis. vt vide
licet qñ hmōi fiunt noue ⁊ insolite
apparitiones tunc dicat ꝙ talis im
mutatio sensuū vocatur apparitio
vbi vero a malis spiritibus ꝓcurat
vocat prestigium id est dyabolica
deceptio ⁊ vbi naturaliter tunc vo-
catur simplex delusio Unde dic ꝙ
prestigium. zauberey des gesichtes
nihil aliud sit ſm Isidoꝝ. viij. lib.
ethimo. c. ix. ꝙ̄ sensuū ⁊ pcipue ocu
lorum delusio. vñ in ytalico dicunt
strige qꝛ videlicet ſm Alexandrum
de ales pte scđa. acies oculoꝝ ꝯstrin
git vt res videant aliud esse ꝙ̄ sint.
Ex quo etiā tradit necessariū qđdā
documentū oibus xpi fidelib⁹ ꝓpo
nendū. Qꝛ licet magica arte vt di-
ctum est sepe fiant dyabolice dece-
ptiones. vt res visibiles vel omino
occultentur vel vt aliter appareant
ꝙ̄ sint nō tñ credendū est ꝙ omnia
magoꝝ aut maleficoꝝ opa q̄ iam i
tpibus multū habundant sp ꝓstigi
osa delusione fiant. vt videlicet ma
lefici vnholden nō possent nisi ima
ginarie nocere hominibus iumētis
⁊ terre frugibus ⁊ nō vera ⁊ realia
nocumenta inferre. Si qs eñ h as-
serere vellet ptinaciter ⁊ in defensi-
onem maleficaꝝ heresim oino sa
peret. put in sermonibus de male-
ficaꝝ opibus ad longū ptractat per
patentē bullam Innocentij octaui
desuper emanatā. Quia eñ retroa-
ctis tpibus periculosi ⁊ indocti pdi
catores quod nō verentur in eoꝝ
publicis ſmonibus ad pplm asserē
tu nō debes credere ꝙ hmōi mulie
res supstitiose que vulgariter vnhol
den dicūt. inueniantur quasi p eas
nocumenta inferant hominibus iu
mentis ⁊ terre frugibus p tempesta
tes sed illa contingūt per alias cās
nobis occultas vel p demones di p
missione ⁊ nullo mō per maleficas
Et cū eis obijciebatur ꝙ sepe ꝯfesse
sunt talia fecisse ⁊ ꝓpterea incinera
te. Rñderunt huiusmodi indocti p
dicatores quod seducte fuerunt p
demones in somnijs putantes se
facere cum tamen nō faciebant. Et
quia per huiusmodi vanam doctri
nā malefice semp fuerant defensate

Hic doctri
na ponit p
exēplo fina
li.

⁊ sic continue augmentate vt vix reperiatur villa in qua nō sit rumor de huiusmodi maleficis. eo q iudices seculares noluerunt sepe ꝓpter huiusmodi falsas quorundam predicatorū assertiones eas punire. Jdō periculosissimum est hmōi predicare. per que defenduntur ⁊ augmentantur non propter nocumenta tēporalia sed propter cōtumelias creatori ⁊ fidei illatas ab eis. Cum ipse malefice fidem habent demonibus abnegare corpus ⁊ animam eis tradēt ꝓprios natos demonibus offerre ⁊ plura alia que in dictis sermonibus continentur horribilia perpetrare. Jdeo dicat predicator qȝ licet quedā eorum opera delusorie fiant ⁊ non vere. non tamē omnia ita fieri estimare oportet vt delusorie fit vbi membra virilia auferunt aut in bestiales formas hominem trāsmutant. aut ibi in somnis vehuntur per longa terrerum spatia prout loquitur. c. epi. xxvj. q. v. licet etiam sepe corporaliter ⁊ non in somnis vehātur sicut Symon magus volabat i aere ⁊ plures nigromatici sepe trāsferuntur. tamen vbi nocumenta inferunt hominibus iumentis ⁊ sepe terre frugibus. Hec non prestigiosa arte. sed heu vere ⁊ realiter ab eis cooperante demonis malicia. vbi deus talia fieri propter peccata nr̄a permittit perpetrantur. Unde et dicuntur iuxta ysidorum. viij. ethymologia. vltra omnes alios nigromāticos malefice vulgariter vnhol den id est sine pietate homines dicens. Malefici nūcupant̄ ob enormitate scelerum. Hy enim elementa concutiunt mentes hominū turbant ⁊ absq̧ vllo veneni haustu sola vi carminum animas interimūt. Uide si placet. c. Nec mirum. xxvj. questio. v. ⁊ hec sufficiant pro exemplo inducendo in sermonis conclusionem causa breuitatis licet ex sequenti sermone poteris capere aliq̄ exempla.

Sermo septimus secunde partis qȝ ymago que apparet potest esse ymago xpi. ꝛc.

Sacramentum regis abscondere bonum est ꝛc. vt̄s. Pꝰ q̄ in materia de sacramento miraculoso tacta sunt duo videlicet quod sp ibi est sacramentuȝ corporis ⁊ sanguinis xpi. Contra eos q̄ h negabant seducti falsis quibusdaȝ argumentis. ⁊ scdo qȝ solummō fit q̄dam operatio in oculo videntis sacramentum ab angelo bono quando vni apparet in forma carnis aut pueri ⁊ alteri non qui solum intuetur consuetam panis speciem post consecrationem vel etiam vbi vni ⁊ eidem iam sub spetie panis et post paululum sub specie aliqua miraculosa apparet. Restat nunc tertiū declarare vbi videlicet equaliter ab omnibus ⁊ per longum tempus videt̄ forma miraculosa carnis aut pueri quid videlicet sit illud qȝ videtur an sit verum xpi corpus ⁊ species sui corporis in veris accidentibus ad visum deseruiētibus vel nō sed sit quedam aliena species fundata in hostia consecrata. Saluteꝫ virgo ꝛc. Presens sermo duas amnistrat catholicas doctrinas quarū

Prima declarat naturalē formā xpi sepe in sacramento altari fuisse visa.

Scd̄a declarat huiusmodi apparitionibus multiplicez sub esse cām

Divisio sermonis sup duas qōnes & duas conclusiones.

Partes fundantur super duas cō clusiones ꝓpter duas questiones q̄bus rn̄dendum est. Nam ad questionem vbi queritur. An h̄ q̄ videtur sit xp̄s aut xp̄i caro & sanguis quādo ymago pueri aut forma carnis aut sanguinis apparet. datur pro responsione hec conclusio. Q nō repugnat fidei catholice asserē q̄ xp̄s videtur & non aliena species quando post conuersionem panis in corpus xp̄i & vini in sanguinem ymago aliqua apparet vel pueri aut hominis crucifixi & silr̄ q̄ caro aut sanguis xp̄i videtur & non aliena species quando post consecrationez forma carnis aut sanguinis xp̄i videtur. Ad scd̄am similiter questionez vbi queritur. Cur huiusmodi miraculose apparitiones interdum fiāt. Datur conclusio. Q tantum in sacramento altaris & non circa aliqd̄ aliud sacramētum deus mirabiles operatur effectus vel ad visum per miraculosam apparitionem vel ad gustum per insolitam cuiusdam dulcedinis experientiam et h̄ certis de causis vt in declaratōe patebit. Prima conclusio. Q videlicet non repugnant fidei asserere q̄ xp̄s videatur & non aliena spēs miraculose formata & fundata in ipaz priorem albedinem & eius longitudinem & latitudinem vt vt quidam volunt & sequens sermo declarabit declaratur ex quatuor rationibus. Nā si repugnaret fidei hoc esset qd̄ non esset credendum. corpus glorificatum posse videri ab oculo non glorificato. sed quia hoc fieri potest ideo & illud in sacramento posse fieri non est contra fidem. Hoc autez q̄ corpus glorificatum possit se exhibere oculo nō glorificato scilicet hominis viatoris. Declarant doctores in quarto sententiarum. distin. xliiij. i. questione. An corpus gloriosum necessario videatur ab oculo non glorioso si ei obijceretur ad videndum. vbi sanctus Thomas q̄ quia anima beata habebit plenum posse super corpus suum & hoc ex redundantia glorie ipi⁹ anime deū videntis. Ideo etiaz habet potestatem vt videat eius claritas vel non videatur vel vt tota vel vt pars sic & quelibet alia actio erit in ptāte anīe Cum ergo claritas & color corporis glorificati excedit potentiam visuram oculi non glorificati hominis amplius q̄ claritas solis nostrū visum excedit vt supra patuit. Ideo illa claritas ita latet oculo non glorificato vt si vult vt videatur tūc demonstrabit colorem & claritatez nō excedentem. Et fortificātur hec oīa ex manifestatōne xp̄i post resurrectionem suaz ad discipulos. vbi ei⁹ claritas latuit & patuit prout ipe voluit. & cum ipe reformabit corp⁹ humilitatis nostre configuratum corpori claritati sue. Ad Phil. iij. Jō & sic erit de nobis saltim quo ad generales dotes quatuor corpis cum tamen xp̄i claritas omnium electorum claritatem excedit vt sol mundi omnium aliorum astrorum. Ad ꝓpositum in sacramento sicut xp̄s post resurrectionem discipulis eū

An h̄ q̄ d̄ vz sit xp̄s i sacmēto miraculoso ꝓbatur q̄ sic sine fidei periculo.

Pria ratio.

Scd̄a rō.

tibus in emaus occultauit suā clari ⁊ exibuit eis formā nō clarā sed hu manā in qua tñ non agnoscebatur ab eis nō ꝓpter defectū forme hūa ne. ꝫ q꜠ tenebantur oculi eoꝝ. vt dic̄ euāgelista. i. impediebantur ne euꝫ agnoscerent. ⁊ hoc ꝓpter eoꝝ culpā incredulitatis. quia ſm Gregoriuꝫ talem se eis exibuit foris qual' apō eos erat in oculo mentis. Ita in sa cramento quando apparet ymago pueri vel carnis au t sanguinis xp̄s primo occultat claritatem. Se cundo demonstrat similitudinem forme naturalis sicut videlicet na turalis caro aut sanguis videntur. aut etiam homo aut puer in natu rali effigie. Et tertio quia potestatē habet occultandi vel manifestandi se vnde ⁊ euanuit ab oculis discipu loꝝ in hospitio. Ideo sequitur q̄r tū ꝙ sicut discipl'i illi duo vere dice re potuerunt ad alios discipulos. Vidimus dominuꝫ. Ita fidelis in sacramento videns ymaginem aut speciem carnis vel sanguinis ꝟe di cere potest se vidisse dominum aut eius carnem ⁊ sanguinem. Secun do non repugnat fidei. eo ꝙ ratōes aliorum qui hoc tenent ꝙ nō sit for ma xp̄i. aut eius corporis ⁊ sanguis soluuntur. Primo vbi dicunt ꝙ so lummodo in patria est locus viden di xp̄m in sua specie. Secundo ꝙ li neamenta ⁊ quantitates dimensiue non correspondent huiusmodi for

Scđa rõ. mis paruis pueri aut alterius yma ginis que videtur. Dicunt em̄ aliꝫ nostre mentis ad primum verū eē. ꝙ hic non est locus videndi xp̄m in sua gloria sed ꝙ in sacramento sub aliquo modo sacr'ali videatur non est inconueniens. sicut etiam nō re putatur inconueniens. si hic in ter ris pꝰ suā ascēsionē visus sit indu ꝫ a sua bn̄dicta matre aut aliꝫ sctis. Ad scđ̄ꝫ ptꝫ rn̄sio ex p̄miss' ꝙ corpꝰ xp̄i cū sit gl'ificatū hn̄s in sua ptāte se demōstrare vel occl'tare a visu nō gl'ificato ita etiā p̄t se māifestare sꝫ hac vl' illa forā qua aut mag̃ nec op tet hr̄e aduertētiā ad q̄titatē dimēsi nā. i. lōgitudinē vl' latitudinē hostie vl' etiā ipiꝰ xp̄i. vt ē in celo. Sic̄ ēt ſꝫ petꝝ de tharā. nō optet ꝙ spēs pāis cessant in sacr'o miracl'oso ꝫ ꝙ ipis occultat' circūfundunt' accidentia carnis vl' pueri q̄ ſm Alex. d̄ al'. i. ꝫ p. sūme erūt ꝓpria accidētia vl' line amēta carnis xp̄i lꝫ ħ aliꝫ nō velint nec tñ dicūt ħ repugnāre fidei. Tertio Tertia rõ.

ex eo non repugnat fidei asserere christum vidisse aut eius carnē. vbi talis apparitio fit eo ꝙ magis fides ꝯfortat' ꝑ ħ hoc q̄ꝫ si alia opio que ħ negat teneat'. ꝙ sic declarat'. Cū em̄ ħ sacr'm sit sacr'm veritat' ⁊ nō decet aliq̄ꝫ fictōꝫ circa eū fieri q̄ꝫ q̄s obiicē posset. si q̄s dicere hr̄et se nō vidisse xp̄i spēm. ꝫ solū q̄ndā ymagineꝫ de nouo creatā. prout alia opio pretē dit dicē. sic̄ etiā ampliꝰ fortificatur fi des ꝙ fidelis dicere p̄t secure audiē do missā. vidi dn̄m xp̄m. lꝫ solū vide rit spēm pāis q̄ꝫ si eū dicē optet vidi spēm pāis sꝫ q̄ ꝯtinet' vt credit' xp̄s quāuis vtrūq̄ꝫ sit veꝝ p̄mū tñ fideli bꝰ fac'. Item quarto ex ħ ꝙ q꜠ tal' ap Quarta rõ paritio vt patebit fit in fidei corro boratōꝫ. si hoc ergo ꝙ apparet non esset veruꝫ christi corpus tūc fieret corroboratio non per aliqđ veri sed

ficti qđ est inconueniens asserē. Et licet alij dicant ꝙ propterea nō erit fictio falsa. quia ſm Augustinum in libro de questionibus euangelij. cum fictio nostra refertur ad aliquā significationem non est mendaciū sed figura veritatis. Adhuc tamen replicant alij in oppositum ꝙ quia Augustinus concedit fictionem. licet in figuram veritatis. adhuc tñ fictio reputatur ⁊ ab infidelibus calumpniam pateretur fides si figura demonstrans presentiam christi nō esset eius vera forma. sed potius aliena. Ad secundā vero partem sermonis quo ad conclusionem qđ videlicet in sacramento altaris tantū ⁊ in nullo alio sacramento de⁹ operatur miraculosas operationes quo ad visum ⁊ gustum patet ex ratōne ⁊ ex exemplis sanctorum ac eorū dictis. Quia enim hoc sacramentū est fidei ministeriū id est pre cūctis alijs sacramentis continens altissimas speculationes fidei. vtpote nō solum humanum sed etiam angelicum intellectum transcendentes vt qđ totus christus vt in cruce pependit est sub parua quantitate hostie non excedens illius hostie quantitatem. Sed totus in tota hostia et totus in qualibet parte ⁊ plura alia vt patebit in sequentibus ibi fiunt cottidie miracl'a. Ideo propter sui difficultatem ad credendum deus operatur huiusmodi apparitiones tam ad visum ꝙ̄ ad gustum miraculosum. Vnde Pascasius papa vt recitat in suis sermonibus. Sctūs Tho. dicit. Si quis exempla ⁊ vitā sanctorum legerit non ignorat ꝙ in sacramento altaris aut propter dubitantes aut propter ardenti⁹ amātes. xp̄s se manifestare in forma pueri aut carnis sepe non obmittit. vt qđ lateret in mysterio patesceret in miraculo. Sunt ⁊ alie cause due. s. propter ardentius amantes ⁊ vt infidelium exprobrantiū confutetur temeritas. deduc ad placitum.

Scđa ps sermonis sup qōnē cur hmōi miraculose appītiōes fiāt a dō ⁊ sī tres cāe. s. fidei corroboratio. charitatis ostensio ⁊ infideliū ꝯfutatio.

Exempla.

Potest predicator resolut⁹ in gestis ⁊ miraculis sanctorum varia super precedentia narrare mirabilia i diuersis locis ⁊ per diuersos sctōs exibita que breuitatis causa obmittuntur. Capiat enim si voluerit que nouissimis iam temporib⁹ acta sūt patauie circa cruorem erumpētem ex perforatione hostie seu particule cuius cruoris vestia adhuc in cultro cernuntur cum quo iudeus quidam vt processus habitus ibidē in iudeorum punitionem continet ipsam hostiam salutarem perforauit vel capiant super miraculosum gustum de quo in sermone tactum est ex promptuario exemplorum vl' ex sermōibus discipuli de eucharistia vel ex cesarij dyalogo. in quibus varia narrantur de mirandis suauitatibus quos quidem vl' ex solo aspectu sacramenti aut eius sacramentali sumptione percepert que ad placitum manent predicantis cum iaz breuitati sit insistendum.

Sermo octauus ꝙ alique ymagines que apparent nō sunt imagines christi sed formantur circa colorē et figuram hostie.

S Acramentum regis abscondere bonum est &c. vt supra.

Cum ex precedentibus patuit documentis sepe contingũt miraculose apparitiones ymaginum. vl' quia formantur a bonis angelis in oculis videntium. vel quia vera christi humanitas que in sacramẽto continetur se manifestat in toto id est totali humana forma parua magna. vel in parte carnis aut sanguinis. vt vbi vinum consecratũ in calicem verteretur inuisibilem cruorez vel in hostia appareret carnis portio. Restat iam declarare tertiũ modum apparitionis ymaginum quando nullus predictoruz modorum formãtur sed ipa accidẽtia hostie vt est color figura seu rotũditas ad quasdam ymagines transformãtur. Sed salutetur virgo &c. Pñs sermo quia habet declarare vnum specialem modum apparitionis q̃rundam figurarum in sacramento altaris vbi qualitatiue dimensiões hostie. id est die zweysse farb d̃ hostien mit jr braytvñ leng verzvãdlet zvirt in gestaltnuß etlicher pyldung oder i flayschẽde oder blutige farb do von vil lerer schreyben. ammnistrabit duplicem salutarem doctrinam.

Prima q sepe accidentia hostie mutantur in varias species.

Scda q a sacerdotibus non ẽ sumendum dum durant huiusmodi miraculose species. Partes fundãtur super duas conclusiones ꝓpter duas questiones quibus per cõclusiones respondet fundatur. Nã sup questionem vbi querit in quib' casibus veritatem habeat modus ille apparitionis a doctoribus positus vbi qualitatiue & quãtitatiue dimẽsiones hostie &c. vt s. tactum est. mutantur in ymagines vel similitudines carnis aut sanguis. Datur hec conclusio q licet hic modus apparitionis de quo tractabimus possit saluari etiam in duobus modis apparitionum supra tactis per duos sermones tamen dici potest q saluatur etiam in specialivbi quedam extranee figure aut ymagines xp̃o vt in sacramento est non conueniẽtes miraculose apparent. Ad scdaz difficultatez vbi queritur. Quid faciendum sit sacerdoti in casu cuiuscunqꝫ apparitionis. An sub tali apparitõne sit eucharistia sumenda. Datur hec cõclusio. quia hoc sacramentum a christo sub nulla forma miraculosa. sed tm̃ sub panis ↄsueta specie fuit discipulis traditum et sic institutum. Ideo solum sub huiusmodi specie panis consueta est sumendum. Prima conclusio quo ad primam partem non habet difficultatem apud eos doctores qui nolunt concedere q xp̃s in propria forma se permittat intueri in sacramento. lz vt ꝓbatũ est nõ repugnat fidei etiã ẜz aliquos magnos doctores vt Alexandrũ de ales & suos secutores hoc defendentes qd̃ in propria forma tunc videatur siue vni siue pluribus ad breue vel ad longũ temporis spatium sic appareat. Tũ quia alijs hoc videtur incõueniẽs vt dictum est q xp̃s se permittat in sua forma intueri in hac vita. Tradunt q alium modum possibilez p quã huiusmodi apparitiones fiant scilicet per miraculosam conuersio

Diuisio sermonis sup duas qõnes & duas difficultates.

Miraculosa apparitõ fit interduz p immutatiõnẽ spẽruz panis & vini i ymagines aut colores carnis & sanguis.

nem qualitatis id est albedinis ⁊ ro
tunditatis hostie in alium colorem
rubeum aut ymaginis formam. de
qua iam tractandum est vt secunda
pars conclusionis tangit. Ideo ne
populus estimat doctores sibiinui
cem contrariari in factis fidei q̇ etiã
semper confortandus est. Dicam⁹
ꝙ hic modus apparitionis per im-
mutationẽ miraculosam spẽi figu-
re ⁊ saporis. panis saluatur optime
quando alique extranee figure que
xp̄o non ꝓprie conueniunt vt est in
sacramento apparẽt. vt vbi forma
agni vel forma beate virginis pue-
rum in brachio portantem aut sup
genua xp̄m de cruce depositũ baiu
lantem apparent. sic em̄ xp̄us in sa-
cramento non continetur vt mani-
festum est sed continetur vt sedet a
dextris dei. Oportet ergo hic cõce-
dere ꝙ hmõi ymagines cuz nõ sint
ꝓprie xp̄i corporis species qđ fiant
vel a bonis angelis formantes hu-
iusmodi species in oculis intuenti-
um. eo modo quo supra tactum fu
it in sexto sermone vel ꝙ fiant mira
culose per transmutationes circa q̄
litates ⁊ consuetas species pãis de
quibus iam mentio fit. verum cum
supra tactum est ꝙ tunc in ocul' vi-
dentium boni angeli formant visio
nes quando vni sub specie pãis cõ-
sueta sacramentum ꝓponitur ⁊ alii
ibidem existentis sub specie aliqua
miraculosa sub vna ⁊ eadem hora
⁊ non diu sic remanet species mira
culosa. Ideo dicere oportet ꝙ vbi
sic extranea forma apparet equali-
ter omnibus ⁊ diu perseuerat ꝙ tũc
modus ille de quo tractamus locũ
habet videlicet qđ fiant miraculose

immutatiões circa species seu colo
res ⁊ figuras hostie extrisecas. quẽ
modum vt clarius intelligam⁹ ge-
sta aliqua sunt ꝓponenda ⁊ post de
claranda. Nam Cesarius in dyalo-
go suo inter alia refert de quodam
sacerdote qui plurimũ dubius circa
sacramentum an ibi esset veruz xp̄i
corpus semel dum celebraret facta
consecratione ante sumptionem te
nens hostiam in manibus subito vi
dit in hostia formam agni. circũuol
uens aũt hostiam qđ naz ex altera
parte apparẽt vidit virginem bea-
tam puerum in manibus seu bra-
chiis baiulantẽ. Iterum denuo re-
uoluens vidit ymaginem xp̄i i cru-
ce pendentem semper nouis appa
ritionibus se obiicientibus. Anxia
tus super hoc ⁊ de sua in credulita
te dolens plurimum affectabat li-
cet petere formidaret vt ad pristinã
speciem rediret qđ etiam cũ factuz
fuit sumpsit ascendensq; ambones
cum lachrymis que sibi acciderant
cunctis enarrauit. Ad ꝓpositum vti
q; nostrum. si quis instaret quomo
do huiusmodi apparitiones yma-
ginum formabãtur certe dicẽ oportet
ꝙ cum ip̄e solus hec videbat ⁊ ne-
mo ex circũstãtibus qđ ministerio
boni angeli ex diuina pietate q̄ ip̄z
ab errore reuocare voluit formabã
tur visiones diuerse in oculis suis
manentibus tamen speciebus pãis
seu hostie quas alii videbant. sacer
dos autem minime eo ꝙ figuris il
lis occultabantur. Si vero ab om-
nibus equaliter vise fuissent ymagi
nes non extranee ⁊ per longuz tem
pus sicut sepe accidit ⁊ in scriptis
quarti sententiarum distinct. x. do-

ctores. dictum Gerimandi cuiusdã epi super sacramentum q suo tempore comptum fuit miraculosum allegant qd de multorum epoꝝ ꝯsilio illud inclusum fuit in pixidem ⁊ sigillatum hoc quod apparebat i specie corpis xpi. Certe fm Alexandrum vt supra de ales dici potest q vera xpi caro sic apparebat mõ quo s̃ tactum fuit. Si vero aliene species extranee vt superius sacerdoti factuz fuit apparerent ⁊ diu sic durarent ⁊ equaliter ab omnibus viderentur. Dici potest pro simpliciuz informatione. licet non scolastice q tunc qlitates hostie immutantur miraculose. Qr qualiter fit sunt duo modi dicendi. vnus petri de tharantasio. alius sancti thome. Sed quia popul⁹ talis doctrine non est capax obmittitur ad pñs. lector aũt iueniet si voluerit in eorum scriptis. iiij. sniarũ distin. x. de sacro miraculoso ⁊ tm̃ de prima pte fmonis. Pro secũda vero pte quid sacerdoti faciendum sit de sacro miraculoso ⁊ licet materia nõ defuiat nisi sacerdotibus tñ ⁊ laycis sicut in fidei corroboratio- nem ita ⁊ deuotõnis augmentũ deseruire potest. In questione g̃ An in tali casu apparitionis vbi videlicet sacerdoti post consecrationez appareret quecunq forma miraculosa etiam si non appareret circũstantibus nisi consueta panis specie sit sumenda ⁊ qdem licet conclusio superius posita dicat q non eo q xpi institutio ⁊ aplorũ cõmunio facta non fuit nisi sub consueta pãis specie. Quia tamen alicui posset videri q sic esset suméda eucharistia eo q cum sit semper cum deuotõe sumenda ⁊ talis apparitio multuz deseuit ad augmentum deuotionis. Ideo non repugnare videtur sumptio tali apparitioni. Item cum sacerdos tenetur integra sacramenta sumere aut ab integris abstinere de consecratione distinc. ij. Cõpimus. verbis Gelasij pape ⁊ sacerdos nõ habet aliam hostiam consecratam videtur q debeat sic sumere. Sed quia hec argumenta a doctoribus soluuntur. Ideo cauendum est sacerdoti a sumptione. Nam ad primum dicit sanctus Thomas i suo quarto sententiarum distincti. x. et similiter i tertia parte summe q cũ duplex possit esse deuotio. videlicet ad reuerentiam sacramenti aut ad eius sumptionem. Et miraculosa apparitio potius deseruit in excitationem deuotionis ad venerandũ hoc sacramentum ⁊ non ad mãducandum. ymo vbi in specie carnis cruentate appareret. Potius horror ad mãducãdũ incutẽt ⁊ sb ymagis spé ꝯpassio. Jõ argumẽtũ ñ cõcludit. Ad fm etiã cũ dĩ q nõ hz aliam hostiã ꝯsectã ad sumẽdũ. Dic p̃ fat⁹ doctor q in tali cãu sacerdos iterũ dz celebrare ⁊ ꝯsecratã sumẽ. Et si dicat q si iterũ appeat spẽs miraculosa vel etiaz tertia ⁊ quarta vice dicit. Quidam dicunt ⁊ bene q sufficit tũc spiritualis mãducatio nec per hoc fiet transgressor constitutionis ecclesie allegate quia est vnus singularis casus ⁊ leges de his que frequentius accidunt aptantur. Et addit sanctus Thomas in corpore questionis q quia vsus die yebung sacramenti debet respondere sacro sicut baptism⁹ cũ sit absolutio qd

Scda ps fmonis. An sacrm mira culosum sit sp refuãdũ ⁊ nõ sumendum.

originalis culpe congrue fit p aquã eo q aque proprie conuenit ablutio. Ideo congrue etiam hoc sacramentum sub specie panis debet sumi. eo q eius vsus est spũalis refectio sicut baptismus spũalis ablutio. Et hec sufficiant de sacramento miraculoso.

Exemplum superius fuit positum vel si addere vult inueniet vt supra tactum fuit in diuersis libris plura exempla.

Solum vt predicator valeat pplo vulgarisare terminos dicat q pm9 modus apparitionis vbi vni apparet miraculosa species aliq̃. vt ymago vel forma carnis aut sanguinis in calice. alteri non sed solum intuetur consuetam speciem carnis. Dicat qd hoc fiat ministerio bonorum angelorum qui vl nouas tles spẽs formant circa sacramentum vl educũt de memoria huiusmodi spẽs et offerunt primo sensui cõmuni et expost recipit ex fonti ymaginatõnis sensus exterior visus ac si essent p̃ntes Dicat etiam q non habet locum h ars prestigiosa magorum. trygnuß der funff synnen. q: talia fiũt a mal spiritibus in deceptionem et animarum seductionem. Scds mod9 fit vt dictum est quando corpus christi apparet vel pars eius in propria forma licet non glorificata omibus indifferenter et longo tempore quia hoc habet in potestate corpus glorificatum vt videatur sicut velit in toto vel in parte etc. vt dictum est. Tertius modus quãdo apparet in specie aliena vt agni vel beate virginis etc. vt tactum est. Dicat q tunc fit immutatio circa speciem panis et figurã. id est rotunditatem et etiam sepe saporem in gustu. Ita qd illa albedo mutatur in rubedinem vel carnis formam aut ymaginem que apparet et hoc fm Thom. fm vero petrum de tharantasia nõ mutãtur illa occidentia vt albedo rotunditas etc. sed manent et occultãtur per alias nouas species scilicet rubedinis aut ymaginis etc. et illis sic ammotis tunc apparent denuo consuete species et accidentia que prius obijciebantur sensibus et in istis stat sũmarie tota materia de sacramento miraculoso quantum populo est predicandum. fm vero q inter doctos scolastice huiusmodi materie ventilantur si quis inspicere velit tractatum quendam desuper collectũ qui et de miraculoso sacramento intitulatur per conclusiones et corerlaria plurima videat.

Sermo nonus secunde partis.

Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita Johannis sexto. Quia intẽtio predicatoris. vt in principio huius secunde partis tactum fuit. vult habere vt post declarationem eorum que ad sensum pertinent visus vt ẽ sacerdos consecrans et species panis que videtur de quibus necessario vt dictum erat tractandũ fuit vt sic eẽntia corpis xpi iclusa tãq̃ foris intelligatur cum omnis nostra co-

gnitio intellectiua vt est cognitio fi dei ꝯ q̄ pn̄s ortū habet a sensu. Iđo tam de ipa essentia corpis xp̄i qualiter sit sub sacro tractandum ē. Salutet virgo ꝛc. Pn̄s sermo duas cō tinet saluberrimas doctrinas quaꝝ Prima ꝙ veꝝ xp̄i corpus ꝛ non similitudo eius contineat sub sacro est declaratiua. Scđa qualiter xp̄s sub duplici specie panis vini in altari dum eleuatur est latria adoranda. He partes habent duas q̄ōnes quaꝝ veritates fundāt super duas conclusiones q̄ etiā ꝯclusiones dāt intelligere. primo in generali essentiā ꝛ ꝑfectōꝫ ac dignitatē hui⁹ sacramenti. scđa eius venerationē ꝛ q̄stiones mouentur ꝑcipue prima a doctoribus in q̄rto sniaꝝ distinctōe. x. Vtrū corpus xp̄i sacratissimum et dignissimū sit vere ꝛ ꝑsonaliter sub specie panis seu hostie post ꝯsecrationem addat p̄dicator ꝙ similis interrogatio potest fieri de calice. An ibi sit post consecratōꝫ ꝛvandelūg. sanguis eius tm̄ vel etiā totus xp̄s. vt ē sub hostia panis. ꝛ dat sup p̄mā q̄stionē hec finalis conclusio a sanctꝭ doctoribus licet q̄dā heretici volebant ꝙ nō vere ꝛ ꝑsonaliter. ꝟ soluꝫ in similitudine ꝛ signo esset sub hostia post consecrationē xp̄i corpus putantes ꝙ nemo esset dignus tangere aut sumere ipm xp̄i corp⁹. tamen in oppositū est mens ꝛ institutio xp̄i. qđ oīno sub pena eterne dānationis. quilibet catholicus adultus habeat credere ꝛ ita adorare et venerari ipm xp̄m esse ꝑsonaliter p̄sentem sub hostia panis consecratione facta a sacerdote. Partes ꝯclusionis sunt tres. Prima repellit errorem damnabilem. Scđa exp̄mit veritatē credendā. ꝛ Tertia salutarem venerationē quomō videlicet sit veneranda ꝛ adoranda salutaris hostia. Videamus de singulis et p̄ vn̄ ille error habuit originem. Vbi notandū ꝙ licet ꝟm Bonauentu. in suo q̄rto sniaꝝ p̄fata dist. vt etiā conclusio tangit origineꝫ accepit ex eo ꝙ estimabant neminē esse dignū in mundo ad tangēdum ꝛ sumenduꝫ ꝑsonā xp̄i nihilominus q2 ꝑtinacit frefelich. hoc volebant defendē per falsas expositiones verboꝝ xp̄i ꝛ ꝯ̄ mentem vniuersalis ecclesie ꝛ sctōrum doctoꝝ. Ideo tanq̄ h̄etici fuerunt condempnati cū eoꝝ falsa doctrina. fuerunt aūt eoꝝ fundamēta triplicia. primo q2 eīm Ioh. xv. xp̄s dicit. Ego sū vitis vera. ꝛ scđo apl's .j. Coꝝ. xv. petra aūt erat xp̄s. Iteꝝ Ioh. vj. verba q̄ locutus sum spūs ꝛ vita sunt. Et spūs est qui viuificat caro nō ꝓdest q̄cq̄. Volebant isti heretici ꝙ xp̄s de suo corpe silitudinarie fuisset locutus sicut ꝙ eēt vitis ꝛ petra. Et sic volebant retorquere ad spiritualem sensum ꝛ sic decepti. Sed ꝙ false intellexerunt verba christi. hoc sic declaratur. Nam cum ꝟm beatum Augustinum in de verbis domini. Intellectus verborum christi. an figuratiue loquatur aut non. accipi debet ex precedentibus. aut sequentibus eius verbis vel ex alijs scripture locis. Et q2 illis verbis. Ego sum vitis. xp̄s statim subiunxit. Et vos palmites. et constat ꝙ discipuli non erāt palmites naturales sed tm̄ figuraliter. ita ꝛ ip̄e figuraliter fuit vitis id est vt signum vitis. Ideo ꝛ ei⁹ locutio erat

Marginal notes:

Diuisio sermonis i duas q̄stiones An sub hostia pāis sit p⁹ cōsecrationē verum xp̄i corpus vel solū silitudinarie.

Cōclusio p̄me q̄onis.

Pr̄ia pars ꝯclōnis.

ad similitudinem rerum q sic pal-
mes non facit fructum nisi manse-
rit in vite. Ita nec ipsi apostoli aut
aliquis fidelium sed arescit z in ig-
nem mittitur. Quando autem di-
xit. Hoc est corpus meum zc. qd
de vero z naturali suo corpore intel
lexit. patet per sequentia verba cuz
immediate subiunxit quod pro vo
bis tradetur supple in mortem. Et
sic super calicem dum dixit. Hic ē
calix sanguinis mei zc. statim sbiū
xit qui pro vobis effundetur. volu-
it vt itelligeremus de vero suo san-
guine effundendo z non similitudi
nario. Sic etiam ad secundum fun
damentum super verba apostoli.
vbi dixit. Petra autem erat christ9
ibi figuratiua fuit locutō q aposto
lus intelligere dedit cum premise-
rat. Bibebant autē omnes de spiri
tali consequente eos petra id est de
spirituali petra que erat christus in
quantum signabat christum. eo q
cuz bis percussus silex dedit aquaz
significabatur q percussio z vulne
ratio christi in cruce facta fuit diui-
nitati z humanitati christi quia ver9
deus z homo christus erat pendēs
in cruce. Tertium etiam fundamē
tum eorum inuenitur erroneum.
Iuxta magistrum in textu sententi
arum vbi dicit distin. x. quarti sentē
tiarum q cum prima heresis facta
fuit in discipulis christi propter ver
ba que dixerat. Nisi quis mandu-
cauerit carnem meam z bibit meū
sanguinem non habebit vitam eter
nam. Illi iudei non intelligentes
dixerant. durus est hic sermo quis
potest eum audire z abierunt retro
Illis discedentibus instruxit domi
nus duodecim qui remāserāt. Spi
rit9 est qui viuificat caro non pdest
quicq̄. Verba que locutus sū. spiri
tus z vita sunt. Ex quibus verbis
dum heretici volunt dicere q verba
xpi sint de spirituali signo. spiritua
liter intelligenda inquantum h cor
pus qd videbant oculis exteriorib9
non ita essent comesturi visibiliter.
vt videbant foris. sed spiritualit id
est inuisibiliter z sacramētalit eēnt
comesturi. Unde Augustinus su-
per predicta verba christi ipm qui-
dez z non ipm corpus q videbatur
manducatur ipsuz inuisibiliter nō
ipsum visibiliter. ac si dicatur. non
visibiliter in forma humana. sed in
uisibiliter sub forma panis sumit.
Et sic patet eradicatio erroris eo-
rum qui volebant christum solum
vt i signo esse sub specie panis. Unū Scda ps cō
ad secundum qd in conclusione po clusionis.
nitur. scilicet veritas credenda hec
sumenda est ex dictis sanctoruz do
ctorum. cum enim detestabile sit.
vt cecus viam videnti demonstrat.
Ita abhominabile est vt illiteratus
de veritate dubitet. de qua vidēs do
ctor non diffidat. Et quia sancti do Nota au-
ctores hanc veritatem catholicam ctoritates sā
demonstrant videlicet q vera z per ctor sup ve
sonalis p̄sentia corporis christi no ritatē sacri.
biscum sit hic in terris. Ideo audia
mus eorum dicta. Naz primo Au-
gustinus loquitur super Johannē
Hoc est qd dicimus q moduz om
nibus approbare contendimus sa
crificium ecclesie. duobus confici.
duobus constare visibili panis spe
cie z inuisibili domini nostri ihesu
christi carne z sanguine. Item Eu-
sebius nissenus. Inuisibilis sacer-

dos scilicet christus. visibiles creaturas scilicet panis et vini species in substantiam corporis et sanguinis sui verbo suo secreta potestate cōmutat. Item Ambrosius in de sacramentis. Panis est in altari vsitatus ante verba sacra vbi accessit consecratio de pane fit caro christi. Si dicis quomodo potest esse qꝫ panis fiat corpus christi. Dicimus qꝫ consecratione que fit christi smone. Item si tanta vis est in sermone domini vt inciperent esse que non erant quanto magis operatorius ē sermo. vt que erant maneant et i aliud mutetur. Rationibus autem si probare super auctoritates velim⁹ inuenimus quasi innumeras cur videlicet decuit christum. Sic presentialiter et sacramentaliter in suo glorificato corpore mānere nobiscū vsqꝫ ad consūmationem seculi. quarum alique tāguntur in octauo sermone prime partis huius operis. Vbi in secūda parte sermonis illi⁹ alique tanguntur rationes quas pdicator hic adducere potest. Addēdo etiam hoc qđ sequitur vt videlicet fides nostra aliquid haberet in quo in sūmo promereri posset. ex q̄ fides est fundamentum nostre salutis et principiū omnis meriti. Nā vt dicit Bonauentura in suo quarto eadem distinctione. x. qꝫ quia do conueniunt omni potentia sapientia et bonitas in summo debuit nobis relinquere in terris aliquid in quo predicta propter summum meritum acquirendum in summam eius laudem et gloriam relucerent. Hoc autem est eucharistie sacramētum. nam in hoc qꝫ primo panis in corpus xpi conuertitur in mult⁊ altaribus, et scdo qꝫ vnum sum corp⁹ habet in diuersis locis subsistere. et tertio qꝫ est tam magnum et integrū corpus in parua specie panis. que tria cum excedunt omnem potentiam creatam et omnem virtutem intellectiuam ostendit deus se posse supra omnem virtutem et operationem cuiuscunqꝫ creature. Ostendit et suam sapientiam in summo vbi hec omnia non solum in sui gloriā et laudem. verum et hominum salutem per decentissima media ordinauit monstrauit et suam bonitatē vbi tantum bonum quo nihil nobilius in celo et in terra inuenitur ratione diuinitatis et humanitatis sue nobis donare dignatus est. Plura inueniet predicator diligens in doctorum scriptis que negligens predicator non aduertet. Sed quo ad tertium membrum conclusionis videlicet qꝫ in conclusione tactum est scilicet adoratio et veneratio sacramenti recipiat predicator ea que in primo sermone prime partis tacta sunt contra multorum errorem qui modernis temporibus solum sub conditione volunt adorare: vtpote in eorum mente reuoluendo tacite vel expresse domine ihesu christe. Si tu es ibi in manibus sacerdot⁊, tunc adoro te alias non et dicunt qꝫ hoc sit necessarium ne adorans idolatriā ɔmittat. i casu quo sacerdos nō rite ɔsecrasset. Sed q⁊ hoc derogat firmitate fidei qui in h sacmēto requiritur. Item quia diminuit re-

Qꝫ nullo mō eucharistia ē sub conditione adorāda et sumenda.

nerentiam et deuotionem quam nemo titubans in se habere potest. sicut ille qui firmiter credit ibi esse christum presentem. ymmo etiam semper sub tali titubatione et dubietate animi haberet laycus sumere et sacerdos consecrare. et sic nunquam essemus certi de presentia xpi. ymo cum ibi presens esset adhuc haberet xps dubiosum sumentem et adorantem que omnia et plura alia inconuenientia que sequerentur cum sufficienter sint in quodam nostro tractatu quem in reprehensionem cuiusmodi erronei tractatus hec asserentis collegi reprobata acriter predicatores huiusmodi errorem reprehendant. Dicendo quod etiam in casu quo hostia non esset consecrata propter aliquem defectum contingentem adhuc adorans simpliciter et sine conditione. non committit ydolatriam tum quia adorat in fide ecclesie tum etiam quia non est sua intentio nisi xpm adorare. Prout sufficienter in ipso tractatu nostro declaratur. Sed quo ad secundam partem sermonis que occasionem sumit ex prima parte iam tacta pauca iam dicenda sunt eo quod in tertia parte operis latius de illis tractabitur scilicet qualiter xps adorandus sit sub specie panis et qualiter sub specie vini dum calix eleuatur. Quia enim iam in prima parte tactum est et probatum quod sub specie panis totus xps cum corpore et sanguine anima et deitate continetur et fidelis audiens missam et adorans xpm sub specie panis. Postquam cum eleuatur calix etiam debet adorare christum cum duo sibi ad mentem possent occurrere. videlicet an

Secunda pars sermonis

idem quod sub specie panis adorauit etiam sub calice debeat adorare. vel in calice. An solummodo sanguinem xpi debeat sub calice adorare et siquidem dicatur sibi quod eundem xpm quam sub specie panis adorauit. etiam in specie vini adorare debet. tunc statim occurrit sibi mente si vnus est vtrobique xps. quare tunc bis eleuatur et bis adoratur. Pro quorum omnium datur iam breuis doctrina et conclusio. Quod idem christus qui sub specie panis adoratur. etiam sub specie vini adoratur et non sanguis eius tantum. Ratio. quia cum continetur in sacramento sicut est in celo et in celo sunt omnia in simul scilicet corpus sanguis anima et deitas. Ideo etiam sic est tam sub panis specie quam etiam vini. Sicut etiam supra tactum fuit quod christus in cena vltima dedit discipulis tale corpus quale habuit scilicet passibile et mortale. Ita iam nobis dat quale habet in celo scilicet glorificatum. Unde vbi corpus eius ibi sanguis eius et econuerso et sanguis intra venas inclusus in corpore glorificato. et hec duo cum anima et deitate. quia sic existit in celo. Et si postea pia dubitatione pulsatur fidelis. quare ergo duabus vicibus eleuatur et adoratur. cum in calice sit christus sub specie vini. sicut sub hostia in specie panis. Et in calice inclusus sanguis intra venas corporis etc. vt dictum est. Respondetur quod quia in altari christus offertur iuxta morem oblationis factam ab ipso christo in ara crucis. Et in illa oblatione xpi due species fuerunt vise abinuicem distincte scilicet corpus in cruce

Qualiter xps adoratur sub specie panis et qualiter sub specie vini.

pendens. ⁊ sanguis fusus de corpe etiam in ꝓpria specie. Ideo ⁊ sacerdos recipit in memoriam illius sacrificij xp̄i. etiam duas species. vnā que occultare debet corpus xp̄i. vt fides nostra suū meritum habeat. ⁊ ne ab infidelibus videatur. alteram eius sanguinem occultantem. ⁊ ī̄o sic bis eleuatur et adorat. eo ꝙ xp̄s fuit eleuatus inter celum ⁊ terrā cū illarum duarum sepatione.

Exemplum mirabile super veritatē euchari. quā apes firmauerunt.

Refert cesarius in dyalo. ꝙ mulier quedam cum apes multas nutriret ⁊ ille nō augmentarentur. consilio habito ab antiqua quadaꝫ vetula dictum est ei. ꝙ si corpus dn̄icuꝫ iter illas locaret. mox lues illa cessaret. q̄ ad ecclesiam simulās. ⁊ corpus domini sumens. statim a sacerdote recedens. extraxit ⁊ in vno alueolo illud locauit. ⁊ ecce mira dei potētia. vermiculi creatorem suum agnoscentes. de fauis suis dulcissimis. hospiti suo dulcissimo capellā mire structure fecerūt. in qua altare eiusdē materie erigentes sāctissimū corpus super illud posuerunt. ⁊ bn̄ dixerit dn̄s operibus eoꝝ. Processu vo tp̄is cū femia p̄fata idē vasculū aperuisset et iam dictū oratoriuꝫ cōspexisset expauit. currensq̄ ad sacerdotem: confessa ē ei omnia q̄ egerat ⁊ viderat. Tūc ille assūmptis secū parochianis suis. ad vasculū venerūt. ⁊ apes conuolantes ⁊ in laudem sui creatoris tubisantes. tulerūt capellulā pieres fenestras tectū cāpanile. hostiū ⁊ altare. cum domini co corpe. ⁊ cuꝫ laude ⁊ gloria ad ecclesiā locauerūt. Ecce quō p̄fidiam mulierꝫ i sacramēto dubitātis ꝑ irrōnales creaturas. deus tam misericorditer redarguit. ⁊ in illa oēs falsos xp̄ianos q̄ veritatē dn̄ici corporis sb̄ specie panis credere nolūt q̄b⁹ vere dici pōt. interroga iumēta ⁊ docebūt te volucres celi ⁊ indicabūt tibi. Job. xj.

Sermo decimus secūde ꝑtis. Et ē introductorius supꝰ nouem signa diuine opationis circa hoc sacramentum.

Mirabilia opa tua dn̄e. et aīa mea cognoscet nimis. ps. cētesimo q̄dragesimooctauo. nimis id est magnifice ⁊ excellēter. Quia iā tractamus in hac scd̄a parte operis. de eo ꝙ hoc sacramentuꝫ diuinissimū in se continet. s. de xp̄o qui vt in precedenti sermone tractū est. totus continet. s. cum corpe sanguine anima ⁊ deitate. Et quia hoc ad credendū est valde difficile ⁊ supra omnē intellectuꝫ. Expedit hoc mirabile opus dei cum alijs sex mirabilibus signis diuine opationis. quantū humanus intellectus capere potest. declarare. Saluteꝫ virgo. qꝛ nouē solēt sancti doctores vt Tho. in suis sermōibus. de hoc sacramēto sanctissimi corpis xp̄i mirabilia signa diuine opationis enumerare. vtpote tria que statim fiūt ⁊ in ictu oculi circa cōuersionē substantie. s. naturalitatis panis in corpus sanctissimū xp̄i. ⁊ tria alia q̄ fiunt circa inhabitatione personalem xp̄i post conuersionem ⁊ tria que fiunt in ꝑ

k

ceptōe ⁊ sūptiōe salutifera ipi⁹ sacri
tū qꝛ multū gaudent breuitate mo-
derni ⁊ sepe auidius qui min⁹ suffi
cit. iuxta grego. in omel. quadā. idō
omnia illa mirabilia signa diuine
opationis que quotidie fiūt in alta
ri sic enumarabimus. qd tū etiā ef-
fectus salutares ipi⁹ sacramenti de
quibus in .iij. parte tangere promi-
simus includem⁹. Quare licet tria
mirabilia signa de⁹ opatur circa cō
uersionem vt ꝙ sub specie panis ē
verum xpi corpus. ⁊ scḋm ꝙ tota na
turalitas ⁊ substantia panis mutat
in corp⁹ domini. ⁊ terciū ꝙ ita mu-
tat. ꝙ tamē manet a foris accidētia
ꝯsal. vt albedo gustus sapor figu-
ra panis. diuina virtute suspēsa. cir-
ca corpus dñi inclusum. Hic tū di-
camus solū de duobus mirabilib⁹
signis eo ꝙ de primo in ꝓcedēti ser
mone tactum fuit. non aūt quō na-
turalitas seu substantia panis ꝯuer
titur in corpus xpi post cōuersionē
⁊ quō accidentia manēt. fundat er-
go pñs sermo sup duas saluberri-
mas doctrinas. quarū Prima ē ad
cognoscendū qualiter substātia pa
nis vertit in substantiā xpi corpor.
Secūda qualiter hec veritas possit
corrobarari signis ⁊ exēplis. Et hee
due partes declarātur p duas que-
stiones mirabilia signa diuine opa
tionis declarantes. Prima an glo-
rificatum xpi corpus ⁊ eius glorifi-
catus sanguis in altari fiat ex pane
id ē ex natura ⁊ subltātia panis seu
ex naturali substātia tam panis ꝙ̄
vini virtute sacramentaliū verbor.
Et secūdo an hoc mirabile signuꝫ
diuine potentie, cum aliis octo pos

Diuisio sermonis i duas qões miraclosas opatōnes declarantes.

sit in fortificationem fidei nostre ali
quibus gestis scripturarū probari.
Verū ꝙ pñs sermo est solūmō in-
troductorius ad nouē mirabilia si-
gna q̄ seqnt in seqntibus sermonib⁹
nouē in nūero ⁊ suis declaratōib⁹.
Et cuꝫ de sba panis an remanet vel
nō post cōsecrationē. nō ē locus de
terminādi inferius. sicut ad pñs. idō
iam expedit tangere. Quātū ad pri
mū ḡ qōem. dat hec cōclusio. Sic ē
de necessitate salutis. vt in ꝓcedenti
sermone tactum ē. credere ver xpi
corp⁹ glorificatū contineri in altari
post consecrationē. ita necessariū ē
credere ꝙ natura seu substantia pa-
nis. nō manet post cōsecrationeꝫ. ꝫ
ꝙ tota conuertit in naturā ⁊ substā
tiā xpi corpis. nō ita vt substātia na
turalis panis. a nobis sumpt⁹ ver-
titur in substātiā ⁊ augmentū nostri
corpis. ꝫ ita vt vbi erat natura pais
ibi adest natura ⁊ substātia xpi cor-
poris. cū sanguine aīa ⁊ deitate. Et
huic cōclusioni addit alia in fortifi
catōem fidei. sup annexā pme qstōi
difficultatē. licet nō debeamus affe
ctare aut querere possibilitatem et
modū ex rebus ylibus sup tam stu
pendā cōuersionem. ne fides in suo
merito frustret. tamē in fidei fortifi
cationē sacrar scripturarū gesta et
exempla sepe a doctoribus recitan
tur. Prima cōclusio quo ad primā
ptem satis pꝫ ex sermōe precedenti
ex qua ad placitum ꝑdicator repli-
care aliqua pōt. ꝫ secunda pars qd
etiā sit sub pena eterne damnatōis
inhibitum ne quis credat naturam
panis ibi post conuersionē sacralez
contineri, sed credere debet. ꝙ iā nō

An tota natura seu sbstātia pais cōuertatur in sbāꝫ xpi corpis ⁊ sic de calice.

Prima cōclusio

ſit. ſꝫ ſit ꝯuersa in naturã corpis xp̄i glorificati. Probatur primo ꝑ determinationẽ ecclesie. que iuxta. c. ad abolendam. de hereticis. mandat vt nihil sentiatur de sacramẽtis nisi sicut tenet sancta romana eccia sed illa tenet panem transsubstãtiari. id ẽ transitũ. seu cõuersionem fieri vnius substãtie in aliã. i. panis in corpus xp̄i. ꝙ patꝫ ex. e. Firmiẽ credimus. et simpliciter cõfitemur. de sũma trinitate ⁊ fide catholica. vbi dicit. Jhs xp̄s sacerdos est ⁊ sacrificiũ. cuius corpꝰ ⁊ sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis ⁊ vini continent. ⁊ statim sequitur. Transsubstãtiatis pane in corpꝰ et vino in sanguinem. potestate diuia

Nota ꝙmõ predicator debet ẽmi-nos expo-nere ad po-pulũ vt itel-ligãt natu-raꝫ seu sub-stantiaꝫ pa-nis in suis terminis

Uerum quia magna vis est. ⁊ sepe tam replicantur isti termini. nã substantia panis natura substãtia vini vt populus intelligat ꝙd sit cõuerti naturam ⁊ substãtiã panis ⁊ vini Dicat ꝙ isti termini sunt phoꝝ naturaliũ ⁊ non fidei. quia phs in decem predicamentis determinat de substãtia ⁊ accidente. Et dĩ substantia rei ip̄a natura. rei per ꝙ̃ res constituitur in suo esse ⁊ ꝓprietate. Nã manifestum ẽ. ꝙ color vini nõ extinguit sitim. ſꝫ vna natura seu proprietas. cum sapore qui nõ vident ⁊ dicũtur substãtia rei. hee fortificant ⁊ nutriũt sicut etiã de pane cuius albedo non nutrit. sed sapor ⁊ natura panis que non ab extra videtur. cũ solũmodo albedo panis videt ⁊ color vini. Et sic intelligunt fideles ꝙ̃ modo illa natura seu ꝓprietas ⁊ sb̃stantia panis que naturaliter habet nutrire seu in vino reficere. cõuertitur in substantiã xp̄i corporis ⁊ sanguinis. Nõ etiam additur cum fidelis credere debet. ꝙ iam scꝫ post consecrationem non sit natura panis suple sub specie alba panis. ꝓbatur per santum Tho. in suo q̃rto scripto sententiaꝝ dist. xj. in q̃stiõe. An substãtia panis remaneat post consecratõnem. vbi contra eos qui hoc nolebant defendere. ꝙ licet ibi in altari post consecrationem esset corpus xp̄i sub specie panis. tamẽ etiam ibi maneret natura ⁊ substantia panis. cum natura ⁊ substantia corporis xp̄i. dicit ꝙ hec opinio est heretica. et nõ solum inconueniẽs ⁊ impossibilis. eo quia ẽ cõtra verbum xp̄i instituentis sacramentuꝫ. Math. xxvj. vbi dixit hoc est corpꝰ meũ. ⁊ non dixit. hic est cor. m. Si aũt substantia panis maneret veriꝰ diceretur. hic est. s. cum pane corpꝰ meũ. Et licet Scotus dicat ꝙ possꝫ dici absq; heresi. hic est corpus meum. ⁊ hoc est corpus meum. demõstrando contẽtum. non panem. tamen nũq̃ probare potest Scotus ꝙ nõ sit heresis velle cõficere per illa verba. hic est corpus meuꝫ. plura alia deducit sanctus Tho. ꝓbando ꝙ nõ maneat substantia panis post consecratõem ſꝫ tota eiꝰ natura conuertie in naturaꝫ corporis xp̄i. Nõ si aliquis diceret. non esse necessarium talia populo predicare. quia etiam non intelligẽdo. an ibi maneat. vel nõ maneat sb̃a panis post cõsecratõem adhuc fidelit adorare põt. dũmõ credat xp̄m eẽ p̄ntẽ. post ꝯsecratõeꝫ. ſꝫ ñ. ꝙ veꝝ ẽ sine ꝑiclo adorat. Duplici. n. de cã expedit d̃ huiꝰ modi diuinis operibus discutere. Primo ꝓpter laudẽ dei. vt sic erga

Nõ an substantia panis remaneat pꝰ cõsecratõꝫ. determinat ꝙ ẽ hereticuꝫ asserere illã remanere

Nota quare necessarium ẽ de huiusmõi p̄dicare pp̄lo

veneratione tanti sacramenti deuotio fidelium amplius excitetur considerando tam stupenda signa diuine operationis. Et secundo sicut summe deo displicet sui ignorantia ita summe placet ubi in suis operibus pro nostra salute perpetratis agnoscitur. hinc vox illa prophetica. propterea captiuus abductus est populus meus. quia non habuit scientiam domini. Et iterum alibi. Quia tu repulisti scientiam. et ego repellam te ne fungaris mihi sacerdotio. Et illud ps. in verbis thematis Mirabilia opera tua domine. et anima mea cognoscet nimis. Et iterum meditabor in omnibus operibus tuis. et in factis manuum tuarum meditabor. Et tercio propter continuos in ecclesia pullulantes errores. unde ut patuit hereticum est asserere naturam panis post consecrationem remanere sub specie alba. et sic de vino habeat etiam predicator ad terminos aduertentiam. ut sic populo exprimat dicendo. hec mirabilia signa. diuine operationis et virtutis. Item semper cum excellentia verborum loquatur dicendo in naturam seu substantiam glorificati corporis xpi. seu diuinissimi corporis xpi. sanguinis anime et deitatis etc. quia hec verba non semper recitantur propter breuitatem ipsis tamen semper vtatur. Iam autem de secunda. q. annexa prime questioni agendum est. vbi tangitur. An in fortificatione fidei erga sacramentum. possunt adduci gesta et exempla sacrarum scripturarum Ubi notandum. quod querere fortificationem fidei per argumenta et exempla scripturarum potest fieri dupliciter. Uno modo cum peccato infidelitatis quod est maximum inter peccata. vt quando quis nullo modo vult credere nisi probentur sibi ea. que credere debet quia tunc habent locum dicta sanctorum Cessat fides vbi queritur argumentum. Et illud greg. in omel. Fides non habet meritum. vbi humana ratio prebet experimentum. Alio modo cum merito fidei vt cum quis congratulatur super fidei fortificatione. vel ex rebus physicis. seu philosophorum dictis. seu etiam ex sanctarum scripturarum dictis. estque sine huiusmodi fortificationibus paratus semper ad credendum. Et hac de causa sancti doctores varia adducunt exempla et gesta. tam scripture sacre quam etiam philosophorum gentilium facta. Et sic etiam xps per multa argumenta discipulis probauit suam resurrectionem. Unde et congratulabantur domino vbi dicitur. Gauisi sunt discipuli viso domino. Et sicut saluator propter difficultatem credendi erga suam resurrectionem. Uoluit illam multis argumentis declarare. non autem probare per rationes naturales. cum hoc non sit possibile. cum semper ea que fidei sunt naturalem excedunt meritorationem vt sic fides locum habeat in suo merito. Ita et omnia que tractabimus consequenter. cedunt in fidei fortificationem propter magnam difficultatem credendorum in hoc sacramento.

Scda pars sup qonem An in fidei fortificatoz sint exepla sacrarum scripturaz adducenda.

Exemplum ad cognoscendum xpm vere esse presentem in eucharistia cum ex illa deus sepe fuit allocutus homines etiam peccatores.

In thuringia prope saxoniam dum quidam plebanus corpus dominicum extra villam cuidam infirmo apportaret. meretrix stans non longe extra viam. in suo prostibulo. dum vidisset cepit cogitare penes se si fides xpiana esset vera. tunc iste est saluator mundi. quem

sacerdos in pixide portat. et iterum quomodo tanta mala. tunc in conspectu tanti dñi pperrauit. Qui tñ vt asseritur pro omibus peccatis mūdi tanta et innumerabilia tormenta sustinuit et sic nec incredula omino perstitit. nec tñ de venia impetrāda diffidauit. Diuinitus ergo inspirata ad hoc vt veritas sacramēti quo ad presentiam personalem xpi. i eo contentam patescēt compuncta relicto prostibulo. cucurrit per lutuȝ profundum veloci cursu ad sacerdotem. inquinata luto vsqȝ ad medietatem cruriū dixit. State domine sacerdos. quo stante ipa psternens se in luto ante corpus xpi ait. Dñe iesu criste. si tu es ille. qui p nostra redemptione natus fuisti de vgine passus et sepultus. ascendens ad celos. sedens ad dexteram patris. iudicaturus viuos et mortuos. Et si te talem psentem iste sacerdos portat in pixide. rogo te per tuaȝ ineffabilem pietateȝ. ignosce mihi peccata mea. Tūc dominus iesus respōdit. de pixide in latino. Et ego ignosco tibi peccata tua. et illa audiens vocē de pixide in latino ait. Domine. nō intelligo latinū. rogo te loqre theotunice. Et statim dominus locutus est de pixide theotunice. et ego recipiam te in gratiam meam. Hoc audiens conuersa mulier ait Et tu domine me recipis in gratiam tuam q̄ peccaui. in carne mea luxuriose oimō peccandi qui excogitari potest. Grās tibi ago bone dñe ihū. Et sic statim seculum reliquit et in bono et omni virtute proficiens salutarem finem accepit.

Sermo. xj. sup nouem mirabilia signa diuine opationis in hoc sacramento p totidem sermones. et primo super tria que fiūt in consecratione quorum primum est q̄ sub specie panis est verū xpi corpus post consecratione.

Mirabilia opa tua dñe. et aia mea cognoscet nimis. i. magnifice et excellenter &c. q̄a in pcedenti smone tactū ē qȝ ppter maximā āmirationē fideliuȝ sup tā mirabilia signa diuine opationis i hoc sacro. sancti doctores cōsueuerūt nō ppter seipos ꝫ ppter simplices. q̄ fortassis dubitare possent plā argumenta. silitudines et gesta scripturaꝝ adducere. vt sic fides in eis fortificet. Ideo iam ad hoc aggrediendū ē cū dei adiutorio. Salute virgo &c. Cū supra tactū fuit q̄ nouē q̄tidie mirabilia signa diuina potentia opatur in hoc sacro. iuxta qȝ sctūs tho. in suis smonib⁹ deducit. tria i ipsi⁹ diuini corpis cōsecratōe. tria in eiuisdē sub spēbus panis et vini inhabitatōne. et tria alia in ipius salutifera pceptōne. de singulis tractandū erit p sufficiētia argumēta et gesta scripturaꝝ. Erūt ḡ noueȝ ptes pncipales hui⁹ materie ad placitū pdicatoris manētes in smonū diuisiones. Tria mirabilia signa q̄ quotidie in cōsecratione hui⁹ sacramenti diuina opatur virtus omino credenda sunt. Primuȝ q̄ sub specie panis ē veꝝ xpi corpus. Scdm si q̄rit p quē modū hoc factū est. dē

ꝙ vtute cōsecratiōis q̄ mutauit na‑
turā ⁊ substantiā panis in sbam xp̄i
corporis. Terciū si q̄rit quid sit te‑
nendū de albedine panis. ⁊ rotūdi‑
tate ac sapore panis. Rn̄det ꝙ unt
accidentia sine subiecto diuina vtu
te diuinū corpus circūstantia. Alia
tria q̄ circa inhabitationem diuini
corporis considerant ē primū ꝙ to
ta magnitudo lōgitudo et latitudo
diuini corpis manet sub parua spe‑
cie panis. Sm ꝙ vnū ⁊ idē corpus ē
in pluribus locis. Terciū ꝙ licet sit
in pluribus locis. tamen p ptes nō
est diuisum. ꝫ manet in se coniūctū
Vltima tria que considerantur in
sumptione eiusdē diuini corpis est
primū. Q mirabiliter potest q̄tuor
modis sumi. s. sacramentum non sa
cramentaliter. sacramētum ⁊ sacra
mentaliter mirabile ⁊ spūaliter. Et
quarto spūaliter tm̄. Scōm sacrali
ter dum manducatur non minuit.
Terciū dum a peccatoribus sumit
non inquinatur. Et licet hec vltima
tria non eo ordine tangantur in ser
monibus sancti tho. Nolo tamē p
hoc derogasse eius sanctissime do‑
ctrine. cuius vtiq̧ nec discipulū me
recognosco. sed solum breuitati ad
instantiam confratrū q̄bus prolixe
deductōnes vident onerose insiste‑
re. pauca q̄dā ex aliorū doctorū dict
addo. vt si decimū mirabile signuꝫ
q̄s adderet quō vnū ⁊ idē corpꝰ tā‑
tam causat in recipiētibꝰ diuersita‑
tē. vt aliq̄ inde vitā aliq̄ inde mortē
recipiāt. cū tn̄ optimis bonis nemo
male vtit. Cū ꝫ hec mirabilia signa
ꝓbanda sint vt dictū ē in fidei forti‑
ficatōem. Et omnis ꝓbatio fit p tri
plicē modū puta p auctem. rōnem
⁊ gestorū siliū recitationē. in vulgari
durch bekantnuß der lerer bekant‑
nuß der vernūfft. Et tcio durch be‑
kantnuß der geschicht. begryffenn
in der heyligen geschrifft. dabit pre
sens sermo triplicem doctrinam su
per veram xp̄i presentiam in sacra‑
mēto q̄ꝝ Prima ꝓcedit a validissi
mis auctatibus sctōꝝ. Scd̄a ab ef‑
ficacissimis rōnibꝰ hoc persuaden‑
tiū. Tercia ab fortissimis exemplis
⁊ gestis sāctoꝝ. Vn̄ sup p̄mū mira‑
culum ab aucte ꝓbandū ē aduertē‑
dū. ꝙ cū Deutro. xix. dicatur. qđ in
ore duoꝝ vel triū testiū. stabit om̄e
verbuꝫ. Reuera sunt hic testes oīm
sanctorum. quasi innumerabilium
doctorum dicta. quibus contrariū
sentire esset simile ac si cecꝰ vellet vi
am videnti demonstrare. cum pleri
q̧ per infusam a deo sciētiam locu‑
ti sunt. iuxta illud. j. Pet. iij. Spiri‑
tusancto inspirāte locuti sunt homi
nes dei. Vn̄ si velit aliqua ex nouo
sermone p̄cedenti p̄dicator replica‑
re poterit. aut saltim q̄ secūtur inno
uare. Testis em̄ verax est sententia
Ambrosij. in libro de sacramentis.
vbi dicit. Panem istum quē sumi‑
mus in ministerio. vtiq̧ illum intel
ligo. qui manu spūssancti formatꝰ ē
in vtero virginis. ⁊ igne passiōis de
coctus in ara crucis. panis em̄ āge‑
lorum factus est cibꝰ hominū. Est
⁊ alius fidelis testis Gre. in omel.
Magnū atq̧ pauendū est misteriū
huius sacramenti quia aliud videt
⁊ aliud intelligit figura panis ⁊ vi‑
ni. videtur ⁊ faciente domino. corpꝰ
⁊ sanguis xp̄i intelligit. At hieron̄.
sententia ꝓ tercio fidelissimo teste.
An verba consecrationis est panis

Noue mi‑ racula aut decem huiꝰ sacramenti recitantur

Probō pri‑ mi miracu li ab aucte

Scd̄a pars sermonis

Probatio ratione

vsitatus post consecratōem verum xpi corpus. Probatio denique p rōz non quidem demōstratiuā. cuz illa fidem euacuaret. sed persuasiuā cre denti capiat predicator ex nono ser mone. huius secūde ptē. circa pmā conclusionem z eius secūdam ptez vel ex octauo sermone prime partē Per gesta sanctorū eadem veritas tanq̄ per innumera mirabilia. q̄ in diuersis mūdi partibus omni tem pore deus operatur. euidentissime cōprobatur. vnde Pascasi9 vt supra tactum fuit. Nemo qui sanctorꝫ vi tas z exempla legit ignorat q̄ sepe corporis z sanguinis xpi sacramen ta. aut pter dubios. aut certe pter ardentius amantes. in agni vel pue ri formā. aut in carnis et sanguinis colorez mōstrata sint. vt qđ latebat in misterio. patesceret in miraclō et postea subdit de duplici illa causa duo miracula. vnde dicit. btō enim Basilio die pasce diuina misteria ce lebranti hebreus qdam se sicut xpi anus populo cōmiscuit officiū vo lens explorare misterium. Qui vi dit infantem partiri in manib9 Ba silij. z cōmunicantibus omnib9 ve nit ipse z data est ei hostia. vere caro facta z seruans reliquias abijt i do mū suā narrans vxori sue. que pro prijs oculis viderat. Credens ergo ait. vere horribile z admirabile est cristianorꝫ sacramentum. In crasti no venit ad basilium. z baptisatus est cum omni domo sua. Conseque ter pter ardentius amantes. que sibi cōtingūt recitat dicens. Quidā presbyter z erat egidius nomine re ligiosus valde. Qui cum sanctā du

Probatio ab exēplis z gestis san ctorum

ceret vitam cepit sanctis precibus pulsare deum vt sibi ostenderet na turam corporis z sanguinis xpi. ve nit ergo dies. vt idez more solito. di uina celebraret. z post agnus dei p cūbens genib9. Creator inquit z re demptor omnipotens deus. pande mihi exiguo. in hoc misterio natu ram corporis xpi vt mihi liceat euz prospicere i forma pueri. quez olim sinus matris virgineus tulit vagiē tem. Et ecce angelus eundē de ce lo veniens affatur. Surge pere. si xpm videre placet. adest psens cor poreo vestibus amictu quem sacra puerpera gessit. Ac presbyter paui dus. vidit super aram puerum sedē tem. Cui angelus. quia xpum vide re placuit. quem sub spē panis ver bis ꝯsecrasti misticis. nūc oculis in spice. z tracta manibus. Tūc egidi9 celesti munere fretus. q̄ mirum di ctum est brachijs trementibus pu erū accepit. z pectus pxiū xpi. pe ctori suo iunxit. Deinde profusus in amplexuz dat oscula dulcia deo z suis labijs pressit pia labia xpi. q bus ita peractis. restituit puerum i altari. z rursuz humo prostratus de precatur dominuz. vt dignetur ipse verti in pristinam formam et sur gens inuenit corpus christi in for mā remeasse priorem. z sic sub spe cie debita cōmunicauit eidez. Su per quod miraculum si predicator velit declarare q̄ hic apparuit xps i pria forma put supi9 in septio ser mone huius scđe ptis tactuz fuit z nō fuit imutatio scā solūmō circa vi sum. de q̄ apparitōe z cl9mō tangit in. vj. smōe. vt quū vir apparet i spē

miraculosa. ⁊ alteri in forma cõsue-
ta panis. ⁊ non diu. nec etiam locū
habet. Tercius modꝰ qui tangitur
in octauo sermone. quando videli-
cet apparet in specie aliena vtputa
ymaginis crucifixi. aut beate virgi
nis puerū tenētis in vlnis. aut agni
qꝛ sic nominaꝫ aliena species a xp̄o
cum tali modo non contineaꝫ in sa
cramento. cum corpus eius sit glo-
rificatum. ⁊ sic sacramentaliter con
tinetur. ꝙ si dicat corpus glorifi-
catum habet in potestate sub tali vl'
tali forma apparere. scilꝫ ymaginis
crucifixi vel agni. signāter cum ipse
egidius petijt vt saltim sꝫ agni for-
ma xp̄m videret. Rñ. ꝙ licꝫ corpus
glorificatum se potest offerre visui.
sub quacūqꝫ forma etiam aliena. qꝛ
tamē solūmodo accidentia panis
vt albedo ⁊ rotunditas hostie tūc i-
mutatur in hmōi formas. ꝫm Tho.
vel saltim occultantur. seu circūfun
dūtur miraculosis formis ꝫm Pe.
de Tharañ. non ꝙ sint species veri
corpis xp̄i in quo cõmuniter omēs
concordant doctores. Hic autē ex
duobus constat. ꝙ hic xp̄s apparu
it in ꝓpria forma. sctō egidio. Prīo
ex eo ꝙ ita petijt. vt ei liceret illum
in sui natura conspicere, quē sinus
virgineus olim vagientem tulisset.
Secūdo ex verbis angeli. cum sup
hoc certificantis cum dixit. Surge
xp̄m intuere quem sacra puerpera
gessit. Et ideo semper verba rei ge-
ste sunt bene aduertenda. Nec pro-
pter hoc xp̄s de celo habuit descen-
dere. sed ip̄e sacramētaliter existēs
sub specie panis. postea sub specie
miraculosa seip̄m vere exhibuit in
sui natura glorificata.

Sermo. xij. ⁊ ē diuisio ser
sermōis ad placitum cū the
matis resumptione sup secū
dum miraculum. s. cõuersio-
nis sub specie panis in sub-
stantiam xp̄i corporis.

S Uper secūdū vo mirabile si
gnum ꝙ in consecratione di
uina potētia operatur cum sit
iuxta premissa. ꝙ tota naturalitas
seu substantia panis conuertitur in
naturalitatem ⁊ substantiā xp̄i cor-
poris glorificati. ⁊ vtaꝫ ꝓdicator il-
lo termino ylitatis. quia vulgare su
um magis exprimit eius differenti
am ab accidētibus panis. Saluteꝫ
virgo. Notanduꝫ ꝙ pn̄s sermo sup
secundū mirabile signū eucharistie
duas dat saluberrimas doctrinas
quarū Prima declarat transsubstā
tiationē. i. transitū substantie panis
in substantiā xp̄i corpis. Secunda
fortificat eādem mutationem mira
culosam per triplicem cõuersioneꝫ
nature gr̄e. humane ⁊ artis. Decla
ranꝫ hee partes triplici via ꝓbatio-
nis supra enumeratis. s. ab auctori-
tate. rōne ⁊ similitudine reꝝ gestaꝝ
in sacra scriptura. Miraculū ꝯuer- Probatur miraculosa ꝯuersio ab auctē
sionis ꝓbaꝫ ab auctoritate omniū
doctoꝝ in eoꝝ scriptis sup. iiij. senꝫ.
dis. xj. ꝗrentes. An in cõsecratōe eu
charistie panis in corpꝰ xp̄i ⁊ vinuꝫ
in eiꝰ sanguinē ꝯuertanꝫ. vbi omēs
cõcordiꝫ determiant ꝙ sic immo vt
supra patuit in ꝭmone. x. eiusdē se-
cūde ptis ē impiuꝫ ⁊ hereticū aliter
asserere. tū ꝓpꝫ determiatōem eccie
ex. c. firmiꝫ credimꝰ ⁊c. de sum. trin.
⁊ fi. catho. tū etiā. qꝛ vt supra tactuꝫ

ꝫ ſm tho. niſi ſba panis nō remane
ret faceret talis ſba remanēs cū cor
pore xpi adorātes ydolatrare eo ꝙ
creaturaꝫ aliꝗ de terra ṗter diuinū
corp⁹ xpi adoraret cū adorās hr̄et i
telligere ibi eſſe abſconditū cū cor
pore xpi aliā creaturā ⁊ ṗdicatores
hoc hr̄ent ṗdicare. qꝛ ſic abſqꝫ natu
ra panis fides ē de non viſis. ⁊ illa
ſba panis etiā eſſet de nō viſis vt de
ſe pꝫ. facilime ſimplicē ſeduceret. vt
crederet aliꝗ creaturā inuiſibilē in
ſacro eſſe adorādā. Ex q̇ etiā pꝫ ꝙ i
uectiua Scoti ꝯ tho. i hac pte. nō va
let cū dicit. ꝙ ꝓpterea adorātes nō
ydolatrarent. etiā ſi ſubſtātia panis
remaneret cū corpe xpi eo ꝙ ſuffice
ret adorātibus adorare in fide eccie
Quia lꝫ ſimplicibus ſufficeret ado
rare in fide eccie. vbi non fieret ṗdi
catio de ſba panis. an remaneret vł
non remaneret. tñ vbi veritas ſacra
mēti diſtincte hr̄etur. declarari ꝑ ṗ
dicatores. tūc ſimplices audientes
ſbam panis. ibi poſt conſecrationeꝫ
remanere. cū ſubſtātia xpi corpoꝛł.
vtiqꝫ vnā hr̄ent lumine naturali in
telligere. ſ. ſbam panis. ⁊ aliā lumi
ne fidei agnoſcere. ſcꝫ ſbam xpi cor
poris. quoꝝ luminū diuerſitatē cū
ſimplex nō ſit capax facilime ſedu
cerel. vt vnū cū reliquo adoraretur
Et hoc voluit ſanctus Tho. innue
re cū dixit. Si ſubſtantia panis re
maneret. cultus latrie nō poſſet ex
hiberi xpo. ſ. ita ſincere. ⁊ ſine peri
culo. Item nec Sco. negat. qñ he
reticū eſſꝫ credere. ſubſtantiā panis
remanere. ꝓpter eccie determinatio

Pro ſecunda parte

nem in oppoſitum factam. Proba
tio autem eiuſdem miraculi a rōne
poſſumus adducere. ad ṗmiſſa ra
tionē quā dat ſanctus thom. in ſuo
quarto ſcripto ſenten. prefata diſti.

Probatur miraculuꝫ a rōne

xj. in queſtione vbi querit. An ſub
ſtantia panis remaneat poſt conſe
crationem. vbi dicit ꝙ impoſſibile
eſt preſuppoſita fide ſacramentoꝝ
vt maneat ſubſtantia panis poſt cō
ſecrationem. eo ꝙ cum nihil pōt i
cipe eſſe vbi prius non fuit. niſi per
ſuam mutationem ad talem locuꝫ
vel per alterius mutationem i ipm
⁊ cum corpus xpi non mutał de ce
lo. per hoc ꝙ conficitur in altari. ſꝫ
manet in celo. ergo oportet ꝙ ſecū
do modo adueniat. ſcilicet per mu
tationem ſeu conuerſionem alicu
ius in ipſum xpi corpus. ⁊ hoc dici
mus ſubſtantiam panis ſic conuer
ti. Sed vt vulgus intelligat. dicat ꝑ
ſimile. ſi ignis debet eſſe in aliquo
loco vbi prius non fuit. oportet ꝙ
aut deportetur ab alio loco. vbi ar
det. ⁊ ponatur in illum nouum lo
cum. aut ſi non vult deportari. aut
non poſſit. tunc aliquod combuſti
bile applicatur. ⁊ illo ſic accenſo de
portatur in nouuꝫ locū. ⁊ tamē ma
net prim⁹ ignis i ſuo loco. ⁊ trāſfer
tur in alium locum per conuerſio
nem rei combuſtibilis. Ita corpus
diuinum cum ſedet ad dexterā pa
tris ſi debet nobiſcum eſſe in terra.
oportet ꝙ aut transferatur. ſ. ⁊ deſcē
dat de celis. aut ꝙ aliquid per con
uerſionem in ipſum diuinū corp⁹
accendatur. a virtute diuinitatis. vt
ſic eius glorificatum corpus habe
atur inferius. ⁊ tamen manet ad de
xteram patris. Et ſicut innumeri
ignes accendi poſſunt per cōuerſi
onem rerum combuſtibiliū. ab vno
igne remanente in vno loco. Ita ⁊

per conuersionez substantie panis diuinuz corpus ad innumera loca transfertur. eo manente in celis. Et licet quelibet alia res comestibilis esset conuertibilis in substantiā dei fici xp̄i corporꝛ. vt caro case⁹ ⁊ simi lia. voluit tamen solūmō sub specie bus panis ⁊ vini conuerti. eo ꝙ pa nis abilior ē ad iuentōnē. sumptio nem. cōseruationem. amministrati onem. ⁊ significationem rei conten te vt est glorificatum xp̄i corpus. q̄ re supra in sermone quarto hui⁹ se cunde partis. sub conclusione scđe questionis. Probari posset deniqꝫ hoc mirabile signum huius sacra mentalis cōuersionis. per alias ra tiones que breuitatis causa obmit tūtur. vt quia videlicet cibus iste sa cramentalis cū sit ⁊ debeat esse spi ritualis cibus anime per quam ani ma xp̄o incorpatur. non ꝙ xp̄s cor pori immutetur. iuxta illud Aug. Nec tu me mutabis in te sicut cibū carnis tue. sed tu mutaberis in me. qđ minime fieri posset si substantia panis remaneret post consecratōez quia tunc deseruiret hoc sacramen tū in cibum corporis. Et licet scot⁹ dicat. qđ hoc idem accidētia panis efficiūt ⁊ vini. scilꝫ refectionem cor poralem causando. cum ipa accidē tia habent eandem efficaciaz natu ralem post consecrationem. quam ante habuerunt. Attn̄ respondetur ꝙ hoc habent non tamen naturali ter. sed virtute diuina vt in tractatu de sacramento miraculoso ⁊ etiā in alio de duratione sacramēti. neglec ti tractatur de quibus post finem operis patebit. Hic autem substā tia panis haberet reficere corp⁹ nō miraculose ꝫ naturaliter vnde obie ctio Scoti contra sanctū Tho. nul la. Potest ⁊ tercia ratio adduci qđ quia sacramentū id est sacra speci es. est sacre rei signuꝫ. vt ablutio aq̄ exterior in baptismo est signum in terioris ablutōnis anime. ⁊ spēs pa nis post consecrationem. cū debeat esse signum. etiam vnius rei sacre. s. corpis xp̄i veri. si substantia panis remaneret. tunc vtiqꝫ illa spēs alba hostie signaret. Primo illam sub stantiam panis. ⁊ nō substantiā xp̄i corpis. ⁊ tūc nō esset. ante omīa spe cies panis sacramentū tm̄. id ē sacre rei signū. Verūetiam aduertendū pdicatori ē pro populi informatio ne. vt non credant substantiam pa nis cōuerti in corpus xp̄i. q̄si inde capiat augmentum. sicut in nobis cō uertitur panis substantia cū accidē tibus in nostrū augmentū. ꝫ dr̄ con uerti duobus modis. Vno modo ꝙ loco substantie panis ponit̄ p̄sen tia xp̄i corporis. Secūdo ꝙ non di cimus substantiam panis ānihilari eo quod annihilatio fit rei quando sic desinit esse. ꝙ nihil ponit̄ aliud loco eius. hic autem quia ponit̄ lo co eius substantia xp̄i corpis. Jđo non dicimus eam annihilari ꝫ con uerti. quasi careamus ꝓprijs termi nis illius transsubstantiationis id est transitus vnius substantie i aliā

Probat̄ h idem dua bus alijs rō nibus

Q̄r sb̄a pa nis nō āni hilat̄ p con secrationez

Tercia deniqꝫ via probationis que datur a rebus gestis i sacra scriptu ra. Aduertendū ꝙ cum totus nr̄ la bor tendit ad hoc qđ fideli populo ostendatur credibile hoc mirabile signum. Est facile hoc ostēdere etiā

Tercia via ꝓbationis a rebus ge stis tā a deo q̄ꝫ a natura ⁊ sepe arte dyobolica

iudeis et paganis. taceo de cristia-
nis, qui vtiq̄ minus habent dubi-
tare quam ceteri qui mirabiles con
uersiones rerum creatarum credi-
derunt factas tam a diuina poten-
tia q̄ dyabolica ⁊ supersticiosa arte
quam etiam in conuersione quoti-
diana panis ⁊ vini. ⁊ aliarum rerū
comestibilium in substantiam no-
stri corporis. Et dicamus primo de
hijs que omnipotentia diuina per
egit. Quia enim Genes primo ⁊ ps.
lxxviij. Ipse dixit ⁊ facta sunt. habe
tur q̄ deus mūdum ⁊ omnia ex ni-
hilo creauit sola virtute verbi sui. q̄
maius est q̄ facere aliquid. non ex
nihilo sed ex aliq. vt videlicȝ illa di-
uina potētia que maius potuit eti-
am hoc minus facit potētia verbo-
rum sacramentalium videlicȝ. hoc
est corpus meum. ⁊ hic est sanguis
meus. Patet secundo ex his q̄ Ge-
nesis tercio habentur. q̄ vxor loth
conuersa est in statuam salis. ita q̄
corpus non anima transmutatum
fuit in corpus ⁊ substantiam veraȝ
salis ad longitudinem statue. vt pri
us erat corpus naturale. Et in exo.
capitul quarto ⁊ tercio habetur de
conuersione virge Moysi in serpē
tem. ⁊ de conuersione aq̄ in sangui-
nem. hinc clamat Ambrosi⁹ de to-
tius mundi operibus legitur. q̄ ipse
dixit ⁊ facta sunt. Sermo igitur q̄
potuit ex nihilo facē qd nō erat be-
ne potest ea que sunt mutare in id
q̄ non erat. Et in nouo testamento
vbi xp̄us mutauit aquam in vinū.
In quibus vtiq̄ semper diuina po
tentia mutauit substantias rerum
in alias naturas. Quare si iudeus
talia non negat quin diuina poten
tia fieri possunt. quomodo xp̄ian⁹
dubitare potest circa mutatōem sb
stantiarum. Q2 si dicis illa fuerunt
visa ad oculum. Respondetur q̄ p̄
innumerabilia signa. etiam demō-
strata fuerunt ad oculum veritas
carnis cristi in sacramēto. vt supra
in precedenti sermone ex verbis pa
scasij patuit. immo veraciter dici p̄t
q̄ si non obstarent varie cause pro-
pter quas omnipotens deus vult
vt non videatur corpus suum in sa
cramento. vtiq̄ permisisset clare et
nude ab omnibus suam personalē
presentiam cōspici. Sed quia me-
ritum fidei tolleretur. quod iaȝ po
tius augmētatur. vbi deo creditur
in hijs que supra sensum ⁊ intelle-
ctum existunt. ideo sic deus opera-
tur. Item quod nec claritas eius
corporis posset intueri ⁊ indigni si
ne peccato damnatōnis possent cō
spicere. ⁊ alie q̄pl'es cause a docto-
ribus assignantur. Vide supra ser-
mone quarto huius secunde part.
Cur sub velata spē eucharistia āmi
nistrat. Fortificat deniq̄ fides no-
stra ex gentilium simul et philoso-
phorū erroȝib⁹ q̄ varias posuerunt
humanarū corporum immutatio-
nes. Sicut de varrone narrat beat⁹
Augustinus decimooctauo de ci-
uitate dei. quem ⁊ fidelem hystorio
graphū reputat qd scripsit d̄ q̄bus-
dā hoib⁹ de archadia. q̄ q̄dā stagno
trāsmeato ɔuertebāt i lupos ⁊ i lo-
cis dsert cū feris ⁊ bestijs viuebāt
⁊ trāsact noue ānis si interim nō

vescebantur carne humana. rursus eodem fluuio remeato cõuerteban tur in homines. cõmemorat varro se vidisse vnũ. qui per. ix. annos fuit lupus. Similẽ transformtõnẽ refert augusti. de socijs vlixis. redeuntibus de bello troyano cõuersos in aues. Ex quibus patet. ꝙ si gẽtiles credebant huiusmodi cõuersiones substantiales posse fieri q̃ tamẽ nõ erant substantiales. cũ solum prestigiosa arte ꝛ amissione sepe vsu rõis diabolica arte. vt supra in sermone vj. huius secũde partis circa medium deducit̃ fiebãt. quõ xpian⁹ dubitare potest. vbi de⁹ opat̃. cõditor vtriꝙ naturaꝝ oim. ꝛ apud quẽ non ẽ impossibile oĩe verbũ. fortificat̃ deniꝙ fides ex alijs trib⁹ mutationibus quas q̃tidie fieri cernimus.

Triplex mutatio artis nature ꝛ grãtie probant mutationẽ sacralem

Ubi notandũ iuxta sanc. tho. in suis sermonibus de xpi corpe. ꝙ diuina puidentia mutatões rex trib⁹ modis fieri voluit. pter eas q̃s verbo suo fac̃. s. arte. natura ꝛ gr̃a hois. Ars enĩ homis vnaꝫ sb̃am mutat in alterã. vt patet in vitrifice q̃ vileꝫ cinerem in pciosuꝫ ꝛ nobile mutat vitrũ. Ergo multomagis. virt⁹ verbi xpi. mutare potest panem in corpus eius. ꝛ vinum in sanguinẽ. Ecclesiastici. viij. Sermo dei potestate plenus est. nec quisꝙ ei dicere pt quare ita facis. Item natura mutat vnam substantiam in aliam. sicut in vite aqua pluuialis mutatur ĩ vinũ virtute solis. Et opere apum succ⁹ florum per secreta nature mutat̃ in fauũ. Sic similiter in nobis ipis panis quẽ manducam⁹ quotidie p naturam mutatur in carnẽ. Ergo mltomagis virtus vbi xpi. mutare potest panem in sustantiam corpis sui vnde Damas. sicut panis ꝛ vinum transeunt per nutrimentum in corpus hominis. ꝛ non in aliud corp⁹ Ita panis ꝛ vinum virtute consectionis transeũt in corpus ꝛ sanguinem xpi. Item tercio gratia hominis mutat substantiam vnã in aliã. Hinc moyses per gratiam sibi concessam mutauit virgam in serpẽtẽ. ꝛ aquam in sanguinem. Ambro. si tm̃ valuit benedictio hũana. vt naturam per moysẽ cõuerteret. quid dicemus de ipa conscratione diuia vbi ipa verba saluatoris opant̃. Si ergo queris. quomõ panis põt fieri corpus xpi. Rñdeo consecratõne que fit xpi sermone.

Sermo. xiij. ꝛ tendit tercíuꝫ miraculum q̃d accidẽtia manẽt sine subiecto. declaratur sꝫ resumatur thema si placꝫ.

Cum vo tercium miraculuꝫ in consecratõne deus operatur. in eo ꝙ accidentia zuefel panis manent post consecrationeꝫ sine subiecto. on eyn gruntfestung. Cõtinet pñs sermo duas in generali doctrinas. quarum Prima declarat naturam accidẽtiũ manere i sacramento post consecratõnem. Secunda probat eandem veritatẽ per gesta. rões ꝛ scripta doctorum. Et hoc tribus vijs. scilicet ab auctoritate. ratione ꝛ exemplorũ deductõne. Salutet̃ vgo ꝛc. cum ad pmũ sunt.

accidentia prius exprimēda. Et de mū mirabilia signa ꝓbanda idō notandū. Nam accidentia dicimus album colorē panis. albū vel rubeuȝ colorem vini. Item saporeȝ panis aut vini. Itē grauitatē id ē pondus panis vel hostiaꝝ seu etiā vini q̄ntitatem Iteȝ figurā circularē panis. ⁊ suo mō vini in calice. Item extensionē. i. latitudinē magnā vel puam hostie. ⁊ suo modo vini. Itē gustus panis aut vini in ore. Item sonus fractionis hostie. ⁊ si qua alia accidere possent. Dicat p̄dicator. qḋ qꝛ hec eedem vt apparet ad sensum visus. manēt de cōi lege qḋ dicit̄ qꝛ ꝑ miraculū sepe mutant̄. vt supra de sacramento miraculoso tactū ē añ consecrationē ⁊ post. Et tamē supra ꝓbatum ē ꝙ naturalitas seu substātia panis in quā ista accidētia erant fundata post consecratōnem. mutata ē in substantiaȝ xp̄i corpꝭ ⁊ non ip̄a accidentia cum xp̄i corpus glorificatum nō potest habere in se huiusmodi accidentia albi coloris vel saporis ⁊c̄. Ideo merito querūt doctores. qd de istis accidētibus dicēdum sit. vbi videlicet manent i fundamento suo naturali. Et aduertat p̄dicator populo simplici declarare. qḋ nō sit idem color panis ⁊ substantia panis ⁊c̄. etiā s̄m naturaleȝ philosophiaȝ. vbi arestoteles p̄mo posuit predicamentū substantie. ꝙ omnibus aliȷs accidentibus sb̄stat vñ nihil hic fides habet agere. vbi ratio naturalis manuducit. Est ergo conclusio. ꝙ predicta accidētia. non sūdantur in substantiam panis aut vini. post consecratōem cuȝ illa sit conuersa in corpus xp̄i ⁊ eiꝰ sanguinem in altari vt supra patuit. Nec fundantur in aere circūstante. cum nullam habeant conueniētiā cum aere. Ideo manent sine subiecto. sola diuina virtute circa corpꝰ xp̄i aut eius sanguinem sustentata. Patet cōclusionis prima pars ab auctoritate ex precedenti miraculo ꝙ sonat substantiam panis esse cōuersam in corpus xp̄i. ⁊ non ip̄a accidentia vt etiam sensus demōstrat seu experientia. Patet etiam secūda pars ꝙ. s. non sunt in aere circūstante fundata. tum quia nō potest penetrare aer. istam extensionem. i. latitudinem hostie. tū etiam ꝙ alia accidētia scilȝ color ⁊ sapor aut etiā duricies panis non habent conuenientiam cum aere. qui mollis est ⁊ mobilis tum etiam ꝙ accidentia illa haberēt semper nouū subiectū quando deportarentur ad nouū locum seu aerem ⁊ sic mutetur de subiecto in subiectum. Vnde concluditur ꝙ hoc mirabile signum diuia potentia quottidie operatur. vt sic habeant esse sine subiecto. Sūt ad hoc auctoritates omniū sanctoruȝ doctoꝝ. in eorum scriptis sup q̄rtū senten. distin. xiȷ. in q̄stione. Vtruȝ in eucharistie sacramēto stet aliqḋ accidēs sine subiecto. Nec expedit populum informare de duabꝰ viȷs doctorum. quorum vna vult ꝙ oīa maneant sine subiecto. Alia que et cōmunior tā sancti Tho. q̄ Scoti. ⁊ Bonauē. ꝙ solummodo ip̄a quātitas hostie aut vini maneant sine subiecto. Alia autem vt color sapor ⁊c̄. habent ip̄am quantitatem ꝓ subiecto post cōsecrationem sicut añ. Item nec expedit populo predica-

Conclusio ꝓbat̄ p̄mo ab auctē

re q̄ꝺdiu maneat corpus xp̄i sb̄ istis
accidentibus. ⁊ q̄ꝺdiu accidentia re
tineant nomen ⁊ rōnem seu ꝓprieta
tem accidentis. vt sic valeat mane-
re sub eis corpus xp̄i aut sanguis.
Quia ei sp ālē ꝺsup collegi tractatū
ꝓpt varias negligentias cōmissas.
sepe in amissione sacramēti per fur-
tū vbi nouissime in dioc̄. patauien̄.
circa sacramentū p triennium amissū
furtiue ⁊ postmodū in suo sacrario
inter vepres repertū. magna fuerat
altercatio int̄ doctos. An sub illis
speciebus liquefactis. ⁊ in simul cō
glutinatis esset verum xp̄i corpꝰ qd
em̄ in tali casu sentiendū sit. ibidez
declaraui. solūmō aūt populū aui-
sare potest predicator. qꝺ in tali ca-
su ad doctos recurrendū sit. ⁊ dice-
re qꝺ nulla immutatio q̄litatis. id ē
coloris aut saporis tollit veritatem
xp̄i corpis. nisi tāta sit q̄ tolleret na-
turā ⁊ ꝓprietatem panis. si ibi ades-
set. cetera ibi declarant. Demū hoc
Probat a rōne mirabile signum probatur per rati
onem. Namq̄ q̄ sine subiecto acci-
dentia maneant triplici ratione cō-
gruit. primo vt eo melius ducāt in
noticiam corporis xp̄i absq̄ omni
hesitatione. Si enim haberent sub-
stantiam pro fundamento post sic̄
an̄ consecrationē. ducerent in noti-
ciam substantie panis cum ⁊ prius
ducebantur immediate in cognitō
nem substantie panis. nūc autem p̄
supposita fide. que ꝓprie debet esse
de non visis. melius ducūt in cogni-
tionem xp̄i corporis. Est etiaz secū-
da ratio. Quia enim per fidem vni
mur xp̄o capiti. ⁊ ad fidem pertinet
sepe credere ea. que non soluz sunt
supra intellectum verumetiam que
sunt supra naturam. vt virginez pa
rere aut contra naturam vt ignem
non calefacere. ⁊ hoc sacramentum
dicitur misterium fidei. quia altissi
ma hic creduntur in maximuz fidei
meritum. Ideo pro quotidiana as-
suefactōne intellectus nostri ad cre
dendum ea que supra naturā sunt.
ꝓponūtur ea que contra naturam
sunt accidentiuz. scz credere illa nō
inesse cuz tamen iuxta philosophū
in secundo de anima accidentis eē
est inesse. Est ⁊ tercia ratio ex vsu q̄
enim hoc sacramentum est spūalis
cibus anime. ⁊ non corporis. expe-
dit vt ibi non sit substantia panis. q̄
est cibus corporis. Unde ⁊ accidē-
tia oportet manere sine substantia
panis. ⁊ sic sine sbiecto. Deseruit ⁊
quarta causa quia enim hoc sacra-
mentum est dignissimū ⁊ perfectis-
simum. vt patet propter ip̄m cōten
tum. Ideo etiam oportet q̄ omnia
que in hoc sacramento sunt altissi-
mū statum recipiant. cum aūt sub-
stantia panis recipit dignissimum
statum. ꝓpter mutationem factam
in cristi corpus videlicet q̄ loco eiꝰ
sit xp̄i corpus. decēs est vt ⁊ accidē
tia altissimū statum recipiant. vide
licet q̄ ad eorum esse concurrat so-
lummō diuina virtus. Item q̄ ha-
beāt omnē actionē cibandi sine sb-
stantia panis ac si ipsa substantia p̄
sens esset. Item q̄ tamdiu vult sub
eis manere p̄ntia diuini corpor̄. q̄ꝺ
diu mansisset substātia panis ante
consecrationem. Has inq̄ ratōnes
non oportet om̄es adducere. s̄ ma-
nent ad placicitum. Predicator in

A similitudine ꝓbat̃ cõclusio.

uenict ex scripto Tho. in suo quarto senten. dis. xij. Tercia deniq̃ via. que est per gesta ⁊ rerum similitudines ex sacra scriptura probat̃ hoc mirabile signum. Nam quarto Regum secũdo habet̃. ꝙ habitatores hiericho venerunt ad heliseũ dicentes. Ecce habitatio ciuitatis huius optima ẞ aque pessime sunt et terra steril'. at ille ait. Afferte mihi vas nouũ ⁊ mittite in illud sal. Qui cũ attulissent egressus ad fontes aquarũ misit in illud sal ⁊ ait. hec dic̃ dominꝰ. Sanaui aquas has ⁊ nõ erit in eis vltra mors neq̃ sterilitas ⁊c̃. ⁊ facte sunt dulces. In q̃ ꝯuersiõe q̃tuor ꝯsiderãt̃. s. claritas aq̃ exterior q̃ est vt cõtinẽs. Amaritudo interior ⁊ inuisibilis que est vt contentũ. Operans fuit gratia ꝓphetalis. vt sanctitas ꝓphete. Operatũ fuit dulcedo in missa. ⁊ sicut primũ mansit sine mutatione ⁊ scd̃m fuit immutatum scilꝫ amaritudo in dulcedinem. ita substantia terrena in dulcissimum xp̃i corpus. ⁊ hec omnia per virtutem sanctitatis ip̃ius prophete id est per virtutem omnipotentis dei. que per verba sacramentalia operat̃. Adest similitudo etiã circa mutationem naturalem. Videmus enim ꝙ oua ponuntur sub gallina. aut colũba. ⁊ per naturam mutantur in carnem aut auiculam viuã. In qua mutatione etiam illa quatuõr possumus inuenire. scilicꝫ testam. que est species oui exterior. ⁊ intrinsecum. s. vitellum quasi sb̃stantia oui interior. ⁊ operans scilꝫ natura auis. ⁊ opatũ opat̃. scꝫ integruꝫ corpus pulli viui. Et sicut primũ manet scilꝫ testa exterior. ⁊ intrinsecum non manet. sed mutatur in quartum. s. in corpus pulli viui. ⁊ hoc per terciũ. s. per operantẽ naturaꝫ auis. Ita per omnia cõtingit in hoc sacramento. Et sicut albedo ⁊ testa nõ corrũpitur. immo sic̃ prius vitellum oui demonstrauit sine sui immutatione. ita postmoduꝫ demonstrat sed occulte viuam carneꝫ Ita albedo panis sicut mãsit añ cõuersionem demonstrando substantiam panis. Ita post conuersioneꝫ demonstrat sine sui mutatione diuinum xp̃i corpus.

Exempla super tria mirabilia signa supra enumerata

Erat quidam hereticus de eucharistie sacramento male sentiens. vtpote ꝙ verus panis sic̃ añ consecrat͡ionem. ita post semper sub specie alba ⁊ consueta maneret. nec aliqua adesset differentia. inter illuꝫ paneꝫ consuetum ⁊ aliũ ⁊ dum interrogaretur quomodo essꝫ adorandꝰ. Respõdit ꝙ intentio esset referẽda adorantis ad xp̃m i patria. cuius ip̃m sacramentum visibile esset quedaꝫ ymago ducẽs in ymaginatum. Cũ autem super hoc delatus fuisset inquisitori heretice prauitatis. timẽs ne inq̃sitio fieret contra eũ finxit se arreptũ a demone ⁊ sic ligatꝰ ad q̃ndaꝫ ecciam ẽ deductꝰ. qꝛ reputabat̃ obsessus. Sed dũ esset ibi q̃dã clericus veraciter obsessus. sb̃seq̃nti nocte diuino nutu absolutus est a vinculis ⁊ aggregans mattas ⁊ stramina ⁊ scamna ecclesie super hereticũ ligatuꝫ cumulauit. que om̃ia ludũ

ꝛ furiã ille hereticus credidit ꝛ dissimulauit. quousqꝫ clericus ignez de lampade sumens. cõburere cumulum cepit. ꝛ tũc hereticus exclamauit ꝓ adiutorio. At custodes ecclesie duz ignem voluissent extinguere. clericus arrepto gladio quẽ casu iuxta lectũ inuenerat. oẽs violenter abegit. dicens obsessus nõ ẽ. qꝛ si eẽt demõ ipm iuuaret heretic⁹ autem est. ꝛ se obsessum dissimulauit ne combureret. vult autem de⁹ vt comburatur. quia male de sacramento sensit. ꝛ sic heretico cõbusto statim sine mora clericus idez a demone diuina pietate liberatus est.

Aliud ad idem

Fuit quidam hereticus in ꝓuincia Brabantie. q̃ ab inquisitore curie seculari relictus comburi debebat. Cum autem proiectus ꝛ ligat⁹ esset ad ignem. clamauit iuuate me ꝛ statim demones extraxerũt eũ de igne. Qui cũ denuo esset proiect⁹. ꝛ fuisset semper liberat⁹. iam catholici mutuo disceptabãt de fide. Superueniẽs aũt vnus ꝑdicator dixit episcopo. faciat huc portare corp⁹ xp̃i. Qd cũ factum fuisset. heretic⁹ ad ignem proiectus. sicut prius cũ clamaret adiuuate me. demones responderunt. non possumus qꝛ maior nobis superuenit.

Sermo. xiiij. ꝛ tendit sup alia tria mirabilia signa que deus opatur circa contentũ seu possessuz in hoc sacramẽto etiam per tres sermones. ꝛ primo de hoc ꝙ tã magnũ glorificatum xp̃i corpus contineꝉ sub tã ꝑua spẽ panis

Mirabilia opa tua dñe et aĩa mea cognoscet nimis ꝛc. vt supra. Expedito de trib⁹ mirabilibus signis diuine opationis q̃ cõsiderãtur in diuini corporis cõsecratione. Iam dicendum ẽ de tribus aliĳs signis mirabilib⁹. que sequũtur ex efficacia consecratõnis super xp̃m contentum ꝛ cõphensum in altari. quoꝝ primũ est. ꝙ tam magnũ diuinũ corpus cõtineꝉ sub parua specie panis. Scdm ꝙ idem deificũ corpus ẽ in pluribus locis. in pluribus hostĳs et porcionib⁹. per vniuersam ecciam. Terciuz ꝙ licet sic sit in pluribus locis ꝛ hostĳs. tñ per partes nõ ẽ diuisus. Salutetur virgo ꝛc. Habet p̃sens sermo duas ammistrare salubres doctrinas q̃ꝝ Prima demonstrat totam quantitatem xp̃i corporis vt ẽ in celo. etiam existere in sacramento. Secũda declarat ꝙ extẽsio illa quãtitatiua tñ distat inter membra in sacramento sicut existit in celo. Partes probãtur successiue. Et primũ cũ probãdũ sit auctoritate. rõe ꝛ similitudie sicut precedentia. daꝉ pro auctorita te ꝛ ratione doctoꝝ conclusio. Et si tota lõgitudo ꝛ latitudo deifici corporis in celis existentis. ꝛ ad dexterã patris residentis. ẽ post consecratõnẽ. sub quantũcũqꝫ parua specie panis. non tamẽ partes vt caput man⁹ ꝛ pedes ꝛc. mutuo subintrãt. ꝫ ita distant ab inuicem. caput a ceteris membris sui deifici corporis sb hostia panis. sicut ab inuicez distãt in celis. Prima pars cõclusionis ẽ

Conclusio ꝓbatur ab ab aucte.

sancti Tho. Scot. Bonauen. et omnium communiter qui in eorum scriptis super. iiij. sent. dist. x. querunt: an xpus in altari sit secundum naturalem suam quantitatem quam habet in celo. Secunda etiam pars quod tantum distat caput a pedibus etc. in sacramento sicut in celo. Similiter concludunt. eo quod huiusmodi longitudines et latitudines membrorum non commensurantur exteriori latitudine speciei panis: sed interiori dispositione deifici corporis que requirit vt abinuicem debeant distare. Et si alicui videtur difficile: tamen vt patebit in sequentibus per rationes et similitudines est facile intelligere: cum etiam sic totus mundus sub grano milij posset contineri. Probatur et per rationes. Quia enim vt supra tactum est in prima parte operis si xpus debet esse in altari oportet quod sit sicut esse habet in celo. ratio. quia aliter non diceretur christus esse in altari. A simili sicut christus dedit in cena tale corpus quale habuit. s. passibile et mortale: ita nunc dat quale habet. s. glorificatum et immortale. et sicut si in triduo mortis sue aliquis apostolorum consecrasset: vtique tunc sub panis specie fuisset corpus mortuum: videlicet sine anima et sanguine: et sub specie vini sanguis solus sine corpore et anima. Ratio. quia sic erant partes in seipsis disposite: id est abinuicem separate. ergo et iam consecratur in altari sicut in seipso est. Alia pars quod ita distant partes et membra xpi abinuicem in sacramento sicut in celo: probatur ea ratione. quia cum corpus christi sit in sacramento viuum: patet ex precedenti declaratione. et tale corpus viuum requirit extensionem membrorum. et non requirit quod membra inuicem subintrent. quia sic priuaretur corpus vita. imo nec in corpore mortuo vt patet subintrant: sed manent extensa membra. ergo a fortiori hec semper membra christi in sacramento sunt extensa ab inuicem distantes sicut in celo. Ex qua ratione si predicator propter doctos velit aliquid in latino allegare si essent presentes: dicat quod per hanc rationem refutantur opiniones erronei. vbi quidam dicebant fieri conuersionem sacramentalem solum in substantiam christi corporis et in nullum accidens: eo quod accidentia nihil conferrent ad cibum spiritualem etc. Patet falsitas. quia oportet quod christi corpus hic sit viuum quod requirit quantitatem et accidentia. Alij dicebant quod quantitas esset quidem in sacramento. i. longitudo et latitudo christi corporis: sed non secundum longitudinem et latitudinem. i. extensiue: sed solum intensiue. Et licet hec opinio posset sustineri: tamen quia etiam repugnat veritati viui corporis. sicut et illa que dicebat partes inuicem subintrare. ideo communiter non tenetur. Et quia difficilia videntur ad credendum. deducatur tertia pars per similitudines. Vbi primo aduertendum quod quia in cognitione credendorum articulorum fidei. expedit nobis totum intellectum nostrum captiuum ducere. iuxta apostolum qui dicit. Captiuantes omnem intellectum in obsequium fidei. Hec captiuatio sic debet fieri. Primo vt cogitemus quod non omnes equaliter articulos fidei cognoscimus sicut nec omnes equaliter docti sumus. vnde semper expedit credenti vt cogitet. quod ego non intelligo alter intelligit quem deus magis illuminauit. aut qui maiorem diligentiam adhibuit vt intelligeret.

A ratione probatur conclusio

Tertio a similitudinibus probatur veritas.

Per sil'tiū dínes sacre scṗture ꝛ reimo ruȝ nāṫaliū ꝓbaṫ ꝯclu-sio.

Secūdo expedit cogitare ꝙ ea que
scimus sunt minima pars eoꝝ que
ignoramꝰ. vt dicit phūs ꝑ. Phisic.
imo quātumcūq; doctus phūs nū-
ꝗ̃ potuit minime rei naturā cogno
scere. vt naturam aranee quā nunꝗ̃
ad plenū quidā phūs potuit īuesti-
gare. aut naturā vermiculi q̄ ex ster
core eq̄no nasciṫ virtute caloris so-
lis. Propter qḋ etiaȝ phūs dixit. ij.
de aia. ꝙ intellectus noster se habet
ad manifestissima nature. i. q̄ ex sui
natura apta sunt ad cognoscendū. si
cut oculus noctue ad lucem solis: q̄
videlicȝ noctua ꝓpter debilē suū vi-
sum nō potest inspicere: licȝ sit cau-
sa omnis inspectōis rerum corpora
lium. Tertio cogitet ꝙ ꝓpter p̄missa
etiam habemus cōcedere ꝙ deꝰ innu
mera potest et quotidie oꝑatur que
nos nunꝗ̃ intelligere aut cognosce
re possumꝰ. iuxta illud Augusti. ad
Volusianū. Dicere oportȝ deū plꝰ
posse q̄ nos fatemur intelligere non
posse. In rebꝰ em̄ mirabiliter factis
tota ratio facti est potentia faciētis
scȝ dei. vnde sic intellectū nostrū ca-
ptiuādo: clare ꝑ similitudines intel
ligere possumꝰ quomō magnitudo
latitudo ꝛ lōgitudo ē sub parua q̄n-
titate panis. Sicut em̄ ex paruo gra
no crescit imensa arbor cum radice
magna ꝛ ramis multis: cum frondi
bus floribus ꝛ fructibus eoꝝ: quoꝝ
nullū fuit in grano. sic ꝙ sub parua
specie panis existat imensum corpꝰ
deificuȝ. Si hoc natura potest: quid
cōditor nature facere non pōt? Iteȝ
quomō ex paruo ꝛ vili humore na-
scitur humanū corpus cum taȝ mi-
rabili armonia. i. ꝯsonantia aut vni-
one membroꝝ: etiam interius ꝛ ex-
terius. Quis excogitare potuit nisi
ipe conditor hominis qui etiam in
hoc sacramento operaṫ? Item cogi
tet quomō mons magnus et turris
excelsa in paruam oculi pupillā in-
trare potest. et imago magna taȝ ex-
presse ꝛ integre apparet ī paruo spe-
culo sicut in magno. Vnde ꝛ illud
verificaṫ. Dominꝰ in syon magnus
Syon scōm Papiaȝ ꝛ Augustinū
diciṫ speculum: in quo magnus do-
minꝰ relucet: quādo sub parua spe-
cie panis sicut sub magna est totuȝ
christi corpus per cōuersionem. san
guis per cōmixtionem. anima ꝑ cō-
iunctionē. ꝛ deitas integra per vni-
oneȝ personalem. que verba bn̄ ma-
sticanda sunt ꝛ bene populo p̄dicā-
da. Deseruit ꝛ figura māne. de qua
in prima parte operis circa mediuȝ
tractatur. vbi Exod. xvj. tangiṫ con
similis effectus quo ad cibum spiri
tualē anime. Legiṫ em̄ ibidē ꝙ dn̄s
dixit ad moysen. Colligat vnusquis
q; ex eo q̄ntum sufficit ad vescendū:
gomor ꝑ singl'a capita iuxta nume-
rum animaruȝ vestrarum que habi
tant i tabernaculo: sic tolletis. Fece
runtq; ita filij israel: ꝛ collegerūt ali
us plus alius minus: et mensi sunt
ad mensuraȝ gomor. Neq; eniȝ qui
plus collegerat habuit amplius: ne
q; qui minus parauerat. Ita et hic
non est quātitas estimanda: sed vir-
tus spiritualis. quia qui magnū pa
nem cōsecrat non habet amplius q̄
veruȝ corpus domini. et qui paruū
nō habet minus q̄ integrū corpus
xp̄i ad salutē sui.

Sermo. xv. et tenet super
secundū miraculum: qḋ vnū

⁊ idem corpus glorificatum est in pluribus locis pluribꝰ hostijs per ecclesiam. ¶Resumatur thema:

Hoc insuper miraculuz qđ vnum corpus christi glorificatū est in diuersis ⁊ quasi innumeris locis: dū quotidie consecratur. et etiam in qualibet parte hostie. ⁊ simul sub sacramento et in celo. Probatur etiā triplici illa via. auctoritate ratione: et similitudine. Saluteƚ virgo ⁊c. Amministraƚ iaȝ duplex catholica doctrina. Quarū prima docet vnum christi corpus esse per ecclesiam in locis innumeris Secunda docet ꝙ hoc mirabile signum fit solum virtute sacramentalis cōuersionis. Primuȝ autem miraculum probare ab auctoritate est auctoritas doctorū omniū in quarto scripto sentenƚ. distincƚ. x. vbi precipue sanctus Thomas querit An corpus christi possit esse in diuersis locis: concludens ꝙ sic tali cōclusione. ꝙ licȝ corpori christi non cōueniat esse in pluribus locis inq̄tum est corpus. quia sic cōueniret omni corpori. Nec etiā ei cōuenit inq̄tuȝ est gloriosum: cum nec anime glorificate hoc cōuenire potest. Nec iterum cōuenit inq̄tum est diuinitati vnitum: eo ꝙ talis vnio non ponit corpus extra termios ⁊ limites corporeos. Tamen hoc ei cōuenire potest inq̄tum est terminus cōuersionis sacramētalis. Partes cōclusionis patent clarius per rationes adducendas. Nam sicut supra tactuȝ est quādo aliquid incipit eē vbi prius non fuit: oportet e duobus modis per vnuȝ fieri: vel ꝙ ibi incipiat esse tanq̄ ibi constitutum ex alio loco: vlƚ ꝙ in suo loco maneat. et tamē per cōuersionem alicuius rei in ipsum etiam habeat esse alibi. vt exemplum erat datuȝ de igne qui peruenit ad aliquam domuȝ vel quia fuit deportatus seu accensus illuc: vel quia aliud combustibile fuit accensum et per talem cōuersionem peruenit etiam ad aliū locum. Et quia isto secundo modo potest transferri ad inumera loca vno igne in suo remanente loco. Ita ⁊ dominicū corpus erit in vno loco: in celo videlicȝ localiter: et per cōuersionem sacramentalem in innumeris locis. Conclusio ergo tacite respondit ad questionem qua aliquis quereret: vnde habet deificum corpus ꝙ possit esse simul in multis locis. habȝ ne ratiōe corporis: aut ratōe glorie: quia videlicet glorificatuȝ. aut ratione diuinitatis cui manet psonaliter vnitum: Respondetur ꝙ nullo istoruȝ modorum: sed ratione cōuersionis sacramentalis: ex qua sacramentali cōuersione vnius substantie in aliam: id est substantie panis in substātiam christi corporis. sicut ex accensione pluriuȝ combustibiliū ab vno igne: talis ignis inuenitur i multis locis. Et si dicatur ꝙ tunc quamcūq̄ substantiā corporalem deus posset in substantiam sui corporis conuertere: ⁊ consequēter facere ꝙ esset in multis locis. Respondetur ꝙ ita deus posset substantiam lapiditatis in suum cōuertere corpus sacramētaliter: ⁊ sic cōsequēter facere ꝙ essȝ in multis locis. et sanctꝰ Tho. multa in pdicta q̄stiōe et solutiōe vltimi

Cōclusio pbaƚ auctē ⁊ rōne.

Tacite respondeƚ ad duas q̄ōes

argumēti deducit que tñ non expe-
dit nisi scholastice deducere apō do
ctos. Et si dicat. tamē dictū est ꝙ nō
cōuenit corpi xpi rōe corporeitatis.
Rñ. ꝙ nō ꝯuenit rōne corporeitatis
absolute: ꝫ in ꝯpatōe ad cōuersionē
sacramētalē. Dex aduertendū ꝙ si
hec rō nō sit pdicabilis ad vulgum.
Dicat pdicator ꝙ ideo deificuz cor-
pus pōt esse in pluribus locis: eo ꝙ
duplex esse ꝯsiderat erga dñicū cor-
pus. vnū naturale. aliud sacramēta-
le. Primo modo nō est possibile. qꝛ
sic residet in celo ꝛ manet in vno lo
co. Alio mō bñ pōt esse in multis lo
cis: videlꝫ ꝑ sacralē cōuersionē mo-
do exēplificato de igne. Hoc ꝗ qđ
mētes credentiū pulsat quō sit pos-
sibile ꝛc. facit ꝙ cogitāt solū de esse
naturali: ſm ꝙ substātia naturalr su
is dimēsionib⁹. i. quātitatib⁹ ꝛ qua-
litatibus extendit. Et nos ꝯcedim⁹
ꝙ sic non pōt esse in multis locis si-
mul ꝛ semel. Sed secūdo mō nō est
impossibile: qđ iam tertia via ꝓbat.
scꝫ ꝑ similitudines rex gestox. Nō
eñ gētili ꝛ iudeo nō est incredibile:
vtiqꝫ nec xpiano debꝫ esse. Gētiles
eñ ꝛ naturales pbi in multis posu-
erunt ꝙ vnū ꝛ idez pōt esse in diuer-
sis locis simul ꝛ semel: vt pmo aiaꝫ
homis: ꝗ cū sit spūs et indiuisibilis
est: tñ tota in toto corpe est: ꝛ tota in
ꝗlibet eius pte nō solū ſm potentiā
ꝫ etiā essentiā. Itē posuerūt vnā in-
telligētiā totā sperā octauā in. xxiiij
horis: nō obstāte ꝙ in illa spera sunt
inumerabiles stelle. ꝛ ꝙ quelibet est
maior terra. ꝛ tñ posuerūt illū ange
lum quā intelligentiā noiabant esse
psentē toti celo ꝛ cuilibet stelle ei⁹ ꝛ
ꝛ cuilibet parti eiusdē orbis. ꝙ ꝛ rei

Mod⁹ facilis ad pdicandū quō xpi corpus pt eē i multis locis.

Tertia via ꝓbatiōis ꝑ exēpla.

veritas se habet: licꝫ fantasijs Auer-
rois ꝛ Platonis careāt veritate. quo
rum primus posuit vnuz intellectū
in omnibus hominibus. secundus
vnum hominē naturalem eundem
numero esse in omnib⁹ hominibus
particularib⁹. Qui licꝫ falsas habu
erunt imaginatiōes: tamen ista po-
nimus vt sentiant xpiani non fuisse
paganis incredibile vnū ꝛ idem es-
se simul ꝛ semel i diuersis locis. Iu
dei etiam false imaginātur Helyam
esse psentem simul ꝛ semel in diuer-
sis locis: quādo paruuli eox circūci
dunt in toto orbe. Quomodo ergo
non debet esse credibile humanita-
ti christi esse simul ꝛ semel in diuer-
sis ecclesijs ꝛ diuersis altarib⁹. Det
finalr pdicator silitudinē de sua vo-
ce. quomō illa vna est: et quodlibet
verbum vnum: ꝛ tamen simul ꝛ se-
mel in decē milib⁹ hoim aurib⁹ ma
net verbuꝫ in corde pdicantis ꝛ ore
integrum ꝛ non diuiditur per innu
meras aures. Sic verbum caro fa-
ctum manet in celo. manet in corde
patris. tamen est in diuersis locis.
Item vna candela accenditur: ꝛ illa
manente vna innumerabiles ab ea
accedūtur. Si pdicator velit adde-
re siltudines sancti Thome in suis
sermonibus multum putiles: inspi-
ciet. vt vbi quis faciei sue plura pro
ponat specula: certe in omib⁹ equa-
liter ꝛ integraliter vna facies appa-
rebit. etiam fractum in plura frusta
idem apparebit ꝛ facies non frangi
tur. Sic reuera in sacramento chri-
sti: qui speculum dicit ꝛ imago dei
Sapient. vij. Speculuꝫ est sine ma-
cula diuine maiestatis: ꝛ imago bo-
nitatis illius.

Exemplum super duo miracula premissa.

Erat quidam deuotus sacerdos qui quendam doctorem manicheorum inuenit seducentem populum: asserens sub panis specie non verum christi corpus contineri. sed quando christus instituit sacramentum: tunc solum dedit quendam benedictum panem: quem appellant panem sancte orationis. et hoc ideo. quia credunt duos deos seu domios. vnum in celis qui omnia inuisibilia creauit: et istum appellant benignum deum. alium malignum: scilicet diabolum: qui visibilia corpora creauit in seductionem hominum. prout in lib. de heresibus eorum articuli exprimuntur. et condemnantur. xxiiij. q. iij. quidam heretici. Unde quia erat versutus nimis: et concludere eum non poterat: simplex sacerdos audientibus omnibus dixit. Accendite lignorum ignem in medio platee et ambo intremus in flammam. et si quis ex nobis non fuerit combustus: huius fides vera esse credatur. Unde continuo ignis accenditur: et sacerdote apprehenso hereticum cepit eum secum trahere ad ignem. Non inquit hereticus. non ita: sed vnusquisque nostrum singulariter ingrediatur. primo tamen tu: eo quod hoc imposuisti. At sacerdos nomine christi et signo se muniens flammas est ingressus. Ignis vero huc et illud dispergitur: et manet ille in medio ignis in nomine domini in nullo penitus lesus. Exclamantes autem christiani in laudes dei pre admiratione ceperunt perurgere hereticum vt ignem introiret. At ille reluctare cepit et subtrahere se. Tunc apprehendentes eum turbe iniecerunt eum in medio ignis: clamantem vt sui misereretur paratus errorem abnegare. Sed cum flamma statim circundaret eum atque vreretur: semiustum eum fugere dimiserunt: clamantibus post eum. Viuus ardeat hereticus. Sacerdotem vero cum honore ad ecclesiam reduxerunt etc.

Sermo. xvj. tendit super tertium miraculum in christi corporis inclusione: quod licet sit in pluribus locis: tamen per partes non est diuisum.

Ecce [c] cum iuxta premissa tertium mirabile signum quod diuina potentia operatur post consecrationem est quod licet vnum christi corpus sit in pluribus ecclesijs hostijs simul et semel: non tamen per partes est diuisum: sed integrum et perfectum manet in omnibus locis. Salutetur virgo etc. Presens sermo binam continet doctrinam salutarem. Quarum prima declarat deifici corporis christi integritatem sacramentalem. Secunda declarat eandem veritatem quo ad sanguinem sacramentalem. Ubi notandum quod hee partes probantur iterum triplici via. Ab auctoritate. ratione. et gestis sanctorum et exemplis. Primum habet auctoritatem omnium doctorum sub tali conclusione. Sicut corpus christi est impassibile et gloriosum: ita et indiuisibile. Unde vbicumque manet: integrum est et perfectum cum corpore et sanguine: anima et deitate. Ad idem alia conclusio. Indiuisibilitas. i. quod non possit diuidi non inest

Conclusio probatur ab auctoritate.

ratione impossibilitatis. quia etiam in cena dum dedit discipulis passibile corpus: receperũt omnes passibiliter. sed inest ratiõe sacramẽtalis existentie que indiuisibilitatem retinet ratione substantie cui non competit diuisio nisi ratione quãtitatis que hic nõ extẽditur ad extensionẽ specierum sacramentaliũ. Declaratio ad po puluȝ ab auctoritate: dicat predicator ꝙ ad hoc sonãt dicta doctorum in q̃rto sentent. distinct. xij. in questione: an corpus christi sit diuisibile. declarantes ꝙ non: eo ꝙ nõ est frangibile. Et si dicatur ꝙ frangitur in ore dũ manducat. Rñ. ꝙ omnis fractio que videtur fit circa species ꝛ accidentia sacramẽtalia. vtpote circa album colorem ꝛ rotunditatem. Ex quo sequitur ꝙ si in se non est diuisibile: sicut etiam ecclesia canit. Nulla rei fit scissura: signi tm̃ fit fractura. a fortiori nõ diuiditur per hoc ꝙ in multis ecclesijs cõsecratur ꝛ sumitur. Vel dicatur ꝙ etiã dum manducat non diuiditur: licȝ in mãducatione in ventrem sumentis traijciatur. q̇ꝫ sic declaratur. Nam cuȝ manducatio ad minus tria in se habet. scilicȝ fractionem siue masticationem. et secundo traiectionem in ventrem. et tertio nutritionem: primum om̃ino fit circa species. secundum fit circa species ꝛ circa corpus dominicũ. eo ꝙ vbi sunt partes speciei panis est etiam dominicuȝ corpus: totum tamen ꝛ indiuisibiliter. vt iam ratiõibus declarabit. tertiuȝ de nutritiõe. quia illa est duplex. scilicet corpalis et spiritualis. Prima fit a speciebus. secunda a re contenta: scilicȝ corpore christi deifica erga animam sicut prima erga corpus. Hec volunt doctores in sentẽtia dicere. Sed probare a ratõe: dicat predicator ꝙ cum duplex esse consideratur circa corpus christi: vt supra dictum est. naturale videlicȝ ꝛ sacramẽtale. Et naturale dicitur vbi corpus deificum cõsideratur in sua naturali existentia: quo ad longitudinem: magnitudineȝ ꝛ latitudinem. licȝ hec sint glorificata iam in celis. Sacramentale autem ꝙ virtute verboruȝ sacramentaliũ existit sub specie sacramentali: non tamen scd̃m extensionem aut conditiõem specierum ꝛ accidentium sacramentalium quibus non coextẽditur: sed potius indiuisibiliter existit: habendo respectum ad illa accidentia seu ad illas extensiones: licȝ in se absq̇ꝫ tali respectu extrinseco semper sit corpus in sua latitudine ꝛc̃. vt supra tactũ est. Ideo oportet dicere ꝙ si primus modus essendi corporis christi cõueniret ei vt est sub sacramento tunc vtiq̇ꝫ esset diuisibile et frangibile. Et cum tale continuũ est diuisibile in infinituȝ: posset dici ꝙ in infinitis locis ꝛ ecclesijs esset corpꝰ deificum per partes diuisuȝ. Nunc autẽ quia solum sacramẽtaliter existit: ꝛ sic indiuisibiliter. eo ꝙ quantitates corpis non coextendũtur scd̃m quãtitates hostiarum seu specieruȝ sacramentalium: vt dictum est. ideo indiuisibiliter semp̱ manet christus in om̃ibus ecclesijs. Ex qua doctrina emanant alia duo documenta salutifera. Primuȝ ꝙ licȝ dicatur panis cõuertitur in corpus christi ꝛ vinum in sanguinẽ. ꝛ adorans dicit se adorasse et vidisse corpus christi in

A ratiõe ꝓbatio.

altari et sanguinē in calice nō tamē debet credere q illa sint solūmodo ibi adoranda et intelligēda: corpus videlicz sub specie panis & sanguis sub specie vini. sed q ibi scilicet sub specie panis dicitur esse corpus eo q verba sacramētalia se terminauerunt ad corpus: cum tamē etiaz ibi sit sanguis per cōcomitantiam naturalem: eo q viuū corpus non datur sine sanguine. Item ibi est anima per cōiunctionem simili ratiōe. quia corpus christi est viuū et glorificatum. Item ibi est diuinitas propter vnionem personalez qua dei filius sibi p̄dicta vniuit ineternum. & ideo vbicūq vnum est: scilicz corp⁹ etiam indiuisibiliter alia existūt. Et simili modo licz adoratur et intelligatur in calice sanguis: hoc tamen est q verba sacramētalia se terminauerunt ad sanguinez. cum tamē corpus etiam ibi sit per cōcomitantiaz naturalem. anima per cōiunctionē. & deitas per vnionez. vt supra tactū fuit. Aliud documentuz q sicut diuiso sacramento. i. specie panis integer manet christ⁹ sub qualibet particula panis: vt supra tactum est. ita si quis ex calice diuideret innumeras guttas: semper sub qualibet gutta est totus integer christ⁹. ita q sanguis manet inclusus intra venas et vene incluse in corpore glorificato: & corpus cum sua anima vnituz dei filio. licz aliam & aliam habeat deificum corpus rep̄sentationem. videlicet solidaz sub specie panis: & liquidam sub specie vini. que due rep̄sentationes ideo necessarie sunt: vt dominica passio perfecte rep̄sentetur: vbi deificum corpus solidum et aridum pependit in cruce. et sanguis deific⁹ fluebat ex deificis membris. cum alijs etiaz rationibus vt supra tactum fuit in prima parte operis.

Duo datur documenta vtilia.

Probare etiam p̄missam indiuisibilitatem et q omnia semper manent vnita. capiamus similitudinē Gregorij in suo dyalogo. Sicut diuinitas dei vna est que totū implet multis locis mundum. ita licz multis locis & inumerabilib⁹ diebus illud cōsecretur corpus: non sunt tamen multa corpora christi. sed vnū est corpus qd̄ sumpsit de virgine et qd̄ dedit apostolis. Diuinitas eniz verbi que vbiq est replet illud & cōiungit: et facit sicut ipsa vna est. Ita veritas corporis christi tenet vnitatem in veritate. Augustin⁹ etiā dicit Cū xp̄m māducam⁹ ptes de illo nō facim⁹: ꝫ in sacro sit h̄ q vnusq̄sq recipit ptē suā in sacro: manet tñ integer tot⁹ i celo: manet integer tot⁹ in corde tuo. Totū em̄ erat apud p̄rez qn̄ venit in vtex v̄ginis. impleuit illā nō recessit a p̄re. Ita venit i carnē vt eū hoies māducarēt. manet tñ integer apd̄ p̄rez vt angelos pascat. Itē dicat p̄dicator si gētiles posuerūt vt veritas ē q aia hūana nō diuidit ad diuisionē corpis. & itelligētie ac motrices orbiū celestiū: vt s̄. tactū ē nō diuidunt ad diuisionē subiectoꝝ suorū. vt Cōmētator in de suba orbis sepe dic̄. quō nō xp̄us integer p̄seuerat & idiuisus cū a nobis sumit. Itē frāgit specl'm nō tñ imago q̄ relucet Et sic varia pn̄t adduci exēpla.

Similitudine p̄cedit probatio.

Exemplum.

Quidam episcop⁹ arrianoꝝ nomine Cerula: cum non credebat diuinitatem esse in sacramento eucha

ristie: eo q circa illam grauissime errant: dicentes filium dei minorē patre et creaturaz. cum plurimos seduxisset fideles: et ob hoc rationibus et disputatiōibus catholicorum doctorū quadam die publice cōfundebatur: dedit cuidaz de secta sua quinq̄ginta aureos sub pacto q se cecum fingeret et ab eo fuisset illumiat9. Cum igitur transiret quadam die dictus Cerula cum exercitu wandalorum audiētibus catholicis episcopis captiuis: clamauit ille miser conduct9 ꝑcio dicēs. Audi me cerula et respice cecitatem meam et experiar virtutem tuā. quia tu reddis cecis visuz. surdis auditum. leprosos mundas. mortuos resuscitas. Tūc cerula trahens eum ad partem et tangens ei9 oculos ait. Scd̄m fidez nostrā qua recte credim9 in deū aperiant oculi tui et videas. Quo dicto oculi dicti miseri hominis inflari ceperunt. et tantus dolor eum arripuit vt vix posset digitis suis reprimere. quia oculi eius creperāt pre dolore. et sic eiulans omnibus dolum detexit. et clamabat aureos ꝓijciens et dicens Ecce aurum tuum et redde mihi visum. Tunc homo visus bono consilio: clamās et eiulans ꝓiecit sa ad pedes catholicorum episcoporum: abnegans perfidiam arrianorum. Tunc beato Eugenio episcopo crucem super oculos eius ponentem: sanitatē et visum recepit. Qd̄ videns Honorius rex wandalorum: notansq3 sectam suam cōfundi et fidem catholicam exaltari: sanctos dei diuersis supplicijs fecit cruciari. Quo facto sol obscuratus est: et dictus Honorius a diabolo arreptus ꝓprijs dentibus se lacerauit. et indignam vitaz digno cruciatu finiuit.

Sermo. xvij. tendit super tria vltima mirabilia signa: etiaz ꝑ totidem sermones. et primo sup q̄ttuor modos sumendi hoc sacramentuz cum thematis resumptōe.

E T quia iam vltimo restat tria mirabilia signa que in modo sumēdi hoc deificum sacramentum diuina potentia opatur: declarare. videlicz q q̄ttuor modis sumi potest. et secundo q dum manducatur non minuitur. et dum a peccatoribus sumitur nō inquinatur. Expedit primuz pari modo iuxta ꝓmissa probare tribus vijs Auctoritate: ratiōe et exemplis. Salutetur virgo. Amministrat nobis duplex salutaris doctrina. Quaruz prima auisat fideles super quattuor modos sumendi hoc sacramentuz. Secunda ipos sumendi modos declarat per varia dicta doctorum. Quo ad primuz q hoc sacramentum deificū possit quattuor modis sumi: probatur ab auctoritate omniuz doctorum super quartū sentent. distin. ix. in q̄stiōe: an tm̄ sint duo modi hoc sacramentū manducandi. scilicz sacramentalis et spiritualis. Et quidē licz quattuor sint modi iuxta eoruz declarationes vt patebit: tamen de duobus querunt propter magistrū in textu qui solum duos ponit modos ꝑfatos. Et quidē hoc facere potuit. quia solum respectū habuit super duplicem rem huius sacramen

Ab auctoritate pbat mirabilis sūptō q̄ttuor modorum.

Primus ... duo sum... di sacram...

Scdm ... dus.

Tertius ... dus.

ti. vt est corpus christi verum: ⁊ cor-
pus eius mysticū vt est ecclesia. qui
bus rebus per duplicem illum mo
dum: scilicz sacramentalem et spiri-
tualem sumptionem sumens incor
porari potest. Qꝛ autem alij docto-
res addunt duos alios: faciūt ea de
causa. quia habent respectum ad di
uersitatem sumentium. Dicunt er-
go ꝙ primo modo potest sumi hoc
sacramentuz non sacramētaliter: in
vulgari sacramentlichen. nec etiam
spiritualiter: ⁊ tamen sumitur sacra
mentum. Secundo potest sumi sa-
cramētaliter ⁊ nō spiritualiter. Ter
tio sacramentaliter et spiritualiter.
Quarto spiritualiter tm̄. Primus
modus fieret quādo quis reciperet
Prim⁹ modus sumendi sacr̄m. hostiam cōsecratā ⁊ non recipit eaz
vt consecratam. qꝺ quidem christia
nus faceret si totaliter indispositus
ex cōtemptu sumeret non cōfessus
⁊ non cōtritus. vel etiam ex ignorā-
tia ⁊ nō ex cōtemptu faceret. vt vbi
quis ex ignorantia hostiam cōsecra
tam vt non cōsecratam sumeret: vel
aliquis ei vt non cōsecratam offer-
ret vinū aut hostias cōsecratas cau-
sa reficiendi se. Potest etiaz fieri ex
defectu fidei vt i pagano si daretur
Scd̄s modus. sibi sacramentū. Secūdus modus
fit quando quis in mortali non con
tritus accedit: credens illud cōsecra
tum esse corpus christi: ⁊ vult cōmu
nicare scd̄m morem ecclesie. hic qui
dem suscipit sacramentū sacramen
taliter tm̄ ⁊ nō spiritualiter. quia ca-
ret effectu sacri q̄ est nutritio anime
spiritualis per gratiaz a christo cau
Terti⁹ modus. satam. Tertius modus vbi quis re-
cipit sacramentū spiritualiter et sa-
cramētaliter fit: quādo quis diligen
ter discussit suam cōscientiam: et ad
minus attritus attritiōe bene circū-
stātionata: vt in tertia parte patebit
inferius: accedit ad confessionem ⁊
sic plena fide sumit. talis sumit sa-
cramentum spiritualiter ⁊ sacramē-
taliter. quia videlicz recipit effectum
sacramēti ⁊ vere spiritualiter nutri-
tur: ac christo cibo spirituali vnitur
et incorporatꝛ per gratiaz que sibi in
tali digna sumptione cōfertur: faci-
endo de attrito cōtritum. Quartus Quart⁹ modus.
modus vbi quis spiritualiter tm̄ re-
cipit ⁊ non sacramētaliter fit quan-
do quis deuote ꝑparatus vellet per
cipere: sed propter reuerentiam ab-
stinet. vel propter aliquam infirmi-
tatem. vel quia nō potest habere mi
nistrum. vel est detentus in carcere.
Huic cōuenit illud August. Crede
de ⁊ manducasti. i. crede fide forma
ta charitate: ⁊ manducasti spiritua-
liter. quia talis propter bonā dispo-
sitionez preuiā ⁊ deuotionē ad chri-
stum vt est sub sacramento: ac pro-
pter voluntatem desiderium ⁊ reue
rentiam ad christuz: sumit taliter ꝙ
etiam tunc vltra priorez gradū gra-
tie cōsequitur alium gradum ex vi
sacramenti. sicut etiam in ꝓxima al
legata sumptione sacramētali ⁊ spi-
rituali. vbi sumens esset non attrit⁹:
sed contritus. Etiam addit vlterio-
rem gradū gratie super illum quem
reperit. A ratione autez probanꝛ di
cti modi. Nam super secundū. terti
um ⁊ quartū modum sumendi: sci-
licz ꝙ quis possit sumere hoc sacra-
mentum sacramētaliter tm̄. quidaz
spiritualiter ⁊ sacramētaliter simul
Item ꝙ etiam spiritualiter tm̄ est ra
tio diuine bonitatis: que etiam cōsi

militer operať in sacramẽto baptis-
matis. Nam in baptismo quis po-
test baptisari sacramẽtaliter tm̃: spi
ritualiter tm̃. quidam spũaliter ⁊ sa
cramẽtaliter: quidam spũaliter tm̃:
Ita in hoc sacramẽto. Nam q̇ ficte
accederet ad baptismũ: non videlicȝ
cõtrictus ⁊ dispositus: talis suscipe
ret caracterem sacramẽtalem. nec es
set rebaptisandus adueniete cõtriti
one. quia suscepit sacramentũ sacra
mentaliter tm̃: ȝ non efficaciaȝ quo
ad perceptionẽ gratie gratũfaciẽtis

Probatur miraculũ a rõe ⁊ siĺitu-dine insiť.

Sed qui secũdo modo accedit. s. cõ
tritus ⁊ intentõe suscipiẽdi sacramẽ
tum. talis vtiq3 recipit baptismuȝ ⁊
sacramẽtal'r ⁊ spũaliter simul. Ita ⁊
in hoc sacramẽto eucharistie cõtin-
git ꝯtritis et deuote accedẽtib⁹. Itẽ
sicut baptisat⁹ baptismo flamis cõ-
sequiť mundationẽ a peccato ⁊ col-
lationem gratie ꝼm exigentiam di-
spositiõis sue. ⁊ si vltra hoc accedit
ad sacramentuȝ baptismi ⁊ baptisať
sacramentaliter: nouũ gradum gra
tie ꝯsequiť ex virtute sacramẽti. Sic
etiam qui spiritual'r illud sacramen
tum manducauit in ꝓposito: habẽs
in deuotiõe ⁊ desiderio manducati-
onem sacramentalẽ: q̃uis p̱ri⁹ spũa
liter mãducauit: ex desiderio tamẽ
si accedit ⁊ sacramẽtaliter etiam su-
mit maiorem cõsequitur grãȝ. imo
ex vi sacramẽti cõsequiť vnum gra-
dum altiorẽ vltra illum quem susce
pit solum spũali manducatõe. imo
dicere oportet ꝙ sepe cõtingit ꝙ au-
diens missam ⁊ spũaliter mãducãs
talem põt habere deuotionẽ ⁊ desi-
derium ad sumendũ xp̃m ꝓ sui glo
ria ꝙ maiorẽ cõsequať fructuȝ q̃z sa-
cerdos vel alter q̇ sacr̃aliter ⁊ spũal'r
sumit. q̄ videlȝ sumit cũ tepida de-
uotiõe. De q̄rto modo sumẽdi non
ẽ difficultas: vbi q̄s sacr̃m sumit nõ
sacramẽtaliter ex ignorantia vel ex
cõtemptu.

Exemplum.

In epatu Brixieñ. quidã ꝑtende-
bat sanctitatẽ tantaȝ in abstinẽtia ꝙ
q̄si videbať Johãnes baptista. vnde
oẽs quasi de tota ꝓuincia currebãt
ad eũ. ⁊ beatũ reputabat se ille q̇ eũ
posset videre vel tãgere vel loq̇ cum
eo. Et cũ oẽs sic eũ sanctũ credebãt
tamẽ erat heretic⁹ magn⁹ ⁊ ꝑuersus
docẽs occulte plura ꝑuersa dogma
ta. inter q̇ erat vnuȝ cõtra deificũ sa-
cramentũ eucharistie ac etiã cõfessi
onis: asserẽs ꝙ sola fides sufficeret
ad vtriusq3 sumptioneȝ. nec oporte-
ret sacramental'r illa suscipe. iuxta il
lud Aug⁹. Crede ⁊ mãducasti. Ipe
etiã ex tali spũali sumptiõe ⁊ effica-
cia donũ abstinẽtie ꝑcepisset a deo.
Mortu⁹ ergo honorifice fuit sepul-
tus. Post aliq̄d tempus inquisitor
heretice prauitatis diligenter inquí
rens: inuenit ꝑ testes fideles ꝙ fue-
rat hereticus. vñ de cõsilio epi Bri-
xieñ. ⁊ alioꝝ prudentũ sentẽtiauit ꝙ
eius ossa cõburerẽtur. Proiecta er-
go ꝑsente populo sunt ossa ad ignẽ:
ȝ statim demões eleuauerũt ossa de
igne ⁊ tenebãt suspẽsa i aere: nec ta-
mẽ videbanť demões. Populares
ergo clamare ceperũt. Moriať epi-
scopus cum illis fratribus q̇ ex inui-
dia voluerũt sanctum dei combure-
re. ecce quomõ deus noster nõ vult
Tunc episcop⁹ timuit. fratres autẽ
cõfortauerũt eum: dicentes. Domi

ne nos sumus hic pro defensione fidei. pparetis vos ad missa3: quia deus ostēdat aliquod miraculū nobis ne fides sua piclitet. Dixit ergo episcopus missam Salue sancta parēs &c. Et quādo eleuauit corpus domini: demones in aere clamauerūt: dicentes. O Guido de Lacha (sic eū nominabat hereticus) nos defendimus te q̄diu potuimus. sed modo non possum⁹ plus: quia adest vnus qui maior est nobis: scilic3 christus Et ossibus cadentibus in ignem cōbusta sunt. & glorificata est fides per corpus christi ex sacramētali & spirituali sumptione et consecratione in altari.

Sermo .xviij. tendit sup secundum mirabile signū. q̄ in sumptione deifici sacramenti deus operatur: Cum thematis resumptiōe.

Quia vo secundu3 mirabile signum quod in sumptione diuina potentia operatur est. q̄ dum manducat non minuitur: imo magis spiritualiter augmentat. Restat iam declarare contra hereticos qui negant verum corpus christi sumi. sz solu3 sumatur vt in figura seu signo corporis christi. allegantes q̄ si verum christi corp⁹ sumeretur: tunc si omni monte maius esset: iam diu clerici & laici illud ꝯsumpsissent. Salutet virgo. Expedit tam mire rei: scilic3 incōsumptibilitatis corporis christi in manducatione tractare veritate3 sub duplici saluberrima doctrina. Quaꝝ prima q̄ deificum corpus in sacramento dum sumitur non minuitur. Secunda q̄ hec catholica veritas varijs medijs contra hereticorum insultus roboratur. Partes similiter triplici via probātur. scilic3 ab auctoritate: ratione & scripturaru3 similitudine. Ex autem corpus deificum in sumptione: dum videlic3 a fidelib⁹ sumitur non corrumpitur aut consumitur: imo magis spiritualiter augmentatur: probat auctoritate omnium sanctorum doctorum: p̄cipue per sanctum Thomā et per sanctu3 Bonauenturā in eorum scriptis super quartū sentētiarū distinct. xij. in questione: an in fractiōe hostie frangatur corpus christi sub hostia contentum. Ubi concludunt q̄ lic3 corpus christi masticatur & atteritur in ore: non tamen cōsumitur & frangitur. eo q̄ non est ibi modo quātitatiuo. i. extenso modo iuxta extensionem hostie. Unde nec consumitur dum manducat: eo q̄ talis consumptio viā manducationis necessario respicit magnitudinē vel paruitatē rei primo vsq3 ad totalem consumptionem. Ubi nota q̄ lic3 tota latitudo et magnitudo corporis christi sit in sacramento: siue parua vel magna hostia: non tamen est iuxta magnitudinem vel latitudinem hostie que ab extra videt. sed quelibet magnitudo manet per se: scilicet corporis christi inuisibiliter: vt fides suum meritum habeat et magnitudo parua vel magna hostie. vt sic p ea3 corpus christi tegatur ne ab infidelibus seu etiā malis christianis nude videatur: & sic a deo percutiatur.

Ab auctē pbat miraculū prefatum.

vt supra tactū fuit. Juxta qd̄ philistei pcussi fuerūt. j. Reg. vj. Percussit de⁹ multos: eo q vidissent archā dn̄i. Vn̄ sctūs Tho. dicit in suo. iiij. sniarū pfata distinct. q cum in manducatiōe sunt tria. scʒ masticatio. in ventrem traiectio. et nutritio. et hec tria oporteat esse circa hoc sacramētum. iuxta qd̄ ipse dixerat Johā. vj. Qui manducat meam carnem etc. Iterum. Caro mea vere est cib⁹ etc. Tamē ipa tria diversimode exercētur in sumptōe: eo q ipsa manducatio que fit in fractōe et attritōe: fit solum circa spēs exteriores panis et vini et earum magnitudines et nullo modo circa corpus christi contentū. eo q illud indivisibiliter cōtinetur habendo respectum ad extensionē specierum: licʒ in se divisibile et cōsumptibile esset si non glorificatū corp⁹ existeret, put in cena vltima erat. vbi tamen passibile corpus impassibiliter sumebatur. eo q non naturaliter sed sacramētaliter sumebat. sicut etiam nunc solum sacramētalter et nō naturaliter sumitur. i. partem corporis post aliam partem sumendo. vnde semp incōsumptibiliter sumitur Si pdicator velit subito dare exemplum pter difficultatem materie ne populus maneat suspensus in animo: dicat. Sicut magnitudo turris apparet in speculo et non consumitur aut frangit ad fractionē speculi ita est de corpore christi cōtento sub specie panis. Sed de hmōi similitudine latius inferius patebit. A rōe aūt pbatur. i. in vulgari. von gruntlicher vrsach. quare sic oporteat esse Nota q licʒ ratio sufficiēs sit allegare q ideo non cōsumitur dum sumitur. quia non naturaliter: sed solum sacramētaliter. i. modo indivisibili sub speciebus continet: licʒ species sint divisibiles vt patuit s. Tn̄ possunt ille etiam rationes adduci quas et sanctus Thomas in suis deducit sermonib⁹ de corpore christi: ostendens q ex sumptiōe non minuitur: eo q potestas sacerdotalis ad cōsecrandum quotidie in ecclesia nunq minuitur vsq ad cōsummationē seculi: vt de se patet. quia semel ordinatus sacerdos manet ineternū propter caracteris impressionē. iuxta illud Psal. Tu es sacerdos ineternū: scdm ordinem melchisedech. christū denotādo per essentiam. alios autē per participationē. Et simili modo pōt dici de ordine et potestate sacerdotali: que habet vsq in finem mūdi durare. Item alia ratio. Sicut enī eius affectum iugiter affectam⁹ impleri in nobis. hic videlicʒ p augmētum gratie in via: et tandem per claram visionem in patria. vt quē nūc in enigmate. i. per obscuram figurā panis ituemur oculo mētali p fidē: tādem ipm facie ad faciem cōtemplari valeamus in patria. Ideo sicut affectus talis non minuit: sed potius augetur. ita et ipsum deificū corpus nunq ex sumptōib⁹ innumeris cōsumitur: sed potius spiritualiter. i. in spiritualib⁹ effectibus auget. Probat etiam pfatus doctor sanct⁹ idem miraculum ex incorruptibilitate corporis christi. Quia enim tale corp⁹ sumimus: quale christus in se habʒ scʒ glorificatū. imortale. et ipassibile nō posse corrūpi. Ps. Nō dabis sācitū tuū videre corruptōem. Ideo cū illud māducamus nō corrūpit: nec

A ratōe pbat.

mutatur in corpus nostrū sicut alius cib⁹ naturalis: sed influit nobis sine corruptiōe sui spūale nutrimentum. Unde tertius modus ꝓbationis hūi sequit. Primo ꝙ hūi figuratum fuit. iiij. Reg. xvij. vbi pugill⁹ farine nō defecit i domo vidue ꝑ multos dies: cibando totam familiam. Secūdo ꝑ panes ꝓpositōis. de quibus Exo. xxv. dicit. Pone sup mensam meam panes ꝓpositionis in cōspectu meo semper. Et quomō semper declarat Leuit. xxiiij. Accipies panes duodecim ꝛ statues eos sup mensaȝ meā: vt sint panes in monimentū oblationis federe sempiterno. Siliter de igne dei dicit Leuiti. vj. Ignis in altari meo semper ardebit: quē nutriet sacerdos subijciens ligna mane ꝑ singulos dies. Notat fidelis aīo. ꝑcipit dñs vt semp omni die ꝛ sempiterno federe tam panes sup mensam ꝙ ignis sub altare sine extinctōe ꝛ cōsumptiōe eēnt. Et cuȝ videmus ꝙ tam ignis in altari materiali iudeoꝝ ꝛ mēsa cum panibus defecit. quia nullibi hec iam habentur ꝛ practicant a iudeis ꝓpter eorū scelera dispersis. Quid ergo mētit⁹ est deus? Absit: sed vmbra defecit i synagoga. ꝛ manet veritas. nec deficit in ecclesia. Sacerdos eīn euangelicus p̄figuratus a legali sacerdote ꝓponit fidelibus panes duodecim. i. panes fidei i duodecim articulis cōtentoꝝ ꝓ nutrimento anime in fed⁹ sempiternū cuȝ deo in patria habēdum: ꝛ dum verū corpus xp̄i consecrat in altari. ꝛ ꝑ talē cōsecrationem nō deficit a suo eē naturali: quis acquirat sibi semp nouū eē sacramētale. ideo in tali esse corpus xp̄i nō deficit: imo magis nutrit ꝑ nouū eē sacramentale in ecclesia. Post has figuras dem⁹ silitudines ad meli⁹ intelligēdū. Uirtus exit de lapide p̄cioso vt fantasmata fugat vl' inflationes sedat vl' alia incōmoda auferat. Et petra est xp̄us. j. Cor. x. Sicut ergo gēma virtutē suā effundēdo non minuit: sic corp⁹ dñi nos pascendo. Itē scdo sicut sol nō deficit toti mūdo lumē suū cōicando: sic nec xp̄us qui est lux vera illuminās omnē hominem hocipm desiderantē nō deficit totam ecclesiā pascendo. Hinc etiam tertio est audens similitudo in candela de qua millesies tantus potest sumi ignis quantus in ea est nec ꝓpter hoc minuit lumen eius. Igitur multo poti⁹ dñs nos seipso pascit: nec tñ deficit. Ps. Oculi omniū i te spāt dñe: ꝛ tu das escā illoꝝ i tempe oportuno. Tu aūt idē ip̄e es ꝛ āni tui nō deficiēt. Sȝ adhuc fortius in cōfutationē infideliū q̄ hmōi consumptionē estimāt fieri posse in xp̄i corpe: supaddit fidei veritas aliud mirabile signū ꝙ si xp̄us nō mā ducat vt in sacramēto continet vita omnis gratie: iam quodāmodo minuitur in eo ꝙ eius corp⁹ mysticum qō est ecclesia significatū ꝑ eius corpus verum oino minuit. Pro cui⁹ intelligentia deseruit ꝙ cum infidelis sicut et catholicus nō negat deū esse ꝛ bonoꝝ omniū remuneratorē. cognoscit etiam eius aduersariū. s. diabolū esse instigatorē ꝛ temptatorem omniū maloꝝ. ita cōcedere habet duo esse corpora mystica. s. dei ꝛ diaboli. eo ꝙ quidā sunt boni ꝛ alij mali. ꝛ omnes homies mūdi oportet de vno illoꝝ esse. Ex quo sequit

A silitudie figurarū ꝓbatur.

ꝙ sicut corpus diaboli qui est caput et rex super omnes filios supbie nõ minuitur in suo mystico corpore: ſ augmentaṫ in illis qui ipsum manducant.i. suos instinctos recipiũt et opere complent. Minuereṫ autẽ illud corpus si sui instinctus non sumerẽtur. Ita corpꝰ christi mysticuꝫ qḋ est sancta ecclesia tanq̃ ipsiꝰ mũda ꝛ fidelis sponsa cuius ipse caput est et singule persone fidelium: que sine culpa criminali per statum innocentie aut ꝑ statum penitẽtie manẽt eiꝰ mẽbra sunt. iuxta illḋ Ro. xij Vos estis corpꝰ xp̃i et membra de membro. Item capiṫ. xj. Vnũ corpus multi sumus om̃es qui de vno pane participamꝰ. Augetur spiritualiter vbi digne sumitur ꝛ vtiq̃ minuitur vbi digne nõ sumiṫ. vnde infidelis sicut vnũ habet cõcedere: ita ꝛ alterum rõnabiliter non potest negare. Hec ex sermõibꝰ sancti Thome de corpe xp̃i.

Exemplũ.

In ecclesiastica hystoria habeṫ ꝙ quadam die cum plures phi grecorum cõuenissent: ꝛ fidem xp̃i in varijs articulis tam incarnatõis q̃ etiam passionis ꝛ ecclesie sacramentis impugnassent: vnus erat inter eos cui nemo resistere poterat: ſ oẽs rationes ꝛ argumẽta christianoꝝ facillime callidissimis silitudinibus aut negationibꝰ vt infidelium moris est soluere videbaṫ. Tunc simplex quidam episcopꝰ contra illum cõmotꝰ petijt audientiã. Quẽ cum alij christiani valde simplicem cognoscerẽt timere ceperũt ne in ꝓponendo deficeret. sed tamẽ ꝓpter sanctitatẽ eius nõ sunt ausi eum cohibere. Qui arguendo pho ꝓposuit ea q̃ phus negare non potuit: deũ ꝛ diabolum ꝛ ſm xp̃ianos xp̃m et diabolũ eẽ duo capita: videlicꝫ bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Itẽ ꝙ sicut deus non nisi bona ꝑsuaderet et virtutes: ita xp̃us argumẽta ꝛ fallacias quas huiꝰ seculi filij cõtra filios lucis ꝓponũt esse vitãdas propter lumẽ fidei: quod altius esset lumine quocũq̃ naturali. Et cũ phm interrogaret an hec crederet ita esse: rñdit. Si duo debẽt esse lumia: vnũ a deo: alterũ a natura ipsius intellectus. vtiq̃ lumẽ fidei a deo infusum excedit lumen naturale intellectus Tunc ep̃us. Et quia ex illo lumie fidei docuit nos xp̃us credere in vnũ deum: ꝛ vnũ filium eius vnigenitũ conceptũ de spiritu sancto ꝛc̃. symbolum totũ exprimẽs: ait pho. Dic mihi si ita esse credis: Tunc ille statim vt fidem audiuit: illumiatꝰ credidit. ꝛ astantibꝰ ait. Q̃diu verba audiui: verba ꝑ verbis reddidi. ſ quãdo diuina virtꝰ accessit vltra nõ potui respondere: nec fidei xp̃iane amplius cõtradicere: sed sentio iam fidei lumie illuminatꝰ.

Super tertium mirabile signum: ꝙ dum a peccatoribꝰ sumitur nõ inquinaṫ corpus christi. Et est sermo. xix. huius secunde partis.

m Irabilia opa tua dñe. vt s̃. Supest tertiũ mirabile signũ qḋ diuina opaṫ virtus declarare. vt videlicꝫ nõ habeat deificũ corpꝰ inqnari vbi ab imũdis et indignis tractaṫ ꝛ sumiṫ. Et necessitas huiꝰ declaratõis defuit ad duo. Primo ad eliminãdũ errorẽ quorũ

dam simpliciũ : q̇ estimant ꝙ sacer-
dos celebrãs idigne: aut laic⁹ sic idi
gne sumens q̃cito corp⁹ xp̄i eoꝝ la-
bia tãgeret : tã cito in celũ euolaret.
Ex q̇ scõns erroꝛ seq̄bat̃ ꝙ xp̄s h̄ de⁹
nõ intm̄ offenderet̃ si idigne tracta-
ret̃ ac si sp̄ p̄ñs maneret. ⁊ h̄ xp̄t ma
gnã irreuerentiã sacr̄o exhibitã si p-
maneret. Vñ etiã q̇dã puipẽsio seq̄
bat̃ videlꝫ nõ multũ eē ponderãdũ
si q̇s idigne accederet. Et cũ p h̄as
declaratões fit itroductio sup tertiã
p̄tē opis: q̇ ē de q̄litate nr̄e p̄patiõis
iã materia bñ defuit. Sꝫ p̄us salu-
tet̃ v̄go. Presens s̃mo duplicē ãmi
nistrat fidelib⁹ doctrinã i hereticoꝛũ
ↄfutationē. Quaꝝ p̄ma: etsi deificũ
sacr̄m veracit̃ a malis sepe sumit̃: p
h̄ tñ mīme inq̄nat̃. Scd̄a ꝙ eoꝝ q̇ p
h̄ negare p̄sũpserũt abiectiões ⁊ ar-
gumēta p sanas doctrinas soluũtur
Pro hoꝝ p̄tiũ declaratõe i p̄ñti ser-
mone dat̃ h̄ ↄclusio. Sic̃ xp̄s p no-
bis pmisit corp⁹ suũ a pctõꝛib⁹ pcu-
ti ⁊ vulnerari: sic pmittit illḋ a pctõ
rib⁹ sumi. Et sic̃ illi nõ fuer̃t imunes
a pctõ maxio: ita et idigne sumētes
rei sunt iuxta ap̄l'm corp̄is et sãguis
xp̄i. Glo. ac si xp̄m occidisset. Vñ i-
digna sũptio nõ ē puipẽdẽda: ꝫ plu
rimũ formidãda. Probat̃ cõclusio
ad ambas p̄tes etiaꝫ triplici via. Ab
auc̃te: a rõe ⁊ a silitudine. Ab auc̃te
oim doctoꝝ i. iiij. sent̃. dis. ix. i q̄õe q̄
q̄rũt: an peccatoꝛ v̄acit̃ sumat corp⁹
xp̄i sub h̄ sacr̄o. vbi recitãt opiniõeꝫ
illã quã ⁊ magr̄ sniaꝝ i textu recitat
ꝙ q̇dã dicebãt corp⁹ xp̄i a mal' nõ su
mi. volētes h̄ defendere p̄mo a figu
ra veter̄ testam̄ti. scd̄o ab auc̃te. ter-
tio a rõe. A figura eo ꝙ Exo. xvj. ha
bet̃ ꝙ mãna scaturiebat i vase illoꝛũ

Probat̃ ab auc̃te.

q̇ indebite colligebãt. Et cũ veritas
dꝫ rñdere vmbꝛe: opoꝛtꝫ ꝙ cũ xp̄us
nõ possit ↄputrescē ꝙ salti se ab indi
gne sumēte subtrahat. Probabãt ⁊
ab auc̃te Sap̄. j. In maliuolã aiam
ñ itroibit sapia. Nec h̄itat i corp̄e sb̄-
dito peccatis. Sꝫ cũ xp̄us q̇ ē dei sa
piētia ē res ↄtenta i hoc sacr̄o: opoꝛ-
tet dicere ꝙ nõ introibit i corp⁹ pec-
catoꝛis. vñ ⁊ peccatoꝛ si sumit h̄ sac̃-
mentũ: nõ tamē sumit sub eo xp̄m
dñm. A ratõe p̄babãt. cibus ille nõ
vadit in ventreꝫ: sed in mentē. Sed
chꝛistus dñs nõ vadit in mentē pec
catoꝛis. ergo nec in ventrē. Iteꝫ a sa
piente nihil indecēs debet fieri. ꝫ es-
set vade indecēs ꝙ corpus tam p̄ci-
osum poneret̃ in corp̄e imũdo. ergo
etiã corp⁹ peccatoꝛis sic imundũ nõ
recipiet corpus xp̄i verum. Sed qꝛ
hec argumēta soluũtur a doctoꝛib⁹
eo ꝙ peccatoꝛes per hoc paruipēde
rent indignas sumptões: parum de
illis penitētes. Ideo veritas manet
cõclusionis. Nam ad pꝛimuꝫ dicũt
ꝙ veritas coꝛrespõdet figure. quia si
cut manna in vasis scaturiebat ver-
mibus eoꝝ qui indebtie colligebãt:
ita qui indigne sumũt si non per pe
pnitentiã diluũt: vermibus inferna
libus eternaliter coꝛrodent̃. iuxta il-
lud. Vermis eoꝝ nõ extiguet̃ Isa.
lx. Ad secundũ super auctoꝛitatē ꝙ
sapiētia non inhabitat corpus sub-
ditum peccatis. Rñdetur ꝙ aliud ē
de sp̄ũali: ⁊ aliud de corpoꝛali et sa-
cramētali inhabitatiõe. Nam verũ
est ꝙ sapiētia. i. diuina gratia nõ in-
habitat spiritualit̃ animã que est in
corp̄e subdito moꝛtalibus peccatis.
Chꝛist⁹ auteꝫ quia corpus suũ dedit
pctõꝛib⁹ ad crucifigēdũ: etiã dat ad

sumendū:forte tamen vt canit eccle
sia inequali. vnde. Sumūt boni. su-
mūt mali: forte tamē ineq̄li vite vel
interit⁹. Ad tertiū cum dicit̄ ꝙ est ci
bus mētis: non ventris. ꝛ sicut non
transit in mentē: ita nec in ventreꝫ.
Rn̄. similitudo non valet. quia sicut
contigit xp̄m crucifigētibus ꝙ ali-
quibus fuit peccatū dimissum: aliq̄
bus non: licꝫ equaliter man⁹ aut ir-
risiōes iniecissent. ita licꝫ tam bonis
q̄ꝫ malis ꝑmittit̄ dare in os ꝛ in ven
trem equaliter corp⁹ xp̄i: tamē quo
rūdam mentes inhabitat causando
supple in bonis effectū sacramenti:
alijs abiectis ꝓpter eoꝝ culpam. Et
ad id qđ dicit̄ ꝙ sapiens nihil inde-
center causat. Dicit̄ ꝙ decentissime
fit vt equalit̄ sumat̄ quo ad species
sacramētales corpus xp̄i tam a bo-
nis q̄ꝫ a malis. tūꝫ quia ꝑ hoc maxi-
ma dei misericordia humilitas ꝛ pa
tientia monstrat̄. tum etiam ꝙ chri-
sto nll'a ꝑ h̄ irrogat̄ irreuerētia. eo ꝙ
labia sunt sic̄ ꝛ vēter: nō tangūt ime
diate nisi spēs: sub quibus tm̄ in ve-
ritate manet xp̄i corpus. vt iaꝫ in se-
cunda parte deducet̄ vbi conclusio
est probāda. A ratiōe autem ꝓbare
non est iam difficile. quia em̄ nega-
re veritatem sacramēti est crudele ꝛ
dānabile xp̄iano. ꝛ veritas sacramē
ti stat in eo vt credat quilibet christi
anus de illo edoctus ꝙ per cōsecra-
tionem cōuertatur natura seu sub-
stantia panis in corpus xp̄i verum:
manēte specie panis ab extra in euꝫ
finē vt fides sit de nō visis. s. de ꝑso-
nali p̄sentia corpis xp̄i veri: q̄ in hac
vita nō debet videri: ꝫ solū in patria
iuxta illud. Videm⁹ nūc ꝑ speculū
ꝛ in enigmate. i. obscura figura. tūc
autem. s. in patria facie ad faciē. Et
ap̄l'us etiā dicit ad Heb. ix. Fides ē
de nō visis. q: argumētū reꝝ nō ap-
parentiū postq̄ꝫ dixerat est substan-
tia sperandaꝝ rerū. Ideo etiā opor-
tet dicere ꝙ tādiu manet corp⁹ chri-
sti verum sub specieb⁹ panis ꝛ vini
q̄ꝫdiu manet ipse spēs. Quo stante
cum videm⁹ ꝙ peccator sumēs cor-
pus xp̄i non cessat spēs neqꝫ panis
neqꝫ vini in celebrante sacerdote seu
laico sumēte. tm̄ in specie panis q̄n
tangit labia ora ipsoꝝ. ergo etiaꝫ nō
cessat sub eis manere corpus christi
veruꝫ ꝛ eius sanguis. Hec est ratio
sancti Tho. in p̄fata dis. ix. ſni. iiij. in
questiōe: an peccator sumat corpus
christi veraciter sub hoc sacramēto.
Vnde isti errantes ꝙ ad tactū labi-
orū peccatoris statim recederet cor-
pus christi verum. ne videlicꝫ cōtu-
melia irrogaret̄ sacramento ꝓpt̄ im-
mūdiciā peccatoris. voluerūt defer-
re honori ꝛ derogant veritati. i. duꝫ
volūt honorare sacramētū incidūt
in maiorē cōtumeliā et irreuerentiā
erga sacramentū. q: magis est nega
re veritateꝫ sacramēti q̄ꝫ cōcedere ꝙ
a peccatoribus sumitur qui a pecca
toribus voluit occidi. Nullibi etiaꝫ
in sacra scriptura hoc traditum fuit
aut in dictis doctorū relictum ꝙ re-
cedit corpus christi quādo tangit la
bia peccatoris. Qr̄ si queritur: q̄ꝫdiu
hec manēt spēs sacramētales in su-
mente corpus xp̄i: ex quo dictuꝫ est
ipsum deificuꝫ corpus tādiu mane-
re q̄ꝫdiu manent spēs? Rn̄. tamdiu
manet species panis donec ꝑ calo-
rem naturalē digeratur. qui calor si
cut in vno maior q̄ꝫ in altero vt in iu
uenibus q̄ꝫ senibus: et sanis q̄ꝫ infir-

Q̄ diu ma-
nēt spēs sa-
cram̄tales.

mis existit. Ita in eius digestione. Proinde ꝙ ppl's informandus est vt vbi necessitas spuendi accidit. ꝙ tūc panno mūdo ad os applicato. sputū suscipiāt ⁊ a susceptōe alteri⁹ cibi ⁊ pot⁹ tādiu abstineāt quātum verisiliter trecētos aut quadringentos passus quis deambl'aret. Probatio A siliitudine q̄ɀ deseruit etiaɀ ad scōm ptez ɔclusionis. Jō aduertendū ꝓ scda pte ɔclusionis que dicit ꝙ ita peccāt indigne sumētes. sicut peccauerūt iudei xp̄m crucifigētes. Querit̄ An equalis grauitas peccati sit vtrobiꝗ. Pro q̄ aduertēdum ꝙ sūnt quedā auctes sanctoꝝ q̄ sic sonāt. tñ ne in desꝑatōez catholic⁹ interdū indigne sumens cadat danda est distinctio. Nā glo. sup illud Matt. xiiij. Ve hoi illi dicit. ve hoi illi qui ad mensaɀ dñi accedit indigne. Iste em̄ exēplo iude filiū hominis tradit. Sɀ iudas ⁊ illi q̄ sanguinē dñi fuderūt grauissime peccauerūt. ergo siliter indigne sumētes grauissime peccant. Iteɀ glo. super illud. j. Coꝝ. xj. Qui mādūcat indigne re⁹ erit corpis ⁊ sanguis dñi. dicit reus erit ac si xp̄m occidisset. Itē ad clericos indigne celebrātes loquit̄ Hiero. i quadā ep'la. Quid tibi cū femis tu q̄ ad altare dño famularis. Dic sacerdos dic clerice. qual'r cū eisdē labijs oscularis filiū dei quib⁹ oscular⁹es filiā meretricꝫ. ⁊ subdit. O iuda osculo filiūɀ hois tradis. Ecce quō equipant̄ illa duo scɀ pctm̄ crucifigentiū ⁊ pctm̄ indigne sumentiū. Sɀ q̄ɀ hoc valde terribile est asserere. imo nō mirū si tāta sit grauitas vtrobiꝗ ꝙ mundus ꝑiret aut ꝙ de⁹ suaɀ vltionē sup ecclesiaɀ mittet̄ sicut sup iudeos qui xp̄m occiderūt. nec innocētes ⁊ boni sacerdotes placare possent. ⁊ auertere tantā impietatē in deū cōmissaɀ. Quare ꝑ necessariū est iam terciaɀ sub inferre pteɀ opis. s. de q̄litate nostre ꝑparatiōis ad digne. s. saltim sine offensa ⁊ de qualitate ⁊ grauitate criminis eorū qui idigne sumūt tractare. Vt tñ non omittat̄ proposita difficultas sup equalitateɀ grauitatis criminis xp̄m crucifigentiū ⁊ eū indigne sumētiū. Dicamus ꝓut dicit. s. Tho. in suo quarto dis. ix. in qōe. An mādūcās indigne corp⁹ xp̄i magis peccat ꝙ̄ si q̄d cunꝗ aliō pctm̄ cōmittat. ꝙ peccatum indigne corp⁹ xp̄i manducantiū cōpatur pctō xp̄m occidentiuɀ inquantū vtrūꝗ pctm̄ in ip̄m xp̄m cōmittit̄. Sɀ tñ pctm̄ xp̄m crucifigentiū erat mai⁹. q̄ɀ illud cōmissūɀ est in ipsam xp̄i ꝑsonā. Hoc autem pctm̄ cōmittit̄ in ip̄m ẜm qō est sub sacro. ꝙ si dicat̄ tñ eē ꝑsona xp̄i est sub sacro. R̄ñ. ꝙ sub sacro est ꝑsona xp̄i nō naturalit̄ vt est in celo ẜ sac̄mētaliter. Et si vlt̄ius q̄rit̄ q̄d in se ɔtinet esse sac'ale ab eē nāli. R̄ñ. ꝙ multa que oēm excedūt sensum ⁊ intellectū que q̄ɀ nō erant supra sensum nec intellectū xp̄m crucifigentium. ideo eoꝝ peccatū manet grauissimū. Primo em̄ xp̄s apud eos erat inuisibili forma hūana. Itē inter eos ɔuersatus docēdo ⁊ miracula faciendo. Vñ ⁊ dicere habuit de sua doctrina. Si nō venissez ⁊ locutus eis nō fuissez pctm̄ nō haberēt Itē de miraculis dixit. Si nō fecissem opa q̄ nemo ali⁹ꝫ fecit pctm̄ nō hrent. Nūc aūt excusationē nō hñt

Probat̄ veritas a similitudine.

Scda pars ɔclusionis an peccatū indigne sumētiū ẜ sacramētū sit ita graue sicut peccatū xp̄m crucifigentium.

de pctō suo Johā.v. Jō eoꝝ pctm̄
sicut ex maiori ɔtēptu ita ꝛ maiorē
retinet grauitatē culpe p̄ ceterꝫ pec
catis i mūdo cōmissis. Indigne au
tē sumēs qꝛ p̄dictis caret ō p se ꝛ di
recte ꝛ iterū qꝛ solū incedit lumie fi
dei qȯ interdū ꝛ sepe vacillant licꝫ
nō sine pctō cum fides dictat firmi
ter credendis inherere. Unde etiaꝫ
dn̄s imbecillitati credētiū discipu
loꝝ cū quib⁹ visibiliter cōuersabat
docēdo ꝛ mirabilia faciēdo ɔdescē
debat. Ita ꝛ dn̄s sepe fragilitati no
stre vbi idigne quis accedit. dūmō
nō ex ɔtēptu magno ꝛ puerso ꝫ po
ti⁹ ne notā incurrat apud alios vbi
nō accederet. licꝫ p hoc non excusat

Tercia probatiōis via a silitudine

a mortali māducat ꝛ sumit. Robo
rant hec etiā p terciā viā ꝓbationis
q̄ fit a silitudine ꝙ videlꝫ corp⁹ xp̄i
lꝫ ab indignis sumat nō tn̄ p hoc inq̄
natur ꝙ nō contingebat vbi a iude
is cōtumeliose tractabat. vn̄ nō ita
graue hoc existit. qꝛ sicut sol lucēs
sup fimariū magꝫ facit fetere fimū.
nō aūt inficit solis radiū ita ꝛ magꝫ
facit fetere pctōreꝫ indigne sumen
tē nō aūt inq̄nat saluatorē. Uerū p
informatione fideliū si querit qd si
qs tenere vellet opinionē p dei re
uerētia ꝛ crederet nō manē xp̄m sb
sacro peccaret ne grauiter pctō infi
delitatis. Uel si nō hoc ɔtigeret ex
pte hoīs cōtingeret tn̄ ex pte aialis
bruti vel alteri⁹ infidelis q crederet
solū panē naturaleꝫ sumere. Rn̄. ꝙ
hoc videt potissima rō doctoꝝ ꝙ sem
per manet corpus q̄diusqꝫ manet
na turalitas panis si ibi adesset. vel
q̄diu manēt spēs sacrales p cōme
stionē ꝛ digestionē. vt multiplicitas
miraculoꝝ vitet. Nō eni de⁹ pcedit
miraculose in suis opibus nisi pro
pter aliquā vtilitatē. Nulla aūt vti
litas pōt estimari vel sufficiēter. rō
vt debeat corp⁹ xp̄i recedere nisi qs
hoc velit estimare vt dctm̄ est ꝓpter
reuerentiā xp̄i ne ab indignis deho
nestaret. Sz qꝛ vt dctm̄ est in silitu
dine de sole ꝙ nō ꝓpter hoc dehone
statur sicut nec sol lucēs sup fimari
um. Iō maneam⁹ in limitib⁹ ꝛ sen
tentijs doctoꝝ. Et sicut tenet eccia
ꝛ canit in laudē hui⁹ deifici sacramē
ti. Sumūt boni sumunt mali. sorte
tn̄ inequali vite vel interi⁹ qȯ p sub
sequēs exemplū in veritate pactuꝫ
declaratur.

Exemplum

Eps quidā cū audisset duos de
plebe sua viros adulteros nimie i
puritatis rogauit deū vt si ita esset.
qliter cōtearēt agnosceret. Cuꝫ g̃ p⁹
oblationē cōsecratā. vnusquisqꝫ ad
cōioneꝫ sacrā accederet p singuloꝝ
facies inspiciebat bonos ꝛ malos.
ita qȯ boni habebāt splēdidas aiās
ꝛ facies. pctōꝝ autē facies inspicie
bat nigras vt carbones ꝛ oclos san
guine repletos. Etiā videbat quos
dā nō ita claros. ꝫ tn̄ vestib⁹ albis
indutos cū claritate faciei nō inspi
ciēdo claritatē aie. Cuꝫ aūt corpus
dn̄i suscepissent in quorūdaꝫ vulti
bus lumē in quorūdaꝫ vultib⁹ flam
ma videbat vt aūt cognosceret de il
lis quoꝝ crimina audierat. cōioneꝫ
illis porrexit ꝛ vidit vnū ex illis cla
ra facie ꝛ honorabili albisqꝫ vestib⁹
circūdatū. alteruꝫ nigrū ꝛ horribili
vultu ꝛ postqꝫ diuini mysterij graꝫ
pceperūt illū lumen qddaꝫ illustra
bat aliū vo q̄si flāma succendebat.
ꝛ sic nō ꝙ ambo sumpserūt int⁹ ad

corpus cũ diuerso tm̃ effectu. Ora uit ꝗ̃ eps de singulis que ei ostensa fuerãt edoceri. Astans ꝗ̃ angel⁹ do mini dixit ad eũ. Omia que audiui sti de ipis vera sunt. Sz ille vn⁹ ad huc in sordibus ꝑmanet ꝛ in volũ tate peccãdi. Jõ illũ nigra flamma succendi vidisti. Alter vero filiis illi erat sicut audieras. ꝗ̃ idõ illũ clara facie illustrare vidisti. qꝛ recordatus de hoc ꝙ prius fecit ꝛ renũcians ill' opibus cũ lacrimis ꝛ gemitibus dei misericordiã postulauit ꝓmittẽs si ꝑterita illi fuissent remissa pctã vlte rius ad illa nõ rediret. ꝛ iõ priorib⁹ criminib⁹ deletis ad hãc grãm quã vidisti ꝑuenit. Cum aũt eps de dñi grã miraref. eo ꝙ nõ solũ de tormẽ tis tã turpẽ hoiem eripuerit. ꝗ̃ etiã tãto honore decorauerit. Rñdẽs an gelus dñi dixit. Nõ mireris hõ em̃ es. Sz dñs nr̃ ꝛ vester naturalif bo nus tot⁹ misericors est. Jõ cessanti bus a pctis penitẽtib⁹ ꝑ ꝯfessionez nõ solũ tormẽta cũ pctis dimittit. ꝗ̃ etiã honore dignos efficit. Sic em̃ de⁹ dilexit mundũ vt vnigenitũ su um ꝓ pctõribus destinaret ꝛ ꝓ ipis daret ad mortẽ. Qui ꝗ̃ dũ inimici ei⁹ essent mori ꝓ ipis elegit quanto magis dũ ꝓprij ei⁹ filij erũt. hoc eti am scias qd nullum pctm̃ hũanũ bonitatẽ dei vincit. Dñ ꝛ ꝑ penitẽ tiã vnusquisq; mala q̃ fecit abolere põt. Mĩficors em̃ dñs infirmitatez hũani generis scit ꝛ passionẽ ac di aboli ꝟtutez ꝛ maliciã. Dñ ꝛ cadẽ tib⁹ hoibus in pctã etiã ꝓpter emẽ dationẽ ꝑpat piã longanimitate in expectãdo ꝛ penitẽtibus tanq̃ lan guidis cõpatitur ꝛ mox eoꝝ pecca ta relaxat. Hec audiens epus grãs egit glorificens deum. Nota predi cator si oĩa h̃ i forma narrare nõ põt saltim dicat sententiam.

Tercia ps principalis hu ius operis cõtinet primo di uisionem sermonum.

Dum in prima pte s̄monũ patuit de ipi⁹ sacri institutiõe. ꝛ in scda pte de ei⁹ eẽntia ꝛ q̃ddita te q̃d videlz sub spẽb⁹ panis ꝛ vini. p⁹ ꝯfectionẽ cognoscere debeamus Restat nũc tercio de q̃litate nr̃e pre patiõis ad digne sumendũ declara re q̃daz nccĩa. Circa quã ptẽ tria oc currũt ꝯsiderãda. s. vsus q̃tidian⁹ sacerdotũ in celebratõe. Scdo vsus freq̃es in non celebrantiũ cõtone. Tercio effect⁹ pcipu⁹ in ei⁹ digna ꝑceptiõe. Primuz declaraf in diffi cultatis discussiõe cur videlz q̃tidie in eccia a celebrãtib⁹ freq̃ẽtaf ꝛ q̃ liter hmõi celebrãtes tenẽf eẽ dispo siti. Scõm declaraf in difficultatis discussione. an hoc sacr̃m ꝯferat gra tiam ei qui accederet sine gratia. vt pote solum attritus ꝛ non contrit⁹ Tercium declaratur in difficultatẽ discussione super precipuos effect⁹ qui ex digna eius perceptõne in su mente causãtur. Et quia quelibet il larum partium plures in numero continet questionum declaratõnes quas recitare populo fastidium ge neraret cum alias suis locis pate bunt. Ideo eorum assignationes h̃ obmittuntur cum ꝛ in tabula toti us operis assignantur.

Sermo.j.huius tercie par tis declarantis efficaciã ipsi us diuinissimi sacramenti.

Robat aũt seipm hõꝛ sic de
p pane illo edat.j. Coꝛint.xj.
Probꝫ.i.ꝑparet.exaĩat.pur
gat.Jtẽ aliud thema. Prepate coꝛ
da vestra dño.j.Reg.viij.Quia iaꝫ
ꝓncipaliter circa sacr̃m deificuꝫ no
tanda est qualitas nr̃e pꝛepatõis cũ
valde iustũ sit vt ad tã dignũ ꝛ sum
mum regẽ in cibuꝫ aĩe.ꝓ perpetua
nostra salute sumendũ nõ indigne
accedamꝰ ꝛ indeuote.ꝫ aliquo cõ
petẽti mõ nos ꝑparemꝰ sicut etiã q̇
terrenũ regẽ.aut ꝓncipẽ suo hospi
tio haberet recipe vtiqꝫ cũcta ãmo
ueret que eiꝰ oculos offendere pos
sent.Jõ ꝓus salutet virgo ꝛc̃.ꝛ post
de hmõi ꝑparatiõe est differenduꝫ.
Est notandũ ꝙ cũ ad intelligẽdum
q̃litatem nostre pꝛepatiõis de tribꝰ
necessario tractare sup hoc expedit
scꝫ de sumẽte ꝛ sumẽtis dispositiõe
ac etiã de fructibꝰ sacramẽti ꝛ eius
vtilitate tangemꝰ.ꝓmo d̾ ipo sumẽ
te.Et qꝛ tales sunt duplices i eccia.
scꝫ sacerdotes frequẽter seu quoti
die celebꝛãtes ꝛ alij extra celebꝛatõ
nem hoc sacr̃m sumẽtes.Dicendũ
est ꝓmo d̾ celebꝛãtibus sacerdotibꝰ
vnde pñs sermo duplicẽ ammini
strat salutarẽ doctrinam.Quaruꝫ
Prima.summe necessariũ est/vt h̾
deificuꝫ sacr̃m quotidie in ecclesia
frequentetur.

Scđa eo ꝙ ꝑ q̃tidianã celebꝛatio
nẽ gl̾ia btõꝝ in patria augmẽtatur.

Partes declarant ꝑ discussionẽ
difficultatis vbi querit.An h̾ sacr̃m
expediat q̃tidie in eccia celebꝛari.
Et cã difficultatis causat.ꝙ cũ dece
at hoc sacr̃m cũ reuerẽtia maxima
tractare.ꝛ quotidianꝰ vsus causat
vilipendiũ sepe ꝛ nauseaꝫ.vñ ꝛ Cen
turio laudat.Math.viij.vbi dixit.
Dñe nõ sum dignꝰ vt intres sub te
ctum meũ.Et petrus q̇ dixit luce.v
Exi a me dñe.qꝛ hõ peccatoꝛ sum.
Sanctꝰ etiã marcꝰ sibi pollicẽ am
putauit vt sacerdotio repꝛobꝰ habe
retur.Videt ꝙ ꝓpter reuerentiam
nõ deberet in eccia quotidie ꝯfici ꝛ
celebꝛari.Scđm argumentuꝫ.Sic
baptismus causat salutẽ v̾tute pas
sionis xp̄i.ita ꝛ hoc sacr̃m cũ sit in
memoꝛiã passionis ipsiꝰ institutuꝫ
a xp̄o ꝫ non lꝫ nisi semel baptisari.
ꝫ deceret vt q̃nqꝫ nõ sumeret videlꝫ
solũ semel in anno sicut etiã eccia
solũ semel in anno cõmemoꝛat pas
sionẽ dñi in die parasceuẽ.Pro hu
ius veritatis declaratiõe cur videlꝫ
expediat hoc sacr̃m q̃tidie i eccia a
sacerdotibꝰ sparsim.hinciñ celebꝛa
ri.Pñs s̾mo tres hꝫ ꝑtes.Primo
ponet conclusio.Scđo triplici via
ipa pꝛobatur ꝯclusio scꝫ aucte rõne
ꝛ silr̃itudine.Tercio soluẽt argumẽ
ta.Et post dant aliqua documẽta.
nõ pplo ꝓponẽda ꝫ sacerdotibꝰ ad
uertẽda.Est aũt hec cõclusio.cũ v̾
tute huiꝰ sacri gl̾ia btõꝝ auget i pa
tria.aĩe liberant a penis in purga
toꝛio.pctõꝛes ꝯuertunt a peccatis.
suis in mũdo.Jõ eiꝰ vsus ꝛ celebꝛa
tio sine nũero si foꝛet possibile q̃ti
die est reiterãda.Jtẽ si vis dat alia
cõclusio.Jsto sacro deifico excitat
fernoꝛ quo hõ xp̄o vnit.ꝛ qꝛ hoc ex
pedit vt q̃tidie fiat.iõ q̃tidie celebꝛa
ri dꝫ.vt sic ꝓut Greg.dicit in colle
cta Cuꝫ freq̃ntatõe mysterij crescat

nr̃e salutis effect⁹. Conclusiones ꝓ baẗ mõ q̃ in alijs ẜmonib⁹ triplici medio vt dcm̃ est. Et ꝑ ab auc̃te sup ꝑmũ tactũ in ꝑma cõclusione. ꝙ videlꝫ virtute hui⁹ diuinissimi sacram̃ti gl'a btõꝝ auget. Nã. s. Tho. i suo q̃rto sniaꝝ dis. xij. in qõe q̃ q̃rit. An hoc sacr̃m ꝓsit btis ad augmentũ gl'e lꝫ ponat argumentũ ꝙ nõ. eo ꝙ nõ sunt in statu ꝓficiẽdi q̃ ad bona opa faciẽda meritorie cũ iam sint i termio recipiẽdi ꝓ meritis termiatõnẽ quã etiã remũeratõꝫ iã in celo recepeꝛt sicut ꝛ dãnati ꝓ suis demeritis eternã punitionẽ cuꝫ alijs rõnib⁹ ꝛ auc̃tib⁹. ꝓbat qõ augeẗ eorũ gl'ia ꝑ hoc sacr̃m. ꝑ ꝑ hoc qõ in collecta bti Leonis papa vt Innocentius dicit. ita dĩ Annue nobis dñe vt aie famuli tui leonis hec oblatõ ꝓsit. Et cũ ꝯstat btm̃ leonẽ in gl'a eẽ ğ etiã ꝓdest btis ad augmẽtuꝫ gl'e. hinc etiã sepe dĩ in collectis. vt sint illis ad gl'am. Ita nobis ad veniaꝫ ꝓdesse cõcedas. Est etiã ad hoc rõ doctoꝝ. Cuꝫ em̃ hoc sacr̃m offertur in eccia ꝓ puulis decedẽtib⁹ in baptismali innocẽtia. ꝛ cũ hoc cõstat ꝙ tales ad gl'am transeunt. ğ ad augmẽtũ gl'e ꝓdest.

A ratione ꝓbatur.

Verũtñ a rõe doctorũ hoc ꝓbare est notandũ ꝙ idẽ doctoꝛ in hui⁹ v̈itatis declaratiõeꝫ i corꝑe qõis dicit. ꝙ cũ ꝑmiũ gl'e eẽne sit duplex. s. eẽntialeꝛ accidẽtale declarat ꝑdicatoꝛ in ppl'o termios. vt si ꝯsideram⁹ alicui⁹ dignitatẽ. vt miliciã seu potẽtiã traditã. ꝛ p⁹ illi⁹ potẽtie adoꝛnatũ. ex q̃ oꝛnatu in diuitijs ꝛ alijs circũstantijs hꝫ spãlẽ cõplacentiã seu etiã gaudiũ. Vñ lꝫ sctis i pr̃ia nõ possit hoc sacr̃m ꝓdesse in augmentũ ꝑmij eẽntialis. vt cũ dictũ est in ꝑ argumento sunt in termio ꝛ nõ pñt ꝓficere in meritis. Vñ etiã nõ in ꝑmijs eẽntialib⁹ põt tñ eoꝝ gl'ia augeri q̃ ad ꝑmiuꝫ accidẽtale. Et vt ppl's intelligat det ꝑdicatoꝛ silr̃itudinẽ. Aliqs eligiẗ ad dignitatẽ regiã ducalẽ vel militarẽ De q̃ ꝑ̃ gaudet elect⁹ ipe ꝛ dicetur gaudiũ eẽntiale. Scõo aũt si viderit alios sibi cõgratulãtes etiã referre gr̃am actõnes ꝛ dona illi vel illis q̃ eũ ad talẽ dignitatẽ sublimarunt tũc spãle suscipit sic dignificat⁹ gaudium sup primũ gaudiũ qõ habuit in dignitatis collatõe ꝙ quidẽ primũ gaudiuꝫ sicut dĩ in electis cõsistere in plena fruitione ꝛ btifica visione. faciei deitatis ꝛ noiaẗ ꝑmiuꝫ eẽntiale ita ẜm gaudium qõ accrescit sibi ex cõplacẽtia ꝛ ꝯgratulatione alioꝝ diceẗ gaudiũ seu premiuꝫ accidẽtale. Vñ ad ꝓpositũ redeundo. Dicim⁹ duo ꝑmo ꝙ cũ celebratio missarum deseruit in cõgratulatiõnẽ collate felicitatis sctõꝝ. duꝫ ꝑ taleꝫ celebratiõnẽ referunẗ deo debite gr̃aꝝ actõẽs ꝓ tam magna felicitate ipsis sctis collata. Jam sup primũ gaudiũ ꝙ scti hñt in visione beatifica que dĩ eẽntiale ꝑmiũ. etiã recipiunt aliud gaudiũ ex alio i militante eccia cõgratulatiõe ꝙ gaudium dĩ accidẽtale ꝑmiũ. Scõo dicere opteẗ ꝙ qꝛ hoc sacr̃m cũcta alia i eccia excedit sacr̃a ꝛ sacrificia cũ in eo nõ opaẗ tm̃ virtus diuina vt i baptismo in quo solũ dei virtus opaẗ ab aie ablutionẽ ꝫ tot⁹ xp̃s eẽntialiter cũ tota deitate cõtineẗ. Jõ etiam sicut nihil salubrius põt eccie militanti ꝓdesse ꝛ ꝓ ea deo offerri Ita ꝛ ꝓ eccl'ia triũphãte in gr̃aꝝ actiõeꝫ

⁊ augmētū gaudiĳ accidētalis po-
test defuire. vñ. s. Tho. in sermoni-
bus de corpe xpi. Nullū sacrm̄ est
isto salubri⁹ quo delent pctā virtu-
tes augent ⁊ mēs oim spūalium ca
rismatū habūdantia impinguatur
Offert em̄ in eccia ꝓ viuis ⁊ mor-
tuis vt oibus prosit qđ est ꝓ salute
oim institutū. Nō ꝙ dū dicit mor-
tuis ꝓdesse nō intelligit solū in pur
gatorio existētes q̄si btōs exclude-
ret in gl'ia existētes. qꝛ sic sibiĳpi cō-
tradicēt dū in suo q̄rto vt. s. tactū ē
dis. xĳ. determinat ꝙ btis ꝓdest ad
augmentū gl'ie ad min⁹ quo ad pre
miū accidētale. Pro. q̄ tn̄ notandū
ꝙ plurimorū doctoꝝ sn̄ia est ꝙ eti-
am ad augmentū p̄miĳ eē̄ntialis h̄
sacrm̄ deseruit ⁊ non te moueat qđ
s. Tho. vt dctm̄ ē sit mēs qđ tm̄ ad
accidētale gaudiū seu ad ei⁹ augm̄
tū defuit qꝛ ip̄e loquit generalit de
oibus in gl'ia existētib⁹ fm̄ cōem le
gē gl'ie btōꝝ. eo ꝙ iaȝ sunt in termi
no ⁊ nō in statu ꝓficiendi. qꝛ tn̄ in
spāli repiūnt plures scti q̄ꝝ doctrīa
sicut cōtinue proficit eccie ⁊ fideles
ꝑ eoꝝ opa ⁊ merita relicta saluant.
Ita ⁊ eoꝝ gl'iam ꝑ hoc augmentari
vsq̄ ad finale iudiciū catholice pos
sum⁹ asserere. sicut ꝑ oppositū quo
rūdaȝ dānatoꝝ pena q̄tidie augmē
tatur. vñ ⁊ Hiero. dicit ꝙ arriani pe
na nō est vsq̄ in pn̄s taxata eo ꝙ sic
q̄tidie ꝑ ei⁹ doctrinā pestiferaȝ pl'es
damnant. ita ⁊ merito ei⁹ pena au-
getur. ⁊ hic ꝑiformiter vsq̄ ad fina-
le iudicium tam in essentiali pena
q̄ȝ accidentali. vt si dicamus essenti
alem penam dānatorum consistere
⁊ in pena damni. s. carentia diuine
visiōis. ⁊ pena sensus ab igne. ⁊ dū

Nota ꝙ ec̄ eucharistia defuit sanctis in gl'ia ad augmētum.

hec pena sensus ampli⁹ successiue
ꝑ numerū dānatorū augetur nō so
lum ab ignea passione. ȝ in corro-
sione vermis conscie qui nunq̄ȝ mo
rietur. Iuxta Esa. vaticiniū. Ideo
tam in pena essentiali q̄ȝ accidētali
q̄deȝ qđ damnati cōtinue augmen
tum capiunt. A similitudine auteȝ
ꝓbare quo ad terciū modū dicat p̄
dicator ꝙ similitudo tacta est supra
de dignitate vel ptāte collata. de q̄
duplex gaudiū causari pōt. s. eē̄ntia
le ⁊ accidentale. mō quo tactū fuit.
Item deducat de fractiōe hostie in
tres ptes tp̄e celebrationis. Nā vt
dr̄ de con. dis. ĳ. singuli tres ptes de
eucharistia facte triformē statū cor
poris xpi videlȝ ꝑegrinatiōis sepul
ture ⁊ resurrectōnis designāt. i. fm̄
theolo. in. iiĳ. dis. xĳ. ꝑ magistruȝ in
l'ra. Nā cū corp⁹ xpi verū significat
ei⁹ corpus mysticū ꝙ est eccia h̄ mi
litans alibi in p̄ria triūphās ⁊ i pur
gatorio electos purgans cuȝ ⁊ illi a
militante ad triūphāteȝ habēt trāsi
re vt sic mundo corde deum valeāt
cernere. Unde ⁊ versus ponuntur
a theologis disti. vbi supra. Hostia
diuiditur i partes tincta beatos. ple
ne sicca notat viuos seruata sepul-
tos. Ubi notat predicator ꝙ ad pre
sens non seruat aliqua pars ȝ am-
be sumuntur. Unde ꝓponat pp'lo
similitudinem sub his documētis.
Primo qđ populus nō debeat cre
dere qđ corp⁹ xpi in sua natura di-
uidatur. ȝ iste fractōes fiunt tm̄ cir-
ca spēm panis qđ est accidens sine
sbiecto vt supra sepe tactū fuit quā
spēm deus ꝑmittit manere vt sic oc
cultet corp⁹ xpi i eū finē vt fides lo-
cū habeat in suo merito advidendū

Primū documētū super tres ptes hostie

ipm clara facie in pria cū etiā fides sit de non visis qꝛ iuxta aplm est argumentū.i.arguēs ꝛ cōuincēs mētem ad credendū nō visa ꝫ tm̄ audita p verbū dei Juxta ꝙ iterū aplꝯ ad Roma.iij.loquit. Fides exauditu ꝛ audit⁹ p verbū dei qd predicat Vñ etiam canit eccia. Nulla rei fit cissura.signi tm̄ fit fractura ꝛc. vt s. sepe tactū est. Secundū documentū ꝙ si querit cur illa spēs diuidit non in qtuor aut duas ꝫ tm̄ in tres ptes. Rñ.pꝫ ex supra notatis.qꝛ videlꝫ eccia seu corpus xpi mysticuꝫ hꝫ tres ptes.vnā in mūdo.alteram in purgatorio.terciā in celo. Etiaꝫ ē alia rō ꝙ corp⁹ xpi verū in cruce fuit diuisum in tres ptes q̄ ab inuiceꝫ fuerūt sepate.vt corp⁹ aīa ꝛ sanguis ab vtrisqꝫ ita tñ.ꝙ diuinitas cū vnaqueqꝫ mansit.iuxta Damas.in suo iij.sniaꝝ. Diuinitas ꝙ semel assumpsit nūqꝫ dimisit.vñ grauissime errant illi qui dicūt deitatē fuisse sepatā a sanguie.lꝫ non a corpe ꝛ aīa cū ita potuit manere ꝛ māsit cū sanguine sparso ꝛ sine dubio angelica custodia reseruatū vsqꝫ in momentum resurrectōis sicut cū aīa in limbo ꝛ corpe in sepulcro. Vñt em̄ angeli ꝛ nostros pulueres colligere ꝛ in corpus adaptare in finali resurrectione. Tercium documentū si qrītur de significatiōe ptium in specia li cuiusmōi ps hoc vel illud significet. Dicat ꝙ tincta vt in versu tangitur electos significat in patria. Rō qꝛ inebriant ab vbertate dom⁹ dei. Alie due partes que a foris tenent fcant duas ptes electoꝝ que a foris adhuc detinent.s.in hoc mūdo ꝛ in purgatorio. vñ ꝛ maior pticula electos in hoc mūdo ꝛ mior electos in pria. Est ergo ps cōclusionis a silitudine pbata ꝙ merito frequētatō qtidiana hui⁹ sacramenti diuinissimi nō hꝫ numerū statutū sicut alia sacra pter magnā ei⁹ efficaciā operantē tam in celū q̄ꝫ in mundū ꝛ in purgatoriū cū electis in celo ad augmentū glorie ipsoꝝ deseruit. Dicamus ꝛ de effectu ei⁹ ad purgatoriū ꝫ prius audiamus exemplum finē faciēdo qꝛ causa breuitatis solutiones argumentoꝝ seruant ad sequētem sermonem.

Scōm documentuꝫ.

Terciū documentuꝫ.

Exemplū sup augmentum glorie beatoꝝ ex quotidiana celebratione hui⁹ sacri.

Femina nobilis ꝛ deuota cū gaudio mentis sepe retulit cōfessori ꝙ nocte ꝛ die sp diuino cultui.i.septē horis canonicis ꝛ missarū quibusdaꝫ solēnijs interesset ꝛ cōsolationē reciperet. Et cū cōfessor de mō quo hmōi cōsolationes recipet ꝛ gaudia eo ꝙ elanguēt mlto tpe in lecto iacēs dixit ꝙ auis nimie pulcritudis ꝛ decoris eaꝫ in dulcissimis ꝛ ineffabilib⁹ vocibus ānis plurimis a tpe egritudinis eō solaret. At cōfessor cum inquireret cuiusmodi auis voceꝫ silem illa volucris videretur habere. Respondit nihil in terrenis est qd illius vocis similitudinē gerere possit. Nec em̄ auribus tantūmō delector in illis. Verū etiam interius trāsfunditur modulamen illi⁹ auis. Ita vt ex eo spūs me⁹ ad delicias eternales desiderāti⁹ excitat ꝛ delectat etiā tāto io cūdi⁹ q̄nto maiores sūt festiuitates

que ꝑagunt in ecclesia. Quāto em̄ de⁹ amplius honorat̃ ꝑ diuinū cultum siue in missarū solēnijs siue in alijs horis canonicis tāto amplius iocundat̃ tota curia celestis. Et sic pꝫ quō grā btōꝝ augmētat̃ vsq3 ad diem iudicij. fuit ꝛ hec auis angel⁹ sctūs ei ad custodiā deputatus.

Sermo .ij. hui⁹ tercie ꝑtis quō quotidie anime liberantur a purgatorio virtute huius sacramenti.

Prima ꝑs quō .v. ꝛc.

Probet aūt seipm hōꝛ sic de pane ꝛc. vt supra. Cuꝫ super efficaciā sacm̄eti ex q̄tidiana ei⁹ in altari celebratiōe. tactū est q̄mō cooꝑatur ad augmentū glie beatoꝝ. Restat em̄ nūc declarare quō prodest aiabus existētib⁹ in purgatorio. Salutet̃ vgo ꝛc. P̄ns sermo āministrat nobis duo saluberrima documēta. Primū ꝙ digne hoc sacramētuꝫ q̄tidie in eccia sine nūero freq̄ntat̃ ꝓpter defūctoꝝ releuamē. Scōm ꝙ penarū solutio extra hoc sacr̃m pōt fieri ꝓ defunctis in ipoꝝ totalē liberatiōeꝫ. Et primū quideꝫ ꝙ v̄tute hui⁹ sacramēti aie q̄tidie liberant̃ a penis purgatorij ignis. vñ ꝛ merito sine nūero inter oia sacr̃a practicat̃ ꝛ celebrat̃ in eccia. Deducitur ex hijs cōclusionib⁹. Sic suffragia viuoꝝ ꝓ sunt mortuis ad pene diminutionē vel etiā totalē solutionē. Ita a fortiori a capite eccie ꝓut in sacr̃o existit xp̄s ois pene possunt recipe solutionē. Partes due hui⁹ cōclusiōis ꝓbant̃ ꝑ totidē partes s̃monis triplici via mō cōsueto scꝫ ab auc̃te rōne ꝛ siliͭudie. Ab auctoritate tā veteris q̄꜄ noui testam̄ti

Diuisio s̃monis

Ab auc̃te ꝓbat̃ pma ꝑs ꝙ mortui pñt iuuare defunctos.

q̄꜄ etiam sanctoꝝ scriptis. Naꝫ scōo Mach. xij. habet̃. Sctā ꝛ salubris est cogitatio. i. ꝓpositū ꝓ defunctis exorare vt a pctis soluant̃. i. a penis pctōꝝ. qꝛ culpa nō remittitur ex suffragijs viuoꝝ. qꝛ si in mortali nō cōtrit⁹ q̄s est eternalit̃ dānat⁹. Si veniali tūc ꝑ penas soluēdas etiā soluit̃ a deo culpa ꝓpter quā patit̃. q̄a de⁹ dicit. ego suꝫ q̄ deleo iniq̄tates tuas. Secus aūt in sacr̃is in quib⁹ sacerdos cooꝑat̃ ad culpe remissionē ꝛ similiter pene. qđ nō hꝫ locum in suffragijs viuoꝝ ꝓ mortuis. Itē j. Coꝝ. xv. Si mortui nō resurgūt vt qđ baptisant̃ ꝓ illis. i. si aie non viuūt p⁹ hāc vitā vt quidā volebāt stulti asserere etiā ꝯ oēm paganoꝝ scripturas velut aresto. plato. ꝛc. q̄ i mortalitatē aiaꝝ posuer̃t ꝛ q̄ndā reditū ad corp⁹ post longū annū platonis sequit̃ vt q̄d tūc viui baptisantur ꝓ eis. i. faciūt ꝓ eis oꝑa bona q̄bus aie baptisant̃. i. purgent̃ a penis. Itē Aug. in de cura agēda pro mortuis. Nō ꝑua est vniuerse eccie q̄ in hac cōsuetudine claret auc̃tas. vt in p̄cib⁹ sacerdotis q̄ dño deo ad ei⁹ altare fundant̃ locū suū habeat etiā cōmendatio mortuoꝝ. Que q̄dē ꝯsuetudo etiā ab apl'is introducta est vt dicit Damas. in quodā sermone de suffragijs mortuoꝝ. Iteꝫ ab auc̃te ꝓbat̃ oim doctoꝝ in eoꝝ scriptis sup q̄rtum sniaꝝ dis. xlv. in q̄ōne. An mortui pñt iuuari ꝑ oꝑa viuoꝝ. vide si placet ibidē. A rōne ē facile. magis em̄ valet apud deuꝫ amor charitatꝭ int̃ fideles q̄꜄ amor ciuilis inter cōciues ꝫ amor ciuilis valet tm̄ inter hoies ꝙ vn⁹ ex amore pōt aliuꝫ apud iudicē liberare a

debito pene vel rogādo vel ꝑ eo satisfaciendo. Igiť ꝛ amoꝛ charitatis tm̄ valet q̄ȯ vnꝰ apud deū pōt aliū liberare in toto vel in pte a debito pene. etiā orādo vł alio ope apꝰ deum satisfaciendo. Pro quo scd̄a ps cōclusionis ꝙ sacrificio altaris seu suffragio misse releuāť aie a penis. Probať etiā aucte ꝛ rōne. Nā magister i textu q̄rti sniaꝝ inducit Augusti. in li. de cura agēda ꝑ mortuis dis. xlv. Orationibꝰ scte eccie ꝛ sacrificio salutari ꝛ elemosinis q̄ pro aiabus offerunť nō est dubiū mortuos adiuuari vt cū eis misericordius agať a dn̄o q̄ȝ eorū pctā meruerunt. Pro cuiꝰ auctis declaratōne notanda sunt duo Primo ꝙ lȝ magister in textu tm̄ tria tāgit. s. oblatōnem misse. in xpi corpe. elemosynā ꝛ orones. tn̄ doctores enūerant q̄tuor ꝛ adiungūt in eoꝝ scriptis ieiuniū ꝛ hoc circa pfatā distinctiōeȝ q̄rti libri in q̄ōe An solis his tribꝰ scȝ orōnibꝰ eccie. sacrificio misse. ꝛ elemosynis aie defunctorū iuuenť ꝙ etiā canones adiungūt. xiij. q. ij. anime defunctoꝝ. imo etiā notanduȝ ꝙ nō solū hec quatuor. imo oblatōnes cerei olei ꝛ cādelaꝝ. psūt defunctis inq̄tuȝ sť elemosyne quedā ad cultū eccie vel in vsuȝ paupeꝝ defuiētia. Scd̄o notandū ꝙ orōnes et misse suffragiū fiūt. s. publice ab ecclesia ꝛ in priuatis. Ab eccia in vigilijs ꝛ missis ꝛ semp exaudiūt nō ex opa opantis sp. s. sacerdotū q̄ interdū in peccatis sunt mortalibꝰ. ȝ ex ope opato in hoc ꝙ xp̄s qui ē caput eccie sue spōse reliquit. vt quaȝ suo sanguie redemit etiā eiꝰ orōnes ꝛ suffragia suscipiat. q̄ em̄ maiꝰ fecit minus nō denegat. vn̄ ꝛ sup missaꝫ mali sacerdotis ꝛ boni. dicit. j. q. j. Multi post mediū ꝙ nec bonoꝝ dispensatoꝝ meritis ampliatur nec maloꝝ attenuať. Et lȝ ibidem in. §. cū vita. j. q. j. interrogo dicat. Nō nō ꝯsecratiōe eucharistie ȝ effectui bona vita sacerdotis necessaria intelligēda est dicat p̄dicatoꝛ ꝙ effectui ꝓprio nō generali supple in eccia. ȝ veritateȝ habeat est em̄ tm̄ dicere ꝙ ad hoc vt sacerdos ꝯsequať sacramti effectum ꝓ se tūc necessaria est ei bona vita ꝛ bona ꝯscia. vt a peccato mortali sit mūdꝰ. ȝ ad causandū effectū ꝓ aiabꝰ aut pctōribꝰ. ex sua celebratiōe si hȝ bonā vitā pdest sibi ꝛ alijs. ȝ si malā nō pdest sibi ȝ̄ alijs. vn̄ bn̄ asseriť ꝙ sine numero pōt hoc solū sacr̄m iter oia alia tractari. eo ꝙ in nūeros pōt effectꝰ causare. tā in viuos q̄ȝ in defunctos. A rōne aūt pbať ꝙ sacrificio misse iuuantur aie cū alijs tribꝰ. Nota quō doctores dant in eoꝝ scriptis rōneȝ cur q̄tuor modis ꝛ non pluribꝰ nec paucioribꝰ aie releuanť a penis sic tn̄ ꝙ etiā oia alia q̄ ꝓ eis fiūt vt pegrinatōes ꝛ oblatiōes ꝓ missis i cera oleo ꝛc. etiā reducanť ad ista quatuor vt dc̄m est. Nā sicut aliq̄s detētus in carceribꝰ ꝓ debitis soluēdis pōt dupľr liberari videlȝ ꝑ mediuȝ iusticie aut ꝑ mediū mie. Per mediū autē iusticie fieret si aliq̄s ꝓ eo debitū solueret ita vt aut seipm loco sui ad carcerē includi pmitteret vt sic alter interim laboraret pro solutione facienda. aut etiā si successiue exolueret. Primo mō fieret quādo viuus reciperet in se a moriente omnē penam purgatoriā q̄ȝ exolue

re haberet. Scḋo mȯ qn̄ quis pro-
priū corp⁹ castigare vellet. ieiuniis
pegrinationib⁹ vl' etiā elemosynis
vt sic p suas penas ⁊ sua dāna in re
bus ꝓpriis successiue alteri⁹ defun
cti penā exolueret. Per viā aūt mi
sericordie detentiū liberare etiaʒ fit
dupl'r. vel per iussionē ⁊ placatiōeʒ
pncipis ⁊ capitis cōmunitatis ⁊ sic
locū hʒ oro capitis eccie in missa vl'
ꝙ fiat oro mēbroꝝ eccie. ⁊ sic habē-
tur quatuor suffragia. Verū qꝛ di-
ctuʒ est ꝙ viuus aliquis pōt defun
cti penā in se suscipere. Querit̄ vbi
quis suscipet vt vxor p marito vel
ecōuerso. vel quicūqȝ p alio totā pe
nā morientis ⁊ obligaret se dicens.
Volo p te hic pegrinationib⁹ ieiu
niis ⁊ aliis opibus bonis satisface-
re vt tu liber sis in alia vita. An tūc
talis defunctus esset totaliter imu
nis ab omi pena. Ita vt statim euo
laret. Rū. attento ꝙ diuina iusticia
nō pmittit pctm̄ inultū. nec ad mo-
mentū ocli cū s̄m Aug. in li. solilo-
quioꝝ. Iussisti dn̄e ⁊ ita est vt nun-
qȝ sit dedecus culpe sine decore vi-
dicte. Ideo aīa defuncti vbi pena
non est soluta. hic subito punit̄ in
alia vita Vn̄ nō euolat quo adusqȝ
sit extra om̄e debitū. quare ipse pu
nitur i alia vita vt soluat penā ⁊ vi-
uus similiter soluit suo iuuamie vt
sic eo citius plene soluatur. Et si di
catur quid de supflua satisfactione
vbi videlʒ anima defūcti liberat̄ in
vno anno per adiutorium illius vi
ui. ⁊ cum quia viuus liberationem
ignorat ⁊ per duos aut per tres an
nos affligit se satisfaciendo p alio:
cui erunt superflua suffragia. Rū-
dit Bonauē. in quarto suo scripto

Nō. vbi viuus recipit a morituro penas purgatorias vt exoluat an tūc aīa defuncti euolat ad celū.

sniarum dis. xx. in qōne. An vn⁹ p
alio possit penam satisfactoriaʒ ex-
plere ꝙ cedūt in liberationē illi⁹ vi
ui videlʒ pro suis peccatis. iuxta il
lud. Oratio mea in sinu meo ꝯuer
tetur. ⁊ sicut dictuʒ est de totali pe-
na. ita etiam de pciali vt vbi viuus
supstes promitteret morienti. velle
dimidiā penaʒ exoluere. qꝛ etiā vter
qȝ punitur. sic tn̄ eo citius defunct⁹
liberatur. Unde ponunt̄ gesta de
super a Thoma brabātino in libro
de apibus.

Exemplū quō viui pn̄t suscipere penas morientiū ⁊ illas hic exoluere.

In brabantia comes quidā mori
turus. qꝛ recognouerat se plurimū
seculariter vixisse ⁊ plura crimia ꝑ
petrasse. ⁊ ob hoc etiā maximis pe-
nis in purgatorio finaliter se depu-
tandū. vbi non dānaret̄. ꝯfessus em̄
fuerat ⁊ ad minus attrit⁹. Inspira-
tus aūt ab angelo vt pie credit̄ vo-
cari fecit quendā antiquā virginem
sancte cōuersatōnis. vt cōmunis fa
ma testabat̄ volēs ei⁹ orationib⁹ se
recōmendare. vn̄ accidit postqȝ co-
mes hoc fecerat asserēs se maximū
pctōreʒ ⁊ anxiū sup futuras penas
sustinēdas. Virgo rn̄dit sitis cōso-
latus. ego dimidiā partē penarū p
vobis sustinere volo ⁊ ad hoc corā
deo me astrigo. Et quid plura con
tigit vt post mortem comitis virgo
omni die certis horis qi cliban⁹ ac
census arderet iacens in terra ⁊ ap
propinqntes ardoreʒ terribileʒ sen
tirent ⁊ tm̄ ꝓfuit hec pena virginis
ipsi comiti vt dum transacto anno
comes virgineʒ de suo statu certifi

cassset adiecit ꝙ si per annū adhuc sustineret talia ipse ex toto liberare tur a penis maximis quas in multis annis vix exolueret. Sicqȝ post annum dum virgo voluntarie ꝛ de nocte penas consuetas persoluisset. Clarus comes cum gratiarū actione virgini apparuit ꝛ sic ad requiē puenit. Ex q̄ re gesta ppendit. Primo ꝙ sic in infinitū excedit passio ꝛ meritū xp̄i. q̄dcunqȝ priuatū meritum alicui⁹ sancti. Cū oīa merita sctōꝝ includunt ꝛ hn̄t efficaciā ex merito xp̄i. Ita etiā oblatio altaris in qua totū meritū xp̄i deo pr̄i offertur pro aīa purgāda plus efficere pōt in relaxationē penaꝝ q̄ȝ quecunqȝ alia suffragia per ieiuniū ꝛ elemosynas seu etiam oꝛones puatas deo oblata ꝛ dico priuatas que nō fiunt in celebratōe missarū. Scdm qd̄ elicit ex miraculo est qd̄ illd̄ suffragiū qd̄ virgo illa ptulit ꝛ tā cito aiam liberauit. cū tamen q̄tidiane misse p duos ānos celebrate fortassis ipam aiam nō liberassent nō fuit ex insufficiētia valoris misse. sed fuit vt dixi. voluntaria passio q̄ȝ virgo sustinuit. ꝛ scdo ei⁹ ingēs charitas ꝛ deuotio que hocipm ꝓmeruit vt sibi liberatio anime nō denegaretur. Verū qꝛ cōmune prouerbiū est ꝙ nunq̄ȝ celebratur missa q̄n sp anima liberatur aut peccator aliq̄s conuertitur querit qnō hoc habeat veritatem. Respondetur verum eē sed ad hunc sensū ꝙ liberatur a pena quam patitur in toto vel in parte id est si ita disposita est ad liberationem totalem vt suffragio vnius misse valeat liberari cum decētia diuine iusticie. tunc ex toto liberatur Si vo non sic disposita est eo ꝙ ex diuina iusticia diucius est punienda. tunc etiam diutius punitur. nō minus tn̄ a gradu seu intentione illius pene in qua detinebatur liberatur. Si rationem huius allegare volueris accipe ex solutione illius difficultatis quā mouet sanct⁹ thomas i tercia parte summe circa materiam de descensu xp̄i ad inferos. in questōne. An christus omēs animas de purgatorio in suo descensu liberauit. Vbi cū sanctus doctor determinat qd̄ non sed tm̄ illas animas que disposite erant ad liberationem sicut etiam pro nunc contingit per meritum sue passionis ad h̄ vt diuina iusticia conseruetur ita ꝛ nunc. Et ꝙ dictum est de liberatione anime. ita ꝛ de conuersione peccatorum quia semp peccator aliq̄s actu couertitur aut ad cōuersionem disponitur.

Sermo tercius tercie partis quomodo quotidie confertur gratia remissionis virtute huius sacramenti nō habentibus ꝛ habentibus eā augmentat. Et habet tres annexos sermones super vigorem attritionis.

Probet autē seipm homo ꝛc̄. Quia iam laboramus cur hoc sacramentū pre cūctis aliis i ecclesia sacramētis quotidie sumitur ꝛ celebratur. ꝛ declaratum est ꝙ h̄ ꝓpter maximam ei⁹ efficaciā quā alibi in celo ꝛ in purgatorio

q etiã in mundo sup viuos iustos videlz et pctores opat et declaratuz est de duob pmis. Restat nũc de tercio discutere. qliter pdest viuis in hoc mũdo vtpote iustis et pctoribus et pcipue pctorib quo ad qualitatẽ pparatiõis. qr quo ad effectũ quẽ in iustis causat deducent smones thome doctoris q nemo melius vnq locutus fuit. Salutet vgo rc.

Est hic lamẽtabil quedã et dolorosa introductõ pmittẽda in eo qd cũ pctm indigne sumentiũ h deificiuz sacrm reputat mõ supra tacto. inter ea scelera que p maxie in dei cõtumeliã vertunt. vbi quotidie tã a sacerdotib celebrantib q a laicis cõmunicantib sepe et vtinã nõ tam sepe indigne ptractat et sumit i quo et nõ immerito amarissime affligit mẽs pia dũ fluctuat pte ex vna optantis vt pter maximã eccie vtilitatẽ in suis viuis et mortuis amplius q practicat frequẽtaret et pte ex altera maximã dei offensionẽ formidãdo cõsiderat criminis grauitatez circa eos qui indigne ptractãt et sumunt. Quare sumope necessariuz existit de qualitate preparatõis nostre aliqua differere. An videlz non contriti tamẽ confessi seu cõfessi et solum attriti hoc sacramentũ absq nouo peccato mortali sumere possent seu q in aliquo casu sine noua dei offensa quis cõmunicari posset effectum sacramẽti in eorum dũtaxat penam non percipiendo. Reuera eñ si hoc constaret q aliquis sine graui dei offensa hoc sacramentum sumere posset et in eius penaz sufficeret q effectu sacramẽti carẽt vtiq dei reuerentia. erga hoc deificum sacramentum plurimuz sicut conseruaretur. ita et sumẽtes aggrauissimis delictis preseruarentur. super cui discussionẽ iam tota intentio versat opis ceteros alios effect qs in sumẽtib digne hoc sacramẽtũ efficit ex p iuxta stilũ sci thome deducẽdo cui tãta est in eccia et doctrina xpiana pcipue in mã diuinissimi eucharistie sacri auctas vt null vsq in pñs ei dictis insolubilẽ calũniaz inferre psumpserit ipo saluatore alloqnte ipm et attestante. Duz dixit bñ de me scripsisti Thoma q q mercedẽ recipies sacra ei attestat hystoria cũ et ipi qd dictauit de xpi corpe officiũ p vlem annua frequẽtatõe decantat. Sũt aũt in pñti materia q ad qualitatẽ ppatiõis pctor subscripte difficultates declarãde si quõ finaliter cõcludi posset nõ semper indigne sumẽtes nouã incurrere erga deũ mortalẽ offensaz lz effectu sacri careãt vt sit diuin honor sine ptumelia circa indignã pceptionẽ sacramẽti posset qz mõ confusi et sunt p prio sermone tres difficultates quarum prima. An confessus nõ aũt cõtritus celebrãs aut alias cõicans possit h sacramentũ sine mortali peccato pcipere.

Annexa difficultas.

An i tali pceptõe sumẽs possit psequi graz remissiõis ois culpe mortal.

An cõsecutio gre remissionis in nõ cõtrito s tñ cõfesso distinguat a gratiã sacramẽtali q cõsequit contritus et confessus.

Pro secũdo smone qões

An in pctore attrito gratia remissionis collatã virtute sacramẽti hz psupponẽ aliã graz porẽ in sumẽte

An attritio possit causare remissionem peccati seu solum ad illam disponere.

Annexa difficultas

Quo gratia sacralis distigunt a gratia incorporationis que necessario psupponitur etiam in attrito.

An sicut iustus sine peccato nouo mortali sepe suscipit sacramentum sine effectu sacrameti.

An etia peccator possz sine nouo peccato mortali sumere vbi nullus cosequeret effectu sacrameti.

Pro tercio sermone finalis questio prima.

An peccatori mortali pcto accedens posset in aliq casu sine nouo peccato mortali accedere et sumere etia non psequedo effectu aliquem sacrati scoa. Et p hay declaratioe expedit varia doctorz dicta sup attritione bona ac etiam defectuosaz deducere. vn sermo plixus non petit alias diuisiones. Sed q ad pmaz qonez. pmi sermonis in hac materia. An cofessus et no cotritus celebras aut alias cocas. possit hoc sacramentu pcipe. sine mortali pcto. Dat pclusio affirmatiua q sic per oia sicut vba sonat videlz q psessus et si no est cotrit manet tn attritus pot accedere siue celebrans sit aut alias coicans. Pro cui declaratoe notada e distintio int bn et male att tos sup qdurplices qtidie celebrantes aut alias coicates. vt sk bn attriti et male attriti contriti et nullomo nec attriti aut ptriti. Vn sup bn attritos lz no ptritos. tn cofessos cum ura qo vsat. An accede aut celebrare valeat cu susceptione gre et remissionis pcti. exprimat pdicator codi tioes vtriusqz attritonis ta bone q male et vulgarizado terminu attritionis dicat q tales dicunt. halb gereut seu dispositi ad ptritioez. Et dicat. q bn attriti dicunt q psiderant pcta vt dei offensiua. Scdo vt qr ptra lege diuina sunt facta io eterni supplicij sunt merito inductiua et eterni pmij impeditiua. Et tercio q qr de ab initio nunq dimisit pctm inultum. io optet vt puniat vl hic tpaliter vl in futuro eternalit. Et qrto q plures sunt in inferno q tot non comiserut pcta qt ipe et tn pseruat vsqz in pns sine punitioe et sic de similib qbus oibus gratijs sp fuit ingrat. Ex qbus et silib psideratioibus volutas incipit pctm detestari et que in dies sepe pt ptinuari et augmetari et h ex timore pene danationis. z qre hec attritio di bona et cuiusmoi erit mala. Est notandu q si cuz predicta displicentia pcti stabit amor iusticie. lz non sit adhuc in eo amor dei q est charitas stas cu gra in ptritoe. qr illa adhuc no hz et dicitur amare iusticia .s. punitiois pcti hic vl in futuro ad qua volutarie se submittit etia vsqz ad finale iudiciu dumo no peat hzqz ppositu lz debile emedandi. oino vitaz et cauedi in futurz. tuc di tal bn attrit. Econtra vbi act displicentie et detestatonis pcti est circustantionat inordiate. vt si detestatio fit solu pter euadere pena. no hns amore iusticie. Imo veller nulla ee pcti punitioez. vt sic libere posset peccare. et sic pctm no detestat ppt deum finalit. tuc nihil meret nisi p aliqs circustatias. fiat bona attritio. Sz de hac materia in

ferius clari9 tangeꝛ solū ad p̄ns dū
querit. An aliq̄s nō cōtrit9 ꝫ tñ cō-
fessus possit cōicare seu ad sacramē
tū accedere dicat ꝙ sic. z declaratur
hoc ex difficultate quā doctores cō
muniter mouēt in q̄rto scripto s̄nia
rū dis. xij. An hoc sacr̄m deleat pec
cata mortalia. vel vt. s. Tho. mouet
in tercia p̄te q̄ōe. lxxix. An effectus
hui9 sacr̄i sit remissio p̄cti mortalis
Et sicut dc̄m ē difficilis est hec ma-
teria eo ꝙ cōiter semꝑ p̄dicaꝛ oino
sacr̄m necessariū esse vt sumens vi-
uat vita gr̄e in aia si debeat ꝯseq̄ re
fectionē sp̄ūalez in aia sicut necessa
riū est q̄ corꝑaliter vult refici a cibo
corꝑali vt etiā viuat vita corꝑali. vñ
si hoc sacr̄m h̄ret delere p̄ctā morta
lia tūc mortu9 in peccatis posset ac
cedere z sumere z sic frustrareꝛ sac-
mentū ꝯfessionis añ suceptionē eu
charistie. Attñ veritas i se est qd̄ se
pe cōferꝛ ei q̄ nō h̄ʒ vt patebit gr̄az
charitatis que cū sola h̄ʒ iustificare
hoiez a peccatis mortalib9. s̄m illō
Roma. iij. Iustificati gratis ꝑ gr̄az
ip̄ius a p̄ctis. Idō h̄ēm9 triplici via
nostra. s. Ab auc̄te. a rōne. a scriptu
Pro secunda q̄ōne annexa ꝙ attritus sit sumens h̄ sacramētum
rarū silitudie hoc declarare. Ab au
ctoritate q̄dem ex sua annexa diffi-
cultate. Nā qd̄ sepe cōfert gr̄am re
missionis de nouo attrito solū z cō
fesso p̄ʒ ꝑ Tho. vbi supra in fine q̄ō
nis z ei9 corꝑe dicit. forte q̄s p̄mo
nō est sufficiēter cōtrit9. ꝫ tñ deuote
z reuerēter accedēs ꝯsequiꝛ ꝑ h̄ sac̄
mentu gr̄az charitatis q̄ ꝯtritiōez ꝑ
ficiet z remissionē p̄cti. hec ille. q̄ v̄
ba bñ masticata tāgunt hoc ꝙ resta
bat ꝓbare. s. remissionē peccantiuʒ
causari de nouo in eo cui ꝑ cōfessio
nē absq̄ debita ꝯtritōe facta nō fue
rāt dimissa deseruit etiā auc̄tas Au
gust. in q̄daz s̄mone. Qñ corp9 xp̄i
mādūcaꝛ viuificat mortuos. s. sp̄ū-
ales mortuos ꝑ mortale p̄ctm̄. De
seruit z auc̄tas Grego. i collecta in
q̄ petim9 vt h̄ sacr̄m sit ablutio sce-
leꝝ fortitudo fragiliū zc̄. z ꝑ scelera
notanꝛ p̄ctā mortalia z nō venialia
sine q̄bus viuere nō possumus. vt
Tho. tāgit i p̄fata q̄ōe An efficacia
seu effect9 hui9 sacr̄i sit remissio p̄cti
mortalis argum̄to p̄. Vbi z in solu
tione argumenti dicit ꝙ dū sic peti
mus vt h̄ sacr̄m sit ablutio scelerū
h̄ verificaꝛ a xp̄o tripl'r q̄ ecciaz suā
sꝑ exaudit. vl' ita ꝙ sit ablutio scele
rū. quoꝝ ꝯsciaz z noticiā non habe
mus Iuxta illō. Ab occultis meis
mūda me. vl' ita vt cōtritio in nobis
ꝑficiaꝛ ad sceleꝝ remissionē vl' ita vt
robur nobis deꝛ ad scelera vitanda
Itē Bonauēctura in suo q̄rto s̄nia ꝝ
dis. ix. An p̄ctōr sumēdo corp9 xp̄i
sꝑ mortaliꝛ peccat. Vbi cū induxit
glo. suꝑ illō. j. Cor. xj. Probet aūt
seip̄m hō. dicit arguēdo idigne mā
ducat q̄ accedit vt infideł z in deuo
tus z q2 ois p̄ctōr ē indeuot9. eo ꝙ
charitas facit hoiez deuotū z dō ac
ceptū. idō ois p̄ctōr indigne accedit
z nō eē dicēdū ꝙ aliq̄s p̄ctōr possit
ꝑcipe remissionē p̄cti ꝫ magis iudi
ciū z dānatōez s̄m ap̄lm vbi. s̄. hoc
argumētuʒ soluit z dicit. ꝙ vbi glo.
dicit. Qꝛ indeuot9 indigne mandu
cat z iudiciū. i. dānatōez sibi mādu
cat. hoc intelligen dū ē de indeuotꝭ
totaliter q̄. s. accedūt cū ꝓpōito pec-
cādi z sūt nec ꝯtriti nec attriti attri-
tiōe bñ circūstantiōata de q̄ denuo
tāgem9 in. v. s̄mone q̄ sit attritio bñ
circūstantōata cū q̄ tñ p̄ctōr accedꝛ

pōt ꝛ sic ꝑcipe remissionē pcti mor talis. A rōe aūt ꝓbare iā nō ē diffi cile ꝯsiderādo tria q̄ ꝯcurrūt in sil'.s. rē ꝯtētā in h̄ sacr̄o quā etiā ei⁹ vsū siue sūptōē ꝛ t̄cio modū q̄ ꝯstat in ꝑta formā mādicatōis ꝛ bibitōis ci bi corpal'. ꝛ p̊ qꝛ em̄ ibi x̄ps sumit̄. et ip̄e idesinent̄ ꝯfert gr̄aꝫ remissiōis vbi adult⁹ illā desiderat ꝛ nō ponit obicē ꝑ actuale pctm̄ male volūtat̄ qd̄ patuit dū visibilit̄ i mōo ꝯuersa tus fuit oib⁹ illā cōferēs q̄ eā deside rabāt vt marie magdalene. petro la troni ꝛ innūeris vt sic pctōrib⁹ q̊s in aīa ꝛ corꝑe curauit Jō etiā ꝛ nūc dū inuisibil'r sūit̄ gr̄aꝫ remissiōis sꝑ eꝑat̄. Nō em̄ hꝫ miorē efficaciā sal uator vbi inuisibl'r sūit̄ quā vbi vi sibilit̄ ꝯuersabat̄. sessio em̄ ad dexte rā p̄ris vbi merita sue passiōis iugit̄ int̄pellāt ꝓ nob̄ suā charitatem erga suā spōsaꝫ ecciaꝫ nō miorauit ꝫ po tius augm̄tauit vt merito gr̄a ꝛ vital' ꝑ ip̄m x̄pm facta sit. Joh̄. j. tūc visi bilit̄ mōo. nūc inuisibil'r oꝑet̄ ꝛ p̄ci pue in sumētib⁹ eucharistie sacr̄m i amara scelerꝫ mēoria. s̄m illd̄ Joh̄. vj. Qui manducat me ꝛ ipse viuet propter me vita spirituali q̄ est gra tia gratum faciens. Secundo habe mus dicere ꝙ semꝑ cōfert gr̄am re missiōis etiā in non h̄ntib⁹ eā ꝓpter x̄pi passionē q̄ ꝑ h̄ sacr̄m rep̄ntat̄ eo ꝙ effectū quē passio x̄pi effecit toti mōo suꝑ effluent̄ eundē efficit i su scipientē. vn̄ Chris̄. suꝑ illd̄ Jo. xix. Et cōtinuo exiuit sanguis ꝛ aq̄. hic iniciū susciꝑiūt sac̄ ꝛ mysteria cū ac cesseris ad tremēduꝫ calicē. i. sacr̄m vt ab ip̄a x̄pi costa bibitur⁹ accedas Vn̄ sicut volūtas x̄pi in ara cruc' fuit vt nō solū sua passio gr̄aꝫ p̄ha bitā augmētaret. imo nō habitā cō ferret eā desiderātib⁹. ita ꝛ nūc illā oꝑat̄ qn̄cunqꝫ ip̄e mō p̄missō sacra liter sumit̄. Hinc vox illa salutaris insonuit. hic est sanguis me⁹ q̄ pro vobis effundet̄ in remissionē pctō ruꝫ. Tercio ex mō sumēdi habem⁹ dicere ꝙ sepe cōfert nō h̄ntib⁹ gr̄aꝫ remissionis eā eo ꝙ x̄ps tradit̄ nob̄ ꝑ modū cibi ꝛ pot⁹. vn̄ oēm effectū quē cib⁹ ꝛ pot⁹ material' efficit q̄ꝫ tū ad vitā corꝑalē. etiā h̄ sacr̄ꝫ oꝑat̄. cib⁹ em̄ corꝑalis etiā medicinal' p̄t reꝑiri s̄m nāles q̄ totū hūiduꝫ ꝯsū ptū radicale vsqꝫ ad mimaꝫ ꝑtē ha beat restaurare vt etiā moriētes re uiuiscāt vt iaꝫ in nāli exēplo ꝓ t̄cia ꝑte s̄monis patebit. Nā aurꝫ pota bile hāc noscit̄ hr̄e virtutē ꝛ exꝑien tia docuit vt ab vno exꝑtissimo didi ci in hac arte medico ꝙ in ciuitate ꝯviennēsi quidā ad extremū vite ꝑ duct⁹ in tm̄ vt ocl'is iā ruptis ꝛ vi su carēs solūmō egressus aīe expe ctabat̄. suꝑuenit quidā ꝛ guttā auri potabil' ori hyanti iā īfundebat. Et ecce s̄bito resūptis virib⁹ cū cecitate tm̄ ꝑpetua oculoꝝ ad. xx. annos ꝛ vl tra suꝑuixit vt idē medic⁹ regū vti qꝫ plurimoꝝ referre hūit. vn̄ ꝙ solū mō v̄tute illi⁹ medicine etiā a por tis mortis erutus fuit demōstrauit ei⁹ icurabilis cecitas quā amouere v̄tus medicine nō potuit. lꝫ humi dū radicale in corꝑe fortificauerit Quare dicere oportet si cibus cor poralis vitam sic fortificauerit cor poralem in totali defectu defluen teꝫ quomō cibus iste celestis nō da bit immortalitatem vitamqꝫ gratie poscenti fide non dubia. Concludē do quod duplicem vitam gratie

A rōe probantur premissa.

A naturali similitudine ꝓbatur.

Pro tercia questione.

Nota ꝺ ꝺu plici gratia quaz ꝯfert eucharistia

cōfert videlꝫ aliaꝶ hn̄tibus gratiaz ⁊ aliam in nō hn̄tibꝰ. pōt em̄ gratia que iustis conferꝶ nūcupari gratia charitatis. que autē iniustis gr̄a remissionis. q̄ tn̄ etiā cū charitate manet. ꝫ non in eius augmento. vt iniusti ꝑcipiunt. Ita ꝙ omnē defectum queꝫ cibus corꝑalis efficit in sono. vtpote quatuor q̄a sustētat delectat ⁊ reꝑat hoc totum facit hoc sacram̄tum ꝗtum ad vitam spūalem que est gratia. Sustentat em̄ in homine iusto ipam gratiā ⁊ cōseruat auget eam ⁊ cōfortat vt minus possit deꝑdi per peccatuꝫ. reꝑat eā quo ad feruorem charitatis qui ꝯtinue ꝑ peccata venialia deꝑdiꝶ ⁊ minuiꝶ. vn̄ ⁊ sic excitat habituꝫ charitatis ꝙ facit voluntateꝫ in actus feruētiores ꝓrumpere. Delectat etiā non soluꝫ ꝙ spūaliter reficit. imo sepe inebriat animaꝫ dulcedine bonitatis diuine ꝭm illud Cantꝭ. v. Comedite amici mei ⁊ iebriamini charissimi. ⁊ h̄ q̄ ad iustos.

Epilogat

Quantuꝫ ergo ad peccatores certū est ꝭm ꝓmissa. ⁊ iaꝫ inferius patebit ꝙ sepe vitā cōfert gratie quo ad remissionē peccaminuꝫ. qui taleꝫ remissioneꝫ nō accepant v̉tute cōfessionis vtpote nō cōtriti ⁊ tn̄ confessi. Attriti aūt dū sepe talis attritio in eis fit v̉tute eucharistie contritio. ideo accedere pn̄t tā celebrantes ꝗꝫ laici cōicantes. Sed an talis remissio tunc pct̄i sit ascribenda attritioni vel non. ⁊ an talis gratia remissionis habeat aliā adhuc p̄supponere gratiam. ⁊ plura alia patebunt in sequēti sermone. Ad presens dicamus aliqua gesta suꝑ effectus spiritualis huius sacr̄i.

Exempla quomodo virtute sacramēti sepe conferꝶ de nono gratia remissionis.

Qualiter hoc sacramentū spiritualem confert refectionem recitare potest predicator ea que temporibus nostris acta sunt. Primo circa beatum viꝝ Nicolaum in Suetia qui annis decem ⁊ octo ad minus virtute huius sacramēti superuixit absq̧ om̄i corporali cibo. Iteꝫ virgo quedaꝫ in Saxonie partibꝰ tibiis ⁊ cruribus ablatis ⁊ ad cimitertum inter ossa mortuorū delatis absq̧ cibo corporali multis annis superuixit solummodo virtute huius sacramēti spiritualiter ⁊ corporaliter sustentata. Item beata Katherina de Senis nouiter canonisata a papa Pio mirabiliter virtute huius sacramenti per plures menses absq̧ cibo corporali per cōmunioneꝫ huius diuinissimi sacramēti sustentabaꝶ. Que v̉o acta sunt circa sanctos diu canonizatos eorum hystorie variis gestis circa hanc refectionem spiritualem ⁊ corporalē sunt referti. verum qualiter gratiaz remissionis simul ⁊ charitatis peccatoribus virtute solum attritionis confert ita tamē ꝙ attritio non maneat attritio. sed perficitur cōtritione sicut obscura habitatio claritate luminis ex presentia domici corporis vt patebit inferius sermōe quarto. non ita per miraculosa opera cōstat sicut de iustorū cōmunione tactum est. Et hoc ido q2 ad cōmendationem iustoruꝫ vt eoꝝ opera in exemplum aliis fidelibus cedant. Diuina pietas sepe operatur predicta opera quod nō cōtingit circa attritos seu qui cuꝫ sola attritiōe acce

Nō q̄re ita stoꝝ ⁊ sctōrū cōiones sepe miraculis sūt decorate.

dunt bene circūstantionata. quorū3 cōmunio ꝛ attritio nō potest nec de cet in exemplū fidelibus cedere du plici rōne. Primo q:nō potest at tritio habere manifestā ab extra ap probationē. in opibus bonis cū so lū lateat in mēte. ꝛ vt plurimū ma la vita pcessit q̄ in sanctoꝝ ꝛ iustoꝝ vita nō apparuit. Secūdo q2 docto rū dicta pualēt exemplis ꝛ ipis ma gis adherēdū ē q̄ miraculis. iuxta illud Lu. xvj. Si moysi ꝛ pphetis nō credēt neq3 si q̄s ex mortuis re surrexerit credēt. q̄re aūt doctores coacti fuerūt asserere. ꝙ attriti pñt accedere ad cōionē. vt supra tactu3 fuit. Nec tñ oīno defuerūt miracu la super eos qui indigne accesserūt ꝛ tamē in ipa sumptione seu paulo ante. vere grām remissionis pcepe rūt vt supra putuit smōe. xix. ij. pt. de illo epō q̄ deū rogauit vt duorū3 adulteroꝝ quoꝝ confessionē audie rat. statū eorū sibi reuelaret quo ad pceptionē sacri. Viditq3 ambos fa cies nigros vt carbones. et oculos sanguine repletos. Post cōionem vo vidit vnū clara facie albisq3 ve stib9 circūdatū. altero nigro ꝛ hor ribili vultu incedente. recepitq3 in formationē ab angelo. ꝙ ideo pmū clara facie illustratū vidisset. q2 ope ribus malis in accessu abrenūciasse3 ꝛ dei miam lacrimis ꝛ gemitib9 im plorasset. altero in volūtate peccādi pseuerante. vñ veritas p3 supra dcā

Sermo quart9 quō eucha ristia gratia3 remissionis ita de nouo in suscipiēte sacra mentum causat q̄d tñ aliam gratiam presupponit.

Robet āt seip3 hō ꝛc. Quia p aliqua tacta in pcedenti ser mone sup nouā grām ab eu charistia causandā restabāt declara re quō vic3 in pctōre etiam alia3 h3 psupponere. ꝛ an remissio pctī sit as scribenda attritōni. Jō saluteē pgo ꝛ veritas ei9 adiutorio patebit. Cū sup tres q̄oes pñs sermo se limita bit vic3. An in pctōre attrito attritō ne bñ circūstantionata ita cāt nouā grām remissionis. taliē ꝙ nō h3 aliā psupponē. Et an vtute attritionis possit infundi talis noua grā remis sionis. Et tercio an hec grā remis siōis distiguaē ab illa grā quā h3 p supponē vtua attritionis. S3 q̄rta q̄ ꝛ difficilior ꝛ ppē q̄ tota mā de at tritione ē mota reseruaē ad seq̄ntē s mōnē vic3. An sine vera attritione possit pctōr celebrans aut alias cōi cās sumere eucha. sine mortali pec cato vbi in penā ei9 sufficēt ꝙ nō cō seq̄retur nouā grām remissionis si cut etiā iust9 in casu q̄ nō pcipit effe ctū sacri nō peccat ppterea mortalr Et breuitat9 cā sunt solutōnes loco cōclusionū pcedēdo triplici via cō sueta. ab auc̄te rōe ꝛ silitudine. Vñ Ab aucta dōm ē ad pmā q̄oe3 ab auc̄te. ꝙ nū te pbaē ꝙ q̄ efficit hoc sacrm grām. ita noua3 gratia sac in sumēte qn sp oporteat ipm sumē mētalis in tē pus eē in grā. q̄ ē grā incorpans attrito pre sumētē xpo spūali māducatōe q̄ in supponit g̃ corpatō fit p fidē. iuxta illud Ro. v. tiā incorpo Justificati p fidem in grā ipi9. hinc ratōnis p fi illud exsurgit. vt quid paras dente3 dem aut ventrem crede ꝛ māducasti. ver ba sunt augusti. sup Johā. Hic etiā exurgit ꝙ nō solū adulti. verūetiam infantes ꝛ pueri carnē ꝛ sanguine3 xpi misticū cū i bapmo recipiūt h3

bitū fidei ⁊ caritatꝭ ꝑ q̃s habitꝰ fiūt
mēbra eccie. vñ Aug. ad bonifaciū.
Nulli ambiguū est tunc quēq̄ cor
poris ⁊ sanguis dñi ꝑticipē fieri qñ
xp̄i mēbrum efficit. nec alienari ab
illius corporis calicis consortio eti
am si anteq̄ illū panem edat ⁊ cali
cem bibat de hoc seculo in vnitate
corꝑis xp̄i cōstitutus abscedat. Est
ergo tm̄ dicere. ꝙ ille qui hoc sacra-
mentū reuerenter vult suscipe. opor
tet ꝙ primo sit incorꝑatus xp̄o ꝑ fi
dem. vnō ⁊ gratiam incorꝑationis
xp̄o semꝑ presupponit. Rō ad hoc
super auctoritatē deseruit quia hoc
sacramentū ordinat ad spūalem re
fectionem causandā. Et baptismus
ordinatur ad causandam nouā gra
tiam omnino sine hoc ꝙ alia gratia
ꝓsupponat. Vñ etiam dicit bapti-
smus ianua sacramentoꝝ. quia per
ip̄m fit aditus ad omnia alia sacra-
menta. A similitudine etiā probat
intentū. eo ꝙ sicut alimentū corꝑa-
le. non datur nisi habenti vitam cor
poralē. ita ⁊ hoc spūale necessario
habet ꝓsupponere vitā aliq̄ mō gra
tie incorꝑationis ad xp̄m. ⁊ eiꝰ cor-
pus misticū. mō quo dictum ē. vnō
hoc qđ in ꝓcedenti sermone tactū ē
ꝙ hoc sacramentū efficit nouā gra-
tiam in pctōribus sepe hoc itelligē-
dū est de gr̃a remissionis peccami-
nū que ante accessum sacramēti nō
fuit concessa etiam sepe ꝑ confessio
nem sacramentalē ⁊ cōfert ꝑ eucha
ristiā super virtutē attritionis bene
circūstantionatā. q̃ virtus qualit sit
intelligenda declarat seq̄ns questō.
Verū si iterū q̃s obijceret ꝙ gratia
sacramētalis si habet aliā gr̃am pre
supponere. s. incorꝑationis. cum il-

A ratiōe ꝓbatio

A similitudine etiam ꝓbatur in-
tentum

la gratia incorꝑatōnis ꝑ fidem xp̄o
⁊ eiꝰ eccie ꝑ se causat remissionē oīs
peccati. eo ꝙ simul stare nō pñt gr̃a
iustificans ⁊ culpa mortalis tunc ꝑ
ceptio sacri eucharistie non efficiet
remissionē de nouo vt tactum fuit.
Rūdet ꝙ loquit de illis. qui sunt vt
membra mortua eccie. ⁊ habent ve
ram fidē ꝫ informē non caritate for
matā. ⁊ illi q̃dem hñt gratiā fidei. ꝫ
nō gratiam remissionis cū illa gra-
tia fidei sit donū spūssācti cū nemo
pōt dicere dñs iesus. nisi in spūsctō
j. Coꝝ. xij. ⁊ est gratia gratis data. si
cui placet. videat in scriptis doctoꝝ
super. iij. sentent. de fide informi an
sit donum dei. Sed ad ꝓpositū pro
secūda q̄one. An dici valeat ꝙ v̓tu
te attritionis ⁊ nō contritōnis pos
sit fieri remissio peccaminū. Dicen
dū ꝙ nūq̄ virtute attritionis fit aliq̄
remissio peccaminū. ꝫ soluꝫ virtute
contritōnis. ⁊ ratio ē. quia cū solum
mō ꝑ gratiam inhabitantem fiat re
missio ⁊ cū vnū contrarioꝝ habꝫ ex
pellere alteꝝ. vt gr̃a culpaꝫ seu vita
mortem. Et gr̃a non potest stare cū
attritione. ꝫ est in contritōne. Cum
attritio ⁊ cōtritio sic differūt in duo-
bus ꝺm theologos. ꝙ attritio ē do-
lor imꝑfectus. Contritio v̓o est do-
lor ꝑfectus. Secundo quia attritio
est dolor sine gr̃a gratum faciēte nō
aūt cōtritio. Vñ attritio est solū di
spositio ꝑ meritū congrui ad contri
tionem ⁊ peccati deletionē. vñ ma-
terialiter sunt idē. sicut domus ob-
scura ⁊ illumiata. ⁊ fides informis
⁊ formata. vt clarius inferius pate-
bit. Sed quo ad terciā difficultatē.
An ita causat nouā gr̃am remissio
nis ꝙ priori. s. gr̃e incorꝑationis q̄ i stinguat a

Nō secunda cū sua ānexa. An v̓tute attritō nis possit fieri remissio peccati seu infusio noue gratie

Nō ānexa An gratia sacr̃alis di-

gr̄a icorꝑationis corporis mistici.

spūali manducatione corꝑis ⁊ sanguinis cōsistit alia noua suꝑaddit̄. vel solū prior gr̄a augmēta͛ quo ad feruentiorē actum caritatis. Dicendū ꝙ quia prima gr̄a q̄ necessario requirit̄ in credente ⁊ presupponit̄ in sumente an̄ accessum altaris vel cōmunionis ē ꝑ fidez que vt dictū est in peccatore ē informis. ideo dicere oportz q̄ attritus si percipit gr̄am remissionis. tūc vtiqꝫ fides iam formatur virtute sacramenti. Et si queritur an forma͛ ꝑ nouā gratiam sacramentalē suꝑadditā priori gratie incorꝑationis vel q̄ solummō illa incorꝑationis ꝑficiatur. Dici͛ pōt ꝙ vtrūqꝫ fit s̄m dispositōem sumētis. ⁊ s̄m ꝙ cum maiori vel minori attritione attritus accedit. cuius declaratōnem accipe ex hac difficultate. Nam si q̄ritur. An attritus cū bonis circūstantijs vbi nō posset ex infirmitate sacramentaliter sumere. ꝫ spūaliter sumeret ex voto ⁊ desiderio sumēdi. An tūc etiam nouā gratiam susciperet sacrmentalē vl̄ solū prior gratia informis .s. incorꝑationis formare͛ v̄tute spūalis sumptōnis. Dicendū ꝙ vtrūqꝫ fieri potest. licet suscipienti non sit notū certitudinaliter. pōt em̄ tm̄ esse desideriuz sumendi hoc sacramētum in voto ⁊ voluntate. ꝙ oīno tantā gr̄am suscipit. ac si sac̄raliter etiā sumeret. imo stat ꝙ aliquis solū spūaliter mādu‑cens maiorē cōsequit̄ fructuz q̄ͣ alt͛ qui spūaliter ⁊ sacramentalit̄ sumit ⁊ q̄ͣ sacerdos celebrās nō ita deuote suscipiens. Et ita dicere possum⁹ ꝙ aliquis attritus cū tanta attritōe ⁊ dolore sepe accedit ꝙ v̄tute sacramenti ⁊ gr̄a incorꝑationis reformatur ⁊ alia in augmentū prioris suꝑadditur ꝫ omnia tunc fiūt non v̄tute attritionis ꝫ contritōnis quaz sumens iā cōsecutus est. Verū cū singula auctoritate rōne ⁊ similitudīe debent probari. Dicat breuiter ꝑdicator ꝙ ꝑdicta oīa emanant ex textu mḡri in. iiij. dis. ix. vbi de ꝑceptione sacramēti tractās. tangit duos modos sumendi hoc sacramētum. scz spūalem ⁊ sacramentalē. licz doctores in eoꝝ scriptis ponāt quattuor modos. nec in hoc ē cōtrarietas. q͛ considerando rem sacramēti. cū illa sit duplex. s. contenta vt corpus xp̄i verū ⁊ non cōtenta vt corp⁹ xp̄i misticū q̄ ē ecclesia. q̄ constituitur ex multis fidelibus sicut corp⁹ xp̄i verū ex m̄ltis membris. sic sunt tm̄ duo modi sumendi. s. sacramētalis quo ad xp̄i corpus verū. ⁊ spūalis q̄ ad corpus misticū. Iuxta illud. crede ⁊ manducasti ⁊ sic ꝓcessit mḡr in textu. Considerando aūt dispōnes sumentiū vt q͛ aliqs sumeret sacramentū ⁊ non sciret esse sacramentū seu non crederet ibi esse xp̄m vt infidelis. talis dicere͛ sumpsisse sacr̄m non sacramētalit̄. vel si credit ibi eē sacr̄m. ꝫ accedit indeuote ⁊ irreuerenter. vtpote cuz mortali peccato. talis sumeret sacramētū solū sacramentaliter ⁊ nō spūalit̄. vbi tamen q̄s recipit sac̄raliter ⁊ spūaliter simt̄ de qua iam plurimū loq̄mur. quarto q̄ spūaliter solū ⁊ nō sacramentaliter recipit de qua etiaz tactum est. At rōne etiam ꝓbare ꝑmissa non ē difficile. Quia. n. xp̄s habet v̄tutez ⁊ potestatem in sacramentis. habet nō limitatā vt ministri habēt sacramentoꝝ ꝫ excellentie. Ideo pōt sꝑ

inducere effectū sacramenti sine ꝑ-
ceptione sacramenti. sicut remissio
nem peccati sine confessione sacrali
licet non sine cōfessione ṽtuali.s. q̄
in voto ⁊ volūtate ꝯsistit quā ꝯtrit⁹
hēe tenet. Itē rō ꝙ semꝑ ꝯfert gra
tia noua in digne sumēte est sic̄ su-
pra tactū fuit pmo ꝓpter xp̄m qui
ibi principaliter sic̄ sacraliter ꝯtine
tur. ⁊ que sic̄ in mūdū visibiliter ve
niēs. ꝯtulit mōo vitā gr̄e ſm illud
Joh.j.gratia ⁊veritas ꝑ ihm xp̄m.
facta ē. Ita in hoiem sacraliter ve-
niens vitā gr̄e in eo opat.ſm illud
Jo.vj.Qui manducat me viuit ꝓ
pter me id est ꝑ me vita gr̄e gratuʒ-
facientis.Sūt ⁊ alie rōnes. vt pro-
pter passionē xp̄i que ibi repsentat
⁊ etiā ꝓpter moduʒ sumēdi q̄ est ꝑ
mādicationē de quibus supra ta-
ctū fuit que oīa ex tertia parte sū-
me scti thome questōne.lxxix.ar.p
A similitudie mo. A similitudie declarare pmis-
sa si placet dicat ꝙ sicut in baptis-
mo q̄dā accipiūt rem sacri tm̄.s.ca-
racterem. vt qui ficte ⁊ in disposite
suscipiūt. Quidā rem ⁊ sacrm vt q̄
gr̄am baptismalē cū caractere reci
piūt. Quidā sacrm.i.gr̄am sacralē
tm̄ vt qui in voto bapm flamis su-
scipiūt. licet alie similitudines etiā
dari possent. ita i eucharistie sacro
q̄dam gr̄am sine sacro. q̄dā vtrunq̄
simul. q̄dam sacrm tm̄ maneret ad
placitū pdicatoris. Sed q̄ ad alias
difficultates. An sp efficiat nouā g̃-
tiam in eo q̄ digne accedit. ⁊ si non.
an tūc talis iust⁹ nō conseq̄ndo ef-
fectū sacri incurrat pctm̄ mortale.
Et si non. An etiā pctōr aliq̄s acce
dens ⁊ nō percipiēs effectū sacri et
posset excusari a nouo pctō morta-
li. cū plurimis bōis notabilib⁹. erit
seq̄ns ſmo.

Sermo quintus quō non sufficiēter attritus ⁊ tm̄ confessus pōt celebrare aut cōmunicare. Et si nō recipit effectū sacramēti ꝓpterea nō incurrit mortalē offensam.

Robet autē seipm hō. ⁊c.
p Cū iam restat hocipsum in q̄
tota difficultas versatur ⁊ fi-
nalit intentū in hoc ope discutē. an
nō sufficienter attritus nec etiā con
tritus. Confessus tm̄ in q̄dā detesta
tione pcti insufficiēti. possit celebra
re aut cōicare sine dei offensa. etiaʒ
si nullū cōseq̄tur effectū sacri. Nē-
pe si hoc fieri posset. vtiq̄ nō sic of-
fenderet de⁹ ꝑ q̄tidianas celebratō
nes sacerdotū ⁊ laycorū cōionē tpe
q̄dragesime q̄sq̄s em̄ fideliuʒ optat
diuini honoris ꝯseruatōeʒ. vt i oib⁹
sp glificet. Salutet ṽgo. Presens
ſmo triplicē ammistrabit doctrinā
q̄rū Prima triplicēʒ designabit ex
doctoꝝ sentētijs attritōem. Secun
da illaꝝ attritōnē respectu cōionis
declarat debitā q̄lificationem. Ter-
cia sup effectū remissionis pcti. am
mistrabit solidā doctrinā. Quo
ad primam partem doctorum sen-
tentie super triplicē attrionem sunt
premittende. vt sic eo cautius in q̄-
stionis declarationem procedatur.
⁊ primo quid Scotus loquatur ⁊
consequenter Thomas ⁊ Bonaū.
Nam Scotus i suo quarto scripto
sententiaꝝ. disti.xvij. in.q. An con-
fessio cadat sub pcepto legis natu-
ralis. Post varias recitatiōes simil

et reprobatõnes variarũ opiõnũ finaliter inuehit contra illas. qui licz concedebant confessionem esse de iure naturali et diuino positiuo per illa vba xpi Ioh. xx. Accipite spũm sanctũ q̃x remiseritis pctã. re. eis et qu. reti. ret. sunt. tñ nõ astringerent ꝓpterea fideles ex precepto et de necessitate salutis ad confitendũ sicut nec ad extremã vnctionẽ. aut cõfirmationẽ. cũ etiã sine illis qs saluari potest. Et sic vlteri⁹ dicebant a simili ꝙ illi qui volunt se iudicio et arbitrio sacerdotum submittere ad confitendum hoc facere possunt et stat in eorum arbitrio. Inuehit hic Scotus contra hanc falsam opinionem varijs oratõibus. Primo si potestas iudiciaria est sacerdotib⁹ tradita. vt etiaz aduersarij nobiscũ concedunt. sequitur necessario ꝙ q̃libet reus tenetur se eorum iudicio submittere alias enim potestas iudiciaria inuanũ est tradita Si re⁹ habet libertatem submittendi se iudicio iudicis vel non. Respicit eñ potestas iudiciaria dictare ius per modum punitionis in reũ. Ad nostrum autem propositum super q̃n dam insufficientem attritionẽ quã inducere volumus in certis penitẽtibus ad perceptionem eucharistie absqꝫ peccato mortali. loquit Sco. consequenter arguendo contra prefatos opinantes vbi volunt ꝙ sit in libertate peccatorum se posse submittere vel nõ immo ẽ de necessitate salutis sue vt seipm certificet de statu salutis. vt videlicet certus sit ꝑditam gratiã recuperasse. Qd sic ꝓbat. Quicũqꝫ amisit primam grãm id est innocẽtiam per peccatũ mortale talis tenetur ex auctoritate illius precepti. diliges teipsum in deũ que dilectio vt patet comprehenditur vbi dicitur. Diliges dominum deum tuum etc̃. et proximum sicut teipsum. agere quantum in se est vt perditam gratiaz recuperet. et quia hoc fit suscipiendo sacramentum penitentie. ab illo articulo seu iudice quem deus instituit. et cui talẽ iudiciariam potestaetm contulit scilicet sacerdotibus. Johan. xx. Quorũ remiseritis et sic non est in arbitrio seu libertate peccatorum confitendi vel non confitendi. nisi velit esse damnat⁹. Nec obstat qd isti iduxerunt de extrema vnctione et confirmatione. quia illa sacramenta sunt quodammodo supererogationis h autem sacramentuz directe ordinatur contra mortalem culpam. vt supra patuit in principio opis de sufficientia sacramentorũ. Post ad nostrum propositum de insufficienti attritione loquitur iterum Scotus clarius dicens. vbi via est facilior et magis certa ad recuperandum de perditam gratiam quilibet tenetur ad illam ita ꝙ non attemptat aliam difficiliorez. dimissa illa certiore. qa alias exponeret se periculo et sue salutis videtur esse contemptor. ꝫ illa via recuperandi gratiam per viã penitentie et sacramentalis confessionis est facilior et certior igitur ad eã q̃libet peccator tenetur. Qr autez ẽ facilior patet. quia hoc modo nihil oportet facere nisi ꝙ cũ aliquali etiã insufficienti peccatorum detestatõe nõ ponat obicem per actuale mor-

tale q̃d scilicet habeat actualem vo
luntatem peccandi vel adulterãdi
vel luxuriandi vel offensam nõ re-
mittendi seu male ablata non resti
tuendi &c. ⁊ hec detestatio licet isuf-
ficiens. quia est multum facilior q̃
habere contritionem vel attritionẽ
sufficiẽtem que per modum meriti
de congruo sufficit ad iustificatõez
Ideo ad illam viam facilẽ quilibet
tenetur. nisi velit damnari. Q᷑ etiã
sit certior via patz. quia quisq̃ ẽ ma
gis certior de hoc q̃d non põt obij-
cere q̃ ꝙ habeat talem attritionem
sufficientem ꝑmodum meriti de cõ
gruo ad iustificatõnem. quia potest
ꝓbabiliter scire se tunc non pecca-
re mortaliter peccato interiori vl' ex
teriori. ⁊ potest se scire intendere re
cipere q̃d ecclesia intendit in illo sa
cramento conferre ⁊ non potest sic
scire se habere attritionem sufficien
tem. ⁊ sic ex illo ꝑcepto de dilectio-
ne dei ⁊ ex precepto de dilectiõe sui
ip̃ius. tenetur homo ad illam viaz
recuperandi gratiam scilicz ꝑ susce
ptionem sacramentalis cõfessionis
hec Scotus. vbi dinckelspuhel no
tat hec q̃ sequũtur suo quarto scri-
pto senten. distin. xv. ꝯformiter in
questione. An confessio cadat sb ꝑ-
cepto legis naturalis dicens. Tota
hec sententia est Scoti. qui in verb
illius vltime rationis iam tacte. ma
gnam virtutem attribuit sacramen
to penitentie. scilz q̃d ip̃m sine con
tritione ⁊ sine attritione saltim suf-
ficicienti tollit peccatum in eo q̃. cũ
suscipit non ponit obicez. id est im-
pedimentuz gratie per actuale pec
catum. q̃d scilicz tunc cõmittat. Cui
etiam consonat vt dicit iam allega-
tus doctor sanct⁹ Tho. ꝓut inferi⁹
dicit se allegare velle. Ad nostrum
ergo ꝓpositum redeundo dum que
ritur. An confessus sacramentaliter
sine contritione ac etiam sine suffi-
cienti attritione posset celebrare sa-
cerdos. aut cõmunicare laycus seu
non celebrans. est vtiq̃ conclusio ꝓ
parte affirmatiua ꝙ sic videlicet ꝙ
sacerdos celebrans aut non sacer-
dos cõmunicans potest accedẽ cõ-
fessus. licet non contritus nec etiaz
sufficienter attritus faciũt ad ꝓposi
tum nostrum. Solutio vni⁹ aduer-
sarioꝝ argumenti volentium ꝓba-
re non esse de necessitate salutis ꝯfi
teri. eo ꝙ duz recta ratio refugit tur
pia cogitare. etiam a fortiori loqui
⁊ alijs manifestare. Est eñ respon-
sio doctorũ ꝑcipue Tho. vbi supra
ꝙ turpia non sunt cogitanda ad de
lectationem ⁊ in eis habendã. ſ3 be-
ne ad eorum detestatõnem sunt co
gitanda. vt fit in contritione ⁊ eorũ
ꝯpalatione ꝓpter erubescentiam in
eis concipiendã et multiplicem ei⁹
vtilitatẽ quã in se habet. ⁊ ꝓpter q̃
xp̃us eam instituit. valet eñ tal' eru
bescentia ad peccati cognitõnem. ꝑ
instructionem discreti confessoris.
ip̃m peccatorem instruentis. D q̃t
innumerabiles recipiũt peccatoruz
contra nostraz ꝑcipue mollicie re-
cognitionem. per diligentem con-
fessoꝝ instructionem. ⁊ verbi diuini
auditionẽ. qui alias sine tali cogni
tione ⁊ detestatione. saltim insuffi-
cienti damnarẽtur. vnde Deut. xv.
di. Si difficile ⁊ ãbiguũ apud te iu
dicium esse ꝓspexeris inter sangui

Nõ ad q̃d valet erubescẽtia cõcepta in ꝯfessione.

nem ꝛ non sanguinez. lepram ꝛ nõ lepram ꝛc. veni ad sacerdotes leuitici generi ꝛc. Secũdo valet ad peccati cogniti deletiõnem. vnde in ps. Dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam domino. Et si ꝓpositum confitendi valet ad deletionez peccaminũ. a fortiori opus confessionis in se factuz. Tercio valet erubescentia ad cogniti ꝛ deleti peccati satisfactionem eo ꝙ erubescentia ꝙ homo sustinet propter deuz ꝛ in confessione est magna pars satisfactionis. vñ Ecclesiastici .iiij. Est cõfessio adducens gratiam ꝛ gloriam Quarto valet ad pene diminutiõez ꝛ hoc vi clauium id est virtute sacramentalis absolutiõnis. Math. xvi. Quodcũqȝ solueris terram ꝛc. hoc est ad gloriam dei. Vnde Josue. v. Da gloriam deo ꝛ confitere ꝛ indica mihi qd̃ feceris. Sexto valet ad nostrum propositum ꝓpter scientie assecurationem. vnde cum Dauid coram propheta confitebatur peccatum. statim audire meruit. trãstulit dominus peccatum tuũ. ij. Regum. xij. transtulit scilicet a morte eterna ad penam temporalẽ. Ad hanc vtiqȝ assecurationez plurimũ facit dicta opinio Scoti que etiam assecuratio magnum bonum ẽ ad resistendum in posterum peccatis. vnde prime Corinth. primo. Gloria nostra hec est testimonium consciẽtie nostre ꝛ tñ de pma parte sermonis.

Secũda psꝭ sermonis super triplicẽ attritiõnem

Secunda ps ꝙ ex huiusmodi doctorum sententijs. triplex attritio potest cum earuz qualificatione denotari. Est notanduz ꝙ cũ idem Scotus etiam in quarto scripto sen. dist. xiiij. in questione. vtrũ actus penitendi requisitus ad deletionem mortalis peccati. sit actus alicuius virtutis dicit vt prefatus doctor dinckelspuchel recitat sup eandem questionem ꝛ distinctiõem ꝙ peccator existẽs in peccato mortali. illud detestãdo mõ quo supra tactum est. potest considerare peccatum. vt dei offensiuum ꝛ cõtra legem diuinam ꝛ vt auersiuum a deo ꝛ vt impeditiuũ premij eterni. et vt inductiuum supplicij eterni. ꝛ sic ð multis talibus rationibus vt etiaȝ supra tactum est. ꝛ vbi isti mot⁹ detestationis cõtinuãt et intendũtur ante infusionem gratie. tunc totus ille detestationis motus vocat̃ attritio ꝛ dispositio sufficiens de congruo ad deletionem peccati mortalis. que deletio sequitur in primo istanti nõ ẽ temporis illius ꝑ qd̃ tẽpus durauit illa attritio. qd̃ instãs deus habet prefigere esse terminuȝ attritiõnis ꝛ tunc seqtur contritio cũ infusione gratie remissionis peccati. Ex qua sententia Scoti cum ꝑcedenti in prima parte sermonis tacta patet. qd̃ iam habemus duplicem attritionem deseruientem ad deletionem peccati mortalis. quarum prima fuit descripta vt insufficiens detestatio peccati. hec autem vt sufficiens. ꝛ bene disposita erga contritionem introducendam i suo termino quem deus prefixit. vnde ꝛ pma detestatio potest dici attritio insufficiẽs. hec autem scd̃a attritio sufficiens et bene circũstantionata. Queramus ergo adhuc terciã quã dicemus esse malã attritionẽ id est

malis circũstantijs circũdatã. de q̄ idem Scotus pisormiter facit mẽtionem in p̄fata dist. ⁊ q̄oe sui quarti scripti sen. dicit em̄. Est tamen notandum. q̄ si talis actus detestationis pctõꝝ ẽ circũstantionatus aliq̄ circũstantia q̄ inordinate circũstat tũc nõ ẽ dispositio ad iusticiam id ẽ ad remissionẽ peccati mortalis. vt si fieret propter indebitum finẽ vt non ꝓpter deum finaliter ꝫ solũ ꝓpter euadere penã. ⁊ sic orit non ex amore iusticie. ꝫ tm̄ ex timore pene sic em̄ male circũstãtionata ẽ ⁊ p͡ cõseq̄ns nõ disponẽs de ꝯgruo ad iustificatõem hec ille. Et sic hẽmꝰ tertiam attritionẽ. s. nõ bonã. Et ptꝫ iã ex hac secũda pte s̄monis discutere principalem difficultatẽ. An cõfessus cum insufficienti attritione possit celebrare aut cõicare. Videtur enim dicendum q̄ dũmõ quis non sit male attritus sit autẽ insufficienter aut sufficienter bene attritus q̄ tunc potest celebrare aut cõmunicare non quod illa insufficiẽs aut sufficiens attritio habeat virtutem aliquam in se ad causandũ remissionem peccati cum hoc ip̄m solum habeat facere contritio gratia coexistente sed solũ hẽat mẽtem penitentis disponere ad. veram cõtritionem. ⁊ hoc ex quodã merito nõ digni nec ꝯdigni. sed congrui. quia videlicet peccator dum facit q̄õ in se est. q̄ tunc deus ex superhabundanti suppleat suam pietatẽ ad remissionem peccati. Verum cũ verba Scoti apparent plurimum obscura quadam breuitate incedere. dum in vno loco dicit quod insufficiens attritio deseruire potest ad deletionem peccati mortalis. et iã hic dicit quod attritio non bene circũstantionata vt quando fit solum ꝓpter euadere penã est mala ⁊ actualiter deum offendens. videtur em̄ sibijp̄i contradicere. eo q̄ supra patuit penitentia. Oritur ex timore pene damnatõnis. iuxta illud. A timore tuo domine concepimꝰ ⁊ parturiuimus ⁊ peperimus spiritũ salutis Jsa. nono. glosa id est spiritũ penitentie salutaris. dicit etiam nõ bene circũstantionatam esse attritõnem. quãdo fit non ex amore iusticie ⁊ non declaratur q̄s sit ille amor iusticie. Respondetur q̄ sue mẽtis intentiõem in predictis verbis malem potius ab eo audire q̄ꝫ ꝓprio ingenio declarare. dici tamen videt̄ q̄ quia non sunt idem amor iusticie ⁊ amor dei ⁊ vnũ põt hr̄i sine altero ideo in vno potest laborare peccator peccata detestans et non in altero. Item quia amor iusticie habet odium iusticie oppositũ. simili modo potest detestans peccata laborare in vno ⁊ non in altero. Item q̄a timor pene potest stare cum amore iusticie ⁊ etiã cum odio iusticie. ideo ex hijs est facile iudicare inter veram ⁊ falsam attritionem. Amore enim iusticie detestari pctã absq̄ amore dei qui stat cum caritate est. primo amare id est amplecti ⁊ non odio habere diuinam iusticiam super eternam punitionem peccamĩnũ in inferno. aut etiã temporalem hic aut in purgatorio. Vnde sequitur. q̄ ille dicitur detestari peccata nõ ex amore iusticie qui optaret

No̅ An cõfessus cũ insufficiẽti cõtritiõe possit celebrare.

No̅ sup v̄ba Scoti vbi loq̄r de mala attritiõe quõ illa sit intelligenda vbi dicit. q̄ illa ꝓcedit nõ ex amorẽ iusticie

nullam esse punitionez peccaminū neqꝫ hic neqꝫ in futuro. Et sic vellet consequenter ꝙ peccata nō essent corāz deo peccata. Sicut etiā opta ret nullam esse vindictam infligen dam a deo pro peccatis. vnde que reret suū lucrum omīno ⁊ comodū vt eo liberius peccare posset. Vnd ⁊ sequitur hoc qd Scotus dicit ꝙ detestatur peccatum propter inde bitum finem videlicet non ꝓpt deū finaliter sed soluz ꝓpter euadere pe nam. Sed quia iam oritur alia qō An sic detestans peccata. nō ꝓpter deum finaliter ⁊c. vt dictum est. per ficit autem cum illa attritione fide lium ⁊ puram confessionem nūqd virtute confessionis ⁊ clauium fieri potest de male attrito bene attritus saltim in sufficienti attritione. id est in sufficienti detestatione. Respon detur ꝙ vtiqꝫ fieri potest virtute sa cramenti pnie ⁊ clauium sicut etiaz virtute eucharistie sepe fit de attriti one seu attrito contritus vt in prio ribus sermonibus tactum est. Ex q̄ bus omībus documētis hec sequū tur primo ꝙ non solum contriti et confessi. verumetiam quocūqꝫ mo do attriti. dummodo fideliter ⁊ pu re sunt confessi possunt celebrare ⁊ communicare. Secūdo ꝙ licet ma le attritus actualiter dicatur deum offendere. eo ꝙ non detestatur pec cata debito ordine videlicet amore iusticie ⁊ propter deum finaliter. ta men si in confessione sua pura ⁊ fi deli accusat se de illa inordinata de testatione. dicens hec vel similia v ba. doleo ⁊ accuso me. ꝙ nō habeo tantam contritionem seu etiam de

Qō an male attritus posset eucharistiā sine pctō pcipere

testationem peccaminū meorūz ex amore diuine punitōis immo opta rem amplius dolere vt mihi ꝓpici aretur deus. iam vtiqꝫ si accedit ad eucharistiam. non accedit vt male attritus attritione videlꝫ tercio mō sumpta. Sed accedit vel primo aut secūdo mō sumpta. s. vel cū insuffi cienti detestatone aut sufficienti et potest virtute sacramenti euchari stie pcipere remissionez peccati. ita ꝙ de attrito fiet contritus. Videtur ergo satisfactū pncipali qsito ꝙ vi delicet non sufficienter attritus cō fessus tamen in sua insufficienti de testatiōe peccati pōt celebrare ⁊ cō municare sine dei offensa. Sed an cōsequaꝛ effectū remissionis pecca ti semp de hoc ē consequens sermo super terciā partem sermonis.

Tercia ps ſmonis sequiꝛ i seqn ti sermone

Exemplum si qd deseruire potest deducat pdicator ad placitum aut hoc qd seqitur

In vita sancti bernardi legitur ꝙ eo existente in quadaz ciuitate qui dam cōcubinarius vsqꝫ ad mortem infirmatus ⁊ cōfessus. dū interroga tus a cōfessore fuisset. an cōcubinā deserere ⁊ de domo expellere vellet rńdissetqꝫ qd nequaqꝫ hoc facē pos set. ⁊ sacerdote ob hoc sibi sacramē tum denegaret. Sanctus supuenit bernhardus et amicis lamētantibꝰ ⁊ petentibus vt causa dei ipm visi tare ⁊ informare vellet. cum sanctꝰ percepisset de cecitate ⁊ duricia mē tis sue ⁊ plurimū hortaretur vt ta lem duriciem cordis repelleret. ni hilqꝫ proficeret tandē interrogauit infirmū. an de ipsa duricia mentis

doleret velletqȝ se bene esse cõtritũ Quo respondente. ꝙ ita doleret ꝙ vellet libẽt illa cecitate carere. Tũc sanctus subito fecit eucharistiã auferre. ipmqȝ cõmunicare. Sicqȝ cõtigit vt percepta cõmunione. mox clamaret. expellatur misera de domo. nec eñ eam videre cupio. Que mutatio cordis et affectionis vtiqȝ pie creditur ꝙ virtute sacramẽti cõtigit faciendo de attrito contritum an autẽ virtute orationis sancti viri hoc deo ꝑmittim⁹. De illo tamẽ certi sumus iuxta premissa. ꝙ attritus attendere potest. ita ꝙ virtute sacramenti sepe de attrito fit contritus. De hoc facto etiam narrat Cesari⁹ in dyalogo.

Sermo sextus

Probet autẽ seipm homo ⁊c. vt supra. Quia de attritis cũ bonis aut malis circũstãtijs tactum est quomodo accedere pñt aut non. Superest declarare an accedendo ad cõmunionem ⁊ non ꝑcipiendo effectum sacramenti. posset excusari a nouo peccato mortali seu graui dei offensa. Salutet ꝟgo ⁊c. Super presentem speculatõnem que ⁊ tercia pars ꝑcedentis ꝟmonis erat presens sermo sup tria fundatur saluberrima documenta quorum Primũ declarat attritos sepe accedere ⁊ nullũ consequi effectum sacramenti. Secũdum declarat sepe tales nouã offensam incurrere mortalis peccati. Terciũ declarat qui ydonei censent perceptores huius sacramenti. Quo ad pmũ videlicȝ ꝙ sepe attriti accedũt ⁊ nullum consequũtur effectum. Probatur multipliciter. Primo ex doctrina sancti Bonauent. in suo quarto scripto sententiaꝝ. disti. xij in qone. an hoc sacramentum habeat efficaciam in quolibet viro iusto. vbi eñ dicit. ꝙ etiã vir iustus sumendo nõ semper suscipit effectum sacramenti. qui est vel deletio venialium. vel augmentatio virtutum ⁊ gratie. re vera dicere oportet. qđ si hoc iustis potest accidere. quantomagis non contritis. sed solum attritis ꝑcipue in insufficienti detestatione peccaminũ. Et qđẽ ꝙ iustis hoc accidere potest idem declarat doctor. Nam ad questionẽ vbi querit. an vir iust⁹ semper recipiat efficaciaȝ sacramẽti. dicit si se debite ꝑpat recipit. Alioquin si ex quodam torpore vel ex distractione non se ꝑparat. tũc nullam aut modicam reportat efficaciam. Nec valet si quis dicat. ꝙ Damasce. compat eucharistiam carboni ignito. dum dicit in suo quarto sententiaꝝ. ꝙ caro xpi est sicut carbo ignitus. sed habens sensum corporalem. semper calefit per tactum carbonis igniti. Ergo similiter habens sensum spũalem. vt est vir iustus. vtiqȝ per contactum carbonis spũalis vicȝ eucharistie sacri recipit calorem ⁊ efficaciã sacramenti. Ad hoc eñ argumẽtum respondit Bonauen. Qz idõ ex necessitate carbo ignitus naturalis calefacit. quia nõ agit carbo ex ratione seu deliberatione. vñ semper producit suum effectum naturali sui actione nisi ipediatur. hic aũt quia prestat carboni spũali. scȝ xpo impedimentũ. p hoc: ꝙ sumens non aduertit actuali de-

uotione xp̄m. que deuotio necessaria est in sumente. ad hoc vt effectū consequatur. ideo non valet similitudo. ⁊ dat exemplum de visu. q̄ nō aduertit rem visam. vbi apert⁊ oculis dormit. vel alibi fantasiatur. sic ⁊ ille sumens vbi mēte distrahitur. nihil a xp̄o consequitur. quia eū nō aduertit. Et sic patet. ꝙ a fortiori attriti sepe accedūt absq; effectus cōsecutione. qui est vt attritio fiat contritio cum perceptione remissionis peccaminum. ⁊ hoc ideo. quia illa attritio nō est adeo fortis. vt fortes eliciat detestationes peccati cōmissi. cum memoria domice passionis Et in casu quo quis quereret. an aliquo modo attritus poss₃ cognoscere se ammodo nō attritum sed contritum. de hoc habetur supra tm̄ ad presens sufficiat. qd̄ ꝓbabilem poterit recipere in se cognitionem per quedam spūalia exercicia: in q̄bus delectatur vt si in se sentit bonā voluntatem cauendi omnia mortalia Item qd̄ deuote id est ꝓmpto animo audit verbum dei. Tercio ꝙ ad rememorandum dominicā passionem cum cōmotione cordis inuenit separatum. Si enim affectum nostrum vt prefatus doctor Bonauē. deducit in preallegata questōne. sepe accēdit passio xp̄i descripta ⁊ lecta. aut depicta ⁊ visa. aut predicata ⁊ audita. que etia₃ sunt signa bone attritionis. reuera vbi affect⁹ sumentis inflāmatur in sumptiōe eucharistie ex memoria dominice passionis cum supradictis circūstātijs demonstrat attritionem in contritōnem conuersam ⁊ tm̄ de primo ꝓncipali. Sed quo ad secūdū. an in casu q̄no attritus non sit contritus ⁊ nullum suscipit effectu₃ sacramēti. ꝙ tunc non incurrat nouam offensam mortalis peccati. Respōdēdum est ꝙ circa iustum qui vt tactum est. si non recipit effectum sacramenti. manifestum est ex doctorum sententijs precipue Bonauē. vbi supra. ꝙ ꝓpterea non incurrit peccatum mortale. vnde postq̄₃ dixerat. ꝙ iustus vbi ex ment⁊ distractione non consequitur efficaciam statim subiūxit non tamen propter hoc incurrit mortalem offensam. Sed dubium est. de attrito. an nō incurrat offensam mortalem. ea de causa. ꝙ inter dignum ⁊ indignum nihil est medium. ⁊ cum attritus vt attritus manet in peccato ⁊ nullus peccator accedit digne ⁊ omnis talis q̄ digne nō accedit peccat mortaliter. ideo videtur. ꝙ attritus vbi manet attritus. cu₃ maneat in peccato mortali. etiam mortaliter semper peccat accedēdo. eo ꝙ indigne accedit. Hic succurrere p̄t q̄da₃ distinctio quā sanctus Bonauē. in p̄fato suo scripto. iiij. sen dis. x. ⁊ q̄oe. an pctōr sumēdo corpus xp̄i semꝑ mortaliter peccat. Dat suꝑ p̄dictu₃ argumentū ꝙ inter dignum ⁊ indignū non sit medium. Dicit enim ꝙ licet inter dignum ⁊ indignū nō sit medium. tm̄ inter digne et indigne sumētē b̄n datur mediū. ꝙ sic declarat. Digne em̄ manducare quia est sufficienter se p̄parare. s. cū peccati oīs expulsiōe reuerētia et dilectōe. Quida₃ igit̄ sunt q̄ se sufficienter p̄parant s̄m veritatem. Quidā aūt

non sufficienter ſm veritatē. sufficiē
ter autem ſm ꝓbabilitatem. Qui-
dam autem neutro mō se preparāt
immo contēnūt. q ergo sufficienter
se pparat māducat digne. Qui aūt
se nullo modo pparat manducat i-
digne. Qui aūt minus sufficienter
se preparat. s. ſm ꝓbabilitatē potꝰ
q̄ȝ veritatem non manducat digne.
quia non se pparauit digne sufficiē
ter. nec indigne. quia se prepat pro-
babiliter talis q̄uis nō recipiat gra
tiam non tamen incurrit offensam.
Hec ille cōcludēs. hoc qđ supra ta-
ctū est. s. ꝙ q̄uis non sit medium in
ter dignū ꝛ indignū tamē inter di-
gne ꝛ indigne sumentē bene est me
dium. Et sic laborant attriti dispo-
nentes se per diligentem ꝛ purā cō-
fessionem cum detestatione pecca
minū vel sufficienti vel insufficienti
detestatōe. ꝛ ideo vbi accedūt ꝛ nul
lū consequūtur effectum nō tamen
incurrūt nouā dei offensaȝ a q̄ nos
in eternū preseruat. qui sine fine vi-
uit ꝛ regnat. Supest ꝯ tercia ps
sermonis quaȝ ad placitum pdica-
tor dilatare aut abbreuiare pōt. q. s.
ydonei censentur pceptores sacra-
menti. Dicat ꝙ ſm scripta doctorū
in quarto senten. dist. ix. pcipue aūt
nūc ſm pe. Aureo. ꝙ ydoneus su-
sceptor est. homo viator adultus. fi
delis mente preditus. ieiunꝰ deuo-
tus apparitione miraculosa. nō ꝓ-
bitus sine conscientia peccati mor
talis legitime confessus. in conuer
satione crimine nō notatus. corpo-
re mūdus a ministro ydoneo. tēpo
re debito. ꝛ recta intētione. sumptꝰ
vbi. xv. notanda cōmemorat.

Primo dicit homo. qꝛ licet ange
li beati mānducent xp̄m in sua spē
inquantū ei vniūtur in fruitione ca
ritatis pfecte. ꝛ visiōe manifesta. nō
tn̄ cōtingit eis spūaliter manduca-
re hoc sacrm̄. qđ est p fidem credere
in xp̄m cū volūtate sumendi hoc sa
cramentum.

Secūdo dicͭ viator. qꝛ nulli mor-
tuo dȝ dari. ꝛ si petunt illusio ē.

Tercio dicit adultꝰ. qꝛ lȝ greci an
tiquitus pueris darēt. vt de conse.
dis. ij. paruuli. tn̄ sacrāliter sumē nō
possunt. qꝛ nō vtuntur sacramento
vt sacramēto. ſȝ vt cōi cibo ꝓpter ca
rentiam discretionis.

Sed quando ē etas debita. Rn̄.
Areolus vbi supra. ꝙ relinqndū ē
arbitrio boni viri. Et ideo dico. ꝙ
tūc ē etas debita. quādo pueri hn̄t
vsum rōnis. ꝙ pn̄t cōcipe deuotio-
nē huiꝰ sacm̄. ꝛ discernere ꝛ diiudi-
care corpꝰ xp̄i. ꝛ revereri ab alio ci-
bo saltem ex aliorum instructione.
qđ potest esse in. x. vel saltem in. xij.
anno. vnde si apparerent in eis tūc
signa discretionis ꝛ reuerentie. pn̄t
sumere ſm tho. in. iiij. dis. ix. immo
debent saltem semel in anno sume-
re. vn̄ tenētur ad hoc eos inducere
qui eoꝝ hn̄t curam.

Quarto dicit fidelis. qꝛ nulli infi
deli debet dari. immo nec infidelis
pōt sumere sacramētalit̄. nisi hēat
intentionem sumendi ip̄m vt sacra
mentū eccīe licet ip̄e non credat.

Sed nūqd cathecuminis debeat
dari. Rn̄. Aureo. vbi supra ꝙ nō qꝛ
nō sunt de familia xp̄i per bap̄m.

Quinto dicit mente pditꝰ. vnde
demoniacꝭ ꝛ amētibus nō dȝ dari.
distinguūt tamen doctores vbi su-
pra. aut talꝭ amens nūq̄ȝ hūit vsum

ratōis. ⁊ tali nō debet dari. Aut aliq̄n habuit vsum rōnis. Et tunc sub distinguit. q̄ aut ostendit signa deuotionis ⁊ tunc recurrendum ē ad tps p̄teritū. q2 si an̄ insaniā petijt et deuotōes ad ip̄m habuit. potest dari ⁊ debet in articulo mortis. si non timent de periculo euomendi vl' alterius irreuerentie. vt habetur in. c. is qui. xxvj. q. vj. Si vero nullam deuotionem ad ip̄m habuit. tempe sanitatis. nec eum petijt debito tempore nullo mō eis debet dari. Idez dic de demoniacis s̄m prefatam distinctōnem s̄m Thom̄. in. iiij. di. ix. ⁊ in tercia parte. q. lxxx. amentibus vo qui habent dilucida interualla pōt dari tūc q̄n habēt vsum rōnis. s̄m Aureo. predictū. vbi supra. ml'tofortius potest dari illis qui largo mō dicūt amētes. s. q̄ hn̄t debilem vsum rōis. dūmō possint aliquā deuotionē huius sacramēti cōcipere.

Sexto dicit Ieiunus. nā q̄cunq3 aliqd̄ comestibile vel potabile. post mediam noctez sumpsit. nullo mō potest cōmunicare siue digesserit siue non. de con. dist. ij. c. liquido. vij. q. j. nihil. de celebra. missa. c. ex parte. Excipitur casus infirmitatis. q2 si de eorum periculo mortis dubitatur etiam post cibum sunt cōmunicandi. ne sine cōmuniōe decedāt. de consecra. distin. ij. presbyter. Nec obstat. c. sacramenta. de consecr. di. j. quia abrogatum ē.

Septimo dicit deuotus. Nam sicut qui cibu3 corpalem non potest digerere vel masticare nō est aptus manducare ipsum. sic qui deuotionem non habet. non est dignus cōmunicare. de conse. disti. ij. c. illo. ⁊ c. tribus gradibus. vn̄. s. bon̄. in. iiij. dist. xij. Maiorem inquit efficaciaz recipit homo in vna missa vel manducatione cu3 bona p̄paratione q̄3 in multis si se nō p̄paret diligenter.

Octauo dicit apparitōne miraculosa non prohibitus Nam si apparet in forma pueri vel huiusmodi. non debet sumere s̄m prefatū Aureo. vbi supra. ⁊ alios doctores q̄ non apparet sub specie conuenient̄ humane refectioni dicit tn̄ sanctus Tho. in tercia parte. q. lxxxij. q̄ cōsulendum esset p̄sbytero. q̄ iterato corp9 ⁊ sanguinem dn̄i consecraret ⁊ sumeret. Sed ego nō credo. quia que fiunt miraculose non sunt sub legibus. l. nam ad ea. ff. de le. Et etiam quia verisimiliter posset etiam in alia consecratione sic apparere ⁊ sic esset pcessus in infinitum.

Nono dicit sine conscia pcti mortalis. Nā suscipiens cu3 consciētia pcti mortal'. peccat mortal'r. s̄m Aureo. vbi supra. ⁊ cōiter om̄es. ꝟ si cōscientiā non habet de mortali. l3 sit in mortali pctō. non peccat mortaliter s̄m Aureo. vbi supra nisi sit ignorantia crassa vel affectata. quia debitam diligentiam de cōmissis nō adhibuit. Laudul. in. iiij. disti. ix. dicit q̄ diligentia debita est quādo facit illa que prudens facit de re quā vellet studiosissime examiare. ⁊ Sco. i iiij. di. ix. dicit q̄ tenetur quis se examinare s̄m diligentiam nostre fragilitati possibilez. addit tn̄ Aureo. q̄ quando q̄s dolet de p̄teritis peccatis mortalibus cōmissis. ⁊ hab3 p̄positū non peccandi. Et deuotōe3 ad sacramentum q̄ pōt p̄sumere q̄ non sit in mortali.

Utrum presbyter peccet mortaliter. dando ei quē scit in pctō mortali cōstitutū. Rñ. fm Rica. in. iiij. disti. ix. q si talis non petit sibi dari sic peccat sibi dando. Si vo petit z tunc distingue. aut em est notorius peccator. z sic peccat si ei dat. quia habet cōtra ipam legitimā exceptōnem. aut nō est notorius q̄uis possit pbari per duos testes vel tres. z si petit in occulto debz ei denegare. quia habet legittimā exceptionem cōtra eum. z moneat ne petat i publico. vt habet de conse. di. ij. ne phibeat qd petit. Si vo petit publice. tūc si est sacerdos extraneus nō debet sibi dare qz legitimam habet causam de conse. dist. ij. tribus. Si aūt est sacerdos prius parochialis sic debet sibi dare. quia nullam habet exceptionē quā in publico possit obijcere. de offi. iudi. or. c. si sacerdos. Nec ob. q sit maius pctm sumere cū peccato mortali q̄z infamari. quia sacerdoti ministrāti corpus xpi peius est peccare mortaliter infamādo iniuste peccatorē occultuz q̄z q ille mortaliter peccet. qz nullus debet mortale cōmittere vt alium a mortali liberet. Peccator tñ occultus fm. s. Tho. iiij. par. q. lxxx. pocius debet eligere infamari q̄z indigne ad mensam xpi accedere. Nō credo verū quādo quis indigne accedit. s. cū mala volūtate puta qz non penitet de peccatis. Secus esset de indigne sumente quia non ē cōfessus. z. j. s. xxiiij.

Sed nūquid esset minus malū dare tali hostiam nō consecratā vel non cōsecrare. z sic sumere. Rñ. q nō. vt pz in. c. de hoie. de cele. mis. tō dr. prsus quidez falsa remedia sunt abijcienda q̄ sunt veris piculis grauiora ibidem.

Quid si solū sit suspectus de crimie mortali. Rñ. q si suspicio sit violenta z notoria. Dicendū est sicut de eo quem scio in mortali fm q supra dictum est.

Utrum exñs in peccato mortali peccet videndo corpus xpi. Rñ. q nō. dūmō cum humilitate z reuerētia videat. Similiter nō peccat tangens ex necessitate. puta quia cecidit in terrā z hmōi fm. s. Bo. z. san. Tho. in. iiij. di. ix.

Quid de illo qui licet non sit vere in peccato mortali. tñ fm conscientiam scrupulosam se existimat eē Rñ. q peccat mortaliter. nisi eā deponat. quia q̄cquid fit contra cōscientiam edificat gehennā. vnde nisi sit ex pbabili cōiectura debet deponi. vt in. c. inq̄sitioni. de sen. ex. quia vt dr in. c. non solū. de regula. li. vj. decet z expedit vt conscientie puritati nō desit iudiciū rōnis. nedū spiritualis pfectus q̄rit salutis dispendiū incurrat. hec ibi.

Decimo addit legitime cōfessus. quia quantūcūqz doleret de peccato cōmisso nō sufficeret. vt digne sumat. sz oportet legitime vt confiteatur. aliter peccat mortaliter tenet tñ Anreo. q sacerdos parochialis qui non habet alium sacerdotem z religiosus in via cum socio non sacerdote. q possunt celebrare cū contritione z cum pposito confitendi ex q̄ non habet cui confiteat. quia religiosus non potest extra suū ordinem cōfiteri in religione minor. Nō limito tamen verū quando sine alio

um admiratione desistere non potest. aut quia tenetur celebrare. Idem dicas de eo qui volens cõmunicare coram sacerdote celebrante recolit aliqd mortale non confessum legitime. ꝙ potest cõmunicare cũ cõtritione ꝛ ꝓposito confitendi. quando sine admiratione ꝛ aliquali nota non posset desistere quin cõmunicaret. nec hꝫ aut tẽpus aut sacerdotem cũ quo confiteri possit.

Undecimo dicit in conuersatione crimine non notatus. vñ hystrionibus ꝛ hmõi non debet dari. de cõsecra. dis. ij. ꝑ dilectione. dicit puto nec maiestati diuine nec euãgelice discipline cõgruere. vt tam turpi et infami contagione fedet. vñ ẜm gl. ibidem nec talibus nec cuicũqꝫ infami notorio manifeste danda ẽ eucharistia. si tamen reuertant ad dominũ eis cõmunio ꝛ reconciliatio nõ negatur. vt ibidem di in. c. seqn. Non ẽ tamẽ intelligendũ sic vt statim debeat dari eucharistia sicut fit a multis. ꝛ male. ẜ ꝓpter reuerẽtiã sacramẽti debet differri vsqꝫ post ꝑactam penitentiã. quaꝫ publice debet facere. nisi articulus necessitatis vel pietatis aliqñ in casu aliter fieri persuadeat.

Utrum sit danda eucharistia suspendendis vel decapitandis ꝓ suis maleficijs. Rñ. ꝙ sic. si peniteant ꝛ pure confiteãt. vel cupiant confiteri si possent. quia nec eucharistia nec sepultura est eis deneganda. et missa pro eis posset celebrari ꝛ oblationes offerri. xxvj. q. vij. c. j. ꝛ vl. ꝛ di. l. penitentes. ꝛ. xiij q. ij. ꝓ obeũtibus. imo hodie in cle. j. de pe. ꝛ re. ꝑcipit officialibus ꝙ eis admistrare ꝑmittant si petunt.

Quid de excõicatis interdictis scismaticis ꝛ hmõi. Rñ. ꝙ nullo mõ debet eis dare. addit corpore mundus. s. ab ea immũdicia q̃ tolli põt. aliter non tollendo ẜm Aureo. vbi supra peccat grauiter. cum tali immũdicia sumendo eucharistiã. Sꝫ immũdicia q̃ tolli non potest. puta lepra fluxus sanguinis vel semis ꝛ alia infirmitas nõ impedit sumptõnem eucharistie. ẜ bene celebrationem misse.

Utrũ nocturna pollutio impediat sumptionem huius sacramenti. Respondetur. vt colligo ex. san. bo. in. iiij. di. xij. ꝛ Aureo. vbi supra. ꝛ ẽ cõmunis opinio ꝙ aut pollutio ꝓuenit ex causa peccati mortalis certa vel probabili. puta ex crapula vel morosa cogitatione ꝛ hmõi ꝛ sic necessario tenetur abstinere aliter peccaret mortaliter. vt colligit in. c. nõ est. vj. dis. ꝛ est ar. in. c. qsqs. xiiij q. j. quia licet ipa pollutio ẜm se nõ possit esse peccatum mortale. habet tamen peccatum mortale annexũ. ratione sue cause. Istud ego limito verum. nisi priusqꝫ sumat aut celebret conterat de peccato. ꝛ confiteatur. q: si conteritur ꝛ confessus ẽ de peccato ꝛ necessitas vel scandaluꝫ cogat ad celebrandũ vel sumendũꝫ. non peccabit sine necessitate tñ non credo ꝙ etiam confessus possit sine peccato sumere vel celebrare ẜ bñ sine mortali peccato. ẜm Johã. de saxo. in sum. ꝛ Pet. de palu. in. iiij. Aut pollutõ prouenit a causa q̃ est peccatum veniale. tamẽ probabilit ꝛ sic nõ impedit necessario. ẜ de cõgruo. nisi potior cã vrgeat ẜm Ric.

in.iiij.ꝛ ſm thom̄.in.iij.par.q.lxxx.
peccat tamen venialiter ſi ſine cau-
ſa neceſſaria cōmunicet vl' celebret
niſi in duobus caſibus ſm p̄dictuȝ
Joh. Primus quando eſt dies fe-
ſtus in quo eſt conſuetū cōmunica-
re. Secūdus qn̄ imminēt ſcandalū
niſi celebraret. puta q2 alius nō ē p̄-
latus q̄ conſueuit celebrare ꝛ hmōi.
Silr dico de illa q̄ ꝓuenit ex illuſi
one dyabolica. ꝛ hoc ꝓpt duo. Pri-
mū ꝓpter imūdiciā corpis. Scōm
ꝓpt euagationē mētis ſiue inepti-
tudinē. Idē dic qn̄ ꝓuenit ex cauſa
q̄ nullū eſt pctm̄ ꝙ de cōgruo debet
abſtinē. In hoc caſu. s. Bon̄. vbi ſu
pra. ꝛ bn̄ diſtinguit dicēs. ꝙ aūt ſen
tit inq̄natōem illā inclinaſſe multū
aiam. ꝛ ſic conſulendū ē ꝙ faciat re
uerentiā ſacro ꝛ abſtineat. Si autē
ſentiat magis expeditā naturā ꝛ vl
terius deuotio vel ſolēnitas vl' aliq̄
qd multuȝ recompenſet puta cha-
ritas alterius. qui cogeret celebrare
in mortali. vl' cōpaſſio aiaꝝ. ꝛ hmōi
ad ſumendū vel celebrandum tra-
hat. tūc arbitror dicit ipm ſine mor
ſu ꝯſcientie accedē poſſe. Aut pol-
lutio ꝓuenit ex diabolica temptati
ne. vt puta qn̄ cū maiori deuotione
diſponit ſe celebrare aut rōne ſolen
nitatis ꝛ hmōi. citi⁹ polluūtur ſicut
de illo legitur in collatōnibus pꝛīm
qui ſemꝑ hāc patiebatur infeſtatio
neȝ qn̄ erat cōicaturus cui decretū
fuit vt ſemꝑ cōmunicaret. ꝛ ſic ceſſa
uit talis illuſio. ꝛ ſic non debet ab-
ſtinere.

Sed ꝑ quātū tps dȝ abſtinē. Rn̄.
ꝙ ꝑ. xxiiij. horas ſm alber. ꝛ. s. tho.
Sȝ pe. de palu. limitat vm cū acci
dit circa mediā noctē. ȝ ſi an̄ mediā
noctem accideret abſtinere non te-
net niſi qn̄ ꝓueit ex cauſa mortalis
peccati.

Quid de coitu cōiugali. Rn̄. cre-
do diſtinguēdū fore. vt de pollutōe
nocturna. niſi ꝙ p̄t eē ꝙ exigēs pec-
caret mortalr. ꝛ tn̄ reddēs inui⁹ nō
peccaret ꝛ ſic ſolum in exigente ca-
deret ꝓhibitō nō in reddēte ꝛ. c. ois
hō. de cō. diſ. ij. ꝛ. xxiij. q. iiij. ſciatis.
debet itelligi de cōſilio in coitu in q̄
nō ē pctm̄ vl' ſaltē ſolū veiale. credo
tn̄ ꝙ exigens nō digne ſuſcipiat ȝ ꝑ
xxiiij. horas ad minus debȝ abſtine
re de bono conſilio nō de precepto
vt no. glo. in. d. c. omis. ꝛ ſeqtur pet.
de palu. ꝛ Thomas in tercia parte
q. lxxx.

Vtrū mēſtruata vel mulier poſt
ꝑtum immediate dȝ abſtinere. Rn̄.
ꝙ nō de neceſſitate. ſi tn̄ ex reueren
tia abſtinet nō peccat di. v. c. ad ei⁹.
ꝛ de purificatōe poſt ꝑ. c. vno dum-
modo communicet ſm inſtitutio-
nem eccleſie in. capi. omnis. de pe.
ꝛ remiſſio.

Vtrū ſomniū homicidij vel alte
rius pcti mortal' ipediat ſumptōeȝ
hmōi ſacri. Rn̄. ꝙ hmōi ſomnia nō
inducūt pollutōeȝ corpis nec tātam
diſtractionē mētis ſic ſomniū forni
catōis ꝓpt intentōem delectatōis. ꝛ
ideo nō impedit. Si tn̄ ſomniū ho-
micidij ꝓueniat ex cā q̄ eſt mortale
pctm̄ impedit ſumptōem ſacri rōe
ſue cāe ſm. s. tho. in. iij. ꝑ. q. lxxx. in
tellige niſi ꝑus conteratur ꝛ confi-
teatur.

Terciodecio dic̄ a miſtro idoneo
ſcȝ ſacerdote. de cō. di. ij. ꝓuenit. nā
null⁹ tāgē dȝ ēt diacon⁹ niſi i necita
te vt ſi caſu cadēt in trā vel aliq̄ alio

casu.lxiij.dist.diaconos. Vex est q diaconus cum psbyter est fessus vel als impotens et necessitas cogit de iussu psbyteri potest dispensare. vel etiam sine iussu quãdo iussus expectari non potest. vt no. Hug. in. d. c. diaconos. Aliqui etiam tenẽt vt no. Panor. in. c. quãto. de cõsue. q etiã laicus potest administrare tempore necessitatis articulo mortis: qñ nec sacerdos vl diacon9 adest. allegãt. §. verum. xxij. dist. Jtez alij tenẽt q in tali necessitate mortis licet per se eucharistiã sumẽ. nec obstat. c. si. xxiiij q. j. quia loquit de hereticis a quib9 non licet accipe. Sz tamẽ Panor. tenet cõtrariũ. s. q nõ licet nisi sacerdoti administrare. et credo q sit securior opinio. quia i tali necessitate cõstituto dr Crede et mãducasti.

Sed an debeat a pprio sacerdote solum sumi: Rñ. q põt sumi a proprio epo aut archipsbytero et officio archipsbyteri. c. iij. et a pprio sacerdote et ab habẽte licentiã ab eis. caueat religiosus. quia si ministrat excõicationẽ incurrit.

Quartodecimo dicit tpe debito. qr q ad celebrationẽ misse reqrit dies et non nox. Quo vo ad alios cõicare volẽtes nõ iueni qn possit omi hora recipi dũmodo sint ieiuni. verũ ẽ q mane diei ẽ cgruẽtior hora. Jtẽ q nõ omittat qn sumat saltẽ semel in ãno in pascha. qr ad hoc tenetur qlibet fidelis postq ad ãnos discretiõis pueni: nisi ex aliq rõnabili causa ad tps de cõsilio pprij cõfessoris duxerit abstinẽdũ. vt in. d. c. ois. alit peccat mortalr. Ot aũt qdaz voluerũt itelligere pcise de die pasche. nõ bñ senserũt. vñ papa Eugeni9 declarauit ad remonẽdas q sufficit q suscipiat in die Jouis sancta et vlterius vsq ad dñicã post pascha imediate sequẽtem inclusiue: qñ magis sue deuotiõi videbit expedire. et sic satisfacit pcepto. Et credo q magis artant q ad pueros sub pena mortalis peccati habẽtes curã puerox: vt ad hoc sacrm eos inducant tpe pasche q ipsi: cum ignorãtia eos excuset saltẽ vsq ad tpa. xviij. ãnox vl circa. Jtẽ tpe debito. s. vt solũ sel in die cõicet sm sctm Tho. in. iiij. dist. xij. ar. de cse. dis. j. sufficit. Pluries aũt nõ licet nisi in certis casib9 et tpe natalis xpi. Jtẽ dicit tpe debito. vt scz nõ vadat statim ad sumẽduz postq cõfessus ẽ qui in multis fuit peccatis et magnis. s; debz pluries cõfiteri pri9 et oratõib9 et ieiunijs se odorifex reddere. ar. de pe. dist. j. nõ sufficit. et c. in actiõe.

Sed nũquid videt rõnabilis causa abstinẽdi cũ quis dicit se odiũ habere 9 aliquẽ: Rñ. q non: nec aliud peccatũ mortale. qr tenet desistere et pteri: et cfiteri et cõicare. aliter nõ cõicans saltẽ semel in ãno excõicad9 ẽ. de conse. dist. ij. si quis intrat. et. d. c. omnis.

Vtrũ liceat quotidie sumẽ: Rñ. sm sctm Bonauent. in. iiij. dis. xij. q qtum est ex parte sacramẽti: cuius virt9 est hominibus salutaris: vtile est ipm quotidie suscipe. facit. c. si quotienscũq. de cse. dis. ij. s; ex pte sumẽtis in quo reqrit vt cũ magna deuotiõe et reuerẽtia ad hoc sacramentuz accedat. Aliqñ expedit quotidie sumere et laudabiliter quando quotidie se pparatũ inuenit. et hoc voluit dicere Augusti. de cõse. dist. ij. c. nõ

iste. Sic viue inq̄t vt merearis quotidie accipere. Sed quia multotiēs in pluribus hominibus hui⁹ deuotionis impedimēta occurrunt propter indispositionē corporis vel aīe: non est vtile omnibus ad hoc sacramentum quotidie: ꝫ tm̄ quādo se p̄paratum inuenit. quia maiorem efficaciam recipit hō in vna missa vel manducatione cum bona p̄paratione q̄ꝫ in multis si se non p̄parat diligēter. Et ideo si quis cognoscat experimētaliter ꝙ ex frequēti sumptione huius sacramēti feruor charitatis augeatur in eo: ⁊ reuerētia ad sacramētum non minuit: quotidie debet cōmunicare vel saltē frequēter. Si autem sentiat per multam frequētationem ꝙ reuerentia minuit ⁊ feruor non crescit: debet interdum abstinere vt postea cum maiori reuerentia ⁊ deuotōe accedat.

Quintodecimo dicit recta intentione: scilicꝫ vt per ipsum vniamur christo per charitatis amorē: ⁊ muniamur ꝯtra diaboli tēptatōes.

Utrum debeat dari ad accipiendum aliquod experimentū: R̄n̄. ꝙ nō. ij. q. v. cōsuluisti. et de purga. ca. ex tuarū. Nec ob. c. sepe cōtingit. ij. q. v. quia illud abrogatū est. vn̄ nec propter purgationē infamie vel ꝓpter aliud temporale debet dari vel sumi.

Addo decimosexto in sumptione ꝫm Duran. vt. s. sumatur discrete et leniter dentibus anterioribus terat: ⁊ lingua moliatur: ne aliq̄ pars dentibus eius inhereat.

Addo et decimoseptimo ꝫm eundē Durā. s. vt nō statim post cōionē expuat propter reuerentiā sacramēti. ne si aliqua pars sacramēti inhesisset et dentibus expui cōtingeret. Item vt non statim vadat ad manducanduꝫ alium cibum. vnde debet esse aliqua mora: ⁊ tanta ꝙ ille species sint cōsumpte vel alterate propter reuerentiam sacramēti. Unde debet saltem aliquas orationes priuatas dicere anteq̄ꝫ aliquem cibum sumat. non requirit tamen tale spacium sicut dicit in. c. tribus. de cōse. dist. ij. qr illud abrogatū est.

Quid si euomat: R̄n̄. ꝙ si p ebrietatem vel voracitateꝫ euomerit laicus. xl. dies debet penitere. c. si quis per ebrietatem. de cōse. dist. ij. cleri vel religiosi p. lxx. episcopi vo p. xc. Si vo per infirmitateꝫ euomerit: p lxx. dies penitere debet. d. c. si quis per ebrietatē.

Utrum actus cōiugalis sit ꝓhibitus post cōmunionem. R̄n̄. ꝙ nō quo ad reddentem. quia tenetur ad hoc. sed quo ad exigenteꝫ est ꝓhibitum eodem die: non tn̄ peccat mortaliter si exigit: sed solum venialiter ꝫm Alber.

Finiunt sermones.

Sequūtur quedā dicta col
lecta ex varijs doctoꝝ ſentē-
tijs ſuper notorios fornica-
tores a celebratōe miſſaꝝ ſu
ſpēſos: qb⁹ in auiſamētū po
nunt nec pplo ſunt ꝑdicāda.

P Rimū dictuȝ

meū eſt ꝙ quicūqꝫ ꝑſbyte
ri ſuſpēſi. excōicati. inter-
dicti aut degdati ſi heretici fuerint:
dūmō credant aut intēdāt ſacramē-
ta cōficere. aut cōſecrare. aut materi
am ⁊ formā eccleſie ſeruāt: vera ⁊ i-
dubitata ⁊ illibata dant ⁊ cōferūt et
conficiūt ſacramēta. Secundum di
ctuȝ eſt ꝙ miniſter eccleſie in ſacris
ordinib⁹ cōſtitutus in mortali pec-
cato exiſtēs: celebrās aut miniſtrās
in officio aliquo eccleſiaſtico in per
ſona eccleſie peccat mortalr̄. Et to-
tiens quotiens celebrat: vel quotiēs
in aliquo officio eccleſiaſtico in per
ſona eccleſie miniſtrat: niſi ſit confeſ-
ſus ⁊ ad minus attritus modo quo
ſupra in ſermōibus tertie partis cir
ca quartum: quintū: aut ſextum ſer-
moneȝ. Tertiū eſt ꝙ nulla potentia
ordinata ſummi pontificis vel alte-
rius cuiuſcūqꝫ hominis ſuper terrā
poteſt diſpenſare ꝑcipere vel coge-
re ꝙ aliquis in peccato mortali exi-
ſtens in ſuo officio in perſona eccle
ſie valeat vel debeat miniſtrare vel
celebrare. licet de poteſtate pape nō
eſt tutuȝ diſputare: cum ſciamus ei
tantam poteſtatem collatam quan-
ta puro homini a deo cōcedi potuit
in edificationē eccleſie: nō in deſtru
ctionem. Quartū dictū eſt ꝙ ſacer-
dos vel miniſter eccleſie potius de-
beret quecūqꝫ reſignare: ⁊ minas et
met⁹: poteſtates et oīa mala pati ꝙ̄
in peccato mortali exiſtēs miniſtra-
ret in aliquo eccleſiaſtico officio in
perſona eccleſie. Quintuȝ dictū eſt
ꝙ mortaliter et grauiter peccat ſi q̄s
ſciēter cōſulit aut ꝯſenſerit pctō tali
mortali ꝙ ꝑ hmōi miniſtros ī pctō
mortali exiſtētes miniſtrādo vl̄ cele
brādo ꝑpetrat̄. Rurſuȝ ⁊ iſte grauit̄
peccat q̄ pōt licite ex officio aut ſc̄m
ordinē charitatis impedire ⁊ nō im
pedit talē a celebratōe aut miniſtrū
in q̄ letalr̄ peccat. Sextū ē ꝙ morta
liter peccat ſciēs taleȝ miſtrū ī pctō
mortali exiſtere vl̄ manere q̄ eū tra-
hit vl̄ inducit ad eccl̄ie ſacra miſtrā-
da aut in ſui ordinis ī perſona eccle
ſie exequendū ꝑter ī neceſſitatis pe-
riculo: quē ī oīb⁹ his excipio ⁊ queȝ
doctores ante excipiēdū det̄miant.
Et in h̄ cautē notādū ꝙ lȝ a mal̄ mi
niſtris ſacr̄a liceat ſumē: tū q̄ ad ea
cōſecrāda ⁊ miſtrāda ꝑter articuluȝ
neccitatis nō licet ſciēter trahere. Se
ptimū qđ adhuc pei⁹ ē tali mortuo
miſtro ſciēter ꝑcipe aut iubere vt ad
ſui officij executōeȝ in perſonā eccl̄ie
intendat. Silr̄qꝫ dānabile notorios
pctōres q̄s ſciuerit q̄s ī pctō mortali
ꝯtinuo ꝑſeuerare vl̄ ad aliqđ officiū
vl̄ ordinē eccl̄iaſticū ꝓmoue̅ aut or-
dinare: aut curā ouiū ſibi ꝯmittē vl̄
eū ī ꝑtē cure aut ad officiū aliqđ ec-
cleſiaſticū ſumē ꝯſtituē vl̄ ꝓmouere
vt ī his miniſtrāt ī perſona eccleſie.
Octauū ē ꝙ ī dubio q̄s dȝ miſtrorū
eccl̄ie facta excuſare ⁊ in partem in-
terꝑtari meliorem. atqꝫ ſi facta excu
ſari nō poteſt: excuſet ſaltem intenti
onem ſi poſſit. Nā manifeſta ⁊ apta

et indubitata mala: vt fornicatiões.
apertas ꝛ quest⁹ apte turpissimos: ꝛ
similia plurima nullus sane mẽtis
debet excusare. ꝫ oĩno debet omnis
amator dei talib⁹ dissentire: et tales
saluo charitatꝫ ordine ꝛ pacis eccle
sie corrigere ꝛ reprobare. Nonũ cũ
quis sciuerit adeo peccatũ mortale
ministri eccl'ie in aliis honeste ꝛ ca-
nonice viuẽtis vt decet sctãz ecclesi-
am ꝙ talem leuiter potest quis ꝑsu-
mere cõtritum ꝛ penitentez. ꝛ ꝙ al's
nõ celebraret aut ministraret nisi cõ
uersus fuerit. quia cõuersio peccato
rum cito ꝛ in instãti fieri põt: ꝛ a for
tiori attritũ ad min⁹: vbi tamẽ semꝑ
confessio ꝑcessit. Decimũ est ꝙ quo
ad hoc non põt quis leuiter sic ꝑsu-
mere ꝑsbyterũ vel ministrũ contri-
tum cui⁹ tota vita est manifeste cri-
minosa: carnalis ꝛ mundana in ma
lis ꝑseuerãs. aut qui aꝑte talia agit
in quibus interior satisfactio nõ suf
ficit coraz deo: ꝫ oportet ꝙ sit etiam
exterior iniquoꝝ gestorũ aperta re-
formatio. aut rerũ aꝑta detentaꝝ re
stitutio. ꝛ si alia quecũꝗ mala per-
petrauerit que nõ reꝑauit aut refor-
mauit que indigẽt manifesta satisfa
ctiõe. recõpensatõe. resignatiõe aut
scandali depositiõe. sine quibus nõ
potest ꝗs ꝑfecte ꝛ vere penitere. aut
qui indiget ꝓpter crimen absolutõe.
dispensatõe aut restitutõe. aut ꝙ nõ
dum habet a manifestis quib⁹ liga
tus est vinculis eccl'iasticis. s. ab ex-
cõmunicatõe. suspensione ꝛ irregu-
laritate dispensationem et absoluti-
onẽ. Undecimũ est ꝙ inter oẽs ma
los ministros maxime in his cauẽ-
di sũt iuxta ꝑmissa fornicatores no
torii ꝑ ꝓpriã in iudicio cõfessionẽ: si
ne ꝑ sententiã iudicis: siue per facti
euidentiã que nulla possit tergiuer-
satio ue. i. dissiĺatiõe celari. siue talez
euidentiã facti habuerint cum mu-
liere secũ vel alibi habitante. q: mul
tis reformatõibus indigent patenti
bus: vt infra dicet̃ si debeãt perfecte
cõteri ꝛ penitere. Duodecimũ est ꝙ
missã hmõi notorii fornicatoris ꝗ-
uis nõ sit monitus nec denũciatus
nullus debet audire. ꝛ etiam graui-
ter peccant cõtra ꝑceptuz ecclesie et
canonẽ: imo ꝭm beatũ Tho. peccat
mortaliter qui missam notorii forni
catoris scienter audit. Tredecimũ ẽ
ꝗuis tam clericus ꝗ laicus audiẽs
missam notorii fornicatoris ꝭm bea
tum Tho. mortaliter peccat. tãto lõ
ge magis peccãt in hac ꝑte tam cle-
rici ꝗ laici si vna cum illis notoriis
fornicatorib⁹ diuinis intersunt mis-
sis: aut eis in hac ꝑte ꝯsenserint. aut
eos in hac ꝑte iuuerint. defenderint
vel ꝓmouerint. Quartũdecimũ est
audiens missaz notorii fornicatoris
ꝭm dictũ. b. Tho. nõ excusat̃ ex hoc
ꝗa ꝑlati ecclesie tales notorios for-
nicates sustinent. quia ꝙ ꝑlati tales
sustinẽt ꝭm Tho. est ꝓpter negligen
tiam. vel ꝓpter miseriam. vel ꝓpt̃ de-
fectum ꝑlatoꝝ qui non corrigũt ali
os qui in se multa corrigẽda cogno-
scunt. Aliquãdo etiam ꝓpter timo-
rem. vñ ꝛ cõiter viri periti dicunt di
uina publicatoꝝ fornicatoꝝ esse fu-
gienda ꝗ etiam et ecclesie sustineãt.
Unde patet ꝙ peccatũ hoc in capi-
ta ꝑlatoꝝ maxime redũdat: licz pro
pter hoc subditi nõ excuset̃ si forni
catorum publicoꝝ missas audiunt.
Quintũdecimũ est ꝙ hmõi notori-
us fornicator ꝓculdubio ipso facto

ꝓut dicit Innocen̄. est suspẽsus om ni iure taꝫ diuino q̄ȝ humano seu ca nonico. istud tenet Bartholomeus Brixien̄. Bernard. Raymūdus cuꝫ suo glosatore. wilhelm⁹. Sūdolfus Innocẽti⁹. Hostiẽsis. Speculator. Archidiacon⁹. Johãnes monachi. Johãnes andree. Johãnes in sum ma confessoꝝ. Omnes hi meo vide re hoc asserūt: quãdo ex proprio ca pite loquūtur: quibus iura manife ste ꝑsentiūt simul ⁊ ratio firma. Nec Berengari⁹ ⁊ Johãnes antiqu⁹ glo sator decreti audiendi sunt aut tenẽ di: cum ⁊ ipsi fateãtur ante eoꝝ tem pora iura de his loquẽtia fuisse late sentẽtie ſm patruꝫ instituta. sicut te net vniuersitas doctorum supradi cta. Sextumdecimū est q̄ notorius fornicator scd̃m modum dicendi iu ristarum ꝓculdubio debet dici prin cipaliter suspẽsus iure humano seu canone: ⁊ non debet dici principali ter suspensus a deo: licꝫ quidaꝫ hoc dixerunt ⁊ minus bene. Tamẽ con cedenduꝫ est q̄ omnis ligatio eccle sie vera ⁊ recta quarūcunq̄ sententi arum ⁊ ex diuinis legum sententijs ꝑncipaliter radicatur ⁊ extrahitur. Septimūdecimū est q̄ notori⁹ for nicator fornicatoriam habens scili cet cõcubinam in domo sua ſm sta tutum synodale Traiecten̄. q̄d est la te sententie. et scd̃m edictū Petri ad velum aureū olim cardinalis ⁊ apo stolici legati ꝓmulgatum est: ipso fa cto est excõmunicatus: ⁊ in cõuersa tione ⁊ cõmunione ⁊ societate vitã dus. Et videtur q̄ quo ad hoc mo nitio ꝓcedere non oportet: ex quo ve re notorius est fornicator ꝑ facti eui dentiam: que nulla potest tergiuer satione celari. Hec synodalis insti tutõ illos notorios fornicatores nõ notat qui suas cõcubinas extra do mos retinẽt: licꝫ iura cõmunia quos cunq̄ fornicatores puniant sine di stinctione. Decimūoctauū est q̄ ve rior est sententia si fornicator noto rius in suspensiõe vel excõmunica tione existẽs celebrauerit: aut in or dine suo in quocūq̄ officio ecclesia stico ministrauerit: irregularis effi citur. quia si non esset propter cõsti tutionem synodalem excõmunica tus: adhuc tamẽ quia suspẽsus ꝑn cipaliter est a canone si celebrauerit aut ministrat vt ꝑdicit̄: irregularis effict̄. Hec sanior pars et maior te net. Bernard⁹ Raymūdus cuꝫ suo glosatore. Gotfridus. Monulfus. Hostiẽsis. Johãnes andree. Johã nes monachi. Johãnes in summa cõfessoruꝫ ex proprijs capitib⁹: qui bus ꝯcordare videtur Innocenti⁹. licꝫ alij cum Vincentio aliter dicãt. Verūtamen ⁊ eo certius q̄ dixi est si fornicatorias i domo habẽtes ex cõmunicati ꝑdicta excõmunicatio ne celebrauerit aut mīstrauerit. De cimūnonū est q̄ verior ⁊ cõmunior pluriū et famosoruꝫ doctorum est q̄ cum fornicatore notorio suspẽso ce lebrante vnde irregularis factus fu it non potest episcopus dispensare. hoc manifeste dicunt doctores ex ꝓ prijs sententijs: scilicꝫ Hostiẽsis in summa et in glosa. wilhelm⁹ glosa tor. Raymūdus. Johannes in sum ma cõfessoruꝫ. Bernard⁹. Johãnes monachi. Johãnes andree. vt patꝫ iure nouo ex suis. ex coꝝ. c. cum me dic. ⁊ extra. de sent̄. ⁊ re iudica. c. cuꝫ eterni. li. vj. Aliqui tamẽ cõtrarium

dixerūt: quod Johānes andree ele-
ganter reprobat in nouella super se-
xtum extra. de sent. et re iudica. c. in
eterni. Vicesimum est ꝙ notorius
fornicator non vere penitet qui se a
carnali amplexu mulieruꝫ totaliter
non abstinet: si adhuc retinens mu-
lierem ⁊ in cōuersando cum ea po-
pulus scandalizetur: et si adhuc su-
persit species mali ⁊ suspitiones cō
tra eum appareāt violēte: quas om
nino inquātum poterit tenet quis re-
mouere. Vicesimūprimuꝫ ꝙ noto-
rius fornicator volens penitere de-
bet obseruare vt primo ante vt pre-
dicitur debet mulierē a se: ⁊ se a mu
liere remouere: ⁊ suspitiones ⁊ scan
daluꝫ inquātum potest depellere. de-
inde a peccato ⁊ a sententia suspen-
sionis et excōmunicationis sibi ab-
solutionem petere ⁊ accipere. dein-
de longaꝫ penitentiam ad satisfaci-
endum deo ⁊ ad infamiam remouē
dam agere: ⁊ vita laudabili cōuersa
tiōem emendare. ⁊ tunc demū post
dispensationem scd̃m Innocentiuꝫ
restitutionem officij pmereri. Vice
simūsecundū. si non fuerit quis no-
torius fornicator: sed famosus a ru-
more pdicatus aut manifestus for-
nicator ꝙ talis non debꝫ nec potest
absolui a peccato vt possit celebrare
nisi speciem mali ⁊ scandalum quo
populus in eo scandalizatus est in-
quātum in eo est remoueat. Vicesi-
mūtertiū est tenens mulierem pul-
chram in domo sua de qua scanda-
lum populo aut infamia generatur
⁊ hoc sciens non remouerit morta-
liter peccat: quāuis ipe se illi nunquā cō
miscuisset nec cum ea peccasset car
nnaliter. ⁊ talis nō potest absolui nec
debet celebrare: nisi speciem hanc ma-
li remouerit vel intendit omnino re
mouere. Vicesimūquartū ē ex pre-
fectoruꝫ iussis preceptis et decretis
tenetur quilibet in sacris constitutus
mulieres ex etate ⁊ forma ⁊ cōuersa
tione suspectas a cohabitatione sua
remouere: illas a quibus ppinquitas
tas sanguinis nihil fedum suspica-
ri cōmittit. Omnes vos rogamus.
moneamus. corripimus et corrigimus
fraterne scd̃m charitatis ordineꝫ no
torios fornicatores: vt remoueāt su
as cōcubinas. ⁊ ab omni specie ma-
li et fornicationis scd̃m apostolicaꝫ
doctrinā se abstineant hortamur de-
uote: et instantius preces pro prela-
tis fundendo. Et si necesse est requi
ramus vt in hoc iuuent vt tenentur
ex officio per ecclesiasticam discipli
nam vt pdicit: ne simul cum eis in-
uoluemur diabolicis laqueis. vt sal
tem rubore confusi ad mentem re-
deant ⁊ mulieres amoueāt: non am
plius illas admissuri. Amē.

s Vper predicta tamē si quis
querereret: cuꝫ scd̃m doctores
in quarto sententiarū. distin.
xiij. in questione An missa boni sa-
cerdotis sit melior quā missa mali sa-
cerdotis: Sit determinatio vna ꝙ
scd̃m Augustinū in mysterio corpo
ris ⁊ sanguinis christi nihil a bono
magis: nihil a malo minus perfici-
tur. Et ꝙ quo ad eēntialia sacramē-
ti sacrificiū altaris est vtrobique equa
le: cur contingit ꝙ aliquorum misse
prohibētur audiri: scilicet fornicari-
orum et quorūdam aliorum in nu-

mero quattuo2.vt patet intuenti.
Respondet q est in penam peccati
eo2um.quia vt dicit Bonauentura.
Non sunt digni celebrare:et quan
do celebrant non sunt digni confice
re:z quando conficiunt non sunt di
gni sumere.Et sic ideo p2ohibentur
audiri:vt confusi per subtractiõem
audientie de culpa peniteant. Se
cunda ratio.vt alij vidẽtes istos pec
cato2es sic cõtemni:caueant sibi ab
huiusmodi peccatis. Sed queritur
cõmuniter.quare magis p2ohiben
tur audiri misse aliquo2um q̃ alio
rum peccato2um: scilicet heretico
rum.scismatico2um.fo2nicario2um.
z symoniaco2ũ:Dicit Bonauentu
ra q ideo. quia directe repugnãt sa
cramento.Nam in hoc sacramento
est secretum fidei:et ideo repellũtur
herentici.Est ibi vinculum charita
tis:ideo repelluntur scismatici. Est
vas gratie:p2opter hoc etiaz eucha
ristia dicitur:ideo repellũtur symo
niaci qui gratiaz emunt z vendunt.
Est eleuans hominez ad statum spi
ritualẽ:ideo repelluntur noto2ij fo2
nicato2ij.Nam p2opter suspitionez
vel alia signa p2obabilia scdm o2di
nem iuris cõdemnati de tali crimi
ne:vel cõfessi in iudicio:vel p2opter
euidentiam facti.scilicet quando fa
ctum est sic noto2iuz q non indiget
testibus:cum nulla potest tergiuer
satione celari.Et quod dictuz est de
misse auditiõe:suo modo intelligẽ
dum est de huius sacramẽti dispen
satiõe. Vnde sanctus Thomas di
cit hic in q̃rto. q si aliquis cum pec
cato ad hoc sacramentũ accedit:ma
gis cedit ei in nocumentũ q̃ in p2o
fectum.Quicunq autem contra o2
dinationem ecclesie accedit:peccat
per inobedientiam.Symoniaci au
tem et scismatici et excõmunicati p
statutum ecclesie ad dispensatiõem
huius sacramẽti sunt suspensi.quia
sunt extra vnitatem ecclesie in qua
sacramẽta ɔferũtur.Et similiter in
terdictum est cõcubinarijs sacerdo
tibus p2opter spiritualitatem maxi
mam que in hoc sacramento requi
ritur. Vnde si aliqs ab aliquo p2e
dicto2um hoc sacramentum recipi
at:peccat p inobedientiaz:et sic gra
tiam non cõsequitur.Subdit tamẽ
dicens.Differt de fo2nicarijs z alijs
p̃dictis.quia alijs non debet homo
cõmunicare in diuinis scienter:quã
tumcũq sint occulti. sed cõcubina
rij sacerdotes non sunt vitandi:nisi
sint noto2ij. Et dicuntur scdm eum
noto2ij tribus modis.vel per sentẽ
tiam quia cõuicti sunt.vel per con
fessionem in iure factam.vel per rei
euidentiam:sicut quãdo est ita ma
nifestum q nulla tergiuersatiõe po
test celari.vt sup2a tactum fuit. Ab
alijs autem peccato2ibus potest ac
cipi sacramentum zc.

Sequūtur auiſamenta ſuper certos caſus ↄtingentes in celebratōe miſſarū.

s I cōtingit ꝙ ſacerdos an-
te conſecrationez vel poſt
moritur aut ſenſibus alie-
natur: aut ab infirmitate impeditur
vt ſacrificiūz non ſolum ſumere: ſed
nec perficere poſſit: quid in tali ca-
ſu ſit agendum? Reſpōdit ſanctus
Thomas ꝙ ſi hoc ante conſecratio-
nem cōtingit oportz ꝙ miſſa per ali
um ſuppleatur. Si vō poſt inceptā
conſecrationē acciderit: vt iam con
ſecrato corpore vel etiam ſanguine:
tunc miſſe celebritas per alium de-
bet ſuppleri.

Si cōtingit ꝙ ſacerdos ce
lebrans recolit ſe aliquid comediſſe
vel bibiſſe aut peccato mortali ſub-
iacere: aut eſſe in excōmunicatiōe vl'
irregularitate: quid debet talis face-
re? Reſpōdeo ſcōm ſanctum Tho-
mā ꝙ vbi difficultas occurrerit ſem
per quod minus habet de periculo
eſt accipiendum. Maxime autē pe
riculoſum circa hoc ſacramentū eſt
qd̄ eſt contra ipſius perfectionē: q̄a
hoc imane ſacrilegium eſt. Minus
autem eſt ꝙ pertinet ad qualitatem
ſumentis. Ideo ſi ſacerdos poſt cō-
ſecrationez inceptam recordetur ſe
aliquod ꝑdictorum cōmiſiſſe: nihi-
lominus ſacrificium debet perfice-
re ⁊ ſumere ſacramentum: cum pre-
uia tamen cōtritione illius peccati
cum ꝓpoſito cōfitendi et ſatiſfacien-
di. ⁊ ſic nō indigne: ſed fructuoſe ſu
mit ſacramētaliter. Eadem ratio eſt
ſi meminerit ſe cuicunqꝫ excōmuni
cationē vel irregularitatē ſubiacere.
debet enim aſſumere ꝓpoſitum pe-
tendi abſolutionem et diſpenſatio-
nem: ⁊ ſic per inuiſibilē Jeſum chri
ſtum cōſequitur ꝙ̄tuz ad hunc actū
vt peragat diuina myſteria. Si autē
ante conſecrationē memoratur ali-
cuius predictorꝫ: dicit ſanctus Tho-
mas. Tutius deputarem vt miſſam
differret: niſi graue ſcandaluz time-
tur.

Si muſca vl' aranea vel ali
quod aial venenoſum in calicez ce-
ciderit: aut forte ſacerdos agnoſcit
venenum imiſſum per aliquem ma
liuolum: quid eſt faciendūz. ſi enim
ſumit peccat mortaliter ſeipſum oc
cidendo. ſed ſi non ſumit peccat cō-
tra ſtatutūz eccleſie: qua precipitur
ꝙ oms̄ cōſecrans ſuo ſacrificio cō-
municet. Et iterum. ſacramenta ſa-
cerdos integre percipiat: aut ab in-
tegris arceat? Reſpōdit ſanctꝰ Tho
mas ꝙ ſi hoc ante conſecrationē ca-
licis deꝑhendit debet effundi: ⁊ ab-
luto calice denuo aliud vinūz cum
aqua mixtum debet imponi ⁊ ſic ꝓ
cedere. Si autem aliquid predicto-
rum poſt conſecrationem acciderit:
tunc debet aial caute capi ⁊ diligen
ter lauari atqꝫ comburi ⁊ ablutio ſi-
mul cum cineribus in ſacrariū mit-
ti. Si vō venenūz ibi imiſſum depre
henditur. nullo modo debet ſume-
re nec alicui dare: ne calix vite verta
tur in mortem. ſed debet diligenter
in aliquo vaſculo apto cūz reliquiis
conſeruare. et ne ſacramentum ma-
neat imperfectū debet aliud vinum
in illo aut i alio calice apponi: ⁊ de-
nuo reſumere a conſecratōe ſangui
nis ⁊ ſic ꝑficere ſacramentū.

Si cõtingerit ex negligentia aquam vino in calicem non misceri: quid est faciendum? Respondit sanctus Thomas q si sacerdos ante consecrationẽ calicis percipiat debet statim apponere & consecrare Si vero post consecrationem sanguinis deprehenderet aquam non esse appositam vino: debet nihilominus procedere. quia appositio aque non est de necessitate sacramẽti. debet tamen puniri ille ex cuius negligentia cõtingit. nullo autem modo debet aqua vino iam consecrato misceri.

Si cõtingit ex negligentia puram aquã calici infundere: quid est faciendũ? Respõdit sanctus Thomas. si percipiat ante cõsecrationẽ sanguinis tunc debet aqua effundi & vinũ aqua mixtum imponi: & sic procedere. Si autem hoc percipiat post verba consecrationis calicis q non fuerit vinũ in calice: & hoc percipiat ante sumptionẽ corporis: tũc debet aqua iterum effundi & vinum aqua mixtum imponi & resumere a verbis consecrationis sanguinis: et sic procedere. Si autem hoc percepit post sumptionem corporis q aqua fuit in calice: tũc sanctus Thomas dicit q sacerdos debet apponere aliam hostiam iterũ cum sanguine cõsecrandum. qđ ideo dicit. quia si diceret verba sola consecrationis sanguinis tunc non servaretur debitus ordo sacrificij. Consequẽter si enim inciperet a cõsecratione sanguinis & cõsequenter repeteret omnia verba sequẽtia non competerent nisi adesset hostia. Itaq in fine debet sumere hostiam iterum cõsecratam cum sanguine iam cõsecrato non obstante q priorẽ hostiam sumpserit cum aqua que erat in calice. quia preceptũ de perfectiõe sacramẽti maioris põderis est q preceptũ ecclesie: vt hoc preceptũ a ieiunis sumatur. Sed diceret aliquis. scandalum circũstantium est vitandũ. Dicit q tale scandalum est phariseorum acceptum & nõ datum: cum factum in se sit bonũ & in tali casu necessarium. Dicit tamen Scotus q satis potest scandalũ vitari vel caveri. vt scilicet sacerdos vadens ad cornu altaris quasi pro vino sumendo post sumptionẽ: & sic et aquam ex novo misceri si aquã priorem totam sumpsit: & sic redire ad medium altaris et statim in brevi tempore denuo consecrare. ab illo loco incipiendo Simili modo postq cenatum est accipiens Jesus calicem &c. vsq ibi Vnde & memores. Et sic mox cũ debita reverentia sanguinem suscipere. Et dixi notanter accipiens Jesus calicem &c. in illo enim casu videtur ly Jesus addendum vt institutor sacramenti exprimatur.

Si cõtingit q sacerdos nõ recolit se dixisse verba cõsecrationis vel aliqua alia que in consecratione huius sacramenti dicuntur: quid faciet? Respõdit sanctus Thomas q si sacerdoti probabili constet a se aliquã omisisse: que si non sunt de necessitate huius sacramenti: non estimo q propterea debet resumere immutãdo ordinẽ sacrificij: sed debet procedere. Si vero certificetur se aliqua omisisse eorum que sunt de necessi-

tate sacramenti:scilicȝ formā conse-
crationis ⁊c̄.per ordinem reiterent̄:
ne mutet̄ ordo sacrificij.

Si cōtingit ꝙ sacerdos frā
gens hostiam suꝑ calicē ⁊ sibi vna
medietas in calicē ceciderit:q̄d faci
et cū reliqua medietate:Dicit Lan-
golfus ꝙ cū ille casus accidisset In
nocentio pape:ipse fecit tres partes
de residua medietate ⁊ particulā ter
tiam misit i calicē:licȝ medietas ca
dens prius in ea fuerit.Et dixit ꝙ il-
la medietas non fuerit imposita sa-
cramētaliter:ȝ casualiter.ideo opor-
tuit de reliqua medietate sacramēta
lia impleri. Si autem cōtingit ꝙ sa
cerdoti tota hostia in calicē dilabit̄:
⁊ siue ante fractionē siue post:quid
faciat:Respōdit sanct⁹ Thomas ꝙ
fractio hostie ꝯsecrate ⁊ ꝙ pars vna
sola sumat̄ in calicē hoc respicit cor
pus mysticū:sic ⁊ admixtio aque si-
gnificat populū.⁊ ideo harꝝ ꝑtermis
sio nō facit imꝑfectionē sacrificij.et
ꝓpter hoc sit necesse aliquē reiterare
et ꝓcedere:⁊ sic vtrunq̄ reuerenter
sumere.

Si cōtingit per negligen-
tiam sacerdotis ꝙ sanguis christi ef
funditur:vel ꝙ sacerdos sacramētū
sumptū euomit:aut etiam ꝙ hostie
ꝯsecrate tādiu seruant̄ vt putrescāt:
vel ꝙ a muribus corrodant̄: aut q̄li
tercūq̄ al's perdant̄:quid ergo in ta-
libus est agendū:Rn̄. sanct⁹ Tho.
ex decreto Pij pape.Si ꝑ negligen
tiam aliquid stillauerit de sanguine
in tabula q̄ terre adheret:lingua lā-
bat̄ ⁊ tabula radat̄.Si vo nō fuerit
tabula terra radat̄:⁊ rasuȝ igni ꝯbu
ratur ⁊ cinis intra altare recōdatur.
⁊ sacerdos q̄nq̄ dies peniteat. Sȝ si
super lintheū altaris ⁊ ad aliud vsq̄
ꝑuenerit:q̄ttuor diebus peniteat.et
lintheamia q̄ stilla tetigerit trib⁹ vi-
cib⁹ lauet minister calice subimpo-
sito ⁊ aqua ablutiōis sumat̄ ⁊ iuxta
altare recōdatur:vel in potu a mini
stro sumat̄:nisi ꝓpter abomiationeȝ
dimittat̄.Predictis autē diebus de
bet penitēs ieiunare ⁊ acōione cessa
re.Sȝ sanct⁹ Tho.⁊ s̄m alios videt̄
ꝙ his diebus iniūgenda sit ei pena
arbitraria pensatis ꝯditiōibus ꝑso-
ne ⁊ negocij:cū pena irrogāda non
sit nisi ad cautelā.ideo circūstantijs
pensatis pōt minui vel addi ad pe-
nam illā quo ad longitudinē tēpo-
ris. Dicit tn̄ sanct⁹ Tho. ꝙ tuti⁹ sit
ꝙ ꝑagat̄ quo ad numerꝝ dierꝝ.

Si cōtingit ꝙ sacerdos in-
tendit solū nouē hostias cōsecrate ⁊
ipo ignorāte sunt ante eū decē.si er-
go ꝓfert verba ꝯsecratōis cū intenti
one ꝯsecrandi:querit̄ an oēs decē
sint ꝯsecrate:an soluȝ nouē:Cōmē-
tator Rn̄.ꝙ in tali casu nulla illarꝝ ē
ꝯsecrata.quia qua ratōe vna:eadem
⁊ alia ⁊ nō oēs:exquo intētio nō fe-
rebat̄ suꝑ oēs.igit̄ nulla est cōsecra-
ta.Ideo datur sanū ꝯsiliū ꝙ qn̄ plu
res hostie sunt ꝯsecrāde ꝙ tūc sacer-
dos nō limitet intētionē suā ad cer-
tum numerꝝ hostiarꝝ:ȝ ferat in gene
re super omnes hostias corāȝ eo po
sitas.

An quotidie sit celebran-
duȝ:Rn̄det sanct⁹ Tho. Videt̄ mi-
hi ꝙ nō possit suꝑ omnib⁹ dari regu
la vniformis.varia enim sunt hoim
merita ⁊ diuersa operꝝ studia atq̄ di
uersi stat⁹. In religione etiā alij ma

gis: alij minus i custodia vite sue et puritate ꝯscientie circũspecti. Cauẽdum tñ est ne si min⁹ desiderat mortis ꝑiculũ incurrat: dicẽte dño Jo. vj. Nisi mãducaueritis carnem filij hominis ꝛc. Etiã ne quis terrifica illa mysteria xp̄i indigne ꝑcipiat: iudiciũ sibi mãducat ꝛ bibat. iuxta ap̄li sententiã. Qui mãducat et bibit indigne ꝛc. Circa sacerdotes tñ ista ꝑt forma teneri vt nec nimis raro: nec semꝑ cõtinue: nec ꝑtermisse sanctã hostiã studeãt imolare. quia nimis ꝯtinue aliquã notare videt irreuerẽtiam: cum raro aliq̄s tã deuotus sit qui semꝑ eadẽ deuotõe ferueat ꝛ cũ tam debita reuerẽtia illa faciat q̄ faciẽda sunt. Nimis etiã raro celebrare q̄nis ex reuerẽtia: aliq̄n ex hũilitate solet fieri. tñ torporẽ nutrit ꝛ homo nimis circũspectus reddit in oĩbus quasi non indigere videat etiã sui custodia hũilitas ꝛc. quia sibi homo non est dign⁹ quotidie sibi: nec vna die. Salubre tñ est ꝛ vtile valde ꝙ homo sepe se ꝑparet in studio deuotõis ad illi⁹ medicamẽti ꝑceptionem. ꝛ post i deuotõe se ꝯseruet: maxime religiosi q̄ se obtulerũt deo ad perpetue fnlẽduz. Nã beat⁹ Aug⁹. dicit. Si quotienscũq̨ effundit sanguis xp̄i i remissionẽ peccatoꝝ fundit. ideo q: semꝑ pecco. debeo semꝑ illũ accipe vt semꝑ mihi pctã dimittant. Itẽ iste panis quotidian⁹ ẽ accipere quotidie debes vt quotidie tibi prosit. Et postea subdit. Sic viue vt quotidie merearis accipe. Beat⁹ quoq̨ Greg. ait. Si q̄s ꝓpositũ peccãdi nõ hꝫ quotidie debet celebrare nẽ summã trinitatẽ maxima laude ꝛ gloria priuat. q: maior gloria i teris deo exhiberi nõ põt q̄ in officio misse. quo sacrificiũ laudis ipse dei fili⁹ offert deo patri. iuxta illud Ps. lij. Sacrificium laudis honorificabis me. Etiã ne priuet angelos leticia. viuos gr̄a. defunctos venia. Inter oĩa eñ oꝑa meritoria missa tenet primatum.

Quidã doctor deuot⁹.

O vos sacerdotes dei. vos tangũt ſmões mei. Magne estꝰ dignitatꝰ. agnũ dei vos tractatis. quẽ Hieremias ore ꝓphetauit. Johes digito monstrauit. Maria in ventre portauit. Hi tres anteq̄ nati sunt sanctificati. O q̄ sanct⁹ debet eẽ. q̄ hꝫ agno pesse. Non ore ꝓphetare. ſ ore sumẽ ꝛ mãducare. Nõ digito mõstrare. ſ manib⁹ tractare. Nõ ventre. ſ portare in mente.

Impugnatio erroris asserentis sacramentũ miraculosum eucharistie duꝫ apparet in hostia forma cruoris: carnis: aut imaginis nõ esse verum sacramentũ. Et ꝑmittit ꝓlogus cũ fulminatõe excõicatõis cõtra sic opinãtes.

R Euerẽdo i xp̄o patri ac dño Vito Fackler: ecclesie canonicorũ regularũ sub titulo Sancte crucis in Augusta ꝑposito: plurimũ colende frater Heinric⁹ Institoris: sacre pagine humilis professor: ac heretice prauitatis inquisitor in via salutis militare: in patria eterne felicitatis

celesti pane refici. Cum sup miracu-
losum in vestra ecclesia reseruatum
sacramentum aures Augusteñ. po-
puli ambiguum ꝓpulsauit dogma:
et hoc ex incauta cuiusdam predi-
catoris sententia: quem et nomina-
re doctorem seu theologū ordo ra-
tionis dedignatur: dum in publi-
co sermone asseruit nil esse ex docto
rum sententijs super hocipm sacra-
mentum diffiniendū: sed deo cōmit
tendum: an sit vel non sub ipa spe-
cie sanguinea que oculis offerꝭ om-
nium intuentiū sit verū christi cor
pus sacramētaliter contentū. et pro
tali cultu latrie adorandum. Et cū
ex hac ambigua doctrina nō tā hu
ic sacramento miraculoso ꝙ et cun-
ctis alijs varijs ecclesie miraculose
cōseruatis speciebus sacramentali-
bus sub quibus semper verum chri
sti corpus cultu et adoratu dignissi-
mum fidelibus ꝓponitur friuole et
ꝛ scandalose detrahitur. ideo ꝛ ipm
dogma cū suo auctore tanꝙ friuo-
lum ꝛ execrabile refutatur friuolū
vtiqꝫ cum omniū doctorum senten-
tijs de miraculoso sacramēto super
occulta queqꝫ eius mysteria referan
tes contrariaꝭ. execrabile etiam do-
gma censetur cum in diuinorū ope
rum signorūqꝫ iacturam perniciose
machinatur: quid enim execrabili-
us ꝙ ea ꝙ ad fidei nostre robur diui
na dignatio continue operatū opi-
nari velle tanꝙ ambigua ꝛ dubiosa
ꝛ sic in fidei cōtumeliam a veritate
diuina deuiare. Nempe hocipsum
quod miraculose sub diuersis figu-
ris ꝛ speciebus apparitiones in ip-
so diuinissimo eucharistie sacramē
to fieri cernūtur duplici ex causa: iu
xta sanctorum determinationes ab
ipso fidei auctore christo Jesu fieri
cognoscūtur. in fidei videlicꝫ confir-
mationem: ꝛ deuotionis charitatis-
qꝫ augmentū. Unde Paschasiꝰ iu-
xta sanctū Tho. in suis sermonibꝰ.
Si quis exempla ꝛ vitas sanctorū
legerit: non ignorat in sacramēto al
taris aut propter dubitantes: aut ꝓ-
pter ardentius amantes se manife-
stare i forma pueri aut carnis. vt qꝺ
lateret i mysterio: patesceret i mira-
culo. Hec ibi. Et cum ad presens in
vnico cernitur miraculo vbi sub spe
cie hac sanguinea verum christi cor-
pus nobis sacramentaliter exhibe-
tur: tamē a binitio inuentiōis a ple-
risqꝫ in forma pueri: seu etiam ima-
ginis crucifixi cum ipsiꝰ vtraqꝫ spe-
ciei sanguinee miraculosa augmen
tatione visū fuit. ꝛ expost innume-
ris decoratum extitit miraculis: de
quibus narranti tempus deficiet. si
voluerit eorum gesta retexere: patet
ꝙ scandalosa talis ambigua existit
doctrina eneruare cupiēs ꝛ sub du-
bio vertere cūcta diuia opa. Quot
em̄ ceci: quot claudi: imo ꝛ oīm ge-
neribꝰ infirmitatū grauati. qui ꝛ so-
spitatem integram virtute huius sa
cramenti adepti sunt. Attestaꝭ hoc
vnicū insigne prodigiū: dum in hac
ꝑclara ciuitate mutꝰ a q̄draginta et
ampliꝰ annis: vtpote a primeuo eta
tis sue curriculo totiqꝫ Auguste et
villis adiacentibus cognitus Con-
radus nomine: dū quater vt in ipa
contineꝭ hystoria sine fructu spera-
to limia sacri visitasset: quinta vice
vsum lingue accepit oibꝰ eadē hora
incolis diuino spū inspirati i laudē
diuinissimi sacramēti ꝓrumpētibꝰ.

Prologus.

Non sic ceteri sancti Affra Vdalri-
cus ⁊ aliorum quorum reliquie hic
reseruantur tam stupendis prodigi-
is fuerunt decorati. Et non mirum
cum illi organa tantūmō spūssancti
extiterūt: hic plenitudo diuinitatis
⁊ sanctussanctoꝝ corꝑaliter reserua-
tur. Attendat ergo augustum popu-
lus apostolū dicentem. Signa infi-
delibus non fidelibus data sunt. ne
baratro non dico infidelitatis: sꝫ du-
bietatis vitioqꝫ igratitudinis demer-
gatur. Attendat potius celestē me-
dicum contra duriciā cordiū mede-
lam super agnitionē veri sui corpo-
ris instanter p̄bere. vt omī ambigui-
tate postposita videat sacraz eucha-
ristiam verā esse christi carnē. Et dū
a trecentis quasi annis formā cruē-
te carnis absqꝫ omni corruptiōe qd̄
inter maxima merito cōputat̄ ꝓdi-
gia ab hoc sacramento non retraxit
hmōi p̄dicatorib⁹ seu potius detra-
ctoribus aurem creditiuā decetero
non p̄beat. Nōqꝫ imposterꝝ ne ꝑtin-
gat facultas etiam hmōi p̄sumptu-
osis p̄dicatoribus ad subuertenduz
fideliū corda oīno amputet̄. totisqꝫ
nostris conatib⁹ hmōi ꝑiculosis in-
sultibus affectātes obuiare. Aucto-
ritate dn̄i nostri pape q̄ fungimur i
hac parte in virtute sancte obedien-
tie ac sub pena excōmunicatōis p̄ci-
pimus ac mandam⁹: ⁊ mandādo re-
quirim⁹ ⁊ monem⁹ vniuersos ⁊ sin-
gulos tā regulares qꝫ seculares p̄di-
catores: cuiuscunqꝫ cōditionis. gra-
dus. status. ordinis. religionis ac di-
gnitatis existāt. ⁊ qui sunt infra ter-
minos ab apostolica sede nobis as-
signatos: videlicz per ꝓuincias ⁊ ar-
chiepiscopat⁹ Maguntineñ. Tre-
uereñ. Coloniens̄. Saltzburgens̄. et
Bremeñ. ⁊ ad quos hec nostra mo-
nitio ꝑuenerit: quatenus in eorum
publicis s̄mōibus nullo modo sub
dubio coram populo relinquāt An
sub tali vel cōsimili sacramento mi-
raculoso sit verum christi corpus sa-
cramentaliter contentū: cum omni-
no fidei repugnat. imo et contradi-
ctionem implicat vt miraculosuz sit
sacramentuz. et tamen verum chri-
pus non sit. ibi sacramentaliter con-
tentum: aut etiam asserere an ibi ve-
rum xp̄i corp⁹ sit vel nō: soli deo sit
cōmittenda: quasi nulla de hoc ha-
beatur in ecclesia noticia. Cum per
hoc apostolice sedis determinatōi ⁊
auctoritati detrahitur: ad quaz sicut
ad sedem Petri ⁊ sui nominis suc-
cessorem rationes quecunqꝫ fidei et
questiōes referūtur: cui ⁊ subesse cū
sit de necessitate salutis eius deter-
minatiōi cuncta que in hoc opuscu-
lo ⁊ aliis a nobis collectis continē-
tur submittimus. scientes ipsam in
his que fidei sunt ex assistentia spiri-
tussancti errare nō posse. per hoc ta-
men viam inquirendi quibuscunqꝫ
ordinariis locorū: vbi nouitas que-
dam super aliquod miraculosuz sa-
cramentū cōsurgeret p̄cludere non
intendimus. cuiusmodi tamen no-
uitas in hoc sacramento miraculo-
so iam a trecentis annis antiquato
locum non habet. Si autem qd̄ de-
us auertat aliqs sue salutis immemor
extiterit: prefatis nostris mandatis
non parēdo. ⁊ aduersus ea que scri-
psimus faciendo ⁊ pertinaciter pre-
dicando: sciat se excōmunicationis
vinculo innodatumqꝫ excōmunica-
tiōis sententiaz. Nos frater Heinri

cus inquisitor p̄fatus contra talem nobis: imo reuera domino nostro pape: ac ecclesie sancte dei rebellem et ac inobedientē eius cōtumacia exigente inobediētia requirente ꝛ iusticia postulante nunc vt extūc: ꝛ tunc vt ex nūc: ferim⁹ in his scriptis absolutiones a dictis sententijs si forsan aliqui incurrerint: nobis seu domino nostro pape tantūmodo reseruantes. Datū Auguste. xxix. Maij Anno Incarnat. M.cccc.xcv.

Prohemiū in sequentem tractatum.

c Onsiderāti mihi colende pater vnde tanta quorūdā predicatoꝝ imperitia occasionem sumeret: vt in tam diuinissimum sacramentum etiam innumeris miraculis decoratum inuerecūde ꝛ publice ora laxarent: tria mihi occurrerunt que illos sicut ꝛ quosq̄ studiosos viros a studio sanctarū scripturarum puto retraxisse. imo ꝛ difficultatem sciendi sicut ingeniosis addiscentibus afferunt: ita sepe peritis et doctoribus graue iugum ꝛ accurationē magnam imponunt. Quorum primū est diuersitas opinionum. Secundum multitudo librorum. Et tertium difficultas inueniendi materiam. Cuius etiam ratio esse potest ꝙ diuersitas opinionum confundit intellectum humanum. ꝛ multiplicitas librorum facit fastidiosum affectum legentium. et difficultas inueniendi materiaȝ precipitē sepe reddit p̄dicationis actū. Quare et ego minimus inter verbi dei predicatores ne videar cum seruo pigro talentū inuoluere in pannum per obliuiones mentis: vel fodere in terram et abscondere per negligentiam operis: proposui in hoc opusculo tribus predictis remedium imponere: tanq̄ emplastruȝ diuersis coloribus ex multis medicinis confectum. Et primo contra diuersitatem opinionum: que tamen diuersitas in his que fidei sunt locum nunq̄ sortiri potest. Nec etiaȝ in hac materia nunq̄ ab aliquo doctore determinate conclusum est sic videlicet sub dubio esse semper relinquenduȝ An sub miraculoso sacramento prout nunc intendimus sit verum christi corpus contentū: immo cōmuniter in eorum scriptis relictum verum christi corpus sub tali sacramento contineri: licȝ de ipsa que apparet specie vel imagine diuersitas sit opinionum. in quo videlicet tanq̄ in subiecto sit fundata Et an sit propria species veri corporis christi. Sequar tamen contra diuersitatem opinionum in hoc opusculo magis communem: et amplius approbate per ecclesiam catholicam doctrinam sancti Thome de Aquino: et doctoris seraphici san. Bonauenture qui nunq̄ aut raro a dictis Thome deuiat sententijs nō declinando. Ut vel sic videar cum Petro rhete magnis piscib⁹: id est opus fulcituȝ probatissimis sententijs implere. Aduersus vero secundum: videlicet contra multitudineȝ librorum collegi paruum hoc opusculum: enuclians per cōclusiones et correlaria quecunq̄ in alijs voluminibus sparsim super miraculo-

sum quodcunq sacramentum continet: medullas saltim in isto reponendo. vt vel sic fastidiosus studentium auferatur affectus. Ac contra tertium videlicet difficultatez inueniendi materias: ordinaui easdem conclusiones super triplex esse: prout in quolibet tali sacramento considerari potest. videlicet sacramentale. naturale et miraculosum. vt sic facilius materia ad nutum reperiatur quodlibet esse per quattuor questiones descindendo. Ita q super esse sacramentale pateat hanc speciem sanguineã non esse integrum sacramentum: licet sacramentale quoddam existat. Et secundo q nec sit ppria species dominici corporis. Tertio q ipsa eadem species que prius fuit alba post cõsecrationem et eius inuentionem conuersa est in speciem sanguinee carnis. Et sic quarto pateat q sola quantitas dimensiua sine subiecto existat hic sub specie sanguinea: licz ceteris omnibus accidentibus subsistat. De alijs questionibus super esse naturale et miraculosum suis in locis pertractando. Que singula in fidei confirmationem venerãde pater ac vestri nominis perpetuationẽ et perhennem memoriam: diuina opitulante gratia ordinabo etc.

Finit phemiũ.

Questiones cum suis declaratõibus super triplex esse hui⁹ speciei sanguinee carnis. scilicet sacramentale. naturale et miraculosum. Et primo quo ad esse sacramentale questiões quattuor. Quarũ prima.

An hec species sanguinee et carnis valeat censeri plenũ et perfectuz et integrũ sacramentũ.

Conclusio.

Cum hec species sanguinea non operatur effectum ex ãministratione sacramenti eucharistie intentuz. ideo nec censeri debet sub huius sacramenti perfectiõe plenum et integrum sacramentũ.

Correlarium.

Sacramentale quedam hec species sanguinea censetur: eo q ad effectum ab ecclesia intentum aliquo modo cooperat.

Declaratio cõclusiõis.

Effectus huius sacramenti sunt quadruplices. collatio seu augmentatio gratie. remissio culpe. pseruatio a culpa. et adeptio glorie. Patẽt hec primo ratiõe eius qui in hoc sacramẽto essentialr cõtinetur. s. xpus q sicut in mundũ visibilit veniẽs et tã in celo regnãs hec quattuor opat Cum gratia et veritas p Iesuz xpm facta sit Joh. i. Ita i hoiez sacralr

veniens hec operaꝛ nisi sit obstacu-
lum. Secūdo ratione sui vsus. Si-
cut enim cibus corpalis vitam cor-
poralē sustentat ꝛ augmentat: repat
ꝛ restaurat: ꝑseruat et delectat. ita et
hic cibus sacramētalis. Que singu-
la cum nō valeant applicari ad ipaz
speciem sanguineā sicut nec ad spe-
ciem albā panis post cōsecrationez:
cum solū sint accidētia. Nec etiam
ipa species sanguinea est spēs ꝓpria
corpis christi: vt patebit iam in seqn-
ti cōclusione. ideo nec integruz: nec
ꝑfectū debet censeri sacramētū. De
effectu sacramēti huiꝰ vide Tho. in
iij. pte sūme. q. lxxix. ꝑ totū.

Declaratio correlarij.

Inter esse sacramentū ꝛ sacramē-
tale hec est differētia ꝙ sacramentū
dicitur illa actio ecclesie ex xpi institu-
tione: que attingit ad effectū princi-
paliter intētū in āministratōe sacra-
menti. Sz sacramētale dr̄ illa actio
vel spēs: que ꝙuis nō ꝑtingat ad il-
luz effectū: tamē coopaꝛ aliquo mo-
do ad illā actionē principalez. sicut
etiam circa baptismū exorcismꝰ est
quoddā sacramētale; licz baptismꝰ
ipe sit plenū sacramentuz. Species
igiꝛ hec sanguinea cū non opaꝛ effe-
ctum huiꝰ sacramēti: vt in cōclusiōe
tactū est. cooperaꝛ tamē ad effectu z
si sub hac specie eēt sumendū. qđ ta-
men fieri nō debet eo ꝙ nō aliter su-
mendū est: nisi ꝭm ꝙ xpus ad sumē-
dum instituit. s. sub specie panis. co-
operaꝛ tamē ad hunc effectū vt veri-
tas corpis christi ibidem existere in-
telligaꝛ etiā ꝑfectiori mō ꝙ sub spe-
cie alba panis post ꝯsecratiōez. ideo
etiam esse sacramētale habet pfectio-
ri modo ꝙ ipa spēs panis habuisset
si hec miraculosa trāsmutatio in spe-
ciem sanguineā facta nō fuissz. Nec
obstat cū diciꝛ tria esse in hoc sacra-
mento. vnū qđ est sacramentū tm̄. s.
spēs exterior. alteruz qđ est res et sa-
cramentū. s. verum xpi corpus sub
specie cōtentū. ꝛ tertiū qđ est res tm̄
scz corpus xpi mysticum qđ nihil si-
gnat vlteriꝰ: licet sit signatū ꝑ corpꝰ
xpi verum qđ est res speciei exterio-
ris. s. signata res per spēm. et est cuz
hoc ipm xpi corpus sacramentū si-
gnās corpos suū mysticū ex multis
mēbris adunatū: sicut verū corpus
ex multis mēbris cōpaginatuz. In
hac em̄ distinctiōe licz spēs exterior
dicaꝛ sacramentū ꝛ non sacramēta-
le: intelligiꝛ tamē per sacramentum
ethymologia soluz nominis. i. sacre
rei signū. quā ethymologiā hec san-
guinea spēs per excellentiaz retinet
dn̄icū corpꝰ adesse significās.

Secūda questio.

An hec spēs sanguinee carnis sit
ꝓpria spēs dn̄ici corpis in hoc sacra-
mēto existētis.

Conclusio.

Virtute sue cōsecratōis facta fuit
cōuersio substantie panis in substā-
tiam xpi corpis ꝛ non in naturā ali-
cuiꝰ accidentis.

Correlarium.

Hec spēs sanguinea nō est speci-
es ꝓpria dn̄ici corporis: cū solū reti-
neat naturā veri accidētis.

Declaratio ꝯclusiōis quo ad ambas partes.

Et primo ꝙ ꝯuer-
sio sacramētalis facta fuit ex substā-
tia panis in substantiā xpi corporis
ꝓbaꝛ primo ꝑ hoc ꝙ hec miraculo-
sa cōuersio ex colore albo in sanguiꝛ

neam speciez carnis necessario pre
supponit sacramētalē factam fuisse
conuersionē q̄ transsubstātiatio ap
pellatur videlz transitus vnius sub
stātie.s.panis in substantiā xp̄i cor
poris.eo ꝙ miraculosa apparitio seu
conuersio vnius speciei in aliaz. vt
qñ species pueri aut carnis seu eti-
am sanguinis in hoc sacramēto ap
paret duplici ex causa fit vt in pro-
hemio tactū fuit videlz in fidei con
firmationē ꝛ deuotionis incitamē
tum. Qd aūt fide tenendū sit hmōi
trāssubstātiationē factā fuisse.ptz ꝑ
hoc qd oppositū asserere videlz sub
stantiā panis post consecratōez ma
nere in hoc sacramēto condēnatur
a doctoribus tanq̄ hereticū. Vnd
Tho. in tercia pte.q.lxxv. ad scōm
quesitū. An in hoc sacramēto post
consecrationē maneat substātia pa
nis ꝛ vini in pede.q. dicit. Quidaz
posuerūt post ꝯsecrationē remane-
re in hoc sacramēto substantiaz pa
nis ꝛ vini qd stare non pōt multis
respectibus. Primo qꝛ tolleretur ꝑ h
veritas huius sacramēti ad quā ve
ritatez pertinet vt in eo verū corp⁹
xp̄i existat qd quia ibi existere pōt
nisi de duob⁹ modis ꝑ vnuz videlz
vel per loci mutationē descenden-
do de celo ꝛ ibi latere vel per alteri
us in ip̄m christum conuersionē si
cut quādo in domo aliqua ignis d
nouo incipit esse e duobus modis
etiam fit quia vel ab alio loco in do
mū defertur vl' quia ibi per conuer
sionē ꝛ accensionē lignorū ibi d no
uo generatur. xp̄um autem ibi esse
in altari p̄mo modo.s. per motum
localem non pōt esse multis ex cau
sis. Primo qꝛ sequeretur qd desine
ret esse in celo.eo ꝙ om̄e corpus lo
caliter motū nō potest puenire a d
nouo ad al'quē locuz nisi desereret
priorem locum. Scōo ideo nō po-
test hec positio esse vera ꝙ.s. substā
tia panis remaneat qꝛ cōtrariatur for
me verboꝝ sacramētaliū in qua di
citur hoc est corpus meū qd nō es-
set verū si substantia panis remane
ret. Sz oporteret dicere hic est cor-
pus meuz. Cum nunq̄ substantia
panis vt panis ē corp⁹ xp̄i. Tercio
ideo non potest stare positio qꝛ cō-
trariatur veritati huius sacramen-
ti si em̄ substātia panis ibi existeret
post consecrationē cū substātia xp̄i
corpis tūc qꝛ fideles idistincte ado-
rant habendo.s. solū respectū ad h
qd specie latet tunc etiam substan-
tia panis que inuisibilis existit ado-
raretur adoratione latrie ꝛ sic ydo-
latria committeretur. Quarto q̄a
cōtrariatur ritui ecclesie ꝓm quē ri
tum non licet sumere post cōmesti
onem panis corpus christi. cum ta
men post vnam hostiam cōsecratā
licitum est sumere aliam vnde con
cludit qd hec positio que et beren-
garij erat vitanda est tanq̄ heretica
Ex q̄ probatione patet scōm vide-
licet ꝙ ꝯuersio non est facta in hāc
speciem sanguineā carnis ex eo ꝙ
cū hec species sit accidens et in nul
lum accidens transmutatur substā
tia christi corporis. Nec subijci aut
affici potest extraneis accidētib⁹ vt
patuit. ꝛ iam in correlario ampli⁹
patebit ideo cōclusio vera.

Correlarium conclusionis

Qd hec species sanguiee carnis
non sit species dominici corpis in
sacramēto existentis patet ex p̄mis

sa declaratione quia cum effect⁹ hu ius sacramenti inter alios est vt per fidem et charitatem fideles deo vniantur et fides est non solum de his que sunt supra intellectū. verumetiam de his que sunt supra sensum quēcunque interiorem vel exteriorē vt diffinitio fidei edocet cum dicit. fides est substantia etc. Ideo in hoc sacramento ex vtraque parte debet esse aliquid qd sit supra intellectū videlicet corpus xpi sub tam puis dimensionibus et aliqd qd sit supra sensum videlicet quod accidētibus que apparēt visui vt est spēs alba vel rubea cum aliis accidētibus que manifeste videntur nō subsit substantia aliqua vlterius. quia illa substantia vel esset substantia dñici corporis vel substātia panis. Primū nō pōt esse quia cum dñicum corpus sit gloriosum non potest alterari vel subiici qualitatib⁹ et accidentibus pcipue terrenis. Nec etiā pōt esse subiectū substantia panis quia illa iam trāsiuit. nec amplius post conuersionē sacmentalē in corpus xpi existit. Relinquit ergo quod hec sanguinea spēs sicut nō existit aut fundatur in dominico corpore ita nec ipsius species censeri potest. Item quia nec substantia panis albi vti erat hostia añ consecrationem apta nata est sustētare colorem rubeum. sed potius album. Ideo concludere oportet qd hic rubeus color sit accidēs quoddam sine omi subiecto diuina vtute sic causatum vt ipm dñicum corpus sub illo existens maneat velatum in hunc finem vt tactum est quod fides pter meritum hominis ex toto perficiatur. videlicet non solum per aliquid qd est supra intellectum verumetiam per ea que sunt supra sensum. vnde Tho. in sermonibus de corpore christi. Accidentia ibi sine subiecto existunt vt fides locum habeat dum visibile inuisibiliter sumitur aliena specie occultatum et sensus a deceptione immunes reddantur qui iudicāt de accidentib⁹ sibi notis. Et Hug. de sacramētis. diuina sapientia carnem christi sub principalis eduli speciei velauit. et sic sumendam posuit vt sensus in vno foueretur et fides i alio edificaretur. Qd si obiicitur fides licet sit supra intellectum et rationem non tamē debet esse contra rōnem et simili modo lz sit supra sensum non tamen debet esse cōtra sensum. Cum autem sensus iudicat sub hac specie sanguineam esse corpus christi sanguineum immediate tanque suo subiecto inherens etiam fides habz sic iudicare cum non debeat esse cōtra sensum. Respondetur quod fides non est contra sensum sed est de eo ad qd sensus pertingere non potest. vnde et quod hec spēs sanguinea non sit species dñici corporis et supra sensum est et supra rōnem.

Tercia questio

An species alba panis fuit a pncipio conuersa virtute consecrationis in hanc sanguineam speciē carnis.

Conclusio

Virtute sacramētalium verborum remansit sine subiecto ad tempus species alba panis que tamen sola expost diuina virtute conuersa fu-

sit in hanc speciem sanguinee carnis.

Correlarium

Prima species alba panis non cessit nec fuit anihilata. sed ipsa eadem numero existens fuit in rubeam speciem trasmutata.

Declaratio cõclusionis q̃ ad tres partes. quarum prima est q species alba panis post cõsecrationem mansit sicut et alia accidentia. Secundo q mansit sine subiecto. Tercio q ipsa sola inter omnia accidentia est transmutata in speciem sanguineam carnis. Prima ps deducitur per magistrum in littera q̃rti sententiarum. dis. xj. et per doctores discutientes sub dubio. An species panis debeat remanere poti⁹ q̃ species carnis aut sanguis post consecrationem et causam difficultatis sumunt ex eo q cum in sacramẽto veritatis non debet esse aliq̃ deceptio et deceptio fit quãdo accidens non ducit in cognitionem sui subiecti. Sed vnius rei extranei prout comparatur corpus christi ad speciem albam panis qđ tamẽ non fieret si sp et non ad tempus post consecrationem appareret species carnis aut sanguinis. Item sumunt difficultatem ex eo q illud qđ aliquando fit ad confirmationem fidei si semp fieret et non ad tempus vel aliquando vt in hoc sacramento miraculoso maior sequeretur confirmatio fidei contra dubitantes. vnde etiam semper species carnis aut sanguis deberet apparere vt sic semp fides confirmaretur et nunq̃ species alba panis remanere. Sed tamen ad hoc doctores respondent q omnino decet species sensibiles panis et vini remanere post consecratõnem que ante fuerunt nisi q interdum miraculose. Alia species ostenditur certis de causis vt inferius deducetur et q deceat remanere est causa triplex quarum duas assignat magister in lrã videlicet ex vsu sacramẽti q̃tum ad duplicem eius manducationem scz spiritualem et sacramẽtalem. et spiritualis est p fidem. vnđ etiam fides in sumente est maioris meriti vbi species alba panis remanet et non sanguinee carnis et sacramẽtalis proficit ne fideli horror ex propria specie corporis generetur. et in fidelib⁹ irrisionis occasio amministraret. Est et tercia ratio a doctoribus assignata ex pte ipsius sacramenti. imo et cuiuslibet alterius quibus proprium est vt spũalia in sacramentis p signa corporalia oñdamus sicut in baptismo ablutio interior per exteriorem. Et quia corp⁹ christi verum non est cibus corporalis sed spiritualis Ideo oportuit vt per similitudines sensibiles cibi corporalis significetur et sub eis cõtinuatur que singula potius per albam speciem panis q̃ rubeam sanguinee carnis exprimuntur. Ad argumenta etiam in oppositum adducta ex quib⁹ causam difficultatis quis accipere posset. Respõdit thomas in suo quarto sententiarum distinctione vndecima et in difficultate An species pãis debeat remanẽ

dicens ad primuz quod in hoc sacᷓ-
mento nulla est deceptio aut fictio
neqꝫ ex parte sensus nec ex parte in
tellectus nõ primũ qꝛ sensus sicut
habet iudicare de sensibilibꝰ spẽbꝰ.
vt visus de colore ⁊ gustus de sapo
re ⁊c. Et hmõi spẽs vẽ obijciũᷓ sen-
sibꝰ nostris sicut ⁊ vẽ ibi sũt iõ nul-
la deceptõ seqꝭ aut fictio. Nõ scõm
qꝛ cũ intellectꝰ habet ꝓ obiecto sub
stãtiã rei ⁊ hic obijciᷓ substãtia cor
poris xp̃i. ideo manet suũ iudiciuz
ꝙ si dicaᷓ tñ non hꝫ iudiciũ de sub-
stãtia panis. Sed de aliena substã-
tia ad quã non manuducit species
panis. Diciᷓ ꝙ intellectꝰ habet du-
plex iudiciũ ᷓm duplex lumẽ natu
rale ꝑ lumẽ naturale intellectꝰ. sup
naturale ꝑ lumẽ fidei de quo iudi-
cio iam agitur cui etiam subesse ali
qua falsitas non põt. quia innitiᷓ
p̃me veritati. Ad scõm dicit idẽ do
ctor ꝙ nõ solũ attẽdendũ est quid
ad edificationẽ fidei ex ostensione
talis speciei miraculose potest de-
seruire. Sed etiã q̇d ad destructõez
fidei possit ex aliqua ꝑte videlꝫ ma
sticatione xp̃i corporis contingere.
vnde lꝫ ex ostensione talis spẽi car
nis aut sanguinis vt in hoc sacram̃
sit fides edificatur: tñ si vbiqꝫ ⁊ sem
per ita fieret ⁊ nunqꝫ spẽs alba pa-
nis remaneret fides ex masticatiõe
talis speciei miracłose periclitareᷓ
estimãdo ꝙ corpus xp̃i gloriosum
sicut masticationi ita passioni esset
subiectum. Et si dicatur ꝙ sine pe-
riculo fidei a fideli sumeretur. Cuz
talis crederet si xp̃i corpus sine sui
detrimento manducare sub specie
carnis aut sanguinis sumeret non
valet quia in simplicibꝰ absqꝫ hor-
rore lꝫ absqꝫ periculo fidei nõ semꝑ
sumeretur. Itez in maioribus fidei
etiã absqꝫ horrore ex deuotione ꝓ-
ueniente nunqꝫ sumereᷓ. ⁊ dicitur
horror ex deuotõe ꝓcedere quãdo
mens deuota non solũ refugit im
munda tangere ex abominatione.
imo etiaz refugit sancta tangere ex
deuotõne non minus tamen expe
dit miraculosas interduz fieri ostẽ-
siones vti in hoc sacramẽto de qui-
bus in sequentibus patebit. Secũ-
da pars cõclusionis qꝺ videlicet ꝗ
species panis siue cõsueta siue mi-
raculosa vt hic in sacramento mira
culoso cerniᷓ semꝑ existit sine sub-
iecto partim sub breuitate in secun
da conclusione declaratũ est. Iaciꝰ
vero si quis videre velit q̄rat in q̄r-
to scrip. sentẽtia x. dist. xij. sub diffi-
cultate. An accidẽtia sint in hoc sa-
cramẽto sine subiecto vbi in pede q̄
stionis triplex error eliditᷓ illorũ vi
delicet q̄ dixerũt accidẽtia in hoc sa
cramẽto non existere sine subiecto.
eo ꝙ existerent in substãtia panis q̄
simul remaneret sub sacᷓo cuz cor-
pore xp̃i q̄ opinio improbaᷓ a tho.
ibidẽ in xj. distin. nõ solũ vt in com
petens. verũetiã vt ĩpossibilis ⁊ he-
retica vt supra patuit improbaᷓ ⁊ se
cunda opinio eorũz videlꝫ qui dice
bãt remanere ibi formã substantia-
lem ⁊ in ea accidẽtia manere q̄ ibi
apparent siue esset spẽs alba panis
siue rubea carnis aut sanguis vbi
ᷓm eos differrent hec forma videli
cet substantialis a substãtia panis
de qua prima opinio quia substan-
tia panis materiã ⁊ formam panis
includit forma autez substantialis
non esset limitata ad hanc materiã

vel illam ꝗ non esset forma substantialis materie nõ limitate. ⁊ q̄r talis forma caret dimēsionib⁹ cū materia limitatur ꝑ dimēsiones. ⁊ dimēsiones hic apparent pura magne ⁊ gue pꝫ ꝙ talis forma substantialis simplex hic esse nõ põt. i. sine materia dimensionata sic eñ forme immateriales dimēsionibus carēt vt sunt angeli nec tales possunt eē sbiectuꝫ accidentiū sensibiliū vt etiaꝫ tangit Boeti⁹ in li. de trinitate forma simplex subiectū esse nõ potest. vñ ita facile possunt nobiscū asserē accidētia manere sine sbiecto sicut nos cum ipis sentire materialē formā substantialeꝫ a materia separi. imo nullus ꝗ sentire potest vbi materiales dimēsiones apparēt q̄ tūc sunt accidētia vbi apparent que sicut existunt sine materia. Ita sine forma substantie ⁊ sustātatur soluꝫ virtute diuina vt catholica fides tenet. Scōm ꝙ etiā dicim⁹ hanc rubeam formā seu sanguineā existere sine substantiali forma panis ⁊ etiam sine substantiali forma materie Per hoc improbatur ⁊ tercia opinio ponētes accidentia illa que apparent esse in aere circūstante sicut in subiecto ꝙ etiam friuoluꝫ est cū aer non sit susceptiuus talium accidentium vt est duricies ⁊ figura determinata ⁊ aliorum que ibi apparent. vnde concluditur ꝙ soluꝫ virtute diuina accidentia manent sine subiecto videlicet substantiali licet non accidētali eo ꝙ non oīa sine subiecto existunt. sed quedam accidentia fundantur super alia accidētia tanq̄ in subiecto vt inferi⁹ patebit. Et quidē ꝙ sic hec spēs sanguinea sit sine subiecto substantiali pꝫ quia cum ibi non sit alia substātia q̄ corpis christi substantia. Et in illa non possunt eē accidētia que apparent cum sit substantia gloriosa quā ipsa accidētia denom inare nõ possunt. Idõ non sunt in subiecto aliquo. Item substantia panis que prius erat mutata est in alium statum per hoc ꝙ mutata est in corp⁹ christi. ergo ⁊ accidentibus cōgruit in alium statum mutari. vt scꝫ sint sine subiecto. Iteꝫ hoc sacramentū dicitur mysteriuꝫ fidei sed fides nõ solum est supra intellectū ꝗ ⁊ supra sensum ergo in hoc sacramento nõ solum debet aliquid esse supra itellectum sicut ꝙ corpus xp̄i sub tam paruis dimēsionibus hui⁹ sanguinee speciei aut alterius cōtineatur. Sed etiam supra sensuꝫ. s. ꝙ accidētibus que sensui subiacent substantia ꝓpria n ō subsit ⁊ adduci possent q̄ plures rōnes quas tamē diligēs lector in ꝑfato scripto Thome inueniet que etiam breuitatis causa obmittuntur. Tercia insuper pars videlicet ꝙ ipsa sola species alba inter omnia accidētia est transmutata in speciem hāc sanguinee carnis probatur ex dictis Thome in ꝑfato scripto dist. x. ⁊ qōne qua querit An videatur in propria specie corpus xp̄i quādo apparet i specie carnis vel pueri vbi in pede questionis postq̄ doctor declinat a duob⁹ modis dicendi per quos aliqui nitebātur ostendere moduꝫ apparitionis veri corporis christi sub tali specie miraculosa. de quibus inferius patebit circa terciam partem ponit securiorem modum dicendi per hec

verba sectarius videtur dicendum qd sicut quando videbatur corpus christi in specie panis erant quidez dimensiones subsistentes et in illis alia accidentia fundebantur. ita eedem dimensiones manent et eis alia accidentia sensibilia superducunt divina virtute que speciez carnis pretendunt sicut et accidentia que prius erant pretendebant speciem panis hec ibi. Et quantum ad nostram deservit speculationez vult dicere doctor quod sicut quando videtur corpus christi oculo mentali in specie panis erant dimensiones. s. longitudo latitudo albedinis subsistentes per se divina utique virtute et in illis dimensionibus albedinis alia accidentia fundata vt sunt sapor odor forma densum et rarum seu etiam pondus de quibus etiam in sequenti questione patebit. videlz quod omnia accidentia fundantur super dimensiones tanquam in subiecto solummodo aut dimensiones manent sine subiecto. modo vult doctor vlterius qd sicut in specie alba panis fundantur alia accidentia in sacramento consueto et non miraculoso. ita in sacramento miraculoso eisdem dimensionibus manentibus alia accidentia sensibilia superducuntur divina virtute que speciem carnis pretendunt. Ubi nota quod ideo dicimus in plurali alia accidentia propter plures et diversas formas miraculosas interdum apparentes. vt interduz sub forma carnis interdum sanguinis interdum forma pueri aut crucifixi et sic de aliis. que superducuntur divina virtute. non ita quod talis forma sanguinea vt in hoc sacramento superducatur id est superficialiter insit vel adhereat speciei albe panis. Sed quod ipsa species alba panis sub primis dimensionibus sit conversa in speciem rubeaz carnis aut sanguinis. et hoc quidem tenendum est in hoc sacramento miraculoso eo quod hec species sanguinea ab omnibus semper equaliter videtur. Si vero non equaliter ab omnibus sic videretur sed aliqui consuetam speciez albam panis viderent. aliqui vero rubeam tunc locum haberent illi termini superducatur id est superficialiter ducitur species rubea super speciem albaz vt divina virtute vni sic alteri sub alia forma demonstraret. Et quod hic sit sensus doctoris patz per sequentia verba cum dicit. et potest esse quod postea eadez virtute scz divina illis accidentibus recedentibus. s. formis miraculosis amotis. Iterum accidentia panis species videlz alba cum sua densitate pondere et raritate reducantur. qd probat per hoc quod etiam naturali actione seu aliquod accidens. vt odor vini vel sapor panis immutatur in saporez acetosuz vbi diu conservaretur manentibus semper eisdem dimensionibus quasi dicat si naturali actione accidentia sub dimensionibus eisdem sibi invicez succedunt non mirum si divina virtute diverse forme accidentales eisdem manentibus dimensionibus quam a principio fuerunt sibi invicez succedunt vt videlicet iam sub forma carnis. iam sanguinis aut pueri vel etiam vni sub vna alteri sub altera forma appareat. Et quidam quod hec sola species alba panis et nullum aliorum accidentium recipit miraculosam immutationez ad sensum demon

stratur cum eadem forma densitatis et raritatis. imo et ponderis cum non amplius ponderat hec species sanguinee carnis quam spes alba panis manet sub eisdem mensionibus que fuerunt ante hanc miraculosam immutationem et in dubie idem sapor et odor panis sentiretur si et in quantum sumi deberet quod tamen ut ex in premissis patuit fieri non debet. Si vero queritur quantum temporibus corpus christi mansit sub specie alba panis ante hanc miraculosam immutationem dici potest ut ex hystoria inuentionis huius sacramenti patet a principio semper mansit species alba panis post consecrationem usque quo diuina clementia hocipsum sacrilegium maximum a muliere perpetratum ad fidei corroborationem et fidelium deuotionem mundo voluit manifestare tunc enim a primo species alba in hanc sanguineam subito fuit transmutata quando scilicet post quinquaginta annum prepositus monasterij ipsum sacramentum a cera segregare voluit vide hystoriam inuentionis huius diuinissimi sacramenti.

Correlarium.

Quo ad duas eius partes declaratur. Nam primo quod species alba panis non sit annihilata. sed potius in rubeam mutata speciem. patet ex varijs. Primo quia illa transmutatio dicitur annihilatio cuius terminus ad quem est nihil. patet quia omnis motus denominatur a termino ad quem est sicut motus qui est ad albedinem dicitur de albatio. Unde cum terminus huius transmutationis sit species rubea ex specie alba. non dicitur ipsa species alba annihilata. Augusti. etiam in libro. lxxxiij questionum dicit ille ad quem non esse non pertinet. non est causa tendendi ad non esse. sed deus est huius. ergo ipse nihil in nihilum reducit. et cum predicta immutatio de specie alba in rubeam diuina virtute fiat ideo non reducitur alba species in nihilum.

Secunda pars correlarij patet ex his que in eius conclusione tacta sunt.

Quarta questio

An quantitas dimensiua videlicet longitudo et latitudo huius sanguinee speciei carnis sit primum subiectum omnium accidentium videlicet coloris saporis et odoris ponderis et raritatis et densitatis.

Conclusio

Sicut in quolibet altaris sacramento ita et in hoc miraculoso viatico remanet sola quantitas dimensiua huius sanguinee speciei carnis absque naturalibus subiecti conditionibus.

Correlarium

Sicut quantitati dimensiue datur diuinitus ut per se valeat subsistere. ita eidem in hoc miraculoso sacramento conceditur ut aliorum accidentium valeat subiectum esse

Probatio conclusionis quod videlicet sola quantitas dimensiua inter omnia accidentia manet absque subiecto stat in duobus documentis. quorum primum

est ꝙ sicut dicitur ꝑma ꝓpositione
libro de causis. Causa prima est ve
hemētioris impressionis supra cau
satum cause scđe ꝙ̄ sit ipsa causa se
cunda. vñ qñ scđa remouet influen
tiam suam a causato adhuc pōt re-
manere influētia cause ꝑme in cau
satum illud. sicut remoto rōnali re
manet viuū quo remoto remanet
esse. cum ergo causa prima acciden
tium ⁊ oim accidentiū sit de⁹ ⁊ cau
sa. scđa eorundē accidentiū sit sub-
stantia quia accidētia ex principijs
substantie causantur poterit deus
accidentia inesse conseruare. remo
ta causa scđa. s. substātia. Preterea
per precedentia patuit ꝙ sub specie
panis post consecrationez non ma
net substātia panis neq; forma sub
stantialis ⁊ materialis in quib⁹ ipa
accidentia panis fundantur añ cō-
secrationez precipue sup substantiā
panis ⁊ cum post consecrationē nō
manet sub specie illa panis nisi sub
stātia xp̄i corporis ⁊ illa non potest
esse subiectum alicuius accidentis
quia corpus gloriosum non afficit
accidētib⁹ materialib⁹. imo si pos-
set esse subiectum eēt subiectuz me
diante quātitate. vñ ⁊ predicamen-
tuz quātitatis immediate sequitur
predicamentū substantie ⁊ ipa sub
stantia omnibus accidentibus sub
stat mediante quantitate rōne cui⁹
ꝓpinquitatis quidez posuerunt di-
mensiones quantitatiuas esse sub-
stantias corporeas. vt dr̄. j. metha.
patet cum hic cernitur quātitas di-
mēsiua in hac sanguinea specie car
nis ꝙ ipa sine subiecto virtute diui
na existit.

Probatio deniq; correla-
riȷ̄ ꝙ videlz alia omnia accidentia
fundātur super hāc quā cernimus
quantitatem dimensiuā huius san
guinee speciei carnis. patet nā cum
hoc sacramentuz sit veritatis ⁊ nō
doceat aliquā deceptionē ⁊ fictiōez
humanis obtutibus inferre quib⁹
etiam ad sensum obijcitur aliquid
quātum esse hic rubeo colore ꝑfu-
sum sicut in alio consueto sacramē
to colore albo panis. patet ꝙ ꝑmū
accidens qđ soluz virtute diuina su
stētatur sit ipsa quātitas sub forma
que ⁊ dimensiua in sua qua cernit
latitudine ⁊ longitudine. Scđm ve
ro accidens habens hanc dimensi
onem ꝓ fundamento fuit a princi-
pio consecrationis color albus cō
sueti pāis. iam autē rubens seu san
guine⁹ scđm ꝓprietatez carnis. Q̄
si ratio queritur cur color ante alia
accidentia ipius dimensionib⁹ q̄n-
titatiuis inhereat est causa ꝙ ꝑmū
subiectum coloris est sup̲ficies. et
superficies p̲ suam quantitatez di-
mensiuam cognoscitur rōne cuius
vt supra tactuz est. quidā phi posu-
erunt dimēsiones esse corporaliuz
rerum sustantias ex ꝑmo metha.
De alijs vero accidētibus quo ordi
ne insunt subiectiue in ipa dimen-
siua quātitate dici pōt ꝙ sic ad sen-
sum visus color retinet prioritatem
in sua sup̲ficie mō quo tactū est ita
ad sensuz tactus prioritatez retinet
ipm pondus sub sua raritate ⁊ den
sitate q̄ ad sensuz apparēt. Ubi no
tandū ꝙ cū ex q̄rto phisico. rarū di
citur in corporalibus qđ hȝ paꝝ de
materia sub magnis dimensionib⁹

⁊ densum ꝙ habet multum de materia sub puis dimensionib⁹ ⁊ in h̄ sacramento miracl'oso sicut in alio consueto om̄is materia secluditur eo ꝙ substantia panis que includit materiā ⁊ formam panis est cōuersa ⁊ cōuertitur in quolibet altari sacram̄to. vt de se patet. iō raritas hec ⁊ densitas siqua deprehendit visu ⁊ tactu non deprehenduntur tanꝗ̄ multum vel parū d̄ materia panis habentia sub dim̄esionibus ꝫ sicut alie qualitates conseruant virtute diuia absq̄ substantia materiali. ita rarum ⁊ densum de prioritate vero quo ad sensum gustus ⁊ olfact⁹ si ⁊ in quantū sub specie miraculosa h̄ sacramentum esset sumendū ꝙ ecclesia refugit. ſm Tho. vt infra patebit scd̄a pte opuscl'i vbi deesse naturali hui⁹ sacram̄eti tractat obijcitur sapor ⁊ odor. An autem carnis vel panis saporem gustui offerret. Dicit ꝙ pie creditur ei⁹ saporē gustantem sentire cui⁹ colorē prefert scilȝ carnis nisi ꝓpter temeritatem quā cōmittēt talis miraculosus gustus sibi denegaretur. ⁊ hec sufficiāt quo ad primū esse. s. sacramētale huius miraculosi sacramenti. Sȝ q̄ ad scd̄am ptem opusculi in qua de naturali eē hui⁹ sacr̄i agendum est. Notandum ꝙ hec ps non respicit naturale esse ipsi⁹ corporis christi ꝙ oino supnaturaliter ac sacramentaliter existit cū tota quātitas ipsi⁹ corporis. non quantitatiue ⁊ extensiue ꝫ intensiue ⁊ substantialiter cōtinetur. ſm ꝙ tota quātitas sequit modū substantie nō substantia naturalē q̄ntitatem ⁊ alia accidētia ꝓut in celo existit. Sȝ respicit naturale esse ipsorum accidentiū que in hoc ⁊ in alio sacramēto cōsueto cernūtur. de qua materia discutere ea necessitas qua ⁊ oppositoꝝ eandē disciplinā esse constat. vt potētie vt siue sup album ⁊ nigrum cū ⁊ alie quidditates tam sup esse sacramentale ꝙ̄ miraculosuȝ melius innotescunt. ⁊ primo quidem in generali demū in speciali de esse naturali ipsorum accidentiuȝ est discutiendū.

Sup scd̄am pteȝ opusculi.

Questio prima super secūdam parteȝ opusculi quo adesse naturale hui⁹ cruentate speciei carnis

An hec species cruētata possit naturaliter aliquod extrinsecum quo ad visum vel tactuȝ gustum seu olfactum ⁊ realiter imutare.

Conclusio.

Diuina virtute datur huic speciei cruētate vt remaneat in suo naturali esse qd̄ babuit alba spēs substātia panis existente.

Correlarium

Omnē actionē quā poterāt erga sensus exteriores. accidentia panis añ ꝯsecrationeȝ ꝓcurare pōt ⁊ hec species cruentata agere. substantia panis in corp⁹ xp̄i transeunte.

Probatio cōclusionis ꝙ videlicet spēs cruētata retinuit pt⁹ ꝯsecrationē suū esse naturale qd̄ habuit ante cōsecrationē color albus sub panis spē. pȝ ex p̄missis nō ita intelligēdo ꝙ spēs cruentata fuerit añ ꝯsecratiōeȝ. ꝫ ꝙ illud eē naturale qd̄ habuit color albus ad causandum aliquā immutationē exteriorem habeat species cruentata post

consecrationem q etiā tali rōne pro batur. Nam si non posset hec spēs cruētata sicut etiā quecūq alia spe cies alba panis post cōsecrationem immutare exteriora corpa. tūc non posset sentiri. sentit eñ aliquid p h q immutat sensus a sensibili. vt dr scdo d aia. g cū hmōi accidētia sen tiunt tā p visum q p tactum rc. vt in pcedētibus patuit. manifestum ē q immutant exteriora corpa. Prete rea omē qd eē hz. hz aliq mō agere fm illud esse cū nulla res destituit ppria actōne. h hmōi accidētia que supra tacta sunt hñt esse. g possunt agē. Pro ampliori tñ itellectu ē ad uertendū q. si quis quereret an eti am quātitatiue dimēsiones q oīno manēt sine subiecto. vt in pcedenti bus patuit sola diuina virtute sub stentate etiā agāt sicut alia accidē tia q in ipsas mēsiones fundāt. Re spondendum est q non pmo h secū dario. r hoc hmōi rōne qr agere nō est nisi rei p se subsistentis. vñ etiam neq materia agit neq forma. h cō positū. qd etiā nō agit rōe materie h rōne forme que est actus r actio nis pncipiū. Et qr qntitas se tenet ex pte materie. qlitas vo ex pte for me. ideo quantitas dimēsiua non agit nisi mediante qlitate q est p se actōis pncipiū. vñ qlitates sunt sen sibiles. primo sicut et hic color san guine9. qntitas aūt ei9 dimēsiua se cūdario. Et qr qualitates in hoc sa cramēto miraculoso sicut in quoli bet alio consueto retinēt eundē mo dū essendi quē habebat substantia panis existēte. ideo etiā hñt eūdem modum agendi. vt mutent r agent naturaliter sicut prius. sec9 de quā titate eo q illa cum hz aliūz modū essendi qr non est in subiecto nō ha bet etiam agere nisi mediāte qlitate.

Probatio etiam correlarij q videlz accidētia possunt in oēm actionē naturalem post consecratio nem sicut ante consecratōnem circa exteriores sensus patz p modū quo tactū est in cōclusione. qr nō equalr ter h pmo qlitas demō qntitas di mensiua vnde si qs obijceret incō trariū qsi accidētia sine subiecto nī hil valeant agere eo q cēsente actio ne primi agentis necesse est q esset actio instrumenti sicut quiescenti. fabro non mouetur martellus r cū omnes forme accidentales agāt in strumētaliter in virtute videlz sub stantie cui hñt inherere que quidem substātia panis nō est hic h cōuersa vt supra patuit. iō nō pñt hre actio nē naturalē. sed solū p naturalē si q eis opatio assignat. Rñdet eñ q lz actio forme accidētalis dependeat ab actione forme substātialis sic eē esse accidētis depender ab esse sub stātiali tñ sicut diuina virtute datur spēbus sacramētalib9 vt possint eē sine substātia. ita dat eis vt pñt age re naturalit sine virtute forme sub stātialis. nō aūt sine vtute dei a q si cut a p agēte dependet ois actio et substātialis r accidētalis H. ex tho. tercia par. summe questio. lxxvij.

Secūda qō magis in spālt

An hec species sacramētalis cru entata possit ea facilitate corrūpi. qua species alba panis cum cete ris accidentibus naturali subiacet corruptioni.

Conclusio.

Cum hec species cruentata sit ex speciali virtute diuina superinducta a corruptionis facilitate omnino manet seclusa.

Correlarium.

Licet in consueto altaris sacramto species sacramētales sepe naturales corruptiones patiantur hec tñ species cruētata nisi in pristinaȝ redeat albedinem corrumpi non ꝑsumitur.

Probatio conclusionis

Quo ad primā eiꝰ ꝑteȝ nō habȝ difficultatē cū vltra ꝟtutē cōsecrationis qua substantia panis fuit in substantiā xpi corporis cōuersa sicut in quolibet alio cōsueto altaris sacmento. imo ꝛ vltra virtuteȝ spālem diuinā qua ipa accidētia sine naturali subiecto sustentantᷓ specialis diuina virtꝰ apparuit in miraculosa mutatione ꝯsuete spēi panis in hāc sanguineā de qua tractamꝰ specieȝ carnis. similiter nec hȝ difficultatē quo ad scdam eius parteȝ qd videlicet hec species a facilitate corruptionis materialis oino sit seclusa. patet ex ꝓhabitis qꝛ cū deus nō causa tendēdi ad nō esse cū ipe solꝰ sit ad quē non esse nō pōt ꝯtingere ꝛ hoc spāliter vbi preter ꝯsuetū cursum nature ꝑ se opatur sicut hic in specierū trāsmutatione patuit. ido oino hic species cruētata a corruptionis ꝓprietate vt sic manet seclusa ꝓut ꝛ clarius in correlario deducetur.

Probatio correlarij.

Quo ad primā eiꝰ partem super corruptōnes naturales quas in cōsueto altaris sacramēto species sacmentales patiuntᷓ. Notādū ꝙ difficultatē in ħ faciūt certe obiectiones quasi spēs non sunt corruptibiles. Primo qꝛ cū corruptio accidit ꝑ separationē forme a materia ꝛ qꝛ hic nulla est materia naturalis cuȝ illa sit cōuersa in substantia xpi corporis vt supra patuit. ergo non fit corruptio naturalis. Itē difficultateȝ facit ꝙ nulla forma corrūpitᷓ nisi ꝑ accidēs videlȝ ad corruptioneȝ subiecti. Vñ ꝛ angeli qꝛ sunt forme ꝑ se subsistentes. idō sunt in corruptibiles. cū aūt species sacramentales sunt forme sine subiecto idō non debēt corrūpi. Itē difficultas ꝙ si corrūpitur aut naturaliter aūt miraculose non naturaliter qꝛ nō est ibi assignare subiectuȝ corruptiōis qd manet corruptione terminata qꝛ cuȝ desinunt spēs esse desinit ꝛ corpꝰ xpi eē sub eis qd tamē nō est subiectum. Nec etiā miraculose possunt corrūpi qꝛ miracula que fiunt sunt potiꝰ ad cōseruationē. eo ꝙ virtute cōsecrationis fiunt que species ꝯseruat ergo videtᷓ ꝙ nullomō valeāt corrūpi. Pro veritate tñ est qd ad sensuȝ apparetᷓ species post consecrationē corrumpi. Verū qꝛ hec argumēta tangūt species consueti altaris sacmenti ꝛ nō hanc miraculosaȝ ꝛ sanguineā. Ideo obmittuntᷓ declarationes qualiter corrūpuntᷓ. qs lector inueniet i predicta ꝑte tercia ꝛ q. vt supra. vt tñ argumētis satisfiat ne animꝰ lectoris maneat suspēsus. dicitur ad primū ꝙ lȝ hic nō sit materia i qua forme seu species sacramētales fundantᷓ ꝛ nō possitᷓ fieri talis corruptio que corrūpat eē formale i materia. vt argumentū ꝑtendit. tñ qꝛ iste spēs hñt eē sibi ei eē qd est in mā. imo dina ꝟtute retinēt illd esse

qd prius habebãt in materia panis et vini. ideo sm illud eẽ possunt cor rumpi sine materia et p hoc etiã pt3 responsio ad scõm. q3 l3 spẽs panis et vini sint forme sine subiecto ma teriali nõ tñ sunt forme in corrupti biles sicut sunt angeli qui etiã sine subiecto materiali existunt. eo q eẽ specierũ est ad modũ esse qd prius habebant ante cõsecrationẽ in ma teria panis et vini. et idõ possunt cor rumpi. Ad terciũ etiã dicit q illa corruptio non est in speciebus pa nis et vini miraculosa s3 naturalis. eo q fundatur super esse qd prius ha bebant in subiecto. l3 sine subiecto et cũ dicit hoc eẽ hñt per miraculũ et tale est cõseruatiuũ rei et nõ corru ptiuũ. Respondet sicut cecus q mi raculose illuminatur videt q natu raliter nõ tñ sequitur qd visus non valeat in eo corrũpi sicut in eo qui naturaliter semp vidit. imo põt cor rumpi l3 p miraculũ sit illuminat9 ita et hee species licet illud eẽ habe ant p miraculũ tñ corrumpi pos sunt. Scda vero pars correlarij q dicit q hec species cruẽtata nõ pre sumitur corrumpi nisi in pristinã redeat albedinẽ. patet q3 licet cecus miraculose illuminatus possit na turaliter excecari vt iam tactu3 fuit tñ vbi continue miraculose pserua tur ta3 diu nõ põt etiã excecari. Ita licet hec species miraculosa possit corrumpi ad modũ quo spẽs alba panis rõne illius esse qd h3 diuina virtute sine subiecto tñ rõne illius esse vbi continue cernit in spẽ cruẽ tata tũc signũ est diuine psentie et virtutis spãlis diuine volũtatis sic velle in cõformationẽ fidei et deuo tionis augmentũ conseruare. vnde secure dr q durãte hec miraculosa forma nunq̃ corrũpit et si corrũpi deberet paulatim hec cessaret et cor ruptio cõtingeret mõ quo sup spe ciẽ cõsuetam quã ab antea habuit corruptio solet accidere. Vñ elicit duplex esse miraculosum hui9 sac mẽtalis speciei. vnũ qd cõmune h3 cũ alijs specieb9 cõsuetis sacramen talib9 sm quã corrũpit existit. Alte rum vo eẽ miraculosum qd h3 sub spẽ hac spẽ cruẽtata S3 q̃ incorrupti bilis censet p3 cũ talis incorruptio iam a longinquo tpe durauit q vt q3 locum sub psueta specie albe pa nis minime habuisset.

Duplex eẽ miraculosum sacramentalis spẽi

Tercia questio.

An ex hac specie miraculosa et sa cramẽtali possit aliqua res etiã aia ta per violentiam generari.

Conclusio.

Lic3 ex corpe et sanguie xpi nihil valeat generari tñ ex spẽ sacramẽta li hac miraculosa põt pmo p violẽ tiam res aliqua inaiata pduci.

Correlarium.

Omne q ex q̃ntitate dimẽsiua pa nis põt pduci etiã ex hac specie mi raculosa vbi corruptõni exponitur potest generari.

Probatio cõclusionis pa

tet ei9 pma ps cũ corpe et sanguine xpi eo q nõ subiacet corruptiõi. idõ nec generatiõi. Scda vo ps q vide licet p violẽtiã vtpote p adustionẽ vl aliqd tale possit corrũpi etiã ma nifestũ est nisi miracl'ose sicut sepe contingit preseruaretur. sed super hoc q dicit primo posse pduci vbi gñatio alicui9 accideret rei inaiate

hoc ideo ponitur quia cū supra ta-
ctum est ꝙ species illa sacramenta
lis non possit vt sic corrūpi ꝓut ho
stie consecrate putrefieri ⁊ corrum
pi naturaliter cernunt in ꝯsueto al
taris sacramēto etiā naturalit̄ nun
ꝗꝫ possis absqꝫ violentia aliquid ex
hac specie generari puta cineres vł
pulueres aut vermes. ꝑ violentiaꝫ
autē si aliquid ex hoc sacramēto ge
neraret tunc certuꝫ ꝙ nō ꝑma res
animata vt vermis est generaretur
ꝫ potius primo cineres ꝑ adustio-
nē aut puluis ꝑ incisionē ⁊ sic secū
dario vermis ex illis posset gene-
rari. Et ex his patꝫ intellectꝰ verbo
rum cōclusionis ad ꝑcedentē que-
stioneꝫ secundā. Cum semꝑ corru-
ptio vnius est generatio alterꝰ. ve
rū si quis vlterioreꝫ quereret decla
rationē suꝑ generationē taliū rerū
ex hoc sacramēto miraculoso cū ta
lis violētia vbi accideret necessario
haberet presupponere naturulē ge
nerationē. ⁊ de tali naturali genera
tione huiusmodi rerum. s. cinis pul
ueris aut vermis non ꝑua sit apđ
theologos difficultas sicut etiā de
eiꝰ corruptōe supra patuit cuꝫ om
ne qđ generatur ex aliqua materia
habet generari siue ꝑ violentiaꝫ si-
ue alio naturali modo ⁊ sꝫ hac spe
cie sacramētali sicut nec sꝫ alijs spe
ciebus in altaris consueto sacramē
to est aliqđ subiectū. ido videt ꝙ ni
hil valeat quocunqꝫ modo genera-
ri. Item si generet vermis genera
tur substātia cū accidēte ⁊ cū hic ni
hil sit nisi spēs sacramentalis que ē
accidens si ex illa dicemꝰ aliquid ta
le generari dicemus ex accidēte ge
nerari substantia ⁊ accidens duo vi
delicet ex vno quod est ipossibile.
ergo etiam impossibile videtur qđ
ex tali specie possit aliquid genera-
ri. Sed tamē pro veritate est q̊d ad
sensum videmus aliquid ex specie
bus sacramētalibus generari vł ci-
nerem si comburantur vel vermes
se putrefiant vel puluerem si conte
rantur vnde qualiter hoc sit possi-
bile in correlario iam patebit cum
istarum que tacta sunt solutionibꝰ

Probatio correlarij.

Cum dicit ꝙ ex quātitate dimen
siua panis hec generatō habeat ori
ginem. Notandum ꝙ vt ex ꝑceden
tibus patuit ex ipa consecratiōe dā
tur duo ipi quātitati dimensiue vi-
delicet ꝙ per se subsistat ⁊ ꝙ sit pri-
mum subiectuꝫ oim alioꝝ acciden
tium. vñ ⁊ sequitur terciū ꝙ omia q̄
habent accidentia ante consecratio
nem in materia panis. hoc ipm reti
nent post consecrationem. Ex quo
sequitur ⁊ quartum ꝙ sicut datur
quantitati dimēsiue ꝙ sit subiectuꝫ
sequētium formarū q̊d ē ꝓpriū ma
terie cū materia sit primū subiectū
formarū materialū. etiā datur diui
nitꝰ quātitati dimensiue omē id q̊d
ad materiā ꝑtinet. ⁊ quia ad ipm ꝑ-
tinet ꝙ sit subiectū generationis et
corruptionis in inferioribꝰ. etiaꝫ ꝫ
pertinet ad dimensionē q̄ntitatiuā
vnde ex ipa post consecrationē pos
sunt aliqua generari sicut ante con
secrationē ex materia pāis fuissent
generata ex qua declaratione pꝫ re
probatio plurimarum opinionum
qui diuersis modis volebant ostē-
dere qualiter ex speciebus sacramē
talibus posset aliquid generari qui

busdam dicentibus q generarent ex materia panis que ibi remanet qd a doctoribus vt supra tactum e tanq̄ hereticuz improbatur. Aliis vero videbatur q ex aere circūstante qd etiā tanq̄ impossibile a Thoma reprobatur tam in tercia parte summe questiōe.lxxvij.q̄ in suo qr to scripto sententiarum dis.xij. cuz natura aeris non sit talis q ex eo per tales alterationes hmōi generetur. Quare & aliis videbatur q cum appropinquarēt hmōi alteratiōes. tunc substantia panis aut vini rediret. put Sco.sentire videt qd etiaz improbatur tanq̄ incōueniens. eo q tunc fuisset ānihilata quādo sctā fuit cōuersio q multipliciter improbatur videlz substantiaz panis ānihilari cū termin⁹ conuersionis nō sit nihil ß aliqd.s.corp⁹ xpi. vnde & alij hoc volētes defendere dicebant q de nouo crearet alia materia et substātia panis & vini qd etiā nō est rōnabiliter dictuz nec potest defendi q miraculose aliquid accidat in hoc sacramēto nisi virtute consecrationis.ex qua non habet nec in verbis ipsis sacramētalibus comprehenditur vt aliqua materea habeat de nouo creari vel pristina redire & ideo sanctus thomas predictuz ponit modum generatiōis quē supra tetigimus. Respondendo ad obiectiones cum primo dicitur q om̄e qd generat ex aliqua materia generatur dicit q licet in hac alteratōne non sit materia ex qua aliquid generatur.est tam̄ aliquid qd supplet vicem materie.s.quantitas dimensiua. Et cum scdo obijcitur q non est possibile duo scz substantia & accidens generari ex vno scz accidente vt est species panis. Respōdetur q ipsa quantitas dimensiua hz etiam duo scz moduz accidētis & cuz hoc miraculose vim & pletatē substantie.vnde ex his duob⁹ possunt transire in vtrūq̄.s. in substantiam & dimensionem.

Quarta questio quo ad esse naturale hui⁹ speciei cruentata.

An hec species miraculosa sit sb virtute nutritiua diuinalis sicut alie species in cōsueto altaris sacramēto sunt sub hijs actibus nutritiue & fractiue perceptibiles.

Conclusio.

Eadez rōne species sacramētales possunt ex diuisione reficere sumēte qua rōne possunt converti in substantiam aliquā extraneam &c.

Correlarium.

Hec species miraculosa licet nō sit a consecrāte sumenda.est tamen frangibilis & comestibilis in sua q̄ntitate dimēsiua.

Probatio cōclusionis quo ad ambas ptes.quarum prima est. q species sacramētales possunt reficere & nutrire sumentez.& q ex diuisione specierū hoc habent efficere. vnde censent frāgibiles. Scda ps q eadem facilitate hoc efficere possunt ipse species que ex eis alia generari possunt de qua pte qz supra tactum est.restat solum vt de prima parte tangatur quomō scz sacramētales species valent nutrire & quomō frangi naturaliter. Vnde notādum sup actuz nutritiue virtutis q licet phus.ij.de aia dicat q alimen

tum nutrit ꝓut est substantia que-
dā ⁊ non ꝓut est accidēs ⁊ scđo de
generatōne ꝙ ex eisdem nutrimur
ex quibus sumus ⁊ spēs sacramē-
tales nec sunt substantia nec etiam
ex ipsis homo constat ex quibꝰ ali
cui posset videri ꝙ non possent nu-
trire. oppositum tamē appet ꝑ glo.
super illud .j. Cor. xj. alius quidem
esurit alius autē ebrius est. que dicit
vt supra tactū fuit ꝙ aliqui fuerunt
inebriati ex vsu specierum sacramē-
ti. Pro cuius intellectu sciendū ꝙ
licet quidam ex rationibus ꝓtactis duo
bus volebant dicere ꝙ spēs sacram
tales nō vere possent nutrire in hu
manū videlicet corpus se conuertēdo
sed solum reficere ⁊ confortare habe
rent scđm sensum exteriorē immu-
tationem sicut etiam homo confor
tatur ex odore cibi ⁊ iebriatur ex odo
re vini. Sed quia ad sensum patet hoc eē fal
sum cū talis refectio nō diu sufficit
hoi cuiꝰ corpꝰ ꝓpter continuum de
ꝑditionē etiā continua restauratio
ne indiget. ⁊ tamē homo diu sustē-
tare posset si hostias ⁊ vinum cōse-
cratum sumeret in magna quanti-
tate. Similiter etiā nō pōt stare qđ
quidam dicūt ꝙ species sacramēta
les nutriunt propter formam sub-
stantialem panis ⁊ vini que rema-
net. tū quia nō manet vt sepe tactū
est. tū quia non est actus forme nu
trire sed magis materie que accipit
formā nutriti recedēte forma nutri
menti. vñ dicitur in scđo de aīa ꝙ nutri-
mentū in ꝑncipio est dissile. in fine
aūt sile. Quare etiā obiectōes. sꝫ. al
legate nihil concludūt qđ em̄ dicitur ꝙ
alimentum nutrit ꝓut est substan-
tia quedam. Respondetur ꝙ licet spēs
sacramētales nō sint substātia. ha-
bēt tñ virtutem substantie vt supra
tactū est. ⁊ ad scđm cum dicitur ꝙ hō nu
tritur ex eisdē ex quibꝰ est. dicitur ꝙ spe
cies sacramētales ⁊ si nō sint ea ex
quibus est corpus hoim constat tñ
ꝙ mēs conuertuntur vt dictū est hec
ex tercia par. summe. q. lxxvij.

Probatio correlarij

Et pmo ꝙ hec vel cōsimiles speci
es miraculose nō sint a cōsecrāte su
mende. Notandum ꝙ licet in concilio
toletano legitur. ⁊ habetur de cōse. dis.
xij. ꝑlatum. ꝙ ille qui cōsecrat sem
per debeat sumere. tñ in tali casu qñ
apparet species aliq miraculosa tūc
nō debet sumere. nec efficitur ꝓpterea
transgressor cōstitutionis eccl'ie tū
quia leges extenduntur ad ea que
vt frequētius accidunt. tū etiā quia in
tali casu sufficit spiritualis mandu
catio. Causa aūt quare nō debet sic
sumi. ē qđ vsus sacmēti debet materie
sacramēti correspōdere sicut ablu-
tio aque in baptismo exterior. cor-
respondet interiori. ⁊ quia corpꝰ xp̄i in
hoc sacramēto sub specie panis no
bis ꝓponitur. ideo vsus eius est ꝑ mā
ducatōnem Cum aūt vbi in specie
ꝓpria vel in specie carnis cruentate
apparēs vel in simili specie nō ha-
beat rōnem cibi. ideo non debet sumi ab
eo cui apparet sic verū si ab alio vi
deretur sub specie panis tūc ab illo
debet sumi. Si aūt oibus cū tali spe
cie apparet miraculosa tūc debet cum
reliquiis obseruari qđ etiam fit circa hoc
sacramētū miraculosum. Verū ta
men aliqui dicunt ꝙ ꝓpter cōstitu-
tionem eccie ne sacerdos sine sum
ptione sacramēti remaneat tunc de
bet aliam hostiam cōsecrare de no-

uo missam celebrando et sic illaz su
mere in casu vero quo scdo sibi ac-
cideret. iterū oz attēptare veri⁹ tamē
dicitur qd sufficit ei spūalis mādu-
catio vt dcm est. Et lz aliqui volebāt
qd etiā in spē miraculosa posset su
mi eo q tūc maior deuotio in sumē
te excitaret. Dicit Tho. qd maior
deuotio excitatur ad venerādū nō
sūt ad manducandū qz non in spe
cie cibi ꝓponitur. Scda pars qd ls
species miraculosa est frangibilis.
et cōmestibilis in potētia ptz qz fra-
ctio fit per diuisionē quāti et speci-
es hec in sua quantitate apparet.
Verū ꝓ declaratione notandū q
apud antiquos circa hoc fuit mul-
tiplex opinio. loquēdo etiā de quo-
libet alio altaris consueto sacramē
to ēm qdā dixerūt q nō erat in hoc
sacramēto fractio ſm rei veritatem
sed solū ſm aspectū intuentiū q tn
falsum est qz cū hoc sacramentū sit
veritatis sensus non oz decipi cir-
ca ea quorū iudiciuz ad ipm ptinet.
inter que est fractio p quā ex vno fi
unt multa que etiā vt dr in li. de aīa
sunt sensibilia cōmunia. vnde aliī
dixerunt q esset ibi vera fractio si-
ne subiecto et substātia existente qd
etiā sensui contradicit cum manife
ste appareat i hoc sacramēto aliqd
quantum prius vnum existens po
stea partitū in plures ptes qd qui-
dē ostēdit esse subiectuz aliquod ta
lis fractionis qd quidē cuz nō pos
sit dici qd verū corpus xpi sit subie
ctum fractionis eo q ipm est incor
ruptibile et impassibile. Item qz to
tū sub qualibet pte relinquit quia
fractio fit sicut in subiecto in quāti
tate dimēsiua panis sicut et alia
cidentia vt supra tactū est. Ea eti-
am que tacta sunt debent simili mō
intelligi d specie vini in calice si ipa
verteret in cruorem. sicut sepe legi-
tur factum fuisse. Et hec sufficiāt q
ad eē naturale huius miraculosi sa
cramenti. Sed quo ad terciam par-
tam opusculi in qua de esse miracu
loso tractandum est.

Questio prima super esse miraculosum hui⁹ sacramēti

An i quolibet sacramēto miracu
loso contineat verum christi corp⁹
per omnem modum sicut in quoli
bet alio consueto altaris sacramēto

Conclusio.

Et si idem existenti modus cor-
poris christi fit in quolibet siue mi-
raculoso siue consueto altaris sacra
mento. non tamen idē intuēdi mo-
dus circa miraculosas species est in
videntis oculo.

Correlarium.

Duplici ex causa miraculose ap-
paritiones fiūt in eucharistie sacra-
mento. vnde intuentiū oculis nul-
la ingerit prestigiosa deceptio.

Probatio conclusionis:

quo ad primam partem q videlicz
idem sit modus existendi corporis
christi in quolibet sacramento mira
culoso et consueto. non habet diffi-
cultatem si capimus consuetaz spe
ciem panis. quoniam sub ea conti-
neatur verū christi corpus sacramē
taliter presupposita fide. Patit aūt
difficultatem de miraculosa specie.
an sub illa contineat. quibusdaz as-
serentibus q non. aliis vero dubitā
tibus et asserētibus nihil temere es-
se diffiniendum sed diuino iudicio

relinquendum ꝓut nouissime q̄dã
theologus solo vtiq; nomie doctor
qui in publico sermone nõ veritus
fuit asserere nihil esse diffiniendũ
sed deo relinquendum. An verũ xp̄i
corpus sub tali contineretur specie
cuius doctrina q: nõ tm̃ huius diui
nissimi sacramenti irreuerentiã q̄n-
tum ⁊ oĩm ecclesiarũ in quibus con
similes miraculose apparitiones vł
facte vel in dies fieri cernuntur ver
gere potest oĩno tanq; hẽrica ẽ abijci
enda. cum dubius in fide infidelis
est de here. dubius ⁊ vtiq; ad illius
doctrine modũ q̄ sub dubio relinq̄
ret. An post ꝓlationeʒ sacramenta
lium verborum sub specie consue-
ta panis. verũ xp̄i corporis existe
ret cedit tanq; infidelis ⁊ erronea
cũ longe minus dubitandũ sit sub
specie miraculosa verũ xp̄i corpꝰ cõ
tineri q̄ sub specie panis ĩ altari cõ-
sueta. eo q hec miraculosa in fidi cõ
firmationẽ deuotõisq; augmentũ
vt in correlario patebit a deo fideli
bus ordinatur manifeste etiam di-
ctis sanctorũ ⁊ doctorũ de his deserẽ
tium contrariat. quos sequendo di
ximus qd̕ cum hoc diuinissimũ sa-
cramentum fuit sub specie pãis cõ
sueta per q̄ndam mulierem furtiue
subtractum ⁊ post plures dies vt rei
geste hystoria docet in hanc specieʒ
sanguineam miraculose cõuersum
que etiam miraculosa cõuersio ne-
cessario cõuersionẽ sacramentalem
habet presupponere cũ nũq; fit mi
raculosa nisi sacramentalis ꝑ ver-
ba sacramentalia in vera trãssubstã
tiatõe. i. trãsitus spẽi panis in sb̃aʒ
xp̄i corpis p̄cesserit. ideo sub hac
specie cruoris seu cruentate carnis
verũ xp̄i corpus quo adusq; h̄ spe-
cies durauerit omi ambiguitate pꝰ
posita sacramentaliter continetur ⁊
idem iudicium de omni alio mira-
culoso sacramento habendũ ẽ vbi
cunq; in ecclesijs reseruatur dẽpto
sanguine miraculoso qui in certis
ecclesijs habetur qui etiam nõ sac-
mentalis ẞ liquor quidem miracu-
losus iudicat eõ qd̕ ex certis ymagi
nibꝰ ꝑcussis fluxisse compertum est
sicut etiaʒ de lacte gloriosissime vir
ginis marie iudicat ⁊ in quibusdaʒ
ecclesijs reseruatur. Verũ ꝓ secũda
ꝑte conclusionis ⁊ vt hec sñia non
videatur carere debito fundamẽto
recitanda sunt que obstare his pos-
sent argumenta vt sic ex eorum so-
lutionibus clarior habeatur intelle
ctus. Regula generalis in hac ma-
teria habetur. q tamdiu credendũ
est corpus xp̄i esse sub hoc sacramẽ
to q̄diu manet species. cum aũt ex
apparitione carnis aut pueri desi-
nunt esse spẽs sacramentales. videt
q tunc non sit amplius esse corpo-
ris xp̄i. Est aũt hic responsio q ĩ ta-
li apparitione interdum manẽt spe
cies totaliter in scipis. interdum; ve
ro soluʒ s̄m id qd̕ est p̄ncipale ĩ eis
scʒ s̄m q̄titatem dimensiuã panis
⁊ huius diuersitatis causa est h̄ qd̕
scd̕a pars conclusionis tangit. vide
licet q nõ idem intuendi modꝰ cir
ca miraculosas apparitiones est in
videntium oculis. quia videlicet vni
videntur sub specie carnis aut pueri
alijs aũt sub consueta specie panis
⁊ tunc qñ nulla fit immutatio ex ꝑ-
te specierum nec desinunt esse. Jd̕
etiam nec desinit esse corpus chri-
sti qd̕ qualiter fit iam in scd̕a ꝯclusi

q

one patebit etiam declarando illud
pncipale ꝙ esse spēs ille sacramen
tales habēt in se. Posset ꝛ ambigui
tatē facē scḋꝫ argumentū qḋ vbicū
ꝗ corpus xp̄i est vel est sub propria
specie. vel sub specie sacramenti. sed
qñ tales apparitiones fiunt. tūc ibi
non potest esse xp̄s sub ꝓpria specie
cum illḋ qḋ videtur sit interdū ꝑua
caro aut paruus puer. xp̄s aūt tot⁹
est in sacr̄o ꝛ integer absqꝫ tali ꝑua
quantitate. manifestū est etiā ꝙ non
est ibi sub spē sacr̄i que est spēs pāis
ꝛ vini. cum alia spēs miracl̄osa ap-
paret. ergo nullo modo est ibi. Hic
iterum est rñsio ꝙ hmōi apparitio-
nibus non videtur spēs ꝓpria cor-
poris xp̄i. Sed species miraculose
formata vel in oculis intuentiū vel
in ip̄is sacr̄alibus dimensionibus.
modo quo iterū inferius circa pri
mam conclusionē declarabit̄. Est ꝛ
tertiū argumentū qḋ dubitanti suf-
fragari potuisset si allegasset. dubi-
tant aūt sepe plures sine ratione.
dixisset enī corpus xp̄i incipit esse i
hoc sacr̄o virtute verboꝝ. et sacr̄alē
conuersionem. ꝫ supra carnē ꝛ san-
guinem miraculose apparentēꝫ nō
tendunt sacramentalia verba nec i
has species miraculosas conuersa
est corpus xp̄i cum sit sepe minoris
quantitatis vt dictum est ergo non
est ibi per aliquam conuersionem
verum corpus xp̄i. Respondet̄ enī
ꝙ licet per sacramentalia verba. ip̄a
conuersio facta fuit in has species
miraculosas. tñ quia manent dimē
siones specierum sub quibus facta
fuit conuersio per sacramētalia ver
ba. ideo saluatur sicut conuersio et
sacramentalia verba. ita ꝛ ip̄m xp̄i

corpus verūꝫ. hec ex tertia ꝑte sum
me vbi s̄ qōne. lxxvj.

Probatio correlarij etiam
quo ad ambas ꝑtes ꝛ primo qḋ hec
miraculosa apparitio duplici ex cā
fiat. tangit Thomas in quarto scri-
pto sententiarum distinctōne. x. et q̄
stione. An hoc sacramentum debe-
at sumi vbi i specie miraculosa cor-
pus xp̄i videtur. tam in primo argu
mento ꝗ etiam in eius solutōne. ac
etiam ex precedenti ibidem questio
ne pauloante. vbi queritur an vide-
atur in specie ꝓpria xp̄s quando ap
paret in specie carnis vel pueri i al-
tari. argumento scḋo in quibus ha
betur ꝙ ꝓpter fidei profectum et de
uotionis argumentum. talis mira-
culosa apparitō in hoc sacramento
a deo ordinatur. verum ꝙ hoc in-
telligitur vel ad totam cōitatem fi-
delium. vt dum hic apparet omni-
bus indifferenter ꝛ per annoꝝ plu-
rima curricula sub specie cruentata
vel intelligitur quo ad aliquas i ꝑti
culari ꝑsonas ad certum temp⁹. q̄ꝛ
tunc vni vel aliquibus videtur in ꝓ
pria ꝛ consueta panis specie vl̄ vini
vel apparet vni sub vna. ꝛ alteri sub
altera ꝛ tunc solummodo ad illorū
particulariū edificationeꝫ ordinat̄.
Scḋa vero pars correlarij qḋ ocu-
lis intuentium nulla ingeritur pre-
stigiosa deceptio patet quia licet nō
videatur christus per tales species
miraculosas cum huiusmodi speci
es sepe vt patebit solum formantur
in intuentiuꝫ oculis nulla mutatōe
facta ex parte sacramenti tamen ꝫ
non pertinet ad aliquam deceptio-
nem. sicut accidit in magorum pre-
stigijs. eo ꝙ tales species diuinitus

formantur in oculo videntis ad ali quam veritatem figurandam ad h scz q manifestetur verum corpus xpi eē sub hoc sacramēto sicut etiā xps absqz deceptione apparuit discipulis in emaus. Unde Augustinus in libro de questionibus euangelij cum fictio nostra refertur ad aliquam significationem non ē mēdacium. h est figura veritatis.

Questio secunda.

An sit idem modus miraculose apparitionis quando apparet sub specie pueri aut cruētate carnis seu agni vel alicuius crucifixi ymagis.

Conclusio.

Et si triplex modus apparitōnis in hoc eucharistie sacramento tangitur duo tñ tanqz veri τ catholice a doctoribus acceptantur.

Correlarium.

Modus apparitionis qui in hoc sacramento miraculoso continetur est qđ species hec sanguinicea in qn titatiua dimensione panis conseruatur.

Probatio conclusionis super triplicem modum apparitōnis quem diuersi diuersimode opinati sunt in hoc consistit qđ quidem dixerunt quando talis apparitio carnis aut sanguinis aut pueri appareret. qđ tunc nulla esset immutatio facta ex parte carnis aut sanguinis vel corporis xpi sed tota immutatō esset ex parte videntium quoꝝ oculi sic immutarētur per aliquas species similes carni aut sanguini vel ymagini que etiam species educerentur ex thesauro specierum scilicet memoria intellectiua ad potentiam visiuam ministerio angeloꝝ Et hec quidem opinio, licet habeat veritatem in certis apparitionibus factis τ de quibus in diuersis legit codicibus. tñ in hoc nostro sacmento miraculoso stare nō pt vt in correlario ptebit. Alij vero dicebāt q talis apparitio non fiebat per talez immutationem potentie visiue mō quo tactum est. h fieret per solā speciem ab extra exñtem videlicet ab ipo xpo extra sacramentum existēs Unđ cōsequenter etiam dicebant qđ ipa spēs carnis aut sanguis seu pueri esset vera τ ppria species corporis xpi τ cum alijs obijciebat. q tūc sola pars carnis xpi aut sanguinis τ non totus xps videretur qđ esset contra veritatem sacramēti. Ad hoc respondebant q per hoc nihil derogaretur eo q in potestate corporis gloriosi est qđ videatur ab oculo non glorificato vel ꝺm totum vel ꝺm partem et ineffigie propria vel aliena. Sed hec opinio etiam a doctoribus refutatur. Primo per hoc q corpus xpi non potest in ppria specie videri nisi in vno loco in quo scilicet dimensionaliter τ quātitatiue cōtinetur per quē videlicet modum solummodo videtur τ veneratur in celis. vñ nō pt sic videri i xris sub sacro. Itē videmꝰ q qñ xps in corpe gl'ioso appuit tūc ēt cū voluit pꝰ appitōz disputt. sic etiā Luc. vlti. dr q xps ab eoꝝ oculis euanuit. Itē sepe a pluribꝰ in pixide reseruatū fuit q̄ oia de vero xpi corpore asserē nephas eēt. vñ apparet q hic modus apparitionis rationabiliter a doctoribꝰ τ merito refutat. Iz pmꝰ vt infra ptebit in aliquibꝰ apparitio

nibus sustineatur. Unde est ꝛ terti
us modus multum rõnabilis et se
curus qꝫ videlicet manentibꝰ dimẽ
sionibus quantitatiuis que priꝰ fue
runt in specie panis. fit miraculose
quedam immutatio circa alia acci
dentia. puta figuraꝫ. si apparet yma
go aliqua vel coloreꝫ si apparet spe
cies carnis aut sanguis. Et si q̇s ob
ijceret qꝺ tunc sensus deciperet in iu-
dicando q̄ deceptio non fit in sacro
veritatis super hoc rñsuꝫ fuit supra
Primus ergo modus ꝛ sic tertius
apparitionis a doctoribus acceptã
tur. Scd̃o reprobato deseruit etiam
ꝓ tertio modo apparitionis decla
ratio tacta in prima parte opusculi
scd̃a qõne vbi de esse sacramentali
huius miraculosi sacramẽti agitur
contra tertiam partem in probatõe
conclu sionis vidẽtur em̃ esse verba
obscura in eo qui vsum ꝛ intellectũ
terminoꝝ non habet. Dr̃ em̃ q̃titas
dimensiua ipa supficies in longum
ꝛ latum extensa que in hoc sacro ẽ
vix ad modum cruciferi seu dena-
rij ꝛ cum super hanc quantitatẽ fu-
it a ṗncipio añ ꝛ post consecratõnẽ
fundatus color quidem albus pãis
decocti qui noiatur vulgari nomie
hostia parua que exhibetur ad cõi-
candum populum ꝛ super hunc co
lorem fundatur quidẽ sapor ꝛ odor
panis. Jdeo iam simplices possunt
intelligere ꝙ prima q̃titas id est su
perficies que fuit in colore albo est
diuina virtute mutata in colorẽ ru-
beum seu sanguineũ manentibus
alijs accidentibus. vt sunt sapor põ
dus odor ꝛ sperica figura ꝛ hec suf-
ficiant.
Probatõ correlarij pꝫ ex p̄cedẽtibꝰ

Questio tertia sup modum
videndi quo a sanctis in patria vide
tur xp̃s sub sacramento.
An oculus glorificatꝰ in celo em
pireo possit videre modum existen
di corpis xp̄i in h̓ sacro.

Conclusio.

An nullo corpali oculo etiã glo
rificato põt videri ex vi glorie. Mo
dus essendi corpis xp̄i in hoc sacro
licet oculus xp̄i hoc ipm videat ꝓ-
ut est in sacramento.

Correlarium

Uirgo btĩssima ꝛ si corpali oclo
moduꝫ essendi corpis sui filij ex na
tura glorie nõ intuetur virtute tam
diuina corpali ꝛ intellectuali clara
visione ad cognoscenduꝫ cũcta my
steria huiꝰ sacri supgreditur.

Probatio cõclusions quo
ad primaꝫ ptem ꝙ a nullo corpora-
li oculo etiã glorificato. Videt̃ pꝫ
primo qꝛ corpus est visibile per suã
accidentia puta per colorem qui ẽ
obiectum visus ꝛ videtur qñ ipe co
lor immutat mediũ sicut apud nos
est mediuꝫ aeris ꝑ qꝺ mediũ defert̃
spẽs visibilis ad pupillam ocli cui
imṗmitur. cũ aũt accidentia corpis
xp̄i. vt sunt color ꝛ splendor glorie
longitudo latitudo corpis sunt qui
dem in hoc sacramento non vt exi-
stunt in celo extensiue ꝛ quantitati
ue. ꝫ solum intensiue ꝛ substantiali
ter eo ꝙ sunt in hoc sacramento me
diante substantia. in celo aũt sbstan
tia mediante quantitate ideo in ce-
lo videtur in ꝓpria substantia ꝛ q̄n-
titate etiã oculo corpali a sanctis q̄
habent corpora iam glorificata. Ju
xta illꝺ ysa. xxxiij. regem in decore

suo videbũt ꝑtinet aũt ipe xp̃s ꝯtinet in sacramento cũ ip̃m corpus xp̃i ñ habet habitudinẽ.i.naturalẽ dispositionẽ ad mediũ qd̃ requiritur ad visionem corporalem mediantibus ꝓprijs accidentibus ƺ solum mediantibus speciebus sacramentalib⁹ ideo vt sic videre non pñt. Probat etiam scd̃o ꝙ cum substãtia rei non potest videri oculo corporali. ƺ soluƺ intellectuali. Juxta ꝙ etiam phũs dicit.iij.de anima.obiectum intellectus est qd̃ q̃d est ⁊ corp⁹ xp̃i ẽ in h̃ sacramento per modum substantie vt supra tactuƺ est.ideo a nullo corporali oculo neqƺ in via neqƺ in patria ex vi glorie videri põt nec moueat queq̃ꝫ ꝙ dr̃ ex vi glorie q̃r oculus dicitur glorificatus. q̃r ip̃assibil' clarus subtilis ⁊ agilis q̃ non faciũt aliqd̃ inuisibile ꝯm se videri corporali visu cum nec diuina eẽntia oculo glorificato ƺ solum oculo mẽtis intuetur. Et si queritur. An diuia virtute possit videri oculus glorificat⁹ ip̃m esse xp̃i corpis in hoc sacramẽto. Rñdetur ꝙ sic ƺ tunc hec visio erit ex vi miraculi non ex vi glorie ⁊ potius intellectualis q̃ꝫ corpalis. Secunda pars conclusiõis ꝙ oculus xp̃i hunc ip̃m modum essendi videat.verum est prout est in sacramento sicut enim videt seip̃m sb̃ sacramento ⁊ hoc ꝑtinet potius ad intellectum. Unde etiam si ocul⁹ xp̃i esset extra spẽs sacramentales vt ab extra existunt alioꝝ sanctorum oculi non viderẽt substantiam suam infra speciem ex natura glorie nisi miraculose. Hec ex dictis Tho.in suo quarto sniaꝝ dist.x.i qõne An oculus glorificatus possit videre ipsuƺ veꝝ corpus xp̃i sub specieb⁹ existẽs in solutõe ꝑmi argumenti ⁊ in t̃tia ꝑte sũme.q.lxxvj.in quibus plura alia notabilia lector inueniet q̃ breuitatis cã obmittuntur.

Probatio correlarij super cognitionẽ btĩssime virginis marie erga mysteria hui⁹ sacramenti plurimum dependet quo ad primã suã ꝑtem ex ꝑcedente sua conclusione ex natura ei glorie.i.ex natura oculi ⁊ corpis glorificati.non pertingit oculus ad cognitionẽ substãtie xp̃i corpis q̃ solo intellectu cuius ꝓprie obiectum existit cõprehendit. Uñ nec sup modum essendi in hoc sacramento qui soli deo cognitus est tã q̃ꝫ ab eo opatus. Uisio corporalis eius se extendit ⁊ qd̃ dr̃ soli deo cognitus intelligitur ꝯm se absqƺ participatõne q̃r vbi ab aliquo alio ĩtellectu cognoscitur.hoc est ꝯm participatam claritateƺ diuini intellect⁹ in qua ꝑticipatõne quia intellectus beatissime virginis omnem angelicum ⁊ humanum transgredit intellectum.dempto xp̃o. Jdeo etiaƺ cũcta misteria sacramenti clariori mõ intuetur intellectuali ⁊ corporali cognitione. Jta tamen qd̃ corporali ĩtuetur non ex vi glorie.ƺ ex natura miraculi.id est ex speciali dispensatione qua virtus diuina vim glorie potest fortificare ⁊ eleuare ad ꝯgnoscendum speciali lumine ad id ad qd̃ virtus glorie non se potest extendere licet talis visio ꝯm aliq̃s nõ cẽsetur tunc pure corporalis ƺ potius intellectualis.

Questio quarta super modum vidẽdi quo ab angelis

bonis ꝛ malis intuetur.

An angelus bonꝰ siue malꝰ possit videre corpus xpi sub sacro aut an cōphendit modꝰ eēndi ab itellectu humano.

Conclusio

Angeli siue boni siue mali nō vident naturali cognitōe corpꝰ xpi in sacro. lꝫ btifica visiōe pspicacissime videant modū eius essendi per cognitionē i verbo angeli boni.

Correlarium.

Sic intellectꝰ viatoris nec videre aut cōphendere pt moduꝫ essendi corporis xpi in sacro. Ita nec demonis intellectꝰ. lꝫ credat ꝛ cōtremiscat videre pt vllo mō.

Probatio cōclusiōis quo ad pmā ptē vicꝫ ꝙ intellectꝰ cuiuscūꝙ angeli naturali cognitōe ñ possit videre corpꝰ xpi in sacro. Probat ꝛ caplēdo vidē p oclo itellectuali. ad silitudinē ocli corpalis q̄ visiōe corporali angelꝰ nihil videt. qꝛ si corpꝰ assumat nō tñ p illō videt cū sit aereum ꝛ nō cōiungit vt forma substantialis ꝛc. Vñ manet in ipo angelo solūmō visio intellectualis. ꝛ qꝛ hec visio dr naturalr. qñ videt p spēs innatas. ꝛ ea q̄ naturali cognitōe itelligē pt sacrm aūt eucharistie est de mysterijs fidei q̄ dicūr eē abscondita a seculis in deo. ad Eph. iij. vnde ꝛ sunt supra naturalē cognitionem angeloꝝ sic ꝛ hoim. Jō naturali cognitōe nō vident angeli corpus xpi sub sacro. ꝫ qō vident btifica visiōe ꝛ h p verbū qō vident manifestuꝫ ē ea rōe qō cū visio succedit fidei ꝛ fides credit corpꝰ xpi eē sub sacro. Jō opteꝫ vt de illo mō eēndi hēant i patria plenā cognitōꝫ tam aie ꝙ angeli bti. Vñ Grego. q̄d est qō non vidēt q̄ videntē oia vident. ꝛ qꝛ angeli vident oia videntē. Juxta illō Mathei. xviij. angeli coꝝ sp vident faciē pris ꝛc. ꝛ hoies erūt sic angeli i celo etiā iuxta sniam saluatoris ideo taꝫ angeli ꝙ aie talē hñt cognitōꝫ pspicacissimā. Vñ etiā qō sepe dictuꝫ ē corpus xpi nō esse visibile sub sacro intelligendū est de visiōe corporali seu naturali angeloꝝ. nō aūt intellectuali glorie. Ex quibꝰ oibus concluditur qō si q̄s obijcere vellet angelos nō videre eo ꝙ plures sancti maiores angelis in gloria sūt. vt hr per glo. j. Coꝝ. v. sup illud angelos iudicabimus nō pñt videre oculo glorificato corpus xpi in sacro quare nec angeli. Ptꝫ ꝙ obiectō nulla qꝛ loqmur de visione intellectuali glorie i q̄ scti cū angelr iā vidēt corpꝰ xpi in sacro ꝙuis nō corpali in qua cum angelis non cōicant.

Probatio correlarij quo ad primā pteꝫ ꝙ videlicet intellectꝰ viatoris nec videre nec comprehendere potest moduꝫ essendi corporis xpi in sacro. patet qꝛ illa tm̄ intellectus noster videre dr pprie loq̄ndo quoꝝ essentie ei repñtatant siue lumine naturali siue lumine grē aut glorie. et qꝛ naturalis nostra cognitio intellectiua ortū habet a sensu. ij. de aia. nihil est in intellectu quin prius fuerit i sensu. Ideo intellectꝰ viatoris nullo mō hoc videre pōt ꝛ multominus cōprehendere. qꝛ aliquid videtur qō non comphendit sicut essentia diuina a beatis in patria videtur ꝛ non comprehenditur qꝛ non p omnem modum cognosci

tur quo cognoscibilis est sic em̄ se-
ipm deus intelligit. An aūt per lu-
men gratie itellectus videre posset
viatoris. hoc alterius est speculatio
nis. cum solū de hoc certi sumꝰ qd̄
lumen glorie videre potest intelle-
ctus viatoris cum hoc lumen etiaꝫ
quibusdam viatoribus concessum
fuit. licet solum per modum transe-
untis vt moysi ꝛ paulo q̄ in hac vita
positi viderunt diuinā eēntiam. vt
Augustinus tangit in libro de vidē
do deū. Tangitur ꝛ alia rō a Tho.
in suo scpto q̄rti distin. x. in q̄stione
An comprehendi possit intellectuꝫ
viatoris. cur talis intellectus h̄ ipm
videre non potest. Scd̄a ps corre
larij videlicet ꝙ nec demonis intel
lectus hoc ipm videre potest patet
per eundeꝫ Tho. in tertia pte sūme
questione. lxxvj. in questione septia
vbi querit an corpus xp̄i ꝓut est in
hoc sacramento possit videri ab ali
quo oculo saltem scificato. vbi dic
in pe. q̄onis circa finem ꝙ nec itel-
lectus angelicus s̄m sua naturalia
sufficit ad hoc intuendum. Vn̄ de
mones nō p̄nt videre per intellectū
xp̄m in hoc sacro nisi per fidem cui
non voluntarie assentiunt. sed ad ea
signorum euidentia conuincuntur
ꝓut dr̄ Jaco. ij. demones credūt et
contremiscunt. Et hec sufficiant ꝓ
simplici claraqꝫ intelligētia. Huiꝰ
diuinissimi eucharistie sacramenti
ꝛ cuiuscunqꝫ alterius miraculosi.
verum licet in hoc opusculo tactuꝫ
sit ꝙ forma miraculosa que appa-
ret in aliquo sacramento non sit ꝓ
pria forma dominici corporis fate-
or hoc ipm sensisse s̄m sanctū Tho.
ꝛ cōmuniorem viam theologorum
vt patuit tamen viā Alexan d̄ ales
in quarta parte questione. liij. arti.
iij. aliter q̄s absqꝫ fidei periculo opi
nari potest. Qualiter autem de ipo
miraculoso sacramento predicādū
sit populo patet in sermonibus de-
super collectis in laudem nostri sal
uatoris cui honor sit ꝛ gloria p eter
na secula Amen.

Explicit opus prefati
inquisitoris super ma
teriam sacramenti mi
raculosi.

Opusculū declarās q̄diu sub spēbus sacr̄alibus durat eucharistie sacr̄m furtiue subtractū aut alias neglectū collectū per prefatū frēm Heinricū Institoris sacre pagine pfessorē ac ecclesie salczburgeñ. lctōrē ordīs pdicatorū.

Postulat a me charitas. V. R. q̄d ne sentiēdū de eucharistie sacro q̄ ad eius sub speciebus sacralib⁹ duratōz sit ⁊ precipue in casu vbi p negligentiam aliquā imutari in varias q̄litates aut q̄titates ipas spēs sacrales cōtingeret cū generalis q̄dā snīa tanq̄ p regula generali sonare censetur. Q̄ cessante spē cessat sacr̄m. Rex cum nouerim casuz q̄ndā in alimanie ptibus contigisse. Consiitesq̄ indies nemo dubitat posse vbi furtiue sublato ipo diuinissimo sacro cuz sacrario in q̄ reconditū fuerat positūq̄ p latronē in locis cāpestribus. Dum post annos plures reptū a cāu fuisset idē sacrariū ipis speb⁹ sacralib⁹ consumptis aut in liq̄dā māz redactis q̄d in ea resentiendū sit cū pdicta a vobis regula obiecta discussioni vtriq̄ dignū iudicat̄ alicit ⁊ hoc q̄ in sacro miraculoso dū sepe forma carnis aut cruoris seu etiā ymago pueri in hostia altaris appet. Cum ⁊ ibi cōsueta spēs pāis cessat. an etiam sacr̄m cessare credendū sit put q̄dem dogmatizare psumpserunt. Super his ergo duobus casibus q̄liter ipa regula locū hēat breuit̄ ex doctorz sententijs in fidei cōfirmationē ac vr̄i nois excellētie ppetuationem ⁊ phennē mēorīā diuina opitulante gr̄a pstringam assignando super primū octo ppositōnes cum suis documentis ⁊ totidem super scdm.

Conclusiones octo declarantes veritatē sacr̄i circa alteratōz spērū sacralium.

Conclusio prima.

Tunc desinit esse corpus xp̄i sub spē sacr̄ali panis q̄ñ sub alteratōne coloris aut saporis seu aliorū accidētiū nō pt saluari si ibi adesset natura panis.

Conclusio secunda.

Quia accñtia eodē mō aguntur ⁊ paciunt̄ sic̄ si essent in subiecto ⁊ natura panis. Ido illis actōib⁹ passionibusq̄ cessantibus vitas cessat sub tali spē sacr̄ali xp̄i corpis.

Conclusio tertia.

Vbi ad corruptōz accñtium desinit esse corpus xp̄i sub spē sacramētali panis tunc subiectū illoz accidentium existunt ipe dimensiones q̄titatiue hostie sacralis.

Conclusio quarta.

Dimēsio q̄titatiua hostie sacmētalis solūmō sine subiecto existit sine veritas xp̄i corpis sub spē sacramentali seruat̄ aut ab esse intendit.

Conclusio quinta.

Manēte q̄titate hostie nō videt̄ possibile vt qualitas icompassibilis nature panis si adesset ad desitōez xp̄i corpis inducat̄ licet manēte q̄litate ipa quantitas p diuisionē sepe deperditur.

Conclusio sexta.

Qualitatiuas sil̄ ⁊ quātitatiuas

trãsmutatõnes extremas in spẽbus sacr̃alibus optet fieri. si veritas xp̃i corporis a spẽbus sacr̃alib⁹ dʒ separi.

Conclusio septima.

Qua natura panis secũ ↄpatitur gradũ sepe magne hũiditatis vt panis intinctus demonstrat. iõ liquefactio spẽꝝ sacr̃aliũ remanente debita dispositõe vtriusqȝ accidentis veritatẽ eucharistie sp̃ reseruat.

Conclusio octaua:

Et si xp̃s in naturali iam ꝛ glorificata sua hũanitate neqȝ innatas aut etiã illatas dolorosas contumelias sustinere possit a iudeis tñ ĩ patauia ꝛ alibi sepe illatis cõtumelijs primo sub sacramento ꝛ demuʒ vt regnantem in celo affecerunt.

Declaratõnes secũtur p̃missarum conclusionum.

Prima conclusio q̃ ad duas ei⁹ partes declarant̃. Nam p̃io ꝙ tũc desinat eẽ corpus xp̃i sub spẽ pãis qñ accidẽtia panis sic annihilãt̃ ꝙ nõ põt sub eis naturalit̃ stare ꝛ manere natura seu substantia panis si ibi adesset. Probat̃ auctẽ ꝛ rõe. Nã tho. i. iij. p. sũme. q. lxxij. ar. iiij. Qd̃ cũ corp⁹ xp̃i ꝛ sanguis e⁹ succedant in h̃ sacro subẽ pãis ꝛ vini. si fiat talis imutatio ex pte accñtiũ q̃ nõ suffecisset ad corruptõʒ pãis ꝛ vini ꝓpter talẽ imutatõeʒ. Non desinunt corpus ꝛ sanguis xp̃i eẽ sub sac̃mẽto. ergo per oppositum vbi talis immutatio accidit ad destructõʒ subẽ pãis. Desinit ẽẽ pñtiã xp̃i corporis Rõ etiã ex dictis thome elicit̃. Naʒ si q̃rit̃. Cur tale iudiciũ sup desitõʒ corpis xp̃i sumenduʒ est ex destructõe subẽ pãis ꝛ nõ alicui⁹ accñtˀ a doctorib⁹ ꝓ regula ẽ traditũʒ certe nullã subesse rõʒ aliã cernimus nisi ipam sacr̃alẽ cõuersionẽ q cũ sit q̃dã trãssubatio. i. transitus vni⁹ subẽ scʒ pãis ĩ subam xp̃i corpis. Iõ etiã illi⁹ absentiã vł pñtiã ñ nisi ex amotione vel pñtia subẽ pãis iudicam⁹ Est ꝛ alia rõ qd̃ cum de lege dei ille spẽs sint ordinate ad sacr̃alẽ pñtiã xp̃i corpis ꝛ sanguis facta pri⁹ ipsa trãssubatione. Ideo ex eadẽ lege debent iudicare abñtiã vł pñtiã corpis xp̃i. Vñ heinric⁹ de Gãdauo ĩ suo qd̃libeto. ꝙ qr in cõsecratõe nõ ẽ factũ corpis xp̃i pñs illis spẽb⁹ per ĩtrinsecã mutatõʒ sui. ʒ factũ fuit eis pñs p panis conuersionẽ qui pri⁹ fuit sub istis spẽbus añ cõuersionẽ in corpus xp̃i. igit̃ istis spẽb⁹ nõ existentibus corpus xp̃i etiaʒ sine sui intrinseca mutatõe desinit eẽ ibi scʒ in illo situ in quo prius fuerunt ille spẽs ꝛ manet in celo solũ aut etiam alibi sub sacramento.

Scd̃a pars cõclusiõis.

Scd̃a ps ↄclõnis. seq̃t̃ ex prima qr. n. subã pãis trãsiuit p trãssubatione. Iõ bñ dr̃ in ↄclõne si ibi adeẽt suple subã pãis cũ illa spẽi alt̃atõe vñ Scot⁹ ĩ suo q̃rto. dist. xij. hãc materiã ptractãs dic̃ corp⁹ xp̃i mãet sb̃ istis spẽb⁹ cũ om̃i trãsmutatõne vbi nõ introducit̃ aliqd̃ icõpassibile pani si esset ibi. Vex ꝓ eis q̃ vel librorũ copiã nõ hñt vel si hñt fastidiosũ tñ affectũ legẽdi p̃ libroꝝ multiplicitate ↄcipiũt. Sũt aliq̃ documẽta ad p̃missoꝝ q̃rundaʒ t̃minoꝝ intelligentiã ponẽda p̃ sup t̃minũ trãssubstantiationis q̃d vicʒ sic trãssubstantiatio ꝛ cur tali vtũt̃ doctores t̃mio,

Declaratur qd sic transsubstatiatō.

Est autem transsubstantiatio ƒm Sco. i suo q̃rto dist. xj. trāsitio talis sbe i totā sbam. ita q̄ ē sbe totalr desinētis trāsitio seu conuersio in sbam totalr ex ea incipientez. Cur aūt tali termio vtūt doctores ꝛ nō ƒmio trāsmutatōis. Est rō qꝺ transsubstantiatio plurimū differt ab alijs trāsmutatōibꝰ naturalibꝰ.

Notā q̄uo differt trāssubstātiatō a q̄libet trāsmutatione naturali.

Prio qꝺ in q̄libet trāsmutatōe nāli manet idē subiectū cōe vtriqꝫ ƒmio a q̊ ꝛ ad quē vt eadē maƒia. Prio manet in genito q̄ fuit in corrupto ꝛc. de alijs. ꝫ in illa ꝯsione nihil de subiecto manet cōe in vtroqꝫ ƒmio ꝯuersionis ꝫ tota sba panis tā q̊ ad materiā q̄ꝫ q̊ ad formā transsubstantialem transit in corpus xp̄i.

Scꝺo q2 illud in qꝺ panis ꝯuertiƒ .s. corpꝰ xp̄i i nllo augeƒ nec minuiƒ

Tertio q2 nūq̄ꝫ i alijs mutationibꝰ desinit sba ꝯposita nisi etiā aliqꝺ accidens eꝰ corrūpaƒ. sic non p̄t corrūpi ignis nec naturaliter desinere eē nisi in eo desinat color ƒm gradū suum. Ita in alijs videmus eē. in hac aūt ꝯsiōe tota sba panis transit ꝛ tñ oia accidentia manent.

Scꝺm documentū qꝺ ex p̄missa declaratōe seqƒ multiplex responsio ad plēs q̄ōnes. Naz si queriƒ. An sit pꝰ ꝯsecratōz sba panis possit manere lꝫ ꝯcedaƒ ab oibꝰ q̄ non maneat. Tu dic q̄ lꝫ opio q̊rundaz h̄ asserit q̄ sba pāis remanet pꝰ consecratōez ꝯdēnaƒ tñ vt hēretica eo q̄ ē ꝯ verbū xp̄i instituentis sacr̄z. vbi Math. xxvj. Hoc ē corpꝰ meū ꝛ nō dixit hic est corpus meum. sed hoc est. si autem sba panis maneret veriꝰ dcm̄ fuisset h̄ ē corpꝰ meū q̄ꝫ h̄ est corpꝰ ꝛc. Vn̄ ēt seqƒ qꝺ ē ipossibilis ꝛ icōuenies. Vn̄ tho. i suo q̃rto dis. xj. lꝫ scotꝰ ꝑ eodē reputat siue dicaƒ h̄ vl' h̄. ꝛ q̄ n̄ sit reputāda hēretica opinio ex tali rōe. ꝫ sua obiectio paruz valet eo q̄ nūq̄ꝫ poƒit ꝑbare qꝺ nō sit vior opio h̄ ē q̄ꝫ h̄ ē ex ꝟbo xp̄i istituēti sacr̄z sup qꝺ .s. tho. se fūdat.

Ad idē si q̃riƒ an sba pāis annihilaƒ i illa ꝯuersiōe cū nō p̄t transire i augmētū corpis xp̄i. Tu dic q̄ nec annihilaƒ nec corrūpiƒ aut resoluiƒ i mām p̄mā. ꝫ ꝯuertiƒ i corpꝰ xp̄i sine augmēto corpis xp̄i. Rō q2 ƒminꝰ ad quē ip̄lꝰ ānihilatōis ē purꝫ nihil. ꝫ ƒminꝰ trāssubatōis n̄ ē purꝫ nihil ꝫ ē ip̄m corpꝰ xp̄i i qꝺ trāssubaƒ pāis. Et si tu dicis tñ negaƒ eē pāis in ƒmio ad quē. Tu dic q̄ lꝫ negatō pāis ƒmieƒ in ƒminū ad quez tñ ille ƒminꝰ ad quē trāssubstātiatōis nō ē purꝫ nihil sic fit i naturali ānihilatione. Itē vtꝰ diuia i miraculoƒ opatōibꝰ nō consueuit creaturas annihilare sed decorare.

Scꝺa cōclusio q̄ videlicet accn̄tia pāis eodē mō agūt ꝛ patiūtur sic si eēnt in subiecto ꝛ nā pāis ꝛ qꝺ ill' cessantibus vitas cessat xp̄i corpis. Declaraƒ ꝑ tria documenta. Primū eliciƒ p̄mittēdo nūerꝫ accidētiū veroꝫ q̄ p̄nt agē ꝛ pati ꝛ que nccio h̄nt corrūpi vt desinat eē corpꝰ xp̄i. Et sit h̄. ꝑ color albꝰ ex pane triticeo ꝛ aq̄ elemtari coagulatꝰ seu etiā coctꝰ. q2 i vtroqꝫ posset ꝯfici. eo q̄ ƒuāt nāz pāis ꝛ xp̄s i pāe triticeo ꝯfecit ꝛ se tali ḡno ꝯpauit. Vn̄ ex pane spelte siligis ordei vl' auene sicut nihil ꝯficiƒ ita nihil corrūpeƒ super vitatē xp̄i corpis. Sūt ꝛ alia accidētia vt sapor siccitas vl' hūiditas pōderositas seu extensio ꝛ figura rati-

tas ⁊ densitas. hec inq̄ꝫ oīa hn̄t cor-
rumpi ad desitionem corpis xp̄i.

Quo stante iā ꝓ scđo documen-
to defuit ꝙ accn̄tia eodē mō agunt
⁊ patiant̄ post videlicet ꝯsecratōnē
sic an̄ dū erant in ꝓpria natura ⁊ sb-
iecto panis patet veritas de triplici
actōe. cū em̄ pn̄t immutare tam sen
sū visꝰ q̄ꝫ etiā tactū ⁊ gustū vt vbi vi
dentur tanguntur sumunt̄ species
⁊ accn̄tia panis. ⁊ ƒꝫ phm̄. iij. de aīa
per h̄ aliq̄d sentit̄ ꝙ eiꝰ sensus a sen
sibili immutat̄ talis mutatio fit a re
sensibili ⁊ dum ip̄m agit in suū ob
iectū dr̄ ꝙ hec actio est causata i spē
panis demū causant ⁊ alias actōes
inq̄ꝫtū videlicet ad ad sensum vide
ri pn̄t ex spēbus sacramentalibus
aliquid generari vel cineres si cōbu
rantur vel vermes. si putrefiant vel
pulueres si conterantur q̄ qualiter
fiunt in seq̄nti documēto ptēbit. nō
em̄ poterit stare veritas corpis xp̄i
sub huiusmodi actionibus.

Tertio causant ⁊ alias actōes vt
sūt nutritio vel etiā inebriatio. De q̄
hꝰ apl's. loq̄tur. j. Cor. xj. alius q̄dā
esurijt. alius aūt ebrius est. vbi dicit
glosa ꝙ nōt illos q̄ post celebratōeꝫ
sacri mysterij ⁊ consecrationē pāis
aut vini suas oblatōes vendicabāt
⁊ alijs nō cōicantes soli sumebant.
Ita vt inde etiaꝫ inebriarentur his
sic p̄missis de spēꝝ sacr'alium actio-
nibus q̄lit̄ tn̄ fieri pn̄t cum ip̄e spēs
sint accn̄tia sine subiecto.

Datur tertium documētū

Nā q2 nō possumꝰ negare p̄lup po-
sita fide ip̄a accn̄tia manē sine sbie-
cto ꝙ priꝰ hēbant i natura panis an̄
ꝯuersiōꝫ eo ꝙ ip̄a natura v̄sa est in
corpꝰ xp̄i. ⁊ ip̄a accn̄tia retinēt suas
actōes naturales ad imitādū exte-
riora corpa q̄ ad visum gustū tactū
vt s̄ de primis actōibus tactum est.
sola difficultas stat in illo ꝙ cū sint
illa accn̄tia fore imat'iales eo ꝙ corꝑ
materia v̄sa est ꝑ consecrationem.
Quō pn̄t materiales actiones ⁊ im
mutationes causare cum phs dicit
ij. phis. Q2 forme ⁊ qualitates q̄ sūt
in mā fiunt a formis q̄ sūt i mat'ia.

Pro q̄ notanduꝫ qđ q2 vnūq̄đq̄ꝫ
agens agit inq̄ꝫtū est ens cū actōes
sint suppositoꝝ. iō etiā vnūq̄đq̄ꝫ sic
se hꝫ adesse. Ita ad agere ⁊ q2 n̄ pos
sumꝰ negare spēs sacr'ales cū videa
mus ⁊ sentimus ea ad sensum etiā
non possumus eorum actiones ne-
gare. habent ergo agere ex illo esse
qđ prius habebant ante conuersio-
nem substantie. Et cum queritur.
Vnde habeant tale esse sine subie-
cto a natura vel a seip̄is: Dicitur ꝙ
illa virtus que subiectum conuertit
in christi corpus vtpote diuina etiaꝫ
dedit accidentibus vt habeant esse
sine subiecto ⁊ cum hoc ꝙ habeant
idem esse quod prius habebant
in subiecto. Vnde obiectio solui-
tur quia licet qualitates materiales
fiunt a formis materialibus. Hoc
tamen hic non negatur. ymo conce
ditur eo ꝙ qualitates ⁊ mutationes
circa sensus exteriores fiunt a for-
mis que ƒm esse assimilātur formis
que sunt in materia ⁊ hoc pro decla
ratione primarum actionum.

Sed quo ad secundas acti
ones que esse possunt in cineres vl'
vermes ⁊c̄. Per generationem pa-
titur hoc difficultatē ex eo ꝙ mani-
festum est ꝙ ex corpe ⁊ sanguie xp̄i
nihil possit generari cum sint incor

rūptibiles. Et si dicatur ꝙ ex specie
bus sacramentalibus generantur.
Hoc iteꝝ hꝫ difficultatem cum id
qđ generatur puta vmis ē q̄dā suba
corporea hn̄s secū sua accn̄tia ⁊ cuꝫ
ipa spēs pāis sit accidēs generaret
ex accidenti sba. ymo ex vno duo. s.
sba ⁊ accidens. Vn̄ dōm obmissis
plurimoꝝ doctoꝝ dictis qui varijs
medijs ondē voluerūt qūo ex acci-
dentibꝰ pn̄t generari ꝫ dicta q̄buſ-
dam asserentibꝰ ꝙ ex aere circūstā-
te ipas spēs generarent. alijs ꝙ ex ip-
sa sba pāis aut vini q̄ rediret in ipsa
corruptōe speꝝ. Alijs iteꝝ ꝙ deꝰ de
nouo crearet subam aliquā in vltio
instāti corruptōis vbi cessat corpus
xp̄i ⁊ hꝰ opinionis vi ee scotꝰ vel ꝙ
prior mā redeat ex miraclo que ta-
mē opio lꝫ stare possit q₂ tn̄ nō videt
rōnal eo ꝙ sub alia rōe possit tradi
modꝰ qūo generari pn̄t ⁊ sp ponēda
sunt pauciora miracula. ꝙtu possi-
bile ē cū signa infidelibꝰ nō fidelibꝰ
iuxta aplm dant. ymo nec rōnablr
vi dici ꝙ miraculose aliq̄d accidat i
h sacro nisi q̄ ex ipa ꝯsecratōe neces
sario sequūt vt vicꝫ idē corpꝰ conti
neat qđ traxit de vgie ⁊ ꝙ cū sua to
ta q̄ntitate nō tn̄ q̄ntitatiue ⁊ ꝙ vnuꝫ
in pluribꝰ locis ⁊c. De alijs que ab
eccia ad credēdū fidelibꝰ ꝓponunt
⁊ nō ꝓponit nec ex ꝯsecratōe nccio
seqt ꝙ i vltio instāti corruptōis vbi
corpꝰ xp̄i cessat ꝙ tūc suba noua cre
et aut ꝙ prior redeat. Idō ꝫm tho.
in tertia pte. q. lxxvij. ar. v. in cor. qđ
nis di ꝙ sicut in ipa consecratōe da
tur nō spēi albe nec sapor nec sicci-
tati aut ponderositati vel etiā rarita
ti vel densitati sed tm̄ extensioni seu
quantitati dimensiue panis ⁊ vini

vt sit primum subiectū oim aliorūꝫ
accidentiū q̄ enūerata sunt vt in se-
quēti ꝯclone deducet qđ q̄deꝫ. s. su-
stētare q₂ ē ꝓpriū materie. ita etiam
ex ꝯseq̄nti dat ipi q̄ntitati dimēsiue
omē illđ qđ ad mām pertiet. Et sic
sequit ꝙ q̄cq̄d possit generari ex ip-
sa mā pāis si adesset totū pt genera
ri ex p̄dicta q̄ntitate dimēsiua panis
vl vini nō q̄dē nouo miraclo sed ex
vi miraculi prius facti in cōuersiōe
ad q̄d em̄ valeret miraculū nouum
ad generationē vermis.

Cum ergo dicitur vt supra
qđ hꝫ difficultatē ꝙ ex accn̄ti dꝫ ge
nerari substātia seu duo ex vno. Re
spondetur ꝙ q₂ q̄ntitas dimēsiua pa
nis ⁊ vini retinet ꝓpriā naturā ⁊ mi
raculose vini ⁊ ꝓprietatē substantie
ex vi conuersionis. Ideo pōt tran-
sire in vtrūq₃. i. in subam ⁊ dimensi
onē alterꝰ vbi desinit esse pn̄tia cor
poris xp̄i ⁊ sanguis ⁊ tm̄ de secūdis
actionibus. Quo ad actōes q̄ sunt
nutrire ad sustētatōꝫ vel ad sup̄flui
tatem nutriti. he actōnes nō habēt
difficultatē p̄cedente conclusiōe bn̄
intellecta. q₂ em̄ ꝫm phm. ij. de ania
Cibus nutrit cum conuertitur in
substantiam nutriti ⁊ declaratum
est supra ꝙ species sacramentales
possunt conuerti in substantiaꝫ ali-
quā que ex eis generatur dum desi
nit esse corpus xp̄i sub eis. Idō eti-
am per eādem rationem sicut pn̄t
conuerti in cineres vel vermes. pos
sunt etiā conuerti in substantiaꝫ nu
triti. ita ꝙ homo diu sustentare pos
sit qui magna quātitate sumeret ho
stias ⁊ vinum consecratū. Non er-
valet opio illoꝝ q̄ dicūt ꝙ n̄ ve nu-
triūt ꝫ solum reficiunt ⁊ cōfortarēt

quadam sensuū imutatōe sicut homo confortatur ex odore vini. talis em̄ refectio nō diu sufficit hōi simlr non potest stare qđ q̄dam dicunt q̄ nutriunt ꝓpter formam substātialē que non remanet vt sepe tactuȝ est nec etiā annihilata redit q̄ non eēt eadē nec de nouo creatur alia cum per nullum nouū miraculū talem nutritionē fieri oportet. Ex omnibus igitur iam discussis patēt varij modi desitionis corpis xp̄i sub specie sacramētali vbi scđe ⁊ tertie actiones speculantur ⁊ precipue ad nostrum ꝓpositum vbi in pixide inuenirētur cineres aut vermes seu pulueres tunc omnino abesset presentia corpis xp̄i ⁊ desinit esse. de primis autē actionibus qñ cessant aut vt sub eis habeat cessare dñicū corpus ē ⁊ facile conclusione que seq̄t intelligendus.

Conclusio tertia.

Ubi ad corruptionem accidentium desinit esse corpus xp̄i sub specie panis tunc subiectum illoꝝ accidentium existunt ip̄e dimensiones q̄titatiue sacrales.

Probatur cōclusio quo ad amoas partes ⁊ precipue Prima ꝑ tria documenta ⁊ hoc ꝓpter p̄cedētem conclusionem scđam in qua de actione ⁊ passione primarum qualitatum vt sunt color ⁊ sapor siccitas vel humiditas ⁊c. Et q̄ de actōe nō aūt de passione seu corruptōe earū qualitatum vbi tactū est iam de ip̄arum corruptione est discutiendum Nō em̄ illa accidentia seu qualitates corrumpi p̄nt licet pateat ad sensum putrefieri ⁊ corrūpi hostias cōsecratas tamen ꝑ quem modū ⁊ q̄bus medijs hoc fieri possit est bene aduertendum ꝓpter obiectiones q̄ versibiliter induci possunt. vtpote q̄ cum corruptio accidit ꝑ sepatiōȝ forme a materia ⁊ materia panis nō remanet in hoc sacramento iđ modus corruptionis in speciebus illis non est clarus. Item q̄ forma non corrumpitur nisi per accidens corrupto subiecto. Unde forme per se subsistentes incorruptibiles sunt sicut patet in substantijs sp̄ualibus ⁊ spēs sacramentales sunt forme sine substantia. ergo videtur q̄ corrumpi non valeant. si dicitur q̄ miraculose corrumpantur hoc non valet q̄ miracula que sunt in hoc sacramento fiunt virtute consecrationis per quā species sacramentales cōseruātur ⁊ dignissimū statum recipiunt. Et non est idem causa conseruationis ⁊ corruptionis. Quō ergo corrumpuntur vt quisq̄ intelligat.

Est notandum scđm documentum q̄ cum corruptio est mot⁹ ex esse in non esse. ⁊ dictuȝ est supra q̄ species sacramentales retinēt idē esse q̄ prius habebāt substantia panis ⁊ vini exn̄te. Ideo sicut eē horū accidentiū poterat corrūpi substantia panis ⁊ vini exn̄te. Ita etiaȝ possunt corrumpi illa substantia abeūte. Poterant aūt huius accidentia ꝫm tho. in tertia parte sūme. q. lxxiij arti. iiij. corrumpi dupl̄r. Uno modo per se. Alio modo per accidens Per se quidem per alterationū q̄litatum videlicet coloris saporis densitatis vel raritatis vel etiam ꝑ alterationem quantitatis non sicut res animate que per augmentum vel ꝑ diminutionem in aliū statū mutāt

eum non sint res aiate sb̄a pāis ꝛ vi-
ni. ꝫ per additionē vel diuisionez vt
si ad spēm vini alius liquoꝛ addat̄.
vel spēs panis nimis diuidat̄. p di-
uisionem em̄ vt dr̄. iiij. metha. Vna
diuisio corrūpit̄ ꝛ fiūt due. p additi
onem aūt econuerso ex duabus fit
vna. Et p hunc modum manifeste
pn̄t corrumpi huius accidentia pꝰ
consecrationē qꝛ ꝛ ipe q̄titates di-
mensiue remanentes pn̄t diuisionē
ꝛ additionem recipe ꝛ cū sit sb̄iectū
qualitatū sensibiliū sicut in sequen-
ti questione dicetur. pn̄t etiā esse sb̄-
iectum alteratōis eoꝝ. puta si alte-
retur coloꝛ aut sapoꝛ panis ꝛ vini.
Alio modo poterant corrumpi per
accidens videlicet per corruptionē
subiecti ꝛ hoc mō pn̄t corrumpi eti
am post consecrationem q̄uis em̄
subiectum nō remaneat vt in obie-
ctōnibus tactum fuit remanet tam̄
esse qd̄ hēbāt hmōi accidētia in sb̄-
iecto qd̄ quidem est ꝓprium ꝛ cōfor
me subiecto. Et idō huiꝰ eē pōt cor
rumpi a contrario agente sicut cor-
rumpebatur substantia panis vl̄ vi-
ni que etiam non corrūpebatur nisi
precedente alteratōe circa accidēcia

Est tamen distinctio notā
da inter p̄dictaꝝ corruptionuz mo-
do qꝛ em̄ corpus xp̄i ꝛ sanguis suc-
cedunt in hoc sacramento substātie
panis ꝛ vini. Ideo si fiat talis imu-
tatio ex pte accidentiū q̄ non suffe-
cisset ad corruptionem panis ꝛ vini
tunc ꝓpter talem immutatōz nō de
finit corpus ꝛ sanguis xp̄i esse sb̄ ꝫ
sacr̄o siue fiat imutatio ex pte quali
tatis. puta cū modicū imutat̄ coloꝛ
aut sapoꝛ ꝛ alie q̄litates pāis ꝛ vini
siue etiā ex pte q̄titatis. puta si ita
pulueriset̄ panis vel vinū in tā mi-
nutas ptes q̄ tn̄ maneat spēs panis
vel vini ꝛ aliud est cū ita in ptes di-
uidat̄ q̄ iā nō remaneat spēs panis
vel vini ꝛ p has distinctōes patent
rn̄siōes ad duas obiectōes s̄ tactas
Quia spēs sacr̄ales lȝ sint foꝛe nō i
materia hn̄t tn̄ eē qd̄ in materia ha
bebāt. Et ad t̄tiā obiectōz an sit cor
ruptio naturalis vl̄ miracl̄osa dicit̄
pro tertio documento q̄ nō ē mira-
culosa. ꝫ naturalis p̄supponēs tam̄
miraculūz qd̄ ē pfectū in ꝯsectione
.s. q̄ ille spēs sacr̄ales retineāt esse si
ne subiecto qd̄ priꝰ hēbāt i subiecto
sic̄ ēt cecꝰ miraculose illūinatꝰ natu-
raliter videt. Vex si miraculose cō
s̄uaret̄ p tpa lōgiora a corruptōe q̄ ē
p accn̄s. puta q̄ spēs pāis nō alt̄at̄
nec in coloꝛe nec in sapoꝛe vel si al-
terat̄ nō ē tn̄ tāta q̄ ex toto corrūpet
sb̄am pāis si adesset erit ꝯs̄uatio mi
raculosa. lȝ corruptio fuisset natura
lis. Potuisset ēt corrūpi p se in q̄tū
ipa q̄titas dimēsiua spēi pāis vt ex
tēsio ꝛ rotūditas seu figura fuisset i
mutata seu imunita q̄ q̄dē ē sb̄iectū
aliaꝝ accidētiū q̄ ex post hērēt alta
ri. Nō q̄dē q̄lr̄ dimēsio q̄ntitatia ē
sb̄iectū alioꝝ accidētiū cū sit secun
da ps ꝯcl̄onis huius tertie partic̄le
cū seq̄nti q̄rta ꝯcl̄one. Ideo eius de
claratio ad hāc q̄rtā q̄ seq̄t̄ ꝯclusiōz
remittit̄. Conclusio quarta.

Dimensio q̄titatiua hostie sacr̄a
lis solūmō sine subiecto existit siue
veritas xp̄i corpis sb̄ spē sacr̄ali s̄ua
tur aut ab esse intendit.

Quia snia hꝰ ꝯcl̄ois ē q̄ i ꝫ sacr̄o
q̄titas dimēsiua pāis sit alioꝝ acci
dētiū subiectū ita q̄ extēsio siue ro-
tūditas hostie q̄tū ad pn̄s spectat.

q: tractam⁹ de sacro furtiue sublato sit coloris saporis raritat⁊ ⁊ densitatis ⁊c. Subiectū ita q oia alia accidentia fundant subiectiue in ipam extensionē hostie siue corp⁹ xpi phi sit siue abesse ab oibus accidentib⁹ cōfirmat. declarat hec snia etiā per tria documēta. Quoꝝ pmū tangit difficultatē h⁹ snie vt eo clarioꝛ hēat In scdo documento ei⁹ intellectus difficultat aūt snia eo q cuȝ subiici accñtib⁹ sit ꝓprietas materie incompositis ⁊ dimēsio qtitatiua ē qdaȝ forma accidētalis sic⁊ ipa quātitas fundata in sbam io nō pt eē sbiectū vt vꝫ alioꝝ accñtiū tū q: vsurparet sibi ꝓprietatem maṫie tū q: accñtis eēt accñs. Itē scdo difficultat eo q sic qtitas indiuiduat ad esse hic et nūc ex sba in q fundat. Ita ⁊ alia accidētia indiuiduant. si ḡ fundantur in qtitate sic in subiecto tunc etiam indiuiduarent ex qtitate. Hoc aūt est incōueniens asserere eo q generalis regula ē oia accñtia indiuiduari ex ipa sba in q fundant tāq i sbiecto. Itē trio int alia accñtia pāis ⁊ vini q remanēt dephendunt ēt sensu raꝝ dēsū q nō pñt eē i qtitate dimēsiua pter materiā exñtē eo q raꝝ ē qd hȝ paꝝ de materia sub magnis dimēsionib⁹ ⁊ dēsū qd hȝ multū de materia sub puis dimēsioib⁹. vt dr iiij. phis. nō ḡ qtitas dimēsiua erit subiectū alioꝝ accñtiū q: n̄ istoꝝ scȝ raritat⁊ vl dēsitat⁊ q ē ꝯ pmissa cuȝ sepe i sacro furtiue neglecto ⁊ repto repit raritas vl dēsitas ex siccitate vl hūiditate speꝝ sacraliū. ꝫ tñ q: ad sensū videm⁹ qd i sacro neglecto seu ēt resuato albi coloris cū qdaȝ raritate vl dēsitate diuidūt adiuicē vbi eēnt ꝯpacte vl ꝯgelate ⁊ diuisio ꝯpetit qtitati. ꝓ q: solū qtū ē diuisibile ad sensū igit alia accñtia fundat in ipa qtitate. Iō ꝓ scdo documento dici⁹ q ncce ē dicē oia accñtia alia a qtitate dimēsiua esse i qtitate dimēsiua hostie sic i subiecto itaq qñ debēt fieri iudiciū d vitate in sacro repto aut neglecto dȝ attēdi qtitas hostiaꝝ ⁊ n̄ solū respect⁹ ad alia accidētia nisi iqtū fundat i ipa qtitate ⁊ h⁹ vitas n̄ solū sūit ex iudicio vis⁹ q n̄ decipit cū videas ibi aliqd qtuȝ eē coloratū ⁊ aliis accñtib⁹ affectuȝ ymo sūit ēt ex eo q cū pmū sbiectū i materialib⁹ ē materia rei ⁊ pma dispositō materie ē qtitas dimēsiua. q: vicȝ dispōit mā ad receptōȝ forē p magnā vl puā qtitatē. sic ⁊ plato posuit pmas dñas maṫie magnuȝ vl puū. Iō ⁊ oia alia accñtia referūt ad subiectū mediāte qtitate dimēsiua. sic ēt pmū subiectū coloris ē supficies. Vn̄ sic in nālib⁹. ita ⁊ i hoc sacro iudicare dēm⁹ d oib⁹ accñtib⁹ fm dimēsionē qtitatiuaȝ hostie. an sit integra vl minuta eo q totū iudiciū alioꝝ accñtiū circa vitateȝ sacri depēdet ex iudicio qtitatis. vt in sequēti ꝯclusiōe clari⁹ deducet. Rn̄. ḡ ad pmū q: licet accñtis non sit accidens. inqtū accidens p se nō pōt eē sbiectū alti⁹ accñt⁊ q: p se n̄ hȝ eē tn̄ accñt⁊ iqtū ē i alio vnū accñs dr eē sbiectū alti⁹. ꝫ ē inqtū vnū accñs recipit i subiecto alio mediante. sic supficies di eē subiectū coloris. vnd qñ accñti dat diuit⁹ vt p se sit. pt esse ēt p se alteri⁹ accñtis subiectuȝ. Ad fm dr q ēt añ ꝯsectōȝ alia accñtia idiuiduabāt mediāte qtitate dimēsiua i ipa sba pāis ⁊ ideo nō miruȝ si

post confecrationem sit subiectū vir
tute diuina alioꝝ accidentium. Ad
tertium dicitur ꝙ verum est ꝙ rarū
⁊ densum sunt qualitates consequē
tes corpora ex hoc ꝙ habent multū
vel parum de materia. Sed hoc est
q᷑ sunt sub dimensionibus materie
seu substātie panis. sicut ex alijs ac
cidentibus cōtingit ꝙ ex principijs
substantie mediante dimensione su
as qualitates retinent adesse raruꝫ
vel densam vel sapidum ⁊c̄. Jdo si
cut subtracta substantia per cōuersi
onem alia accidentia conseruantur
diuina virtute vt dictum est. Jta sb
tracta materia diuina virtute cōfuā
tur qualitates materiam consequē
tes. vt videlicet species sacramenta
les qualificentur per rarum aut dē
sum. Ad ꝓpositum ergo patet veri-
tas conclusionis ꝙ sicut oīa alia
accidentia fundantur in dimensio-
nem quantitatiuam. ita ipa dimen
sio ꝙ in nullo manet fundatur solū
in virtute diuina ⁊ hoc omni tempo
re que veritas xp̄i corpis manet sb
speciebus siue quando ab esse inrē
dit. s. in instanti vltimo corruptōis
specieꝝ seu accn̄tales sacramenta-
lium quorum corruptio quia poci⁹
est iudicanda circa neglectum sac̄-
mentum ex dimensionibus sacr̄ali
bus declarat sequens ꝯclō quinta.

Conclusio quinta.

Quia hec conclusio ad hoc tēdit
vt sciat qualiter iudiciuꝫ sit sup ne
glectū sacramētū sumendum q̊ ad
durationeꝫ veritatis corpis xp̄i sub
speciebus sacramentalibus. An cir
ca quantitatem vel circa qualitateꝫ
accidentiū. Pro cuius declaratōne
obmissis argumentis causa breuita
tis datur. Primum documentum
ꝙ ante omnia ad quantitateꝫ dimē
siuam hostie debet respectus habe
ri ⁊ non ad ipas qualitates. puta ad
colorem saporem ⁊c̄. vt vbi ex mul
tis hostijs sacerdos vellet vnam re
uerenter sumere ⁊ ex gustu saporeꝫ
panis expiri ⁊ dico reuerenter quia
manente quantitate tunc ꝓbare po
test verum sacramentum ibidē exi
stere etiam si sapor dulcis pāis nō
ex toto remansit. Pro cuius ꝓbati
one dicta doctorum desup sunt de
ducēda. Nam hambaldus sup sen
tentias in questione qua queritur.
Utrum species pueri que qn̄ꝫ ap
paret in sacramento altaris sit spēs
corporis xp̄i post argumenta pro ⁊
contra. ponit vnam conclusionem
inter alias. ꝙ sub illis spēbus ē cor
pus xp̄i verum non obstante opini
one quorundā quā dicunt esse pro
babilem ꝙ non manet sacramentū
quia mutantur species sensibiles.
Sed quia hoc argumentum cōclu
deret ꝙ ecclesia facit homineꝫ ydo
latrare q̊ sb huiusmodi spē adorat.
Jdeo dicendum ꝙ quocunꝫ mō
spēs alterentur denigrentur conge
lentur rare fiant condensentur. duꝫ
tamen maneat quantitas eadeꝫ nu
mero manet semper corpus xp̄i. q᷑
licet species sacramentales sint de
ratione sacramenti. Non tamen de
ratione sacramenti est qualitas. ista
vel illa determinate ⁊ talis color vł
figura pueri vel carnis. sicut pani-
fex sinit de pane figurare pueros
vel quicq̊d vult numerando figurā
vel colorem. Et ideo corp⁹ xp̄i ma
net q̄diu manet spēs hec ille. Ratō
deniꝫ adhuc deseruit. q᷑ enī in pre

cedentibus tactum ē. ꝙ alia accidē
tia oia fundantur in substantiā me
diante q̄ntitatiua dimēsione ideo cū
cōsecratio corꝑis xp̄i fit ꝑ trāsitōez
substantie panis in substātiam cor-
poris xp̄i taliter ꝙ tamdiu cēsendū
ē corpus xp̄i manere sub spē sacra-
li q̄zdiu maneret substantia panis.
si ibi adesset vt supra tactum fuit. iō
cōuenienter iudiciū super desitōez
xp̄i corporis sumit̄ ex iudicio illiꝰ
accidentis ꝙ ꝓximiorem locum te
net apud substantiam. Sicut ē ipa
quantitas dimensiua. ratione cuiꝰ
quidam posuerunt dimensiōes eē
substantias corporum. vt dicit̄ Jo.
merē. Unde posuerunt superficiez
que est subiectum colo[illegible] esse sub-
stantiam. Unde sicut subtracto su-
biecto non remanēt accidentia fm
esse ꝙ priꝰ habebant. Ita etiā oia ac
cidentia remanent manente quanti
tatiua dimensione. sup quā fundā-
tur in toto vel in pte ⁊ sic habet̄ in-
tellectus prime ptis conclusionis.
scilicet ꝙ manente quantitate ho-
stie nō vr̄ possibile vt q̄litas in com
passibilis nature panis inducatur.
Et dicitur qualitas incompassibi-
lis nature panis q̄ destrueret in pte
vel in toto naturam panis. Ad eū-
dem sensum loq̄tur Sco. in suo q̄r
to vbi dicit di. xij. in q̄oe. An i sacro
eucharistie stet aliq̄d accidens sine
subiecto. Nō si possibile esset ꝙ co-
lor induceretur speciebus consecra
tis fm gradum repugnantem pani
si adesset ⁊ tamen quantitas omni-
no maneret eadem que prius fuit.
tūc corrūperet̄ eucharistia ⁊ ille spe
cies nō manēt eucharistia quia sub
illis nō manet corpus xp̄i. Ubi no

ta ꝙ dicit si possibile esset quasi pro
impossibile decernens vt manente
quātitate alia accidētia debeāt cor-
rūpere naturā panis. rōe supra dcā.
Scdo documētū ē sup scdam ptez
cōclusionis vbi dr̄ ꝙ manēte q̄lita
te ipa q̄ntitas ꝑ diuisionem sepe de
perdit̄ ꝑ ly sepe hēat iste intellectꝰ
ꝙ si ꝑ negligentiā cōtingeret cōteri
aut frangi eucharistiā ita tn̄ ꝙ sb̄ q̄
libet pte hostie seruaret̄ vera q̄litas
idē color ⁊ sapor panis tūc ꝓpter il-
lam diuisionem ⁊ fractionē nō desi
neret esse corpus xp̄i. etiaꝫ sub qua-
libet pticula hostie diuise seu cōfra-
cte. Et huius ratio est. quia licꝫ cor-
pus xp̄i sit diuisibile. i. habens par-
tes. tamē ipm habet se tanq̄ mō in-
diuisibile. Un̄ indiuisibiliter conti
netur in spēbus sacramentalibus.
Ita ꝙ nullo mō frangit̄ in fractōne
illaꝝ specieꝝ. Nō si querit̄ quis sit
ille modus indiuisibilis cū tn̄ ipm
corpus sit diuisibile. maneatq̄ indi-
uisum ad fractionē specierū. Rn̄. ꝙ
modus ille sumit̄ ex eo ꝙ cuꝫ diui-
sio competat quantitati ⁊ corpꝰ xp̄i
non ē sub speciebus sacramētalibꝰ.
mō quantitatiuo licet tota quanti-
tas corꝑis sit sub sacramēto fm in-
trinsecas ⁊ ꝓprias suas dimensiōes
Item quia iste dimensiones corpo
ris non coextendūtur nec cōmēsu-
rantur ad spēs sacramentales. sic ꝙ
vna pars corꝑis sit i vna pte hostie
⁊ alia in alia. ꝫ totum corpus xp̄i ē
totum in omi parte hostie. ⁊ est infi-
nities eo ꝙ q̄libet pars hostie est di
uisibilis ⁊ in infinitas partes ⁊ sub
qualibet parte vere ē in diuisionem
sicut post. nec est in toto ꝑ oēs ptes
rōne partiū. Et exemplū habemus

in anima que q̃ eſt tota in toto cor pore. ⁊ tota in qualibet parte. ideo nõ diuiditur ad diuiſionem corporis. Et cui nõ ſufficit exm̃ capiat ratõnẽ quã. s. Thom̃. dat quia hoſtia exiſtẽte integra aliquo mõ ẽ corpꝰ xp̃i ſub partibꝰ hoſtie. Si ergo nõ eſt ibi ſm̃ totum erit ſm̃ partem. ſꝫ omne qđ eſt totum in toto ⁊ ps eiꝰ in parte eſt ibi cõmenſuratiue ⁊ ſic corpus xp̃i eſſet cõmẽſuratiue ſub ſpeciebus ſi hoc eſt falſum cum q̃ntitas ⁊ figura corporis xp̃i non correſpondeat figure ⁊ quãtitati ſpẽꝝ Non eſt ergo ꝓbabilis illa opinio que dicit ꝙ hoſtia manente integra xp̃s eſt ſub tota hoſtia ⁊ non ſꝫ q̃libet ꝑte hoſtie. hoſtia vͦ diuiſa xp̃s manet totus ſub qualibet parte diuiſa ab aliis. In neglecto ergo ſac̃mẽto ⁊ reperto ſi fuerit ſpecies cõtrite ſeu cõfracte dũmõ veritas panis potuit ſaluari ſi ibi adeſſet ſemper manet totus xp̃s ſꝫ tota hoſtia ⁊ totus ſub qualibet parte ante diuiſionem et poſt. Tercium documentũ datur vt melius intelligãtur iam allegata. cũ alias non eſſet neceſſariũ ponere i p̃ſenti ſpeculatione. Nã ſi queriť. an corpꝰ xp̃i ſit i ſacramẽto tam logũ ⁊ latũ ſicut eſt i celo ⁊ an tm̃ diſtat caput a pedibꝰ ⁊ dextrũ a ſiniſtro ⁊c̃. ſicut eſt in celo vbi ẽ in naturali ſua exñtia. videtur ꝙ non valeat ſic eſſe. cũ totꝰ ſit i q̃libet ꝑte hoſtie. mõ q̃ dictũ ẽ. R̃n. ꝙ ita oia mẽbra diſtãt abinuicem in hoſtia. ſic̃ in celo ⁊ huiꝰ rõ ẽ ꝙ modus ille q̃ntitatiuꝰ ſꝫ q̃ ẽ tota quantitas corpis ẽ ſm̃ intrinſecũ ordinẽ ⁊ habitudinẽ ꝑtiũ ⁊ nõ ẽ modꝰ q̃ntitatiuꝰ q̃ ad dimẽſiões ſpẽꝝ panis aut cuiuſcũq̃ q̃ntitatis extrinſece. põt em̃ facere deus ⁊ ita facit corpꝰ ſuũ ſꝫ ſacr̃o eẽ ꝙ ipm̃ ſit q̃ntum ⁊ ꝙ ꝑ ſuã ꝓpriã dimenſionẽ hẽat ordinẽ ꝑtiũ ſuaꝝ in toto ⁊ ꝙ tñ ipm̃ corpus nõ coextendať extrinſeco loco ſeu extrinſece dimenſioni. nec ꝙ ꝑs coextendať ꝑti corpis locantis. aut dimenſionis extrinſice. Hec ex dictis tho. in. iiij. ⁊ Sco. ſilr̃ di. x. vtrũ corpus xp̃i ſit in altari ſm̃ ſuã propriam naturalẽ quãtitatẽ ſeu dimẽſionẽ. ⁊ datur exemplũ. Sicut corpus xp̃i eſt ſub ſacr̃o claꝝ. nõ tamẽ ibi vtitur ſua claritate illumiando mediũ extrinſecũ. Ita lꝫ ſit ibi quãtum. nõ tñ vtiť q̃ntitate. quo ad extrinſecũ locũ occupando extrinſece ſicut deꝰ põt ſacere ꝙ hic ſit ignis ⁊ ꝙ nõ exeat i actũ cõbuſtionis. Sic ẽ aliq̃ mõ in ꝓpoſito. vł ſicut in ſpeculo paruo. vna turris itegra quo ad oim̃ partiũ diſtantiã cerniť ⁊ tñ ab extra vel intra mutať. ymmo et ſi ſpeculũ frangiť hoc idem in parte cerniť qđ in toto ſpeculo.

Concluſio ſexta

Qualitatiuas ſilr̃ et quãtitatiuas trãſmutatões extremas in ſpẽbꝰ ſacr̃alibus oꝫ fieri. Si vitas xp̃i corporis a ſpẽbꝰ ſacr̃alibꝰ oꝫ ſeparí.

Intellectus huiꝰ concluſionis nõ poteſt haberi niſi per certas regulas. Si em̃ q̃ritur qñ de cõmuni lege deſinat corpus xp̃i eẽ ſꝫ ſpẽbus ſacr̃alibus vbi negligiť q̃cũq̃ mõ. Si em̃ r̃ñdemus ꝑ cõcluſionẽ tactã qđ tũc deſinit eſſe qñ extreme mutatões circa q̃litate ⁊ q̃ntitatem ſpẽꝝ ꝯtingãt ⁊ q̃s nõ poſſet cognoſcere extremas eorũ mutatões

ideo ponēde sunt tres regule ex di
ctis doc. Et sicut dicim⁹ de corpore
xp̄i repectu spēꝝ panis. ita itelligat
de sanguie xp̄i respectu spēꝝ vini.
nisi ꝙ tāte negligētie nō cōtingunt
circa sanguinē sic̄ circa corp⁹ ꝙ se-
pe furtiue aufert ꝛ varijs modis ne
gligit. Est ḡ ꝓ p̄mo documento re
gula p̄ma ex dictis docto. elicita. ꝙ
ꝙ̄diu q̄litatiue ꝛ q̄ntitatie forme q̄
fuerūt in pane. manent in tali habi
tudine gradu ꝛ ꝓporcione in q̄ non
nā incōpassibilia pani cernūt. ꝗ pōt
sb̄ eis nāliter stare ꝛ manē sb̄a pais
si adesset. tādiu manet sb̄ eis corp⁹
xp̄i ꝛ hui⁹ sn̄ie seu regule rō ē. ꝙ il-
le spēs sacr̄ales tenēt ex diuia ordi
natione ꝛ lege sacr̄alem illā p̄n̄tiaꝫ
qꝛ vicꝫ xp̄s in institutōne sacr̄i has
spēs nobis tradidit. vt sub eis post
cōsecratōem dēam⁹ credē ei⁹ p̄n̄tiā
sacr̄alem. vn̄ ꝛ ꝯn̄ter illis cessantib⁹
tenere ꝙ ei⁹ cessat p̄n̄tia sacr̄al̄. De
seruiūt duoꝝ docto. dicta. s. s. tho. ꝛ
Scot. Nam in. iij. parte sum. q. j. ꝛ
ar. iiij. vt etiā supra tactuꝫ fuit. dicit
ꝙ cū corp⁹ xp̄i ꝛ sanguis ei⁹ succe-
dant in h̄ sacr̄o sb̄e panis ꝛ vini. Si
fiat talis mutatio ex p̄te accidētiū q̄
nō suffecisset ad corruptionem pa-
nis ꝛ vini. tūc ad talem immutatio
nem non desinit corpus xp̄i ꝛ san-
guis esse sub sacr̄o. siue fiat muta-
tio ex p̄te q̄litatis. puta cū modicuꝫ
mutat color aut sapor panis aut vi
ni. siue ex p̄te q̄ntitatis sicut cuꝫ di-
uidit panis aut vinū i tales p̄tes ꝙ
in eis adhuc posset saluari natura
panis aut vini. Hec ille ꝛ clara ē il-
la regl̄a. Sco. etiā concordat in suo
quarto vt supra. Qꝫ corp⁹ xp̄i ma-
net sub istis accn̄tibus seu spēb⁹ cū

omni transmutatione. que fit circa
eas. per q̄ꝫ mutationē non introdu
citur aliq̄d incōpassibile pani si eēt
ibi. siue s̄m qualitatē incōpassibilē
siue s̄m q̄ntitatē. Dex si q̄s quere-
ret. An etiam aliqua transmutatio
fit circa rem contētam sub istis spe
ciebus videlicet circa xp̄i corp⁹ aut
eius sanguinē sicut fit circa speciē.
Rn̄detur ꝙ omnino nulla. ꝛ huius
ratio est ꝙ sicut factum est p̄n̄s illis
spēbus per consecratōnē. sine itrin
seca mutatione sui ꝛ solū ꝑ trāsmu-
tationē panis aut vini vicꝫ ꝑ cōuer
sionē sb̄e vtriusqꝫ remanētib⁹ ipsis
accidētibus in aliud esse transmuta
tis ꝙ videlꝫ sine subiecto hēant exi
stere ꝛ occultare ip̄m dominicū cor
pus ꝛ sanguinē vt fides locū hēat.
dū visibile corpus inuisibilit̄ sumi
tur vtpote aliena spē occultatū. vt
dicit tho. in sermōe de corp̄e xp̄i. ita
etiā non mirū ꝙ sine sui intrinseca
mutatione valeat cessare sub eis eē
licet non sine transmutatōne spērū
Et sicut nō mutat xp̄us in se. ita re
manet eius p̄n̄tia in celo nāl̄it ꝛ in
alio sacr̄o sacr̄alr. Sed adhuc q̄nta
dēat eē illa transmutatio spēꝝ qꝛ cō
clusio denotat illā censeri extremā.
dat sup h̄ scd̄a regl̄a ꝓ scd̄o docum̄
to. Q̄d qn̄ fit tāta imutatio i spēb⁹
sacramētalib⁹. ꝙ si substātia panis
aut vini esset ibi sub eis ip̄a nāliter
corrūpet̄ tūc nō manet ibi corpus
aut sanguis xp̄i ꝛ spēs desināt esse
eucharistia ꝛ sacr̄m. vn̄ tho. vbi su-
pra dicit. Q̄d si fiat tanta immuta-
tio in accn̄tibus ꝙ fuisset corruptio
substātia panis ꝛ vini si esset ibi sb̄
speciebus tūc non remanet ibi cor
pus ꝛ sanguis xp̄i sb̄ eis ꝛ h̄ tam ex

parte q̄ualitatis. sicut cū ita īmmu-
taꝛ colo⁊ ⁊ sapo⁊ ⁊ alie qualitatates
⁊ cōplexio pāis ⁊ vini. ꝙ nullo mō
possunt cōpati naturā panis ⁊ vini
sine etiā ex ꝑte quātitatis puta cū
pulueriseꝛ vel diuidatur viuū in mi
nimas ꝑtes vt iam nō remanēt spe-
cies panis ⁊ vini. Sed quia plus le-
cto⁊ adhuc dubitat ad quātū se ista
pulerisatio speciei panis et diui-
sio liquo⁊is vini debeat extendere vt
sic non remaneāt spēs panis ⁊ vini
Si dicimus vt docto⁊ sanctus dicit
ꝙ ad minimas ꝑtes adhuc manet
anim⁹ lecto⁊ꝛ suspensus non valēs
in illis minimis discernere partib⁹
⁊ liquo⁊ibus. Jdeo dicamus super
spēm panis. quia tunc partes eius
non censenꝛ minime qn̄ sunt quātū
cūq̨ parue. Sed quādo puluis ē ⁊
ad puluerem sunt redacte. puluis
aūt quomō censeri debet. notatur i
pulueribus vel cineribus terre que
cum nullas habēt partes per quas
separi aut discerni possunt disticte
abinuicem. tunc censende sunt mi-
nime ⁊ ꝙ non remaneat species pa
nis. hoc ipm non minus addijcien
do ꝙ ꝓpter difficultatem discernen
di in talibus minimis aut ꝑuis q̄li-
tatibus aut etiam quantitatib⁹. re-
ponendo sunt ad sacrarium aut re-
uerenter sub conditione sumende.
Super ꝑtes ꝯo minimas speciei vi
ni capiat plus lecto⁊ humiditatem
q̄ndam vini que dum sapo⁊em vini
amisit. amittit ⁊ p⁊esentiam xp̄i co⁊
po⁊is ⁊ sanguinis. Et hoc ꝓ tercio
documento nec moueant lecto⁊em
verba Sco. qui suꝑ qualitates spe-
cierum pariformiter loquitur cum
alijs docto. Parū autem declināo
quo ad quantitatē ipaꝝ specieꝝ. di
cit em̄ qn̄ in istis spēbus ē facta trās
mutatio alicui⁹ qualitatis ꝺm gra-
dū illū ꝺm quem non posset stare
cū pane si ibi esset. ꝫ panis co⁊rūpe
retur ꝑ transmutatōem talis quali
tatis. tūc sub istis spēb⁹ taliter trās-
mutatis ꝺm q̄litatē nō manet co⁊-
pus xp̄i. post infert suꝑ quātitatem
Vn̄ dicit ꝙ si possibile essꝫ. ꝙ color
induceret spēbus ꝯsecratis ꝺm gra
dum repugnantē pani si adesset. et
tamen quantitas oino maneret ea-
dem que fuit p⁊ius. tūc co⁊rūpereꝛ
eucharistia. ⁊ ille spes nō manēt eu
charistia. quia sub ipsis non manet
co⁊pus xp̄i. Eucharistia. n. non so-
lū cōsistit in quātitate. ꝫ in alijs ac-
cidentibus necessario ꝯuenientib⁹
substantias cōuersas. h̄ ille. Vbi
notandū. ꝙ dicit si possibile esset ꝙ
tamē iuxta ꝯclusionē q̄ntam supra
positam non videtur possibile vt q̄
litatē impassibilis nature panis in-
ducatur ad desitionem eucharistie
in sacramento tamē miraculoso nō
habet veritatē vbi sepe mutata qua
litate in spēꝫ carnis aut cruo⁊is ⁊c̄.
manet q̄ntitas hostie cū vera existē
tia eucharistie vt patebit vbi de sa-
cramēto miraculoso tractādū erit.

Conclusio septima

Quia natura panis secum cōpa-
titur sepe gradum magne humidi-
tatis vt panis intinctus demōstrat.
Jdeo liquefactio specierum sacra-
mentalium remanēte debita dispo-
sitione vtriusq̨ accidentis veritatē
eucharistie semper reseruat.

De duratione sacramenti

Hec conclusio epilogat q̄
in alijs ꝯclusionibus tacta sunt vñ
⁊ eius veritas ex ꝓcedenti depēdet
Quia em̄ in prima cōclusione ta-
ctum est ꝙ tūc desinit esse corpꝰ sb
spē sacramētali panis qñ accidenti
bus alteratis nō posset natura pa-
nis si adesset conseruari. ⁊ sup illaꝫ
alteratione tactū fuit ꝙ illa accidē-
tia q̄ remanēt ꝯsecratōe facta agūt
⁊ patiūtur eodē modo sicut añ con
secrationē. vñ corrūpi pñt naturalr
⁊ quia actio ⁊ passio requirūt aliqd
subiectum. ideo posita fuit Tercia
conclusio declarans subiectū oim
qualitatū esse dimensionē quātita-
tiuam panis. Et ideo de subiecto
ipius quantitatiue dimensionis si
qs quereret Ponit cōclusio quar-
ta. ꝙ ipa sola siue vitas eucharistie
maneant siue nō. vt vbi abesse con
tingeret sine subiecto existit. ⁊ alijs
corruptis simul cū eis corrūpūtur.
Et si q̄ritur. Que illaruꝫ mutatio-
nū seu quātitatis aut qualitatꝫ am
plius deseruit ad desitionē xpi cor
poris posita fuit conclusio q̄nta ꝙ
mutatio quantitatis eo ꝙ illa ma-
nente non videt possibile vt quali-
tas incompassibilis nature panis
si adesset inducatur. Et si vlteriꝰ q̄s
quereret ad quantum se huiusmo
di mutationes quantitatū aut qua
ratū se debēt extendere posita fuit
desuper sexta conclusio ꝓcedēs qd
videlicet ad tm̄ debent se extende
re quantum possibile ē ad extremā
annihilationem nature panis si ibi
adessꝫ ⁊ desup declarate certe regu
le. Iam ergo septima conclusio ne
cessario sequit ꝙ vbi debite disposi
tiones vtriusqꝫ accidentis. s. quāti-
tatis ⁊ qualitatis remanēt in sacra
mēto aliquo liquefacto aut hume
facto quocūqꝫ casu superuenerit sem
per remanēt veritates eucharistie
Vbi notādum pro tercio docum̄t
to ꝙ debite dispositiōnes qualitati-
ue. Primo cernuntur in coloribus
qui cum sint multiplices. vt niger
subniger. Quādo videlꝫ nigrescit
panis in toto vel in pte. Item albꝰ
⁊ glaucus lacteus flauus palidꝰ al
bus color ⁊ glaucus ē sicut cornu
albū. i. album lucidū lacteus nactꝰ
⁊ flauus est sicut cameloruꝫ vellus
seu pili palidus est idem qd nactꝰ.
Ex istis accipe ꝙ hostia liquefacta
siue nigrescat vel subnigrescat liue-
scat glaucescat flauescat palescat co
lor manente debita quātitate iuxta
regulas traditas ⁊ in sexta conclu-
sione pmanet veritas eucharistie.
Sub istis coloribus intelligit etiaꝫ
viridis color. eo ꝙ ille causat ex al-
bo ⁊ nigro. vbi em̄ niger vincit albū
erit color viridis sicut vbi albꝰ vin-
cit nigrum causatur color liuidus.
Intellige etiam citrinū ⁊ subcitri-
num qui generantur ex colore ru-
beo ⁊ albo. ⁊ hec de speciebꝰ panis
que cum veritate sacramenti stare
possunt modo ꝓdicto. De speciebꝰ
vo vini ⁊ eius coloribꝰ sunt ruffus
⁊ subruffus in similitudinem auri.
vel impuri. Item rubeus subrubi-
cundus in omnibus istis pñt stare
veritates eucharistie. Scdm̄ ꝙ i di
uersis nationibus diuersa vina na
scūtur. verum vbi vini species ver-
terentur in nigredinem vel in colo
rem quem naturales vocant greco
vocabulo kianos qui habet ꝓfun-
diorem nigredinem. et ducit inter-

dum secum in pte liuidū ⁊ viridūꝫ colorem sicut cernimus in aqua putrefacta. tunc in istis coloribus recurrendum est ad saporem vini. q̇ si est perdit⁹ vel acetosus tūc nō ē veritas eucharistie. licet liquor in sua quantitate manet. Verū ad satisfaciendum pio lectori cuꝫ de q̄ntitate liquoris vini est ⁊ eius corruptione. Si queritur vtrum accidētia sacramentalia habeant potētiaꝫ conuertendū alia in sacramentum vt si vino in calice consecrato apponatur vinum vel aqua an istam cōuertat in sanguinem. videtur em̄ ꝙ sic eo ꝙ maioris virtutis est vinum consecratum in hoc sacramento q̄ꝫ benedictio in aquaꝫ vel in oleo. Sꝫ aqua benedicta iūcta aque non benedicte facit totam esse benedictaꝫ ⁊ similiter circa oleum est dicendū Sed ꝓ veritate est ꝙ species ille sacramentales nullo modo habēt virtutem conuertendi aliq̄ꝫ substantiam in sacramentū licet per minimaꝫ additionem alterius substantie vini vł aque possunt corrūpi species sacramentales. Et huius ratio ē ꝓ tercio documēto ꝙ in hoc sacramēto est transsubstantiatio nūq̄ꝫ autē fit transsubstantiatio nisi cum sacerdote mediante forma debita a xp̄o ad hoc ordinata ⁊ cum debita intētione. Ex patꝫ ꝙ vbi i magna sexta feria sacerdos particulaꝫ hostie cōsecrate mittit in calicem in quo eodem die est vinum non consecratū tunc illud vinū non fit sanguis xp̄i per contactum particule consecrate licet ergo in quibusdam rubricꝭ dicatur ꝙ vinū non consecratū tūc sanctificetur ⁊ fiat sanctuꝫ. intellige sicut calix dicitur sanctus et tēpluꝫ sanctum. Simili modo intellige si speciebus vini consecrati immittetur hostie non cōsecrata aut ꝙ eiusdem speciebus in calice miscetur vinū. Volunt hoc omnes theologi ⁊ etiam Innocen. dicit in quodaꝫ decretali. Si post calicis consecrationem aliud vinū mittatur in calicē. illud non trāsit in sanguinem nec sanguis commiscetur. Ad argumētum autem respondit. s. Thomas ⁊ Bonauentura. ꝙ nō est simile q̇a benedictio in aqua vel oleo nullaꝫ immutationem facit circa olei vel aque. sicut facit consecratio vini in verā ⁊ ꝓpriam substantiam sanguinis xp̄i ⁊ continētia eiusdem sꝫ speciebus. q̇b⁹ aliȷ̇ liquores vini ⁊ corrumpi possunt. Alia etiam est ratō diuersitatis ꝭm Bonauent. Qꝫ aq̄ benedicta tota atingitur ⁊ ꝭm totū qꝫ habet in se cōmiscetur superuenienti aq̄ inproportionata cum q̄ntitate qꝫ non sit vbi sanguini alius humor additur id ē speciei vini cōmiscetur. Pro cuius vlteriori documento notandū pessimus inoleuit quasi in om̄ibus eccłiȷ̇s modus ꝙ ad vnam paruam quantitatem aq̄ benedicte addunt ⁊ infundunt vnū doliū. si habēt aque non benedicte putantes ꝙ per vnam guttaꝫ aque benedicit totus torrēs aque ⁊ posset sanctificari qꝫ est directe contra mentem doctoꝝ vt patet ꝙ Bona. dicit ꝙ debeat esse ꝓporcionata q̄ꝫtitas. que quidem ꝓporcio ab aliȷ̇s exponitur ꝙ maior aut equał fit ꝓporcio aque benedicte ad aquā nō benedictam. vide si placꝫ Pisonellam in additionibus sic exponētis

sub titulo aque benedicte. Nec i oppositum ē summa angelica que est nouissima licȝ dicat simplr̄ ꝙ aqua non bñdicta si infunditur aq̄ benedicte bñdicit. Nō em̄ dicit vt isti false autumant ꝙ vna gutta seu q̄ntūcūqȝ modicum aque bñdicte totuȝ doliū non benedictum possit sanctificari frustra etiam omi septimana benedicētur. Et reu era multum detestandus est ille modus ab omnibus sacerdotibus ⁊ eccliaruȝ rectoribus. ꝑpter maximū periculum ꝙ fidelibus ex defectu vere aque bñdicte per infestationes demonū accidit super iumenta fruges terre. et hominū nocumenta cum hocipm in benedictione tangitur vt fias aq̄ exorcisata ad effugādum omnē potestateȝ inimici ⁊c̄. Et plura alia ibi ponūtur. vnde singulare remediuȝ xp̄iani populi existit. ꝙ quia nō aduertit. Ideo plura ⁊ innumera maleficia perpetrantur et nocumenta. plures em̄ malefice hocipum fasse sunt vbi incinerate sunt. Qr aspersus dominica die ante missam tota septimana securus esset cōtra quecunqȝ maleficia que inferri possent ⁊ similiter iumenta vbi habitatōes domorum aspergerentur cum hoc ipm in benedictione tāgatur vt vbicūqȝ aspersa fueris per inuocatōeȝ ⁊c̄ Qua etiam de causa religiosi in monasterijs oēs habitatiōes singulis diebus dominicis aspergunt.

Conclusio octaua tangēs ꝑambulūin cōclusiōes alias octo super miraculosum sacramentum.

Et si xp̄us in naturali iam ⁊ glorificata sua specie neqȝ innatas aut illatas dolorosas cōtumelias suscipere possit. a iudeis tamen in patauia ⁊ alibi sepe illatis contumelijs primo ipm sub sacramento ⁊ secūdario vt regnātem in celo affecerūt.

Continet conclusio plures partes declarandas.

Declaratio huius conclusionis vltime petit primo in generali qui dicuntur dolores innati aut illati. Item quomodo poterant conuenire xp̄o in mortali corpore q̄ꝫ etiam sub sacramento. Item quomō iam primo sub sacramento ⁊ secūdario vt regnante in celo ⁊ non econuerso sibi aliqd possit cōuenire. Et fm hoc dantur tria documēta. Ad primū innate dicuntur dolor ⁊ mors. illate vo percussio irrisio cōspuicio crucifixio seu clauatio ⁊c̄. In casu ergo quo aliquis apostolorum tpe passionis xp̄i seruassȝ in pixide aut confecisset in illo triduo hoc sacramentū. Si queritur quomō isti dolores fuissent in sacramēto. Respōdetur ꝙ quia in cruce doluit ⁊ mortuus fuit. Primo in propria specie ideo etiam secundario doluisset et mortuus fuissȝ in pixide. Nō si iterum queritur an sustinuisset passiones extrinsecas seu illatas. Respōdetur ꝙ non quia non fuisset ꝑcussus vel vulneratus in sacramēto ab extrinseco sicut in specie ꝓpria. hec Petrus de Charā. quarto scripto dist. xj. ar. vj. in cor. q. vnde hec pro-

positio fuisset vera xps existens in pixi de perforatur percutitur lanceatur scz in cruce. sed hec fuisset falsa. cristus perforatur lanceatur percutitur in pixide. Versus. Pixide seruato poteris copulare dolorem. Innatum dicēdo xps est mortuus i cruce. Ergo in pixide sed non illat9 cōuenit illi. quia videlicet licet perforatus clauatus lanceatus fuerit in cruce non tamē potuit lanceari in pixide si in ea reseruat9 fuisset. Nō si queritur quare ergo potuit mori in pixide si non potuit crucifigi in pixide. Respōdetur q̃ mori nō importat nisi q̃ aīma separatur a corpore et non importat sibi aliqd ab alio sicut quando dicimus crucifigitur et lanceatur. vnde sanct9 tho. in tercia parte summe. q. lxxxi. arti. quarto in cor. q. Corpus xpi idē in substantia est in hoc sacramento et in propria specie. sed non eodē mō quia in propria specie conuenit circūscriptio corpori per proprias dimensiones non autem prout est in hoc sacramento. et ideo quicquid ptinet ad cristū sm q̃ in se est potest attribui in ppria specie et i sacramēto ex consequēti. Sicut viuere mori dolere animatum vel inanimatū esse etc. hmōi quecūq3 vo cōueniūt ei per compationem ad corpora extrinseca. possunt ei attribui in ppria specie ex cōseqnti non prout est i sacramento. sicut irrideri cōspui crucifigi flagellari. vnde et quidem metrice dixere. pixide seruato poteris inferre dolorē. Innatū sed illat9 nō cōuenit illi. Sed ad secūdum documentum p declaratōe cōclusionis restant aliq̃ dubia. primo quō computande sunt xpo illate passiōes vt vt est sub sacramento. dum videlicz a iudeis seu aliis infidelib9 cultro transfoditur fluxusq3 cruoris interdum cernitur vt parauie factum sit ipse verissime narrat. constat q̃ nec illatis nec innatis doloribus domīnicum afficitur corpus vtpote glorificatum cui mors vltra non dñabitur. Rndet q̃ si queritur. An huiusmodi cōtumelie sint inate vel illate clara est sentētia q̃ illate. s3 nō dolorose. et tamē intellecte et nō volite s3 plurimū detestate. vlteri9 vo si queritur. An primo ad xpum vt naturaliter existenti aut vt est sub sacramento sint referende. Respōdetur q̃ quia huiusmodi contumelie vise sunt vel audite etiam per organa corpalia vt sunt aures oculi corporales xpi. illa que organa sensitiua xpi sub sacramento non habēt modū extensiuū. vnde et aliter sunt receptiua sensationem. non minus tamen vt supra tactum est. corpus xpi idem in substantia est in sacmēto et in ppria specie. ideo hmōi contumelie vise sunt et audite a xpo veraciter existenti in celo. manet tamē sub dubio quomodo vise sunt et audite a cristo. vt est sub sacramento. nam q̃ non fuerunt vise et audite vt sub sacramento appareat ex hoc q̃ organa sensuum non sunt sub modo requisito ad sensationem qd est vt subiectum sensibile moueat potentiam sensitiuaz in modo extrinseco ac organo et vt sit prius in distantia proporcionata ad locuz etc. Sed tū pro veritate dicere debem9

q hmôi contumelie quãdo inferũt xpo vt sub sacramento vere cernun tur ab eo vt sub sacamẽto. ꝛ non so lum vt existit in celo. ꝛ huius rõ est Primo quia si nõ conceditˀ tũc cri stus est simul videns et non vidẽs. cũ vt supra tactũ est corpus xpi idẽ in substantia ẽ in sacramento ꝛ i ꝓ pria specie. licet non eodẽ mõ q̃ mo dus difficultatem facit. Sꝫ difficul tas non concludit vt in solutõe pa tebit. Secũda ratio q cũ operatio sit pfectio potentie opatiue ꝛ in ipa opatione cõsistit beatitudo ipsius potentie intellectiue quã etiam ꝯse quitur delectatio ꝓporcionata per fectioni opatõnis. vt patet. ix. ethic. ergo si oculi xpi vt hic carẽt visioni quã hñt i celo tũc careret hic ꝓpria pfectione super beatitudineꝫ visus eius eo modo quo visus est beatifi cabilis. ꝛ sic carẽt delectatõne con sequẽte illam opationem pfectam. ꝛ tunc sequeretˀ q potẽtie sensitiue essent hic in sacramento cuꝫ dolore ꝛ tristicia. ergo oĩa hec sunt in sa cramẽto visa audita ꝛ itellecta. An autem primo hic ꝛ secũdario in ce lo vel ecõuerso ad huiꝰ declaratio nem poniˀ hec cõclusio ꝓ tercio do cumento.

Conclusio responsalis

Licꝫ nulla sensatio obiecti extrin sici possit inesse xpo. Primo vt est sub sacramento ꝛ secũdario vt in ce lo existit naturaliter. sed potius ecõ trario. intellecto tamẽ ꝛvolitio itel lectiua seu etiam contumeliarũ de testatio cõplacentia honoꝝ ꝛ diui norum obsequioꝝ erga ipsum diui nissimũ sacramentum. Primo pñt inesse ꝛ insunt xpo vt ẽ sub sacramẽ mento ꝛ secũdario vt est in celo vel vbicũqꝫ sua habetur existentia.

Correlarium

Contũmeliarum illatio vt ẽ sub sacramẽto non deseruit ad aliqꝫ eiꝰ imperfectionem sed potius ad mˀ tiplicem eius gloriam ꝛ perfectõeꝫ impiorũqꝫ et infideliũꝫ suo honore detrahentiũ eternam damnatõem.

p Robationẽ cõclusionis quo ad omnes partes nam q nul la sensatio obiecti extrinseci possit inesse xpo. Primo vt sub sa cramento ꝛ secũdario vt est in celo sed potius econtrario potest qsqꝫ i telligere ex hũs q̃ supra posita sunt quia videlicet nullum sensibile ex trinsecum potest sensationem suaꝫ causare in organo sensitiuo corpis xpi vt ẽ in eucharistia. eo q sub illo mõ qui requiritur ad hoc vt immu tetur obiectio cũ oporteat q tale or ganum habeat modum quãtitatiũ vt scilicet sit cõmensuratiue in loco ad hoc q possꝫ pati a corpe quã cõ mensurationem extrinsecũ non ha bet organũ sensitiuũ in xpi corpe vt est sub sacramẽto. ꝛ notat lector q loquimur de omnibus passionibꝰ. prout etiaꝫ sentire audire ꝛc. quod dam pati est. oĩe eñi corpus ad ra tionem patiẽdi requirit passum ap proximatum sibi localiter ꝛ sic cuꝫ corpus xpi non est hic localiter sed solum species sacramentales. ideo pati non potest. Notat etiam lctõr q notãter loquimur de obiecto ex trinseco quia obiectum intrinsecuꝫ potest causare sensationem in sensu xpi in sacramento. qr eñi tñ distant

membra ab inuicem in sacramento
sicut i celo ordinata quo ad intrin-
secam dimensionem ꝺm longum ⁊
latum. ideo potest membra moue-
re. puta gratia exēpli manū ad frō-
tem ⁊ sic eam sentire. ꝭ iam loquit
de extrinseco obiecto ꝺm ꝙ etiā iu-
dei inferunt contumelias aut mali
xpiani suo honori detrahentes ad
quas actiones etiam conclusio in
hac parte potest applicari. ita ꝙ hu
iusmodi cōtumelie inquātū inferū
tur ab hominibus tanꝗ ab obiect
extrinsecis quo ad eoꝝ sensationē.
primo insunt xpo vt in celo regnāt.
⁊ secūdario sentiūtur ab eo vt in sa-
cramēto exn̄ti rōnibus p̄tactis. Sꝫ
quo ad scd̄am ꝑtem cōclusionis. ꝙ
intellectio aut volitio intellectiua
cōtumeliaꝝ detestatio ⁊c. pn̄t inesse
xpo. primo vt ē sub sacramento. id
ē ꝙ sic posset causare intellectū aut
volitionē seu nolitionē sub rōne in
tellectiue detestationis obiecti sibi
p̄sentis. hoc ꝓbatur qꝛ anima xpi
nūc beata intelligit sicut angel⁹. vi
delꝫ quo ad hoc ꝙ eius intellectio
nō depēdet a sensationib⁹ neqꝫ sen-
sibilibus. igit̄ sicut āgelus alicubi
exn̄s posset intuitiue intelligē obie
ctum sibi ꝓporcionabiliter pn̄s. ita
anima xpi vt hic sb̄ sacramento po
test intuitiue intelligere illa intelli-
gibilia que sunt sibi vt hic p̄sentia.
vtpote sicut angel⁹ potest intuitiue
videre angelū hic presentē sibi. ita
⁊ animas illoꝝ qui inferūt aut ho-
nores aut cōtumelias. vn̄ actiones
per corpa exhibitas licet non vide-
at per sensationes ꝓut tamen clare
oīa intuetur vt est in celo. itelligit ta
men illas vt est in sacramemento ⁊
primo causatur in anima xpi ex p̄-
sentia obiecti vt non insunt ṽbo cr
sti primo vt est in celo. ꝭ cōcomitā-
tur presupposito saltē ꝙ immode-
rata distantia impediat intuitiuam
creatam qꝛ videlicet de increata ꝓ
ut scꝫ in verbo omnia intuitiue in-
telligit. aliud est sicut etiam angel⁹
existens in celo non videt intuitiue
q̄cquid pn̄s hic intuitiue videt. vnō
lector intelligat seu per secūdariam
intellectionē ꝗꝫ habet in celo. vt sic
cōcomitatiuā intellectōem. Ex qui
bus tercia pars conclusionis sequi
tur. ꝙ xp̄s ꝓpter suū eē in sacramē-
to non solum non priuatur aliqua
oparione. quā habet in celo. ymmo
vt in eucharistia est hꝫ plures oꝑa-
tiones. primo quas per consequēs
habet cōcomitanter in celo. cum ⁊
angelus dum pn̄s est hic taliter co
gnoscit vnde patet ꝓbatio correla-
riū. qd̄ non est ad imperfectionem
suam vt est in eucharistia. Sed ad
multiplicem perfectionem vt cor-
relariū exclamat. Ex q̊ etiā correla-
rio iterū sequitur ꝙ cuꝫ oppositoꝝ
eadem sit disciplina sicut summam
habet xp̄s complacentiam in eos q̄
laudi ⁊ honori suo deferūt. ita ⁊ sū
mam displicentiam non sensitiuaꝫ
sed intellectiuā. que nobilior existit
habꝫ in eos qui sue laudi detrahūt
Ad argumentum ergo ꝙ in secun-
do documento tactum est quasi cō
tumelie illate xpo vt in sacramēto
non valeāt sentiri a xpo ad visum ⁊
ad auditum eo ꝙ organum sensus
in corpore xpi non ē in eucharistia
sub illo q̄ mō requiritur ad hoc vt
immutetur organuꝫ ab obiecto cū
ipm non habeat modum quantita

De duratione sacramenti

tiuū ⁊c. Rñ. eñ ex pmissis ꝙ orga-
nuin est hic vere quantum quo ad
intrinsecam suam dimensionem. ⁊
ita vere quantū sub sacramento si-
cut est in celo. ⁊ ergo potest organū
hic recipere sensationem. ꝫ quia or-
ganum non habet hic modum qn-
titatm̄. quo ad extrinsecam dimen-
sionem. quia videlicet non est coex-
tensum cum quanto cui ē pñs nec
cōplet locum. ideo vt hic nō pōt si-
bi primo inferri seu inesse sansatio.
quia videlꝫ nō potest ab obiecto vt
hic causari in eo inest autēꝫ ei vt cō
comitāter. esse eñ pmo ꝭm moduꝫ
quantitatm̄. non est tam necessaria
recipiendi sensatōnem. ꝭm illū mo
dum quantitatiuū sic est solum cō-
ditio acquisita ad sensationem per
compationem ad agēs primo trās-
mutans. vñ sine illa conditione po
test inesse cōcomitanter. vide super
hijs Scotum in suo quarto dist. x.
in q̄one. An omis actus remanēs
qui inest xp̄o naturaliter existēti in
sit sibi in eucharistia exñti sacramē
to. Concludamus ergo ꝙ omnes q̄
detrahūt honori ipm sacramentuꝫ
indigne pertractando aut cōtume-
lijs afficiendo reuerentiamq̧ eius
non ampliando. sed potius occul-
tando cuꝫ valde impiū sit iniurias
hominū vlcisti ⁊ creatoris iniurias
dissilare. Ideo sicut duplici mō no
tātur a xp̄o. s. vt hic in sacramēto. ⁊
a regnante in celo. ita duplici cōtri-
tione eternaq̧ maledictōne. in ani-
ma videlꝫ ⁊ in corpe sine dubio ni-
si resipiscant eos cōteret. sicut ⁊ du
plici honore per virtuosam longe-
uamq̧ vitam in terris ⁊ per eternā
retributioneꝫ in celis dotare digne
tur suā laudē amplia̅tes ihs xp̄s
q̇ est ineternū bñdictus. Amē fiat.

Finitum est hoc opus per fratrē
Heinricū institoris sacre pagine p
fessorem ac heretice prauitatis inq-
sitorē. lectorisq̧ ecclesie Saltzbur-
geñ. ordi. p̄dicatoꝝ. Anno dñi mil-
lesimo quadringentesimononage-
simoquinto. xj. Augusti. Ac anno
sequēti per Anthoniū koberger in
famosa ciuitate Nurenberg imp̄s-
sum. xxvj. Januarij ad laudem dei
consummatum.

